6
41-c
17

VI. 5.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
28 H
58

6-41-c-17

G-H-c-14

EPISTOLARVM PETRI BEMBI, LEONIS DECIMI PONTIFICIS Max. nomine ſcriptarum, lib. XVI. ad PAVLVM III. Pontificem Max. Romam miſsi.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cum Indiculo, quo quibus & quoties ſcribat commonſtratur.

FRO BEN.

BASILEAE.

PETRVS BEMBVS

PAVLO TERTIO PONtifici Maximo S. P. D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CVM Latinus Iuuenalis internũcius apud remp. noſtrã tuus, his proximis brumæ dieb. Patauiũ ueniſſet: proq; iure uetuſtæ noſtræ neceſsitudinis apud me diuertiſſet: iucũdiſſimis inter nos ſermonib. percunctationibusq; habitis, & curato corpore bĩbliothecam eſt ingreſſus: erat enim eius cubiculo proxima. Itaq; libros ſingulos excutiẽs, in uolumẽ incidit ſepoſitũ, nec ſatis explicatũ Epiſtolarũ: quas quidem ego in Leonis Decimi Põtificatu Maximo, eius nomine cõſcripſerã, non planè omniũ: nã tot exẽpla difficile fuiſſet uno uolumine includere: erant enim ꝓpè innumerabilia: ſed illarũ tantummodo, quas porrò ꝓpterea, quod erãt multorũ euentuũ & rerũ uariarũ pleniores, in arculam aliorum ſcriptorũ Roma proficiſcẽs cõieceram. Earũ ille aliquot nõ ſine uoluptate, ut uidebatur, perlectis: illius

enim temporis libẽter reminiſcebatur, quo & ipſe Leoni Decimo perſamiliaris fuit:reliquarum autem cõgerie inſpecta, Quid tu, inquit, Bembe has lucubrationes tuas prodire in manus hominũ non ſinis? debueras profectò. Nã & eius muneris, quo apud Pontificẽ illum Maximum fungebare, erũt illæ quidem ſemper teſtes:& rerum ab illo geſtarum memoriam continebunt: ut eius ipſius regni tanquam hiſtoriam uideri poſſis, ſi eas edideris, confeciſſe. Te autẽ unum maximè omnium conuenit, qui res Venetas poſteris tradendi laborem ſuſcepiſti, tui etiam Pontificis partem illam uitę, in illuſtri orbis terrarum theatro poſitam, curſumq́ muneris omnium maximi cognoſcendum his tuis literis poſteritati mãdauiſſe. Equidem fateor, is amici hominis & prudentis uiri ſermo me magnopere cõmouit. Cumq́ multa ea de re inter nos eſſent dicta: addidiſſetq́ ille, exiſtimare ſeſe tibi eam ſcribendi rationẽ ualde placitum & probatum iri: pollicitus ei ſum, me, quod ſuadebat atque hortabatur, breui facturum: quod

quidem

quidem nunc facio. Eas autẽ ad te Paule potiſsimùm literas mitto: qui & Pontifex Maximus es, ut Leo decimus fuit, et in optimarũ artiũ diſciplinis multo, quàm ille, habitus doctior. Vera enim fateri omnes non ſolum honeſtè poſſumus, ſed etiam debemus. Præter hæc ut meæ per ueteris in te obſeruãtiæ, pietatis, cultus, hos ſexdecim Epiſtolarũ libros (tot enim ſunt) tanquam indices & quaſi prędes tu à me primùm, deinde cæteri abs te habeant, ualde cupio: eaq; me cogitatio uehemẽter delectat. Qui etiam eo iuſtius ad te libri ueniũt omnibus politioribus literis & doctrinis perornatũ: quo magis ipſi ea Latinè loquuntur, quę adhuc quidẽ ſatis uel ineptè, uel etiã perperam, nulla quidem certè cum dignitate, more exemploq; urbanæ forenſis diſciplinæ ſolita ſunt ſcribi ab Epiſtolarum Pontificialiũ magiſtris: qui triginta eſſe conſueuerunt. Hæ quoniam epiſtolæ multas ad exteras perſæpe nationes perferuntur: eſſe uſui noſtra hæc diligentia poterit, non hominibus ſolum noſtris, ſed illis etiam, ad quos ea non Romanè

ſcribendi cõſuetudo, quod à Romanis Pontificibus proficiſcitur, cõtagionem quandam affert tradentiũ maieſtate fultam & cõprobatam: ut errare ſe ſic ſcribentes non exiſtiment. In eo ſi quid ipſi profuerimus: tibi id uni maximè acceptum referri oportebit: cuius autoritate moti, hos & digeſſimus libros & edidimus. Vale, Idibus Ianuarij. M.D.XXXV.

Patauio.

PETRI

PETRI BEMBI EPISTOLARVM, LEONIS DEcimi Pontificis Max, nomine ſcriptarum,

LIBER PRIMVS.

Leonardo Lauredano Reipub. Venetorum Principi. I

ETSI non dubito, quin ab legato tuo homine & prudẽte & diligẽte ea libẽter intellexeris, quæ hîc proximè acciderunt: tamen illa ipſa ſi meis etiam literis ad te perferrentur, multo tibi iucundiora putaui fore. Nam cùm Iulius ſecundus Romanus Pontifex, quem quidem iam ad ſe reuocare Deus Opt. Max. cõſtituerat, rebus omnibus, quæ ad breui morituros pertinent, ſanctè compoſitis, ad extremũ unctus nono Calend. Martias de uita placidè cõſtãterq; deceſsiſſet: atq; ego, qui tum Cardinalẽ gerebã, cæteriq; ex eodem collegio principes eius funeri celebrando pręſtitutum lege tempus dediſ-

ſemus, diuinę mētis aurā ſuppliciter pre cati, quæ incepta noſtra cogitationesq́ꝫ proueheret, unū in locū in Vaticano cō uenimus, ut nouū Pontificē more maio rum legeremus. Itaq́ꝫ quemadmodū ei placuit, qui Petrū legit, ut ſuū uicarium in terris gereret, cuius deinceps munus reliqui ſummi Pontifices gereremus, omniū Cardinaliū ſuffragia me in demor tui locum ad diem quintū Idus Martias legerunt, & ſummū Pontificem creauerunt. Quæ cùm ita ſe habeant, hęc ad te ſcripſi, nō ſolum ut ſcires me, qui profectò quandiu inter Cardinales fui, te rēq́ꝫ iſtam publicam magno amore ſum com plexus, à paterni animi beneuolentia at que officio poſthac nō diſceſſurum: ſed etiam ut te certiorem facerem, magnam me iam ſpem rectē atq́ꝫ cū dignitate rē Romanam adminiſtrādi in Senatus tui, qui grauiſsimus ſemper eſt habitus, ſapi entia, conſilijs, æquitate, quodq́ꝫ omniū eſt maximum, erga nos perueteri conſtantiq́ꝫ amore poſuiſſe. Datis Pridie Idus Martias. M. D. XIII. Ante coronationem. Romæ.

Fran-

Franciſco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. II

IVlio ſecundo Pontifice Max. ex hominibus compoſitè, ſanctéq; abeunte, cœleſtemq; in patriã à ſummo reuocato ac reſtituto Deo: quod quidem nono Cal. Martias ante lucem fuit: ego & reliqui fratres mei eccleſiæ Romanæ Cardinales, cùm ei funus concelebrauiſſemus, in conclaue unà omnes ſeceſsimus: ubi ſacris factis adhibitiſq; precibus, more inſtitutoq; maiorum, omnibus ad unum ſuffragijs ad diem quintum Idus Martias me in eius locum ſublegerunt, Pontificemq; Max. declarauerunt. Cuius te rei certiorem facere uolui, ut quoniam, quo tempore in Cardinalium ordine uerſatus ſum, te amaui ſemper equidem plurimùm, planè ſcires atq; confideres, me in poſterum etiam omnibus in rebus, quæ ad tuam dignitatem pertinebunt, propenſum animum & paternam uoluntatem allaturum. Datis Idibus Martijs. M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Petro Bibienæ. III

CVm ingenium, probitatem, mo-
resq́ optimos, tum fidem & ob-
ſeruantiam erga me tuam & iam inde à
te ſub maiorũ meorum clientela ſuſce-
ptam, & poſt magna cum tua laude mul
tis in rebus declaratam atque adhibi-
tam qui ignoret, nosq́ cognouerit, eſſe
neminem exiſtimo. Sed quoniam inter
reliqua tua in me Cardinalem periocun
da perq́ grata officia, ea mihi optatiſsi-
ma fuerũt, quæ apud Venetos, quorum
præclara urbs multos iam annos te cõti
nuit, plurima & maxima mihi atq; meis
præſtitiſti: nunc quidẽ, cum ſummi Dei
largitate ac munere ad Petri nauis gu-
bernacula regenda euocatus atq; con-
ſtitutus ſum, uirtutem & fidem eandem
tuam, quas plurimi ſemper fecerã, hone
ſtandas mihi eſſe atq; ornandas putaui.
Itaq; internuncium te meum atq; inter-
pretem apud Leonardum Lauredanũ
Venetorum principem, remq́ iſtam pu
blicam atq; ſenatum facio: cui te mune-
ri diligenter adminiſtrando, idoneum
propter tuam prudentiam, propter ue-
rò con-

rō cōſuetudinem multorum annorum, quam habes cum iſta ciuitate, illi etiam reipub. gratum & optatum, magnopere confido fore. Datis XVI. Calend. Aprilis. M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Leonardo Lauredano Venetorum principi. IIII

IVſsimus interpretem apud te remq́ publicam tuam eſſe noſtrum Petrum Bibienam, cum prudentia & rerum gerendarum uſu prēditum hominem, tum imprimis nobis & probatum & gratū: ſcripſimusq́ ad illum ea de re. Quamobrem abs te petimus, ut omnibus in rebus, quas is noſtro nomine ad te perferet, eandem illi fidem habeas, quam haberes nobis ipſis, ſi te coràm alloqueremur. Datis XVI. Calend. Aprilis. M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Sigiſmundo Poloniæ regi.

INtellexi magna quidem cum moleſtia, inter te atque Albertum Marchionem, ut appellant, Brandenburgenſem, ſocietatis Marianorum Theu-

Theutonicorum in Pruſia magiſtrum, plurimas atq; maximas iam inde à ueſtris maioribus ortas atq; traditas diſſenſiones extitiſſe: eamq; ob rem omnes homines, quibus ueſtræ utriuſq; rationes atq; cauſæ cognitæ eſſent, magnopere uereri, ne poſt eum diē, qui dies erit pridie Id. Maias, magnum atq; apertū bellum inter uos cōmoueatur, maximisq; cum gentium & populorum, qui ueſtro in imperio ſunt, detrimētis atq; cladibus exerceatur: qui dies præſtitutus à uobis fuit, quo die ille ſtatueret utrum à te imperata faceret, an ſe in libertatem uendicaret. Itaq; uel pro mea in omnē Chriſti populum cura & ſtudio, uel maxime pro ea uoluntate, quam quidem erga te beniuolam & propenſam inprimis habeo, grauiter tuli hoc ingreſſu atq; initio mei Pōtificatus certiorē me fieri, noua iam, iamq; à uobis bella imminere, nouos armorum motus, noua incendia excitari: cum illud inprimis cupiam, eiq; rei omnē meam curam & cogitationem adhibendā ſtatuerim, ut ea, quæ dudum ſuccenſa ardere adhuc flagrareq; uidentur,

tur, bella inimicitiæq́ magnorum principum, modis omnibus reſtinguantur. Quod quidem Dei Opt. Max. auxilio, qui ad ſe tendentes, ſeq́ unum reſpicientes, conatus hominum conſiliaq́ nõ deſerit, breui fore cõfidebam. Quamobrẽ paterno te & amore & ſtudio eſſe hortandũ putaui, ut curſum atq; impetum irarum tuarum tãtiſper ſuſtineres, dum à me legatus ampliſsima cum poteſtate iſtuc uenit: qui ueſtris cauſis & controuerſijs cognitis, quæ æqua ſint, amicè ſtatuat, cõcordesq́ uos, ſi fieri poteſt, & pacatos reddat. Decreui enim meos legatos, magnos uiros ad plurimas quãprimũ nationes mittere. Vel tu ſi id tibi erit antiquius, rem totã integrasq́ parteis tuas Lateranenſi Cõcilio, iam incepto agi, remittas atq; reijcias: à quo porrò maximè cõuenit Regum & Ducum & magnorum principum cõtentiones controuerſiasq́ terminari. Quod & nobis erit gratius, ut cauſa ipſa, cuius nonnullas ſępius partes aliquot ante me Romani Pontifices rectè utriq; ueſtrũ conſulentes attigerunt, Romæ per conciliũ

tranſigatur: & tibi certè cum ad rerum tuarum ſtatum ſecuritatemq; cõducibilius,tum ad animi tui quietẽ & tranquil litatem longè aptius, non unum modò Rom. Pont. ſed unà cum ipſo etiam reliquos omnes uniuerſamq; remp.ueſtra rum litium,expoſtulationum, diſcordiarum diſceptatricem extitiſſe: cum exiſtimandum ſit,quę totius reip.oculis perſpecta decernuntur,ea & rectiſsimè cõfici,& firma atque ſolida planè fore. Iniquum eſt etiã, & profectò miſerum, optimas populoſiſsimasq; nationes, quę ad Chriſtianæ ditionis atq; gloriæ terminos propagandos uel propter fortitudinem animorumq; robur omnium aptiſsimæ, uel propter locorum naturã opportuniſsimæ uideantur eſſe,ſuis inter ſe odijs conteri,ſuis ipſarum facultatibus infringi & debilitari. Tum illud uehemẽter timeo,ne ſi uos magnos princi pes hoſtes perpetui noſtri Turcæ, quos habetis finitimos, conuerſis contra uos armis concurrere malè animatos ſenſerint,magna ipſi ex ea re lętícia uoluptateq; percepta operiẽtes dum ueſtris cladibus

dibus uires opesq; ueſtræ fractæ ac debilitatæ ſint, unanimes atq; integri uos adoriantur, & magno ueſtro cum malo, quod Deus omen obruat, Chriſtiano nomini notã aliquam inſignem atq; perpetuã inurant. Hoc cauere ipſe, cui quidem uniuerſi gregis mãdata cura atq; ſanatio eſt, maxime omniũ debeo: & profectò cauebo, ſi te de me, deq; re Chriſtiana publica bene merẽdi ſtudiũ cogitatioq; excitabit: qua nulla eſſe regibus magis propria, nulla honeſtior ac planè laudabilior poteſt. Quod quidem te facturum tua uirtute atq; prudẽtia fretus ſanè confido. Atq; id quo libentius facias, ſcire te uolo, eadem me de re ad Albertum literas daturum, ab eoq; poſtulaturum, ut ſe contineat. Verũ quo tu propter Regiam dignitatẽ atq; amplitudinem apud omnes homines maior excelſiorq; es, eo te cupimus priorem faciliorẽq; meis hortatibus prȩſto eſſe. Quanto enim te ipſe leniorẽ & placabiliorem mihi & reip. præſtiteris, tãto ſe Deus omnib. tuis aggrediẽdis tractãdisq; reb. magis beniuolũ atq; propitiũ adiũget.

Datis

Datis XV. Cal. April. M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Epiſcopo Eſerniæ deſignato, Iulij Pont. Max. apud Venetos internuncio. VI

NE ad te de eo, quòd Pont. Max. factus ſum, more maiorũ ſcriberem, nũcij, qui de tua morte ad me allati ſunt, ſanè fecerunt: quos fuiſſe falſos, lætor, deq; incolumitate tua uoluptatem magnam capio. Quæ ſcribis de tui gaudij magnitudine, deq; iſtius urbis lęticia ex ſummo Põtificatu meo percepta, ea nobis gratiſsima fuerunt: itaque fore pro tua in nos obſeruantia, proq; eo amore & charitate, quibus ſemper erga illam remp. fuimus, certum exploratumq; habebamus. Reliquas, de quibus ſcribis, res, in tuum aduentum reijcimus. Poteris autem, quoniã audita morte tua Petrum Bibienam ueterem clientem & familiarẽ meum apud iſtam remp. meum internuncium eſſe uolui, ad urbem atq; ad me Duce iſto & Senatu ſalutato redire. Dat. XV. Cal. April. M. D. XIII. Ante coronationem. Roma.

Raimun-

Raimundo Cardonæ Proregi, reliquisq́; magiſtratibus regni Neapolitani. VII

CErtiores facti ſumus, Selinũ Maumetem Turcarum regem claſſem ualidam, & terreſtres copias permagnas, quibus tranſmiſsis Rhodum inſulam inuadat, ſumma diligentia comparare: præmiſiſſe etiam iam nunc naues longas, quas habebat paratas, ad tentandos eius inſulæ aditus, portusq́; idoneos capiendos: ut bellũ ex ſententia cõficere facilius atq; celeriùs poſsit. Quibus rebus cùm in tempore occurrere, & ſocietatis Hieroſolymitanæ, de re Romana, deq́; Chriſtiana uniuerſa optimè merite, conſulere incolumitati magnopere ſtatuerim, te magiſtratusq́; iſtius regni omnes diligentiſsimè hortor, ut Guidonis eius ſocietatis Magiſtri, & Ludouici Gallię Ciſalpinę Prioris, eiuſdẽ ſocietatis Promagiſtri, & Fabritij Legati procuratoribus commeatum omnis generis armamenta, reliquasq́; res ad munitionem & tutelam eius inſulę opportunas atq; idoneas, ueſtris ex locis exportare libere permittatis: auxilio etiam, ſi

opus erit, ueſtro ac diligentia ipſos ad ea quę uolent tranſportanda iuuetis: ut citius cōparare ſe ad propulſandum bellum poſsint. Dat. XI. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Duci & Decurionibus Genuæ. VIII

MAgnopere uos hortor: ut Hieroſolymitanis militibus, qui duas naues ad bellum idoneas cōparandi cauſa iſtuc ueniunt, omnem ueſtram operam, curam, ſtudium, auxilium præbeatis, ut celeriter eas naues coemere, atque omnibus & ad nauigandum, & ad bellum gerendū opportunis rebus ornare atq; inſtruere poſsint, ſeq; ijs inſulamq; Rhodum tueri: quam ad opprimēdam, Turcarum rex ingentem claſſem atque exercitum comparat. Quod quidem eo etiam diligentius facio, ut uos commoneā, quod cognoui fœdere uos atq; ſanctionibus inter illam ſocietatem ciuitatemq; ueſtram interpoſitis, ad id teneri. Quanquam quidem, quæ rei magnitudo atq; periculum eſt, ac certè ueſtra in me obſeruantia, planè confido etiam ſine ullis fœderibus ſpontè uos ac liberè nobis

nobis id petẽtibus tributuros. Dat. XI. Cal. April. M. D. XIII. An. primo. Ro.

Proſpero Columnæ. IX

QVod antea tuo nomine fecerat Fabritius Colũna, frater tuus, ut mihi, quod Pont. Max. declaratus eſſem gratu laretur, te etiam per literas feciſſe, animiq́ tui lęticiam oſtendere cumulatè uoluiſſe, mihi certè gratiſsimum fuit: qui & te amaui, & uirtutem tuam feci ſemper plurimi: quæ quidem te imprimis uirtus clarum apud omnes homines facit. Itaq́ iſtam tuæ in me obſeruantiæ repetitam teſtificationẽ læto animo accipio. Quod autem ſcribis te nobis præſto ſemper futurum, offersq́ mihi te amantiſsimis uerbis, uelim ſic exiſtimes, mihi te & fuiſſe antea omni tẽpore chariſsimum, & nũc iſta tua in nos uoluntate cognita eſſe etiam chariorem. Potes igitur, uel debes potius confidere, quæ ad tuam dignitatem conſeruandam augendamq́ pertinebunt, ea tibi à me pro mea in te uoluntate, proq́ mei muneris ratione ſemper forè paratiſsima. Dat. VIII. Cal. Aprilis M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Pro legato Piceni. X

REnunciatum mihi eſt, Eſinos his proxime præteritis interregni diebus contra bonos mores, contraq́; iudicia à fratribus meis Bernardino ſanctæ Crucis, & Antonio ſancti Vitalis Cardinalibus facta, atq; à Romano Pontifice comprobata, armatos in agrum Anconitanum hoſtiliter irruiſſe, graſſatosq́; quãdiu libuit domum reuertiſſe. Anconitanos autem & ipſos arma ſumpſiſſe, ſeq́; ulciſci, controuerſiasq́; cum Eſinis ſuas ferro decernere tentauiſſe. Quarũ rerum indignitatem pro huius imperij maieſtate grauiter, ut debui, tuli. Mando igitur tibi, ut magiſtratui & X. ciuibus Eſinæ urbis abs te appellandis denuncies, ad nos ſe ut conferant: Anconis item ſex, quos uoles, ciuibus imperes, ut idem faciant, die utriſq; pręſtituta ad nos ueniẽdi, ac pœna, quanta tibi uidebitur, committenda ſi non uenerint. Dat. VIII. Cal. April. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Paulo

Paulo Capello Veneto. XI

ET ſi etiã ſine tuis literis me ad ſummum pontificatum Dei optimi Max.aura prouectum eſſe te magnopere lętari, pro tua in me uetere beneuolentia facilè exiſtimare potuiſſem: tua tamen per literas ea de re uoluptatis abs te perceptæ tam illuſtris ſignificatio, mihi gratiſsima iocundiſsimaq; ſanè fuit. Et amaui enim te omni tempore, dum Cardinalem geſsi, & abs te amari uolui: tuq; omnibus in me ſtudijs atque officijs fũctus es, et optimi amiciſsimiq; hominis, & grati uiri. Illud etiã pergratum nobis accidit, quod ſcribis ciuitatẽ iſtam ueſtrã & Senatũ eum nunciũ hilari animo priuatim publiceq; accepiſſe. In quo cum ipſi illud egeritis, ut noſtro erga uos beneuolo atq; propẽſo animo pares officij ac pietatis partes attuliſſe, uideamini, nos id curabimus, quo ad Romanę rei dignitas rationesq; patientur, ut nec fruſtra, nec immeritò uos ad noſtri põtificatus nunciũ gauiſos fuiſſe perpetuò cognoſcatis. Dat. VII. Calẽd. April. Anno primo. Roma.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

b Guidoni

Guidoni magno Magiſtro, & conuentui Rhodio. XII

AD diem nonum Cal. Martij, Iulio ſecundo Pontifice maximo cœleſtibus reſtituto, quam quidem ille migrationem omnibus ſanctè obeundi muneneribus perfunctus placidè atque conſtanter pertulit, fratres mei Eccleſiæ Romanæ cardinales, quorum ipſe in collegio tunc eum magiſtratum exercebam, cunctis ſuffragijs demortui mihi locum atq; munus detulerũt, Pontificemq; Maximum fecerunt. Qua de re dandas ad uos eſſe literas duxi, non ſolũ ut de mea declaratione certiores ipſe uos facerem. ſed etiam uel maximè ut illud ſciretis, me ꝓ antiquo perpetuoq; ueſtro in re Chriſtiana conſeruanda ſtudio, diligentia, laboribus, atque in Romanos pontifices pietate & fide, uobis ordiniq; ueſtro nulla in re, quæ ad ueſtram incolumitatem dignitatemq; pertineat, defuturum. Cæterùm ex ijs literis, quas Iulio Pontifici max. IIII. Non. Feb. dediſtis, ea quæ Selinus Turcarum Rex contra uos inſulamq; ueſtram cogitet, facilè cognoui,

quantumq;

quantumq́ iam longarum nauiũ, quantum militũ habeat in uicinis uobis portubus & locis. Quam quidẽ, ut debui, rem grauiter moleſteq́ tuli. Itaq; cum ueſtra poſtulata mihi maxima probarentur, omnibus ueſtræ ſocietatis militibus, qui Rhodi non eſſent, imperaui, ut ante Cal. Maias, uel ſummum ante Idus Maias ſe ad uos conferant: Omnes etiam Chriſtianos homines aliquid hoc in bello muneris uobis defendendis, hoſtibusq́ ueſtris propulſandis obeuntes omni animorum contracta labe purgauimus, literasq́ ea de re dedimus conceptis uerbis: quos quidem fore per multos, expectationemq́ hominum longe ſuperaturos puto. Legatum præterea ueſtrum, cum duabus nauibus magnis commeatu, armamentis, rebus bellicis omnibus, & bono imprimis milite optime inſtructis ad uos propediem tranſmittã. Hortor autem uos, ut forti atque inuicto animo huius belli rationem adminiſtretis, memineritisq́ quantam, quamq́ ueram gloriam maiores ueſtri Rhodo inſula ab exercitibus claſsibusq́ Sultani, huius

Selini aui, defenſa, ſint conſequuti. Quo in bello quoniã pietatẽ, quoniam Chriſti rem, quoniã Dei optimi maximi cauſam defenditis, ſperandum certè eſt, omnia uobis proſpere atq; feliciter euentura. De me uerò ita uobis ipſi pollicemini, uel potius planè recipite, pro iſtius inſulæ ueſtræq; ſocietatis defenſione me omnes meas uires, opes, omniũ ſtudia prompturum, in unumq; collaturũ. Extremum illud eſt, ut me de rebus ſingulis, quæ iſtic agantur, certiorem quàm creberrimè quamq; diligentiſsimè faciatis. Datis VII. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Thomæ Campegio, Epiſcopo Feltrinorum deſignato internuncio apud Ducem Mediolanenſem. XIII

ET magna nobis beneuolentia Cardinalem gerentibus cum Palauicinorum familia interceſsit: & nunc Dei benignitate ac munere ampliori loco poſiti, eius ipſius gentis erga nos Romanosq; pontifices egregia promerita memoria repetentes, illud imprimis magnopere confidimus, ad noſtrorum oppidorum

pidorum, Parmæ Placentiæq́ conſerua tionem et incolumitatem, eam familiam magno eſſe uſui ſemper poſſe, magnoq́ ea de cauſa eius familiæ fidem & diligẽtiam nobis adiumento futuras. Itaq́ Galeatium Palauicinum in noſtris nobis militibus placet eſſe, & cataphractis equitibus centum præeſſe: eiq́ ea ſtipendia dari uolumus, quibus eum militum numerum alat, quæ dari noſtris totidem equitum præfectis conſueuerũt. Quos quidem centum equites celeriter ab illo confici magnopere cupio: ut minus moræ ſit, dum ſe utiliter gerere, nobisq́ preſto eſſe poſsit. Hanc tu illi rem ſignificabis meis uerbis: quemadmodum etiam Iulius Medices Archiepiſcopus Florentinorum deſignatus, & Bernardus Bibiena, Quæſtor noſter, his de rebus diligentius ad te perſcribent. Datum IIII. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ. XIIII.

ET animi tui præſtantiam & fidem erga me Romanosq́ Pontifices tuam omnibus in rebus facilè cogno-

ui.Itaque te de altera facio equidem plu-
rimi,uirtusq; tua nobis antea probata &
cognita,eo nunc & optatior eſt & iocun
dior, quo ad uoluntatem illam meam,
quam tibi dudum perſpectam eſſe non
dubito, amplificandi dignitatem tuam,
Deus Opt. Max. etiam facultatem ad-
iunxit.De altera nihil miror,qui ante hac
& huius reipub. maieſtatem omni ſem-
per ſtudio ac pietate fueris proſequutus,
et nos amaueris,eandem te habere nunc,
uel etiam propenſiorem in utrosque uo
luntatem:cum & tui amantes nos amplio
ri loco poſitos, & illam ad hominis tibi
amiciſsimi curam & procurationem uide
as perueniſſe. Cæterùm de militum nu-
mero in iſta urbe nobis chariſsima retinē
do,reliquisq; de rebus,quæ ſcribis,ea no
bis omnia ualde probantur. Iis de rebus
quoniam literas ad Epiſcopum Polę Bo
nonię magiſtratum dedi,eas ad literas te
remitto:ex quibus ea, quæ per uos cura-
rari atque adminiſtrari uolumus, perſpi-
cies.Dat.quinto Cal.April. M.D.XIII.
Anno primo.Roma.

Raimun-

Raimundo Cardonæ, Proregi Neapolis XV.

INtelleximus oppidum noſtrum Regium Lepidi, de re Romana optimè meritum, propter plurimas grauiſsimasq́ꝫ ea in urbe atque agro multorum exercituum moras, quas aliquot annos pertulit, ita feſſum laboribus, ita iam exhauſtum impenſis ac propè conſumptum eſſe, tuos ut milites, quos Regij & in Regienſi habes, alere ulterius non queat. Quamobrem ego, qui eam ciuitatem ualde diligo, incolumemq́ꝫ eſſe (quanquam hoc quidem fieri iam uix poteſt) maximè cupio, te etiam atque etiam hortor, ut ad tua erga nos, nondum hoc loci poſitos, plurima illuſtriaq́ꝫ promerita hoc etiam adiungas, quod quidem nobis erit maximum atque luculentiſsimum, ut ex eo oppido atque agro tuos milites deducas: ne Regienſes pro ſuo erga nos ſtudio ultima ſe damna pati ſentiant, difficillimoq́ꝫ tempore ſuis precibus apud me nullum eſſe locum conquerantur. Id tu ſi feceris, tam nobis erit gratum, quàm ſi tãtundem atqꝫ etiam eo amplius

plius oneris Romę ipſi detraxiſſes. Dat. tertio Cal. April. M. D. XIII. Anno. primo. Roma.

Magiſtratibus Regij Lepidi. XVI

ET fides erga Romanos Pontifices, & pietas erga nos ueſtra, quas quidem multis in rebus perſpeximus, nobis gratiſsimæ iocundiſsimæq; ceciderunt. Itaque ſcire uos uolumus, iſtam nobis ciuitatem, uosq; ſingulos planè chariſsimos eſſe: incolumitatemq; ueſtram et fortunas omneis eo à me ſtudio defenſum iri, ut uos ueſtri officij nunq; pœniteat. Quod cum faciã, ad eam pro curationẽ, quam præſtare omnibus ijs, qui ad huius reipub. fidẽ ſe contulerunt, eiusq; ſub tutela ſunt, pro cura magiſtratus mei magnopere debeo, propriam etiam uoluntatem erga uos amorẽq; præcipuum & germanum adiũgam. Quòd attinet ad Neapolis Proregis milites à ueſtra urbe, ueſtroq; agro deducendos, ſcripſimus ad illum hac de re diligenter: confidoq; uos ea, quæ uultis, conſequuturos. Pridie Cal. April. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ, Marchioni Padulæ. XVII

PRo curatores Regienſium, quorum ciuitatem optime de republica eſſe promeritam omnes homines intelligunt, apud me conqueſti ſunt, propterea quòd annos aliquot plurimorum exercituum & impreſsiones exceperunt, & moras pertulerunt, ita ſe nunc attritos, ita planè confectos eſſe, ut Proregis Neapolitani milites ferre alereq́; nullo modo poſsint. Itaq; à me precibus omnibus orãtes obſecrantesq́; contenderunt, ne pro ſuis erga nos fidei, obſeruãtiæ, ſtudiorum, laborum meritis damna ultima perpeterẽtur, darem operam, eam urbem atq; agrum uti Prorex ſuis militibus ſubleuaret. Id ille ni faceret, quo pacto quaq́; uia tantum ipſi oneris ſuſtinere, tantum perferre calamitatis poſſent, planè affirmarũt ſe neſcire. Eas ergo preces, ut debebã, pro cura Pontificatus mei, proq́; mea in illos charitate, neq; inanes, eſſe neq; irritas cum magnopere cuperem (æquiſsima enim poſtulabant) literas ad Proregem dedi ea de re

quàm

quàm potui ſtudioſiores & dilîgẽtiores.
Quem quidem tametſi cõfido, quem ad modum ſæpe mihi aliàs, dum Cardinalem gererem, plurimis maximisq́ in rebus ſatis fecit, ita nunc etiam pro ſua in me obſeruantia facilè quæ uolo, eſſe facturum: cupio tamen, magnopereq́ abs te peto, ut rem apud illum iuues: tuaq́ illa mirifica prudentia incredibiliq́ lenitate, quibus quidem uirtutibus magnopere abundas, hac in re ſic utare, ut quæ ipſum per ſe facturum puto, te hortante libentius atque celerius faciat; prędemq́ te illi des: id ab eo ſi conſequemur, permagni nos eam rem beneficij loco eſſe habituros. Tibi quidem certè tantum debebo, ut ad meum priſtinum erga te amorem neceſsitudinemq́ noſtram magnus cumulus ſit acceſſurus. Datis Pridie Calendas Aprilis. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Iuliano Medici fratri. Florentiam. XVIII

EX tuis literis intellexi, te à Legato iſtius reipublicæ atque tuo, qui apud Ludouicum Regem Gallorum eſt, certiorem

certiorem eſſe factum, de ſummi Pontificis munere mihi credito Regem illum magnam lætitiam cepiſſe: deq́ue me multa grauiſsimis amantiſsimisq́ue uerbis fuiſſe loquutum. Quæq́ue idem Rex de te cum illo egerit, ſumma cum tua dignitate & illuſtri teſtificatione amoris erga te ſui, quantumq́ue tibi tribuerit, libentiſsime cognoui. Iocunda etiam mihi fuit uoluntas, quam præ te fers, gratũ te ei atque memorem illius in te beneuolẽtiæ oſtendendi: rationesq́ue tuæ, quibus me de tractanda pace uti cogitem hortaris, multæ illæ quidem prudenterq́ue collectæ, mihi magnopere probantur. Quibus de rebus omnibus hoc te primum ſcire uolo, nullam ad me rem tam pronum tamq́ue propenſum eſſe, quàm ad omnium Chriſtianorum Principum animos ſanctiſsimis concordiæ uinculis colligandos, interſeq́ue conglutinandos, nihil planè tam cupere, quàm pacem. Quã quidem ſi pacem omni tempore humilioriq́ue in fortuna ſummopere concupiui (cuius tu meæ uoluntatis optimus atq́ue locupletiſsimus eſſe teſtis potes) certè nũc Pontifex Max.

cum Chriſti uicariũ gero, qui pacis fons atq; auctor pacem hominibus diligentiſsimè commẽdauit, multo magis eam uelle, multo curare impenſius debeo. Neq; mea è memoria excidit quantum Rex te amauerit, cum in Galliam turbulentis illis noſtris temporibus te contuliſſes, quóue loco apud ſe habuerit: quãta ſemper etiã in Gallorum reges, cùm patriæ, tum familiæ imprimis noſtræ obſeruantia extiterit: in qua manere te, modò cum dignitate fiat, non ſolum uólumus, ſed etiam optamus. Eorundem Regum quanta fuerint in rem Romanam merita, quanta huius ipſius, non ſum oblitus. Ipſe quoq;, ſi per illum non ſteterit, omnia ei paterna officia ita ſum præſtaturus, ut quæ tu, quæ familia noſtra reliqua illi debet, etiã perſoluere uideamur uoluiſſe. Quod ſi, ut ſcribis, eius animus ea quæ recta ſunt cogitat, facilè & ipſi inter nos conueniemus: & tu, quæuis hac in re, quæq; optas, aſſequere: tuamq; apud me autoritatem, tuas cohortationes plurimùm ualuiſſe cognoſces. Vnũ illud cogitare te eſt æquiſsimum, ut quoniam

ut quoniam Rex te internũtio uti apud nos uoluit, non tu illum minus ad bene de nobis merendum tuis literis excites, quàm me ad illum amantiſsime complectendum es cohortatus. Extremum eſt, de quo te Regem certiorẽ facere plane uolo, ut intelligat me daturum operam, ut illũ de Pontificatu meo gauiſum fuiſſe, nunquam pœniteat: præſertim ſi æquas atque honeſtas, hoc eſt, cum huius reip. maieſtate coniunctas pacis conditiones proponet. Dat. Prid. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Antonio Cardonæ, Marchioni Padulæ. XIX

TVi præſentis ijs tractandis rebus, quæ ad te magna ex parte pertinent, ualde egeo. Itaq; te hortor, quod bona cum uenia Proregis Neapolitani fieri poſsit, ad nos uenias. Datis Cal. April. M. D. XIII. Anno I. Roma.

Raimundo Cardonæ, Proregi Neapolis. XX

QVoniam cum Antonio Marchione (ſic enim appellant) Padulæ quędam nobis tractanda ſunt, rationem

c ſtipen-

ſtipendiorum & conditiones ab eo cum Florentinis ineundas firmandasq́ ſpectantia, te hortamur, quatenus ſine tuo incommodo fiat, ei permittas, ut ad nos ſe conferat. Dat. Cal. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Vladiſlao Pannoniæ Boemiæq́ Reg'. XXI

NVnciatum nobis eſt, certos Boemorum militum duces, magnis pollicitationibus per fautores ſchiſmatis excitatos, bellum cogitare: quo bello ſchiſmaticis auxilio ſint, cumq́ ijs coniuncti populos recte ſentiẽtes, quiq́ nobis parent, aggrediantur, remq́ Chriſtianam exagitent atque perturbent. Id ipſe ęgre moleſteq́ ferens, qui quidem à Deo uocatus, ut Chriſti uicariũ geram, Chriſtiani gregis incolumitati ſalutiq́ conſulere imprimis debeo, magnopere te hortor, abs teq́ amanter ac uere paterne peto, ut eos Boemorũ motus comprimas, ardoremq́ animorum malis artibus ſollicitatum reſtinguas, ducesq́ illos in officio contineas. Nam ſi ſe ſchiſmaticis adiunxerint, præterquàm quòd pœnam à

Iulio ſecundo Pontifice Max. ſchiſmaticis conſtitutam ipſi committent, ego etiam pro mei officij ratione, quin eos ſacris interdicam, pœniſq; grauiſsimis dedam, facere non potero. Erit itaq; optimum, ac propter tuam & eximiam in rebus omnibus prudẽtiam, & perpetuam in Rom. Pontifices pietatem expectatum abs te, uel planè etiam poſtulatum, & tum illis ſalutare, tum tibi ad laudem & gloriam ampliſsimum, des operam, ut Boemis meliora cogitantibus faciliùs contra hoſtes Chriſtiani nominis noſtra arma conuerti poſsint. Id ſi feceris, cum nobis, qui propenſo animo erga te atq; beniuolo ſumus, rem gratiſsimã facies, omniaq; ad tuam dignitatem atque amplitudinem ornandam noſtra ſtudia cõfirmabis: tum de hac Repub. cuius nomen Regibus præcipuè ſanctiſsimũ debet eſſe, longeq; commendatiſsimum, bene ampliterq; promerebere. Datis Cal. April. M.D.XIII. Anno primo. Romæ.

Sigiſmundo Poloniæ Regi. XXII

POſt eas literas, quas proxime ad te dedi, Maximilianus deſignatus Romanorum Imperator, mihi per literas & per Legatum ſuum ſignificauit, Regni ſui ac totius Germaniæ permagni intereſſe, ne Marianorum Theutonicorum ſocietas ulla in re, uel armis uel etiam concordiæ nomine abs te lædatur. Itaq; à nobis petijt, quorum autoritatē apud omnes nationes maximi fore non dubitabat, curaremus eam rem: utq; eæ controuerſiæ, quæ inter uos ſunt, aut iudicarentur, aut certe ſuſtinerentur, efficeremus. Quamobrem ego, qui antea illis tantūmodo de cauſis, quas ad te perſcripſi, uehementer optabā, ut uel meo Legato, quem iſtuc mittere decreui, uel ſacro Lateranenſi Concilio, quod mihi magis probabatur, cauſam totā cognoſcendā terminandamq; remitteres: nūc quidem, cum à Maximiliano certiores facti ſumus, ad ſe ſuumq; imperium, atq; ad omnes Germanos eas controuerſias pertinere, petatq; à nobis ut ꝓ noſtri officij cura demus operā, ne quid ex ijs controuer-

trouerſijs detrimenti Chriſtiana reſpub. capiat, te magis magisq; hortari & monere uolui, abs teq; pro meo in te amore, proq; tua in eũ quem gero Christi uicarium obſeruantia, iam & petere & liberius contendere, uelis tuam cauſam, ut maiori cum dignitate tranſigat̃, à Lateranenſi concilio cognoſci & terminari. Primũ enim tua, deinde Imperatoris, totiusq; Germaniæ, demum etiam noſtra maximè intereſt, quibus quidem ea ſocietas pręcipuè ſubeſt, ei ſocietati pręiudicium non inferri ullo modo, Cogitare etiam illud debes, firmam quidem inter uos concordiæ rationem poſſe nullam inueniri, nullam eſſe pacem, nulla fœdera diutius permanſura, quæ nõ eorum omnium, quorum intereſt, conſenſu, uoluntateq; ſanciantur. Id autem, niſi Romæ conficitur, quo pacto fieri aptè poſsit, planè non uideo. Quamobrę̃ ſi in eam cogitationem diligentius incubueris, ut des operam, ne fruſtra ſcripſiſſe, ac temerè in noſtris hortationibus ſpem hęc ut uolumus tranſigendi poſuiſſe uideamur, de ipſa certè repub. deq; nobis

bene te eſſe meritum, & ipſe profitebor, & tu ſenties. Dat. Calend. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Enrico Regi Britanniæ. XXIII

ET ſi ea, quæ de tua religione atq; in hanc Rempub. nosq; ipſos propenſa præſtantiq; uoluntate, deq; tuis pluri- mis egregijsq; uirtutibus Epiſcopus Vigornienſis Legatus tuus quotidie com- memorat, mihi per ſe gratiſsima iocun- diſsimaq; ſunt: tamen illa ipſa gratiora etiam & iocundiora efficit eiuſdem ora- toris probitas, prudentia, uirtus, atque is, quo illũ amplexus magnopere ſum, amor charitasq; mea propè ſingularis. Itaque cum de te ea, quæ uolo, quæq; de Rege præſtantiſsimo magneq; ſpei ado leſcente poſſunt dici, libenter exaudio: tum propterea, quòd ab homine nobis amiciſsimo & uirtute prædito tuæ uirtu tes prædicantur, uberiorem ea res no- ſtram eam uoluptatem facit. Spem enim capio fore, ut quoniam animi tui magni- tudinem atq; præſtantiam cum egregia in Deum optimũ maximum pietate, in Romanos Pontifices obſeruantia maxi

mè con

mē coniunctam & conſociatam eſſe intelligo, & tu de tuis uirtutibus uberrimos iocundiſsimosq́ fructus, & Chriſtiana Reſpub. de te magnos prouentus, egregria incrementa, illuſtres utilitates ſit perceptura. Quam te in cogitatione incūbere noctes atq; dies decet, ut in iſta adoleſcentia florentiq́ tua ætate ea fundamenta iacias uirtutis & probitatis tuæ, quibus reliqua ætas omnis egregiè præclareq́ nitatur. Quod erit, ſi in huius pontificatus obſeruātia nō modo permanebis, ſed etiā in dies ſingulos magis magisq́ te accendes ad eius dignitatem, maieſtatem, gloriam, & tuendam et augendam. Id cum, ut ſpero, ipſe feceris: curabo profectò ego enitarq́, ut ea tibi à me ornamenta proficiſcantur, quibus lætari facile poſsis, te eiuſmodi cogitationes ſuſcepiſſe. Hęc autem, atq; his longè plura, deq́ mea non ſolū ſpe, ſed etiam erga te mente, quanq́ multa cum oratore tuo egerim, in meas tamen etiā ad te literas partem eorū aliquā facile conieci, ut tibi ipſe omnia de me paterna officia polliceri uberius & cumulatius poſ-

ſes. Reliquum eſt, ut intelligas, eundem ipſum oratorem tuũ, quem tum etiam, cum fortuna leuiore nitebamur, unicè ſemper dileximus, nunc, quia is egregiam tibi ſingularemq́; operam præſtat, à nobis etiam impẽſius amari. Eius enim & prudentiam, atq; agendis rebus probitatem cognitam perſpectamq́; habuimus, iam inde ab illis temporibus, cum is uiri clariſsimi patris tui, iſtiusq́; regni res negotiaq́; procurabat ſumma atque mirifica diligentia: & poſtea ex aduerſis eius turbulentisq́; rebus, quæ ſunt illa tempora conſequutæ, magnam moleſtiã cepimus: utq́; hominis planè probi & nobis amiciſsimi, ægrè moleſteq́; tulimus illam calamitatem. Quas ob res atque cauſas omneis cùm eum tibi eſſe chariſsimum exiſtimem, illud magnopere cupio, ut mea cõmendatione tibi ſit etiam charior, omnibusq́; in rebus, quæ ad eius dignitatem pertinebũt, quibus in rebus ei aſpirare proueheréq́; illum poſsit aura ſtudij & fauoris tui, quę quidem res erunt ſemper plurimæ atq; maximæ: & fidem illius erga te, & meã

in illum

in illum beneuolentiam charitatemq́ re cordere. Datis tertio Non. Aprilis, M. D. XIII. Roma.

Sacris uirginibus muratarum Florentiæ. XXIIII

NVmmos aureos ducẽtos procuratori ueſtro curari iuſsi, munus quidem pro mea in uos uoluntate ſanè puſillum: ſed hoc leuius initium meam erga uos liberalitatẽ promendi uberiores in dies largitiones conſequentur. Vos tantum & hortor ſingulas, & amanter ac paternè rogo, Deo Opt. Max. beatiſsimæq́ matri ſemper uirgini, quibus quidem ueſtras preces eſſe gratas et probatas puto, eo nomine gratias agatis, quòd me nihil omnino de ſeſe meritũ ſui uicariũ filij gerere in terris uoluerũt, atq́ in huius Põtificatus tam illuſtri faſtigio collocauerũt. Qua quidẽ in ſtatione atq́ munere, me ut excitẽt ad ea & cogitãda & procurãda, quæ ſuę maximè uoluntati conſentanea ſciunt eſſe, ut ab ijs ſuppliciter petatis, ego à uobis diligẽter peto & poſtulo. Dat. tertio Non. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi, Neapolis. XXV

GAleatium, Antonium Mariam, Octauianum & Chriſtophorum fratres Marchiones Palauicinos, quorum egregiam erga Romanos Pontifices fidem & obſeruantiam plurimis in rebus perſpexi, tibi magnopere commendo: hortorq́ te, ut omnibus in rebus quæ quidem ad dignitatem eorum commodaq́ pertineant, eos eorumq́ neceſſarios tueare: cogitesq́, ſi uniuerſam illam familiam chariſsimam habueris, teq́ illi commodum beniuolumq́ prębueris, te mihi rem gratiſsimam eſſe facturum. Dat. tertio Non. Aprilis. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Mediolanenſium Duci. XXVI

ET ante hac Galeatij, Antonij Mariæ, Octauiani fratrum Marchionum Palauicinorum, uniuerſæq́ eorum familiæ in hanc rempublicam pietas perſpecta & cognita nobis fuerat, cum in Cardinalium collegio uerſaremur: & nunc planę illam illuſtriorem fecit Chriſtopho-

ſtophorus eorum frater: qui accepto de Pontificatu noſtro nuntio, ad nos ſe contulit: oſtēditq́ quanti nos faceret multis amantiſsimisq́ uerbis. Itaq; eos ipſos, necesſariosq́ eorum omnes ſummopere diligimus, chariſsimosq́ habemus, & certe ſumus habituri. Hæc ideo ſcire te uolui, ut tametſi conſiderem, uel propter familiæ ſplendorem, uel per ſeſe charos tibi eos fratres eſſe, haberes tamen ipſos multò etiam meo momine chariores, omnibusq́ eorum in rebus amori erga illos meo tantum tribueres, quantum pro ea, qua te amplector, charitate ij, qui mihi ſunt chariſsimi, expectare à te non temere poſſunt. Itaq; eos tibi omnes commendo maiorem in modum: utq́ ipſos mea cauſa perhumaniter amplectare, planè abs te peto. Erit id mihi ſanè gratiſsimum. Dat. tertio Non. Aprilis. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Ferdinando Hiſpaniæ Regi. XXVII

PRæter eam quam tu quidem omni tempore Romanæ reipublicæ fidem pietatemq́ præſtitiſti, pro cuius autoritate maieſtateq́ defendenda pluri

mas

mas grauíſsimasq́ contentiones non es ueritus ſubire atq́ ſuſcipere: preterq́ illam ſingularem beneuolētíam, qua nos à mea, familiam uerò noſtram ab ineunte tua ætate es proſequutus: ea etiam res nos delectat, quòd qui me leuioribus in fortunis degentem ſemper iuuiſti, maiorem q́ eſſe uoluiſti, eundem te nūc, cum quidem hoc in ſtatu & dignitate ſummi Pontificatus, Dei Opt. Max. clementia nos collocarit, libentiori animo confidimus omnia curaturum, quæ ad noſtram cum huius imperij maieſtate conſociatam dignitatē tuendam amplificandāq́ pertinebunt. Itaque inter alia, quæ mihi quidem pro mea pietate uoluptati atq́ lætitiæ ſunt, tuum & in Romanos Pontifices animum, & in me amorem imprimis pono. Sed & hæc, & alia plura cum Hieronymo Vicco Legato tuo, homine ſingulari prudentia predito, nobisq́ gratiſsimo cōmunicauimus: qui ad te omnia diligēter perſcribet. Ea tu intelliges: dabisq́ operam, ut quæ ad Petri nauis tranquillum proſperumq́ curſum pertinent, ita cogites, ut tuam ueterē in Chri-

ſti uica

ſtiuicarios pietatē, nobis in puppi ſedentibus etiā auxiſſe uideare. Ego certè nulla in re dignitati, amplitudini, gloriæq́ tuæ deero. Dat. Prid. Non. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Bernardino Seuerinati Biſsinianorum Principi. XXVIII

QVam mihi tuo nomine reddidit Mannæ pixidem miles Hieroſolymitanus Vincentius, ea ſanè munus quidem & per ſe elegans, & mihi gratum fuit. Vincentium etiam, ut ueterem familiarem meum, quemq́ imprimis diligo, & uidi ipſum libenter, & quæ abs te attulit cognoui diligenter. Quibus in rebus ab eo meum conſilium intelliges. Dat. octauo Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Ioanni Boiardo Regienſi. XXIX

EA, quæ tu his diebus proximis & amanter, & forti magnoq́ animo egiſti iſta in ciuitate, mihi chariſſima, deq́ me optimè merita in officio retinendā, mihi ſanè gratiſsima ceciderunt. Itaq́ te de hac tua tam præſtanti uoluntate uehementer laudo, fidemq́
&

& probitatẽ tuam facio plurimi: ſcireq́ꝫ te uolo, tuam mihi rem, dignitatem, familiam, tuos omneis magnæ curæ & eſſe nunc, & ſemper fore. Modò tu, quod reliquum eſt, eundem te in poſterum, qui quidem adhuc fuiſti, tuiq́ꝫ ſimilem et germanum pręſta. Porrò beneficium optimè te poſuiſſe cognoſces. Dat. VII. Id. April. Anno primo. Romæ.

Thomæ Campegio Feltrinorum Epiſcopo, & Cornelio Galanti, meis apud Ducem Mediolanenſium internuntijs.

XXX

MAndaui Bernardo Bibienæ Quęſtori meo, ſcriberet ad uos ea, quæ ſcribenda erant hoc tempore: & erant illa quidem non minimi ponderis. Quãobrem eius literis fidem omnem habebitis: quæq́ꝫ uolo per uos fieri, ſic ea conficietis, ut de ueſtra diligentia & ſtudio uos & laudandos & ornandos putem. Dat. VI. Id. April M.D.XIII. Anno primo, Romæ.

LIBER SECVNDVS.

Petro Bibienæ, noſtro apud Venetos internuncio. I

ALLATVM ad nos eſt, Senatum iſtum Venetum remq; pub. cum Ludouico Gallorum Rege fœdus percuſſiſſe, pactionesq; inter ſe atque illum firmauiſſe. Ea de re quoniam neque ab legato Veneto, neque abs te uerbum ullum: eſſe autem ita de iſta rep. meriti uidebamur, ut celari ab illa tantis de rebus non debuiſſemus: uera eſſe quę feruntur non exiſtimo. Quia uerò à multis magnis illis quidem & probandis autoribus nunciantur, nullam illis fidem adhibere planè non queo. Itaque quoniam res eſt eiuſmodi, ut maxima momenta uideatur habitura, maximasq; & periculoſiſsimas rerum conuerſiones allatura, has ad te literas, per meum tabellarium magnis itineribus perferri uolui: tibiq; mando, ut ab iſto Senatu, in cuius quidem & erga Romanā Remp. illuſtri obſeruantia, & erga me ſpectato peruetericq;

teriꝗ amore multum confido, cures eâ te de re fieri quàm diligentiſsimè certiorem: ipſumꝗ horteris ad omnes ſuas cogitationes nobiſcum communicandas. Eſſe enim illi exploratiſsimum debet, ſuam ſibi incolumitatem, dignitatẽ, propè non maiori curæ eſſe, ꝙ ſint mihi. Quibus de rebus omnib. per eundem tabellariũ ad me reſcribes, quæ cognoueris: dabiſꝗ operam, ut is ad nos quàm ociſſimè reuertatur. Dat. V. Id. April. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Guidoni Magno Magiſtro, & conuentui Rhodio. II

VIncentium equitem Hieroſolymitanum, ueterem familiarem meum unicè diligo: eius etiam & opera, & fide, & utor multis in rebus hoc tempore, & uti in poſterum cogito: itaque eſſe illum iuſsi apud me. Qua de re certiores uos fieri uolui, ut, ſi is cum reliquis ueſtræ ſocietatis militibus, qui quidem ad defẽdẽdam Rhodum præſto uobis eſſe cõpelluntur, nõ erit, culpã in ipſum ne ueritatis, neue pœnis, in illos à uobis cõſtitutis, qui edictis ueſtris non paruerint,

rint, eũ mulctandũ ſtatuatis:ſed potius uti mea cauſa manere hîc iuſſo æquos uos illi atq; beniuolos præbeatis. Erit id nobis gratum. Datis III. Id. Aprilis. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raphaelo Beſalu & ſocijs apud Venetos mercatoribus. III.

MAndo uobis, ut omnem pecuniæ ſummam, quam habetis ex rationibus Michaelis epiſcopi Monopolitani, eam Petro Bibienæ internũcio meo quamprimum curetis. Dat. III. Id. Apri. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Antonio Mariæ Marchioni Palauicino. IIII

TVam quidem & fratrum tuorum atque uniuerſæ propè familiæ, gentisq; ueſtræ in ſummos Pontifices fidẽ & pietatem, multis illam quidem in rebus mihi antea planè cognitã, nuper ex oratione Chriſtophori fratris tui etiam libenter agnoui. Amorem autem & beniuolentiam officiaq; ueſtra, quæ quidem in me nondum Pontificem maximum multa & pręclara contuliſtis, non tam ex ipſius uerbis (parcè enim & pu-

denter eam rem attigit) quàm meo more illum intuens ſum recordatus. Itaque uos omneis, téque imprimis cũ propter meas rationes, tum ueſtra ipſorum cauſa ualde amo, habeóꝗ charíſsimos. Tuã uerò prçcipuè uirtutẽ etiam ornare magnopere cupio. Itaꝗ cum primumſe occaſio dederit, ut militũ res Romana indigeat, te uocabo, & in noſtris exercitibus loco egregio habere, tuamꝗ dignitatẽ amplificare imprimis curabo. Quã quam etiam fratres tuos eo tempore inornatos non relinquam. Hanc meam uoluntatem latere te nolui, ut ſcires non ſolùm amari te à me, ſed etiam tuos omneis, téque imprimis magnæ mihi curæ eſſe. Datis tertio Id. April. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Ioanni Paulo Balioni. V

MIttimus Peruſiam Matthæum familiárem noſtrum, ad perquirendum Nicolaum Foroliuienſem, quem iſtic latere certiores facti ſumus, curandumꝗ ut is in cuſtodia quamprimum fieri poteſt, habeatur. Quamobrem magnopere te hortor, próque noſtra

dignitate

dignitate etiam atque etiam moneo, ut Matthæũ cura, ſtudio, fauore tuo iuues, omnibusq; in rebus illi preſto ſis, ut facilius atq; celerius ea, quæ uolumus, curare atq; conficere poſsit. Datis Prid. Id. April. Anno primo. Romæ.

Franciſco Publicæ. VI

ET diligentia tua in noſtris mandatis peragendis, & Bretinori Decurionum alacritas & fides in illis accipiendis, mihi probatur. Quamobrem ad eas, quas ad me dediſti literas ita tibi reſpondeo, ut ſi tibi à Bretinorianis ſatiſfactum abunde eſt, culpámque ab ijs ex eo tempore, quo te Bretinorũ miſimus, abeſſe cognoſces, Præfecto noſtrorum militum, ipſisq; militibus mandes, ut ad Bretinorum ne accedant, néue in agrũ Bretinorianum impetum faciant: & ſi qui in eo nunc ſunt, ut inde quamprimum decedant, eorúmque res intactas poſthac, atq; ipſos incolumes ſinãt eſſe. Id ni fecerint, mulctam, quam uoles, eis ſtatuendi tibi ius facultasq; eſto. Quod uerò attinet ad priorem eorũ in nos mãdataq; noſtra temeritatem & arrogan-

tiam,ea de re uolumus,ut epiſcopus Polæ Bononiæ magiſtratus iudicet, condemnetq́; illos,uti ſibi æquũ & iuſtum uidebitur. Alexandrum autẽ,quẽ iſtic in cuſtodia ſcribis eſſe,eidem magiſtratui mittes, ut is de eo modis omnibus quærere poſsit quæ ſunt quærenda, & ſtatuere quæ ſtatuenda ſunt.Quibus tu confectis rebus & rectè ut uolumus cõſtitutis,ad nos te referes. Dat.Id. April. M.D.XIII.Anno primo.Roma.

Altobello Epiſcopo Polæ, Bononiæ Magiſtratui. VII

DE Alexandro Nauio, quem ad te in cuſtodia mitti iuſsi, diligenter abs te quæſtionem haberi uolo ad ueritatem admiſsi facinoris inueſtigandã: quo rectius quæ æqua ſunt, decernere atque ſtatuere poſsis.Eius poteſtas tibi fiet à Franciſco Pulica internuntio apud Bretinorianos meo: ad quẽ literas dedi,ea de re.Id tu pro tua diligentia curabis:meq́; facies de eo,qđ egeris, certiorem.Præterea quoniam Nicolaũ Foroliuiẽſem eſſe Peruſiæ intellexi, isq́; ſe unà cum Ioanne Paulo Balione, qui eſt
prope-

propediem ad Venetorum caſtra profe
cturus,fortaſſe in uiam dabit, ut ſe in tu-
tum recipiat,iterq; iſtac faciet: mãdo ti-
bi ut diligẽter illũ inueſtigari ac perqui-
ri cures. Qui ſi in illius comitatu erit,des
operam,ut uel à Balione ipſo tibi deda-
tur,uel à te intercipiatur;omnibusq; mo
dis caueas, ne elabi ſubterfugereq; te
poſsit. Cęterùm tuę prudentiæ permit-
to,ut prioris Bretinorianorũ in nos au-
dacię & ſceleris de ipſis ſumere pœnas
poſsis. Aequum eſt autem,illud te priùs
diligenter inſpicere,metúne illi noſtro-
rum militum tuos admittere ad ſeſe ho-
mines,tua facere mãdata recuſarint. Id
ſi ita eſt,ignoſcere te eis uolo,nec ſeueri
us quicquam in eos decernere. Sin ali-
ter ſe res habet, ex noſtra dignitate ne-
gotium adminiſtrabis,quemadmodum
tibi æquum & iuſtũ eſſe uidebit. Dat. Id.
April. M.D.XIII. Anno primo. Romæ.

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci Vrbis & reip. militum Præfecto. VIII

ET uirtus & diligentia in regendis
exercitibus tua, egregregiaq; in
nos obſeruantia,amor etiam erga fami-
d 3 liam

miliam noſtram tuus,qui profectò dum nos ipſi in collegio Cardinalium uerſare mur,omnibus in rebus ſemper enituit, nunc quidem,cum Dei Opt.Max.benignitate ſummus nobis Pontificatus creditus delatusq́; eſt,nos admonent, ut te iјs ornamentis afficiamus,quibus à nobis non præteritus hoc ingreſſu noſtri muneris uideri poſsis. Itaque nobiſmet ipſi pollicẽtes, eundem tuum animum, eandem nobis fidem poſthac nõ ſolùm præſtitum abs te,ſed auctum etiã & cumulatum iri:neque modo adoleſcentiã, ſed uirtutes etiam tuas ſuum certè robur incrementumq́; capturas,quo eras loco &ſtatu apud Iulium patruum tuum,qui Pontifex Max.antè nos fuit, in eodem etiã apud nos eſſe te uolumus: tibiq́; imperium noſtrorum exercituũ, quo cum imperio nũc es, in annum quidem proximum certè,in alterum aũt, quoad nobis libebit,extendimus & prorogamus, cum eadem,quam habes,turma ducentorum equitum cataphractorũ, & leuis armaturæ equitum cẽtum, eodemq́; ad eos alendos ſtipendio tibi ſolito dari nu
mûm

mûm aureorum tricies mille: ad te uerò ipſum decies & ter mille atque octingẽtorũ quadragintaquatuor. Quod quidẽ certè munus meæ in te beneuolẽtię, ſi ut libẽti animo tibi à me defertur, ita tu eo munere nauiter atq; ſtrenuè fueris uſus, quemadmodum planè confidimus te facturũ, non uereor, ne ad ueterem meum uerè paternũ in te amorem adiũctis in dies ſingulos recentib. tuis in remp. meritis, à nobis oĩa ſis impetraturus, quę ad tua cõmoda, dignitatẽ, amplitudinẽ ab huius Pontificatus maieſtate non abhorrẽtia pertinebunt. Dat. XVI. Cal. Maias. M. D. XIII. An primo. Roma.

Petro Bibienæ internuntio. IX

SCripſimus de mẽſe Martij Leonardo Lauredano Venetiarum Principi, mandaret ut fructus eccleſiæ Adrianæ, qui per ipſius miniſtros contra fas impediri dicebantur, Beltrandi Epiſcopi Adriæ procuratoribus reſtituerent. Id quoniam factum adhuc non eſt: cauſam autem eius rei dicũt eſſe, quòd quibuſdam ſacris uirginibus Venetis in Ferrarienſi agro ſui item fructus iniuſtè de

tinentur:mando tibi ut eũdem Leonardum horteris, quæ Epiſcopo Adriano contra ius detenta ſunt (quoniã is nihil habet cũ illis uirginib. cõmune) ea reddi aliquando tandẽ eius procuratorib. imperet. Qui uerò illarũ uirginũ fructus à Ferrarienſib. intercepti dicũtur eſſe, de ijs me confidat eſſe ius petentibus admi niſtraturum. Dat. XII. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Octauiano Epiſcopo Laudis Pompeiæ deſignato. X

CVm pluribus te de cauſis alloqui magnopere cupiam, ualdè te hortor, ut ad urbẽ uenias: ut poſsim coràm tecum agere quæ uolo. Erit id mihi uehemẽter gratũ. Dat. IX. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XI

QVoniam Octauianum Epiſcopũ Laudis Pompeiæ deſignatũ pluribus de cauſis eſſe hic magnopere cupio, peto abs te, ut illi ad nos ut ueniat nõ permittas ſolũ, ſed etiã ſuadeas: quẽ quidẽ ſum, ſi uenerit, amanter paterneq́ ſuſceptu-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

ſuſcepturus. Dat. nono Cal. Maias. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Magiſtratibus Ariminenſium. XII

MAndo uobis, ut Achillem Taurellium cum ſuis equitibus omnib. ueſtrum in agrum recipiatis, & quæ dari noſtris militibus ſolita ſunt, ei militibusq́ eius dari iubeatis: neque difficiles uos præbeatis ea in re, quemadmodum quidem mihi demonſtratum eſt, ſolere uos perſæpe facere. Id autem eo uobis erit leuius, quo illi ipſi paucos apud uos dies ſunt milites commoraturi. Dat. IX. Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum, internuntio. XIII.

EXemplum literarum, quas ad Maximilianum Mariam Ducem Mediolanenſium dedi, de reſtituenda Marco Cardinali Senogallienſi oppidi Cugnoli poſſeſſione, habebis cum his literis. Tibi uerò mando, ut cum ipſo Duce agas, curesq́ diligenter eam rem, quã tu ijs ex literis uelle me magnopere cognoſces: ut Cardinalis ius ſuum obtineat: ne iam mihi ſæpiùs eadem de re

d 5 ſit

ſit ſcribendum. Dat. ſexto Cal. Maias. Anno primo. Roma.

Alfonſo Ateſtino, Ferrarienſium Duci. XIIII

FRanciſcum & Paſotum Fantutios, ciues Bononienſes, bene de nobis meritos, captos à tuis miniſtris complures iam menſes in cuſtodia magiſtratus tui habent. Eos quoniam & amo ipſos, & mihi admodum indecorum eſt meos homines honeſtos uiros ſic affectos & captos abs te detineri: conſtitutum mihi erat, cum hic eſſes, te præſentem alloqui ac planè abs te petere, ut eos permitteres domum redire. Veruntamen id facere antequam ea, quam habes mecum, magni ponderis cauſa componeretur, haberétq; finem ſuum, ſanè nolebam: ne quæ leuiora eſſent, grauioribus anteferrentur. Itaque tu quia confecta nõdum re Roma diſcedere uoluiſti, Fantutiorũ liberationem etiam differre aliud in tempus ſtatueram: & profectò diſtuliſſem, niſi, ut poſtea intellexi, tantula illis mora, quorum mihi ſalus chariſsima debet eſſe, magnum eſſet detrimentum, magnam

gnam calamitatem allatura. Nam prǽter quam quòd in cuſtodia eſſe atq; in carce re per ſe miſerum calamitoſumq; eſt: per magni eorum inter eſt ipſos hoc tempo re, cũ domi eſſe poſſe, tum uel maximè ad nos accedere ſuarum fortunarũ propè omnium conſtituendarũ cauſa. Quã obrem ne rei eiuſmodi tam per ſe pię, tã mihi debitæ, tam illis ſalutaris confectio diutius proferatur, te iam nunc etiam at que etiam hortor, ut eos miſſos facias, ut redire in patriam, atq; ad me uenire poſ ſint. In eo tametſi boni principis munere eris ipſe functus, qđ per te facere ſem per debes, tuũ tamẽ tum facilẽ & libera lẽ, tũ uerò propẽſum ad bene de me me rendũ animũ etiã libenter agnoſcã. Dat. quinto Cal. Maias. Anno primo. Rom.

Franciſco Gonzagæ, Marchioni Mantuæ. XV

INtelleximus de Alexandro Gabloneta procuratore tuo, certiorem te eſ ſe factum, quoſdam principes in Italia uiros contra te cogitare, armáque ab ijs comparari, quibus te ditionémque tuã aggrediãtur. Itaq; te precibus omnibus

petere

petere,ne tuos populos tuasq; fortunas ullorum hominũ cupiditate atq; libidine turbari diuexariq; pateremur. Quas ad res ita illi reſpõdimus: exiſtimare nos neminem quidem in noſtri Signiferi ditionem armis inuaſurum, præſertim nobis chariſsimi, atq; in noſtræ beniuolentiæ tutelam & curam amantiſsime recepti. Veruntamen ſi quis erit tam à nobis alienus, in te ut ſit atq; in tuos eiuſmodi quidpiam moliturus, polliciti illi ſumus, nos tibi pręſto futuros, eiq; interminaturos, ut ſe contineat. Quod ſi ij noſtri monitus atq; minę nihil proderunt: excercitus ipſos noſtros, Frãciſcũq; Mariam, Vrbinatiũ Ducem, generum tuum, cum imperio ad te defendẽdum, hoſteſq; tuos, quos eſſe noſtros exiſtimabimus, ꝓpulſandos & profligãdos, mittemus. Itaq; te uolumus bono animo eſſe, atq; exiſtimare urbem iſtam nobis tuam, tuoſq; populos nõ minori curę eſſe, quàm quę urbes quiq; populi ſub noſtra ipſorum ditione ſunt: eandem utroſq; fortunam, idem periculum ſubituros. Quæ quidem omnia tametſi Alexãdrum ipſum

ad te ſcripſiſſe diligenter exiſtimo:uolui tamen noſtris etiã literis ad te perferri: ut per me quoq; de meo in te animo ac uoluntate fieres certior. Dat.tertio Cal. Maias. Anno primo. Roma.

S. Daciæ Regi. XVI

PErlatum eſt ad me, quod quidem mihi iocundiſsimum fuit, magno te iſtarum nationum fauore incredibiliq; uoluntate Regem Daciæ ſalutatum, illuſtris uiri patris tui loco bene atque laudabiliter regnare, adoleſcentiæq; tuæ annos egregia ſpe tuorum de te populorum firmare: itaq; eiuſdem patris tui deſiderium pręſenti tua præſtãtiq; uirtute facilè leniri. Quam nos rem, euentumq; tum fortunæ, tum prudentiæ imprimis tuæ animi erga te noſtri propenſione ſociãtes, te paterna noſtra charitate ac pietate amantiſsimè cõplectimur: omniaq; tibi, quæ quidem ad Regium honorem dignitatemq; tuã confirmandam augendamq; pertinebunt, quoad noſtrę rationes patient̃, libẽtiſsimè polliceor. Quoniam autem ea noſtra mens eſt, is animus, ut Chriſtiani Reges atq; Princi-

pes, qui

pes, qui diſſentiunt inter ſe, concilient, ut ad Chriſtiani hoſtes nominis repellendos, ſuſcipiendumq; contra Turcas bellum cõuertere cogitationes noſtras poſsimus te hortor, ut hanc noſtram uoluntatem iuues. Id optimè fiet, ſi in Reges Chriſtianos, quiqui ſunt, tu arma nõ mouebis, tuásque uires non exercebis. Quorum quidem quòd unus imprimis Henricus Britanniæ Rex multis de cauſis mihi eſſe charisſimus debet: illud abs te impenſius peto & poſtulo, ne eum regem eósque populos aut laceſſas & perturbes ipſe, aut id fieri permittas à tuis. Hoc nobis gratius facere nihil potes. Dat. tertio Cal. Maias. M.D.XIII. Anno primo. Romæ.

Hippolyto Cardinali Ateſtino. XVII

EX tuis literis intellexi id, quod etiã ſine iis exploratũ mihi erat, Pontificatus mei nuntio audito te magnam lætíciam cepiſſe. Itaque mihi ea de re officioſiſſimè amantiſſimîsque uerbis gratularis. Aegrè fers etiam ſuffragiorum ferendorum tempore te non affuiſſe. Quæ quidem mihi omnia optatiſsima

ma legenti iucundiſſimaq́ fuerunt: ex animo enim beneuolentiſſimo mihi dudum perſpecto & cognito ſanè pro ueniunt. Magnopere autem uellem eo te tempore Romę fuiſſe: rem enim noſtram, qui tuus eſt in me amor, profectò imprimis iuuiſſes. De meo uerò in te animo ita te uolo exiſtimare: amorem meum, qui quidem antea erga te, atque Alfonſum Ducem Ferrarienſium fratrem tuum, eximius ſemper fuit, hac in re Dei Opt. Max. benignitate ac munere etiã auctum multiplicatumq́ eſſe: ut quo maior ipſe ſum, eo uterque ueſtrũ & cõiunctior mihi ſit, & certè charior. Quòd autem mihi eundem fratrem tuum commendas: uoluit is iuſtis quidem de cauſis, quas ab ipſo intelliges, infectis rebus ſuis Roma proficiſci. Spero tamen quoniam eius rei fundamẽta iecimus, quod ſupereſt, me daturum operam, ut intelligatis uos mihi ambos incolumitatémq́ ueſtram magnæ curæ eſſe. Dat. III. Cal. Maias. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Paulo

Paulo Germano Migdelburgenſi, Foroſempronienſium Epiſcopo. XVIII

EGregiam in omni propè diſciplina doctrinam tuam, plurimarumq́ꝫ optimarum artium ſciētiam maximi ſemper feci. Quamobrem excellens tuum ingenium ſtudio ac fauore meo cōmendare aliqua nunc iam in re atqꝫ proſequi cupiens, libros de Paſcæ obſeruatione, ac mortis Dominicæ die, quos nouiſſimè confeciſti, uolo, atque igni & aqua interdico & mando, ne quis imprimere poſsit, imprimiúe facere, aut impreſſos uenundare, quoad uixeris, præter te, ut uſum aliquē ex tuis laborib. hac etiā ex parte percipias: ipſiq́ꝫ tui libri diligētius impreſſi in lucē prodeāt. Dat. Prid. Cal. Maias. M.D.XIII. Anno primo. Roma

Sigiſmundo Regi Poloniæ. XIX

PRoximis diebus te hortari unis atque alteris literis non deſtitimus, cōtrouerſiam quam cum Alberto Pruſiæ Magiſtro aliquot iam annos habes, habuiſtiq́ꝫ cum eorum nonnullis, qui ante illum Magiſtri fuerunt, ut aliquando tandem terminari ſine armis poſſet, uelles

uelles eam ſacro Lateranenſi Concilio remittere, à quo quidem maximè cõuenit regũ cauſas diſceptationesq́ iudicari. Qua in re ſi meis hortationib. animũ adhibuiſti, quæq́ te facere ipſe æquũ & iuſtum putabam, ea concordi inter te atque illũ uolũtate es iam ita complexus, ut ei Concilio uterq; ueſtrûm ſuam cauſam remittendã ſtatuerit, eiuſmodi nunciũ læto animo accipiam: teq́ de tua iſta lenitate atq; in remp. obſeruãtia magnopere commendabo. Sin autem, quemadmodum & à Thoma ſancti Martini & ab A. ſancti Sixti Cardinalibus, qui te ſummopere diligunt, & quibus incolumitas tua, dignitas, amplitudo magnæ curæ eſt, nuper intellexi, lubens ipſe paratusq́ es, ad ea pacta fœderaq́ ſeruanda, quæ quidẽ ſolẽniter inter uos nouiſſime ſtatuta ſanctaq́ ſunt, quæq́ prope diem ſunt ſancienda, tua iſta uoluntas etiã, atq; ad pacem propẽſus animus mihi planè uehemẽter probatur. Teq́ magnopere hortor, ab illis ipſis, quas cõmemoraui, tum factis, tum fiendis pactionibus ne recedas: modò eiuſmodi ſint, qui

bus arma & diſcordiæ auferantur, pax at
que trãquillitas exoriatur. Si enim is exi
tus, iſtic aut partus iam eſt, aut compara-
ri, modo uelitis, poteſt, quid attinet no-
ua iudicia quęrere: quę quidem ut ſuum
ad finem perduci poſsint, neq; breuis tẽ
poris, neq; parui ſumptus propter loco
rum longinquitatem indigeant necesse
eſt: Quamobrem abs te nunc quidẽ ue
hementer quæſo & opto, primum ut in
eadem ſententia te te cõfirmes, ac planè
perſtes: deinde ut nullã prorſus anſã Pru
ſiæ Magiſtro des, à pacto inter uos fœde
re deſciſcendi: uel potius ut omnia cogi
tes, omnia præmunias, omnia moliare, q
bus ille nihil quæri de te, nihil inuenire
cauſæ poſsit, ad pacem concordiam'q;
reijciendam. Hoc nos hortari monereq;
te non magis noſtrum eſt, quanquam id
quidem noſtrum maximè: pacem enim
à Domino relictam nobis atq; traditam,
alijs uelle cõmunicare magnopere om-
nes debemus: quàm tuum etiam modis
omnibus præſtare atq; efficere, ne te fru
ſtra monuiſſe uideamur. Qua in re præ-
terquam quòd tuæ tuorumq; populorũ
quieti

quieti optimè abs te conſuletur, nobis etiam rem gratiſſimam facies. De re autē publica, cuius te obſeruantiſſimum ſemper fuiſſe omnes prædicāt, etiā bene me rebere. Da. Prid. Cal. Maias. M.D.XII. Anno primo. Romæ.

Alberto ſocietatis Marianorum Theutonicorum Magno Magiſtro. XX

SVperiori epiſtola te etiā atq; etiam monui, uelles eam controuerſiam, quam cum Sigiſmundo rege Poloniæ multos iam annos habes, ut aliquando res ipſa atque cauſa confici ſine armis poſſet, uel tantiſper ſuſtinere, dum noſter Legatus ad iſtas regiones mitteret, qui quæ ęqua eſſent, inter uos ſtatueret: uel ſacro Lateranenſi concilio remittere: à quo maximè conuenit magnorum Principum cauſas diſceptationes'que iudicari. Nunc autem quoniam ijs de rebus diligentius perquirentes intelleximus, proximè inter uos pactum ſanctùmque eſſe, quid uterq; ueſtrûm facere, quibus ſtare conditionibus debeat: quo ex fœdere erat ſtatutum, ut quæ ſupereſſent controuerſiæ inter uos, pactis

eæ atq; fœderib. ad octauũ Idus Maias fiendis terminarentur: quanto maiore poſſum ſtudio ac diligẽtia te plane hortor, quæ ſolenniter celebrata inter te & Regem Poloniæ pacta conuentionésq; ſunt, eas ne reijcias, celebrésq; quæ ſunt celebranda, ſic plane, ſi erunt eiuſmodi, ut bella contentionésq; deponantur, ſecuritas atque ociũ ſubſequatur. Nam ſi is iſtic finis uel paratus iam eſt, uel parari uobis uolẽtibus poteſt: quid opus eſt nouorum iudiciorum: ad quę quidẽ terminanda neque breuiſſimi tẽporis, neq; minimæ impenſę propter regionum lõginquitatem uterq; ueſtrûm indigebit? Quanquã, ut uerũ fatear, pupugit me rumor quidam tibi planè nõ honorificus, mihi etiam per moleſtus, qui multorum iam uocibus & ſermone percrebuit, iactantium, per te fieri, abs téq; impediri, ne res ad exitum perducatur. Quare his quidem literis impenſius etiam abs te poſtulo & peto, ut quibus pactionibus policitus es te ſtaturũ, ijs ne te laxes, fidemq; tuã præſtes, omniaq; agas, conectis efficias deniq;, ut pax inter uos confi

ciatur,

ciatur, neq; Rex Poloniȩ conqueri de te apud nos ullo modo poſsit. Quã plane te ad rem uel hortari uel monere, nõ magis mei muneris eſt, quod tamen eſt imprimis meũ, q̃ tui etiã efficere, ne fruſtra operam poſuiſſe nos appareat. Ita enim & tuæ tuorũmq; quieti magnopere cõſules, & tua in nos præclarè officia cõſtabunt. Dat. Prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno primo. Romæ.

Conuentui & ſocietati Marianorum Theutonicorum. XXI

SCribimus Alberto Marchioni Brandenburgenſi ſocietatis ueſtræ Magiſtro, eúmque etiam atque etiam hortamur, ut ei controuerſiæ, quam cum Sigiſmundo rege Poloniæ habet, finem atq; modum adhibeat, quãtumq; in ſe eſt, efficiat, ut ad pacis tandem ſtudium res cõſenſumq; perducatur. Tum illud addimus, ut quoniã nobis renunciatũ eſt per illũ ſtare, quo minus cauſa eum quẽ cõmemorauimus exitũ habeat, det operã ne quis ipſum nolle pacem atq; concordiã apud nos queri iure poſsit. Quȩ quidẽ omnia uobis etiã perſcribere uolui,

cum quia exploratum habeo conuentũ
iſtum ueſtrum magnæ apud illum auto
ritatis eſſe, eáque ferè cogitare ipſum at-
que agere, quæ uobis unis probantur: tũ
quòd intelligo huius ipſius culpam rei,
quòd adhuc confecta non ſit, in uos reij
ci. Itaq; uos uniuerſos & hortor & pater-
nè moneo, non id ſolum, ut Magiſtrum
ueſtrum ad pacem & concordiam cum
Rege Poloniæ ineũdam ne impediatis:
ſed ut omni etiam ueſtra diligentia & au
toritate compellatis, ad ea pacta fœde-
raq;, quæ confecta proximè inter illos
ſunt, amplectenda atq; ſeruanda: quę ue
rò conficienda ſunt, ea ut conficiat. ut di
ſcordia omnis atque diſſenſio tam utriq;
eorum detrimentoſa, tam indigna Chri-
ſtianis Principibus, tam nobis moleſta,
aliquem aliquando tandem exitum nan
ciſcantur: ne diſſentiẽtibus ſtudijs natio
nes iſtę, quæ ad Chriſtianam gloriam au
gendam atq; propagandam ſunt aptiſsi
mæ, ſimultates inter ſe atq; odia ſemper
exerceant, ſuis ſemper uiribus conteran
tur. Id ſi uos in animum induxeritis,
communiq; conſilio effeceritis, egregiè
de

de me atq; ampliter uos eſſe meritos ꝓ-
fitebor: rem uerò atque operam ipſis uo
bis magnopere debitam, & uirtute di-
gnam ueſtra bonitateq; nauabitis. Datis
Prid. Cal. Maias. M. D. XIII. Anno pri
mo. Roma.

Magiſtratui Bononiæ. XXII

DEmonſtratum mihi eſt noſtra in-
tereſſe, ut Regij Lepidi forum ali-
quot peditum tutela muniatur. Quam-
obrem mando tibi, ut ex ijs militibus, q
apud te ſunt, uigintiquinq; pedites, qui
præfectum ſuum habeant ſtrenuum ali-
quem ac idoneum uirum, illò mittas. An
tè tamen quàm id facias, noſtrũ hoc con
ſilium cum Rufino Regienſium Magi-
ſtratu communicabis. Qui ſi etiã equita-
tu peditatu'q; opus eſſe duxerit ad reli-
quum oppidum, eiuſq; agrum munien-
dum, X X X V equites leuis armaturæ
cum peditibus alteris totidem, eorumq;
præfectis ad eum mittes. Datis Calend.
Maij. M. D. XIII. Anno primo.
Roma.

Rufino Regij Lepidi Magiſtratui.

XXIII

INtellexi operæpreciũ eſſe, iſtius oppidi forum aliquo militũ numero pręmuniri. Quamobrem mandaui Boniniæ Magiſtratui, ut XXV pedites ad te mitteret, cum eorum præfecto. Quibus tu ſtipendiũ dari ſolitum ex iſtius ærarij prouentib. conficies. Cæterũ ſi ad reliquũ oppidũ eiusq; agrũ tuendũ uel peditatus alicuius uel equitatus indigebis, eos à Bononię Magiſtratu, cũ erit opus, petes.. Dat. Cal. Maij. An. primo. Roma.

Marco Martello Regij Lepidi Quæſtori

XXIIII

MAndo tibi, ut quæ Iulij ſecũdi Põtificis Max. tempore, ex ſalis aliarumq; rerum uectigalibus ærario iſti noſtro publicanorum reliqua debebãtur, ea omnia cures atq; exigas. Quam quidem tu ad rem iſtius Magiſtratus opis atque auxilij ſi indigebis, uolo, hisq; ipſis literis ei mando, ut te omnibus in rebus ita iuuet, ut negocium rectè atq; celeriter conficiatur. Dat. Calend. Maij. M. D. XIII, Anno primo, Roma.

Ciuibus

Ciuibus & mercatoribus Lucenſibus tribus.

XXV

FIde atq; integritate ueſtra optimorũ hominum ac præſtantium uirorum teſtimonio præclarè cognita, unicuiq; ueſtrum largior, ut & merces ueſtras omnis generis in Galliam tranſalpinam mittere, & in Gallia quicquid libuerit mercium emere, & emptũ in Italiã trãſportare, ſummatimq; mercaturã exercere, omniaq; agere, ut ſoliti eſtis, et uobis uſui uenerit, liberè atq; ſecurè liceat duobus anni temporibus & mercatibus, q Lugduni fiunt ad Auguſti atq; Nouembris Calẽdas. Datis XII. Cal. Iun. Anno primo. Romæ.

Euangeliſtæ Taraſconio & Iacobo Gambaro, meis apud Placentinos internuncijs.

XXVI

MAndo uobis, ut ſi Raimũdus Cardona noſter fœderatorũq; noſtrorum Imperator exercitũ ſibi à Ferdinando Hiſpaniarum rege creditum educere è Gallia citeriore uoluerit, ipſum exercitumq; eius noſtro nomine recipiatis, atque à Placentia quò ei libuerit uerſus,

per loca prouinciasq́ noſtras comitemi ni: curamq́ & diligentiã adhibeatis, ut quę ſolita ſunt per noſtros homines amiciſsimis exercitibus parari, ea ipſi militibusq́ eius per uos parentur: quos quidẽ meos internuntios procuratoresq́ hac in re atq; illo traducendo exercitu uolo eſſe. Datis X. Calend. Iunias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Monachis Neapolitanis. XXVII

INtellexi uelle uos Gaſparis Hiſpani, præfecti militum, cadauer ab illo, quo illatum conſentientibus uobis fuerat loco in alium minus idoneum locum trãſferre. Quam rem quoniam eos, quorum intereſt, ægrè moleſteq́ ferre audio: uos hortor, ne eorũ animos ea de cauſa mœrore afficiatis, cadauérq; ne amoueatis. A quo ſi religione impedimini, uel aliqua alia mutãdi loci ſatis iuſta cauſa uos mouet, id omne ad nos defertote: qui, quod erit æquum atque iuſtum, ſtatuemus. Datis VII. Calendas Iunias. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Hanniba

Hannibali, Antonio Galeatio, Alexādro, Hermeti, Bentiuolis germanis fratribus.

XXVIII

OBſequium humilitasq́ʒ ueſtra, quā
ad me partim ipſi accedentes pe-
dibusq́ʒ meis aduoluti, partim per inter
nuntios idem agentes modis omnibus
ſupplices præſtitiſtis, precésque interpo
ſitæ ueſtræ atque effuſæ lachrymæ largi
ter, quib. quidem ſubiectiſsimè petijſtis,
ut ueſtras, qualeſcunqʒ eſſent, in Roma-
nos Pontifices culpas erratáqʒ ne plecte
rem, ignoſceremq́ʒ uobis neceſſitate po
tius & ui, quàm uel ſponte uel ullo certo
conſilio cōpulſis ea facere, quæ feciſtis,
me in eam cogitationem adduxerunt, ut
uos non indignos uenia ducerem. Qua-
re ſic exiſtimans, uobis mala multa ali-
quot perpeſſis annos nihil eſſe antiquius,
quàm ſub hoc imperio poſſe honeſtè pacatè
que uiuere, ueſtrū iſtū bonū, ut uidet̄, per
humileq́ʒ animū fauore uel amore potiꝰ
amplectens meo, nec tam pœna, quàm pœ-
nitentia ueſtra cōtentus, primū quidem
uobis cum ueſtra in eos, qui antè me fue
rūt, Romanos Pontifices, omnis generis
delicta

delicta,tum pœnas ob id lege Iulia conſtitutas remitto atq; aboleo,ita quidē, ſi mihi prædes dederitis ſeſtertiûm duûm milium,uos à meo & eorū, qui mihi ſucceſſuri ſunt,Pontificum Maximorū imperio mandatisq; non diſceſſuros, neq; quicq; unquam contra me atq; illos tentaturos.Domos deinde, uillas, fundos, bonaq; omnia,ſacerdotijs exceptis,quę quidem bona ante diem Calendarū Nouembris. M.D. XI. Ioannes Bentiuolus & Geneuera parentes ueſtri,ueſtrûmq; ſinguli quocūq; nomine habebatis, poſſidebatis,ea uobis uniuerſa,etiamſi in alios translata ſint,cōdono ea lege, dum quæ à uobis rerum & pecuniarū ſummę debētur,quibus de ſummis liquet, earū creditoribus antea ſatisfactū ſit: quibus uerò de ſummis nondū liquet,de ijs uos omnibus cū liquebit,ſatisfacturos:deq; iuriſtando prædes à uobis cautionesq; ſint datę:quos prędes quasq; cautiones eſſe idoneas magiſtratibus ſit probatū. Deniq; uniuerſam ueſtrā familiam atq; eos omnes qui aut uobiſcum exilio mulctati ſunt,aut quoniam ueſtrarum par-

tium ſunt habiti, poſtea in exilium ſunt miſsi, quiq; uos ſequuti ſunt, eũdem ad ſtatum cõditionemq; repono atq; reſtituo: & prçter hæc ad patriam etiam reditum illis omnibus tutum atq; liberum mando eſſe, ijs exceptis, qui hominẽ occiderint: quos quidẽ uolo in eo, quo nũc ſunt, exilio, priuatione, interdictis manere, utpote malæ fidei homines atq; immeritos quibus quicquam tale res hæc publica largiatur. Volo item, ut illi, quorum nomina in noſtris ad Epiſcopũ Polæ Bononiæ Magiſtratum dãdis prope diem literis ex eo numero excipiemus, ad patriam ne redeãt, neue recuperationem bonorũ ſuorũ adipiſcantur, quoad aliter iuſſero. Quoniam autem perdifficile admodum uobis futurum intelligo, duum miliûm ſeſtertiûm prædes ærario dãdos noſtro reperire, qui perpetui maneant: ſatis habebimus eos à uobis per triennium duraturos & ualituros dari: quo in tempore aut rem totam terminabo, aut alteros à uobis prædes datũ iri, quoad opus erit, iubebo. Quæ quidem õmia de plena Chriſti gratia munificóq;

ſinu

ſinu deprõpta collata'q; in uos ſi ad bonam mẽtem reuerſos perinde accepiſſe uos intellexero, ut propenſa perpetuaq; ueſtra in nos obſeruãtia, cultu, ſtudijs, officijs, diligẽtia, huius uos noſtri muneris in poſterum eſſe meriti atq; grati uideamini, uoluntas erga uos mea ,pnus'que ad incolumitatem ueſtrã animus etiã augebitur: déq; ueſtro ipſorum ad patriam atq; lares ueſtros reditu, quem adhuc uobis liberisq; ueſtris præcludimus, ea quę à nobis precib. omnibus petijſtis, quę'q; uultis, aliquando ſtatuemus. Datis VII. Cal. Iun. Anno primo. Roma.

Bononiæ Magiſtratui. XXIX.

MAximilianum Romanorum Imperatorem deſignatum ſummopere amo: eiusq; maieſtas, amplitudo, dignitas, résque omnes mihi magnæ curæ ſunt. Itaque cum intelligam in illius oppido Mutina periculum eſſe, ne per ſeditioſos homines tumultus aliquis excitetur, qui in eius fraudem uergat, inclinationemq; afferat eius rebus, quibus de omnibus ualde quidẽ ſolicitus ſum: mando ubi, ut ſi Vitus Fruſto, qui eius nomine ei

ne ei oppido pręeſt,ſeditionum & noua rum rerum cauſa, quas is commoueri uideat abs te auxilium petierit,omnem ę̃ armatorum hominum & militũ noſtrorum manum illi mittas ad urbem tuendam,tumultus'q́ compeſcendos, quam is uolet:curésq́ omni ſtudio, ut Imperatoris res tam ſint tutæ, quàm huius reip. atq; noſtræ. Datis pridie Calend.Iunias, Anno primo.Roma.

Heluetiorum pagis duodecim. XXX

LEctis ueſtris literis, quibus à me petitis, ut declarationem ueſtram de Epiſcopo Gebennenſi factam uelim ratam probatamq́ eſſe: equidem libenter hac in re ueſtris poſtulatis annuiſſem, niſi DuciAllobrogũ antea ſcripſiſſem,mihi ſtatutum eſſe, cuius nomen ad Epiſcopatum illum ſim ſublecturus.Itaq; uos potius hortor,ut eum ipſum, quem nominabo,gratum,optatumq́ habeatis.Id ſi feceritis,& erit mihi ſanè gratum,& rei pub.dignitatis per uos ratio habebitur. Datis pridie Calẽdas Iunias. M.D.XIII. Anno primo, Roma.

Magiſtra-

Magiſtratui Regij Lepidi, & M. Martello Quæſtori XXXI

VOlo & uobis mando, ut omnes iſtius ærarij prouentus, & uectigalia priſtinum ad ſtatum & ratione͂, atq; eam, quam lege Iulia formam acceperant, reuocetis: eaq; deinceps utamini. Cal. Maij. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ Internuntio. XXXII

EXemplum literarum, quibus literis ad Leonardum Lauredanum Venetiarum principem ſcribimus, Franciſcum Marchionem Mantuæ in noſtram fidem eſſe receptum, ipſasq; literas cum his ad te literis mitto, ut & nu͂c quidem eam illi rem meo nomine ſignifices, reddasq;, quas ad eum literas dedi, & poſthac quibuſcunque in rebus Franciſco ipſi apud iſtum ſenatum eſſe uſui poſſis, eum iuues, uti & hominem de nobis optime͂ meritum nobisq; chariſsimum, & Signiferum noſtrum, & in fidem noſtrã receptum. Dat. VI. Nonas Maias. Anno primo, Roma.

Leonar-

Leonardo Lauredano Venetiarum principi. XXXIII

FRanciſcum Gonzagam Marchionē Mantuæ,urbemq́ eius & ditionem in beneuolentiæ noſtræ fidem & patrocinium recepi. Nam & amaui hominem, cum inter Cardinales eſſem,omni tempore,& amari me ab illo planè perſpexi:plurimaq́ eius in nos familiamq́ noſtram egregia officia & ſtudia extiterunt. Eam rem tibi eſſe cognitam uolui, primùm ut ipſe pro eo quo te remq́ iſtam publicam amore charitateq́ amplector, mea omnia, beneuolentiæq́ imprimis rationes, tibi ſenatuiq́ tuo notas atque declaratas facerem:deinde ut tu illum eiusq́ oppidum, populos, reliqua omnia omnibus poſthac in rebus ita tractares, ut intelligeret,cuius ipſius tuendi nos,curam ſtudiumq́ ſuſceperimus,eum non ſolum ꝓpter huius imperij maieſtatē Signiferiq́ officium,quem gerit:ſed etiam quod à nobis unicè diligitur,abs te tuaq́ rep.eſſe tutiſsimū. Dat.VI.Non.Maias.M.D.XII. Anno primo.Roma.

Magiſtratibus Parmæ. XXXIIII

OPtimum ueſtrum in nos alacremq́ animum, quem quidem mihi Benedictus Rubeus ueſtro nomine detulit, libenter agnoſco. Et quoniam diligentiam adhibui, ut ſub reip. imperium rediretis, redeuntes nunc uos paterno amore charitateq́ amplector atq́ recipio: dabitq́ à me quidem opera, ut uos ciuitatemq́ illã perinde tractem, ut neque meæ diligentiæ in ea recuperanda, neque uos ueſtri in rep. recolẽda ſtudij obſeruantiæq́ pœniteat. Datis tertio Non. Maias. Anno primo. Romæ.

Magiſtratibus Placentiæ. XXXV

ET obſequium ueſtrum & cultus, quẽ mihi Lazarus Maluicinus & Nicolaus Scottus Interpretes ueſtri diligenter præſtiterunt, gratus mihi atque optatus accidit. Itaque de eo uos ſtudio, quod quidem maximũ, ut ſub huius reip. imperium rediretis, communi omnium conſenſu adhibuiſtis, & laudo, & redeuntes in fidem meã clientelãq́ recipio: dabo q́ operã, ut magis magisq́ in dies ſingulos id uoluiſſe uos atq́ feciſſe lętemini.

Dat.

Dat.III.Non.Maias. An.primo.Romæ.

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum apud Mediolanenſes internuntio. XXXVI

MAndo tibi, ut oppida Placentiam & Parmam ſub reip. imperium redeuntia, noſtro nomine recipias, liberaliterque tractes, quemadmodum quidem eorum ciuium erga nos uoluntas, ſtudiũ pietasque poſtulat. Datis III. Non. Maias. Anno primo. Romæ.

M. Antonio Columnæ. XXXVII

MAndo tibi, ut Cotognolam oppidum in deditionem noſtro nomine recipias, itaque tractes, ut eius municipibus atque incolis nihil detrimenti tuis à militibus inferatur. Cæterùm quod ad arrogantiam ipſorum attinet, mulctamque ea de cauſa Decurionibus ſtatuendam, quid fieri oporteat, ſcribam ad Bononiæ Magiſtratum propediem. Dat. III. Non. Maias. Annò primo. Romæ.

Magiſtratui Bononiæ. XXXVIII

MAndo tibi ut Achillis Taurellii, cui nuper præfecturam militarem contuli, eiusque militibus ſtatiua

des eo in loco, qui tibi eſſe opportunior uidebitur: eisq́ dari mandes tectum, lignum, ſtipulam, uti ſolitũ eſt, maximeq́ conuenit. Dat. quinto Idus Maias. Anno primo. Roma.

Guido Vainæ. XXXIX

CVm tibi certum ſtatutumq́ ſit Roma diſcedere, idq́ ut nobis uolentibus tibi facere liceat, precibus omnibus petieris: ut de Iulio Secundo, cuius ſtipẽdia annos aliquot multa cum laude feciſti, optimè merito, tibi quod petis do atque tribuo. Itaque & Roma proficiſcendi, & ad quaſcunque nationes, Reges, populos, te conferendi, atque ubi uolueris gentium cõmorandi, harum literarum ſignificatione tibi facultas eſto: teq́ illis ipſis, ad quos acceſſeris, quemadmodum quidem de uiro egregiæ ſpectatæq́ uirtutis, deq́ homine meis omnibus ualde amico mihiq́ percharo facere me conuenit, ſtudioſe diligenterq́ cõmendo. Dat. tertio Idus Maias. Anno primo. Roma.

Franciſco Marchioni Mantuæ. XL

INter Petiliani Comitis, quemadmodum appellant, & meam familiam

meq́

meq; ipſum inprimis, quo tempore. Cardinalem geſsi, plurima beniuolentiæ neceſsitudinisq; officia paria, & mutua extiterunt: ut nihil nolle nos eorum cauſa. nihi ipſi noſtra potuerint, quod ab amãtiſsimis coniunctiſsimisq; hominibus eſſet petendum. Ea neceſsitudo à maiorib. noſtris conſtituta eò nunc quidem cum ijs, qui ſuperſtites ſunt, ſeruatur à me diligentius, quò ipſi magis de rep. bene merentur, cui præeſſe me Dei largitas atque benignitas uoluit. Quamobrem etiam atque etiam abs te peto, ut Colæ Chiappino bonorum, quæ ab egregio uiro patre ſuo amantiſsimo tui, ſibi relicta in Brixia no habet, Aſulanã poſſeſsionem ne perturbes: ſed ipſum patris ſui hæreditate optimè parta frui permittas, uel quia ita te uelle ęquum honeſtumq; eſt, uel quòd in eo mihi ipſi gratiſsimũ feceris. Dat. Prid. Id. Maias. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Bononiæ. XLI

EX tuis literis intellexi Cotignolæ oppidum ſeſe noſtris militibus dedidiſſe. Itaque poſtulas ut tibi mentem meam in eo ſignificem. Qua in re

uolo,& tibi mãdo, ut oppidanos ita mul-ctes itaq; punias,ut arrogãtiæ,qua in nos ſunt uſi,eos pœniteat,diſcantq; ſe gerere reuerẽter,exẽploq; cæteris ſint, nihil temere faciẽdi.Dat.Prid. Idus Maias.Anno primo,Roma.

Magiſtratui Foroliuienſium. XLII

MAndo tibi , ut quicquid ſtipendij nomine M.Antonio et Mutio Columnæ,præfectis equitum noſtris ab iſta ciuitate dudum inſtituti atq; recepti debetur.Debetur aũt,ut mihi demonſtratũ eſt. Mutio quidem propè integrum ſolidum,M.Antonio uerò non minima certè portio:id eis omne ſubductis rationibus, curari iubeas ſine ulla mora. Dat. quarto Non.Iun.Anno primo.Roma.

Alfonſo Ateſtino Ferrarienſium Duci. XLIII

SVperioribus diebus te ſum per literas hortatus,uelles Franciſcum & Paſottum Fantutios,ciues Bononienſes,huius reipublicæ homines,captos à tuis,liberos miſſosq; facere , ſperans me id abs te pro reip. dignitate facile impetraturum. Poſtea uerò,quàm ab Hadrianorum Epiſcopo

ſcopo legato tuo cognoui,te laxiorē quidem illis cōmodioreq́ carceris conditionem mea cauſa dediſſe:de libertate uerò eis reſtituēda tēpus ad deliberandū ſumpſiſſe. dum Hippolytus Cardinalis frater tuus Romā accederet:iterū te atq; ſæpius & hortor & moneo,cogites, q̄ ſit honeſtum noſtros municipes, honeſtiſsimos uiros abs te captos tamdiu detineri Quæ quidem res quoniam ſine noſtræ dignitatis diminutione differri diutius non poteſt, præterq; quod illis nihil tale meritis mora omnis laborioſiſsima erumnoſiſsimaq; eſt:abs te magnopere peto,ne Fantutiorū liberatiōi tēpus ullū ulterius des: ut gratus erga Deū hūilisq; animus, atq; officioſa in eius Vicariū mēs eſſe tua facilè appareat:quo nihil poteſt eſſe laudabilius. Dat. VIII.Id.Iun.An. primo.Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XLIIII

VEnit ad me Hercules Ateſtinus, narrauitq́ue mihi , ab Auguſtinis ciubus tuis ad ſeſtertium ducenties ſibi iam pridem deberi : proq; ea ſumma adamantem eum, quem ab ipſis Iulio

Secũdo diuenditum nos habemus, obli gatum ſibi eſſe affirmauit. Itaq; petijt agerem tecum, ut Auguſtinis mandares, ſibi quod debent, perſoluerent: id ni facerẽt, à me, cuius in poteſtate adamas eſt, eos numos ſeſe dixit petiturum. Quamobrẽ quoniam Iulio nihil omnino harum rerũ denũciatum fuit, isq; gemmam eam aperte mercatus omne illis precium perſoluit, quo de precio atq; ſumma pacta inter ipſos ſtipulationesq; extiterunt: ego ſanè, qui nihil eius rei habeo, quod nõ ſit reip. pecunia comparatum, te etiam atq; etiam hortor, cogas ipſos ciues tuos Herculi fidem ſoluere, ut & is perſpicua in re neq; ſanè noua perueniat ad ſuum, & mihi moleſtia ea de cauſa non exhibeatur. Dat. VIII. Id. Iun. Anno primo. Romæ.

Magiſtratui Bononiæ. XLV

ETſi mihi dubium non eſt, quin omnes noſtri Præfecti militum paratiſsimi ſint, quocunq; oporteat proficiſci: uolo tamen ut ijs omnibus eorumq; uicarijs, qui iſtic ſunt, ſignifices, ſeſe mihi rem gratiſsimam eſſe facturos, ſi quàm primum cũ ſuis militibus Parmam

Pla-

Placentiamq́ ſe cõferent tantiſper, dum ea municipia in ijs bellorũ motib., quos illis in locis excitari audio, ſe à me deſerta eſſe deſtitutaq́ ne arbitrentur: quę quidẽ certè merita de nobis ſunt, ut eorum inco lumitatem, ſalutem, fortunas, non negligamus. Id ut libentius faciant, recipere te eis uolo, quartam alteram unius anni ſtipẽdiorum partem, quam adhuc non merent, à Quæſtoribus repræſentatum iri. Quod ſi nihiloſecius profectionis excuſationem aliquam quiſpiam afferet, ei te uolo dicere, abundè me ea incommoda repoſiturum; non enim facti modo prędi cationem atq; laudem, ſed etiam laborũ ſuorum præmium conſequetur. Datis quinto Id. Iun. Anno primo. Roma.

Prefectis militum corumq; uicarijs. XLVI

CVm magnopere uos cupiam, cum ea manu, quam habetis, Parmam atque Placentiam accedere ad ea municipia, nobis quidẽ chariſsima, tuenda atque munienda, ne ſe illi à me ciues atque municipes in his rerum motibus turbulentisq́ temporibus uel obliuione præte

ritos,uel amore ac ſtudio deſtitutos putent:ſcripſi ea de re ad Magiſtratum Boboniæ pluribus uerbis : quas ad literas uos reijcio.His autem uobis literis exploratum eſſe cupio, ſi eam profectionẽ alacri animo atq; ſtudio ſuſceperitis , apud me præclare poſueritis. Datis quinto Idus Iunias. Anno primo.Romæ.

LIBER TERTIVS.

Maxmiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. I

ALLATVM eſt Heluetios ꝓ tua ditioniſq; tuę propugnatione cum Gallis apud Nouariam conflixiſſe, eoſq; ſuperauiſſe,ac ꝓpe ad internicionẽ pulſos fugatoſq; redegiſſe.Ea res tametſi ꝓpter occiſorũ magnũ numerũ, q̃ quidẽ Chriſtianę reip. eſſe uſui aliquando potuiſſent,meũ animũ dolore admodum perculit: tamen pro tua in nos obſeruantia,& meo in te tuoſq; omnis ueteri ſingulariq; amore magnopere gauiſus ſum, qui te de ſtatu rerum tuarum detur-

bare

bare atq; expellere ſunt aggreſsi, eorum conatus cogitationesq; nõ ſolum irritas & inanes fuiſſe, ſed ipſis etiam inſignem cladem attuliſſe. Cuius quidem euenti atq; uictoriæ Deo Opt. Max. qui te tueri atq; defẽdere uoluit, gratias agere, tantorumq; beneficiorum ſummam illi acceptam referre, te inprimis decet: ut pius in illum eſſe, ac dignus eo munere maximè fuiſſe uideare. Quod quidem fiet, ſi duci efferriq; te uictoriæ dulcedine non ſines, neq; ſtatues eos omneis, qui contra te aliquid conati ſunt, uſquequaq; uelle te perdere ac perſequi. Quam in cogitationem ut incumbas, leniſsimeq; agas, eodem illo meo in te amore beniuolentiaq; admonitus uel potius impulſus te rogo, & quidẽ ualde rogo; atq; ut ſi quid à quoquam erratum peccatumq; eſt, eſt autem fortaſſe à multis, uenia id magis, quàm uindicta dignum exiſtimes, à te peto. Sic enim melius eorum, qui abalienati ſunt, animos tibi beneuolos reddes: neq; infirmabis ullam rerum tuarum partem. Qui enim potes in ullos animaduertere, quin ditiõis tuæ homines mulctes ac punias?
Quod

Quod ſi ſæpe facias, tuas ipſius opes debilitaueris. Accidet demũ id, quod eſſe tibi exploratiſsimum debet, ut minus multa perficias, cum timore, non beniuolentia, erunt negocia conſtituenda. Extremum illud adiũgitur, quod quidem haud ſcio an omnium primum atq; maximum ſit, ꝙ ſi parces multis, ſi ueniã pluribus dabis, imitatus Dominum fueris, qui tibi uires ſubminiſtrauit ad tui nominis hoſtes fugandos atque propulſandos. Nihil enim illo mitius, nihil iniuriarum minus retinens, nihil ad parcendũ, ad miſerandum pronius atq; profuſius unq; fuit. Quamobrem redeo ad illud, ut te amantiſsimẽ horter, ut tua uictoria quàm moderatiſſimo quamq; leniſsimo animo utare. Quod ſi feceris, neq; aures maleuolis hominib. præbueris, id quod ſolet eſſe difficilimum, efficies, prudentiamq; cum fortuna cõiunges. Datis tertio Idus Iunias. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ, Proregi Neapolis. II

HEluetiorum contra Gallos uictoria, de qua nuncij nuper ad me ſunt allati,

allati,non ſolum propter Maximiliani Inſubrum Ducis incolumitatem fortunasqꝫ eo prælio reſtitutas planè atqꝫ confirmatas,ſed etiam quia tu pro illo laboraſti,mihi gratiſsima atque iocundiſsima accidit. Quanquam ſanè tot fortes homines,tot claros uiros, tantam tamqꝫ bellicoſam manum, quæ quidem reip. Chriſtianæ dignitatem tueri facilè propagareqꝫ potuiſſet,funditus periiſſe non moleſtiſsimè non ferre potui.Pacē enim maxime,non bella,hominumqꝫ in Deū pietatem, non iacturam Chriſtiani ſanguinis,aut prælij dimicationem cupere ſinguli exoptareqꝫ debemus. Quoniam autem ad Maximilianum dedi literas, quib. literis hortatus eum ſum, ne omnes illos, qui aliquid in ſe conati molitiúe ſunt, dignos putaret quos uſque ad internicionem perſequeretur:peto abs te, quē quidem ſcio plurimum apud ipſum ualere, ut autoritate tua ſtudium meum iuues, oſtendasqꝫ ei,nihil eſſe uiro principe dignius,nihil omnino laudabilius placabilitate, lenitate , miſericordia: nihil contrà deteſtabilius inclementia, iracundia,crudelitate

delitate. Itaq; uelit iniuriarum obliuiſci, mitemq; ſe atq; flexibilem ad humanitatem præbere: ut & dignus eo munere, & optimi tranquilliq; animi, atq; imprimis Deo grati eſſe maximè uideatur, ſuorũq; populorum non tam fortunas, quàm etiam animos poſsidere, eisq; amiciſsimis & beneuolentiſsimis uti poſsit. Id ſi feceris & ipſi optimè conſulueris, & certè mihi, qui ſumma illum beneuolentia ſum cõplexus, quietemq; & multorum finem laborum cum omnibus, tum illis maximè populis aliquando tandem dari cupio, feceris gratiſsimum. Datis tertio Id. Iun. Anno primo. Romæ.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. III

HEri pro meo ſingulari in te amorè & ſtudio te ſum per literas hortatus uelles in iſta tua recenti contra Gallos uictoria moderatiſsimo animo uti, neque duceres eos uniuerſos, qui quidem aliquid in te conati ſunt, eſſe uſquè quaq; perſequendos: rationesq;, quæ me ad eas hortationes impellebant, illis in literis expoſui. His autem literis Gulielmum

trum Machione n Montisferrati eadem de cauſa tibi magnopere diligenterq́ cō mēdo. Qui quoniam tenuem ditionem, ne ꝓ opibus neq́ uiris prǽſtantem habet, non potuit ſe inimicis tuis opponere, eisq́ interdicere, ne per ipſius fines contra te copias ſuas ducerent, aut etiam ne illis ex locis ſecum traherent quos uellent: tibi idem permiſſurus, ſi tu in Galliam exercitum ducere uoluiſſes. Quamobrem cū mihi omnium pricipum Chriſtianorum, omnium populorum ſalus incolumitasq́ curæ eſſe maximè debeat, exiſtimaui eſſe te commonefaciendum, malles in eum, qui præter ea nobis familiæq́ noſtræ omni eſt neceſsitudine coniunctiſsimus, liberalitatem & beneuolentiam, quàm uel odia uel crudelitatem exercere. Sic enim & quæ te digna ſunt, ſtatues, & ditionem tuæ ditioni proximam, eo tibi officio magnopere deuincies: & mihi erit gratiſsimum, ſi te in illum mitiſsimo eſſe animo atque amiciſsimo intellexero. Deus etiam qui tantū in te præſidij tantūq́ glorię cōtulit, ea de re atq́ clemētia magis magisq́ te in dies &

amabit

amabit, & tuebitur. Datis 11. Idus Iunias. Anno primo. Romæ.

Raimundo Proregi Neapolis. IIII

GVilielmum Marchionem Montis ferrati, uirum probum & ſpectata uirtute hominem, & cum mihi planè chariſsimum, tum meis propè omnibus ueteri beniuolentia & neceſsitudine coniunctiſsimum commendo tibi ſanè quàm diligenter: petoq́ abs te, ut Maximiliano Inſubrum Duci perſuadeas, ne in eum ditionemúe eius uelit quicquam durius aut acerbius cogitare propterea, quòd is Gallorũ rebus non aduerſiſsimus fuerit. Is eſt enĩ eius Regni ſtatus atque conditio, ut inimicus eſſe Gallis etiam ſi uelit, non poſsit. Sed quoquo modo ſe res habet, mihi gratiſsimum feceris, & Dei Opt. uoluntati maximè conſentaneum, qui ſuas iniurias obliuiſci, quàm uindicare mauult, quęq́ imitari nos oportet, ſi Guilielmum cura, ope, ſtudio, autoritate tua iuueris. Idq́ ut facias te planè rogo. Ipſum autem gratiſsimum & tua beniuolentia digniſsimũ cognoſces. Dat. Idibus Iunijs. Anno primo, Romæ.

Maximi-

Maximiliano Mariæ, Duci Mediolanenſium. V

PAlauicinorum gentem tibi quidem magnopere deditam, tuiq; nominis obſeruantem omni tempore fuiſſe non dubito. Ego certè uniuerſam ſingulari beneuolentia ſum complexus. Itaque te planè hortor, ut in hac tua illuſtri contra Gallos uictoria Palauicinos omnes liberaliter tractes, habeasq; meo nomine commendatiſsimos. Quorum ſi quis etiam in his rerum mutationibus animorumque fluctibus, quos hæc tempora tulerunt, à te alienior fuit (quanquam id quidem credere uix poſſum) ſed tamen ſi fuit, eam tu rem ne uindices neue propterea in illum animaduertas, abs te peto: ſed ut leniſsimo animo ſis, atque ut Principem uirum decet, planè mitiſsimo ac liberaliſsimo. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. VI

COnſtantinum Cominatum Achæorum ducem, Macedoniæq; Principem, & concilij Lateranenſis cuſtodem, quem propter eius plurimas

egregiasq; uirtutes, atque in Romanos pontifices merita, perq; ueterem obſeruantiam tuendum mihi atq; ornandũ ſuſcepi, auxilio tuo ijs in rebus, quas in Monteferratenſi habet, egere magnopere intellexi. Eum igitur tibi commendo in maiorem modum. Rem profectò mihi gratiſsimam feceris, ſi omnibus in rebus, in quibus illi eſſe uſui poterit ſtudium & liberalitas tua, Conſtàntinum iuueris. In quo certè tuam in me obſeruantiam maximè agnoſcam. Id ut facias, pro meo quidem in te amore paternè, pro noſtra uerò in illum beneuolentia ſtudioſè diligenterq; abs te peto. Dat. Id. Iun. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Parmenſium. VII

CONtulit ſe ad militiam noſtram Benedictus Rubeus Parmenſis, cum leuis armaturæ equitibus quinquaginta. De cuius fide egregiaquè uoluntate ac uirtute locupletiſsimos teſtes habeo municipes eius propè uniuerſos. Quamobrem mando tibi, ut ei ſtatiua tribuas, quo in loco agri Parmenſis aptius atq; commodius id fieri poſſe cõſtitues: ſtipen-

ſtipendiumq́ des, quemadmodum ſolitum eſt dari. Et præter hæc cum ita tractes, ut mihi eſſe plane charus uideatur. Dat. xv. Cal. Iulij. Anno primo. Romæ.

Guidoni Magno Magiſtro & Conuentui Rhodio. VIII

SCripſit ad me Anconitanorum ciuitas, nauem eorum permagnam Byzãtium euntem, cui Vincentius Anconitanus præerat, mercibus Florentinorum & Picentium onuſtam apud Melum inſulã à Santolino Rhodio pyrata nulla reip. Florentinæ, nulla huius imperij ratione habita, captam atque abductam fuiſſe. Eam ego rem, ut debui, ægre moleſteq́ tuli, à ueſtris ſcilicet ciuibus, qui quidem omni tempore Chriſtianæ reip. propugnatores acerrimi omnibus ab hominibus ſunt habiti, cũ amicos & ſocios, tum etiã uectigales meos ita turpiter eſſe uiolatos. Itaq́ te Conuentũq́ iſtum tuũ diligẽter maximopereq́ hortor, des quo celerius fieri poteſt operam, ut ea nauis cũ mercibus omnibus, quæ quidem merces in ea erant tum cum eſt capta, eãrũ dominis ſine ulla impenſa reſtituat. Aiũt enim

pyratam illum ſeſtertia centum ſexaginta captiuis dimittẽdis, naui mercibusq́ red dendis petijſſe. Id tu cum pro reip. dignitate efficies, ut ea, quæ omnim Christianorum communis eſt mater, læſa proditaq́ à tuis, te, quaſi gratum filium ſui defenſorem habeat: tum certe ut iuſticiæ ſeruias, ne cuiquam quicquam per tuos, cõtra fas, contra æquum, contraq́ bonos mores auferatur. Sed omnino etiam ea te cauſa mouere debet maximè, ne iſtius ſocietatis optimum ſanctiſsimumq́ adhuc nomẽ illuſtrisq́ gloria notam hanc ignominiæ contrahat. Quibus quidem cauſis rationibusq́ omnibus illud adiunges, te in eo mihi, qui te ſummopere diligo, rem gratiſsimam eſſe facturum. Datis XVI. Calend. Iul. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Bononienſi. IX

MAndo tibi, ut Petro Fliſco Ceſenæ Magiſtratui eum militum numerum mittas, quem is abs te petierit, ad factioſos ſceleratosque latronum duces, quos illis in locis impune uerſari audio, compeſcendos & comprehendendos. Is eñ animi noſtri ſenſus eſt, ut qui

male

male uiuunt flagitioſiq; ſunt,ſuorum ſcelerum pœnas luant. Dat. XII. Calend. Iul. Anno primo. Roma.

Guidoni Magno Magiſtro & Conuentui Rhodio. X

SCriptis prioribus literis, quibus tecum egeram de naui Anconitanorum, quam Sandolinus Rhodius interceperat, reſtituenda, certior factus ſum præter eorum, quos commemoraui, Senenſium etiam ciuium ſericas laneasq; merces magni precij ea in naui fuiſſe. Quamobrem ut idem illud conficias, eo maiori ſtudio te nunc hortor, quo nobiliſsimæ urbis & noſtri ſtudioſiſsimę, deq; nobis optimè meritæ ciuium damna detrimentaq; adiuncta ſunt, cum Florentinorum & Picentum iacturis. Itaque ad eas hortationes, quas illæ meæ literæ continebant, magnum ut cumulum his additum literis exiſtimes, ad te Cõuentumq; iſtum accẽdendum, ut eam curam procurationemq; ſuſcipiatis, magnopere à uobis peto. Erit id mihi ſupra quàm dici poſsit gratum. Datis XIII. Calend. Iul. Anno primo, Roma.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XI

SI te non amarem, neque tua mihi dignitas curæ eſſet, tamen pro reipublicæ maieſtate te hortarer, uelles Franciſcum & Paulum ciues Vicetinos ex nobili Portorũ familia honeſtos homines, quodq; maximè ad rem pertinet, ſacerdotio adlectos, quos quidem ad urbem uenientes captos in mari multos iam menſes in cuſtodia iſtic habes, aliquando tandem miſſos facere. Aequum eſt enim, ut qui omnium Chriſtianorum omnibus in terris curam tuendorum & cõſeruandorum gero, eorum, qui Romæ in Cardinalium familijs, in ore Pontificum Maximorũ, in ſacerdotũ collegio plures ſunt annos laudabiliter uerſati, iacturas incõmodaq; non negligam. Nunc autem, cũ ea beneuolentia erga te ſit noſtra, ut tuarum actionum famæ, nominis rationem habeamus, te etiam atq; etiam eadem de re his duxi literis eſſe cõmonefaciendũ. Peto igitur abs te, ne id ulterius malum ſinas progredi, quod cum tibi imprimis dedecori eſt, dum quos ubiq; gẽtium tutos eſſe cõuenit, ij abs te uiolantur: tum

reip.

reip.fraudem indignitatemq́; continet: quę probos & egregios uiros, ac diu Romæ multa cum laude uerſatos, ſacris præſertim addictos, male abs te haberi aut negligat, aut ſi nõ negligit, tamen ferat: ſed ipſos quamprimùm in libertatem reſtituas. Neq; enim, quæ fortaſſe ratio illos capiẽdi tunc fuit (quanq́; quidẽ nulla adduci ratio eius rei ſatis iuſta poteſt) ea nunc eſt etiam retinendi: cum non ſolum commercia cum noſtris hominibus & locis tua oppida tuiq́; populi habeant, ſed tu ipſe quoq; fauore meo, ſtudio, beneuolentia tuis iam in rebus non ſemel uſus fueris. Quamobrem ne uel Pontificis Maximi ratio, uel meus in te amor parũ apud te habere ponderis uideat̃, erit tuę & prudẽtiæ & probitatis, dare operam, ut ij ad urbem uenire quamprimũ poſsint. Dat. XII. Calend. Iul. Anno primo. Romæ.

Magiſtratui Bononiæ. XII

QVoniam ſatis confidimus omnes noſtros militum præfectos paratiſsimos eſſe, quocunque opus eſt, ſine ulla mora proficiſci: mando tibi, ut eos omnes eorumque uicarios, qui iſtic

ſunt adhibeas, eiſq; meis uerbis denunci es,ut ad urbem Veronam, Maximiliano Imperatori contra Venetos defendendã ſe quàm primũ conferant; qui quidẽ meritus de nobis eſt, ne eius ditionem ullis ab hominibus uexari diripiq́; permittamus. Quod ut etiam facere libentius aggrediantnr, recipere te eis uolo quartam alteram unius anni ſtipẽdiorum partem, per Quæſtores eis noſtros propediem datum iri. Dat. XIIII. Cal. Iul. Anno primo, Romæ.

Magiſtratui Rauennæ. XIII

ADlatum ad nos eſt Federicum Gonzagam, Franciſci Marchionis Mantuæ filium, dum à me, ad quem quidem officij cauſa uenerat, in patriam rediens iter per agrum Rauennatem faceret, ab agricularum magna manu, qui ſe in inſidiis locauerant, ita exceptum fuiſſe, ut parũ abfuerit, quin ab illis trucidaret̃: ancipitiq́; fuga atque curſu extra illius agri fines ſe celeriter eripientẽ, equos, ueſtẽ ſuam atq; ſuorũ ui ab armatis interceptã di reptãq́; amiſiſſe. Quod quoniã indigniſſimũ factu eſt, et à noſtra dignitate meoq́; ſtudio

ſtudio alieniſsimum: qui nõ illum modò optimè de me meritũ, ſed omnes etiam, qui benè uiuunt homines, in huius reip. ditione tutos eſſe magnopere uolo, mando tibi, ut ſuper ea re quæras diligentiſsimè, perſcruterecꝫ eius ſceleris omnes partes, atcꝫ in reos animaduertas, quemadmodum tibi equum & iuſtum uidebitur: imprimiſcꝫ ut ablata omnia reſtitui cures Federici procuratoribus, ſi reperiri poterunt: uel eorum precium, ſi diſtracta fuerint. Quibus in rebus omnibus adminiſtrandis conficiendiſcꝫ ita te geres, ut egregij adoleſcẽtis, qui quidem à me propter ſuam iam indolem & mores regios, nobilitatemcꝫ generis paternè diligitur, detrimentis per te atcꝫ iniuriæ rectè atcꝫ abundè conſulatur. Datis VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Duci Mediolanenſium. XIIII

CErtior factus ſum Scipionem Fliſcum, & Hieronymum Adornium ad te atque ad Heluetios fœderatos meos, ex agro Genuenſi magnis itineribus contendiſſe, ut te atque illos ad

Octauiani Fregoſii Genuenſium Ducis nuper lecti res cogitationesq́ perturbandas excitarent. Quamobrem ſtatui has ad te literas quamprimùm dare, ut intelligeres eum me uirum propter eius plurimas excellentesq́ uirtutes magni ſemper feciſſe, atque uniuerſa noſtra cum gēte atq; familia omni officio neceſsitudinis coniunctiſsimum habuiſſe. Quas ad res acceſsit cum ipſius Octauiani, tum etiam Frederici archiepiſcopi Salernitanorum, eius fratris, uiri omnium uirtutum genere perornati, quem etiam inter ſacrorum noſtrorum miniſtros domeſticos aſciuimus, in Romanos quidem Pontifices perpetuus cultus, in me uerò egregia præter id ſingularisq́ obſeruantia & ſtudium: ut nihil ab illis unquam præter miſſum ſit, quod ab optimis ſpectatiſsimisq́ hominibus & Pontificum Maximorū ſtudioſiſsimis optari expectariq́ potuiſſet. Itaq; illos in fidē clientelamq́ meam libentiſsimè ſuſcepi, animoq́ meo gratiſsimos ſanè atq; chariſsimos habeo. Quapropter non ſolum te hortor, ſed etiam magnopere abs te peto, ut cum his

de cau-

de cauſis omnibus, quas commemoraui, tũ uel maximè, ne ulterius ea ciuitas tam egregia tamq́ illuſtris nouis rebus excitandis perturbetur, Scipionem & Hieronymum contra Octauianum aliquid abs te poſtulantes ne audias, neue eos, quantũ in te erit, impetrare ab Heluetijs quicquã ſinas hac in re: ſed perſuadeas quieſcere, tranquillitatemq́ ſuæ potius amare patriæ, quod bonos uiros facere egregiosq́ ciues decet, quàm ſua ipſorũ deſideria & cupiditates ſequi. Quod ſi feceris, tuæ in me obſeruantiæ conſuetudine atq; officio maximè uſus fueris, remq́ feceris tum & rectam per ſeſe & honeſtã, tum mihi imprimis & gratam & iocundam & optatam: quemadmodum etiam tecũ aget Fabritius familiaris meus: quẽ ad te hac de cauſa his cum literis miſi. Datis VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XV

MAgnopere te hortor, ut ſi Raimundus Neapolis Prorex, qui exercitum fœderatorum cum imperio habet, tormenta ulla bellica, quæq́ ad ea exercenda uſui ſunt, abs te petierit, eum

tua ope iuues, cõmodesq́ ei quibuscũq; in rebus potueris. Quod eo facere libentius debebis, q in tormentis illis ad defendendum Maximiliani imperatoris oppidum Veronã uti uult. Id ſi feceris, quemadmodũ te facturum confido, cum Ferdinando Hiſpaniæ regi, tum erit mihi planè gratiſsimũ; de Maximiliano uerò ipſo optimè prçclareq́; merebere. Datis VIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Eidem. XVI.

RES rationesq́; omnes Archiepiſcopi Rauennę cõmendo tibi ſanè perdiligenter, eaq́; præſertim, quæ ad immunitates eius pertinent. Is qnoniam imprimis cupit poſſeſsiones emphyteoticas, quæ quidem ad Eccleſiam ſuam reciderunt propterea, quòd qui eas habebant, penſionem, quam tenebantur, non perſoluerant, neq; pactionibus ſteterant, recuperandi ſibi ius & poteſtatem dari, te hortor, ut ei te tã facilem hac in re tamq́; beneuolum præbeas, ut quæ à religioſo principe impetrari fas eſt, ea is abs te cõmendatione mea impetret. Datis VII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Franci-

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci. XVII

SCripſimus ad eam noſtram militum equitumq; manum, quæ Bononiæ atq; illis in locis hyemauit, ut quã primũ Veronam ſe conferrent, eamq; urbem, quam uelle aggredi Venetos intelligo, tueantur & muniant. Quoniam autem puto fore, ut te quoque cum tua manu illuc accedere oporteat, uolo ut te tuosq; omneis uiæ atque itineri compares: ne quid more per te ſit, quin ei profectioni, cum adnuero, præſto eſſe poſsis. Dat. V. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Heluetijs. XVIII

SCripſi nudiuſtertius ad uos, quantoq; amore Octauianum Genuenſium Ducem complecterer, ſanè oſtendi. Quem quoniam cum ipſum maxime, tum etiam Federicum Archiepiſcopum Salernitanorum, eius fratrem, familiarem meum mihiq; in ſacrificijs aſsidentem, in meam fidem tutelamq; receperam, hortatus ſum uos, ne ullos homines contra eos quippiam apud uos molientes audiretis, neue permitteretis eam urbem

urbē tam egregiam tamq; illuſtrem, bellis ciuilibus diu uexatam, quæ ſibi finem bellorum & laborum omnium in illo Duce creādo magnopere ſperauit fore, poſt hac ulterius nouis rebus excitandis conflictari: eaq; de cauſa Fabritium familiarem meū ad uos cum mandatis miſi: qui uobis mentem ſuper ea re meam, quam ipſi apertueram, latius atq; commodius explicaret. Nunc autem tametſi pro mea in uos ſingulari beneuolentia, proq; ueſtro in Romanos Pontifices cultu exiſtimem planè uos quæ uolo eſſe facturos: tamen quia certior factus ſum, eoſdem illos, de quibus ad uos ſcripſi, à ſuis apud uos poſtulatis non recedere, ſed omni conatu cōtendere, ut Fregoſios fratres & à reip. adminiſtratione prohibeatis, & domo expellatis: iterum uos hortandos monēdosq; eſſe magnopere exiſtimaui, nequid omnino contra illos ſuſciperetis. Ego enim, qui quidem mores eorum & uirtutes optime cognitas & perſpectas habeo, uobis polliceor & ſpondeo, ſi id quod peto feceritis, uos apud ipſos præclariſsimè poſituros: ſuamq; illos beneuolentiam

uolentiam,ſuum uobis ſtudium cumulatiſsimè præſtaturos,eiusq́; rei uadem me pro illis apud uos conſtituto, nequid amplius dubitare poſsitis , quin ſi à uobis contra illos quis impetrare quippiam nolet,cauſam reijciatis. Nemo enim uobis illis fratribus amicior , nemo fide præſtantior,nemo certè in officio conſtantior atque perſeuerantior eſt futurus. Quare totam hanc rem atq; cauſam ita uobis cõmendo,ut maiore ſtudio & diligentia cõmendare nihil poſsim.Magni enim & noſtra,& ueſtra,atque imprimis Maximiliani Mariæ Inſubrum Ducis intereſt, eos fratres,de quorum fide,probitate,cõſtantia,magnopere confido, ei urbi præeſſe:quæ magni ſanè momenti ad res Italiæ uel turbandas,uel confirmandas ſemper fuit.Datis IIII. Calend. Iul. Anno primo.Roma.

Maximiliano Mariæ,Inſubrum Duci. XIX

ETſi exiſtimem ijs te literis lectis, quas Fabritio familiari meo ad te dedi, ipſoq́ue audito in cauſa Fregoſiorum, ea quæ uolo eſſe facturum: tamen

tamen quoniam poſtea intellexi te arcem Genuæ ab Octauiano petere, eamq́ue uelle tuis militibus communire, ut ſecurus eſſe poſsis eum tecum in officio futurum: has alteras etiam dandas ad te literas duxi, quibus te commonefacerem, ne quid omnino contra Octauianũ ſtatueres, propter eam cauſam. Ego enim, cui tota eius uiri uita, natura, mores omnes perſpectiſsimi ſunt, quiq́ue tum ipſum, tũ Federicum Archiepiſcopum Salernitanorum, eius fatrem, mea fide & clientela ſum complexus, ſpondeo tibi, in meq́ue recipio, fore utrũque tui ſtudioſiſsimum: nequid tibi poſthac dubitandum ſit, quin omnes contra illos quippiam abs te poſtulãtes, reijcias. Nemo enim illis tibi uel in beneuolentia officioſior, uel in fide atque perſeuerantia conſtantior, uel in reddenda gratia diligentior, uel in uicinitate utilior & fructuoſior eſt futurus. Itaque iam non noſtra modò & reip. dignitatis maieſtatisq́ue intereſt, Octauiano & Federico nihil abs te laboris, nihil moleſtiæ adhiberi: ſed maximè etiam tua, qui ab optimis illis fratrib. & magni erectiq́ue

animi

animi uiris & ſumma prudẽtia ſummaq́; integritate præditis hominibus, quoad illi ciuitati præerunt, ſperare debes plurimas te utilitates adiumentáq; eſſe maxima atq; firmiſsima percepturũ. Quas ob res omneis ſi non ſolũ mihi rem gratiſsimam, ſed tibi quoq; maximè commodam: maximéq; ſalutarem facere uis, eos fratres ad illius reip. adminiſtrationẽ à ſuis ciuibus uocatos, non modo nõ uexabis ipſe: ſed ſi qui erunt, qui hoc facere quoquo modo animati ſint, etiam defendes. Datis IIII. Calen. Iul. Anno primo, Roma.

Franciſco Mariæ Metaurenſium Duci.

XX

DE cura, ſtudio, diligentiáq; tua in Fani Fortunæ municipum ſedãdis factionibus adhibita, de qua certior factus ſum multorum ſermonibus & literis, epiſtoláq; tua grauiter & prudenter ſcripta: ſcire te uolo, mihi in eo rem gratiſſimam te feciſſe. Nihil enim æquè cupio, quàm ut populi, quibus præſum, nulla inter ſe odia, nullas ſimultates exerceant; ſed mutuis animorum ſtudijs

beneuolentia coniungantur. Verùm quia non ſolùm bonarum rerum fundamenta iacere,ſed eas etiam altius cōſtruere ac planè perficere oportet, etiā atq; etiam te hortor, ut adhibitis,ſi tibi uidebitur,ad cōſiliorum tuorum adminiſtrationem téque leuandum laboribus, Epiſcopo Polycaſtrenſi & Bernardo Cardulo familiari meo,opus iam abs te præclare inceptum erigas,producasq; ad ſummum:désque operam, ut illus oppidi ciuiū omni ex parte odia ſimultatesq; ſedētur,ipſos quibuſcunq; uoles luendis pœnis dādis'que cautionib. obſtringendo. Volo enim tibi liceat omnia facere atq; cōſtituere ſuper ea re,perinde atq; mihi ſi adeſſem liceret:non ſolū ratum,ſed planè etiam gratum habiturus,quicquid ſtatueris,egeris,iuſſeris:dum id unum abs te contendatur,ut earum inimicitiarum & factionum, quas extingui & aboleri cupio,nulla porrò ſemina,nullæ renaſcēdi facultates relinquantur. Quod ſi quēadmodum de tua uirtute confido, ita rem confeceris: præterquam quod erit id mihi ſupra quàm dici poſsit gratum,

reſp.tibi etiam multum debebit.Quarto Cal.Iul.Anno primo.Roma.

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. XXI

HEri quemadmodum Deo optimo maximo placuit,qui delinquentiũ interitum non uult,ſed ut eos pœniteat & uiuant,Bernardinus Carauaiallis Epiſcopus, & Federicus Seuerinas Diaconus,Cardinales, quos antea, propterea quòd in Dei Eccleſia ſacroſancta atram pernicioſam'que ſchiſmatis nebulam excitauiſſent, Piſanúmq; concilium conflauiſſent, Iulius Secundus Pontifex Max. Cardinalatus amplitudine ac munere ſacerdotijs'q; omnibus mulctauerat priuatósq; reddiderat,aura Zephyri cœleſtis afflati ad ueram pœnitentiam reuertentes,frequenti fratrum meorum Cardinalium conuentu populari in ueſte ad pedes ſe noſtros demiſſi ſupplicesq; proiecerunt:ueniámq; ſuorum erratorum & delictorum precibus omnibus petiuerunt, paratósque ſe dixerunt eſſe, quam ipſis cunq; pœnã ſtatuiſſemus, eã luere & perpeti animis libẽtiſſimis:polli

citi'q; ſunt, ſe poſthac ſacro Lateranenſi cōcilio, ſemper adhæſuros], ſemper meæ fratrumq; meorũ uoluntati mandatis q; obtemperaturos. Quod ipſum tametſi antea per eam ſchedam manu ſua ſcriptam fecerãt, quę in poſtremo eiuſdem Concilij die perlecta pœnitentiã eorum humilitatémque declarauit idem tamen multò quidem clarius atq; apertius præſentes egerunt: Piſanóq; concilio repudiato altera à ſe perlecta ſcheda, pleniore ſcilicet expreſſioris'q; ſententiæ planéq; ſubmiſſioris quæcunque in eo acta eſſent, damnauerunt, magnoperéq; improbauerunt. Quamobrẽ nos, quos quidem ea lege uniuerſæ Chriſtianæ reip. Deus præpoſuit, ut nemini uerè pœnitẽti pietatis ſuæ, cuius nos miniſtros eſſe uoluit, fores occluderemus, humilitatẽ eorum, confeſſionem, pœnitentiam, gratiſſimum Deo ſacrificium ſperantes futuras, eos ambos paternè quidem antea reprehénſos atque caſtigatos, eorundẽ Cardinalium conſenſu ad Cardinalatus officium, dignitatem, ſeſſionem'que, qua prius utebantur, reſtituimus. Quod eo liben

eo libĕtius feci, quod pernicioſum illud ſchiſmatis uulnus, quo tũc Eccleſia Dei ſciſſa diſiecta'ꝙ ab illi non ſolis fuit, eorum duorum ad ueram pœnitentiã redi tu coire planè iam ſanari'ꝙ uidebatᷓ. Ad cuius quidẽ ſchiſmatis nomẽ extinguen dum atque delendũ ipſe certè negligen tior ac diſſolutior ſi fuiſſem, tuæ tamen prudentes hortationes me imprimis ex citare potuiſſent, ut nihil prætermitterem, quod ad negocium conficiendum ad exitum'ꝙ perducendũ poſſe aliquid afferre opis & facultatis uideretur. Itaq; cum per me ipſe nihil æquè unquã optauiſſem, quàm in Dei ſponſæ uultu eam notam cicatricémq; aboleri, te hortatore libĕtius atque procliuius in eam cogi tationem incubui, ut eos uiros, quos cõ memoraui, abalienatos dudum à rep. deſciſcentes'que ad ueritatis fontem recta redeũtes uia amicè paternè'que exciperem. Qua omnino de re non ſolùm nos, ſed uniuerſa urbs uiſa eſt magnam uolu ptatem cepiſſe, ſe'que admodum audito eiuſcemodi humilitatis, pœnitentiæ, reſtitutionis'que nuntio exhilarauiſſe. Ipſe

autem maximas Deo gratias cum egiſſem, qui ſuos de alienis facit, quiq; nobis dedit tanti ſceleris comprimendi facultatē, hæc tibi omnia imprimis duxi eſſe ſignificanda: quem quidem pro tua in Remp. conſeruandam atq; amplificandam, cura, ſtudio, diligentia, labore, planè ſcio libenti animo has literas perlecturum: in quibus erit utrarunq;, de quibus mētionem feci, ſcedarum, & cum iis abolitionis noſtræ eorum peccati, reſtitutionisq; ad priorem ſtatum exēplum, quo cognoſcere ſingula melius atq; facilius poſſis. Te uerò, tametſi minus id quidē neceſſe eſt facere me, ſed pro meo in te ſtudio mihi tamen faciēdum puto, amātiſſime ſanè hortor, ut quod adhuc quidem ſemper feciſti, poſthac etiam facias, piamq; matrem omnium Deum amantium Eccleſiam, cuius protegendæ cauſa poſt Chriſti uicarios maximum ipſe in terris magiſtratum geris, ab omnibus eius pacem atq; concordiam perturbantibus uindices atq; defendas. Dat. IIII. Cal. Iul. Anno primo. Roma.

Petro

Petro Bibienæ apud Venetos internuntio.

XXII

INtellexi Pontechianos, qui uicus in Rodigienſi eſt Hadrianæ dioceſeos, nolle Aloiſij Durantis ipſorum phano præfecti procuratoribus eos fructus decimasq́ perſoluere, qui fructus quæ'q́ decimæ ad eum iure ſpectant: id'q́ pernegare ſe facturos. Quod quoniam & periniquum quidem eſt, & à noſtra dignitate ualde alienum, mãdo tibi, ut Leonardum Lauredanum Venetiarũ Principem meis uerbis moneas, ne permittat ad templi ſui fructus percipiendos ullis ab hominibus Duranti moram fieri: mã'detque magiſtratibus, dent operam, ut nihil poſthac moleſtię Pontechiani eius procuratoribus exhibeant. Ea in re tota omne tuum ſtudiũ ſic adhibebis, ut non uidear fruſtra ſcripſiſſe. Erit hoc & honeſtum ipſum per ſe, & mihi imprimis gratum: illi autem etiam neceſſarium, qui ex ijs prouentibus ſe ſuſtentat. Dat. Prid. Cal. Iul. Anno primo. Romæ.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XXIII.

ALlatum ad nos eſt, Sebaſtianum Bonum, Vincentium Venerium, & Bernardum Taiapetram ciues Venetos, cum captiui apud Gallos quatuor ipſos annos fuiſſent, miſſos tandẽ factos, e'q; Gallia in patriam redeuntes in tuo regno iterum captos fuiſſe, eſſeq; nunc apud Iacobum Galeranũ Mediolanenſem ciuem in cuſtodia. Quód quoniam per ſe quidẽ illiberale admodum, à tui uerò nominis gloria, etiam abhorrens, eos qui nullam partẽ militiæ attigerunt, quiq; per tua loca, quò magis tuti eſſent, iter faciebant, pacis & quietis homines, à tuis malẽ haberi: etiam atq; etiã te hortor, uelis eos ſine ulla mercede quàm primùm miſſos facere. Quæ res eo etiã erit iuſtior, quòd Mediolanenſes ciues tui apud Venetos tam ſecurè tamq; liberè degunt, quàm Mediolani: neq; illos quiſquam captiuos ullis in eorum locis facit. Vterer pluribus uerbis, niſi res ſatis per ſe ipſa loqueretur. Vnum addam, quod quanti tibi faciendum ſit, ſtatues ipſe: ſi

Venetos

Venetos liberaueris, occaſionē eorum reip. eripies male in tuos cogitādi. Dat. quinto. Non. Iul. Anno primo. Roma.

Ioachimo Marchioni Brandenburgenſi.

XXIIII

Literæ tuæ, quibus mihi de Pontificatu Maximo gratularis, per gratæ mihi perque iocundæ fuerunt. Nam & tuū in rempub. obſequium atque cultum, & in me ipſum ueterem obſeruantiam & ſtudium præ ſe tulerunt. Itaque ſi quid erit, in quo amplificare tua commoda tuamq; dignitatem poſſim, meam tibi operam in eo libentiſſimē polliceor. Quod autem mihi Ioannem Planchefelem iuriſperitum, procuratorem tuum, doctū ſanē hominem, & prudentem uirum, & agendis rebus imprimis idoneum, diligenter commendas, facis & ex more boni Principis, & ex ipſius, ut mihi uidet̄, meritis. Quamobrem & complector iam illum libenter per me ipſe, & poſthac tua commendatione mihi erit etiam charior. Dat. quinto Non. Iul. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Inſubrum Duci.

XXV

IOannis Galeatij Corrigij ius, quod ſuper oppido Caſtellatio, cuius eſt ipſe, dominus, uel, ut uulgo dicitur, Comes, ratione dotis auitę habet, tibi magnopere commendo. Is eo oppido à Gallis ui atque iniuria expulſus, quo primum tempore rebus Mediolanenſibus ſunt potiti, nunc, cum tu illos è tuo regno expuliſti, reſtitui per te in eius oppidi poſſeſſionem cupit: ſperatq; fore, ut id quod optat, nobis commendantibus facilè aſſequatur. Ea opinio ne eum fallat, abs te peto cum ipſius quem unicè diligo, cauſa, tum maximè tua: ut in iſta tua ſurgenti adhuc ætate ea fundamenta iacias optimi iuſtiſsimiq; Principis, ut à te, quilibet, quòd ſui iuris ſit, facilè ſe obtenturum exiſtimet, eaq; de cauſa & hominibus omnium Principum chariſsimus, & Deo Opt. Max. omnium hominum gratiſſimus eſſe poſſis. Dat. Non. Iul. Anno primo. Roma.

Franci-

Franciſco Mariæ Metaurenſium Duci.

XXVI

COnceſſerã ſuperioribus diebus Ioãni Mariæ Germano, uiro artis muſices peritiſſimo, meo'q; familiari ſanè peruerteri, arcem Verruchianam per uicarium cuſtodiendam. Nũc autem quoniam certior factus ſum ueterẽ arcis præfectũm oppidanósq; ipſos omne ſtudiũ adhibituros eſſe, ne is, aut eius Vicarius ad arcis cuſtodiam admittatur: te hortor, ut Ioanni Mariæ tantum auxilij tui des, quantum ei ſatis ſit ad ineundam illius arcis cuſtodiam. Dat. octauo Id. Iul. Anno primo. Roma.

Magiſtratibus Bononienſibus.

XXVII

AD ea, quæ nouiſſimè Bernardo Bibienę Quæſtori meo ſcripſiſtis, de ijs, qui ſe defendunt, moram'q; faciunt reſtitutioni de rebus Bentiuolorum fiẽdę, appellationib. Romæ interpoſitis alijsq; eiuſdem modi adminiculis nixi: ita uobis & reſpõdeo breuiter, & mãdo, ut ea tantũ uobis curãda eſſe tractãdaq; ſtatuatis, quę in noſtris ad ipſos Bẽtiuolos

fratres

fratres literis,quarũ exemplũ ad uos miſimus,cõtinent:neq; ullius hominis tergiuerſationes & moræ, quæ contra eas conceſſiones fiant, uobis impedimento ſint,quo minus, quæ imperaui, per uos cõficiant,ad exitum'q;'perducant.Dat. ſexto Id.Iul.Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XXVIII.

GRauiter ac permoleſtè accepi, te Fabritio familiari meo,ad te propterea miſſo,ut tum Epiſcopo Comenſi, tum Petro & Auguſtino & Philippo Triultijs fratribus,poſſeſſiones bonorũ uel hæreditatum cretione,uel alijs nominibus iure quæſitorum,per te illis impeditæ reſtituerentur, reſpondiſſe,te, quæ feceris,iure feciſſe, ſciréq; te nos ita iudicaturos fuiſſe,ſi rem atq; cauſam intellexiſſemus: miſiſſe autem te magnis itineribus Romam cum literis certum hominem,qui me omnibus de rebus doceret. Nam neque ullas abs te literas accepi, neque tuorum uidi quempiam : qui etiã ſi nulla itineris celeritate uſus eſſet, Romæ tamen eſſe hoc temporis potuiſſet.

Vereor

Vereor autem,ne dum abs te facti ratio nem expecto, frumenta eorum interea per tuos &meſſes,quę adhuc quidem in agris ſunt, & diripiantur & diſtrahãtur, eaq́; de cauſa ſint iſtę interpoſitę moręQuid enim in te admittere ij, qui apud nos uiuũt,qui nobis pręſto ſunt,qui reipublicæ operam ſuam dant,fratres Epiſcopus'q; potuerunt?De eorum propinquis & neceſſarijs, ſi in aliquo deliquerunt,nihil tibi mando,quo minus in eos animaduertas,ut uoles. Tametſi nihil Principe uiro dignius, nihil eſt altis erectis'q; animis magis proprium liberalitate atque clementia. Hos qui Romę degũt,qui noſtros ob oculos quotidie uerſantur,qui'q; in Dei Eccleſia, in ipſa Petri puppe noſtro ſe miniſterio dediderũt,eos quidem & tuendos mihi eſſe magnopere exiſtimo,& niſi per tuos impediri rectas & cogitationes, & actiones meas pateris, ſanè tuebor. Nam uelle te eis ire ipſum obuiam exiſtimare nullo modo poſſum. Verũtamen quoquo modo ſe res habet,non hortor modò, ſed etiam atq; etiã abs tę peto, ut uel iuſticiæ

inductu

inductu, quam quidem tueri ipſe omnibus modis debes: uel meo, qui tuas res omneis paterno amore charitatéq; ſum complexus, atq; ita complexus, ut nullas magis ſine ulla excuſatione aut mora eorum, quos commemoraui, bonorũ poſſeſſiones uniuerſas atq; integras ipſorũ procuratoribus mandes reſtitui, tum etiam reponi, ſi quid ablatum interea fuerit Ne ipſe, qui pro tuo ſtatu dignitatéq; tuẽda, atq; cõſeruanda, nihil prætermitto aut cogitationis, aut ſtudij, aut laboris, aut certè beneuolentię, homines honeſtiſſimos mihi'q; chariſſimos ac bene de me meritos, malè à tuis habitos, tueri apud te atq; defendere nõ poſſim: ne'ue mihi toties eadem ad te de re ſit ſcribendum Quod quidem quàm indignũ ſit, exiſtimare per te ipſe facilè potes, atq; ut exiſtimes ſanè uelim: quàm uerò ægrê à me moleſte'q; feratur, idẽ tibi Fabritius exponet: quem ad te propterea remitto. Sexto. Id. Iul. Anno primo, Roma.

Altoſaxo

Altoſaxo exercitus Heluetiorum Duci.

XXIX

CVm de tuo forti magnoq́ꝫ animo & in nos propẽſiſſimo, & à M. Cardinali Seduno, qui de te nobiſcum ſæpè ſumma cum tua laude ac dignitate eſt loquutus, & fama ipſa ac rumore nuntio ea, quæ de claro & excellenti uiro dici poſſunt, auribus libentiſsimis audierim, & uirtutem tuam plurimi facio, & te magnopere diligo. Itaque filium tuum ab eodem Cardinali mihi tuo nomine diligẽter commendatum, in ipſo iam paternæ noſtræ charitatis ſinu collocatum eſſe, exiſtimare te planè uolo: ornaturus iuuenem, cumprimùm ſe occaſio nobis dederit, ijs ornamentis, quibus perſpicere poſſis quantum te amem. Neque tamen non teipſum etiã multo maioribus aliquando præmijs atq; muneribus afficiam, ut agnoſcere meã erga te uoluntatem om̃ib. in rebus facilè poſſis. Hortor autem te, ut quẽ adhuc quidem te in Dei Eccleſiam Romanosq́ꝫ Pontifices præbuiſti, eundem poſthac etiã præſtes, gloriamq́ꝫ tuã, quã es piè fortiterq́ꝫ agendo conſe

conſequutus, eiſdem artibus non conſer ues ſolum, ſed etiam augeas. Dat. quarto Id. Iul. Anno primo. Romæ.

Anſelmo Craſeſio Acolito.

XXX

STudium & diligentia in rem Romanam atque nos tua mihi ſane gratiſſima accidit: quemadmodum cum M. Cardinali Seduno loquutus ſum, qui mihi ſæpe de te honorificè multa narrauit. Itaque te ſublegi ad ea ſacerdotia, quæ putaui ex tuo uſu animæq́ ſalute tibi fore: cuius rei literas ad te confectas mittimus: ut & bene ſperare de nobis poſsis, & in tuo erga nos officio poſthac libentius conſtantiusq́ permaneas. Dat. quarto Id. Iul. Anno primo. Romæ.

LIBER

LIBER QVARTVS.

Heluetijs l bertatis Eccleſiaſticæ defenſoribus, fœderatis noſtris. I

EQVIDEM Cum in ea uictoria, quam ſuperioribus diebus maximam eſtis atq; clariſſimam conſequuti, unum illud uel pro naturæ meæ ſenſu & lenitate, uel pro credito mihi communis parentis atque Pontificis munere doluerim, tantũ ſcilicet humani ſanguinis effuſum eſſe, tantã Chriſtianorum hominum manum tamq; fortem cecidiſſe: ualdè tamẽ uehementerq; lætor, uos, qui Eccleſię Romanę libertatem defendendam, tuendamq; ſuſcepiſtis, ueſtros & eiuſdem libertatis hoſtes fugauiſſe propéq; deleuiſſe. Qua ex re magna uos gloria magnæq; utilitates ſunt ſubſequutę. Neq; eñ minorem ex ueſtris cõmodis, honoribus, incrementis uoluptatem capio, quàm par eſt patrem capere in optimorũ & chariſsimorum filiorũ proſperis felicibúſq; rebus.

Illud etiã me uoluptate magnopere a ffi cit,quòd qui legitimam Dei ſpõſam u e- xare,inconſutilemq́ Chriſti tunicã ſcin dere ſunt aggreſſi, quos quidem anteq́ in eam cogitationem atq́ ſcelus animũ induxiſſent,omnium rerum gloria flore re uidebamus,ut primum ſe malis cona tibus dediderunt,infeceruntq́ ſchiſma- ticis prauitatibus,imprecationumq́ lu- lianarum iuſtiſſimis uocibus tacti per- cuſſiq́ ſunt,ſtatim illis amarè omnia in- feliciterq́ ceciderunt:partáque ab ipſis gloria ſimul cum regno ad eos , qui aut Eccleſiæ Romanæ parent, aut eam tuẽ tur,facilè tranſijt. Quibus de rebus om- nibus ago maximas immortali optimo- q́ Deo gratias,agamq́ dum uiuam : qui abalienatos à ſe deſciſcentesq́ reſpuit: ſuos aut iacentes ſubleuat, aut ſtãtes nõ deſerit. Vos autẽ, quos idem Deus ſuæ uoluntatis eſſe miniſtros uoluit, chariſſi mos animoq́ meo ſenſibusq́ omnibus planè habeo coniunctiſſimos. Neq́ uos moueant improborum uoces,quæ ut in telligo iactantur,temerè illæ quidẽ atq́ iniuſtè, nos reliquosq́ fœderatos no- ſtros

ſtros cōpoſitis & pacatis rebus, ueſtrum præterea nomen ueſtramq; beneuolentiam nō curaturos. Nam me quidem ab eo fœdere, quod mihi uobiſcū eſt, quoad uos non pœnitebit, nihil profecto ab ducet. Quin illud etiam dies noctesq; cogito ac uerſo, quónam nos pacto cū omnibus fœderatis mihi Regibus ac populis coniunctos facere atq; fœderatos poſſim: ut & ſecuriores eſſe maiori fulti præſidio poſſitis, & eorum omnium adiumento & conſpiratione ornatiores. Quod Dei benignitate breui futurū cōfido. Itaque hoc ſic habetote, ut de mea prona propenſaq; ad uos amandos ornandosq; uoluntate, ſtudio, beneuolentia, uobiſmet ipſi omnia polliceamini, quę expectari poſſunt ab huius reipub. Præfecto ueſtri nominis amantiſſimo, uobiſcumq; cōſociatiſsimo. Hortor autem uos, planeq; à uobis etiam atq; etiā peto & poſtulo, ut quemadmodum adhuc quidem egregiè laudabiliterq; feciſtis, ſeduci uos abalienariq; à nobis quorundam maleuolorum artibus poſthac ne permittatis: ſed cōtrà crigatis potius,

diligētiamq́ ueſtram ea in re etiam adaugeatis. Quibus de rebus omnibus Ennius Epiſcopus Verulanus aget uobiſcum latius. Datis Prid. Id. Iul. Anno primo, Roma.

Maximiliano Mariæ, Inſubrum Duci.

II

INtellexi, quod quidem mihi permoleſtum accidit, te quorundam, non optimorum hominū hortationibus, Auguſtinum Panigarolam Genuenſem, uirum egregia uirtute, & iuris ciuilis ſcientia imprimis clarum, unà cum eius filio comprehendi à tuis cuſtodiriq́ iuſſiſſe, cùm exiſtimares uera eſſe poſſe, quæ de eo iactabantur, ipſum ſcilicet contra te ditionem'q́ tuam cogitauiſſe facere'q́ uoluiſſe. Quam rem cum melius intellexiſſes, neque quicquā uerè ab eo contra te perpetratum compériſſes, laxiorem ei te carcerem dari mandauiſſe: fortaſſe etiā nihil in illū durius atq́ acerbius præterea cogitare. Id autē non ſtatim ab initio intellectum eſſe. Itaq́ primus eius rei nuntius mihi, ut dixi, moleſtiſſimus fuit: ſecundus aliquantum de mea priore mo

leſtia

leſtia detraxit. Verùm quoniam eum ui rum propter eius egregias plurimasꝗ uirtutes & excellentem doctrinam, & amaui multum quidem antequam eſſem Pōtifex Maximus, eiusꝗ in me beneuolentia, opera, ſtudio, multis in rebus uſus ſum, & nūc etiam uti certis in cauſis maximis atque grauiſsimis cogitabā, erāꝗ ad illum ijs de rebus literas iā daturus: te quantum conſequi amore erga te meo poſſum, hortor, ut quicquid illud eſt, qđ ſupereſt, aut ſuſpicionis, aut cauſæ, quin illum miſſum facias, id omne mihi remittas & condones: ipſumꝗ Auguſtinum & eius filium rogatu meo ſtatim non ſolum reſtitui mandes ſuis, ſed etiam eo loco habeas apud te, quo habebas antea, tuamꝗ illi beneuolentiam integram atque ſolidam reddas: quemadmodum & ipſius uirtus meretur, & meæ in te charitati largiendum eſt, ut eo uiro uti, atque illi ea quæ uolo, curanda tractādaꝗ mādare quamprimùm poſsim. Erit id mihi tam gratum, ut nihil gratius. Dat. XV. Cal. Aug. Anno primo. Roma.

i 3 Lucre-

largior. Quorum omnium ſenſum non ſecus atq; ſi eum his in literis expreſſiſſem, certum & ratum haberi uolo: deleoq; quicquid officere huic meæ, uel confirmationi, uel conceſſioni atq; muneri poteſt. His autem ad te dandis literis eo pnior fui, quòd te ſpero de cœleſti Dei gratia deq; bonitatis eius fonte uberius hauriētem in illius purum cultum, atq; in omnia laudabilia & illi grata ſtudia animæq; tuæ ſalutaria libentius etiã poſt hac atq; ardētius quotidie ituram. Reliquum eſt, ut tibi perſuadeas, me earum rerum omnium, quæ honeſtam tui animi uoluptatem, commoda præterea incolumitatemq; tuam contineāt, nihil tibi unquam negaturum. Dat. XIIII. Calend. Aug. Anno primo. Roma.

Herculi Mar. ſcotto Bononienſi. IIII

GRatæ mihi tuæ literę fuerunt: & amo enim te quidem ipſe, & ex te mihi omnia ſunt iocunda. Itaque uelim tibi perſuadeas chariſſimū te mihi eſſe. Quoniam autē certior factus ſum, Ioannem Aloiſium & Aemiliū liberos tuos haud ita moderate, tēperāterq; uiuere, ut

ex te natos decet: de quibus meminiſſe potes quē tecum ſermonem habuerim, dum Bononiæ Legatum agerem: uolo ut illos Romam mittas tantiſper, dū continere diſcāt ſeſe, paternam'ꝗ uirtutem atqꝫ modeſtiam imitari: quos quidē pro eo, quo te complector animo, & libēter uidebo, & tuebor diligētiſſimè. Dat. X. Calen. Aug. Anno primo. Roma.

Marco Antonio Columnæ. V

ALlatum ad nos eſt, te certis hominibus locum ad certamen ſingulare, tuis in oppidis, quæ oppida in huius reip. imperio ſunt, conceſſiſſe. Id quoniā eſt contra Iulij Secundi Pontificis Max. literas, quibus in literis eam certaminis rationem grauiſſimis pœnis interdicit: mando tibi, ut nullo pacto tuis in oppidis atque locis certamen aliquod ſingulare permittas fieri: eas'ꝗ, dę quibus dixi, Iulianas literas omni ex parte & ipſe per te ratas habeas, & haberi mandes à tuis: quarum exemplum his cum literis ad te miſi. Dat. VIII. Calen. Aug. M. D. XIII, Anno primo, Roma.

Magi-

Magiſtratui & XL uiris Bononienſibus.

VI

QVoniam & urbem Bononiam ſin gulari & beneuolentia ſum complexus. & eius urbis ciues incoláſq; omnes pacatè atque tranquillè poſſe degere maximè cupio: eos homines abeſſe ab ea urbe uolui, quibus præſentib. uos minus odijs ciuilibúsque ſeditionibus uacuos putabam fore. Nũc autem cum intelligam redire Bononiam quotidie ſine uenia conceſſionéq; noſtra nonnullos ex illis ipſis, quos dico: ea res cũ propterea quòd contra uoluntatem meam imprimis eſt, tum uel maximè quòd ſine fraude iſtius ciuitatis & bonorum offenſione accidere non poteſt, ferenda mihi eſſe nullo pacto uidetur. Itaq; uolo edicóq;, ut qui dolo malo non datis cautionibus, ſpretisque eis cõditionib. quæ in noſtris de Bentiuolorũ reſtitutione ſcriptis literis continenť, ad urbẽ iſtã reuertuntur, ĳ animaduerſionibus per Magiſtratum adhibitis puniant̃, ut & ipſorũ retundatur audacia, & reliqui diſcant nihil contra conceſſiones noſtras audere.

Eorum ſi quis erit, qui non tam malitio ſè, quàm inconſideranter, neq; malo animo redierit ad ſuos: is exire cõfeſtim iubeat de Bononiæ finib. Præterea quoniã certior factus ſum illis planè abſentibus, quos abeſſe imprimis uolui, non defore in iſta ciuitate, qui ſeſe in eorum locum ipſi ſubrogent, libidinemq; pro tẽperãtia, audaciã pro uirtute exercẽtes ſibi unis omnia licere arbitrent: his uos literis cõmonefacio, ut eã animorũ im.pbitatem eſſe uobis cõprimendam ſtatuatis modis oĩb. qui à iuſticia proficiſcantur, idq; imprimis curandũ, ut quę iuſtis de cauſis à magiſtratu imperant, ea quã primum explicentur, conficianturq; nõ ſecus, ac ſi eſſent me præſente imperata: neq; aliquis ſit, qui ea negligat: quos quidem eſſe ſæpè multos intelligo. Id ſi feceritis, temeritatẽq; certorũ hominum ueſtrorum ciuium ſurgentem ac iam planè nimium laſciuientẽ cõpeſcueritis, mos certè, cõſuetudo, lenitasq; mea nihil immutabitur. Sin aũt, quod uereor, indulgentia ueſtra de ſua inſolentia ueſtri, qui malè uiuunt, ciues nihil remittent, cogar

ipſe

ipſe ea, quæ mihi opportunior eſſe uidebitur, ratione publicæ iſtius urbis indẽnitati ſaluticꝫ conſulere. Ea enim mens eſt noſtra, ut paucorum hominum cauſa populorum pax atcꝫ tranquillitas ne impediatur. Dat. octauo Cal. Aug. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ, Inſubrum Duci

VII

EXiſtimabam te & meo rogatu, & publicæ utilitatis cauſa permotum, Octauiani Fregoſij Genuenſium Ducis rebus nullum negocium, nullam omnino moleſtiam allaturum, ut primum certior factus eſſes, illum fratremcꝫ eius Federicum Salernitanorum Archiepiſcopum in meam ſocietatem eſſe receptos: illoscꝫ & fuiſſe antea mecum, & cũ mea familia uniuerſa omni neceſſitudinis genere coniunctiſsimos, & nunc amari à me ita paternè, ut eos apud me in optimorum & chariſſimorum filiorum loco poſitos habeam. Putabam enim eos omnes, quos amarem tuerercꝫ ipſe, eoſdem abs te non minus tutos eſſe ꝙ ſint à me uel tui oẽs, uel ipſe tu, cuius incolumitas

quantę

quantæ mihi curæ ſemper fuerit, non dicam, ne uidear beneuolentiã erga te meam uerbis repetens de tuo in me ſtudio minus liberali uelle cõqueri. Nunc autẽ cum intelligã ipſum Octauianũ ſolicitari à tuis, poſteaq̃ nõ unas à me ijs de rebus literas acceperis, petiq́ꝫ tuo nomine quandam pecuniæ ſummam ab eius legatis, ſi ſe tutum eſſe à tuo imperio uult, non potui non ęgrè moleſteq́ꝫ ferre iſtã indignitatem: q̃ tamen ipſam proficiſci abs te uix adduci poſſum ut exiſtimem. Itaq́ꝫ illam in tuos miniſtros libenter reijcio. Verùm utcunq́ꝫ ſe res habet, te quo maiore ſtudio poſſum, hortor, neq́ꝫ ſolũ hortor, ſed planè etiam commonefacio, uel mando potius, eo more ſcilicet, quo, qui amant, ijs, quorũ amantes ſunt, mandandi ius habent æquiſsimũ atq́ꝫ optimum, ne permittas Octauiani rebus tua cauſa quicquam moleſtiæ adhiberi: quę tam mihi curæ nunc quidem ſunt, quàm res Florentiæ atq́ꝫ noſtræ, neque minus cordi unquam fuerunt, q̃ ipſæ tuæ ſemper fuerint. Sed potius ſi qui ſunt, qui id facere conent̃, eis tu aut perſuadeas ne

faciant

faciant aut quãtum in te eſt, prohibeas: exiſtimesq́, ſi modo ea cogitatio moue re animũ tuũ poteſt, ut Octouiano etiã amicus auxiliatorq́ uelis eſſe: nulla te in re ęquè de me mereri poſſe, ac ſi illi te be neuolũ beneficumq́ præbueris. Iis aũt uirtutib. cum Octauianus ipſe, tum eius eſt frater præditus, nullum ut officiũ po nere melius queas, quàm quod in eorũ beneficio poſueris, etiã ſi ſocij noſtri nõ eſſent, nósq́ ipſi pro eorum incolumita te dignitateq́ uel conſeruanda, uel etiã augenda non laboraremus. Quòd ſi un quam quicquam operæ in eorum com modum quietemq́ adhibuiſti, quod ab initio ex ipſis intelligebã feciſſe te, ſcire te planè uolo, id mihi tam eſſe gratũ, q̃ quòd gratiſsimum. Dat. IX. Cal. Aug. M.D.XII. Anno primo. Roma.

Marco Muſuro Cretenſi. VIII

CVm magnopere cupiam Græco rum ſermonem & Græcas diſcipli nas, iam propè abolitas atque deperdi tas reſtituere, & quantum in me poſitũ eſt, cõſulere bonis artibus, exploratũq́ habeam & præſtanti te doctrina & iu dicio

dicio eſſe præditum ſingulari: mando tibi,ut ſuſcipias diligentem curam adducendi ad nos è Græcia decem aut duodecim,aut ſanè quot uoles ipſe,liberalis ingenij bonęq; indolis pueros: unde Latinis hominib. linguæ illius uerus Germanusq; uſus,recta cognitio, & tanquã ſeminariũ quoddam bonorum ſtudiorũ cõmode confici & cõparari poſsit. Qua de re Ioannes Laſcaris, uir propter ſuas uirtutes & multam ijs in literis doctrinã mihi ualde charus, ſcribet ad te plurib. uerbis. Te uerò pro tua uetere in me obſeruantia,quæ opus eſſe ad eorũ ſtudiorum rationem & hanc rem, quam paro cognoueris,ſane confido ſumma diligẽtia curaturũ. Dat. octauo Id. Aug. M.D. XIII. Anno primo. Romæ.

Verruchianæ arcis Præfecto. IX

CVm mea uoluntas ſit, ut tibi de ſalario,quod ex cuſtodia arcis Verruchianæ debetur, integrè ſatisfiat: itemq; ſi quid aliud eſt, quod ad te iure aliquo ſpectet, de eo tibi pro iuſticia cõſulatur,ut ſine tuo damno arcem ipſam uel Ioanni Mariæ familiari meo, cui

eam

eam arcem conceſſi, uel eius procuratori tradere poſſis: mando tibi, ut ſine ulla excuſatione aut mora ad nos uenias: ut ex te intelligere poſſim, quæ uolo. Dabitur aũt à me opera, ut rebus tuis bene cõpoſitis Roma proficiſcare. Dat. tertio Id. Aug. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori deſignato.

X

ANtonium Cominatum, quem ad me miſiſti, & uidi & audiui libentiſſime, cum propter ipſius uirtutem, & in rebus, quas mecum egit, enunciãdis mirificam prudentiam, tum uel maximè quòd abs te ueniebat, à quo nihil mihi eſſe non gratiſſimum poteſt. Eum autẽ cùm celeriter confectis conſtitutisq́; de quibus agendum erat, rebus ad te remittere maximè cuperem: tamen eæ fuerũt eiuſmodi, ut is propter temporum difficultatem, dum diem ex die ducimus ſpe expectationeq́; ea, quæ uolebamus, ex ſententia conficiendi, ſuum ad te reditũ meo iuſſu ad hoc diei diſtulerit. Quanquam quidem non illum idcirco nunc ad te remitto, quòd omnia quæ per me

conficí

cōfici cupiebas, confecta iā explicata'ꝗ ſint: de certis enim adhuc rebus cōſtitue re ea, de qua dixi, temporū difficultate impediente ſanè nō potui. Sed uolui, ut & rerum nō confectarum cauſas, & reli quarū rationē & ſtatū mētemꝗ ſuper ijs meam, eodem internuntio cognoſcēdi diutius tibi facultas ne deeſſet. Itaꝗ illū ad te remitto, cui animū meū aperui: ei9 omnē ſenſum, qua eſt probitate, ipſum ad te diligenter perlaturū planè cōfido. Dat. Id. Aug. Anno primo. Romæ.

Angelo Coſpo. X I

ACcipio excuſationem tuam, quam affers de aduētus Vlixis fratris tui ad nos dilatione & mora, ęgram ſcilicet ipſius ualetudinem: quæ quidem mihi permoleſta eſt: amo enim te atꝗ illum, ut ſcis, charóſꝗ habeo. Itaꝗ illi meis uer bis denunciabis, curet ualetudinem ſuā: quam quidem cum recuperarit, det ſe i- tineri, ad nóſꝗ ueniat: quemadmodum Bononiæ Magiſtratui etiam ſcribimus hac de re; quas ad literas te atꝗ illum re ijcio. Dat. X V I I I. Cal, Septembris. Anno primo. Romæ.

Herculi

Herculi Mareſcotto. XII

AD tuas literas, quibus excuſas te ad ea, quæ ſcripſi de mittendis Romam liberis tuis, breuiter ſic reſpõdeo: amari te à me, excuſationemq́ tuam accipi bonam in partẽ. Verùm uelle me, te omnino eos Romam mittere: ut etiam magiſtratui Bononiæ ſcripſi. Dat. decimooctauo Cal. Septemb. Anno primo: Roma.

Laurentio Maluitio. XIII

EXcuſationẽ tuam, qua mecum per literas uteris de tuo ad nos aduẽtu, eatenus admitto, ut te bono in me animo eſſe planè exiſtimẽ. Volo autem, & tibi mando, ut reiectis omnib. impedimentis Romam uenias. Cęterùm ad eas literas, quas hac de re tota Magiſtratui Bononiæ dedi, te referes: quæ'q́ tibi is meo nomine mãdauerit, ea facies ſine ulla tergiuerſatiõe aut mora. Dat. XVIII. Cal. Septẽb. M. D. XIII. An. prim. Rom.

Annibali Bentiuolo. XIIII

ALlatum ad nos eſt, te quædã cõtra meam & reip. dignitatem libertatemq́ moliri; quod quidem ut crederẽ,

non potui adduci. Excidiſſe em̃ ex animo tuo qua in te liberalitate uſus ſim, nõ exiſtimo. Itaq; potiùs à maleuolis homi nib. ea iactari & fingi putaui. Verũ ne illis, ſi qui ſũt, tui ulterius criminãdi des locum, tuq; eas calumnias diluas, te hortor, ut unà cum filio tuo Conſtantio ad me quamprimũ uenias: te enim ego atq; illum amico, ut ſoleo, animo paternoq; uidebo: tuq; ijs de rebus, quæ tibi obijciuntur, pręſens melius & facilius nobiſcum tranſiges. Dat. V. Cal. Septemb. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Peruſiæ. XV

HEri media in urbe Carolus Gratianus ſicarijq;, qui cum eo erãt, quin que Gẽtilem Marcianum diſtrictis gladijs aggreſſi trucidauerunt. Quæ res tã mihi moleſta accidit, ut omnem curam adhibendã ſtatuerim, ut illi latrones ſui ſceleris pœnas luãt. Quamobrẽ mando tibi cũ indignationis noſtræ, tum aquæ & ignis interdicti pœna, ut nihil prætermittas eorũ, quæ ad illos omnes capiendos conferre iuuareq; te poterunt. Itaq; ſi de me benemereri poſtulas, cura, eni-

tere,

tere, cõfice, primùm ut Carolũ ipſum tã ti facinoris caput, deinde reliquos quin que comprehendas tradasq́ cuſtodię. Id ſi aſſequi poteris, ſtatim ad me ea de re mittito. Scribo aũt in hãc ferè ſententiam Malateſtę Balioni, qui cum rem omnem communicabis. Spero em̃ ipſum pro ea, qua illum proſequor, charitate, proq́ eius in me ſtudio omnia facturũ, quæ ad ea, quæ uolumus, conficienda pertinebunt. Tu uerò ſi ulla in re alia ſtudium diligentiamq́ in me tuam oſtendiſti, aut oſtendere concupiuiſti, hanc ipſam mihi te in poſterum cõmendandi occaſionem ne prętermiſeris. Dat. IIII. Cal. Sept. Anno primo. Roma.

Malateſtæ Balioni. XVI

QVo te amore complexus ſemper fuerim, quantoq́ ſtudio ornandi tui, tuasq́ fortunas dignitatemq́ amplificandi tenear, profectò tibi eſſe debet exploratiſſimum. Multa enim atq́ illuſtria mea in te paterna officia & ſtudia extiterunt. Hanc beneuolentiam uoluntatemq́ erga te meam longè maiorem atq́ in tua commoda paratiorẽ & pro-

niorem efficiendi pulcherrima tibi ſeſe facultas obtulit. Heri media in Vrbe Carolus Gratianus ſocijq́;, qui cum ipſo erant quinq;, Gentilem Marcianum multis uulnerib. confoſſum turpiter fœdeq́; interfecerunt. Quæ res ita me uehemẽter commouit, ut omnẽ curam adhibendam ſtatuerim, ut illi ſicarij pro ſui ſceleris atrocitate puniantur. Quid enim ulli tutum, aut quis eſſe locus ſecurus poteſt, ſi talia Romano propè in foro moliri atq; patrare homines audeãt? Quamobrem mãdo tibi atq; impero, unà cum Peruſiæ magiſtratu des operam, ut Carolum ſociosq́; quibuſcũq; modis atq; artibus comprèhendatis. Quam ſanè rẽ eò curare diligẽtius debebis, quòd eius ſceleris perpetratio notam atq; ignominiam affert Gentili Balioni propinquo tuo, qui cum nefarius ille trucidator Romã uenerat. Itaq; ut mentis animiq́; mei ſenſum melius atq; apertius intelligas, ſcire te planè uolo, ſi mãdatis imperioq́; meo eà in re obtẽperaueris, Carolumq́; ipſum, & ſocios captos cõprehenſosq́; Mágiſtratui tradideris, me daturũ operam,

ram, ut intelligas te mihi rem grtiſsimã feciſſe, melioreq́ quàm adhuc fueris loco apud me futurum. Sin aliter ac ſpero, deq́ ſtudio diligẽtiaq́ tua confido, tibi ſtatues eſſe faciendum: hoc eſt, ſi latrones illi tua cura tuóque ſtudio fulti non capiẽtur, quo te magis amo, chariorẽq́ habeo, fortunasq́ tuas dignitatémq́ amplificare magis cupio, eo te grauioribus indignationis odijq́ mei ſtimulis inſectabor. Dat. quarto Cal. Septemb. M.D. XIII. Anno primo. Roma.

Malateſtæ Balioni. XVII

INtellexi profectum te in Volſcos eſſe, ut id municipium Hippolyto Ateſtino Cardinali traderes. In quo tametſi gratius mihi feciſſes, ſi eam profectionem mihi antea per literas ſignificauiſſes, méq́ uel mandante uel admonito ſuſcepiſſes: te tamen de eo adhuc officio non culpo. Mando autem tibi atq́ ijs, qui tecum ſunt, ut domum quamprimùm redeatis, néue ullum aliud municipium aggrediamini. Quòd ſi, antequam hæ tibi literæ ſint redditæ, locum iam aliquem fueris aggreſſus, impero,

ut eo ſtatim relicto omnibusq́ tuis abductis militib. ab eo recedas. Id qui non fecerint, ea pœna, quæ eſt de lęſa maieſtate, teneãtur. Cæterùm quoniam heri ad te ſcripſi de ſcelere per Carolum Gratianũ ſociosq́ perpetrato, te hortor, ut cura, ſtudio, diligentia, labore deniq; omni tuo, mandata noſtra explices. Nihil enim mihi aut gratius potes facere, q̃ ſi rẽ cõfeceris: aut moleſtius, q̃ ſi mihi nõ parueris præſtoq́ fueris, quódq; magis indignationem in te meam excitare poſſit. Datis tertio Calen. Septembr. Anno primo Roma.

Magiſtratui Foroliuienſium. XVIII

ATtulerunt mihi non mediocrẽ moleſtiam ea, quæ ſcribis de parricidio illo in agro perpetrato. Quamobrẽ non diligẽtia ſolum tua, quam adhibes in conquirendis eius ſceleris ſicarijs mihi magnopere probatur: ſed mando etiam tibi, ut in illis puniendis, ſi eos comprehendes, nihil remittas ſeueritatis, quæ cum iuſticia coniuncta ſit: ſed ita agas, ut id, quod egeris, exemplum cæteris præbeat, quo exemplo ab eiuſmodi

conci

cõcipiendis facinorib.abſterreāt. Dat. Prid.Cal.Sep.M.D.XIII.An.prim.Ro.

Sixto Cardinali Sancti Petri ad uincula Procancellario. XIX

SIgnificauit mihi Bernardus Bibiena Quęſtor meus Nicolai fratris tui nomine, Epiſcopatum te Lucēſem Andreæ Frāciotto uelle tradere. Quæ quidem mihi res uehementer probatur. Amo enim ualdè hominem, cum mea quidem ſponte, tum uel maximè, ꝙ is chariſſimus fuit Galeotto Cardinali fratri tuo, qui cum mihi, ut ſcis, ſumma neceſſitudo ſingulariſq́ beneuolētia interceſſerat. Itaq́ non ſolum ea de re te magnopere laudo, ſed hortor etiā, ut qđ ſemel in animū induxiſti tuū uelle facere te, id re efficias. Qđ ut cōmodius facere poſſis, polliceor tibi, me & epiſcopatus tui tibi quādiu uixeris, & Præfecturarū militum Hieroſolymitanorum, quas ille poſsidet, fructus, ipſi Andreæ reſeruaturum. Quin etiam, ſi erit opus, tuq́ ita ſtatues eſſe faciendum, Epiſcopatus tui fructus aliorum ſacerdotiorum fructibus, qui tantidem ſint, tibi facilè cōpenſabo:

 nihilq́

nihil'que prætermittam earum rerũ,quas tu fieri uoles,ut id iam ipſum libẽtius facias. Datis Calend. Maij. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi & Parmæ Magiſtratui.

XX

DE iſtarum ciuitatum noſtrarũ,nobis'que multas ob cauſas chariſſimarum Parmæ ac Regij propenſo ſpectatóque in me animoque ſcripſiſti,multa cũ ipſarum laude municipum'que,propè omnium commendatione, ea mihi optatiſsima fuere. Nihil enim æquè cupio,quàm eos,qui hoc in imperio ſunt, cum eſſe ipſos egregia probata'que uirtute,tum noſtræ in eos beneuolentiæ atque amori cumulatè reſpõdere. Dabo autem operã, ut ſeſe bene poſuiſſe cogitationes ſuas eiuſmodi'que officia cognoſcãt:méque eorum commodis,utilitati, dignitati neque negligentem,& certè gratum experiãt. Quo enim ipſi ad huius reip. imperiũ & ardẽtius ſe contulerunt, & in eo conſtãtius permanẽt, eò magis cõuenit me omnia cogitare & ſtatuere, quæ quidem aut hanc ipſorum egregiam uolũtatem

augeant

augeant, aut certè perpetuã faciãt. Qua in re nihil omnino uel ſtudij prætermittam uel laboris. Itaq; utranq; ciuitatem meis uerbis bono animo iubebis eſſe, tuq; eas iuſtè cõtinentérq; reges. Quod facies, ſi te non tanquam ad tempus prę poſitũ iſtis ciuitatib. ſed quaſi uerũ atq; à natura inſtitutum uniuſcuiuſq; ciuis eſſe te parentem exiſtimabis. Datis Prid. Non. Sept. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi Magiſtratui. XXI

Legi permoleſtè tuas literas, quibus me de duobus ciuibus iſtò, ipſo in foro trucidatis, certiorem facis. Itaque quoniam municipes iſtos, & magnopere diligo, & eſſe cupio quàm tutiſſimos, ages contra illos, qui tã audax tãq; atrox facinus atque ſcelus perpetrauerunt, non ſolum iuſtè, ſed etiam ſeueritate ſumma: ut exemplum cæteris ſtatuas ab eiuſmodi facinoribus ſe continendi. Reliquis de rebus, proximis ad te literis ſcripſi: itaq; nihil addam nunc quidem. Tu uerò mandata noſtra conficies, curabiſq; diligenter, quæ curanda ſunt. Dat. Prid. Non. Septẽ. Anno primo. Roma.

Vladislao Pannoniæ Bohemiæq; Regi.

XXII

LEctis tuis ad me fratresq; meos Cardinales literis, quæ quo in diſcrimine tuum Pannoniæ regnum ob Turcarum apparatũ uerſaretur, ſignificabant, & Martino Colocenſis Eccleſiæ cuſtode Internuntio tuo audito, ſtatim unà omnes tota re diligenter atq; amanter cogitata ſtatuimus, ut nihil eorum, quæ ad tuam ditionem tuendam, communesq; Chriſtiani nominis hoſtes hoc tempore à tuis finib. repellẽdos eſſe uſui poſſent, à nobis prętermitteretũ. Exiſtimabamus enim & pro tua maiorumq; tuorũ in Romanos Pontifices obſeruãtia, & pro gẽtium quæ tuo in imperio ſunt, fortitudine bellandiq; uſu propè aſſiduo quotidianoq; cum Turcis, ſi quo incõmodo tuum illud regnum tuiq; populi afficerẽtur, id omne huius certè reip. noſtrũq; ſingulorum incõmodum planè futurũ. Itaq;, quod primũ petijſti de tributi auxilio, quantum quidem præſentium rerum ſtatus atq; hęc tẽpora tulerunt, tibi id permiſimus, ijs ut opibus ad te leuandum

dum,bellumq́ꝫ adminiſtrandum uti poſ
ſis. Deinde,qnód nos rogas, ut ſedãdis
Chriſtianorum regum & Principum in
ter ſe diſſidentium animis, atq́ꝫ ad com-
mune bellum contra Turcas incitandis
curã & ſtudiũ adhibeamus,in eo dies ac
noctes cogitationes meas planè cõſum
pſi. Mitto autem nunc quidem ad illos
ea de cauſa Internuntios meos Epiſco-
pos,uiros autoritate,experiẽtia,doctri-
naq́ꝫ præſtantes,qui eorum controuer-
ſias cõponant,ipſosq́ꝫ concilient.Quos
quidem ſingulos tãdiu hortari urgereq́ꝫ
per eoſdem Internuntios non deſiſtam,
quoad res ad eum quem uolumus exitũ
perducatur.Id ſi confieri per illos minus
cõmodè poterit:aliquot ex meis fratri-
bus E.R.Cardinalibus legabo, qui ad il
los propere ſe conferant, remq́ꝫ confi-
ciant.Qua confecta,fœdereq́ꝫ ab regib.
inito, tributum ipſum per uniuerſum
Chriſtianum orbẽ edictis ampliſſimis
ꝓmulgabo:ſacerdotibusq́ꝫ cũ ſanctiſſi-
mis,tum eloquẽtia clariſſimis mãdabo,
ut omnes homines ad id nõ minus piũ,
q́ꝫ neceſſariũ bellum accẽdant: ut celer-
rimè

rimè periclitanti ſanè, totq́; iam damna, tot porrò calamitates perpeſſæ Chriſtianæ reip. tuoq́; imprimis regno optimè de ea meritò ſuccurratur. Quod quidē certè bellum hoc ſi tempore à nobis ſuſciperet̃, irritos conatus noſtros omnes atq́; inanes ipſa tempora facerent. Quis enim pecuniam, quis militem remotiſſimis á ſe gentibus tribuat, qui pro patria, pro liberis, pro ſalute ſua arma domi tractare cogatur, hoſtemq́; intra lares ſuos habeat? Neque principes ſanè ipſi, etiā ſi populi ſui uelint, in præſenti rerū perturbatione militem egredi, pecuniā erogari, arma, opes ullas exportari ſuis è finibus patiantur. Nos uerò ipſi per nos mouere aggrediq́; tantam rem fortaſſe poſſumus: ſuſtinere atque perficere nō poſſumus. Quæ cum ita ſint, confido tamen, & pacem eam, quam omnes uotis omnibus concupiuimus, Chriſtianos inter principes maturè poſſe cōfici, & tua incommoda, de quibus ad nos ſcripſiſti, uel cū fœnore celerrimè reponi. Deus enim Opt. Max. qui ob eximium rerum optimarum euẽtum præclarosq́; exitus
interdum

Interdum malum ſinit aliquod non maximum exiſtere, iſtos tuos labores, cum Turcarum apparatum ad conciliandos Chriſtianorum regũ animos quaſi molitionem quãdam adhibet, quę infectas odijs, maliſq; cupiditatib. obſtructas eorum mẽtes ad eam, quam uolumus, coitionẽ conſenſumq; attrahat, impiaq; illorum adhuc quidem arma ad mutuam aliquando tãdem pietatẽ, cõmunemq; cum utilitatẽ, tum etiam dignitatem cõuertantur. Quamobrem fili mihi quidẽ chariſsime atq; optatiſſime, erit tuæ fidei atq; prudentię in Dño, atq; eius uiribus confidere. Neq; enim à militum robore & numero, aut ab apparatu ullo bellico, ſed à Dei uirtute, ſed à Dñi nutu de tuis atq; noſtris hoſtibus tibi uictoria eſt expectanda. Recordare, quæ is quõdam facinora, quas res quamq; magnas per Gedeonis, per Iephtæ, Ionatę, Dauidis, per Iudę Machabęi manus cõfecerit. quarum rerum memoriam antiquę literæ ſempiternam eſſe uoluerunt. Quæ profectò omnia maximam tibi afferre ſpem debẽt, eodẽ à Domino nihil

omnino

omnino tuis conatibus in tẽpore deſuturum. Atq; ut aliena uetuſtiſſimaq; prę tereantur, ea repete, quę ipſo tuo in Regno Dñs apud Taurunum oppidũ paucos antè noſtram ætatem annos per Ioannem Capiſtranum cõfecit, plebeium propè hominem, quem ad maximas tractandas res ſuæ porrò uolũtatis & interpretem eſſe uoluit & adminiſtrũ. Noſtra uerò ætate Rhodij per exiguo militum numero, gloriabũdum iam ac propè uictorem Turcarũ exercitum numeroſiſſimum inſtructiſſimumq; fugauerunt. Non eſt debilior nunc, quã olim fuerit, Dei Dominiq; noſtri dextera: neq; tu Vladislae fili Ioanne Vaiuoda, qui unà cũ Capiſtrano Turcas ſuperauit, es inferior. Id ex eo intelligi poteſt, quòd dũ hęc ipſa, quæ ſuprà ſcripta ſunt, cogitatiões noſtras exhauriunt, exercitasq; habent, tuæq; nos res maximè cõmouent, allatũ ad nos eſt à tuorum militũ puſilla ſanè manu multa milia Turcarum militum, quæ Illyricum uaſtabant, cæſa, ad unum interijſſe. Ita qui tibi ſemel affuit Deus, confidere profectò debes, eũ tibi poſthac,

hac,ritè pręſertim atque ſuppliciter precāti,non defuturum.Cuius ego in terris uicarium gerens, fratresque mei Cardinales,ut ad id redeam quod initio dixi,nihil eorum,quæ ad tui,qui nobis es chariſſimus,regnorumque tuorum, quæ profectò totius Chriſtianæ reip. quaſi ualli quidam & muri ſanè ſolidi contra illorū impetum ſemper fuere,propugnationē &defenſionē attineat,omittemus.Creaueramus autem iam antè, quàm tuas ipſas literas accepiſſemus, rumore tātum eius rei audito,qui ad nos incertis autoribus & priuatorum literis afferebatur, utpote tuis de rebus etiam ad primas eiuſmodi uoces planè ſoliciti, Thomam Cardinalem Strigonieſem, qui Legatū noſtrū tuis in regnis ageret:cuius tu prudentiam,diligentiam,fidelitatem, ergate plurimis maximisque in rebus optimē omniū cognouiſti:ut ijs, quæ nūtiabantur,de imminenti regnis tuis periculo obuiam celeriter iretur.Is tametſi iam ſe ad iter explicabat per ſeſe,mandaui tamē ei acceptis tuis literis,ut id etiam diligentius maturiusque cōtenderet.In quo

quidem

quidem ita nobis morē gerit, ut nihil il-
lo fieri poſsit ardētius. Ex eo plenius meā
in te tuasq; res paternam uolūtatem, &
ſtudioſiſſimum bene cōſulendi Chriſtia
næ reip. animū cognoſces: pro qua tuen
da, atq; in ea, in qua oportebat, pace trā
quillitateq; reſtituenda, neq; operæ, ne-
que uigilijs, neq; laborib. parcam: liben
tiſſimeq; in ea cura & adminiſtratione
uitam poſuero. Vale. Dat. Non. Septēb.
M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Antonio Abbati ſancti Bertini.

XXIII.

VOluptas, quam ex eo, quod Pōti-
fex Max. declaratus ſum, accepiſſe
te mirificam atq; incredibilem ſcribis, &
ſi ea nihil mihi noui attulit, amoris enim
erga me tui abundantiam dudum co-
gnitam atq; perſpectam habeo: mihi ta-
men ſane gratiſsima iocundiſsimaq; ac
cidit. Viſus enim mihi ipſe ſum, dum tu-
as literas legerem, illo ipſo tuo uultu at
que conſpectu ſuauiſsimo & liberaliſsi
mo perfrui, quo me olim per Germaniā
atq; iſta per loca iter facientem amātiſſi
me ſuſcepiſti. Itaq; mihi in memoriam re

uocaſti

uocaſti eos ipſos dies, quos unà fuimus, qui quidē tamen dies nūquam ex animo meo exciderunt. Quamobrē ſcire te planè uolo, & amari te à me unice; chariſsimūq; mihi eſſe ac ſemper fore: & ſi unq; occaſio dabit uidendi tui, quod ſine tuo incommodo poſſe fieri ſanè peruelim, id mihi nō minori uoluptati fore, q; ſi meorum quempiam mihi ſanguine coniunctiſsimum, uſu & conſuetudine optatiſsimū, longo non uiſum tempore, conueniendi amplectendiq; poteſtas fieret. Quo fit, ut ijs quę ſcribis, teneri te ſcilicet incredibili deſiderio uidendi mei, facile fidem adhibeam. Reliquum eſt, ut ſi quid erit, quod impetrare à me uel tibi cupias, uel tuis, ſcribas id ad nos certa cum ſpe nihil te fruſtra petiturum. Vale. Dat. VII. Id. Septemb. Anno primo. Romæ.

Ioanni Saxatello. XXIIII

INtellexi te ab Annibale Bentiuolo poſſeſsiones cum molis frumentarijs, quas ille in Rheni uico habet, nuper emiſſe, aut certe emere ſtatuiſſe. Eam emptionem contra Bononienſium decreta eſſe certior factus ſum. Itaque quo-

niam nolo ulla in re eorum legibus præiudicium fieri, mando tibi, ut ab ea emptione prorſus abſtineas. Quòd ſi aliquã in eo pecuniæ ſummam expendiſti, aut fortaſſe totum iam precium perſoluiſti, dabo operam, ut ab ipſo Annibale tibi omne perſolutum reſtituatur. Dat. XVI. Cal. Oct. M.D.XIII. Anno primo. Rom.

Sigiſmundo Gonzagæ Cardinali Mantuano. XXV

REdditæ mihi ſunt abs te literæ, gratæ illæ quidem & optatæ, utpote amore illo tuo uerè fraterno pleniſsimæ: ſed tamen quæ mihi uoluptatem illam, quam ex tuis literis capere ſoleo, magna ex parte imminutam attulerunt. Signi nificabant enim te in quartanam incidiſſe. Itaque pupugit me, ut ſanè debuit, incommodum ualetudiuis tuæ, quæ mihi curæ eſt æquè atque ipſa mea. Hortor autem te, uel potius abs te quæſo & peto, ut omnem curam & diligentiam adhibeas, ut quàm celerrimè conualeſcas: ut integra ualetudine, & corpore bene confirmato ad urbem atque ad nos, qui te uidere atque amplecti cupimus, reuerti poſsis

poſsis:quod tamen efficies cõmodo tuo. Interea uolo tibi perſuadeas , res tuas, eaq; omnia quæ ad dignitatem tuam pertinent,curæ mihi & cordi fore. Cæterùm Franciſcum Marchionem Mantuæ fatrẽ tuum , qui à me unicè diligitur, ſi ſaluere iuſſeris,erit mihi gratum.Dat.XVII.Cal. Oct.M.D.XIII.Anno primo.Romæ.

LIBER QVINTVS.

Sixto Cardinali ſancti Petri ad Vincula. I

LECTIS tuis literis , quibus me certiorem facis ad Aquarum ueneris balnea curandi tui cauſa te acceſsiſſe : neque nunc quidem ſine tuę ualetudinis incommodo poſſe iſtinc diſcedere. Itaque rogas , ne te accuſem ſi ad Cardinalium comitia Romæ eſſe,quemadmodum tibi ſcripſi cupere me, eiq́ue rei intereſſe nequiuiſti. Ego uerò Sixte te excuſo: ualetudinisq; tuæ rationẽ tibi imprimis eſſe habẽdam ſtatuo. Quid enĩ poſſumus,aut quid planè ſumus ægroti?

Quare manebis tu quidem iſto in loco per libente me tādiu, quo ad tibi uſui erūt aquæ iſtæ: à quibus tibi profici ualde cupio: ut recta poſthac ualetudine uti poſſis, mecū́q; & cū noſtris fratribus Romæ eſſe. Hortor autem te, quo res melius tuo etiam conſenſu tranſigatur, ut tuo chirographo, uel mihi, uel cuiuis, qui tibi ad eam eſſe rem idoneus uideatur, mandes tuam uicem: ut is increandis Cardinalibus Laurētio Puccio, Iulio Medice, Bernardo Bibiena, & Innocentio Cibo, quæ tu dicere, agere, ſi adeſſes, poſſes: dicere, agere, ipſe quoq; poſsit. Dat. XVI. Cal. Oct.. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Franciſco Gonzagæ, Marchioni Mantuæ. II

QVo amore, quáue charitate complexus ſemper fuerim Carolum Orpheum templi Marciani iſtius oppidi Præfectum, à me ipſe intellexiſti, quo tempore anno ſuperiore apud te aliquot dies fui. Et nunc in Galliam proficiſcenti mandaui te ut uiſeret, ſalutemq́; plurimam tibi diceret meis uerbis. Peto autem abs te, ut eum ſuſcipias uti hominē propter

pter plurimas eius uirtutes egregiamq́; ac ueterem in me fidem & pietatem mihi ſanè chariſsimum: propter meam uerò in te beneuolētiam abs te etiam amandum, atq; inter tuos collocandum. Id ſi feceris, erit mihi maiorem in modum gratum. Ipſum enim Orpheum ad me reuerti hac de cauſa tibi plurimum debentem, tuaq́; liberalitate maximè deuinctū, ualde cupio. Dat. xv. Cal. Oct. An. primo. Romæ.

Sigiſmundo Gonzagæ Cardinali. III

CArolum Orpheum, unum ex ijs qui mihi ſunt chariſsimi, hominem plurimis uirtutibus præditum, proficiſcentem ad te, commendo tibi maiorem in modum. Porrò mihi gratiſsimum feceris, ſi eum ita ſuſcipies tractabisq́ue, ut intelligat ſe, quoniam à me diligitur, abs te amari. Dat. xv. Calend. Octobris. Anno primo. Romæ.

Maximiliano Mariæ, Inſubrum Duci. IIII

AMaui ſemper multum Octauianum Marchionē Palauicinum, cum pro ea, quam in me, dum Cardinalem gerebam, familiamq́; meam omni tempore

beneuolentiam miro ſtudio conſeruauit, tum pro eius egregia in rempub. obſeruantia & cultu, ut multis in rebus expertus ſum, propè ſingulari. Quare illum ita tibi commendo, ut maiore ſtudio & diligentia commendare non poſſim: teq; hortor, ut quibuſcunq; reb. poteris: meo rogatu eum ita tractes, ut intelligat eos, qui mihi chariſsimi ſunt, tibi quoq; eſſe cõmendatiſsimos. Equidem te de eo aliquanto plus etiam diligam, ſi efficies ut Octauianus propter has meas ad te literas mihi plurimas gratias agat. Datis XV. Cal. Oct. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Regij Lepidi. V

EXemplum literarum, quas Ioanni Boiardo ſcripſimus, habuiſti cum his literis. Mando autem tibi, ut ei meis uerbis imperes eiſdem propoſitis pœnis, quas ei conſtitui, ne contra Maximiliani Romanorum imperatoris deſignati municipes quicquam tentare armatis hominibus audeat. Itaque literarum mearum ſenſum mandatis tuis auctum conſociatúmque accipiens, & ipſe quieſcat, & alios ne perturbet: ſed iuri equi-

æquitatiq́; ſuas iniurias,ſi quas habet,remittat.Datis XIII.Calēd. Octob.Anno primo.Romæ.

Ioanni Boiardo. VI

ALlatum ad nos eſt, te armatorum hominum manum cogere, ut ea in certos homines ciues Mutinenſes,qui in Maximiliani Imperatoris deſignati regno ditionequé ſunt,impetum facias,quibus à ciuibus illatas tibi eſſe iniurias præ te fers. Quæ res cum mihi permoleſta ſit, qui Maximiliani oppidorum æquè atque meorum ocio,quieti,paci conſuli cupio,mando tibi,ne te aut tuorum quēpiam contra illos commoueas, néue eos coacta manu perturbes. Teneri autem te ijs pœnis,quæ de maieſtate ſunt,uolo, niſi parueris. Quòd ſi te ab illis offenſum exiſtimas, pergas ea in re legum & iudiciorum uia : neque enim ſumus tua iura impedituri : ſed potius curaturi, ut tibi ius abunde ac ſine dilatione adminiſtretur. Dat. XIII. Calendas. Octob. Anno primo. Romæ.

Ferdinando Hiſpaniæ Regi. VII

ET ſi ſcio ijs de rebus, quæ per nos publice geruntur, à Legato tuo homine perdiligente fieri te quotidie certiorem; uolui tamen, ut quod nouiſsime pro reipublicæ ornamento & incremento ſtatui eſſe faciendum, id meis etiam literis cognoſceres. Nō enim uereor, quin tibi pro tuo erga me amore remq́ publicam Chriſtianam ſtudio, eiuſmodi omnia æquè iocunda ſint, atque ipſi mihi. Itaque ſcies me ad XI Cal. Octob. fratribus meis E.R. Cardinalibus conſentientibus, Laurentium Puccium familiarem meum à dandis literis, & Iulium Medicem Archiepiſcopum Florentiæ deſignatum, patruelem meum, & Bernardum Diuitium Bibienam Quæſtorem, atque Innocentium Cibum ſororis meæ filium, Innocentij Papæ Octaui nepotem, plurimis maximisq́ de cauſis in Cardinalium collegiũ cooptauiſſe. Quorũ trium prudentiam, integritatem, agendisq́ rebus uſum atq́ ſcientiam uirtutesq́ cæteras, & eſſe tibi perſpectas exiſtimo, & reipub. & honori & præſidio confido fore. De Inno-

çentio

centio autem ſpero fore,ut uolumus:habet enim egregiam indolem cõiunctam cum optimis moribus, quos ornat literarum & bonarum artium ſtudijs ; ut nihil iam ſit adoleſcente illo probius,elegantius,charius. Eius rei confectio, quæ me magnopere delectauit, erit ſanè mihi & gratior & iocundior, ſi tibi quoque qui recte omnia prudẽterq; iudicas, perpendereq; ſoles,probabitur. Exiſtimare autẽ debes,quoniam tuorum in me familiãq; meam plurimorum non ſolum officiorum,ſed etiam beneficiorum illi ipſi omnium optimi teſtes ſemper fuere, quæ ad tuam dignitatem tuendam atque amplificandam pertinebunt,eos eſſe non minus diligenter,quàm quæ noſtra ipſorum intererunt,omni tempore curaturos. Datis IX. Calendas Octobris. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregoſio Genuenſium Duci. VIII

PLurima egregiaq; in me atque in omnes meos tua Federiciq; Archiepiſcopi Salernitani fratris tui officia, atque ea quæ in uobis ſumma ſunt,maximarum

uirtutum ornamenta te atque illum mihi & omni tempore chariſsimos reddiderunt, & nunc ut maximè erga uos liberalitatem & beneficentiam exerceam, me hortantur. Itaq; cum olim Guidus Vbaldus Vrbinatium Dux auunculus tuus, quod duriſsimo ac difficillimo eius exilij tempore ſtrennuam ei operam nauaueris, arcemq; & oppidum montis Feretrij maximum atq; pulcherrimum eius Regni propugnaculum, omnibus in difficultatibus & cunctarum rerum anguſtijs poſitus, conſilijs auſpicijsq; tuis, & tua ſingulari ope atque uirtute tutatus fueris, Sanctæ Agathæ municipiũ unà cum omnibus eius oppidi regionib. ac finibus tibi ſororis ſuæ filio dederit, donauerit, ut ſui erga te amoris & beneuolẽtiæ, tuiq; in illum ampliſsimi beneficij pignus monumentũq; eſſet, nunc ut pulcherrimi eius atq; clariſsimi noſtra ætate facinoris teſtimoniũ ac præmiũ mea quoq; ope ad augeatur, Sanctæ Agathæ oppidum omnisq; eius regionis ditio, quod oppidum, quamq; ditionem in huius reip. imperio noſtriq; iuris conſtat eſſe, tibi data dona

taq;

taq́ꝫ rectè ſunto, eaq́ꝫ donatio autoritate mea probata eſto: atqꝫ etiam tibi illa ipſe quoqꝫ do, dono, largior. Quòd ſi te ſine liberis legitimis contingat mori, hæc donatio ad Federicum fratrē tuū extenditor: ut ea, quoad uiuat, uti, frui iure poſsit. Dat. VII. Cal. Oct. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Bononiæ. IX

QVoniam Achillem Cardinalem Bononienſem ſummopere amamus, multumq́ꝫ & fidei eius & prudentiæ atque in nos beneuolentiæ tribuimus, uolo ut Baldaſaris Catanei liberos ab eo ne repetas: ſed eos permittas eſſe ſub ipſius fide. Scribo aūt Cardinali, ei me Catanei liberos ea conditione remittere, ut, ſi erit opus, uel habere ipſe illos hic, cum uoluero, poſſim, uel ipſi iſtic ita ſeruentur, ut ab illis ueritas, quæ per nos quæritur, de Bentiuolorum cogitationibus eliciatur. Datis. VI. Calend. Octobris. Anno primo. Roma.

Dominico Cardinali Grimano. X

LEctis tuis literis, quibus me certiorem facis, te propter tabellarij tarditatem Cardinalium creationi intereſſe non

non potuiſſe, magna moleſtia affectus ſum. Qui enim te pro tuis eximijs uirtutibus excellentiq́ doctrina magnopere diligo, ualde ſanè cupiebam ei declarationi te adeſſe. Verùm quoniam tabellarium accuſas, mandaui ut is ſuæ negligentiæ pœnas daret. Sed is ita ſe purgat. Ait enim, quoniam Vrbeueteri te non offenderit, ſe Spoletum rectà tetendiſſe, quod ad oppidum te iter feciſſe intellexerat. Quò cum acceſſiſſet, rediſſe te Vrbemueterem, ei nunciatum fuiſſe, eoq́ reuertiſſe: itaque ſe tardiorem quàm oportebat fuiſſe. Sed quoquo modo ſe res habet, animi tui alacritatem, quam præ te fers, libenter accipio. Reliqua, quæ te ſcire uolo ea de re, nuntius tuus ad te perferet, qui cum locutus ſum. Dat. V. Calend. Octob. Anno primo. Roma.

Petro Bibienæ XI

SAnè quàm mihi gratum atque optatum accidit id, quod heri ex Venetorum Legato publicisq́ iſtius Senatus atque tuis literis intellexi, eum ſcilicet Senatum remq́ publicam nobis arbitris ſuarum cum Maximiliano Romanorum

norum imperatore deſignato diſcordiarum, quæ quidem diutius quàm oportebat uiguerunt, cauſam cognitionēq; per miſiſſe. Eoq; accepto nuncio ualde me hercule gauiſus ſum cū propterea, quòd iſta reſpub. Senatusq; illuſtris, qui prudētiſsimus atq; grauiſsimus ſemper fuit, de noſtra in ſe ueteri beneuolentia tantum ſpei atq; fiduciæ conceperit ut ſuarū maximarū controuerſiarū atq; rerū ſummā mihi eſſe planè credēdam ſtatuerit: tum quia magnopere confido ex ea re ipſis quidē primum atq; eorum oppidis & municipijs, omniq; Imperio, Italicis deinde rebus magna ex parte diuturno bello cōtritis atq; labentibus toti demū Chriſtianæ reip. plurimas eſſe leuationes maximasq; utilitates prouēturas. Dabo equidem ipſe operam, ut huius ipſorū de me iudicij tam illuſtris tāq; præclari eos nunquam pœniteat. Idq; eis tu iam nūc meis uerbis, ut certum exploratumq; habeant, denunciabis. Reliquas autem huius negocij partes, quæ plurimæ quidem ſunt, quas te atque illos ſcire uolumus, ex literis, quas ad te Iulius Medices Cardinalis

lis frater patruelis meus dabit, facile intel
liges. Quibus etiam de rebus omnibus
cũ Petro Lando eorum Oratore ſum lo-
quutus. Caput autem illud eſt, ut confi-
dant, quęcunq; ad ipſorum ſalutem, inco-
lumitatem cõmoda quæcunq; ad digni-
tatem retinẽdam pertinebunt, à me amã-
tiſsimè ac diligẽtiſsimè curatum iri. Dat.
III. Cal. Oct. Anno primo. Romæ.

Achilli Craſſo Cardinali Bono-
nienſi. XII

CONtrouerſiam, quam Borninus Blancus ciuis Bononienſis cum Petro & Ioanne Franciſco Ocellano ali-quot iam annos habet de fundo & uil-la ſatis quidem luculenta, componere iam tum, atq; ipſos conciliare cupiebam, dum in Cardinalium collegio poſitus i-ſtius oppidi Legatum agerem. Itaq; rem aggreſſus breui eam ex ſententia confe-ciſſem, niſi confeſtim Bononia decede-re mearum me rerum curſus atq; celeritas coegiſſet. Idem autem mihi nunc quoq; animus uoluntasq; cum ſit, maximeq; cu-piam, ut ab honeſtis iſtius oppidi muni-cipibus nullæ offenſæ nullaq; odia exer-ceantur,

ceantur, tuq; unus apud eos omnes auctoritate & gratia plurimum ualeas, peto abs te, des operam, ut inter utraſq; parteis ea de re atq; cauſa omnes controuerſiæ ſedentur, lisq; uniuerſa componatur, cõcordiæq; uia finiatur. Erit ea res & ingenio moribusq; tuis propria, qui pacis es & quietis amantiſsimus, & meę de tua lenitate atq; prudentia expectationi non aliena. Datis quarto Nonas Octobris. Anno primo. Roma.

Municipio Rauennati. XIII

MAndo uobis, ut Ioanni Baptiſtæ Bonauenturæ ueſtræ arcis præfecto reliqua, quæ ei ex arcis cuſtodia debentur, curetis ad eum uſque diem, quo die is eam cuſtodiã Antonio Medici tradet, quẽ ei arci præfecimus. Dat. IIII. Nonas Oct. M.D.XIII. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Bononiæ, Polæ Epiſcopo. XIIII

MAndo tibi, ut Nicolao Blanco, ciui Bononienſi reditum in patriam des, reuocesq; eum ab exilio, quemadmodum ego illum reuoco: itaq; ſtatuas, ut nulla poſthac moleſtia ea de

cauſa

cauſa Nicolao afferatur. Dat. III. Non. Octob. Anno primo. Romæ.

Achilli Craſſo Cardinali Bononienſi. XV

SCribimus Altobello Polę Epiſcopo, iſtius oppidi Magiſtratui, ut Nicolaum Blancum ciuem Bononienſem exulem reſtituat, fruiq́ patria permittat & fortunis ſuis omnibus. Eam rem tibi etiam meis literis eſſe notam uolui: hortorq́ te, ut negocium, ſi erit opus, autoritate tua iuues, quo melius atque facilius explicetur. Datis tertio Non. Octobris. Anno primo. Romæ.

Leonardo Lauredano, Venetiarum Principi. XVI.

FRanciſcus Foſcarus, qui tuum oratorem apud nos egit, perfunctusq́ ſuo munere abs te reuocatus, iſtuc proficiſcitur, egregiam tibi quidem omnino Romæ dum fuit, & præſtantem operam nauauit. Nam & in conſilijs tuis explicandis probitatem, & in rebus tractandis prudentiam & grauitatem, & in omni genere ſtudium & diligentiam ſingularem ſemper oſtendit. Mihi uerò cum

his

his atque cæteris ſuis uirtutibus,tum præclaris in rem Romanam meritis cumulatè & pulcherrimè ſatisfecit. Hæc autem ad te ſcribenda eſſe duxi, non quidem quod ea ulla ex parte latere te exiſtimarem,ſed ut meæ in illum paternæ charitatis ſenſum,& conſtans de eius præſtantiſſimis uirtutibus iudicium,meis apud te temq; iſtam publicam literis declaratum atq; teſtatum relinquerem. Datis VIII. Id.Octob.Anno primo.Roma.

Octauiano Fregoſio,Genuenſium Duci. XVII.

MIttò ad Ludouicum Galliç Regem Sebaſtianum Piſtorienſem familiarem meum:qui iter iſtac faciet. Quare abs te peto,ut eum in itinere conficiendo quibuſcunque rebus poteris, iuues. Et quoniam certior factus ſum in tuæ ditioni uicinis locis magna hoc tempore latrocinia fieri,per mihi erit gratum,des operam,ut Sebaſtianus in Galliam tranſalpinam tutò atque celerrimè ſe conferat. Dat.VI.Id.Octob. Anno primo. Roma.

m Domi-

Dominico Grimano Cardinali. XVIII.

QVoniam ad proximi ſacri Lateranenſis Concilij futuros dies aliqua ſunt nobis iam nunc conſtituenda, peto abs te, quod commodo tuo facere poteris, ut ante diem XII. Calend. Nouembris Romam te conferas. Dat. V. Id. Octobris. Anno primo. Roma.

Regi Britanniæ. XIX

LEctis tuis literis, quibus me de tua in Morinis contra Gallos uictoria Morinorumque deditione certiorem facis, magna ſanè lætícia pro mea in te paterna beneuolentia, proq; rei confectæ magnitudine affectus ſum: habuiq; Deo Opt. Max. gratias, quod is eorum, qui pro huius imperij dignitate tuenda & conſeruanda pio ac recto animo arma ſumpſerunt, curas conatusq; fortunauerit. Quanquam id quidem certè propè pro comperto ſemper habui. Sperabam enim fore, ut omnia tibi proſpere atque feliciter euenirent, cum propterea, quod prudentibus conſilijs, ſummis opibus, magno apparatu, numeroſiſsima ualidiſsimaq; manu Maximiliano etiam Romanorum Imperatore

peratore deſignato ſua tecum conſilia communicante bellum hoſtibus inferre es aggreſſus: tum uel maximè, quia Dei cauſam agendam & defendendam ſuſcepiſti. Itaq; cum non multos dies de tua uictoria lætus inter tuorum Legatorum iocundas ſalutationes confeciſſem, uellē'q;, ut par erat, ea de re tecum per literas gratulari, ecce alteras abs te literas, quæ ſecundam nobis partam abs te uictoriam longe maximam atque clariſsimam attulerunt, Britannicos ſcilicet exercitus tuos, cum Iacobo Scotorum Rege, qui quidem ingenti militum numero inuaſerat in ditionem tuam, manum conſeruiſſe: eius exercitum fudiſſe: magnam eorum partem Rege ac Regni Principibus occiſis internicioni dediſſe: magnam etiam captiuam feciſſe. Itaque paucis te diebus bellum atrox ac perculoſum feliciſsimè confeciſſe. Iis intellectis tametſi per mihi moleſtum fuit tantum Chriſtiani ſanguinis effuſum fuiſſe, tot hominum milia è populo dominico deſiderari, tum Chriſtianum regē egregij ſanè nominis neq; ſpernendarum uirium, ſororis tuæ uirum

Chriſtiani Regis ſibiq; cōiunctiſsimi fer ro confoſſum cecidiſſe: ualde tamen ſum gauiſus alteros tuos exercitus tam illuſtrem, tamq; celerem uictoriam de alteris tuis hoſtibus, qui te ab optimo tuo incepto reuocare conabantur, reportauiſſe. Quamobrem eundem illum, qui hos duplices gloriæ tuæ prouentus ſubminiſtrauit, Deum flexis ad terram genibus erectiſq; cœlo manibus adoraui, quod tibi Regi planè iuueni bellorū initium ab Eccleſiæ ſuæ defenſione auſpicanti hæc rudimenta, tam præclara tamq; conſpicua, quaſi fundamenta iecerit reliquæ ſanè uel gloriæ uel ætatis tuæ. Te uerò imprimis decet exiſtimare ab illo te omnia, non ab humanis opibus accepiſſe, quóque Dominus Deuſq; noſter pluribus atque maioribus ornamentis uirtutem illuſtrare atque condecorare uoluit tuam, eò te quidem certe illi humiliorem ſubmiſsioremq; fieri, erit uirtutis & prudentiæ ſingularis. Quod cum feceris, non ſolum credibile eſt, fore ut tibi is ſecunda pro ſperaqúe omnia in ijs, quas nunc tractas, rebus atq; bellis largiatur; ſed uiam

etiam

etiam muniat, per quam ingrediens tuū nomen optimis atq; ſanctiſsimis artibus æternitati conſecrare facile poſsis. Id erit, cum tibi eas cogitationes propones, quibus reliquis tuis reſtinctis pacatiſq; bellis, ad contundendam Turcarum nimis iam incitatam exultantemq; ferociam accendare. Quas ad cogitationes ineundas, quemadmodum nunc quidem ſe res habet, multum dari nobis poſſe temporis non eſt exiſtimandum. Ita iam & Pannoniæ Sarmatiæq; regna populata debilitataq; ab illis ſunt, premunturq; indies acrius: & ipſa Italia amiſsis in proximis regionibus non unis præſidijs illos ſibi uicinos finitimosq;, acerbum ſanè dolendumq; ſpectaculum contuet. Hæc pericula, ut uerè dicam quod ſentio, me ſuſpenſum atq; ſolicitum habent: meamq; de ſecundis tuis rebus uoluptatem & læticiam eſſe ſolidam atque propriam non ſinūt. Quare ab ipſo immortali Deo precibus omnibus atq; uotis peto, ut quemadmodum Eccleſiæ ſuæ dignitatem ab iis, qui eius propugnationem ſuſcipere imprimis debebant, aliquando malè ha-

bitã egregiè proſperrimeq; eſt tutatus, ita eã & ab accenſo ad inflãmanda ſacroſancta eius templa atque delubra igne & ab imminente populorum ſibi dicatorũ ceruicibus ferro inimicarum perpetuo gentium aliquando tandem eripiat. Quibus de rebus omnibus cum Epiſcopo Vigornienſi Legato tuo loquutus ſum, ut is tibi mentem meam perſcribere latius ac diligentius poſsit. Dat. v. Id. Octobris. Anno primo. Roma.

Epiſcopo Feltrinorum Magiſtratui Placentiæ & Paulo Sumontio. XX

MAndo uobis, ut quoniam Hieroſolymitani milites in Inſulæ Rhodi contra Turcas propugnatione hoc tempore diſtinentur, prouentusq; ſuos ea in re maximè quidem neceſſaria impendunt: ex eius ordinis poſſeſsionũ atq; fructuum omnis generis penſionibus in eam decimã, quam nuperrime curari exigiq; mandaui ab ijs, qui clerici eſſent, partem ullam ne inferatis: néue quicquã eo nomine ab ipſis militibus aut eorum procuratoribus exigatis, aut exigi erogariq; permittatis. Volo enĩ illũ ordinem

horum

horum onerũ collationumq́ omnium im munem expertemq́ eſſe. Dat. XIII. Cal. Nouemb. Anno primo. Roma.

Mattheo Cardinali Seduno. XXI

NOn oblitus quantum in nos beneficiorum contuleris, ei qui has tibi literas reddidit, Goro familiari meo ad Heluetios proficiſcenti mandaui, te ut uiſeret, tecumq́ communicaret cauſam profectionis ſuæ. Qua in re peto abs te non id ſolum, ut eum inſtituas omnibus ijs in rebus, quas ad te deferet, doceasq́, quid illi agendum, quid ſtatuendum, quid conandum ſit. Sed illud etiam, ut meam cauſam apud Heluetios agas ipſe, measq́ omnes ſuſcipias parteis. Quod te facturum & facile pro ea qua plurimum apud illos polles dignitate, auctoritate, gratia, & libenter pro tua ſingulari atq́ mirifica in nos beneuolentia planè confido. Volo aũt imprimis, ut ipſos Heluetios de mea ꝓpenſa perpetuaq́ in illos uoluntate certiores facias, doceasq́ eo animo eſſe me, ut in eadem cum ipſis fortuna magis magisq́ quotidie coniungi & cõſociari cupiã. Deinde ut eos con

firmes in Maximiliani Mariæ Inſubrum Ducis ſtatu atque Imperio, quemadmodum adhuc quidem egregiè fecerunt, & fulciendo & defendendo: quæ ſanè tibi quidem res curę magnoperè ſemper fuit; nobis autem non minus cordi eſt, quàm Florentinorũ reip. atque urbis, quæ mihi patria eſt, incolumitas & conſeruatio; quemadmodum ab ipſo Goro intelliges, Qui quidem ea etiam, quæ ad te de me falſo delata ſunt, diluet, purgabitque me tibi: eaq; patefaciet, quamobrem mentem erga te meam atque animum perſpicere facilè poſsis. Te uerò etiam atque etiam hortor, eiuſmodi uocibus hominum uel inuidentium noſtrę coniunctioni, uel certè maliuolorum, aures tuas ne præbeas. Quemadmodum & ipſi etiam fecimus, facturiq; ſumus ad ea, quæ de te ad me præter tuã dignitatem & allata adhuc quidẽ ſunt & fortaſſe afferent. Neq; enim de tuis ſummis præſtantiſsimisque uirtutibus ullorum hominũ artibus tantulam quidem partem detractum iri patiar. Reliquum eſt, ut Goro ipſi meis te uerbis alloquenti omnem fidem habeas,

Valę

Vale. Dat. Sexto Cal. Nouemb. Anno primo. Romæ.

Laurentio Medici fratris filio. XXII

PRoficiſcenti ad Heluetios Goro, ut meum Internuncium apud illos ageret, mandaui pro mea in rem iſtam publicam charitate, ut omnem ſuæ profectionis cauſam tibi de uia communicaret. Cui tu fidem habebis, non ſecus ac nobis ipſis: quæq́ ex ijs, quæ ab ipſo intelliges, erunt reticenda, nemini patefacies. Dat. ſexto Calend. Nouembris Anno primo. Romæ.

Heluetijs. XXIII

MItto ad uos Gorum familiarem meum, hominem mihi uehementer probatum; ut is meum Internuntium apud uos agat. Quare uos eius uerbis tantum fidei habebitis, quantum nobiſmet ipſis haberetis, ſi uos præſentes alloqueremur. Dat. ſexto Cal. Nouemb. Anno primo Romæ.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. XXIIII

CVm id meum conſilium ſemper fuerit, ut inter Maximilianum Romanorum Imperatorem deſignatum, & Leonardum Lauredanum Venetorum Principem diſcordiæ, quas quidem uterq; diutius, quàm opus fuerat, exercuit, fœdere inito cōponerentur, ut bella cædesq; in Italia deſinerent, pax atque tranquillitas exiſteret; idemq; optare prudentiſſimum regem tuū ſæpenumero intellexerim, gratiſsimus mihi atq; iocundiſsimus is profecto nuncius fuit, quē nuper accepi, Venetos ſcilicet ad ineundā cum Maximiliano pacem animum induxiſſe, nobisq; arbitris omnē diſcordiarum ſuarū cauſam totiusq; rei ſummā uelle permittere. Ab hoc eñ fonte confido plurima eſſe atq; maxima Chriſtianæ reip. commoda, ex quibus haurire omnes homines poſſint, propediem emanatura. Hāc eorum uoluntatem cum certā propemodum exploratamq; habeam, neq; dubitē quin illi ea, quæ nunciantur, omnia ut uolumus ſint, confecturi, etiam atq; etiam te hortor

hortor,ut magis in ea ſententia Veneti confirmentur, ab armis atq; in Venetos impreſsionibus abſtineas tantiſper,dum ſyngrapham, qua mihi eius rei poteſtas permittatur,ipſi conficiant. Eſt aũt prudentiæ tuæ paucorũ dierum moram tanti non æſtimare, ut eam ob cauſam ab utriſq; noſtrũ diu optatę,cõmuniq; conſilio ſuſceptæ, & toti rei Chriſtianæ maximẽ profuturæ pacis atque fœderis confectio impediatˉ. Quæ quidẽ mora ne longior ſit,q̃ neceſsitas poſtulat, Petro Bibienæ, meo apud Venetos Internuntio mando,det operam, ut trium aut quatuor dierum ſpatio,poſt has ſibi redditas literas ea,quam dico,à Senatu Veneto ſyngrapha conficiatur: teq; illico tota de re certiorẽ faciat. Tu uerò ea intellecta Cæſarianos tuoſq; milites uſquequaq; continebis,dum pax ipſa fœduſq; ſanciatur. Summa hæc eſt,ut maximi momenti atq; ponderis rem unius quatridui præſtolatione hortatu meo iuues. Quod te facturum pro tua prudentia, humanitate, lenitate,planè confido.Dat.quarto Cal.Nouemb.Anno primo,Romæ

Magi-

cum multa ad tuum commodum dignitatemq́ſ ſpectantia ſum loquutus: eaq́ſ collegi, quę horum temporum conditio poſcere maximè uidebatur. Ea ipſa, tum quo ſtudio tenear ut tibi omnia proſpere atque feliciter eueniant, ab ipſo cognoſces: qui quidem noſtræ erga te uoluntatis locupletiſsimus eſſe teſtis poteſt. Dat. quarto Calend. Nouembris Anno primo Roma.

Magiſtratui Placentiæ, & Paulo Sumontio. XXVII

MAndo uobis, ut aqua & igni interdicatis, ne quis ex ea pecunia quæ ratione decimæ à ſacerdotibus, qui in regno Mediolanenſi ſunt, exigitur, quicquam capere, habereq́ſ apud ſeſe audeat, præter eum, quem uos eius rei curatorē eſſe iuſſeritis: cuius eligendi uobis unis facultas eſto. Volo enim, ut is tantummodo, qui à uobis erit lectus, eam pecuniam adminiſtret. Dat. quarto Calend. Nouembris M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Raimun-

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. XXVIII

POſt eas, quas ad te proximis diebus dedi literas,quibus te certiorem faciebam Venetorum rempublicam diſcordiarum ſuarum cum Maximiliano Romanorum Imperatore deſignato cauſas oẽs nobis arbitris uelle permittere:itaq; te hortabar abſtineres eos, qui in eorum Imperio eſſent, armis laceſſere tantiſper, dum ſyngrapha eius rei per Senatum Venetum conficeretur: eam ſyngrapham, quemadmodum uolebamus, confectam Veneti nobis miſerunt: Quamobrem quo maiore poſſum ſtudio etiam atq; etiam abs te peto, ſtatuas arma eſſe reprimenda, Cæſariſq; milites atque tuos ab omni offenſionum contra Venetos genere continendos, dum res negotiumq; per nos tranſigatur.Ita enim & nos Venetis recepimus te facturum: & te, cui quidem Ferdinandi Regis tui mens atque animus perſpectius eſt & cognitus, maxime decet facere, nitiq; ut nihil eorũ,quæ ad pacem conficiendam opportuna ſint,prętermittatur. Ea de re plura

plura cum Bercēno procuratore tuo ſum loquutus. Is ad te omnia perſcribet. Dat. tertio Non. Nouemb. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci. XXIX

Certior factus eos numos, qui Vrbini percutiuntur, probos eſſe, uolo ut tibi æs, argentum, aurum flare, ferire, quemadmodum conſueuiſti, & numos cudere liceat: neq; ea tibi obſint, quæ noſtris in edictis numarijs nuper propoſitis continentur. Dat. III. Non. Nouēmb. Anno primo. Roma.

Octauiano Fregoſio Genuenſium Duci. XXX

ETſi pro animi tui conſuetudine, tuaqúe propenſa in omnem iuſticiam uoluntate certum exploratumqúe habeam, omnes tuæ ditionis populos ipſorumqúe incolumitatem tibi magnæ curæ eſſe: tamen quoniam Sauonem oppidum municipesq; illos, uel quia cum eorum plurimis magnus mihi uſus interceſſit, uel quod ij omnes uetere inſtituto ciuitatem Florentinam ſunt adepti, mirum

rum in modum diligo:non ſolum te hor tor,ſed etiam ualde rogo,Sauonenſium fortunas municipiumq́ ipſum & ciues omnes habeas etiam meo nomine chari ores: eosq́ ita tractes,ut intelligant meã apud te commendationem magno illis uſui fuiſſe. Erit id mihi tam gratum, quã quòd gratiſsimum. Dat. Non. Nouẽbribus. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Parmæ. XXXI

QVoniam mihi ſatis cõſtat Caſtr ũ nouum,quòd eſt in Parmẽſi diœceſi,ad Hippolytum Ateſtinum Cardinalem iure ſpectare:mãdo tibi, ut id oppidum cum iuribus eius omnibus,Cardinali ipſi,uel eius curatoribus des,tradas,ſine ulla mora. Quem enim utpote Reip.perutilem atq́ in ea adminiſtranda maxime idoneum uirum præſtantemq́ hominem unice diligo,impedire ei ſua iura minime omnium uolo. Itaq́ dabis operam,ut is ad integram eius oppidi poſſeſſionem confeſtim admittatur. Dat. Non No-uemb. Anno primo, Roma.

Matthæo

Matthæo Cardinali Gurcenſi. XXXII

CVm certior factus ſim te ad Vrbē atq; ad nos aduentare: qui quidem mihi nuncius ſanè gratiſsimus fuit: ſtatutum'q; mihi ſit relaxandi animi cauſa hodie Roma diſcedere: ne ꝓpterea tuū aduentum differas, ſi fortaſſe Romę nobis abſentibus eſſe non appetis, ſcire te uolo per paucos me dies abfuturum. Quin etiā cum appropinquare tuū aduentū intellexero, dabo operam, ut nos iam reuerſos offendas, ut te alloqui, & quamprimū uidere poſſimus. Dat. Nō. Nouemb. Anno primo. Romæ.

Municipio Norſino. XXXIII

ALlatum ad nos eſt exules Caſsianos, qui eius oppidi arcē magna cum mea indignitate ui atq; armis expugnauerunt, confidere ſe à uobis auxilium ad ſe defendendos, ſi à noſtris militibus oppugnabuntur, impetraturos. Quamobrem mādo uobis ea lege, quæ de Maieſtate eſt, & decem milium nummorum aureorum fiſco inferendorum mulcta, ne illis ulla in re auxilium præbeatis, neue quicquam aggredi & ten-

tare audeatis, quod eis exulibus uſui & adiumento eſſe poſſit. Dat. VIII. Idus Nouemb. Anno primo. Roma.

Fabritio & Marco Antonio Columnæ.

XXXIIII

QVoniam exulum Caſsianorũ audaciam, qua ſuperioribus diebus in eius oppidi arce inuadenda capiendaq́ ſunt uſi, ægrè, ut debui, moleſteq́ tuli, atque ad arcem recuperandam ſtudium & diligentiam adhibui: magnopere à uobis peto, ne eis exulibus quicquã opis ad ſe defendendos ſubminiſtretis. Quod tametſi exiſtimem uos pro ueſtra in nos pietate per uos ipſos eſſe facturos, uolui tamen ea de re literas ad uos dare, ut magis etiam de mea uoluntate certiores fieretis, cũ id à me intellexiſſetis. Dat. octauo Id. Nouemb. Anno primo. Roma.

Franciſco Hernando Aualo Marchioni Aterni.

XXXV

IVlianum Rodulphum familiarem tuum probum uirum, & ſpectata uirtute hominem, multos iam annos bene cognitum, ualdè ſanè amo. Is

quoniam

quoniam nobis imprimis idoneus uiſus eſt, qui Iuliani Medicis fratris mei rerũ domeſticarum curam adminiſtrationemq́ ſuſciperet, ipſum ei rei præfeci: ſperoq́ fratri meo magno uſui eius uirtutem & probitatẽ fore. Quòd te meis literis ſcire uolui, cum ut intelligeres exiſtimare me tibi nos non ingratum facere, qui familiaris tui opera noſtris in rebus utamur: tum ut certior fieres nobis illum tua cauſa etiam chariorẽ fore. Dat. VIII. Id. Nouemb. Anno primo. Romæ.

Franciſco Gonzagæ Marchioni Mantuæ.

XXXVI

ALoiſio Crepello Mantuano, cuius filio familiariſsimè utor, à certis hominibus in tua dioeceſi quædam pecuniæ ſumma debetur: quam niſi te adiuuante recuperarit, arbitratur ſe in perditis & deſperatis habiturum. Per gratum igitur mihi feceris, ſi dederis operam, ut Crepellus ad ſuum quàm celerrimè perueniat & cum ipſum, tum Franciſcum eius filium omnibus in rebus tueberis. Probos homines & gratos & tua fide dignos clientela'que cogno

ſces.Dat.quarto Id.Nouemb.Anno pri
mo.De centumcellis.

LIBER SEX-TVS.

Alfonſo Ferrarienſium Duci. I

QVANQVAM iniquum ſanè fuerit ab huius reip. uicario eos homines, qui in eiuſdē reip.Imperio eſſent, capi, captosq́ in cuſtodia diu haberi: potuerimq́ ipſe Franciſcum & Paſotum Fantutios ciues Bononienſes captos à tuis cuſtodiæq́ traditos repoſcere abs te iuris & iuſticiæ uia, petereq́ ut eos in libertatem ſine ulla mercede reſtitueres: uolui tamen & pro noſtra uetere neceſſitudine, & pro mea recenti charitate, qua te Pōtifex Max. amplector, amātiſsimi hominis officio uti, hortariq́ te id ut faceres: ad teq́ non unas literas ea de re dedi, ſperans te ad id, ꝙ æquitas ipſa poſtulabat, facilè nobis hortantib. deſcenſurum. Quæ res cū aliter, ac ſperabam, ceciderit: teq́ Paſotum quidēmagna accepta pecunia miſſum feciſſe,

feciſſe, Franciſcũ uerò in cuſtodia, & quidem dura etiam num habere intellexerim, deq; tua in illũ aſperitate nihil omnino remiſiſſe: æquius certè erat, & huius Imperij Maieſtati conuenientius, nihil nos te amplius per literas hortari: ne totiens eiuſdem Imperij dignitas autoritasq; noſtra nullius eſſe apud te ponderis momentiq; uideretur. Quod quidẽ ſtatueram facere, atq;, ut ſcis, iam planẽ faciebam. Veruntamen precibus tandẽ & lachrymis Franciſci neceſſariorũ permotus, idem illud etiam nũc ſcribo: absteq; uno uerbo peto, ut pro tui Magiſtratus officio, proq; ea, quam nobis obſeruantiam debes, Franciſcũ iam tandem patrię reſtituas & ſuis: neq; patiaris eius hominis libertatem, quam tueri potius & defendere debuiſſes, aut impediri abs te, aut ullo precio emi. Id ſi feceris, iuſticiam, pietatem, dignitatem meam, tibi eſſe curæ non dubitabo. Si non feceris, & tu meam de te opinionem maximè falles, & ego de me, deq; tota re tuã. Dat. XII. Calend. Decemb. Anno primo. Roma.

Lucretiæ Ferrarienſium Duci. II

NOn unis literis Alfonſo uiro tuo Fantutios fratres ciues Bononienſes, honeſtos uiros noſtros homines cõmẽdauimus, ut quidem adhuc uidemur fruſtra. Nam cum is eos captos à ſuis in cuſtodia iam per annum habuerit: ego autem illum ſæpius hortatus ſim, Fantutios liberaret, ne uel in uiros egregios, q̃ nihil unquã in ſeſe deliquerint, agere inhumaniter, uel Eccleſiaſticam libertatẽ comminuere: demum ut aliquid etiam nobis petentibus tribuere uideretur: alterum quidem eorũ, qui ſe magna pecunia redemit, patriæ atq; ſuis reſtituit: alteri autem neq; de carceris incõmodo, neq; de pecunię ſumma, quã ei ab initio condixerat, adhuc planè quicquã remiſit. Itaq; ut uerũ fatear, ægrè moleſteq; ferens parũ apud illũ pietatẽ, iuſticiã, reip. dignitatẽ, parũ etiã noſtras literas ualuiſſe, ſtatuerã nihil ei amplius ea de re ſcribere, indignũ exiſtimans me, qui illũ & ueteris beneuolentiæ & recẽtis Magiſtratus nomine multum ſanè amo, in re pręſertim tam honeſta tamq́; plena egregiæ

giæ laudabiliſq; pietatis totiens ab ipſo fruſtra quicq; infructuoſeq; petiјſſe. Sed uicit flexitq; me neceſſariorũ Franciſci perpetua obſecratio: aiũt enim ita illum aduerſa ualetudine laborare, ut ſi paulo modò ulterius in cuſtodia teneatur, ſpiritus illũ & uita ſit relictura. Itaq; nos orãt, ne illũ miſerũ atq; ſe noſtra, hoc eſt, omni ſpe deſtitutos relinquam9. Quare id, q́ ſæpius à uiro tuo petiј, idem nunc etiam ab eodem per literas peto, ut & illorũ obteſtationib. atq; lachrymis, & rei æqtati, honeſtati, pietati, ipſi deniq; humanitati, qua induimur, ſatisfaciam, Frã ciſcum Fantutium ſcilicet ſine redẽptione uti miſſum faciat: ſatiſq; habeat eam, quam à fratre pecuniam accepit. Volui autẽ te etiam hortari & monere: quæ cũ fœmina ſis, tãgi te pietate miſericordiaq; duci ueriſimili9 eſt: ut apud uirũ ea in re iuſticię meaſq; partis amplectare atq; ſuſcipias: eiq; perſuadeas noſtris hortationib. morem gerere, aliquãdo tandem in animum inducat ſuum, uelitq; hominẽ ſe eſſe meminiſſe. Itaq; in homines durius, q̃ ipſa humanitas poſtulat, ne agat.
 Deniq;

Deniq; cum reip. Vicariũ ſuſtineat, ſciat indignum atq; iniquum ſibi eſſe eiuſdẽ reip. homines capere, captos'q; in cuſtodia tamdiu habere, ipſa rep. Pontificéq; Max. ut eos miſſos faciat, poſtulãte. Nã quoniam ſupra mulierum captum te & prudentem, & plurimis maximis'q; uirtutibus ornatam omnes homines prędicant, nõ dubito, quin à uiro tuo ſis, quæcunq; uoles, impetratura, à quo te amari ijs de cauſis uehementer exiſtimo. Itaque hãc tibi rem meo nomine remitto, utpote qua huiuſmodi cauſæ apud uirũ Internuncius eſſe aptior atque coniunctior nullus poteſt: téq; ingeniíq; tui bonitatem, qua excellis ea cura oneratam magnopere uolo. Id ſi feceris, quod te facturam pro tuo mirifico in nos cultu pietatéq; confido, & mihi rem gratiſſimam, téq; ac uirtute tua dignam facies: & uirum ipſum tuum magua calumnia liberabis. Ero etiã ipſe tuis in rebus huius officij non immemor: diligentiamq; aliquando tuam ſarciam. Dat. XII. Calend. Decemb. Anno primo, Roma.

Maxi

Maximiliano Mariæ, Mediolanenſium Duci.

III.

INtellexi Gulielmum Marchionem Montiſferrati abs te accerſitum Mediolani propediem futurum, ut de ueſtris rebus alloqui hominem poſſis. Fuit is mihi nuntius ſanè gratiſsimus. Qui enim & te uerè paterna charitate ſum cõplexus, & illum propter eius plurima in nos, dum Cardinalem gerebamus, officia, atq; in Romanos Pontifices perpetuam obſeruãtiam in meam fidem tutelamq; recepi: maximè opto, ut ea per uos fiãt, quib. arcto inter uos planèq; duraturo amoris & beneuolentiæ fœdere deuinciamini. Quòd tamẽ ipſum etiam pro ea uoluntate, qua in omnes Chriſtianos Principes ſumus: quos quidem eſſe cupio inter ſe quàm coniũctiſsimos, eſt nobis, ut debuit, iucundiſſimum. Eo autẽ ad te ſcribere ſum aggreſſus, ut te hortarer, quo maior ipſe es, quoq; tua eſt & fortuna & dignitas excelſiore loco longèq; illuſtriore poſita, eo uelles Gulielmum ad te uenientem, amantius liberaliusq; ſuſcipere, atq; omni beneuolẽtiæ

oſtēſione ita tractare, ut ſe tibi plurimū debere fateatur. Id & ad tuæ ditionis ſecuritatē ꝓpter uicinitatē locorum, & ad nominis dignitatē propter illius ſplēdorem expectationēq́; hominū erit aptiſſimum: mihi uerò tā gratū, ut in meipſum magnum aliquod egregiūq́; beneficiū te contuliſſe ſim exiſtimaturus. Datæ XII Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Gulielmo Marchioni Montisferrati.

IIII.

PEr ſanè gratum mihi fuit id, quod proximè intellexi, te Maximiliani Mariæ Inſubrum Ducis hortatu ad illū breui acceſſurum: ut is de ueſtris rebus te alloqui, ac tecum, quæ ex uſu utriuſq; ueſtrûm ſint, commodè conſtituere poſſit. Nam qui propter plurima tua in me Cardinalem familiamq́; meam officia, & in Romanos Pontifices egregiam uoluntatem magnopere te amo, ualde cupio, ut ea per uos ſtatuātur, quibus ſumma inter uos beneuolentia perpetuáq; coniunctio ſit futura. Quod quidē pro Ducis natura optimiſq́; morib. fore cōfido: utq́; fieret, quod ad illū attinet, eū

per

per literas ſum hortatus. Abs te autem etiam atq; etiam peto, primùm ut, ſi te itineri nondum dediſti, pergas Maximiliano ea in re morẽ gerere, libẽtiſſimoq; animo te ad illum quàm primùm conferas: deinde ut des operam, cũ illò ueneris, ut is te non minus uoluntate animi tui, quàm locorũ uicinitate, ſibi eſſe coniunctũ cognoſcere atq; profiteri poſſit. Id erit mihi pro ea, quam uotis omnib. ſemper cõcupiui, Chriſtianorum Principum unanimi uoluntate conſtituẽda, iocundiſſimum. Dat. XII. Calend. Decembris. Anno primo. Roma.

Regij Lepidi Magiſtratui. V

DEmonſtratum mihi eſt Ioannem Petrum Gonzagam Nuuolariæ Comitem, rebelles meos Regienſes homines ſuum in oppidum recepiſſe. Id ſi ita eſſe compereris, meas ad illum literas, quas unà cum his literis accepiſti, q; primùm mittes. Earum exemplum has in literas conieci, ut tuas apud illum poſtulationes ad earum ſenſum accommodare atque aptare poſſes. Summa eſt, cures omni diligentia, des operam, ut eos

habeas

habeas & quemadmodum meriti ſunt, mulctes ac punias. Dat. VIII. Calendas Decemb. Anno primo. Roma.

Ioanni Petro Gonzagæ Nuuolariæ Comiti.

VI

EX literis optimorum uirorum intellexi id, quòd ſanè credere pro mea in te uetere beneuolentia uix ægreq; potui: te meis rebellibus Regienſibus tuo in municipio receptum ac perfugium dediſſe. Id ſi ita eſt, te non ſolum moneo atq; hortor, ſed tibi etiam præcipio ac mando, ut quotquot ex illis tuis in locis habes, eos omnes Regij magiſtratui tradas: qui autem poſthac ad te uenerint, eos ne recipias, ſed expellas: ne conqueri de te meritò & magna cum cauſa poſſimus. Datis VIII. Calen. Decemb. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Bononiæ Polæ Epiſcopo.

VII

DEderunt ad nos literas ij, qui publicè bonas arteis iſto in oppido profitentur, mores atq; conſuetudines illo in ludo conſtitutas magna ex parte remitti & negligi ſic, ut neq; horæ pro-

fi tendi

profitendi,neq; conuetus diſſerentium, neq; Magiſtrorũ immunitates,atq; comitia haberi ſolita cuſtodiantur. Eã ego rem,ut debui,ęgrè moleſteq; tuli, qui ludum iſtum eſſe q̃ ornatiſsimum cupio. Mando igitur tibi,ut omnib. profeſſoribus imperes,ut leges atq; cõſuetudines uſquequaq; tueantur,nihilq; prætermittant eorum,quæ tum fieri aſſolent, tum diſcipulorũ utilitatẽ atq; cõmoda cõtinent. Qui non fecerit, ei ſalarium auferri,& in ærariũ inferri iubeto. Dat. VIII. Cal. Decemb. An. primo. Roma.

Achilli Cardinali Bononienſi. VIII

CErtior factus Bentiuolos fratres ſuarum rerum recuperationem iuxta literarum ſententiam,quas ad Altobellum Polæ Epiſcopum Bononiæ Magiſtratum dedimus, aſſequutos nondũ fuiſſe:te & moneo & hortor, des operam,incumbasq; in eã rem, ut omni ex parte ea recuperatio meis ex literis conficiatur,neq; ulterius à quopiam ullo nomine differatur. Quã ſententiã uoluntatemq; meam XL uiris Bononienſib. denũtiabis:eosq; meis uerbis admonebis,

ſi mihi

ſi mihi rem gratiſſimam facere uolent, eiuſmodi confectionē ne impediāt. Dat. VIII. Cal. Decēb. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

IX

EX literarum Octauiani Genuenſiū Ducis illiuſq; oppidi Decurionum ad nos exemplo, quo in loco eius ciuitatis res ſint propter illorum audaciam, qui perturbare eam armis, collectiſq; exercitibus omnia permiſcere aggrediuntur, facilè perſpicies. Ea res cum nihilo ſanè minus Ferdinandi regis tui tuamq; dignitatem, quorum auſpicijs is qui nūc uiget, eius urbis ſtatus magna cum omnium ciuium uoluptate fuerat conſtitutus, quàm noſtram ipſorum, qui municipium illud in fidem & clientelam recepimus, diminuere, labefactareq; uideatur, hanc mihi operam ſumpſi, ut curarem, ut eorum te nihil lateret. Quæ cum erunt abs te intellecta & cognita, tui cōſilij erit, perferre ne ac perpeti uelis tantam indignitatem, ut paucis Gallię ciſalpinæ rebus reliquis, quę turbari fortaſſe poterāt, planè iam cōſtitutis, teq; propè

uno

uno in Italia paratiſſimum exercitum ha bente, cęteris aut ſuperatis, aut cõmuni ſententia bellum tecum adminiſtrantibus, tamen ſint, qui urbem Genuam in tuam noſtramq́ fidem receptam oppu gnare audeant, ſub oppidi propè iã mœnib. atq́ ipſas ad portas poſitis caſtris. Equidem quod ad me attinet, eos unde illa, de qua loquor, armatorũ hominũ manus ad quietem eius oppidi auertendam comparari audiebatur, propterea quòd eũ rerum motum totius Italiæ res turbandi & permiſcendi, ac bellum maximum excitandi, nouasq́ res moliẽdi afferre initiũ exiſtimabam, non unis uel literis, uel certis miſſis hominibus monui, ab incepto deſiſterẽt, præſentemq́ eius urbis ſtatũ meæ fidei cõmiſſum & traditum ne uexarent, exiſtimans ipſos hortatu meo facilè quieturos: pręſertim cum ſcirent in eo non minus Ferdinandi Regis, q́ meum nomẽ, dignitatemq́ conuelli & conteri. Triremes etiã meas eam ad urbem tuendam miſi. Nũc uerò cũ neq́ noſtrę neq́ regis tui dignitatis, Maieſtatis, nominis, ulla ab ipſis ratio habeatur,

habeatur,æquum eſt te,qui exercitui le
ctiſſimo atq; fortiſſimo præes, eiuſdem
cũ regis,tum noſtras, tuas deniq; ipſius
partes ſuſcipere,omnesq; nos, teq; im-
primis ab iniuria tam inſigni prę te ferre
uindicaturũ,ne te nominisq; tui ampli-
tudinem partamq; iam gloriam contem
nẽdam quiſpiã poſthac ducat. Quis em̃
tuæ ſe regisq; tui fidei creditum, tutum
ſecurumq; exiſtimabit,ſi Genuę ſtatum
tuis armis cõſtitutum,in regis tui fidem
receptum,uiderit uel peruerti,uel labe-
factari? Quamobrem incumbe in eã co
gitationem, ſenſus'q; tuos omneis atq;
animum excita,ut oppidum egregium,
cuius oppidi ocium cæteris Italiæ oppi
dis quieti,bellum tumultui eſſe maximè
poteſt,ab imminẽti hoſtiũ periculo tua
diligentia,cõſilio,autoritate,armis etiã,
ſi neceſſe erit,quæ quidem arma hoc tẽ-
pore tibi præcipuè parẽt,tuis deniq; o-
pibus eripiatur. Quod unum & regi tuo
ſempiternã gloriã pariet: & mihi tam e-
rit gratum, ut me tibi ea de cauſa pluri-
mũ debere ſim exiſtimaturus: tibi certè
ipſi nominiq; tuo magnũ ſanè ſplẽdorẽ,
magnam

magnam autoritatem afferet. Dat. VII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Epiſcopo Ceruiæ, Ceſenæ Magiſtratui.

X

MAndo tibi, ut apud te meo nomine adſerues numos aureos mille, quos habes reliquos ex rationibus Saluatoris, qui nuper mortem obijt, cũ uectigalia Flaminiæ adminiſtraret. IIII. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci.

XI.

VAlde mihi ea omnia probant quæ ad Fani Fortunæ municipiũ quietem ſpectantia per tuos ad me homines perferre uoluiſti, cum in perſoluendo ſalario Bernardo Cardulo, qui procuratorem meũ eo in oppido proximè geſſit, tum in reſtituendis Franciſco Alexandro Ceſenati ijs, quæ ei ratione ſpoliorum debentur. Quare uolumus ut ſic fiat, quemadmodum ipſe conſulis: ſcilicet ut Cardulo nihil perſoluatur ultra id, quod tu ei curari iuſſiſti. Alexandro autem quę debentur, reſtituendi ea ratio adhibeatur, quæ tibi eſſe commo

dior ad otiũ eius oppidi uidebitur. Mãdo etiã epiſcopo Policaſtrenſi Fani Fortunæ Magiſtratui, ut ex tua ſententia utramq; rem adminiſtret. Dat. tertio Cal. Decemb. Anno primo. Romæ.

Heluetijs qui apud Genuam ſunt. XII

NOn ſanè quiui pro Reipub: læſa ſpretaq; Maieſtate nõ permoleſtè ferre, uos, qui eiuſdem reipub. libertatis propugnatores acerrimi nouiſſimis his temporibus ſemper fuiſtis, atque ab ea magno in honore habiti præclara ipſius erga uos atque illuſtria beneuolentiæ amoris neceſſitudinis'q; ſigna monumentaq; accepiſtis, ad præſentem Genuæ ſtatum & Octauiani eius ciuium Ducis quietem conturbãdam collecto exercitu armatosq; acceſſiſſe: cum multo antea intellexiſſetis à meis miſſis ad uos ea de re Internuntijs ipſum Ducem, fratremq; eius Federicum Archiepiſcopum Salernitanorum in meam fidem fuiſſe receptos. Quamobrem Fabritiũ familiarem meum magnis itinerib. ad uos his cum literis mitto: ut is uobis ea, quæ mihi ęqua & iuſta magnopere uiſa ſunt,

ſuper

ſuper ea re, nuntiet meis uerbis: cui fidem habebitis. Summa omnium eſt, ut ſine ulla mora & à Genua exercitum abducatis, & nihil agri Ligurum uaſtatū, nihil uillarum incenſum relinquatis. Id ſi feceritis, de mea in uos beneuolentia nihil remittam: quam omni à me quidem officiorum cultū genere, quoad ipſi uolueritis conſeruabo. Dat. Prid. Cal. Decemb. Anno primo. Roma.

Pontis Curui Magiſtratibus. XIII.

SCribitur ad nos ueſtrorum hominū magnam manum ad arcem Guillelmam incurſiones feciſſe, perque eius oppidi agrum depopulabundam prædabundamq́ fuiſſe uagatam. Id quàm alienum ſit à mea cum in omnes homines, qui noſtro in Imperio ſunt, tum uel maximè in Franciſcum Mariam Vrbinatiū Ducem noſtrarum copiarum Imperatorem uoluntate, ipſi per uos ſcire cogitareq́ debebatis: neq́ quæ iniquiſsima ſunt, grauiſsimasq́ animaduerſiões mererentur, tam audacter tamq́ temerè admittere. Quare uobis ea lege, quę de maieſtate eſt, præcipio & mando: Primùm

quidem,ut ab omni non modò incurſio ne & præda direptioneue eius munici- pij atq; omnino agri:ſed etiam tũ à rerũ arcis Guillelmę,tum ab hominũ quantu lacunq; lęſione offenſioneq; prorſus ab ſtineatis. Deinde etiam ſi reliquorum ei municipio uicinorũ hominum ullæ ma nus aut in idem oppidum,aut in reliqua eius Ducis oppida incurſiones facere- uolent,quantũ in ueſtris opibus erit po ſitum,ea uniuerſa omni ab iniuria tuea- mini,eisq; auxilium,quo ſe defẽdere & tueri poſsint, diligentiſſimè amantiſſi- meq; ſubminiſtretis.In quo ipſo ne ſtu- dia officiaq; ueſtra ulla ex parte à nobis deſiderentur,ut curã adhibeatis,eadem lege cõmittenda uos moneo. Dat.III. Id.Decemb. Anno primo.Roma.

Achilli Cardinali Bononienſi. XIIII

PEto abs te,& quidem ualde peto,ut quoniam Baldaſſare Mediolanen- ſi municipe tuo uiro & probo & perele ganti multos iam annos familiariſſimè utor,des operam,ut is inter illos admit- tatur,qui idonei ſunt,ut ad Magiſtratus Bononienſes gerẽdos recipiantur. Da

tis

tis Idibus Decemb. Anno primo. Roma.

Gulielmo Marchioni Montisferrati.

XV.

ET amauimus te antea, dum Cardinalem gerebamus, omni tempore: amari enim nos familiamq́ noſtram à te ſciebamus: & nunc quidem cum mihi nihil merito Pontificatum Maximum contulerit Deus, paterna te beneuolentia atque intimo amoris & charitatis meæ ſinu complector atq; cõtineo. Eſt enim mihi exploratiſsima tua tuorumq́ maiorũ in Romanos Pont. obſeruantia & fides: quę te mihi pręter eam, qua me proſequeris, pietatem cõmendatiſſimũ faciunt. Itaq; ſic uelim exiſtimes, te tuosq́; omnes, uxorem, liberos, fratrem, mihi magnæ curę eſſe. Idq́; ut omnes homines intelligant, nos ſi erit opus, operam & ſtudiũ libentiſſimè poſituros. Porrò quæcunque ad tuam incolumitatẽ, quęcunq; ad ditionis tuæ tuorumq́; populorum & tuarum rerum omnium cõſeruationem pertinebunt, in ijs tibi nunquam deero: neq; te, uti de hoc Imperio

deq́ me optimè meritum,& in meā ini tioPontificatus fidem tutelamq́ animo libentiſsimo receptum, lædi à quoquā, quoad potero,patiar. Dat. XI. Calend. Ian. Anno primo. Romæ.

Ferdinando Hiſpaniæ Regi. XVI

INtellexi te Petro Cardinali Anconitano fructus Eccleſiæ Gaditanæ retineri mandauiſſe. Quæ mihi res & pro meo in illum fraterno amore,&pro eius in rem Romanam plurimis maximisq́ promeritis non paruam ſanè moleſtiam attulit:præſertim cum perſpectiſsimum mihi ſit eum tui ſtudioſum ſemper fuiſſe,tuas'que res, dignitatem, gloriam,rebus omnibus antetuliſſe.Quare te hortor,neque hortor ſolum,ſed etiam peto abs te diligentiſsimè,uelis Eccleſiæ Gaditanæ prouentus Cardinalis procuratoribus remittere : quod erit mihi tam gratum,q̃ quòd gratiſsimum. Cęterùm polliceor tibi,in meq́ recipio, reliquis in rebus,quas cum eo tractas, quemadmodum uoles ipſe,ſic planè fore. Dat. IX.Cal.Ian. M.D.XIII. Anno primo. Romæ.

Inter

Internuntio Hiſpanienſi Epiſcopo Conſentino. XVII

EXemplum literarum, quas Ferdinã do regi ſcribimus poſtulantes ut is Eccleſiæ Gaditanæ fructus interdictos à ſe Cardinalis Anconitani procuratoribus remittat, habuiſti cũ his literis. Mãdo autem tibi, ut apud eum agas, cures, enitare, ut res, quemadmodũ uolumus, conficiatur: in quo nihil prætermittes, ſi mihi rem gratiſſimam uoles facere, neq; diligentiæ, neq; ſtudij, neq; planè laboris. Eſt enim mihi permoleſtum, Cardinali de rep. deq; nobis optimè merito, in colligendis Eccleſię ſuę fructibus negotium fieri. Nam quod ad eas res attinet, quibus tu de rebus ad me ſcripſiſti, certiorem facere regem poteris, me curaturum, ut quemadmodum ipſe poſtulat, ſic aptentur. Dat. nono Cal. Ian. An. primo. Roma.

Federico Archiepiſcopo Salernitanorum. XVIII.

IVſtiſsimis me cauſis impellentibus mando tibi, ut quem habes ſacrorum tuorum in Eccleſia Saler-

nitana Vicarium, eum quamprimùm amoueas ab adminiſtratione illa & loco, teq; id meo iuſſu facere neq; ipſi, neque cuipiã patefacias. Dat. v. Calẽd. Ian. Anno primo. Roma.

Bononiæ Magiſtratui Polæ Epiſcopo.

XIX.

MAndo tibi, ut ex ijs ducentis peditibus, q ſub Rainaldo Gazo prætorij Prefecto iſtic merent, L. milites eximas: quorum ſtipẽdium in alios milites tot numero, quot tibi & XL. uiris ſatis eſſe uidebuntur, per uos deligẽdos trãſferatur: quibus militib. ea mandet̃ cura, isq; præficiatur, quã curam eſſe ex uſu iſtius urbis, quemq; Prefectũ ei rei fore idoneum iudicabitis ita ſanè ut poſthac Rainaldus CL. milites tantummodo habeat, quib. imperet: illi aũt, qui per uos deligentur, tibi & XL. uiris obediãt preſtoq; ſint ſuo cum Duce. Dat. IIII. Cal. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Octauiano Duci Genuenſium. XX

VEniũt ad urbem atq; ad nós è Gallia tranſalpina ſacerdotes aliquot honore & dignitate præditi, tollendi ſchiſma-

ſchiſmatis cauſa,ſeq; cum ſacro Latera-nenſi Concilio reliquorùm illius Eccleſiæ ſacerdotum nomine coniungendi, quibus obuiam mitto eum,cui has ad te literas dedi,uiatorem meum: qui cũ tutius atq; ſecurius accedere Romam poſſint. Quare abs te peto,des operam nõ ſolum ut ij ſine ullo impedimento per tuæ ditionis loca iter faciant: ſed etiam ut à tuis & amicè & liberaliter excipiantur. Datis Calend.Ian. M.D.XIIII. Anno primo.Roma.

Petro Bibienæ apud Venetos Internuntio.

XXI.

INter eos,qui meo ſtipendio aluntur, eſt Auguſtinus Boppus, iſtius Vrbis ciuis,uir & multum terrarum peruagatus,& omnis laboris experientiſsimus, tum & induſtrius & elegans & planè comis,& mihi certe gratus.Is quoniam à patria ſua in exilium miſſus multos iã annos externis in locis duriter & laboriosè confecit,cupitq; quàm maximè,ut ſibi redire ad lares ſuos liceat,mando tibi, ut Leonardum Lauredanum Principes'que ciuitatis adeas, horteris'que

meis

meis uerbis, uelint rogatu meo Auguſtinum ab exilio reſtituere, eis'que perſuadeas, ut exemplo Domini, qui quidẽ delinquentis pœnitentiam, quàm mortem mauult, ea in re pietate potius & miſericordia, q̃ uindicta utãtur. Quod quidem tametſi pro iſtius in me reipub. uoluntate facilè me aſſequuturum cõfido: uolo tamen ut eam rem diligẽter adminiſtres, oſtendasq; Senatum iſtum mihi planè gratiſſimum facturũ, ſi in Auguſtino ad patriam reuocando mitem ſe liberalemq; præbuerit. Tota aũt de re quid egeris, facies me quamprimùm tuis literis certiorem. Datis Prid. Non. Ian. M. D. XIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori deſignato.

XXII

ETſi & animo ſemper agitaui ex eo tempore, cum Pontifex. Max. creatus ſum, ut pro Reipub. Chriſtianæ otio communiq; bono te ab armis, ab ardore animi, ab odio exercẽdo cũ ijs, quos hoſtes tuos appellas, Chriſtianis regibus atq; Principibus, ad pacem atque amicitiam reuocarem: & poſteaquam

Matthæ-

Matthæus Cardinalis Gurcenſis Vicarius rerum Italicarum tuus, prudens excellensq; uir Romam ſe cõtulit, cum eo ſæpius eadem de re ſum loquutus. Tamen quoniã ijs diebus fratres mei, E.R. Cardinales non ſolũ ſeparatim, ut cuiq; uſui fuit, quòd ſæpè antea fecerant, ſed etiam unà omnes atq; palàm nos ea de re multò diligentius atq; accuratius monuerũt, ueriti, ne ſi paulo modò ulterius noſtrorum Principum diſcordiæ inter eos uiguiſſent, Chriſtianam remp. bellis ciuilibus debilitatam ualidiſsimi hoſtes noſtri Turcæ adorirẽtur atq; opprimerent, qui tractare arma, parare exercitus, claſſem cõficere audiebantur: idem nunc quoq; mihi tecum per literas multò acuratiſsimè agendum eſſe contendẽdumq; exiſtimaui: preſertim cum & nõ nullorum Regum ac Principum querelæ acceſſerint literis eorum & nũtijs ad nos perlatæ, petentium, ne Chriſtianos populos noſtræ curę fideiq; creditos diutius inter ſe cõcurrere collidiq;, ſineremus, & ipſe Italię deuaſtatę propè ac deſolatæ uocib, & quaſi lachrymis exciter,

ut de

ut de grege Domini paſſim pereunte ac
ſe conterēte ſolicitus nihil non curæ in
eo continendo conſeruandoq; adhibe-
am, nihil remittā laboris. Itaq; te & mo-
neo & hortor, & planè etiam atq; etiam
rogo, per Dei optimi maximi nomen, à
quo tuo ſanè nomini dignitas omi : Ma
ieſtasq; acceſſit: per ſedem hanc Chriſti
anę reipub. cuius unius tuendæ cogita-
tio ad te maximè omniū atq; iuſtiſsimè
pertinet: per tot ſanctorum uirorum hu
mana hac in urbe atq; tellure corpora, q
multos labores, multas ærumnas pertu
lerunt, multum etiam ſanguinis inſtitu-
endis noſtris ſacris augendisq; profude
runt, ut ad pacem cum tuis hoſtibus in-
eundam, animum & cogitationem tuā
des, eamq; de ſedibus deq; populis Do
mini propè expulſam, te quidem certè
implorantem ne aſpernere: præſertim ſi
æquas illam ad te conditiones afferre
perſpexeris. Quam certè in ſententiam
adduci, eo facilius debes, quo laudabile
illud propoſitum animi tui, qui cum in
primis ad arma proſiluiſti, ut libertatem
Eccleſiaſticam audácia nonnullorū uio
latam

latam cōminutamq́ defenderes, dignitatemq́ noſtram ab iniuria uendicares, ſuos iam exitus habet: hoſtesq́ tui Dei munere ac tua incredibili uirtute tuorumq́ fœderatorum auxilio poſitis animis cōtumacibus ad huius reip. cultum & obſeruantiā humiles acceſſerunt. Certè quemadmodum te bello imperterritū atq; inuictū adhuc quidē omni tēpore præſtitiſti: ita optimis conſilijs tractabilem dari nunc te, erit non minus prudentiæ tuæ, q̄ illud fuerit fortitudinis. Meminiſſe etiam debes, cū omniū Chriſtianorum Imperatorē geras, datum te à Deo eſſe quaſi tutorem eius populis: ut nō tā tibi cogitādū ſit, quos uincere atq; ſubijcere tuę ditioni poſſis, quàm ut omnes eſſe incolumes te procurāte conſpiciantur. Deinde quo maior ipſe excelſiorq́ es, eo te decet omnibus hominibus faciliorem commodiorēq́ eſſe, benignitatemq́ non implacabilitatē, obliuionē iniuriarum, non uindictā, liberalitatem non potentiam exercere: neq; tam quærere, quibus artibus latiores Imperij tui fines habeas, quàm quibus uirtutibus

gloriam

gloriam tui nominis extendere, hominumq́ in te beneuolentiam augere atq; amplificare melius atque facilius poſsis. Quamobrem, ut ad illud redeam, quod initiò dixi, rogo obteſtorq́; te, primũ quidem, ut animum tuum ad pacem inter omnes Chriſtianos Principes conciliãdam applices: deinde ut te ad eas pacis cõditiones cum tuis hoſtibus deducas, quæ ſi non tales erunt, quales ipſe uoles maximè, ſint tamen eiuſmodi, ut qui te ſummoperè diligunt, non eſſe eas abs te reijciendas putent. Cruentari enim gladios, uaſtari prouincias, oppida dirui, quæ quidẽ mala cũ bellis ſemper cõiuncta ſunt, exerceri deniq; inter Chriſtianos Principes tam acerbas contentiones, non ſolum reip. Chriſtianæ periculoſum eſt, ſed ne illis quidem ipſis, q eas exercent, non triſte, non miſerum, nõ fugiendum. Id ſi ipſe per te feceris, planè confido reliqua bella omnia in uniuerſo eiuſdem reip. Imperio, omnibus hominibus tuum ipſius præclarum factum reſpicientibus, facilè quietura: quiq; noſtris ceruicibus imminens hoſtis noſter

perpetuus

perpetuus Turca, deq; noſtris ſeditioni bus incredibilem læticiam capiens nos eam ob cauſam à ſeſe facilius debellatū iri ſpem non dubiam alit, uel ſe intra ſuos limites continebit, uel nos unà in redimendis à ſeruitute Chriſtianis gentibus conſpirantes aliquādo uictores ſentiet. Me quidem ipſum, qui te unicè atq; ſummopere amo, fratrum'q; meorum Cardinaliū collegium, uel potius Chriſtianam rem uniuerſam tibi egregiè atq; in omne tempus deuincies. Dominus autem, ut eſt in remunerādo benefacta hominū largus, quicquid hac in re atq; hoc tempore amore ſui me hortatore tuis hoſtibus remiſeris, tibi nomini'q; tuo Auguſto reliquis tuis in rebus poſtulatiſq; decupla menſura atq; centupla ſar ciet. Dat. V. Cal. Ian. M.D.XIIII. Anno primo. Romæ.

Singulis ijs, qui creandi Imperatorem ius habent. XXIII

EXemplum literarum, quas ad Maximilianum Imperatorem des, dedimus, quibus eum ab armis, à bello, à contentionibus cum Chriſtianis Principi

Principibus exercendis,ad pacis ſtudia cogitationēq; reuocamus,habuiſti cum his literis.Ex eo curam in ea re noſtram, diligentiam, ſtudium, pietatem deniq;, quam adhibemus,ut eius cæterorum'q; Principum animi pacem ineant, facilè perſpicies.Quare cum te plurimis legitimisq; de cauſis magnæ eſſe apud illū autoritatis exploratum habeam,nec dubitem,quin pro tua uirtute animiq; temperantia,proq; officio optimi prudētiſſimi'q; principis te quoque communia Chriſtianorū populorum mala uel præſentia,uel etiam impendentia commoueant, prorſus uehemēter etiam atq; etiam abs te peto,ut meas apud illū hortationes literis, poſtulationibus, Internūntijs,per te ipſum deniq;, ſi fieri poterit,& quantū poteris,iuues. Planè enī cum in eo, qui tuos conatus adiuuabit Deus,tum in tua diligentia, prudentia, autoritate ſpem maximam habeo, fore, ut ab illo ſis quæcunque uoles impetraturus,tam iuſta præſertim in re atq; cauſa:quæ quidem id agit,ut Chriſtiani ſanguinis,quem exhauriri profundiq; tam

largiter his temporibus perditis atq; miſeris uidimus, aliquando tandē ratio habeatur, resq; Chriſtiana publica uel neruos atque uires reſumat, proferatq; in dies ſeſe, quod erat ſane conuenientius, uel ne perpetuis noſtris hoſtibus ludibrio internecioniq; dedatur. Id ſi tu quidem fili mihi animoq; meo pergrate, quātum in te erit, confeceris, & Dei cauſa per te ſuſtinebitur, & me beneficio tuo deuincies, & tibi ipſe gloriam paries ſempiternam. Dat. quarto Cal. Ian. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum Internūnuncio. XXIIII

EX literarum exemplo, quas & Maximiliano Imperatori deſignato, & ijs qui Imperatorem creandi ius habent, dedimus, ea quæ de pace inter Chriſtianos Principes conciliãda ad eos ſcribimus, intelliges: quæ quidem exempla atque ipſæ etiam noſtræ ad eos literæ tibi redditæ ſunt cum his literis. Volo autem, primum quidem, ut eas literas ijs, ad quos datæ ſunt, quam primum quamque diligenter cures reddendas & perferendas:

deinde ut quãtum in te erit, omni ſtudio, diligentia, labore, omnibus animi tui ſenſibus rem conſiliumq́ noſtrum apud eos ſingulos iuues, nihilq́ omnino prætermittas, quod ad perſuadẽdam Imperatori concordiam & pacem eſſe uſui & adiumento poſsit: nullaq́ te in re exiſtimes æque gratum nobis facere poſſe, quàm ſi hac in re id, quod uolumus confeceris. Dat. quarto Calend. Ianu. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ. XXV

SCripſimus & Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato, & Ferdinando Hiſpaniarum Regi, & Henrico Regi Britanniæ diligentiſsimè: qui quidem Reges nonnullis cum regibus & Principibus Chriſtianis bellum gerunt: eosq́ pro noſtri muneris officio ac propenſa in rem Chriſtianam publicam uoluntate hortati ſumus, ut ab armis inter ſe exercendis, quæ ſanè diutius quàm oportebat tractata uibrataq́ uiguerunt, ad pacis aliquando tandem ſtudia conuerterentur. Nam præterquam quod plurima ſemper cum bellis mala calamitatesq́ cõ

iunctæ

iunctæ ſunt, id etiam planè timemus, nè contritis Chriſtianę reip. per eiuſmodi odia contentionesq́; neruis atq; lacertis, toto corpore debilitato, ualidiſsimi hoſtes noſtri perpetui Turcę nos adoriant, atq; opprimant: qui ducem audaciſsimũ Selinum Regem nacti tractare arma, parare exercitus, claſſem conficere dicuntur, ut nos diſſentientes labefactatosq́; peſſundent, ſeq́; noſtris ceruicibus impônant. Ad hæc acceſſerunt perpetuæ fratrum meorum E. R. Cardinalium idem prope uerentium & reſpicientium iam ab initio noſtri Pontificatus agi cœptæ poſtulationes: qui ſanè diligenter non ſolum ſecreto aut ſeparatim, ſed etiam publice atq; frequentes ſæpenumero nos admonerunt, curaremus, nè ulterius Chriſtiani inter ſe populi concurrerent. Certi etiam reges atq; Principes per literas ac per Internuncios, ut eam curam cogitationemq́; ſuſciperẽ, pacẽq; inter diſsidẽtes cõficerẽ, multis me precibus rogauerũt: quos quidẽ cõmune periculũ ſolicitat, quiq́; magnopere ne hoſtib. noſtris lætitiæ ſimus atque ludibrio, pertimeſcunt.

Quas ob res omnes cum ad eos Reges, quos ſuprà cõmemoraui, diligenter ſcriptas literas dederim: te etiam & monere & hortari uolui, ut ijſdem Regibus ipſe quoq; in eam ſentẽtiam ſcriberes, hominesq; tuos mitteres, qui eos ad pacis ſtudia cogitanda, ſuſcipiẽdaq; hortarentur. Quod tu quidem certè facere eo diligentius debebis, quo periculo es proximior, teq; ipſi Turcę his temporibus primum omnium ex Chriſtianis Principibus delegerunt, in quem inuaderent, quemq; debilitare ac proterere conarent. Id ut facias, nõ ſolum quia tua inter eſt, ſed etiam quia omnium, & quòd maximè in eo rei Chriſtianæ dignitas Maieſtasq; defendi tur, abs te etiã atq; etiam peto. Dat. tertio Cal. Ianu. M. D. XIIII. An. primo. Romæ.

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum Internuncio. XXVI

REuertitur iſtuc ad Maximilianum Imper. deſignatum Antonius Cominatus, mihi multis de cauſis ualde charus: qui cum multa & tecum communicanda, & Maximiliano ſignificanda ſum loquutus. Quibus in omnibus ei fidem habebis:

habebis: quæq́ illi mandata dedimus, ea tua prudentia & diligentia reddes faciliora. Quin etiam unà cum ipſo, ſi tibi opus eſſe uidebitur, ad Imperatorem te cõferes: resq́ communi conſilio noſtras adminiſtrabis. Dat. VII. Id. Ian. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Imperatori deſignato. XXVII

CVm intelligeremus Antonium Cominatum, quem ad nos miſeras, abs te accerſitum redire ad te, ſciremúsque eum abs te amari: nos uerò ipſi uel propterea quòd abs te diligitur, uel propter eius ſingularem uirtutem, hominem diligeremus; multa cum eo communicauimus, quæ conducere ad commune utriusque noſtrum commodum dignitatẽq́ his temporibus magnopere uidebantur. Illum igitur audies, nosq́ diliges. Datis ſeptimo Idus Ianuarij. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Bononiæ Magiſtratui. XXVIII

QVoniam certior factus ſum, his diebus eiuſmodi motum iſtic animorum fuiſſe, ſic ad arma concurſum eſſe, ut

mirum propemodum fuerit, plurimorũ ciuium cædem & optimorum uirorum interitum non fuiſſe conſequutum: mando tibi, ut cum aliquid excitari audieris inter iſtos ciues, edicta grauiſsima conſtanter atq; intrepidè proponas, operãq; des, ut omnes te homines timeant, autoritatemq; uereantur tuam: ne tibi quiſquã illudere, uel noſtræ potius dignitati tuo ſub nomine audeat: ſed tibi pareant, hoc eſt nobis, quorum tu munus in iſto Magiſtratu geris. Itaq; uolumus, ut omnia agas cures, præuideas, ne armatorum hominũ conuentus à quopiam excitentur. Et ſi uerum eſſe compereris, quod à nonnullis affertur, Antonium Volteium eius, de quo dixi, tumultus atque motus cauſam occaſionemq; dediſſe, acriter eum reprehendes, monebiſq; ab armis ſe abſtineat, ne grauius aliquid in illum decernere uel inuiti compellamur. Dat. VI. Id. Ianu. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Antonio Volteio Bononienſi. XXIX

INtellexi magna quidem certe cum moleſtia, eius tumultus, qui proximo iſto in municipio excitatus parum abfuit, quin

quin maximorum malorum & plurimorum ciuium cædis initium fuerit, te autorem extitiſſe. Ea res quo te magis diligo, eo me acrius uehementiusq́ commouit; cum tua ipſius cauſa, quem eſſe iuſtum & temporantem pacisq́ cupidum & ſtudioſum maximè conuenit: tum propter iſtius urbis ocium, quod tueri omnibus modis debeo. Quamobrem te hortor, uel potius mando tibi atque impero, omni ſtudio & diligentia caueas ab eiuſmodi motibus excitandis: ne iuſte de te conqueri, neue in te grauius aliquid decernere atq́ ſtatuere cogamur. Dat. VI. Id. Ianu. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

Bartholomæo Aluiano Venetorum exercituum Præfecto. XXX

QVæ ad me perferri per Dominicum Malium Internuncium tuum probum hominem curauiſti, ea mihi planè gratiſsima fuerunt. In ijs enim & tuam erga me familiamq́ meam ueterem beneuolentiã agnoui: & illa tua multarũ rerum experientia, prudentia, conſilium, ex quibus ea manabant, & quorum plena Malij oratio fuit, non mediocrem mi-

hi uoluptatem attulerunt. Itaq; ea de re atq; cura, quam ſumpſiſti, ut cogitationes tuas mihi notas faceres, ualde te amo, Quæ quidem à me omnia diligenter conſiderabuntur: daboq; operam, quoad potero, temporaq; patientur, ne fruſtra laborem ſumpſiſſe uideare. Quod ad Iouis oppidum attinet, tibi quidem ſatis libentiſsime feciſſem, ſi modo aliquo potuiſſem: ſed res eſt planè perplexa, ſic, ut explicari hoc tempore non poſsit; quemadmodũ ab ipſo Malio intelliges. Reliquũ eſt, ut te nobis eſſe chariſsimum tibi perſuadeas: tuaq; omnia nobis magnæ curæ eſſe, ac ſemper fore. Dat. quinto Id. Ianu. M, D, XIIII. Anno primo. Roma.

Raimundo Cardonæ, Proregi Neapolis. XXXI

AMaui, quod te ſcire nõ dubito, quoad uixit, Antoniũ Cardonam Marchionem Padulæ gentilem tuum, cum propter eius plurimas egregiaſq; uirtutes, tum quod me ſingulari obſeruantia proſequebatur. Eius uxor uidua proba ſanè nobiliſq; mulier propinqua mea, quod dotis reliquum ſibi debetur, & præ

terea

terea portionem illam, quam lege petere uiduæ mulieres in Regno Neapolitano ſolent, per procuratores ſuos dari ſibi ex mariti teſtamento poſtulat, cupitq́ maxime, ne impenſis conteratur, ius abs te ſuũ quàm celerrime conſequi. Quare abs te peto, eius fœminæ cauſam fortunasq́ omnis, quæ hoc in negocio maximè uerſantur, habeas meo rogatu quàm commẽdatiſsimas, uelisq́ pro tua in nos obſeruãtia dare operam, ut quod ei iure competit, de eo mulieri, à quibus debetur, integre ac ſine dilatione ſatisfiat. Erit id & uiduarum nomine, quæ præcipue ſubleuãdæ ſunt, ſanè pium, & nobis apprime gratum. Dat. IIII. Id. Ian. M. D. XIIII. Anno primo, Romæ.

Marchioni Brandenburgenſi. XXXII

REuertentibus ad te Legatis tuis probis uiris, has ad te literas dedi: quib. tibi ſignificarem me ilios tuo nomine à te uenientes, conſiliaq́ tua nobis oſtendentes & libentiſsime uidiſſe, & non ſemel audiuiſſe, tuisq́ & fratris tui poſtulationibus omni ex parte ſatisfeciſſe. Amo em̃ te, atque illum, tantiq́ facio, quantum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

utriuſque uirtus atq; dignitas poſtulat, hoc eſt plurimi atq; maximi. Itaq; exiſtimare te planè uolo, & pro tuo maiorũq; tuorum in remp. cultu, & pro ea, qua nos ipſe pietate proſequeris, quæ ad te dignitatemq; tuam pertinebunt, ea nos æque, ac ſi de noſtro ipſorum commodo ijs in rebus ageretur, quàm commendatiſsima ſemper habituros. Datis IIII. Idus Ian. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Proregis Neapolitani Vicario. XXXIII

CVm maximè noſtra interſit, ut Franciſcus Mariani Scortij filius ciuis Romanus, quem eſſe Capreis intellexi, mihi dedatur: te etiam atque etiam hortor, des operam, ut eum, quanto celerius fieri poteſt, habeas in cuſtodia ſemoto aliquo & ſecreto in loco. Id ſi feceris, quod ut facias, magnopere abs te peto, ſpondeo tibi, te in eo non ſolum mihi, ſed Regi etiam tuo rem gratiſsimam eſſe facturum. Tota autem de re quid egeris, facies me quàm diligentiſsime certiorem. Dat. XIX. Cal. Feb. M.D.XIIII. Anno primo. Capranica.

Parmæ

Parmæ Regijq́; Lepidi Magiſtratui.

XXXIIII

EGregiam mulierem Paulam Gonzagam paternè amo, uel propter eius probitatem & mores uidua fœmina dignos, nobilitatemq; generis: uel quia ſoror eſt Alberti Pij, quē ſcis apud me Maximiliani Rom. Imp. deſig. Legatum agere, doctiſsimi præſtantiſsimiq; uiri, quēq; ipſe unicè diligo. Itaq; certior factus illā maximè cupere impetrare à me Monticulum oppidulum, quod in agro Regienſi eſt, eam ob cauſam tantummodo, ut habitare in eo ſuis cum mulieribus poſſit, uitamq; cœlibem, quam degit, commodius atq; honeſtius ducere: mando tibi, ut Paulæ oppidum Monticulum, ędesq; oppidi des, quibus utatur: diligentiamq; adhibeas, ut eas uacuas, cum uti uolet, habeat. Dat. XVII. Cal. Feb. M. D. XIIII. Anno primo. Thuſcanella.

Maximiliano Mariæ, Mediolanenſium Duci.

XXXV

ALlatum ad nos eſt, quod quidem nobis moleſtiſsimum fuit, quàm indignę præter'que morem ſacrorum hominum

hominum & uirorum religioſorũ Ciſterſiẽſis ſocietatis monachi aliquot iſtic nuper ſe geſſerint: qui cõducta armatorum hominum manu monaſterium Ambroſianum maius eiuſdem ſocietatis noctu aggreſsi portas ui fregerunt, Baſiliumq́ Caſatenſem eius monaſterij præfectum cõprehenderunt, comprehenſumq́ ſecum abduxerunt. Ea res cum maximam inter omnes monachos perturbationẽ pariat, cum audaciæ nouitate facinoreq́ ipſo, tũ uerò etiam exemplo, quin tibi quoque ſummopere diſplicuerit, pro animi tui iuſticia & pietate, planè nõ dubito. Qua de re tota, quid nobis ſtatuendum ſit, mature conſiderabimus tibiq́ perſcribemus. Nunc autem quia periculum eſt, ne inter iſtos armatorum diſcurſus atque licentiam aliquis improbus, ut ſunt multi, ad horrea monaſterij Clareuallenſis eiuſdẽ ſocietatis atq́ ad ſuppellectilem animum adijciat, quę quidem ſuppellex perluculẽta, peregregiaq́ eſt, eamq́ appetat atq́ diripiat: te magnopere hortor, mittas illò religioſos uiros unà cum tuis militibus, quibus mandes, dent operam, ne quid

omnino

omnino ex monaſterij rebus, atque ex ea ſupellectile uniuerſa, maximeq́ argentea depereat. Dat. XI. Calend. Feb. Anno primo, Grauiſcis.

Magiſtratui Sinueſſano. XXXVI

AMo ſanè quidem paternè Aloiſium Sinueſſanum familiarem meum: eiusq́ opera & fide meis in rebus quotidie utor. Quamobrem patrem eius Franciſcum bonum & frugi hominem, ipſiusq́ Franciſci res & fortunas omnis tibi commẽdo maiorem in modum. Qui cum iſti municipio præſis, cuius eſt ipſe ciuis, & in quo domicilium remq́ ſuam omnem habet, non eſt dubium, quin illi uſui & ornamento eſſe plurimum poſsis. Id ut facias, omnibusq́ illum in rebus & negocijs quam commendatiſsimum habeas abs te peto. Dat. VIII. Cal. Feb. M. D. XIIII. Anno primo. De Centumcellis.

Ennio Epiſcopo Verulano. XXXVII

FIdes, opera, diligentiaq́ tua, quibus te in noſtris rebus cum Heluetijs Eccleſiaſticæ libertatis defenſoribus adminiſtrandis uſum intelligo, magnopere mihi probantur: hortorq́ te, ut quemadmodum

dum adhuc quidem te laudabiliter pru-denterq́ geſsiſti, ita deinceps ea ſedulo agas, quibus optimam erga te uoluntatē meam etiam atq; etiam augeas. Omnib. autem de rebus quæ te ſcire uolo, ea ex meis ad Gorum Gherium Internuntium meum literis intelliges. Dat. ſexto Cal. Feb. Anno primo. Ex Seueriano.

Vni ex primatibus Heluetiorum. XXXVIII

EX ennij Epiſcopi Verulani & Gori Gherij Interpretum meorum literis intellexi, qua cura & diligentia, quantaq́ tuæ in nos uoluntatis oſtenſione procurandis apud Heluetios rebus noſtris te geſſeris. Quod quidem neque nouum mihi pro tua probitate atque conſuetudine pluribus in rebus cognita, neque ſanè non iocundiſsimum fuit. Amo enim te chariſsimumq́ habeo, utq; magis magisque in dies ſingulos tua in nos merita exaugeas, ualde opto: ut etiam uberiorem à nobis gratiæ relationem, ab hominibus reliquis ueram laudem atque gloriam, à Deo Opt. Max. autem, cui iſta procurantur, ſecundiores tuarum rerum omnium exitus

exitus,euentumq́; proſperiorē conſequare. Itaq; te hortor,ut eandem diligentiam ſtudiumq́; tuū ijs,quæ reſtant, tractandis rebus adhibeas,reddasq́; omnia tuo ſtudio tuaq́; opera,ope,conſilio, prudentia, faciliora. Dabo autē ipſe operam,ut tu labores ullos noſtra cauſa ſuſcepiſſe nunq; non gaudeas:quemadmodum Interpretibus meis latius ſuper ea re ſcripſi. Datis VII.Cal.Feb.An.primo. Ex Seueriano.

LIBER SEPTIMVS.

Ludouico Galliæ Regi. I

DE Annæ Reginæ uxoris tuę morte certior factus,magnā ſane moleſtiam cepi, cum ꝓpterea quod fœminam egregia ſingulariq́; uirtute,& ſpectato in Deū ac Dei eccleſiā cultu pietateq́; amiſimus: tū qa ꝓ te tuo in illā laudabili amore, illiusq́; in te, maximo eſſe dolore affectū multorū literis intellexi. Accedit ad hæc,quod me illa, quaſi patrem optatiſsimum pia amantiſsimaq́; filia, incredibili obſeruantia proſequebatur.

Regnum

Regnũ etiam ipſum tuum cæteręq́ꝫ gentes opis alienę indigę, in quas illa munificentiam exercebat ſuam, multum mihi amiſiſſe in ea muliere bonæ ſpei atq; præſidij uidebantur. Itaq; pluribus & quidem iuſtis maximiſq́ꝫ de cauſis uehementer iſte me nuncius perturbauit. Verùm cum optimam uiuendi rationẽ ſummamq́ꝫ probitatem, & eximiam mulieris temperantiam tam amplo in Imperio poſitæ, cæteraſq́ꝫ eius præſtãtiſsimas uirtutes animo repeteremus, & ſimul huius uitę miſerias atq; horum temporum incommoda perturbationesq́ꝫ reſpiceremus, in eam ſententiam adducti ſumus, ut bene cum ijs actum eſſe ſtatueremus, qui hoc tempore mortẽ cum uita cõmutauiſſent: Deumq́ꝫ Opt. Max. Annam Reginam ad ſeſe, tanquam de terrarũ æſtu & fluctibus in portum, aut tanq́ꝫ de flebili hoſpitio ad plenam hilaritatis paternam domũ cœlum ipſum beatorũq́ꝫ conciliũ uocauiſſe, magnopere exiſtimaremus: ubi illa bene actæ uitæ præmia, & cum liberalitatis atq; beneficentiæ, quibus duabus uirtutibus ſupra mulierum captũ enituit, tum uerò

etiam

etiam temperantiæ patientiæq; ſuæ ſperatos fructus læta feliciſsimaq; perciperet. Quę omnino cogitatio mœrorē quidem meum multū leuauit. Quare te hortor, ut eadē atq; ſimilia, uel etiam meliora, quæ tua tibi uel prudentia, uel animi magnitudo facile ſubminiſtrabit, ad cogitationes tuas adhibeas: ęgritudinemq;, quam te uxoris tuę morte contraxiſſe audio, leues, ferasq; ęquo animo, quæ ferenda ſunt: ſunt autem ea omnia, quæ aliter ſe habere non queunt. In quo & tuam ipſe temperantiam atq; prudentiam maximè oſtendes, & mihi, qui te unice diligo, omnem mœrorem abſterges, ſi te leuatū ſenſero. Dat. tertio Calend. Feb. Anno primo. Romæ.

Claudiæ Ludouici Regis filiæ. II

AVdita morte Annæ Reginæ matris tuæ, multis quidem de cauſis magnum ſenſi dolorem: ſed eum præcipue, quod te filiam in tam tenera ætate reliquit, ut tuas exoptatas ſibi nuptias iam tractari cœptas conficere, lætitiamq; de te capere, quam ei debebas, non potuerit: ex quo te etiam magnum dolorem acce-

piſſe magis quidem ingenij tui mirifica indole, quam ætate tua ad animorum affectus percipiendos idonea, te mouente ac excitante ſanè puto. Sed quoniam ea Dei Opt. Max. uoluntas fuit, matrisq; tuę uirtutes tot tamq; egregiæ extiterunt, ut memoriam eius nominis omnibus ſeculis conſeruaturæ uideantur, cũrandum tibi eſt, non tam ut homines ex eius te obitu mœrentem ſentiant, quam cogitantē quibus artibus ei eſſe quā ſimillima poſſis. Quod planè futurum confido: atq; ut ei rei curam adhibeas, & in timore te Domini exemplo matris inſtituas, amantiſsime te hortor. A me autem te ſperare omnia uolo, quæ ad tua commoda dignitatemq; tuam pertineāt: eoq; magis, quod te tam illuſtri matre tamq; optima orbatam & ſpoliatam uideo. Et quanquam is tibi pater ſit, qui ſuppeditare tibi omnia, quæ à te expetent̃, & ꝑpter Imperij magnitudinē poterit, & uolet propter amorem, quo is matrem tuam complectebatur, cuius tu illi imaginem refers, quoq; tibi parentis nomine afficitur: noſtrum tamen ſtudiũ ſi quid tibi eſſe uſui poterit,

uoluntasq́ue ad te ornandam propēſa tibi certe nunquā deerit. Dat. tertio Cal. Feb. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Abencellæ Pago Heluetiorum. III

INtellexi nouum uos in Heluetijs pagū confeciſſe, duodecimq́ue prioribus atq́ue antiquis pagis ueſtrum Abencellæ pagū adieciſſe. Qua de re non mediocrem ſanè lætitiam & uoluptatem cœpi, cum intelligerem ſociorum meorum mihiq́ue chariſsimorum & coniunctiſsimorum uires atq́ue nomen augeri. Itaq́ue de eo uobis atq́ue illis gratulor. Cæterùm eis rebus fidem habebitis, quas ad uos Ennius Epiſcopus Verulanus, & Gorus Gherius Interpretes mei deferent. Dat. Prid. Calend. Feb. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Raim. Cardonæ Proregi Neapolis. IIII

COgnoui de procuratore tuo Bercenno, quanto ſtudio quantaq́ue diligentia & quàm multiplicibus modis uſus es, ut bella controuerſiæq́ue inter Maximilianum Rom. Imperat. deſ. atq́ue Venetos ſedarent̄ planeq́ue reſtinguerentur. Quæ res ita mihi grata atq́ue iocunda accidit, ut nihil gratius, nihil iocundius

eſſe potuerit eo nuncio. Itaq; cum pluri-
ma atq; maxima tua erga nos omni tem-
pore officia extiterint obſeruantiæ, bene
uolentiæ, amorisque pleniſsima: tamen
propter eam curam, qua teneor noſtro-
rum hominũ confectis odio animis exul
ceratisq; medendi, tua iſta recens mirifi-
caq; ſolertia nullo tuo eſt antehac ad mea
commoda dignitatemq; adhibito ſtudio
inferior. Nunc autem quanquã mihi du-
bium nõ eſt, quin quod ſupereſt, ſupereſt
autem, ut mihi quidem uidetur, etiã pau-
lulum quiddam, quod tamen ipſum pro
mea uoluntate nimium quantum eſt, ea-
dem ſis diligentia confecturus: te tamen
etiam atq; etiam hortor, & pro noſtra ne-
ceſsitudine abs te peto, nihil poſthac in-
termittas neq; ſtudij aut uigilantiæ, neq;
operæ neq; plane laboris, ut quemadmo
dum res, quæ labi atq; flectere in peiorẽ
partẽ cœperat, tua eſt prudentia & dili-
gentia eò reuocata, ut bene nobis ſperan
dum ſit, ita quod reliquum eſt, quod qui-
dem certe iam minus difficile uideri de-
bet, ad optatos exitus ſperatosq; quàm celer
rime perducatur. In quo & ſi rem ſane quàm
Ferdi-

Ferdinando Regi tuo gratam, Chriſtianę autem Reip. maximè profuturam efficies: me certe ita tibi deuincies, ut omnium maximum benefactorum & meritorũ cumulũ tuis prioribus meritis te addidiſſe ſim exiſtimaturus. Tibi uerò nominiq́ue tuo iam illuſtri tantum gloriæ ſplendorisq́ue adijcies, quantum te ulla alia ex re hoc quidem tempore poſſe aſſequi uix eſt ullo modo credendum. Planè autẽ in Domino confido, cuius tu partes ſuſcepiſti, qui concordiam inter diſsidentes, pacem inter bello implicitos conciliandi curam atque munus geris, tuam te operam non fruſtra poſiturum. Cæterùm tota de re latius cum Bercenno ſum loquutus: is ad te omnia perſcribet. Dat. Prid. Calend. Feb. Anno primo. Roma.

Vicario Proregis Neapolitani. V

Mittimus iſtuc ad recuperandam ſacrarij noſtri ſupellectilem à Vicario Epiſcopi Salernitani male ablatam, Gabrielem Archiepiſcopum Dirrachinorum eiuſdem ſacrarij cuſtodem, qui tota de re mentem te noſtram docebit. Itaque eum cauſamq́ue ipſam commendo ti-

eorum prętermiſſurus, quæ ad rem Chriſtianam conſeruandam atq; amplificandam, ipſiusq; cultũ & illuſtrandũ & propagandum pertinebunt. Atq; hoc cum publice mihi gratũ & iocundum eſt: tum illud priuatim adiungitur, quòd te, dum Cardinalem gererem, multos quidem annos & amaui ipſe, & abs te amari me planè ſenſi: ut ſi unus ex omni ſociorum tuorum numero mihi optandus fuiſſet, quẽ ſibi tua ſocietas præficeret, neminem tibi ſanè prætuliſſem. Itaque duplici nomine ea de dignitate ac præfectura tibi tradita magnopere gratulor, altero reipublicę, altero unius ipſius atq; ꝓprie meo: optoq;, ut & honor tibi iſte ſalutaris, & tu ſocietati tuæ uſui atque gloriæ ſis futurus: quod quidẽ planè cõfido fore. De me quidem tibi ipſe omnia promittas uolo, quæ ab optimo atq; optatiſsimo filio de patre amãtiſsimo ſunt ſperãda. Non fallam opinionem tuam. Cęterùm obſequij tui peregregia perq; illuſtris ſignificatio, quod mihi eædem tuæ literæ Philippusq; Prouanus ſocietatis procurator tuis uerbis pręſtiterũt, mihi gratiſsima accidit: eãq; li

benti animo ſum cõplexus. Societas etiam ipſa tua, quam mihi magnopere commendas, quæq́ꝫ mihi, tanquã de uniuerſa re Chriſtiana optime merita, chariſsima per ſe eſt, erit poſthac mihi tuo etiã nomine charior: proq́ꝫ ea inſulaq́ꝫ iſta ab Turcarum cupiditate bellicisq́ꝫ apparatibus de quibus ſcribis, tuẽda & defendenda, ſi erit opus, nihil ſum neq́ꝫ ſtudij neq́ꝫ diligẽtiæ neq́ꝫ omnino laboris prætermiſſurus. Certe non ſi uitã ipſam profundere me oporteat ea in re, tuæ unquã ſocietatis curam, tutelã, ꝓcuratione̅, negligã. Quod te ſpondere ei meis uerbis opto & uolo: eamq́ꝫ bono animo eſſe atq́ꝫ forti iubeo. Cui quidem gratulor, quod te ſibi Magiſtrũ legerit: utq́ꝫ te ea, qua debet obſeruãtia proſequat̃, quanquã id quidẽ me ſcribere pro antiqua ipſius in omnes Magiſtros pietate minus neceſſe eſt, eam tamẽ hortor. Etiã atq́ꝫ etiã mi Fabriti uale. Dat, octauo Id. Feb. Anno primo. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magiſtro. VII

BErengellum Recheſium, qui à Raimundo Cardona Prorege Neapolis unice diligitur, eſtq́ꝫ ex eius intimis maximeq́ꝫ

maximeq́ familiaribus, commendo tibi maiorem in modum. Is ut ei Prioratum Aliagenſem, qui eſt in agro Tarraconenſi tradas, per me impetrare abs te poſtulat. Dignusq́ admodum Recheſius uidetur eſſe tum Proregis nomine atque cauſa, tum etiam quòd multos annos Ordini tuo egregium ſtudium nauauit, in quem eiuſmodi beneficium conferas. Id ſi feceris, erit mihi ſanè quàm gratum. Dat. VII. Id. Feb. Anno primo. Roma.

Magiſtratui Bononiæ Polæ Epiſcopo. VIII

QVoniam & coli per te legum iuſſa, animaduerſionemq́ in ſceleſtos fieri ſummopere uolo, & Achillem ſancti Sixti presb. Cardinalem Bononienſem, ut ſcis, unice amo, chariſsimúmque habeo: ut harum duarum omnium meo quidem iudicio maximarum atque ſanctiſsimarum rerum rationibus iuris reddundi amicitię que colendę ſatisfiat: in reorum iſtorum cauſa, quos in uinculis habes, de quibus tuis me literis conſulis, petisq́ quid fieri uelim: ita tibi reſpondeo. Nam cum & iuſticiæ adminiſtratio oſtenſio-

nem maximè poſtulet iuris adminiſtrati, & humiles atq; aſsiduas Cardinalis poſtulationes multis admixtas non modo precibus ſed etiam lachrymis, nihil impetrare à me durum admodum atque implacabile uideri poſsit: mãdo tibi, ut eos ipſos omnibus, quæ iis in rebus fieri aſſolent, more atque conſuetudine ſeruatis condemnes perinde atq; meriti ſunt: condemnatosq; ad eum locum duci mãdes, ubi eos morte mulctari oporteret, ſi mulctari uellemus. Cum autem inſpectante populo ante mortis inſtrumenta in habitu damnatorum perducti conſtiterint, eos Cardinali noſtro nomine dono des, facta teſtificatione poſtulationis, qua is apud nos ſupplici atq; accuratiſsima eſt uſus, noſtræq; erga illum uoluntatis: ut plurimum ualere apud nos Cardinalis bene de rep. meriti autoritatem omnes homines intelligant. Cæterũ de iis quos in poſterum ſceleſtos comprehendes, mandata noſtra exhauri. Dat. VII. Idus Feb. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

Magi-

Magiſtratui Bononiæ Polæ Epiſco-po. IX

MAgna cum moleſtia percepi: contemptis edictis tuis meo nomine propoſitis ab improbis ſceleſtisq́ hominibus iſtius ciuitatis admitti quotidie indignum inſolensq́ aliquid, & nefaria crimina creberrime perpetrari. Quemadmodum nuper accidit, admiſſumq́ eſt ab ijs, qui armati per oppidum incedere noctu atque interdiu ſunt auſi magna cum perturbatione ingentiq́ motu iſtorum ciuium quos quidē in ocio atq́ officio continere nullo non ſtudio & diligentia nitimur. Quorū ex numero ſceleſtorū ſeditioſorumq́ hominū quoniā cognoui aliquot fuiſſe, qui dum illa cōmitterēt, quo ſe facilius tuerentur, Achillis Cardinalis Bononienſis familiaribus ſe immiſcuerunt: ita tibi mando atq́ impero, ut quod ad Cardinalē attinet, qui ꝓpter ſuas plurimas maximasq́ uirtutes, egregiaq́ in remp. atq́ nos merita mihi eſt, uti debet, ſanè chariſsimus atq́ cōiunctiſsimus, rationē habeas noſtræ erga illū uoluntatis & beneuolētię, dignitatēq́ eius atq́ amplitudi-

plitudinem omnibus in rebus, quoad recte fieri poterit, illæſam eſſe atq; integrã ſtudeas. Quantum uerò ad illos pertinet, quos in cuſtodia iam habes, ita facies, ut ex meis literis, quæ unà cum his tibi redditæ ſunt, intelliges uelle me. Cæterùm quos poſthac comprehenderes, cum ex edictorum tuorum ſcripto, tum maximè pro ſcelerum grauitate mulctabis audacter & punies. Tibi uerò nequam ea de cauſa moleſtiam ullo tempore Magiſtratus afferre ullus poſsit, ſcrupulus'ue tibi aliquis oboriatur: ſiue tu in populares atque ſolutos, ſiue in ſacris initiatos ſacerdotesq; homines ſis animaduerſurus, tibi quouis genere animaduerſionis in omnes pariter homines animaduertendi ius poteſtasq; eſto: néue tibi ea de cauſa Magiſtratus ulli ſiue Romani, ſiue exteri ſuccenſento: néue facti rationem petunto. Itaque dabis operam, ut omnibus modis ſeditioſos turbulentosq; coherceas: in aliorum fortunas impetum facientes punias: ſceleſtos atque nefarios mulctes: omnibus hominibus ſummis, infimis, ius æquabiliter adminiſtres: ſi de me optme

mereri

mereri poſtulas. Dat. VII. Id. Februarij. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

Achilli Cardinali Bononienſi. X

NOn dubito te exiſtimare, ſi quid eiuſmodi accidat, quo ciuium iſtorũ otium quietemq́ perturbare motum'ue ullum animorum excitare poſsit, id mihi eſſe, uti debet, moleſtiſsimum. Nam & mentem ſuper ea re meam & muneris mei partus pro mea in te fide, rerumq́ à te geſtarum ratione atque uſu maxime omnium cognouiſti. Itaque nihil attinet me ad te ſcribere ea, quæ iſtic nuper acciderunt contra Magiſtratus edicta, mihi ſummopere diſplicuiſſe. Quæ uerò ijs de rebus ad eum ſcripſerim, quæ'ue fieri mandauerim, ab ipſo intelliges: quibus ex omnibus facile cognoſces, quantę mihi curę tua dignitas atque amplitudo fuerit. Nũc autem etiam atque etiam abs te peto, ut tu item ijs in rebus, quibus in rebus dignitas noſtra uerſabitur, uelis primus omnium præſto eſſe, adhibereq́ omnem diligentiam, ut & Magiſtratibus noſtris Bononienſes tui pareant, & ſceleſti flagitioſiq́ puniantur. Id ſi feceris, quemadmodum

dum quidem & amor charitasq́ in te noſtra poſtulat, & te facturum pro tua prudentia magnopere confido, feceris planè rem & te dignam, & patriæ tuæ ſalutarẽ, & nobis mirandum in modum gratam. Septimo Idus Februarij. Anno primo. Roma.

Promagiſtro Rhodio in Regno Neapolitano. XI

AMauimus ab ineunte ætate, atque inter familiares paternos atque noſtros chariſsimum ſemper habuimus Vincentium Papacodam, tuæ ſocietatis hominem & probum & fortem & induſtrium. Ei commodari de tui collegij magiſtratibus qui in regno Neapolitano ſunt, ualde cupio: quo ſe alere, paratioremq́ ad res ſocietatis nauandas laboresq́ ſubeundos alacriorem præſtare poſsit. Itaq́ te hortor, ut Vincentio prærogatiuam des ad eos magiſtratus, quos qui gerunt, primum iſto in regno demorientur: quorum penſio prouentusq́ numerum aureorum quingentorum ſummam efficiant. Id ſi feceris, & hominem ſtrenuum tibi deuincies, & me item tuis in rebus gra-

tum

ſum atq; memorem experiere. Dat. VI. Id. Feb. Anno primo. Roma.

Petro Remiræ Magiſtratui Sinueſſano. XII

SVperioribus literis commendaui tibi Franciſcum Sinueſſanum ſatis quidem pro re diligenter. Eas commendationes noſtras quoniam non tantum apud te ualuiſſe, quantum de tua in me obſeruantia confidebam, certior factus ſum: has ad te alteras dare literas uolui, quibus te etiam atque etiam hortarer, uelles habere rationem eius hominis, qui cum nihil iniuſte egit, tum pater eſt Ludouici familiaris mei, mihiq; propter optimos eius mores, ſingularemq; animi ad uirtutes omnes indolem plane chariſsimi: quem his cum literis ad te mitto, ut præter id, quod ego abs te peto, ut patrem eius ſaluum eſſe atque incolumen uelis, filij te etiam aſpectus atque preces moueant ad pietatem & liberalitatem. Ex quo reliqua intelliges. Vnum illud à nobis, ſi noſtris hortationibus morem geſſeris, id tibi omne uoluptati futurum. Dat. VI. Id. Feb. Anno primo, Roma.

Maximi-

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XIII

ALlatum ad nos eſt, Epiſcopos eos qui è Gallia profecti ſuo & reliquorum Epiſcoporum & ſacerdotum nomine ad ſacrũ Lateranenſe Concilium pro cõmuni bono ueniebant, paululũ ſuprà fines regni tui conſediſſe, neq; ulterius progredi uoluiſſe, quoniam tutũ iter per tuã ditionẽ non haberent. Ea de re quanquã ad te antea literas dederim, nunc tamen etiã atq; etiã his te literis hortor, ne in tam opportuno & ſalutari Chriſtianæ reip. negocio uelis impedimẽto eſſe, quo minus ij cum Romana eccleſia, à qua, ut ſcis, aliquandiu alieniores fuerunt, paribus ſtudijs unanimiq; uoluntate coniungantur: mittasq; aliquẽ ex tuis probũ uirum cum autoritate, qui eos tua per loca tuto ac ſine moleſtia in agrũ Genuenſem perducat, quò illos tendere uolui, ut eo minus curę tibi minusq; oneris afferrent, quo breuius per tuam ditionem eſſet illis iter cõficiendũ: quemadmodũ cum tuis oratoribus ſum loquutus. Dat. XVI. Cal. Martias, M.D.XIIII. An. primo. Roma.

Maxi-

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. XIIII

COmmendarunt mihi tuis uerbis Matthæus Cardinalis Gurcenſis atque Antonius Cominatus Bernardinum Cardinalem ſanctæ crucis ſanè diligentiſſimè:petierũtq; à me ut eius fortunas,quæ quidem naufragium fecerũt, liberalitate mea reſtituerem. Ea commendatio me certè plurimùm mouit: tuam enim ex eo propẽſam in illum uoluntatem beneuolentiamq; perſpexi:quod mihi gratiſſimum fuit.Nam & amaui antea illum omni tempore:& nunc cum in reip.munerib.obeundis etiam mihi præſto ſit,ſingulari eum charitate beneuolẽtiaq; complector.Itaq; dabo operam cũ ſe occaſio tulerit,ut eum magiſtratib.atque prouentibus honeſtum atq; ornatũ reddam.Tu uerò interea Ferdinandum Hiſpaniæ Regem ſi hortaberis, ea in re ut tecũ atq; mecum ſentiat,quod tamen illum facere per ſe iam uideo,erit ea hortatio & Cardinali ipſi magno uſui,& mihi plurimùm grata.Dat.XV.Cal.Mart. Anno primo,Roma.

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum. XV

EXemplum literarum, quas ad Maximilianum Romanorum Imperatorem dedi, quibus ad ea reſpōdeo, quę mecum per Internuntios ſuos egit, ut Bernardini Cardinalis ſanctæ Crucis fortunarum iacturæ atq; ulceribus conſulere mederiq; uellemus, habuiſti cum his literis. Mando autem tibi, ut earum literarum ſenſum oratione tua apud illum iuues, cōmendesq; uiciſsim ei meis uerbis Cardinalem ipſum diligentiſſimè. Dat. XV. Calēd. Mart. M.D.XIIII. Anno primo. Roma.

Ferdinando Hiſpaniarū regi. XVI.

GRatum admodum nobis fuit, id quod ex literis Galeatij Butrigarij Internuntij apud te noſtri perſpeximus: Bernardini ſcilicet Cardinalis ſanctæ Crucis Epiſcopi Sabinēſis cauſam tibi caræ atque cordi fore: daturumq; te operam, ne noſtræ de illo commendationes apud te uulgares fuiſſe uideantur: tum commendare te etiam illum mihi, rogareque me, ut eius fortunis afflictis atq; miſeris opem aliquam afferam.

Qua

Qua de re ualde te laudo. Magnanimi enim Regis, & maximè liberalis officio fungeris, qui clarum uirum fortunis omnibus deiectum & ſpoliatum tuendum fouendumq́ ſuſcepiſti. Itaque ſic habeto, nihil eſſe potuiſſe iſta tua in illum uolũtate pręſtantius. Nos quidẽ certè cum per nos ipſi, qui hominẽ diligimus, tum tua commendatione adducti, ſumus ea quæ poſtulas, diligenter curaturi. Dat. XV. Cal. Mart. Anno primo, Romæ.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi.

XVII

Mittimus Venetias Ioannem Franciſcum Valerium ciuem tuũ Bernardi Cardinalis ſanctæ Mariæ in porticu familiarem ab epiſtolis, ad Petri Bibienæ ipſius Cardinalis fratris Internuntijq́ apud te noſtri nuper defuncti uxorem liberosq́ conueniendos: ut mœrorem meum, qui quidem perinde atq́ in morte hominis mihi chariſſimi ueterèq́ neceſſitudine coniunctiſsimi, deq́ gente mea meq́ ipſo optimè meriti, certè nõ leuiſſimus eſt, meis apud illos uerbis teſtetur; eisq́ uel marito, uel patre ſingu

laris uirtutis uiro deiectis & orbatis in tã graui uulnere ſolamẽ aliquod afferat noſtræ ad eorum fortunas modis omnib. ſubleuandas paternæ atq; amantiſſimæ uoluntatis. Cui etiam mandaui ut te ſalutaret ſignificaretq; tibi quędam cum hac ipſa in re, tum reliquis etiam in reb. quæ te ſcire magnopere uolo. Cæterùm demortui liberos & familiam omnem eo libentius & accuratius tibi commendo, quo ipſe amorem erga rẽp. urbemq; iſtã ſuũ plurimis maximisq; officijs, & multorum annorum perpetuis ſuis laborib. apud omnes homines teſtatiſſimũ reliquit. Dat. XIIII. Cal. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

Paulo Germano Migdelburgenſi Foroſempronienſium Epiſcopo. XVIII.

QVoniam & in temporum ad Romanam rationem referendorum computatione indagationeq;, & in ſacri Lateranenſis Concilij rebus tua nobis uirtute atq; doctrina magnopere opus eſt, te hortor, ut Romam, quod tuo commodo fiat, primoquoq; tempore te conferas, noſtra enim intereſt te hic eſſe.

Datis

Datis XIIII. Cal. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci.

XIX

PAulam Gonzagam Alberti Pij ſororem cum ipſius, tum fratris cauſa paterne diligo. Ea cum maxime cupiat impetrare abs te, ut quod ſibi dotis nomine debetur, id omne mandes procuratorib. ſuis ſine dilatione curari: peto abs te, ut & hortatu meo, & iuſticiæ cauſa uelis in illã liberalitate tua uti, dareq́ operam, ut quod illa iure poſtulat, id uniuerſum atq́ ſolidum etiã non laborioſe conſequatur Dat. VI. Cal. Mart. M. D. XIIII. Anno primo. Roma.

Andreæ Burgio. XX

SCribimus Maximiliano Mariæ Inſubrum Duci, ut quicquid Paulæ Gõzagæ, Alberti Pij ſorori ratione dotis debetur, id ei curet, quàm primum quamq́ integrum atque ſolidum reddi: quemadmodum ex literarum mearum ad ipſum Ducem exemplo cognoſces. Hortor autem te, ita rem apud illum iuues, ut mulier uidua ius ſuum ſine mora

ſineq́ꝫ diminutione conſequatur. Dat. ſexto Cal. Mart. Anno primo. Romæ.

Burgheſio Petrutio Senenſi. XXI

CErtior factus Alexandrum & Hieronymum Senenſes bellicis rebus præfectos ad portum Herculis cum armatorum manu ſe contuliſſe, oppidũq́ꝫ atqꝫ arcem occupauiſſe expulſis Auguſtini Ghiſij probi hominis mihiq́ꝫ grati & probati miniſtris: ad quem quidem, ut mihi ſæpè demonſtratũ eſt, eius loci ius omne publicis cõfectum ſyngraphis pertinet: non potui non moleſtè ferre, uos iuſtæ fidei poſſeſſorem ueſtrum ciuem ſpectatæ uirtutis uirum, qui ciuitati iſti ornamento liberalitate ſua eſſe cõſueuit, indicta cauſa ui atqꝫ armis eieciſſe. Quamobrem etiam atqꝫ etiam te hortor, des operam autoritate prudentiaq́ꝫ tua, ut Auguſtino eius oppidi atqꝫ arcis poſſeſſio, in qua aliquot annos pacificẽ fuit, amicè atqꝫ omni amota procraſtinatione reſtituat. Qđ quidẽ certè pro eo, quanti hominẽ facio: facio autẽ ſanè plurimi, proq́ꝫ eius in nos remq́ꝫ pub. multis maximiſq́ꝫ officijs erit mihi porrò gratiſsimum

ciſsimum:teq́ eo nomine bene de nobis meritum facile profitebor. Quod ſi ius aliquod eo in portu atq; arce ſibi cōpetere iſta ciuitas exiſtimat:iuris ad id uia, q̃ ui atq; iniuria multo melius atq; honeſtius proceſſerit. Datis Non. Mart. M.D. XIIII. Anno primo. Romæ.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

XXII

Mittit ad te Frãciſcus Maria Vrbinatium Dux noſtrorum militum Imperator Antonium Nigoſantam Internũtium ſuum:ut ſe per illum purget, cauſamq́ apud te ſuam tueatur ea in re atq; calumnia, qua de ipſum in ius uocauiſti. Eum quoniam nihil admiſiſſe contra Ferdinandum Regem tuũ exploratum nobis eſt, te hortor, ne patiaris nobilem atq; magnum uirum, qui cum mihi omnes neceſsitudines ſunt, eiuſcemodi delationib. uexari. Sed eum cum apud te calumnia iniuſta liberes, tum uel maximè apud regem teſtimonio tuo iuues: ad quem ipſe Internuntios ſuos ea de re propediē eſt miſſurus. Itaq; & prudēter & perhumanē egeris, ſi regi ipſi integrũ

 negotium

negotium remiſeris. Quod ut facias, im primis abs te peto. Erit id nobis tam gratum, quod gratiſsimum. Dat. Prid. Id. Mart. Anno primo. Roma.

Baldeſſari Caſtilionio Mantuano. XXIII

VEl egregiæ tuæ præclaræq; uirtutes, optimarumq; artium ſtudia, quibus excellis, & iam nobis pridē cognitus & probatus es, uel præcipua pietas ſingularisq; cultus, quem nobis omni tempore præſtitiſti, nos hortantur, ut quæ fortunas & dignitatem tuā ornare atque augere poſſunt, ea libēter & propenſo animo complectamur. Itaq; cum Franciſcus Maria Feltrius Vrbinatium Dux, urbis Pręfectus, noſtrorum exercituū Imperator, quod fidelē diligētemq; operā multos annos ei nauaueris, in ſuę erga te beneuolentię teſtimonium laborumq; tuorum præmium, tibi liberis q; poſteriſq; tuis maribus legitimē procreandis, Nubilariam caſtellum diœceſios Piſaurenſis, quod quidē noſtri iuris eſt, omnemq; eius caſtelli ditionē tibi dono dederit, ceſſerit: nos te etiā noſtrę beneuolentiæ teſtimonio hac in re amplecti

atq;

atq; proſequi uoluimùs. Quare donatio nem eiuſmodi, quæq; in ea continentur omnia, probamus, confirmamus: quate nusq; oporteat, Nubilariam caſtellum cum iuribus eius omnibus tibi, liberis, poſteriſq; tuis maribus legitimè procre andis damus, donamus: & tuũ atq; tuo-rum quoad aliquis eorum ſupererit, per petuo ut ſit decernimus: multò etiã ma-iora; ſi ſe occaſio dederit, libentiſſimè lar gituri. Dat. v. Id. Mart. M. D. XIIII. An. primo. Roma.

Magiſtratui Parmæ. XXIIII

DIligentia, qua uſus es cum in ſigni-ficanda nobis morte Comitis So-ragnæ, tum in adhibenda cura ut Comi tis bonorum, & locorum noſtrò nomi-ne poſſeſſionem caperes, nobis egregiè probatur. Qua in re quoniam, ut ſcribis, propter demortui nepotis temeritatẽ, qui ſe in ea bona iniecit, nihil conſequi potuiſti: mando tibi, ut ei meis uerbis denunties, eorum bonorum & locorũ poſſeſſiomen quamprimum quam'que liberã tibi relinquat. Id ni fecerit, armis te illum aggreſſurum, & ui expulſurum

magnopere cõfirmes. Itaq; ſine ulla mora facias. Scribo autem Galeatio Palauicino, ope illum auxilioq; ſuo poſthac ne iuuet: quod illum facturum puto. Scribo etiam Troilo Rubeo, armatorum hominũ manũ tibi, quantã uoles, det, qua manu abs te ille ijs ex bonis eijci & detrudi poſſit. Mãdo inſuper omnib. ijs, q dono aliquid à rep. obtinent, idem ut faciant. Quod ſi parum adiumenti poſitũ ijs in omnib. ad rem conficiendam intelliges, Guidi Rangonij equites arceſſes, & ad illas, quas coëgeris, copias adiunges. Quibus mando, ut tibi præſto ſint. Itaq; diligentiam, curam, uigilantiam, laboremq; omnem tuum adhibebis, ut in capienda Soragnæ Comitis bonorum poſſeſſione id, quod uolumus, cõſequamur. Nam quod ſcribis demortui nepotem habere ſe ius ijs in bonis palam dicere: mihi id uerisimile nõ eſt. Sed ut ſit experiundo id à nobis conſequi poſtulet, non ui atq; arrogantia rapere aggrediatur. Nihil enĩ ei à nobis quod iuſtum honeſtũq; ſit, negabitur. Dat. III. Id. Mart. M.D.XIIII. Anno primo, Roma.

Galeatio

Galeatio Palauicino. XXV

INtellexi Soragnę Comitis demortuí nepotem armatorum hominum manu abs te iuuari, fauoreq́ tuo atque auxilio niti, quo minus ipſe locorum & bonorum eorum poſſeſſionem, in quam ſe iniecit, Magiſtratui Parmæ noſtro nomine id petenti & poſtulanti remittat: ad quos quidem pleno iure pertinet: téque id propinquitati, qua cum illo coniunctus es, tribuere atque largiri. Quam obrem his te literis & moneo & hortor, primùm ut nullum propinquitatis nomen ęquitati & iuſticię anteponendum putes: deinde ut noſtram in te atque in omnes beneuolentiam, tuum'que in Romanos Pont. multorum annorum ſtudium ob unius pueri temeritatem atque audaciā ne uioles, néue profundas. Sed potius & illi cōſulas, ne ſe noſtris conatibus, quibus par eſſe nō poterit, fruſtra temereq́ opponat atq́ obijciat: & Magiſtratum noſtrum in aſſequenda eorum bonorum poſſeſſione, opera, diligētiaq́ tua iuues: quod te facturū pro tui animi rectitudine ſanè cōfido. Quòd ſi propin

proqinquus tuus competere ſibi ius ali-quod ijs in bonis exiſtimat, uolo te ei dicere planéq; polliceri, nihil ei me, quod iuſtum honeſtumq; ſit, negaturum. Itaq; iure id, non iniuria expetat. Erit hoc & ipſi utilius, & tibi magis honorificum, & mihi ſummopere gratum. Dat. tertio Id. Mart. Anno primo. Roma.

Parmenſibus dono aliquo Reip. affectis.

XXVI

MAndo uobis, ut quibuſcũq; rebus poteritis, Magiſtratui noſtro Parmæ, id à uobis requirenti præſentem operam adhibeatis, ſine ullius hominis reſpectu, aut planè temporis interuallo & mora, quo is Soragnæ Comitis nuper demortui locorum & bonorum poſſeſſionẽ aſſequi noſtro nomine poſſit. Idq; à uobis cum pro iure ueſtri muneris fieri uolo, tum pœna propoſita bonorum ueſtrorum omnium ęrario inferendorũ, niſi parebitis. Quòd ſi quis eorum bonorum ius ſibi competere exiſtimat, nemini iuris uia experienti, quod ſuum erit, poſſe aſſequi negabitur. Dat. tertio Id. Mart. Anno primo, Roma.

Troilo

Troilo Rubeo Parmenſi. XXVII

MAndo tibi, ut quibuſcunq; in rebus poteris, tum armatis hominibus, tũ etiam fauore tuo reliquo Magiſtratum noſtrum Parmæ iuues, eiq; præſto ſis: quo is Soragnæ Comitis nuper demortui bonorum poſſeſſionẽ noſtro nomine capere, atq; illum, qui ſe in eam temerè iniecit, expellere atq; deijcere poſſit. Quod quidem ſic abs te peto, ut quantum mihi charus eſſe atq; iocũdus poſtulas, tantum te ſtudij ac diligentiæ ponere hac in re negotioq; conficiendo ſanè peruelim. Dat. tertio Id. Mart. Anno. primo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XXVIII.

COmmendaui tibi ſanè multos, ut quiſque abs te aliquid petiturus autoritatem apud te meam, quo id facilius impetrare poſſet, expetiuit. Idq; non tã mea ſponte ſæpe feci, quàm quod opem noſtram iuſta in re ſtudioſe petentibus negare me, alienum eſſe à mei muneris officio magnopere exiſtimaui. Itaque eam ob cauſam commẽdandis tibi

homini

in ſuis penſionib. exigendis: præſertim cum is frater ſit Epiſcopi Nouocomenſium: cuius & in ſacris obeundis, & in reliquis reip. negotijs adminiſtrãdis egregia & fideli opera quotidie utor. Quemadmodum & cum Oratore tuo Hieronymo Morono ea de re ſum locutus: & Fabritius familiaris meus, quem ad te mitto, tibi ſignificabit. Dat. XIX. Cal. April. Anno primo. Romæ.

Ioanni Petro Gonzagæ Nuuolariæ Comiti. XXIX

MVlti ad me deferunt, te nõ ſolùm exules è Regio Lepidi excepiſſe, eosq́ quemadmodum tibi mandauerã, expellere noluiſſe: uerùm etiam ciuibus quibuſdam Regienſibus honeſtis hominibus, qui prædia tuo in agro habent, noua inuſitata'que onera impoſuiſſe, eos'que ad ea perſoluenda te coacturũ interminari nouis modis. Quæ cum eiuſmodi ſint, ut mihi ferenda eſſe non uideantur, mãdo tibi atque impero, primùm ut ſine ulla mora eos exules, quos excepiſti habesq́ in tuis oppidis, expellas & eijcias, locumq́ poſthac atq; perfugium

fugium nemini illorum des:deinde ut ci ues Regienſes nouis oneribus ne premas:ſed eos frui prædiorum ſuorum fru ctibus & penſionibus ſine moleſtia per mittas.Id ſi feceris,boni uiri & meum Imperium non detractantis officio fungere atque munere.Sin aliter te, atq; opto, maximeq; conuenit, hac in re geſſeris: exploratum tibi eſſe uolo,eam me indignitatem ulterius nō laturum, daturūq; operam ut te pœniteat mihi non paruiſſe.Dat.decimoſexto Cal. April. Anno primo,Roma.

Magiſtratui Placentiæ. XXX

VEnit iſtuc nobis mandantibus ad eos perquirendos & puniendos, qui nouas res iſto in oppido molientes tumultus maximos excitauerūt, Bonifacius Vallenſis iureconſultus,familiaris meus, non ſane quia de tua prudentia, diligentia, rerum gerendarum ſcientia atque imprimis probitate magnopere, ut ſoleo,confidere non poſsim: ſed ut tuum tibi munus atq; onus aliquātò leuius faciam illo ad partem oneris tecum ferendam adhibito atque addito. Quare uolo

re uolo:ut,ſi tibi uidebitur, omnibus ge rēdis rebus unà cum illo adſis,prȩſtesq́; ei tete ſocium,ut communi utriuſq; ueſtrûm conſilio negotium adminiſtretur; Itaq; ſi hominem & libenter exceperis & accuratè iuueris,erit mihi gratū.Dat. XV.Cal.April. Anno primo. Roma.

Ioanni Saxatello Præfecto equitum apud Placentinos. XXXI

MItto iſtuc ad quæſtiones exercendas,atque in eos animaduertendum qui nuper iſto in oppido nouos tumultus excitauerunt,Bonifacium Vallenſem iure conſultum familiarem meū. Quamobrem mando tibi,ut quibuſcunque is in rebus ſibi te tuosq́; equites ſore uſui exiſtimabit,auxilio & fauore tuo ei præſto ſis: omnemq́; operā adhibeas, quo is facilius atque celerius mandata noſtra perſequi atq; cōficere poſsit.Datis XV.Calend.April.Anno primo.Roma.

LIBER OCTAVVS.

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci.

LECTIS literis tuis, quibus nos certiores facis, conuentum & nundinas, quas quidem te Piſauri poſſe facere de menſe Martij conceſſeramus, ab Andrea Corio mercatore Genuenſi mercibus Iudæorum intercipiẽdis pro eo, quod ipſi debetur, perturbari atque impediri, fidemq; tuam omnib. eas ad nundinas adeuntibus publicè datam labi & fluere, magnopereq; poſtulas, eo te nomine accuſari & redargui ne permittamus præſertim cum eæ nundinæ hoc anni tempore nunc primùm inſtituãtur: ea tua poſtulata nobis æqua & digna uiſa ſunt, quibus annuamus. Itaq; uolo ne ea de cauſa, quod Andreæ Corio cõceſſerim ut exigere centeſimã cum dimidia poſſet ex Iudęorum bonis ſub imperio Turcarum Regis degentium, ulla moleſtia tuas ad nundinas Hebręis accedentib. inferatur: fidémue tuã

fallere tibi neceſſe ſit,aut ullos homines ad eiuſmodi centeſimæ ſolutionem cō-pellere,præter eos,ſi qui erunt, qui iam antea cum Andrea pacti ſint: quos quidem uolo,ut ſtipulationibus inter ipſos confectis ſtare, promiſſaq; diſſoluere teneantur. Iis autem rebus eo libētius adducimur,ut tibi morē geramus, quo dignitas omnis tua mihi magnæ curæ eſt, tuamq; apud me plurimū ualere autoritatem facilè patior. Datis Id. Mart. M.D. XIIII. Anno ſecundo. Roma.

Promagiſtro Rhodio in regno Neapolitano.

II

ALteris literis hortatus te ſū, uelles mea cauſa Vincentio Papacodæ, qui eſt in tui ordinis ſocietate,uiro ſtrenuo,familiari perantiquo meo prærogatiuam dare ad eos ueſtros magiſtratus,qui primo quoque tempore præfectos amiſerint: qui magiſtratus penſionem annuam quingentorum numorum aureorum efficiant. Nūc uerò quoniam etiam atq; etiam opto,ne Vincentius in eiuſmodi deſiderio ſuo,cuius per me cōpos fieri poſtulat,abs te deſeratur: non

hortor te ſolum, ſed etiam pro meo iure obſequijꝙ tui ui & uirtute tibi planè mā do, ut ei, quemadmodum ſcripſimus, de prerogatiua ſtatim commodes: ut & ſocietati tuæ, cui permultos iam annos omnem operam & ſtudium detulit atque impendit ſuum, maiori eſſe uſui poſſit, & inter ueſtri Magiſtri familiares tādiu illum fuiſſe aliquam iam ei tandem utilitatem atꝙ fructum pariat. Datis Nono Calend. Aprilis. M. D. XIIII. Anno primo. Romæ.

Ioanni Paulo Balioni.. III

HOrtor te, atque abs te planè peto, uel ſi opus eſt, mādo etiam: ut Sibiciani Dominos fratres ulla moleſtia neque afficias ipſe, neque affici permittas à tuis. Cures autem potius desꝙ operam, ut eorum agri atque oppidula tuis à militibus tuta ſint: quemadmodū quidem conuenit ea omnia per te eſſe, quæ noſtra ſub tutela conquieſcunt. Id enim magnopere uolo, ut eis fratribus negotium ullo ab homine temerè atꝙ iniuria ne adhibeatur. Quòd ſi tibi ius eorum in bonis cōpetit, dabo ipſe operā ut tibi

quem

quem unicè diligo, modò id iuris uia poſtules, non ui atq; armis appetas, quàmprimum, quamq; ampliter ſatisfiat. Dat. ſeptimo Calend. Aprilis. Anno ſecũdo. Roma.

Iacobo ciui Bononienſi, Quæſtori militum.

IIII

CVm equitatus is, quem Bononiã accedere, atque iſthic eſſe maximè oportet, quamobrem ſeſe alat, niſi ex ſti pe ab incolis atque inquilinis ueſtri agri dari ſolita, nihil planè habeat: mando tibi, ut ea ſtipe tantummodo excepta, q̃ ſtipem Ramazoto curari uolui, reliquã ſtipem omnem ad Vitellij Præfecti militum uſus alimentaq; conuertas: qui quidem nunc Vitellius ad tutelam iſtius oppidi me uolente proficiſcitur. Cui rei mandato'que meo nullas uolo, uel meas ipſius, uel ab eo, qui ante me fuit, Romano Pontifice ſcriptas ad te Magiſtratúmue literas impedimento eſſe. Datis ſexto Calend. Aprilis. M.D.XIIII. Anno ſecundo. Roma.

*Decurionibus & Magiſtratui municipij Aſcu-
lani.* V

QVoniam intellexi Firmanos exules magna armatorum hominum coacta manu oppidum Firmanum ui ingreſſos eſſe: ueritus ueſtros quoque exules exemplo illorum permotos atque per citos idē auſuros in Aſculumque inuaſuros: uolo, ac uobis mando, ut & arma ipſi capiatis, & propinquos clientesque ueſtros armari celerrimè iubeatis ad defendendam urbem ueſtram, ueſtræque urbis eum ſtatum, qui nunc eſt, cōſeruandum atque muniendum, ne ueſtri exules nobis nolentibus, uobis autem etiam inuitis oppidū aggredi, atque adeò ingredi poſſint. Caueri autem à uobis præcipuè uolo, curamque omnem & diligentiam adhiberi, ne tumultus aliquis eo nomine, inteſtinum'ue malum poſsit exiſtere. Itaque ad nouam uim atque iniuriam ueſtrorum exulum repellēdam promptos uos atque paratos eſſe iubeo: non autem uel ad ueteres iniurias ulciſcēdas, uel ad potentiam extraordinariam exercendam. Vt cū improbi ciues ueſtri flagitioſique homi-

homines armatos uos atq; animatos ad commune bonũ ſenſerint, à malè cogitando maleq; agendo abſterreantur, & conquieſcant. Dat. Prid. Cal. April. Anno ſecundo. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magiſtro. VI

AMaui omni tempore probum hominem, multisq; uirtutibus prædi tum & ornatum uirum̃ Iulianum Rodulphum qui prçter ueterem ſuam cum meis omnibus neceſsitudinem, ſtudia, officia, nunc etiã Iuliani Medicis fratris mei domus & rerum familiarium curam geric. Is cupit impetrare abs te ut cum in diplòmatibus tuis conficiendis ſuper Capuæ Prioratu, quem ei deferri à Iulio Medice Cardinali fratre patrueli meo uolui, ut noſtræ in ſeſe beneuolẽtię hoc iam nunc ſignum atque indicium haberet: tum in Mortorij, ſic enim uos appellatis, officio atque munere tibi perſoluendo rem nullo ſumptu conficiat. Quarè ut ei te liberalem & munificũ ijs in rebus præbeas, atq; ut illũ ſolutionis impendio ſubleues, abs te peto. Eſt eñi admodũ ſenex, pẽſionesq; Prioratus ſui

atq; fructus adhuc quidem nullos perci pit: eos enim Cardinalem ſequi, quoad prouentibus abundaret, uolui. Itaq; impenſas nunc primùm facere, quas lõgo tempore reponat, ipſe nõ poteſt: quemadmodum illi poſſunt, qui iuuenes ſunt: quibus longa eſſe nulla expectatio poteſt. Quæ res facit, ut mihi planè gratiſsimum ſit futurum, ſi Iulianum abs te ea, quę poſtulat, impetraſſe intellexero. Eſt autem profecto ipſe præſtanti & animo uir & uirtute, ut ſi tua ſocietas eius opera ſuis in rebus uti uolet: abunde ei atq; largiter, uel tibi etiam ipſi referre gratiã poſsit. Datis Calend. April. M.D. XIII. Anno ſecundo. Romæ.

Priori Galliæ Ciſalpinæ Rhodi Promagiſtro. VII

EXemplum literarum, quibus literis Iulianum Rodulphum Capuæ Priorem Fabritio magno Rhodi Magiſtro diligenter commendaui, mitto ad te cũ his literis. Ex eo quo in loco illum habeam, tum quid ei uelim à Fabritio tribui, cognoſces. Atque hoc ideo ad te ſcribo, ut quoniam tuam apud illum autoritatem

toritatem plurimum ualere multi mihi ſignificauerunt, te horter, ac pro meo iure mandem etiam, cures deq; operam omni ſtudio agas apud illum, perficias deniq;, ut Iulianus ea, quæ optat te adiuuãte conſequatur. Optat autem magni Magiſtri liberalitate nobis commendantibus ſubleuari. Id erit mihi tam gratum, ut nihil abs te in me poſſit eſſe gratius. Quòd ita eſſe tuis in rebus, ſi mea ope ullo tẽpore tibi opus erit, facilè perſpicies. Dat. Calend. April. M.D.XIIII. Anno ſecundo. Roma.

Magiſtratui Regij Lepidi. VIII

DElatum ad nos eſt Ioannem Petrũ Gonzagam Nuuolariæ Comitẽ quoſdam ciues Regienſes coëgiſſe ad certam pecuniæ ſummam ſibi perſoluendam, ut trecẽtum quinquaginta numos aureos, quos quidem ipſe curare Cæſaris negotiatoribus iubebatur ſtatim reponeret. Id & me primum omniũ de te non intellexiſſe, & te eos ciues pręſertim ſpectata fide homines ea in re nihil iuuiſſe, nullam omnino eis opem tuam, nullũ adiumentum præſto fuiſſe,

ualde miror. Quamobrem mando tibi primum, ut omnem rem perquiras diligentiſsimè: deinde ſi iuuare Regienſes poteris, adhiberecp remedia, ne quid ab Ioanne Petro diſpendij perpetiantur, iuues, curesq́ rem omni ſtudio & diligentia. Sin autem, non poteris, nos tamen, quemadmodum ſe res habeat, certiores facies, doceasq́ quo pacto ei occurrere malo poſsimus. Quòd ſi operæprecium erit mitti à nobis iſtuc aliquem qui controuerſias inter Regienſes Comitemq́ componat, id uerò à nobis facilè curabitur: ut iſti poſthac ciues à Comitis iuriſdictione ſeparentur diſcretiq́ ſint, ne calumnijs eiuſmodi ulla in poſterũ cauſa ullus onerum perferendorum, munerum'ue obeundorũ ſcrupulus, ulla quæſtio exoriri poſsit. Id eñ maximè opto, ut Regienſes ciues ſub Regienſiũ Principum ditionibus ne cenſeantur: ut reip. rationibus nullum præiudicium inferatur. Dat. VI. Id. April. M.D.XIIII. Anno ſecũdo. Roma.

Cardi-

Cardinali Seduno. IX

CVm perſpecta nobis eſſet & uirtus & prudentia tua, deq; tua in me atque in remp. in quam quidem plurima tua egregia præclaraq; officia extiterũt, fide & cultu magnopere conſiderẽ, Carratiolum notarium meum & Petrũ Magnum familiarem tuum ad te miſi: à quibus conſilia mentemq; omnem meam in tractandis noſtris rebus intelligeres. Itaque nõ uereor, quin ea omnia, quemadmodum uolebamus, ad Heluetiorum Magiſtratus amanter accurateq; detuleris. Quoniam autem multa ſunt, quamobrem exiſtimem nihil accidere poſſe his temporibus, quod plus afferat rebus omnibus momenti & ponderis ea re, q̃ illi ad te meis uerbis pertulerunt: abs te etiam atq; etiam peto, ut ſi tibi totum negotium quoquo modo in dubium adducetur ſic, ut uereri poſſis Heluetios in ea mecum ſententia, per quam nihilo certè minus illorum, quàm reipub. commodis conſulitur, non futuros, de eo nos quamprimùm facias quamq; celerrimè certiores: ne dum ipſi de illo-

rum

rum in nos obſeruãtia fruſtra cõfidimus aliquod alicunde reſp. incõmodum & detrimẽtum accipiat. Necꝙ enim interea uel de oblatis in dies conditionib. ab alijs & populis & Regib. uel de induciarum pactione cõfirmanda, uel omnino ulla de re quicquam ſtatuere atꝙ conficere poſſum, neꝙ plane quieſcere, donec abs te aliqd afferatur. Dat. XV. Cal. Maias. Anno ſecundo. Romæ.

Paulo Victorio. X

MAndo tibi, ut poſteaquam ex ratione decimæ iſtius reipub. ſacerdotibus impoſitæ quindecies mille nummũ aureorum ſumma exacta fuerit, des, perſoluasꝙ e ſumma reliqua Roberto Naſio & eius ſocijs id, quod eis curari mandaui: ea tamen conditione, ut ſi ex tota ratione illius decimę ſumma tricies mille nummum non exigetur, Robertus ſocijꝙ, quod abs te curatum acceperint, id omne reponere ac reſtituere teneantur. Quicquid autem ultra totam triginta milium aureorum numûm ſummam erogabitur, id Roberto & ſocijs ad abietem in templi Romani Principis Apoſto

Apoſtolorum ſubſtructiones cedendã atq; aduehendam deferat. Dat. XI. Cal. Maias. Anno ſecundo. Roma.

Vgoni Pepulo. XI

CVm te, qui in noſtra ditione domũ & lares patrios & fortunas omnes habes, quemque propter familiæ ſplendorem animi'que fortitudinem magnopere diligo, Guidum Rangonium neceſſarium & propinquum tuũ noſtrũ'q; Præfectum equitum ad ſingulare certamen intellexerim prouocauiſſe, locũ'q; ei ad certandum ſtatuiſſe apud Mediolanenſium Ducem ad diem duodecimã Cal. Iunij, literasq; ad te dederim, ut quã primum te ad nos cõferres, tuq; mandatis noſtris parueris, urbemq; Romã ad nos acceſſeris: quod quidem eo cõſilio feci, ut te ab incepto reuocarem. Idem nunc etiam cũ optem, magnopereq; cupiam, ut ex uinea Domini, quam colendam purgandamq; ſuſcepi, irarum & odij & bellorum ſemina radicitus euellantur: mando tibi cum obediẽtiæ ui & uirtute, tum aqua tibi & igne interdicendi, tuorumq; bonorum fiſco inferẽdorum

pœna

pœna propoſita, niſi parueris, ut ea de re & prouocatione tua totaq; ratiõe certaminis, cauſisq;, quas habuiſſe te idoneas atque iuſtas ad eam prouocationẽ exercendam exiſtimas, nullum poſthac uerbum ullo in loco, ullo cum Principe, aut planè homine modo ullo colore ullo facias: neque ad Maximilianum Mediolanenſium Ducem locúmue ullum illius regni ea de cauſa te conferas uſq; ad diem decimam Cal. Iunij: neq; omnino quicq; aut loquaris aut ſtatuas animo decertandi. Dat. decimo Cal. Maias. Anno ſecundo. Roma.

Guido Rangonio. XII

CErtior factus ſum, quibuſdã te de cauſis ab Vgone Pepulo neceſſario & propinquo tuo ad certamẽ ſingulare prouocatum ei rei libẽti animo annuiſſe, uelleq; ad Maximilianum Mariã Mediolanenſium Ducẽ proficiſci: apud quem tibi ab illo ad diem XII. Cal. Iunij certamẽ eſt indictũ. Quę res mihi & minimè noua, & maximè moleſta accidit. Nam cum mihi perſpecta eſt animi tui magnitudo: tum fortitudinẽ & ſingularem

rem tuam iſtam bellicis in rebus præſtã- tiam,quæ quidem maximo uſui eſſe in reip. Chriſtianę dignitate uel tuenda uel augenda poteſt, ob inanes atq; leuiſſimas cauſas tã dubijs fortunæ caſibus iri propoſitam mihi maximo dolori ſanè fuit: qui,ut patris tui uiri optimi,domus q; tuæ in meã familiam antiqua & plurima officia ſileam, te unicè atq; paternè uſq; à puero amo. Quamobrẽ, ut & noſtræ dignitati,cuius tu equitũ Præfectũ geris,& Domini pacem nobis diligentiſſimè cõmendãtis monitis pręceptisq; ſatisfiat,mando tibi & aquę atque ignis interdicto,& læſæ maieſtatis pœna cõmittenda,ne ea de cauſa te ad Ducẽ Mediolanenſium conferas, aut ullum ad eius ditionis locum: neq; prorſus quicq; agas,loquaris,ſtatuas, ut ſit tibi cum Vgone decertandum. Dat. x. Cal. Maias. M.D.XIIII. Anno ſecundo. Romæ.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XIII.

MVlti ad me detulerunt te & Guido Rangonio & Vgoni Pepulo ad certamen ſingulare locum tu-

tum

tum ſcriptis ad eos literis eſſe pollicitũ ad diem XII.Cal.Iunij. In quo non potui,ut uerũ fatear,non moleſtè ferre, nõ te mihi eam rem ante, ꝙ quicquam ſtatueres ſignificauiſſe:cum ſcire poſſes eorum alterum in huius Reip. imperio ex clara eſſe chariſſimaq; familia progenitum:alterum etiam agere noſtrorũ equitum Præfectum,atq; à me plurimis maximisq; de cauſis & ueteribus & recentibus ualde amari.Itaq; cum meum imprimis munus ſit è Domini agro cõtrouerſiarum & bellorum ſtirpes ſuccidere,ad quem ſum publicè colẽdum adhibitus, abs te etiam atq; etiam peto,ut eas tuas literas,quibus locum tẽpusq; illis ad certamen ſtatuiſti,reuoces:desq; ſeparatim ad utrumq; alteras quamprimũ literas, quibus id ſignifices,nolle te amplius eis locum ad certamen dare:iubeasq; ne ad te ea de cauſa proficiſcãtur,Dat.X.Cal. Maias.M.D.XIIII.Anno ſecundo.Roma.

Ferdinando Hiſpaniarum Regi. XIIII

MIttit ad te Franciſcus Maria Vrbinatium Dux noſtri,ut ſcis, exercitus

ercitus Imperator certum hominē familiarem ſuum: qui ſe apud te purget ijs in rebus, quas res aliquot iam annis admiſiſſe illū contra te Magiſtratus in regno Neapolitano tui ſunt nuper criminati. Quæ quidē criminatio mihi, ut uere dicam quod ſentio, non moleſtiſsima eſſe non potuit: cum quæ obijciunt, eiuſmodi ſint, ut quæſita potius ab illis inſimulādi Ducē quoquo modo cauſa, quam merito ſuſcepta fuiſſe uideri poſsit, cū propterea, quod ea, quæ obliuioni iam prope tradita, uel planè etiā ſopita & extincta ſunt, per illos in iudiciū reuocantur: tum quod illa ipſa nō illius modò culpa, ſed ne colore quidē culpæ ullo ſunt admiſſa. Quæ enim tui apud Soram geſtia in tuū, ut ipſi aiunt, dedecus offenſamque afferunt, ea neque ſciri aut caueri à Duce propter lōginquitatē itineris potuerūt, neque in ipſius ſed in eius matris adminiſtratione eorū locorū procuratio tūc fuit. Nam quod ad Rauennę prçliū tuorumque militū receſſum attinet: nobis quidem, qui eo in prælio fuimus, ſatis conſtat illum cōtra nomē dignitatemque tuā

nihil ipſum feciſſe, nihil ut fieret iuſsiſſe, nihil deniq; fieri permiſiſſe. Sed quis eſt qui poſsit magno commiſſo prælio in ſoluti exercitus fuga omnes uicinæ prouinciæ populos in officio continere? Quã-quam quidem, quod ad illũ attinet, non ſolum nihil egit ipſe contra tuos: ſed eis etiam per ſui Regni fines ſine ordine, ut fit, temereq; properantibus comites itinerumq; duces dedit: debilitatosq; uulneribus multos ſuis in oppidis iuſſit curari: iuuit etiam quam plures rebus omnibus. Itaq; functus in eo eſt boni uiri amantiſsimiq; tui officio. Quæ quidem omnia, uel plura etiam, palàm, ut intellexi, ipſi tui milites præ ſe tulerunt. Sed hæc atq; alia ab eius Internuntio cognoſces. Ego autẽ, qui plurimis maximisq; de cauſis tum priuatis & familiaribus, tum certè publicis ſummo illum amore ſingulariq; beneuolentia ſũ cõplexus, abs te quæſo magnopere et peto, ut eius procuratorẽ libẽter excipias, excuſationesq;, quas afferet, audias; admittas quoq; pro æquitate & iuſticia, cuius ſemper ſtudioſus fuiſti, mea de cauſa aliquãto etiam

to etiam libentius. Erit id nobis tam gratum, ut nihil magis: tibi uerò laudi etiã & gratiæ. Nam quoniam is Iulij Secundi Pont. Max. fratris filius fuit, eiusq́ꝫ copiarum Imperatorem geſsit, & noſtrarum gerit, nihil tã liberaliter agere tamq́ꝫ humaniter erga illum poteris, quin te optime feciſſe omnes homines ſint exiſtimaturi: teq́ꝫ de eo etiam amaturi. Datis quarto Cal. Maias. M.D. XIIII. Anno ſecundo. Romæ.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XV

Conqueſti apud nos perquàm ſanè grauiter ſunt Legati Anconitanorum ea de cauſa, quod eorum nauim ipſorum & Florentinorum onuſtam mercibus domo in Aſiam tendentem triremis Venetæ ductor Sebaſtianus Memmus hoſtili animo atque impetu non longe ab Raguſio ſit aggreſſus, propeq́ꝫ depreſſerit tormentorũ ui. Depreſsiſſet autẽ, niſi ſe illa in Epidauri portum recepiſſet. Id quoniam parum ſucceſſerit, obſeruari eam aiunt ab eodem Memmo alijs etiam Venetis triremib.

in prędę ſocietatẽ adſcitis uicinis in por tubus:ut eam ex Epidauri portu exeuntem intercipiant. Quæ res quoniã contra ius & bonos mores, contraq́ʒ ueſtras cum Romanis Pontificib. initas pactiones & fœdera imprimis eſt, id, qđ accidit, exiſtimo pręter tuã iſtiusq́ʒ reip. uoluntatem accidiſſe. Hortor autem pater ne te atqʒ moneo, des quã primùm operã, mandesq́ʒ, ne quid poſthac à ueſtris triremibus detrimenti noſtrorum homi num præſertimq́ʒ Anconitanorum nauibus inferatur. Punias etiam mulctesq́ʒ ductorem illum, qui ei naui tantum mo leſtiæ tantumq́ʒ iacturæ temere atqʒ ho ſtiliter attulit: ut alijs ueſtrarum triremium ductoribus & nauarchis exẽplo ſit, nihil iniuſte poſthac in noſtros homines moliẽdi. Id ſi feceris, quemadmodũ pro ſenatus iſtius ęquitate confido te fa cturum: erit & mihi, qui te rẽq́ʒ iſtã pub. unice amo, ſanè gratum, & tibi cum honorificum, cum te iuſticiæ colentẽ fœde rumq́ʒ obſeruantem eſſe homines intelligent, tum etiam ſalutare: omnem enim ijs quorũ inter eſt, cogitationem eripies

potiora

potiora ei rei fructuoſioraq; remedia perquirendi. Dat. Calend. Maijs. M. D. XIIII. Anno ſecundo. Roma.

Magiſtratui Arimini. XVI

VArij atq; difficiles fortunæ caſus quos egregia mulier Violantis Bẽtiuola Malateſtis quatuordecim ferè annos eſt perpeſſa, dum mariti ſui ditione priſtina excuſſa nouem liberos alienis opibus nutrit, me commouent, ut eius erumnas atq; labores parte aliqua ſubleuem. Itaq; certior factus bona quædam in Ariminenſi ratione dotis illi deberi, mãdo tibi des operam, ut ei pro iuſticia ſatisfiat; eoq; magis, quod intelligo, Ariminenſes ipſos eam ſatisfactionem non impedituros. Dat. quarto Non. Maias. M. D. XIIII. Anno ſecundo. Roma.

Recanatenſibus. XVII

CErtior ſum factus eam materiem quam Bernardo Bibienæ Cardinali uos daturos recepiſtis, qua materie ad templi Lauretani ædificationem uteremur, probam atque idoneam non eſſe. Quamobrem mando uobis atq; impero, ut bonas arbores, quæq; uſui ei ædifica-

dificationi poſsint eſſe ex Andreæ Saui ni eius ædificationis magiſtri ſententia, apportari illò quam celerrime iubeatis: ut quæ iam cœpta ſunt fieri, ne intermittantur, ſed procedant: ne tum nos, tum etiam Deam ipſam inani lignorũ inutilium donatione luſiſſe uideamini. Dat. XVI. Cal. Iulias. Anno ſecundo. Roma.

Maximiliano Imp. deſignato. XVIII

ALlatum ad nos eſt, Venetos, cum Flumen oppidum tuum, quod eſt in Iſtria cepiſſent, multam lignorum uim ad naues conficiendas idoneam in uicinis ei oppido ſyluis cædi iuſsiſſe: eaq; ligna Venetis abs te repulſis recuperataq; ꝓuincia humi proiecta atq; imbribus expoſita iacere: periculũq; eſſe, ne breui ita uitienť, ut nullus ex ijs percipi uſus poſsit. Quod cum ita ſit, ad fani autem Lauretani ędificationem omni à me cura diligentiaq; inceptam atq; inſtitutam: quod quidē fanum ſummo atq; admirabili gentium & populorum concurſu pietateq; celebrať: eius lignorum generis atq; materiei magnopere indigeã, hortor te etiã atq; etiã, uelis, ut Di-

uæ honos tua liberalitate augeatur, celeberrimo orbis terrarũ fano donare eam materiem, mandareq́; tuis Magiſtratib; ut noſtris hominibus, quos eò mittemus, omnem à Venetis cæſam arborem auehendi, atq; Anconam & Lauretum tranſportandi poteſtatem faciant: eoq́; libentius, quod te aiunt ijs arborib. quę ad uſum uti poſsis, uix habere. Id ſi feceris, & rem tua religione atq; amplitudine dignam ſtatues: & me, qui quidẽ ſuppeditare tam apte ei ædificationi ligna idonea nequaq́; poſſum, eo munere ad ędificationẽ cõficiendam reddes etiam diligentiorẽ, tibiq́; debẽtem. Dat. XVI. Cal. Iul. Anno ſecundo. Roma.

Ioanni Lunæ Siculo uiro Principi. XIX

LAeticia tua, quam ex eo, quod ad propinquitatem inter te atque nos familiamque noſtram ineundam & conſtituendam animum induxerim, acce piſſe te ſcribis, mihi planè grata accidit. Itaque Sigiſmundum filium tuum, cui Lucretiæ Saluiatæ ſororis meę filiã ſpopondimus, amore iã prope paterno pietateq́; complector, quemadmodũ oſtẽ-

dis cupere te:necꝫ ſanè illum modò,ſed reliquos etiã liberos tuos, uniuerſamqꝫ domum atqꝫ familiã in meã fidem beneuolentiamqꝫ recipio:quam rem fortunare Deum uolo. Tibi quidem certe omnibus in rebus, quæ ad tuum commodum,quę ad honorẽ dignitatemqꝫ pertinebunt,uoluntas nullo tẽpore noſtra, pietas,liberalitas deerit. Reliqua ex literis Iuliani fratris mei, qui te maximè diligit,cognoſces.Dat.XII.Calend.Iulias. Anno ſecundo. Romæ.

Carolo Duci Allobrogum. XX

GRatiſsimum ſanè mihi optatiſsimumqꝫ fuit,te,quem quidem propter animi tui egregias prẽſtãtiſsimasqꝫ uirtutes,generisqꝫ nobilitatem à maioribus tuis magnis atqꝫ claris uiris, antiqua laudatiſsimaqꝫ ſeriè deductam atqꝫ traditam,plurimi ſemper feci, Philibertam ſororem tuã Iuliano Medici fratri meo nuptui uelle tradere: affinitatemqꝫ nobiſcum inire,& conſociare atqꝫ aſtringere utranqꝫ familiã eo uinculi genere, quod idẽ eſſet omnium arctiſsimũ atqꝫ ſanctiſsimum,inductioqꝫ animi,& propenſio

penſio iſta tua ualde me delectat. Itaq; quoniam nõ dubito, quin, quę utriq; noſtrûm probanť, ea etiam uterq; re ſancitum iri atq; ad exitum perductum magnopere uelit: Deũ Opt. Max. oro quæſoq; ut cum ea confici annuat atq; mandet ipſe: tum uelit, primûm quidem fratri meo & ſorori tuę, deinde mihi atque tibi, qui & ꝓpiores illis ſumus, & amore atq; beneuolentia coniunctiores: deniq; utriuſq; noſtrũ familiæ atq; generi ea de re & ꝓpinquitate ꝓſpere atq; feliciter euenire. De me q̃dẽ ea omnia ſperare expectareq; te uolo, quæ ab optimo optatiſsimoq; filio de patre amãtiſsimo ſunt expectãda. Quẽadmodum ab Amadeo Berruto notario & familiari meo latius cognoſces, quem ijs de reb, ad te mitto, hominem & nobis charum, & tui cupidum. Dat. Octauo. Id. April. M.D.XIIII. Anno ſecundo. Roma.

Philibertæ Ducis Allobrogum ſorori. XXI

MItto ad Allobrogum Ducem fratrẽ tuum ijs de rebus, quas ab ipſo cognoſces, Amadeum Berrutum familia-

miliarem meum: cui mandaui, meis ut uerbis tibi ſalutē diceret: tecūq; ageret, quæ agenda eſſent. Ei tu fidem habebis & ualebis. Dat. octauo Id. April. Anno ſecundo. Roma.

Comiti Geneuenſium. XXII.

AMadeo Berruto notario & familiari meo ad Ducē Allobrogū fratrem tuū proficiſcēti ijs de rebus, quas tecum communicabit, mandaui, ut tibi ſalutem nunciaret meis uerbis. Ei fidem habebis: tibiq; ipſi omnia de me pollicebere, quę ex uſu tuo eſſe cum Domini uoluntate cognoſces. Dat. octauo Id. April. Anno ſecundo. Roma.

Ludouico Galliarum Regi. XXIII.

ALlatum ad nos eſt, tibi à certis hominib: inſuſurratū fuiſſe, Claudij Epiſcopi Maſſilienſium deſignati Legati tui curam atq; operam nobis gratam non nimium eſſe. Quæ ſanè res eo mihi grauior atque moleſtior accidit, quod cum illum ob eius doctrinam, ingenium, probitatem, multum ſemper amauerim, poſteaquā is ad me, ut Legatū tuum ageret, Romam uenit, nihil ipſo tui

amantius

amantius, nihil ardẽtius uidi, nihil planẽ tuis in rebus omnibus tractandis atque adminiſtrandis, diligentius, accuratius, laborioſius illo fuit: quod quidem certe me illi etiã deuinxit arctius. Itaq; cum ſe aliquando ad te redire uelle mihi ſignifi caſſet, ne id faceret, ſum illum plurib. for taſſe uerbis, q; uel noſtra dignitas, uel mea fert conſuetudo, dehortatus. Quæ cum ita ſe haberent, hæc ad te ſcripſi, ut eſſet eius rei teſtimoniũ apud te meum, hortarerq; te, ne poſthac de mea in Clau dium uoluntate plus ullis hominib. crederes, q; ipſi mihi, neue uelles, ut is abs te ſuorum pro te ſuſceptorum officiorũ, laborum, curarum, uigiliarum, longe ali am, quàm te atque ipſum deceat, merce dem atq; fructum caperet. Dat. Id. Iun. Anno ſecundo, Romæ.

Carolo Duci Allobrogum. XXIIII

EX oratione Amadei Berruti de tuo erga me ſtudio atque ijs in rebus, de quibus tecum egit, uoluntate, quę maxime optabamus, quæq; mi hi gratiſsima fuere, cognoui: tuasq; lite ras libenter legi, per quas mihi de pater

no meo in te animo gratias agis huma-
niſsimis uerbis. Eas ad literas & Ama-
dei ſermonẽ quid reſcribi tibi, quęq; ſci
re te uolo, ex ipſius ad te literis intelli-
ges. Ipſe aũt Berrutus, quẽ q̃dem multis
de cauſis admodũ diligo, erit mihi poſt-
hac tua cõmendatione etiã charior. Cæ
terùm amari te magnopere à me, cõmo
daq; omnia dignitatemq; tuam atq; am
plitudinem mihi magnæ curæ eſſe ſi ex-
iſtimabis, minime decipiere. Dat. XI.
Cal. Iul. Anno ſecundo. Roma.

Comiti Geneuenſium. XXV

ET tuæ ad nos plenæ officio & ob-
ſeruantia literæ, & Amadei Berruti
familiaris noſtri ſermo tuum erga me
cultum & uoluntatem uberrime oſten-
derunt. De eo & ualde quidem te amo:
& meam ad te ornandum pronam bene
uolamq; mentem & ſtudium omni tem
pore tibi polliceor. Reliqua ex Berruti
literis cognoſces, Dat. XI. Calend. Iul.
Anno ſecundo. Roma.

Magiſtratibus Senenſium. XXVI

MIttimus ad ſedandos compeſcen-
doſq; tumultus ueſtrorum exu-
lum

lum,qui ut ciuitatē ueſtram perturbarent,manum armatorum hominum coegerunt,Pindarum Santeſium familiarē meum,hominem & uirtute prȩditū, & nobis imprimis gratum & probatū. De quo mentem & conſiliū ſuper ea re meum cognoſcere facile poteritis, quamq́ uos urbemq́ iſtam diligam. Dat. VIII. Cal.Iul.Anno ſecundo. Roma.

Pindaro Santeſio. XXVII

ET nuntijs & multorum literis cognoui, nouarum rerum motum ab exulibus Senenſibus excitari, coactāq́ iam eſſe operarum magnam manum armatorumq́ hominum, qui urbem Senas inuadant,perturbentq́ eum ſtatum qui nunc eſt,quoq́ oppidum in prȩſentia regitur.Quamobrē ægre moleſteq́ ferēs,eſſe ullos eius oppidi ciues tā ſceleſtos tamq́ perditos,qui eiuſmodi conſilia concipiant atq́ agitent, mādo tibi, cuius mihi probitas atq́ prudentia probatur,ut illò te quā celerrime conferas, desq́ operam,ne quid ea urbs detrimēti capiat.Qua in adminiſtratione atq́ cura quicquid iuſſeris, imperaueris, id ita

iuſſum

iuſſum imperatumq́ꝫ uolo eſſe, uti eſſet, ipſe idē ſi iuſsiſſem imperauiſſemq́ꝫ. Itaque tu ea in re uicarius meus eſto: autoritas tibi mea, ſiue dixeris, ſiue qđ ſtatueris, adeſto: q mihi Reiq́ꝫ pub. parent, tibi parento. Tu uerò ſingula pro tempore, uti res feret, conſulte atq́ꝫ prudenter adminiſtrabis: & me adeſſe omnib. rebus, quas dices, quasq́ꝫ ſtatues, exiſtimabis. Dat. VIII. Cal. Iul. An. ſecundo. Romæ.

Reipub. Florentinæ. XXVIII

Mittimus ad ſedandos tumultus & audaciam exulum Senenſium cōpeſcendam Pindarum Santeſium familiarem noſtrum & gratum nobis hominē & probatum. Valde enim cupimus, ne ſcelere perditorum hominum id oppidum, quod noſtros ad fines pertingit, cuiq́ꝫ oppido non minus animorum beneuolētia, quàm locorum propinquitate cōiungimur, inſigne aliquod detrimētum atq́ꝫ moleſtiam capiat: ſed noſtra cura diligentiaq́ꝫ muniat̃ atq́ꝫ defendat̃. Ei mandauimus, ut ſi ad rem, ut uolumus, conficiendā ueſtræ opis indigebit, literas ad uos det, petatq́ꝫ, quæ ſibi eſſe uſui

exiſti-

exiſtimabit, quæq; adminiſtrãdis à ſe rebus opportuna eſſe cõducibiliaq; cognoſcet. Itaq; ut Pindaro fidẽ habeatis, operamq; ueſtram, ſi erit opus, & officiũ ſtrenue atq; impigre nauetis, etiam atque etiam à uobis peto. Erit id nobis imprimis gratum, atq; ita, ut nihil poſsit eſſe, gratius. Dat. octauo Calend. Iul. Anno ſecundo. Romæ.

Vladislao Regi Pannoniæ. XXIX

PEtrum Bergnanum familiarem meum mitto ad te cum mandatis ijs de rebus, quas ab ipſo cognoſces, quæq; mihi pro mea in te beneuolentia magnæ curæ ſunt, eius uerbis omnem fidem habebis, & ualebis, nosq́ue diliges. Datum quinto Calend. Iulias. Anno ſecundo. Romæ.

Magiſtratui Parmæ. XXX.

CAtaneo ad te proficiſcenti, ut de conficiendis cum Malateſta Medice propinquo meo nuptijs meo & Guidi Medicis eius fratris nomine te alloquatur, has ad te dare literas uolui, quibus te cõmonefacerem, ut quoniam eos fratres imprimis diligo, quorum alterius

terius etiam diligens fidelisq; opera domeſticis meis in rebus atq; familiaribus quotidie mihi magis probatur, omne tuum ſtudium & diligētiam adhiberes, ut ſi eæ nuptiæ uſui & honori futuræ illis eſſent, rem cōficeres, teq; ita gereres, ut intelligeremus propinquorū meorū hominum mihi chariſſimorum honeſtorum uirorum cauſam tibi curæ atq; cordi fuiſſe. Reliquum eſt, ut & Cataneo & Guidi literis fidē habeas, utq; ipſi tuam operam depoſcent, teq; facere uolent, ſic facias. Dat. ſexto Calend. Iul. Anno ſecundo. Roma.

Hannibali Paleotto. XXX

ET uirtutem probitatemque tuam, quibus agendarum rerum experientia & in omni uita prudentia coniuncta eſſet, dum Bononiæ Legatum agerem, ſępe probaui, & Romanos à te Pontifices miro ſtudio acpietate ſemper cultos fuiſſe planè cognoui. Ac præter hęc etiam patris tui Vincentij Paleotti equitis Bononienſis legum ſcientia magni atq; clari uiri nomen, fratrumq; tuorum Alexandri & Camilli excellen-

tes

tes diuerſis in literarũ & doctrinarũ ſtudijs diſciplinæ mihi ante oculos uerſantur, meq; admonent, ut meã in te paternam propẽſamq; uoluntatẽ egregio aliquo munere apud omnes homines teſtatã faciã. Itaq; te Bononiæ, cuius municipij ab antiqua & honeſta familia oriundus ciuem geris, omnesq; tui geſſere, XL uirũ facio Antonij Mariæ, qui propter ſenectã ei Magiſtratui renunciauit, loco omnib. ijs cum muneribus, honoribus, antelationibus, cõmodis, quib. reliqui XL uiri utunt̃, fruunt̃, gaudent, uel uti, frui, gaudere eis licet. Quare mando ijs, qui in eo magiſtratu ſunt, ut te in ſuum collegium recipiant. Tu uerò dignũ te & maioribus tuis & mea beneuolentia fac prẹſtes, ut ſpei, quam de te habeo, planè reſpondeas. Dat. Calẽd. Iul. Anno ſecundo. Roma.

Thomæ Feltrinorum Epiſcopo Internunciò apud Imp. XXXII

INtellexi Vitum Furſtum Magiſtratum Mutinæ in cuſtodia Guidum & Sigiſmundum Rangonios fratres habere: qui uel propterea, quod ex ea familia

ſunt, quæ pro ſuis plurimis atq; maximis in me meosq; omnes officijs eſt mihi, uti debet, coniunctiſsima, uel ꝙ ipſos Maximiliani Rom. Imp. deſ. ſtudioſiſsimos eſſe cognoui: habentur à me in propinquorum mihi & neceſſariorũ loco. Itaq; mando tibi, ut eos Maximiliano ipſi q; accuratiſsimè cõmendes meis uerbis, cum reliquis eorum in reb. atq; cauſis, tum pręcipuè in ſalute, quæ mihi cordi eſt, quãtum poteſt eſſe maximè. Dat. Non. Iul. Anno ſecundo. Roma.

LIBER NONVS.

Federico Lando Placentino. I

AVDIVI de ijs, qui te amãt, ciuibus tuis, qui Romæ ſunt, te ex interitu Baptiſtę Landi filij tui Romæ à Petro Franciſco Maluicino ciue Placentino proximis diebus interfecti permotum atque perturbatum, reliquosq; liberos tuos ira iniuriaq; percitos parare arma in Maluicinorum familiam, ut defuncti mortem modis om-

nibus

nib.uindicetis.Ea in re tametſi tuo tuorumq; dolori iuſto prȩſertim facile ignoſco,moleſtiſsimeq; fero ea, quæ acciderunt:te tamē,quem quidem certe imprimis diligo,cuiusq; & prudentiā & temperantiā omnibus in rebus ſemper probaui,moneo paterne atq; hortor,ut quā adhuc quidē moderationē animi tui uitȩq; rationē es cōplexus,ea poſthac etiā utare:teq; ipſe primū,deinde tuos contineas,ne quid Placentiȩ tumultus ueſtra cauſa exoriat̄:quod planè fiet, ſi & ipſe quieueris,et quieſcere iuſſeris tuos.Id ut facias,etiam atq; etiam abs te peto. Erit & mihi gratum,& tua ȩtate,integritate, atq; prudentia dignum. Equidem quæ cogitari atq; ſtatui à me debent,ut dolori tuo atq; iniuriȩ pro iuſticia ſatisfiat,in iis tibi eo minus deero,quo te magis intellexero meis monitis prȩceptiſq; paruiſſe. Dat.XVIII.Calend. Aug. Anno ſecundo.Roma.

Canonicis & ſocietati Eccleſiæ Veronenſis. II

INtellexi uos emphyteoſeos nomine uillam atque agrum , Cede-

telli

relli qui fuerat, Domitio Pomedello dediſſe. Qui quidem Domitius cum alumnus ſit Antonij Thebaldei, quem ego uirum propter eius pręſtantē in optimarū artium ſtudijs doctrinā, pangēdisq; carminib. mirificam induſtriam unice diligo, grata hercle mihi ea ueſtra liberalitas fuit. Itaq; certior factus ſupereſſe etiam uobis portionē quādam ex illis ipſis Cederelli bonis, quam nemini adhuc q-dem donauiſtis, has ad uos literas dedi, ut ſciretis, ſi, quod eſt reliqui eorum bonorum, eo à uobis Domitius augebitur, mihi id per quàm gratum futurum. Vos autem in eo pręterea & modeſti ac probi adoleſcentis arctam anguſtamq; rem ueſtra liberalitate explicabitis: & uirum egregium ac perelegantē, deq; ueſtra ciuitate optime meritum eius patronum eo beneficio uobis deuincietis. Dat. Calend. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Sigiſmundo Regi Poloniæ. III

PErfertur ad me, ſeditionibus non negligendis in Pannonia per factioſos homines & ſceleſtos excitatis arma temere tractari, ac trucidari paſsim pluri-

plurimos,& inteſtinum quoddam quaſi bellum exiſtere contra Vladislai Regis Pannoniæ fratris tui uoluntatem.Itaque timendum eſſe,niſi ei rei q̃ celerrime occurratur,ne freti ac permoti ea occaſione Turcæ Regnũ illud conuulſum iam per ſe ac debilitatum, ad quod quidem maximè omnium mentem atq; animum adiecerunt propterea,quòd eſt cũ ſuis Regnis coniunctiſsimum,ipſi integri collectis uirib.adoriantur. Eo regno atq; populis uel ſub iugum miſsis, uel profligatis ac perditis,qui uos caſus maneat,nemo eſt,qui non uideat etiam tacente ac ſilente me.Eas ob res omnis te hortandum eſſe imprimis duco, ut uel ſublato modis omnib.eo bello,quod te in præſentia intelligo cum Moſcouitis exercere,uel,ſi fieri poteſt,ſuſpenſo atq; in aliud tempus dilato ac reiecto,propere auxiliũ atq; opem ferre fratri germano tuo,exercitumq; in Pannoniæ fines adducas. Non enim uereor, ſi te modo appropinquare populi illi ſenſerint fratri ſuppetias allaturum, quin ſe omnes in officio contineant,Quod cũ fecerint,

etiam Turcis ſpem eripiēt primùm quidem in Pannonios fratremq́ ipſum tuū, deinde in reliquos Chriſtiani nominis populos atq; gentes male cogitandi. Id abs te ita peto, ut quanquam uidear tuorum etiam cauſa te cohortari atq; cōmonefacere, tibi tamen nihilo ſim minus eadere debiturus, ac ſi mihi uni tantū, quātum poſtulo, tribuiſſes. XV. Cal. Aug. Anno ſecundo. Romæ.

Liuoniæ Magiſtro. IIII

PRoximis diebus Pruſiæ Magiſtri atq; tuis petentibus Legatis, ut Regis Poloniæ ipſiusq́ Magiſtri ueterem illam maximarum rerum & controuerſiarum cauſam, quam habent, ſacro Lateranenſi Concilio iudicandam terminandamq́ aliquando tandem remitterem, nūciatum eſt in Pannonia tumultus magnos & ſeditiões exortas eſſe: ob eamq́ rem trucidari plurimos excitariq́ tanquam inteſtinum bellum cōtra Vladislai regis Pannoniæ uoluntatem: uerendumq́ eſſe, niſi id tēpeſtiue bellum ſedatum ſopitumq́ ſit: ne animati ea occaſione Turcæ Regnum illud, quod uici

num

num ipſis eſt, inuadant atq; diripiãt. Ea regio atq; natio cũ quaſi uallus quidã atq; agger munitiſsimus inter nos atq; illos adhuc quidẽ ſemper ſit habita, quãtum ex eo periculi rei Chriſtianæ impẽdeat, ſatis etiã tacẽte me res ipſa per ſe loquit̃. Itaq; cum exiſtimarem primum omnium oportere, uicinorum & Regũ & Principum unanimi conſenſu rebus Pãnonicis quàm celerrimẽ ſuccurri, ne inchoatum iam malũ atq; labes augendi cõfirmandiq; ſeſe moram atq; ſpaciũ nanciſci poſsit: tuorum & Magiſtri Pruſię Legatorum poſtulationes in aliud reieci tempus, atq; diſtuli: ne dum animorum uoluntatũq; ueſtrarum conciliationis nouus hic Pãnonię rerum ſtatus maximẽ indiget, lis inter uos ac diſceptatio magis de reb. atq; cauſis agi tractariq; Romę incipiat. Quamobrẽ tametſi Regẽ Polonię bello Moſcouitano eſſe implicitũ audierim: tamẽ q̃a Pãnoniæ Regno in periculum adducto uicina ei Regna in tuto eſſe nequaquã poterunt, dedi ad eũ literas, quib. literis, ut uel ſedato eo quoquo modo, uel ſuſpenſo bello ad

Pannoniæ fines cum exercitu ſe conferret, deq; ſedandis eo in regno ſeditionibus inteſtinoq; bello cũ Rege fratre ſuo ageret, ſum illum diligẽter hortatus: ſperoq; fore, ut meis monitis, ſalutarib. præſertim atq; amantiſsimis pareat. Eam ad rem tu quoq; uti curam cogitationemq; tuã adhibeas, ꝑ mei muneris officio etiã atq; etiam abs te peto. Nam quoniã propter eam quæ tibi cũ Moſcouitis eſt uicinitatẽ cõfido tua me opera & auctoritate poſſe, quod poſtulo, facile cõſequi, ut id quod dixi, bellum uel finẽ aliquem nanciſcat̃, uel ipſum differat̃, quo Rex Polonię Regi Pannonię auxilium afferre, eiq; prĝſto eſſe poſsit: ualde cupio, ut eam tu ad rem, tam honeſtam, tamq; laudabilem conficiendam, conſociandasq; duorum Regum uoluntates atq; mentes auctoritatem tuam cõferas nobiſcũ atq; adiungas. Id ſi feceris, quemadmodum quidem tua fretus cum prudentia, tum in me, qui te unice diligo, uoluntate maximẽ confido te facturum, & officio eris functus optimi prudentiſsimiq; principis, & ſpem omnẽ hoſtib. noſtris com-

communibus auferes Regnum quidem Pannoniȩ primùm, deinde alias atq; alias nationes Chriſtianas inuadendi atq; proterendi, & tibi ego plurimum debebo, cuius eris precibus atq; monitis obſequutus. xv. Calēdas Auguſti. Anno ſecundo. Roma.

Antonino Mariæ Palauicino. V

RECordari facile potes, me, cum Romæ eſſes, non ſemel te paterne monuiſſe, ut cum Galeatio Palauicino fratre tuo ageres, ut caſtrum Cornelij, quod quidem caſtrum egregia Rubeorum familia apud nos eſt conqueſta ad ſe pertinere, mihi & reip. ille atq; tu remitteretis, ut quȩ ȩqua honeſtaq; eſſent de eo ſtatuerē: teq; ita facturum, nobis pollicitum fuiſſe, puto te non eſſe oblitum. Id cum à te differatur, nihilq; de eo confectum adhuc quidem ſit, ſcribendū ad te putaui, ut quemadmodum pollicitus fuiſti te cum fratre tuo curaturum, ita faceres, reiq; publicæ atq; mihi tu fraterq; tuus Caſtrum Cornelij traderetis, ut de illo pro iuſticia decernere et ſtatuere poſſem. Id ſi feceritis, erit mihi admo-

 dum

dum gratum;uosq; uti uiros mei obſeruantes poſthac etiã impenſius diligam. Dat.IIII.Cal.Aug.An.ſecũdo. Roma.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. VI

PRoficiſcitur Mediolanum is, cui has ad te literas dedi,abs te petiturus,ut ſibi emere iſtic liceat thoracas ferreos quater mille,quibus noſtri pedites uti poſsint. Qua in re te hortor, des ei atque commodes non id modo ut emere thoracas illos,ſed etiam ut ſine portorij ſolutione educere de tua ditiõe poſſit.Dat.quarto Calend. Auguſti. Anno ſecundo.Roma.

Ludouicæ Tornaboniæ. VII

NArrauit mihi Iulianns Tornaboni us propinquus tuus de tua in me pietate ſanè multa, quæ mihi grata admodum atque iocunda fuerunt. Animi enim tui erga me plenam beneuolentiæ uoluntatem à primis utriuſque noſtrum annis mihi & perſpectam & probatam libentiſsimè agnoui. Itaque ea te de re amabiliq; officio ualde diligo,uolo'que ſcire,ſi q̃d acciderit, in quo tibi aut tuis

eſſe uſui perpetua mea erga te charitas amorq́ paternus poſsit, nullum me grati animi ſignũ prętermiſſurum, ut intelligas te mihi eſſe chariſsimam, ſemperq́ fore. Datis tertio Calend. Auguſti. Anno ſecundo. Romæ.

Municipibus Arimini. VIII

CErtior factus ſum Claræ Malateſtæ di Montisferetrianæ ſacerdoti, quæ uxor Roberti Malateſtæ fuit, certã ſummam dotis & hæreditatis nomine à uobis deberi, itaq́ à ſex uiris Fiſci Romani, cum in cõtrouerſiam res ueniſſet, iudicatum fuiſſe. Quare hortor uos, ut ſecundum ſex uirûm iudicium curetis efficiatisq́, ut mulier ad ſuum perueniat ſine diſpendio & mora. Dat. Pridie Cal. Auguſt. Anno ſecundo. Romæ.

Petro Mariæ Scotto Placentino. IX

INtelleximus te quaſdam poſſeſsiones Ghiſelli Marchionis Maleſpinæ per tuos ui occupauiſſe: eius' que uxori ſorori tuæ, uirum ut relinqueret, perſuaſiſſe: itemqúe quoſdam ex tuis abs te adiutos magnum frumenti numerum domus hoſpitalis Placentinæ intercepiſſe:

cepiſſe: tum diui Benedicti ſocietatis aquę ductus perfregiſſe. Quę quidẽ mihi omnia per ſanè grauia perq; moleſta fuerũt, eiuſmodiq; uiſa ſunt, ut tolerari à me nullo pacto debeant. Quod ſi Palauicinorum familiæ nobis chariſsimæ cauſa tuam adhuc arrogantiã pertulimus, ſcire te planè uolo, nos poſthac tibi Palauicinorũ auctoritate nihil remiſſuros: ſed cum illa priora, tum iſta recenter abs te admiſſa eo acrius uindicaturos, quo in te mitiores adhuc quidem fuimus. Itaq; mando tibi, ut ablata abs te atque à tuis, Ghiſelliq; coniugẽ illico reſtituas: aquæ ductus perfractos reponas: audaciamq; tuã reprimas: teq; ipſe modeſtia noſtra impunitateq; abutentẽ colligas, atq; cõtineas, moresq; induas & clementia noſtra & tua familia dignos: pareasq; iſtius urbis Magiſtratui omnib. in rebus, quas te res uolet facere, tibiq; iuſſerit. Hæc omnia niſi abs te curabuntur, non ea modo, quibus te liberalitas noſtra donauit, ſed etiã patrimonium tuum omne addici fiſco mandabo: teq; uti rebellem noſtrum atq; hoſtem modis omnibus puniam.

niam. Datis pridie Calendas Auguſti, Anno ſecundo. Roma.

Magiſtratui Placentiæ. X

EXemplum literarum, quas ad Petrum Mariam Scotum dedi, habuiſti cum his literis. Itaque mando tibi, ut quæ me ei præcipere ijs in literis cognoſces, eadem tu quoque meis uerbis illi mandes atq; pręcipias. Quod ſi is meis mandatis nō obtēperauerit, uolo eum releges, quo in loco tibi uidebit̃, eiusq; bona fiſco addicas, cæteraq; omnia ſtatuas pro noſtra dignitate: ne quis poſthac malefacere audeat, ſperetq; ſe id impune laturum. Dat. Prid. Calend. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Galeatio & Antonio Mariæ Palauicinis fratribus. XI

PErtulimus adhuc quidē ueſtra cauſa petri Marię Scotti intemperātes mores audaciamq; non ferendam. Ille uerò benignitate noſtra magis magisq; in dies ſingulos abutitur atque in omnia mala pronior fit. Quamobrem has literas dictaui, ut uos commonefacerem, niſi ſe ille audaciamq; ſuā furoremq; repreſſerit,

preſſerit,& quę nuper damna intulit, eâ-ſtatim omnia illis ipſis repoſuerit q perꝛtulerunt,nos in illũ neq; uos neq; quempiam reuerentes,quemadmodum meritus eſt,ſic animaduerſuros. Dat. Pridie Cal.Aug. Anno ſecundo. Roma.

Philippo Capello & eius patruelibus, Andreæ Capelli filijs Venetis ciuibus. LXII

LEctis ueſtris literis, quibus mecum multis precibus agitis,ut cum olim Iacobus Franciſcinorum minorum ſocietatis Magiſter, qui tunc erat, cubiculum in ſociorũ domo, quæ Venetijs eſt, Victori Capello auo ueſtro eiusq; liberis dederit,cõceſſerit: idq; deinde factũ Romani Pontifices duo Paulus ſecundus & Sixtus quartus probauerint: eam ipſe dationem & conceſsionem in uos, qui Victoris nepotes eſtis ex duobus eius filijs Andrea & Paulo geniti,ita trãſferam,ut parentũ ueſtrorũ ius in uobis tribus eorum liberis reſideat: pro mea in uos pietate facile animũ induxi, ut ueſtris poſtulatis ſatisfacerem. Itaq; dationis & conceſsionis eiuſmodi ſenſum ſeriemq;

riemq́ omnē ipſe quoq; approbans idē illud, quod Victori Capello auo ueſtro eiusq́ liberis ueſtris parentibus datum conceſſumq́ tunc fuit, auctoritate mea æqua portione in uos transfero: uoloq́ ut ius ex ſemiſſe illud in cubiculum habeas tu Philippe Capelle unicus Pauli Capelli filius: uos autē Andreę Capelli duo filij ex altero ſemiſſe, hoc eſt, ex quadrante quilibet. Quorū quidem patrum ueſtrorū alter à me ualde ſanè diligitur Paulus, remq́ publicā Venetam adminiſtrat: alter plures abhinc annos Romę Legatū Venetū agēs mortē obijt. Ita & mea in uiuū beneuolētia & mortui nex publicè ſuſcepta uobis proderit. Dat. v. Cal. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Raphaello Vrbinati. XIII

CVm præter picturæ artem, qua in arte te excellere omnes homines intelligunt, is à Bramante architecto etiam in conſtruendis ædibus es habitus, ut tibi ille rectè principis Apoſtolorū templi Romani à ſe inchoati ædificationem committi poſſe moriens exiſtimauerit, idq́ tu nobis forma

eius

eius templi cõfecta, quæ deſiderabatur, totiusq́; operis ratiõe tradita docte atq; abunde probaueris: nos, quibus nihil eſt prope antiquius, quàm ut fanum id quàm magnificentiſsime quamq́; celerrime cõſtruatur, te magiſtrum eius operis facimus cum ſtipendio numũ aureorum trecentorum tibi annis ſingulis curandorum à noſtris pecuniarum, quę ad eius fani ędificationẽ erogant̃ ad nosq́; perferũtur, Magiſtris: à quibus id ſtipendium ęquis pro tẽpore portionib. dari tibi cum petieris ſine mora etiam menſibus ſingulis iubeo. Te uerò hortor, ut huius muneris curam ita ſuſcipias, ut in eo exercẽdo cum exiſtimationis tuæ ac nominis quorum quidem in iuuenili ætate bona fundamẽta iacere te oportet, tum ſpei de te noſtrę paternęq́; in te beneuolentię, demum etiam fani, quod in toto orbe terrarum longe omnium maximum atq; ſanctiſsimũ ſemper fuit, dignitatis & celebritatis, & in ipſum Principem Apoſtolorum debitę à nobis pietatis rationẽ habuiſſe uidearc. Dat. Cal. Aug. Anno ſecundo, Romæ.

Legato Auinionenſi. XIIII

ANtonium Thebaldeum probum hominem, atque in bonarum artiũ imprimisque poetices ſtudijs tum noſtra, tum Latina lingua facilè præſtantẽ uirum multos iam annos unicè diligo. Cui cum portorij munus, quod in ponte Sorgiæ Fluminis eſt Auinionenſis diœceſeos Legationis tuæ, conferri cupiam, ut eo ſeſe alere ac ſuſtentare liberaliter poſsit, peto abs te uelis, ut homo egregius & excellens & mihi ualde charus eo munere per nos te libente afficiatur. Datis Nonis Aug. Anno ſecundo. Romæ.

Regi Britanniæ. XV

HAdrianum Bardum ciuem Florentinum Tami plebanum propter plurimas ipſius uirtutes eamque neceſſitudinem, quam cum domo mea ueterẽ atque arctam habet, ualde diligo. Quẽ cũ intelligã in regno tuo triginta prope annos innocenter fuiſſe uerſatum, commendo tibi eum ſanè perdiligenter, quicquid in illum beneficij liberalitatisque contuleris, id tam nobis erit

gratum,quàm quod gratiſſimum. Dat. octauo Id. Aug. Anno ſecundo. Romæ.

Laurentio Medici fratris filio. XVI

ET ſi ex aliorum literis de Conſulatu Conſtantinopolitano Zenobio Medici tradendo mẽtem meam cognoſcere potuiſti:te tamen meis etiam literis putaui eſſe commonefaciendum, dares operam,efficeresq́ autoritate tua & gratia, Magiſtratũ ut illum Zenobius ab iſta repub.conſequeretur. Valdè em̃ cupio,ne propinquus noſter ea in re ferendis ſuffragijs prætereatur uel propterea,quòd augeri illum omnibus in rebus ſanè uolo:uel maximè,quòd Zenobium ipſum ei muneri fore idoneum uehementer exiſtimo. Dat. VII. Id. Aug. Anno ſecundo. Romæ.

Ioanni & Gentili Saxatellis Forocornelienſibus. XVII

MVlti ad me ſcribunt,rumor etiam ipſe quaſi me admonet,Bentiuolos fratres modis omnibus dare operã, ut in patriam ui redire, Bononiæq́ ſtatum perturbare atque peruertere poſſint,eiſq́ uos auxilio imprimis futuros. Quod

Quod utrumque tum pro illorum, tũ etiã pro ueſtro in me cultu, noſtraque in illos atque uos paterna uoluntate & charitate credere nullo pacto poſſum. Quid eſt enim minus hominis, quàm hominum bene uiuentium conuentus & ſocietates conſtitutas diripere, eisque uim afferre conari? ne dum id etiam amicorum & neceſſariorum hominũ munus eſſe atque cogitatio credatur. Vtcũque autẽ ſe res habet, mando uobis ea lege, quæ de maieſtate eſt, non id modo, ut à Bentiuolis ulla in re iuuandis in eorum ad patriam reditu prorſus abſtineatis, quãquam id quidem maximè: ſed etiã ut illos modis omnibus ab ea cogitatione reuocetis, operamque ueſtram omnem, curam, diligentiam adhibeatis, ne facere, aut etiam tentare id omnino poſsint. Dat. Prid. Id. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XVIII

Non unis optimorum hominum & prudentium uirorum literis certior factus ſum, reditum in patriam à Bẽtiuolis fratribus ui atque armis parari, exiſtimarique à multis, uel iam plane

ſermone hominum confirmari, eis te au xilio futurum, opesq; tuas ſubminiſtraturum, ut id facilius conſequi atq; confi cere poſſint. Quę ſanè res mihi quidem, qui te atq; illos amo, deq; utriſq; ut bene meritus eſſem etiam laboraui, omnino ueriſimilis nō fit. Neq; enim uel illis eſſe obſcurum poteſt, me id nō laturum, ſed ei rei modis omnibus occurſurū: uel tu is es, qui ſis neſcius, quiq; non offenſionem in me tuam damnoſiorē tibi, quàm Bentiuolorum in patriam reditum fore uſui exiſtimes. Verùm enimuero, quoquo modo ea ſe habeant, te etiam atque etiam hortor, planeq; commonefacio, ut ſi illi ad reditum ui comparandum animum adiecerunt, non oratione modò eos tua, uel autoritate ſententiæ abſtereas ab eiuſmodi conſilijs ſuſcipiendis, ſed etiam quibuſcunq; rebus potes, potes autem & plurimis & maximis, prohibeas, ne rem aggrediantur: ſed quieſcant, ſeq; contineant, neq; pergant eò progredi, unde ſciunt reditum nullum eſſe. Id ſi feceris, & ipſis optimè cōſulueris, & mihi tam fuerit gratū, quàm eſſet moleſtum,

moleſtum, ſi te adiutorem & ſociū ine. rum hoſtium atq; rebellium prẹſtitiſſes Datis Prid. Id. Aug. M.D.XIIII. Anno ſecundo. Roma.

XL. *Viris Bononienſibus.* XIX.

EX ueſtris ad Virgilium Legatum ueſtrum literis intellexi, quæ ad me deferri curauiſtis, argumenta coniectu rasq;, quibus in eam ſententiam adducti eſtis, ut credatis tentari à Bentiuolis fratribus multa, armatorumq; hominum manum ab eis cogi, ut redire in patriam ui, iſtiusq; ciuitatis ſtatum atque otium perturbare atque peruertere poſsint. Ita q; auxilia contra illorum conatus poſtu latis. Quæ autē per uoſmetipſos parari àtq; effici poterāt, ea uos comparauiſſe iam omnia, ſuisq; diſpoſuiſſe ſingula & collocauiſſe locis adſcribitis. Quibus de rebus omnibus ſtudium, cura, diligentiaq; mihi ueſtra uehementer probatur: fidemq; ueſtram facimus certe plurimi. Nam quod ad præſentem ueſtrarum re rum formam attinet, etſi exiſtiment tum Bentiuolos, tum etiam reliquos, quos commemoratis, nihil tale cogitare, ne

uereri tamen queatis iſtius urbis otium
& tranquillitatẽ mihi minori, quàm pro
fectò debeat, curę ſolicitudiniq́ꝫ eſſe: pri
mùm quidem Alfonſo Duci Ferrarien-
ſium & Ioanni ac Gentili Saxatellis fra-
tribus interminatus ſum per literas, ne
manum ullam, neue auxiliũ ueſtris exu-
libus mitterent: ſed eos modis omnibus
prohiberent, ne conuellere ciuitatis ue-
ſtræ ſtatum molirentur: quod eos factu
ros ſanè confido. Idem etiã Guido Ran
goni ſcriptis ad eum literis mãdaui: neq́ꝫ
uereor, quin ipſe quoq́ꝫ nobis ſit, uti de-
bet, potius quàm illis ſatisfacturus. Lau
rentium deinde Medicem fratris mei fi-
lium cõmonefeci, ut ſi uos epiſcopus'ue
Polæ Bononiæ Magiſtratus opẽ ab eo
req́ꝫ publica Florentina petitum miſeri-
tis, rebus uobis omnibus præſto ſit ſine
ulla mora. Quòd, ſi erit opus, facietis, at
que ad illum, tanquam ad me mittetis.
Nam is propterea, quod uobis eſt uici-
nus, facilè iuuare uos atq́ꝫ celeriter pote-
rit. Quòd ſi maiore auxilio eſſe uobis o-
pus exiſtimabitis, meq́ꝫ de eo certiorem
facietis, copię noſtræ om̃es ad uos tuen
dos

dos defendendosq́ mittentur: ſic enim maximè reip. noſtraq́ dignitas retinebi tur. Vos autem ſingulis de rebus, quæ iſtic agentur, diligentiſsimè ad nos, ut ad huc quidem feciſtis, literas dabitis, ut uobis in tempore opitulari, cum initia rerum cognoro, facilius & exploratius poſsim. Datis Idibus Aug. M. D. XIIII. Anno ſecundo. Romæ.

Fabritio magno Rhodi magiſtro. XX

ETſi exploratum nobis erat pro tuo fraterno amore ac pietate triſtem te nuntium accepturum, cum intelligeres Cardinalem Finarium fratrem tuũ mortem obijſſe: uolui tamen ut de eo meis literis fieres certior, ut cognoſceres te atque tuos tuaq́ omnia paternæ mihi curæ, uti debent, fuiſſe. Quem ſanè uirum cum propter plurimas eius eximias'que uirtutes, & diligerem ut fratrem, & magno eſſe uſui in reipub. adminiſtratione uiderem, quantum mihi moleſtiæ, quantum mœroris eius mors attulerit, exiſtimare facilè ipſe per te potes. Ego quidem certè ſic exiſtimo, multum in eo uiro ſplendoris & præſidij remp.

amiſiſſe. Noſtri uerò in ipſum amoris & beneuolentiæ teſtimonium id ſupremũ fuit, quod omnibus profectò in rebus, quas impetrare à me uoluit, ut beneface ret ſuis, ei petenti ſatisfeci. Ipſe autẽ ita fortiter tẽperateq́; deceſsit, ut credi par ſit, Deum optimum maximum ex hoc impuro lachrymabiliq́; hoſpitio ad cœleſtis illum patriæ iocundiſsimam, beatiſſimamq́; ſedem euocare atq; traducere uoluiſſe. Nihil enim eorum, quæ ad ſanctiſſimè decedentes pertinent, prætermiſit. Quæ cum ita ſint, te hortor, ut eam iacturam æquo & erecto animo feras: ut uirum magnum, & ætate iam deuexa, & terrena omnia infra ſe habentẽ & contemnentem decet. Ego autem, ſi quid in eo ſolatij tibi eſſe poterit, polliceor tibi atq; recipio, me omnibus in rebus, quæ ad te dignitatemq́; tuam perti nebunt, fratris tui clariſſimi uiri amorisq́; eius erga te partes atque munera ſubiturũ, libentiſſimeq́; repræſentaturũ & præſtaturum. Tu modò ad rem Chriſtianam iuuandã, tuaq́; cura & diligentia, ut ſoles, amplificandã à luctu atq; mœrore te auoca.

te auoca. Erit id & te dignũ, & tuæ anteactæ uitæ proprium, & mihi gratum & optatum. Dat. XIII. Cal. Aug. M.D. XIIII. Anno ſecundo. Roma.

Laurentio Medici fratris filio. XXI

SIgnificauit mihi Matthæus Cominus Montisferetrianus, ſe bona ſua nondum recuperaſſe. Quod mihi quidem fuit ſanè moleſtum: qui homini nobis familiæq́ noſtræ imprimis dedito ſatisfieri ualde cupio. Quamobrem uolo des operam, ut is in priſtinas ſuas fortunas omnis ſine mora ſineq́ diſpendio reponatur. Preterea quoniam per ſupra ſyndicos Cortinarum Aretij propediẽ creãdus eſt is, qui Camerariatus & Maſſariatus muneri præſit: erit mihi pergratum, ſi abs te curabitur, ut Mattheus ipſe à ſupraſyndicis Aretinis legatur, qui eum magiſtratum gerat. Dat. XII. Cal. Aug. Anno ſecundo Roma.

Francisco Marchioni Mantuæ. XXII

QVoniam ad ſacra conficienda preces que diuinas celebrandas cantore mihi opus eſt, qui grauiori uo

ce cōcinat:uelim, ſi tibi incommodum non eſt, ut ad me Michaelem Lucenſem cantorem tuum mittas: ut eo noſtris in ſacris atq; templo, quod eſt omnium celeberrimum atq; ſanctiſsimum, communem q; totius orbis terrarum pietatē & lætitiam cōtinet, uti poſsim. Dat. tertio Cal. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Alfonſo Cardinali Senenſi. XXIII

SCripſit ad te Iulius Medices Cardinalis meis uerbis, uelles ad me mittere eum puerum, quem habes Gallum muſicæ artis peritum. Ex ijs enim, quos è Gallia accerſiui, unus atq; is quidem, qui peritior erat uoculaq; blandiore ac flexibiliore prędítus, mortem obijt. Eas literas cū tibi arbitrer redditas non fuiſſe: nihil em̄ ad illas adhuc quidē reſpōdiſti: has ad te alteras literas dare uolui, quibus item te hortarer, uelles de puero illo ſacra noſtra commodare: quibus in ſacris tu quoque, cum huc ueneris, pium honeſtumq; oblectamentum capies. Dat. Prid. Calend. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Franciſco

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci.

XXIIII.

INtelleximus te in recẽti eorum Ceſenę oppidi ciuium tumultu, quib. priora delicta peperceramus, quiꝙ nobis fidẽ apud te dederãt ſe pacta ſeruaturos, pacemꝙ nõ uiolaturos, opportunè prudẽterꝙ curaſſe, ne malũ ſerpere ulterius poſſet firmata tuo præſidio ciuitate, miſſisꝙ illò, qui eã regerent, cum eius te rei arbitrum feciſſemus. Quæ nobis omnia magnopere probantur. Mando aũt tibi, ut in eos qui pacta quiꝙ fidem non prę ſtiterunt, animaduertas, quemadmodũ tibi æquum eſſe atque opportunum uidebitur: ut cæteri, qui fidem nobis ſuam uel iã dederũt, uel daturi poſthac ſunt, eam fallere minus audeãt. Facieſꝙ nos de eo, quod egeris ãtꝙ ſtatueris, quàm diligentiſſimè certiores. Dat. Prid. Cal. Aug. Anno ſecundo. Roma.

Internuntijs apud Regem Hiſpaniarum noſtris. XXV

EXemplum literarum, quas ad Ferdinandum Regem dedimus, habebitis cum his literis: ex quo quàm

mihi

mihi gratum futurum ſit, ut cum Geuenſem Eccleſiam æpiſcopus defecerit uelit ut eam Gabrieli Archiepiſcopo Barēſi conferamus, facilè cognoſcetis. Itaq; uolumus, ut omnem curam diligentiamq; adhibeatis, ut ab ipſo rege id, quod uolumus, conſequamur. Dat. IIII. Non. Sept. M.D.XIIII. Anno ſecūdo. Romæ.

Ferdinando Hiſpaniarū regi. XXVI.

Ioannis Scotti, cuius fides & induſtria pro re Romana tuisq; rebus egregia atq; mirifica bellis Italicis extitit, controuerſiam quam habet cū ijs à quibus res eius domeſtica retinetur atq; diripitur, commēdo tibi maiorem in modum: petoq; abs te, ut eius cauſam cū ueterem, tum aduerſariorum artibus conturbatā explices: fautoremq; te homini forti atq; prudenti præbeas. Erit mihi ſanè quàm gratum. Dat. Prid. Non. Sept. Anno ſecundo. Romæ.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXVII

Onqueſti apud me ſunt Legati Maximiliani Romanorum Imperatoris deſignati, multis & quotidianis
prope

propè querelis. Ioannem Paulum Balio nem, dum is ueſtri exercitus Pręfectum ageret, captum ab Hiſpano exercitu, po ſtea fide data reuertendi cum iuberetur nobis petentibus dimiſſum, demum redire ſæpius iuſſum nunquã uiæ ſe dediſſe. Quam rẽ ægrè moleſteq́ ferre Maximilianum, ſeq́ deluſum exiſtimare, ijdẽ mihi ſæpe Legati ſignificauerunt. Quibus cũ bona ſemper uerba dediſſemus, proximè mecum egerunt longa cõſtantiq́ oratione, ut uel ipſum Ioannem Paulum ad Hiſpanorum exercitũ, cuius eſt captiuus factus, remitterem: uel darem operam, ut tu Chriſtophorum Frigapanem Maximiliani exercitus item Præfectum captiuum tuum miſſum faceres illius loco. Earum rerum alterutram niſi breui tempore cõfeciſſem, Maximilianũ graui ſe à me affectũ iniuria, irriſuiq́ habitum exiſtimaturũ. Quãobrem ut ipſe uel promiſſi mei onere, uel expoſtulationis eorũ moleſtia aliquãdo tãdem ſubleuer, peto abs te etiã atq; etiã, ut quemadmodũ Maximilianus meo rogatu Ioanni Paulo Romam ueniendi poteſtatẽ

fecit,

fecit,ita tu quoque Chriſtophoro ſe ad nos conferendi poteſtatē facias fide ab eo accepta ſe Roma me nolente nō diſceſſurum,neq; contra te hoc toto bello arma ſumpturum.Id ſi feceris, & me magna moleſtia liberaueris,& te illis æquū & iuſtū præſtiteris,qui fidem meam adhuc quidem deſiderant, ego uerò illius quidem certè,ſed mehercule etiam tuā. De eo cum Legati tui ſcriba ſum loquutus:is ad te ſermonem meum perſcribet. Datis ſexto Idus Septemb. Anno ſecundo.Roma.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XXVIII

IAcobum Sadoletum ciuem tuum cuius egregia & fideli opera ſcribendis epiſtolis quotidie utor, ob eius excellens atque præclarum ingenium, optimarum que artium ſingularem doctrinam,& præſtantem omni uirtutum genere animum magnopere amo, facio q; ſanè plurimi. Eius ſororis uir Tadeus Gilinus cupit impetrare abs te magiſtratum aliquem tuis in locis, quem triennium aut biennium exerceat: ut & honeſtius eos dies traducere,& familiā

ſuam

ſuam alere facilius atq; cõmodius poſ-
ſit. Itaque te nõ ſolum hortor, ſed etiam
rogo, uelis præclari hominis mihiq; cha
riſſimi propinquo prudẽti, ut intelligo,
uiro & uirtute prædito ſatisfacere: qui
tamen rem omnem deſideriumq; ſuum
tibi coràm ipſemet diligentius explica-
bit. Dat. v Id. Septemb. Anno ſecũdo.
Romæ.

Ludouico Gallorum regi. XXIX

ET ſi te antea certiorem feci, me tum
ad monaſteria, tum etiam ad Eccle
ſiam Caturcenſem, quorum & poſſeſſor
& Epiſcopus Cardinalis Finarius mor-
tem Romæ obierat, Ludouicum Carre
tum demortui propinquum & Franci-
ſcum Fiiſcum Cardinalẽ ſublegiſſe: hor-
tatusq; te ſum, uelles diplomata eis con
ficere, quibus ſignificares ea, quæ ſtatue
ram, probari abs te, atq; ita fieri tibi pla-
cere: te tamen his etiã literis cõmonefa-
ciendũ putaui, ne rem differres longius,
neue in eo te duriorem & difficiliorem
præberes, quàm uel meus erga te amor,
uel optimi hominis tibi planè dediti, at-
q; duorum alterius uiui, alterius nuper
mortui

mortui Cardinaliũ egregia atq; illuſtria in te multorũ annorum officia, ſtudia, labores etiã poſtularent. Dat. XVII. Cal. Octob. Anno ſecundo. Roma.

Ludouico Gallorum regi. XXX

PEtrum Nauarrum Cantabrum pręſtantem in rebus bellicis uirum captiuum tuum, cuius res fortiter & præclarè geſtas pro rep. Chriſtiana egregiãq; in nos fidem & pietatem tibi notas eſſe arbitror, ualde amo: eiuſq; incolumitas & ſalus mihi magnæ curę eſt. Itaq; quo maiore ſtudio poſſum, àbs te peto, uelis eum aliquando tandem miſſum facere. Qua de re Ludouico Epiſcopo Tricaricenſi Legato apud te meo per literas, & Ioanni Roccaforti Legato apud me tuo præſens ipſe mentem meam latius & diligentius explicui. ij ad te omia deferent. Dat. XII. Calend. Octob. Anno ſecundo. Roma.

Petro Nauarro Cantabro. XXXI

PRoficiſcenti ad te Ferrando, qui eſt ex ſocietate Franciſcinorum minorum, familiari tuo dedi ad Ludouicum Regem literas: quibus literis peto ab illo,

illo,te ut miſſum faciat,quod eum factu rum pro mea in illum uoluntate & bene uolentia ſane puto.Itaque hæc ut ſcires uolui,tum ut bono animo eſſes,confide resq́ me nulla in re,quę ad ſalutem liber tatemq́ tuam pertineret, negligentem fore.Quòd etiam plenius & uberius ex ipſoFerrando cognoſces.Dat.x11.Cal. Oct.Anno ſecundo.Romæ.

Municipio Firmano. XXXII

MAgna cum moleſtia percepi Ioannem Franciſcum Aſtuldi filiū Aſculanum ingenti armatorum homi nūm manu ueſtro in oppido compara ta res Aſculanorum perturbare aggreſ ſum fuiſſe,perductisq́ ad oppidi muros ijs militibus,quos coēgerat,penetrare oppidum hoſtilibus adortū modis mul tum turbarum excitauiſſe, magnum'q́ terrorem oppidanis incuſſiſſe.Quæ res cum indigniſſima ſit,quæ nobis ferenda uideat̄,pręſertim cum certior factus ſim Ioannis Franciſci profectioni uos ipſos fauiſſe,propterea quòd is multos tū ex ijs militibus,qui tuēdi iſtius oppidi cau ſa apud uos merēt,tū uerò etiā ex ueſtris

municipibus ſecum habuerit:mãdo uobis atq; impero pœna decem milliũ numũ aureorum propoſita ſi dicto audientes non eritis,ut impetum poſthac à ueſtris hominibus quoquo modo in res & fortunas Aſculanorum eiuſq; municipij territorium fieri ne permittatis, neue ueſtrum in oppidum Ioãnem Franciſcum Aſtuldi filiũ,aut ullos ex Aſculanis exulibus recipiatis,ſed eos uniuerſos ex municipio agroq; ueſtro, quoad fieri per uos poſſit,celeriter expellatis. Id ſi feceritis,harũ turbarũ quib.alimenta præbuiſtis,admiſſiq; ueſtri culpa ne uobis fraudi ſit ſtatuendi,uobiſq; ignoſcendi, occaſio mihi aliqua fortaſſe parabitur. Sin mandata noſtra deſpexeritis, dabimus pfecto operã, ne id impune feciſſe uos gloriari ullos apud homines uobis liceat. Dat. XII. Cal. Oct. An. ſecũdo. Rom.

Heluetijs. XXXIII

PRoficiſcenti ad uos Ennio Epiſcopo Verulano Legato meo mandaui,ut uobis plurimam ſalutem impartiret meis uerbis,uoſque magnopere laudaret de ueſtra in me obſeruantia,deq;

ea cu-

ea cura & ſtudio, quod pro noſtra & reſpub. dignitate maieſtateq́ tuenda & geritis quidẽ nunc, & ſemper geſſiſtis. Hortaretur autem etiam amãtiſsimè, ut poſthac quoque, quo ea, quę adhuc quidem feciſtis, conſilio non temerè feciſſe uideamini, uiã quam inſtitiſtis, in ea eodem paſſu pergeretis iter facere: talesq́ uos omni tẽpore pręſtaretis, quales & ipſa respub. experta nõ ſemel eſt, & ego, qui uirtutẽ ueſtrã atque cõſtantiã noui, uehementer fore confido. Quæ præter hæc ſcire uos atq́ cognoſcere uolui, ea uobis Ennius exponet. Me ſi ueſtri eſſe nominis amãtiſſimum exiſtimabitis, nõ fallam ueſtram opinionem. VI. Calend. Octob. Anno ſecundo. Romæ.

Heluetijs. XXXIIII.

EA, quæ in cauſa Eleutherij Ruſchi Lurcani Comitis ex nouem pagorum ſententia pro iuſticia ſtatuiſtis, & laudabilia ꝓfecto ſunt, & nos de ijs ipſi ueſtrũ ſanè iudiciũ collaudamus. Hortamur aũt uos, ut quę etiãnũ reſtant, ut res ad exitũ perducat̃, ea cõficiatis, hominisq́ bene de uobis meriti iuriũ in eo, ꝙ

eſt reliquū, quemadmodū adhuc quidē feciſtis, rationem habeatis. Erit id mihi admodū gratū: quòd etiam Ennius Epiſcopus Verulanus Legatus meus uobis latius atq; apertius ſignificabit. Dat. v. Cal. Octob. Anno ſecundo. Romæ.

Matthæo Cardinali Sedun. XXXV

CVm Ennius Epiſcopus Verulanus Legatus meus iſtuc proficiſceretur, ei mandaui ut tibi ſalutem adnūciaret, oſtēderetq; tuū ſtudiū, curā, diligentiā, laborem, quem mihi reiq; pub. impendis, eſſe gratiſſimū: eaq; omnia ut bene poſuiſſe te ſentias, me effecturum. Is alia etiā nōnulla, quæ te ſcire uolo, tibi ſignificabit. Valebis igitur, nosq; diliges. Dat. vi. Cal. Oct. Anno ſecundo. Romæ.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XXXVI

EGo uerò & magnopere te amo, & tibi omnibus in rebus, quòd cum Dei Opt. Max. uoluntate fieri poſſit, ſatiſfacere ualde cupio. Itaque Latinum Iuuenalem familiarem meum ad te mitto, ut is Herculem filium tuum ſacro chriſmate perungendū meo nomine teneat, eiq; adſit: quòd te & Lucretiā Ducem

cem ieus matrē uxorem tuam maximè cupere mihi ſignificauiſti. Qui quidem puer Deum oro, ut patri ſit quàm ſimillimus, uel etiam te ut uirtute facilè uincat atque ſuperet. Ego in eum amore atque beneuolentia parentis uicem ſecūdum te atq; illā me præſtaturū polliceor: cui ſuauiolū dabis & matri ſalutē dices. Da. IIII. Cal. Octob. Anno ſecundo. Rom.

Sebaſtiano Ferrerio Quæſtori Regio Galliæ Ciſalpinæ. XXXVII

INſulā & hortos, quos Romæ in Quirinali habes, emere de te ualde cupio. Itaq; peto abs te, quòd ſine tuo incommodo fiat, eos mihi uti uendas, quanti ipſi tibi uidebitur. Neq; enim uel te puto pluris poſtulaturum, quàm poſceres, ſi uulgò uenirent: uel ipſe minoris cogito. Dat. quarto Calend. Octob. Anno ſecundo. Roma.

Cardinali Albreto Gallo. XXXVIII

AMore & beneuolentia, qua te fraternè proſequor, tuaq; ualetudine me impellente has ad te literas dedi, quibus literis, quemadmodum Iulius Secundus Pontifex Maximus tibi extra

Italiam cõmorandi poteſtatem fecit, ità & ipſe, ut in Gallia moram ducere ſaluis legibus poſſes, tibi permiſi, quoad aliter ſtatuerem. Quod tamen ipſum non fiet, niſi commodo tuo: tibi enim ualetudiniq; tuæ conſultũ iri maximè cupio. IIII. Cal. Octob. Anno ſecundo. Rom.

ano Parrhaſio. XXXIX.

CVm id magnopere optem, ut Romanus literarum ludus à præſtantiſſimis doctoribus exerceatur, ut ij, qui ſe bonis artibus dediderunt, ea ex re fructus uberrimos percipiant: de tua in ſtudijs mitiorib. doctrina certior factus, ad ea publicè docenda Romę te ſublegi, ſtipemq; tibi dari iuſſi annis ſingulis ducẽtorum aureorum numûm. Quare uolo ad urbem quàmprimum uenias: libenti enĩ te animo atq; paterno uidebo. Dat. III. Cal. Octob. Anno ſecundo. Roma.

Claſſis Præfecto. XL

MAndo tibi, ut Ioannem Roccafortem Ludouici Gallorum regis Legatum nauibus longis, quibus præes, Maſſiliam, aut quem ad Prouinciæ locum ipſe uoluerit, peruehas, cum primùm

primùm nauigandi tempeſtas idonea erit. Nā quoniā is infirma admodū, & ualetudine eſt & uiribus, ualdè cupio, ut tranquillo nauiget mari. Dat. Prid. Cal. Octob. Anno ſecundo Romae.

Dauidi regi Abiſsinorum. XLI

PRoficiſcenti ad te Andreæ Corſalo ciui Florentino mandaui, ut tibi meis uerbis plurimam ſalutem diceret, certioremq; te faceret, pro tua in nos obſeruantia, & pro ardore tuo atque cultu in Chriſtianam remp. mirifico propeq; ſingulari, & amari te à me ſummoperè, & fieri ſanè plurimi. Quòd etiam his ad te literis perferri uolui, ut te hortarer, ut in iſtis remotiſſimis à Romana Eccleſia regionibus Dei Dominiq; noſtri Ieſu Chriſti nomen atq; gloriam, quantū poſſes maximè, propagares & extenderes: poteris autem, ſi in eo curam atq; animū intēdes tuum, ſemper quidem plurimū. Ipſe etiam Dominus, quem colueris, cuiq; gratum te earū, quas ab ipſo poſſides, maximarum fortunarum atq; memorē præſtiteris, te fouebit, adiuuabit, prouehet. Cæterùm Andream ipſum honeſtū

ſanẽ uirum, & induſtrium hominẽ, & ciuem meũ, & mihi ualde gratum, cõmendo tibi maiorẽ in modum. Dat. VI. Id. Oct. Anno ſecundo. Roma.

Octauiano Genuenſiũ Duci, & Federico Archiepiſcopo Salernitanorum, Fratribus. XLII

AMor erga uos meus propẽ ſingularis: quem quidem uos plurimis ueſtris maximisque uirtutibus & egregia perq́ ueteri pietate fidelibúſque officijs excitauiſtis, efficit ut tametſi de commodis ornamentisq́ ueſtris ſæpe cogitem, mihi tamen quotidie magis magisq́ eſſe cogitandum putem. Sed cum hoc tẽpore multa eſſent, quæ ad uos perferri magnopere cuperem, Auguſtinum Folietam municipem ueſtrum, familiarem meum, cuius mirificam probitatem atq́ uirtutem & eximiam ac propẽ incõparabilem in tractandis rebus cõſiliorum prudentiam propenſumq́ in uos ſtudium ſatis cognitũ habebam, miſi ad uos cum mandatis: ut is uos de rebus omnibus doceret. Dat. Prid. Non. Octob. Anno ſecundo. Roſilione.

Ludo-

Ludouico regi Gallorum. XLIII

ARchiepiſcopum Burgenſem, quē ad nos cum mandatis miſiſti, & ipſum libēter uidi: eſt enim mihi & cognitus & probatus, & tuas literas legi diligenter. Ex ijs atq; Archiepiſcopi ſermõne tuam in nos egregiam propenſionē mirificamq; uoluntatem abundè cognoui. De quo tametſi non ſemel neq; unis Internuncijs, ſed multiplicibus & autoribus & literis certiores facti ſumus: eſt illud tamē nobis, ut uerißimè dicã, magnopere ſemper gratũ. Eandem enim tuã illam erga me beneuolentiã, quam quidem, ut debeo, facio plurimi, uel augeri repetitione teſtificationis tuę, uel magis magisq; confirmari quotidie puto. De noſtro uerò in te, dignitatem, amplitudinēq; tuã paterno ſenſu atq; animo quan quã nihil eius latere te exiſtimo, multa ſum tamē cũ Archiepiſcopo loquutus. Ea te ab ipſo cognoſcere malo, q̃ ex meis literis. Quem quoniã mihi cõmendas, dabo operam, ut extet fructus commendationis tuæ. Dat. quarto Id. Octobris. Anno ſecundo. Viterbio.

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci.

XLIIII

ET legi tuas literas, & Horatium Floridum Internuntium tuum libenter audiui, excuſationemq́ tuam accepi libentiſſimè. Equidem is ſum qui te cum amicorum copia, tum reliquis opibus & præſidijs cupio eſſe quàm munitiſſimum, neminiq́ in te amando, atq; amplificãdo cedimus. Eoq́ te impẽſius decet, & noſtræ dignitatis & reip. maieſtatis atq; amplitudinis habere rationẽ. Verùm de ijs deq́ reliquis rebus, quas te ſcire magnopere uolo, ab eodem Horatio intelliges: cui mandaui, ut ſermonẽ quẽ cum ipſo habui, curaret ad te quàm celerrimè perferendum. Dat. tertio Id. Octob. Anno ſecundo. Viterbio.

LIBER DECIMVS.

Ioanni Neroni ciui Florentino. I

CVM ſtatutum nobis ſit à curis atq; laboribus, quibus aſsiduè pro Chriſtiana rep. nobis credita regenda atq; adminiſtrãda diſtinemur, auoca-

auocare interdum nos ijs animi remiſſionibus, quæ aucupij & uenationis ſtudio continentur, propterea quòd eiuſmodi per agros atq; ſaltus peruagatio, dum in equis ſumus, ad ualetudinem uiresq; corporis confirmandas plurimùm ualet, mediciq; noſtri nobis magnopere ſuadent, ut eo motus & uectationis genere q; creberrime utamur: moleſtũ admodũ nobis eſt id, quod ad nos multi perferũt, quicquid agri atq; ſyluarum intra uigeſimum ab Vrbe lapidem quoquò uerſus iacet, ita temere uulgo q; à uenatoribus aucupibusq; frequentari, ut omni auium & ferarum genere, quarum copia eſſe maxima couſueuerat, magis magisq; indies ſingulos exhauriatur, ſic profectò, ut earũ breui tempore magna Romæ caritas, magna in agris inopia uideatur futura. Quamobrem cupiẽti mihi ne priuatorũ hominũ maximè q; uel lucri cauſa, uel quod nullam rem aliam gerũnt, aucupio aut uenatui ſe dedentiũ libidine, meus & fratrũ meorũ E.R. Cardinalium, qui unà mecum ad reip. gubernacula uigiliam exercent, eiuſmodi

ſiue

ſiue uſus, ſiue uoluptas impediat, uiſum eſt eius te rei miniſtrum facere, cuius mihi & induſtria & diligentia & quidē certe probitas atq; prudētia probãtur. Itaq; mãdo tibi, ut eius tãtummodo agri, qui ad decimum à porta Vaticana uillaq; noſtra Manliana atq; ab Hoſtia totoq; à Tiberi lapidem intra uiam Caſsiã & maris littora pertinet, ſaltus ſyluasq; omnes cuſtodias; curesq; diligenter, ager ut is atq; tractus ab incolis, ab exteris, à peregrinis, à ciuibus, deniq; ullis ab hominibus aucupij aut uenationis exercendæ cauſa ne adeatur: præter eos, qui auiculas uiſco & noctua capiunt. Quod ut facere cõmodius poſsis, uolo ut tibi facultas ſit & armatos homines, quò uolueris, intra illos fines mittendi, qui retiũ & caſsium genus omne, quod in agris atq; ſyluis cõportatum repererint, uenabula omnia, canem uel ad indagãdas, uel ad cõſequendas capiendasq; feras idoneũ, accipitrem, aquilam manu aſſuetam intercipiãt: & illos, ſiue Domini, ſiue ſerui ſint, quos cũ ijs aucupio aut uenatui operã dãtes offenderint, mulctandi, quē-
admodum

admodum tibi ęquum & iuſtum uidebitur pro captarũ uolucrũ aut ferarum uaſtatarum modo. Quas quidem mulctas tibi omnes remittimus, uolumusq́ tuas eſſe. Confidimus enim te in eo non tuorum cõmodorum aut plane lucri cuiuſpiam, ſed tantummodo noſtræ uoluntatis rationem habiturum. Volumus aũt, ut cũ Roma exire nobis licebit, atq; per illa, quæ dixi, loca iter facere, nõ ipſi modò nos, ſed Cardinales etiam, qui nobiſcum erunt, atq; adeo multò magis, cohorsq́ noſtra omnis. & confirmare ſe aucupij & uenationis ſtudio, & exhilarare uoluptate poſſit Datis Nõ. Octob. Anno ſecundo Viterbio.

Ludouico Canoſſæ Epiſcopo Tricaricenſium Legato. II

PEtrum Nauarrum Cantabrum Ludouico Gallorum regi per literas perq; eius Legatum commendaui ſanè quàm diligenter. Amo enim magnopere hominem propter eius ſpectatam uirtutem, quod te non latet: cupioq́ ut eum rex è captiuitate atque cuſtodia, in qua propè triennium confecit, ad libertatem

libertatem reſtituat, miſſumq́; faciat rogatu meo. Eam tu rem quanto maximo ſtudio & diligentia fieri poterit, ſi mihi uoles gratiſſimũ optatiſſimumq́; facere, procurabis atq; conficies: ita tamen, dũ adhibeas in conſilium orationis tuę lenitatem atq; prudentiam. Dat. XII. Cal. Nouemb. Anno ſecundo. Sereuetere.

Vladislao Pannoniæ regi. III

DEdi proximis diebus ad te literas, quibus te de pace à Ludouico rege Gallorum & Henrico rege Britãniæ me auctore nuper inita certiorem feci. Poſtea uerò & ex literis Thomæ Cardinalis Strigonienſis, & Franciſci Marſupini eiuſdem Cardinalis Internuncij ſermone intellexi, te plurimis maximisq́; bellorum ſumptibus iam propè exhauſtum ad tuenda iſtius regni uicina Turcis oppida ſolum atque à ſocijs deſtitutum, tuis tantummodo opibus & prę ſidijs idoneum hoc tempore nõ eſſe. Itaq; rogare obſecrareq́; nos, ut quoniam cũ oppidorum illorũ cõſeruatione tui etiã uniuerſi propè regni ſalus, incolumitasq́; coniuncta eſt: uelimus tantum noſtrę

ſtræ opis tibi ſubminiſtrari,ut ea tueri at
que defẽdere poſſis: ne Chriſtianę reip.
hoſtes captis expugnatisq; ijs uires la-
certosq; cõfirment atq; augeãt, quibus
cũ libuerit, in reliquas,tui regni partes,
atq; adeo in robur & pectus ipſum auda
cter utantur. Habere autem te loca & di
tionem multis hominũ millibus ad bel-
lũ aptiſſimorum refertiſſimam : ut ſi tibi
ſtipendium ad eos alendos ſuppeditatũ
ſit,ualidiſſimum contra Turcas exerci-
tum cogere atq; conficere facilè poſſis.
Itaq; ſtatuamus, utrum regnũ iſtud per
ſeſe firmiſsimum & populoſiſsimum gẽ
tibus inimiciſſimis proijcere ad ſeruitu-
tem & ludibrium uelimus: an pro re fa-
cultatibusq; noſtris dare operam,ne ho
ſtes eo noſtri potiantur. Quas ad tuas
poſtulationes tibi reſpondeo, Primùm
quidem,pro mea in te gẽtesq; tuas cha-
ritate,proq; reip. dignitate,te tuosq; po
pulos, regnumq; iſtud omne mihi ma-
gnæ curæ eſſe. Deinde uerſare me no-
ctes atq; dies animo non tuam modò ſa
lutem & incolumitatem tuam,quę mihi
chariſsima eſt,ſed etiam de amplitudine

tua

tua deq; gloria ſæpiſsime cogitare, quóq; te pacto iuuē curamq; adhibeā, ut in bello, quod tibi à Turcis nunquam nō imminet, adminiſtrando ipſe te poſſis apud Deum quidem primùm, deinde apud omnes homines cōmendare q̃ maximis quamq; pulcherrimis uirtutis atq; gloriæ monumentis. Quamobrem ſi iuſtum exercitum cōficere, atq; in Turcas impetū facere ſtatueris, bellumq; ſic adminiſtrare, ut illuſtris aliqua in illos impreſsio expugnatioq; oppidorum cōſequatur, quinquies decies mille numū aureorū me ad id erogaturum daturūq; tibi ſpōdeo atq; recipio. Sin uerò id tātū modo conſilij ſuſcipies, ut tuta ab hoſtibus reddere tua illa propinqua Turcis oppida, de quibus ſcribis, tibi ſatisfuturum putes: bis decies mille numū aureorum tibi præſto ut ſint, cū me cōmoneſeceris, curabo. Itaq; excita exſuſcitaq; te Vladislae fili præclaras ad actiones animi magnitudine atq; cōſtantia ſuſcipiēdas: exemploq; maiorū tuorū, maximorū atq; ampliſſimorū Regū tibi propoſito, te cū ad tui regni populorūq; tuorū

& gen-

& gentiũ, tum ad Chriſtianæ reip. nõ ſo lũm propugnationẽ, ſed etiam amplificationem para. Quod cũ feceris, ſtatutũ habeas uelim, meas fortunas opesq; omnes fore in tua poteſtate. A deo aũt Op. Max. cuius cauſę patrociniũ hoc quidẽ tẽpore unus omniũ maximẽ ſuſcipies, ſecundi tibi tuorumq; conatuum exitus euentusq; proſperrimi ſunt expectãdi. Quibus de rebus omnib. multò ſum lati us atq; uberius cũ Marſupino loquutus: eiq; mandaui, ut tibi ſingula perſcriberet. Vale igitur, nosq; dilige. Datis XI. Cal. Octob. Anno ſecundo. Roma.

Thomæ Cardinali Strigonienſi. IIII

EXemplum literarum, quas Vladiſlao Regi ſcribimus, erit cum his literis. Ex eo mentem erga illum meam planè perſpicies: quam tu etiam meis ad illum uerbis deferes, explicabisq; ſingula & accuratius & prolixius. Ac te quidem ſcire uolo, nos nihil aliud ſingulis penè horis cogitare atque proſpicere, quàm ut pacem inter omnes Chriſtianos Principes conficiamus: eiq; rei neq; ſtudio, neque diligentia, neque labore,

neq; certe ardore animi contentioneq́; deerimus. Et quoniam in eo id, quod uo lebamus, à Galliæ atq; Britanniæ Regibus iam conſequuti auctore Domino iu mus, cæterorũ etiam Regum & Principum controuerſias placandi & terminãdi, animosq́; conſociandi confido eundem mihi Dominum uires & facultatẽ ſubminiſtraturum. Ac fieri profecto po terit, ut ad id auctoritas atque prudẽtia Regis Poloniæ Vladislai Regis fratris mihi magno uſui ſit futura. Quod cũ erit, ſtatim te faciam per literas certiorẽ: ut nauare in eo tu quoq; operã mihi tuam poſsis. Atq; ea quidẽ, de qua loquor, pax atq; concordia Deũ Opt. Max. oro & quęſo, ut ſuũ ad exitum nobis uiuentibus perducatur: ut reliqua quæ reſtant, multo meo quidem iudicio opiniõe q; re maiore, contra eius nominis hoſtes perpetuos communi omnium cõſenſu & uoluntate aliquando moliamur. Sed & hęc & alia, quę in eum ſermonẽ cõieci, quem quidẽ proxime habui cũ Frãciſco Marſupino ꝓcuratore tuo homine in primis diligẽte, ipſe ad te perſcribet: cui

cui mandaui,ut tibi ſalutem adſcriberet.
Dat. XI. Cal. Oct. Anno ſecũdo. Romæ.

Maximiliano Imperatori deſig. V

AVdita ea uictoria, quam ingẽtem & maximam Turcarum Rex Selinus contra Iſmaelem Sophim Perſię Regem de menſe Auguſti proſperrimo ſucceſſu eſt conſequutus, fratribus meis S. R. Cardinalibus ſtatim adhibitis, diligẽtiq; conſilio ea de re habito, uiſum eſt nobis ad omnes Chriſtianos Reges eſſe literas dandas: quibus literis & eos certiores tanta de re faceremus, & hortaremur, ut imminẽti uniuerſæ rei Chriſtianę periculo cõmuni cõſenſu atq; ſententia ire obuiã uellent. Quorũ quidem Regum cũ tu primus & dignitate & auctoritate ſis, id mihi tecum primùm atq; potiſsimũ eſſe agendũ exiſtimaui. Itaq; exẽplum Selini literarum ad Epidaurenſes, quibus uictorię ſumma seriesq; continetur, ad te mitto: quo perlecto pro tua ſingulari prudentia facile perſpicies, auerſus à noſtris morib. atq; ſacris homo eſſe rus ab ineunte ętate bello exercitibusq; ductantis aſſuetus, qui ſe regnandi libi-

dine cõtra patrem ſenẽ armauerit, eũq;
Regno expulerit ad mortẽq; compulerit, per fratrum & propinquorum aliam ſuper aliam coaceruatas cędes ad maximum orbis terrarum Imperiũ euectus, eo demum in Aſia rege deuicto, cuius unius maximè opes atq; potentiam uerebat, eiusq; regno capto, quid ſit facturus: cum illo integro ſuperſtitibusq; fratre atq; fratris filio, qui ei dubium paterni auitiq; regni ſceptrum faciebant, perturbare tamen nos exercitib. in Panoniam miſsis oppidisq; aliquot ui captis anno proximo ſit aggreſſus. Nemini profectò dubium eſſe debet, qui modò rectè minus etiã quàm mediocriter ſentiat, poſteaq; is eũ hoſtem perdomuit, à quo ſibi uno ab altero regni ſui latere, Aſia uidelicet ſuperiore, eſſe timendum uidebat, quin ſit in illos, quos ad Europam habet, exercitũ uictorem ſuũ, omnesq; ſuas imperijq; ſui uires, ipſamq; illam tot ſecũdis ſucceſsibus, tam crebris tãq; illuſtribus uictorijs ſibi blandiẽtem fortunã ſuam q; celerrime conuerſurus: qui quidẽ & maiori odio illi ſunt, ꝓpter

alienam

alienam ſacrorũ rationem totiusq; uitæ ſtudia & maiorẽ ei curam incutiunt propterea quòd nos multo ſe potẽtiores eſſe multoq; reb. omnib. ad bellum terra mariq; adminiſtrandũ paratiores homo minimè demens intelligit. Itaq; primũ omniũ debilitare nos cogitat ea ſocietate, Pannoniãq; ſuam facere: quę tametſi eſt ipſa quidẽ per ſe firmiſsima atq; bellicoſiſsima, ſuſtinere tamen tantos impetus una non poterit. Id cum fuerit aſſequutus, quid erit amplius, quod illius animum ad te atq; nos oppugnãdos unũ tantũmodo diem cohercere atq; cõtinere poſsit? Niſi forte qui propinquis, qui fratribus, qui parenti regnandi cupiditate nõ pepercerit, eum uolumus credere à nobis unis, qui et morib. illi & certe uoluntate hoſtes ſumus, animi facilitate atque adeò lenitudine tẽperaturum. Huic tam præſenti malo atq; periculo nobis remediũ medicinamq; adhibere ſedulo quęrentibus unũ illud ſeſe offert multo ante iam à me & prouiſum, & tibi reliquisq; Regibus principibusq; Chriſtianis ꝑpoſitũ: ut pace atq; cõcordia inter

illos omnes teq; inprimis tuosq; hoſtes cōciliata, depoſitisq; priuatis inimicitijs publice cōmuniq; cōſenſu hoſti uictori ac fortunę dulcedine ebrio opes uiresq; noſtras oēs cōiunctas atq; conſociatas opponamus. Atq; id quidem nos ſi ſępe aliàs, ut dixi, & tibi & reliquis Regibus fruſtra & ſine ullo uſu propoſuimus: eſt certe ea re tarditateq; noſtra factum, ut idem Turca & antea non unos ſuos hoſtes, & nūc Iſmaelem ipſum, qui unus ei ex nō Chriſtianis imminebat eratq; reliquus, debellare atq; poterere, Imperijq; ſui fines lōge lateq; promouere, opesq; ſuas multo & firmiores ad ſe defendendū, & ad nos aggrediēdos explicatiores paratioresq; reddere ſanè potuerit. Qui nobis rerum euentus q̄ ſit formidabilis, nemo nō uidet. Quod ſi nūc etiam non audiemur, aut potius ſi liberator noſter Chriſtus, qui uos per uicariū ſuum alloquit̃, atq; ad populos Remq; pub. ſuā tu endam impellit, non audietur, dicámne, an taceam? locus iam iamq; tot peccata noſtra corrigendi ſegnitiemq; ſarciendi nullus dabitur; uniusq; omes exitus, una

clades atque interitus manebit. Gliſcit nanq; malũ ſerpitq; indies latius, et uires horis ꝓpe ſingulis ita ſumit, ut ſi paululũ preterea preſtolabimur, ac noſmet ipſos, quẽadmodũ adhuc quidẽ fecimus, noſtris ipſorum uirib. contereinus, ſpes iam nobis auxilij atq; præſidij nulla reliqua ſit futura. Quamobrem per illam te baptiſmatis tui ſacram ſalutareq; undã, qua te Chriſtianũ es profeſſus, perq; tuũ Imperatoris nomen, quod te apud omnes nationes uere magnũ & uenerandũ facit, oro, abs teq; precib. omnib. peto & quæſo, ut quando tu omniũ Chriſtianorum Regum Principẽ geris, primus etiam odia inimicitiasq; tuas, quas cum Chriſtianis populis exerces, deponas: proq; animi tui magnitudine pacem, ſi non qua utilius, certe qua facilius fieri poteſt cõditione cum tuis hoſtib. ineas omneſq; moræ cauſas plane reijcias, ne per te cuipiam ſtetiſſe uideri poſsit, quo minus Chriſtianæ reip. Turcarũ gladijs ac furori propoſitę in tempore ſuccurratur. Id uel officij tui, propter quod reip. Chriſtianę plus quàm cæteri debes, uel

tui regni cauſa facere te oportet,ne tuos etiã aliquando populos, ſi obdormieris ea ipſa imminens omnib.illuuies atque pernicies trahat.Deinde tuo ut nomini atq; glorię conſulas,ne te eum locum tenente,quẽ tenes,ulla inſignis Chriſtianæ reip.nota atq; calamitas inurat. Demum etiã ut reliqui tuo ſe exemplo Reges ad id faciliores prebeant.Non enim uereor,cũ tu unus noſtris fidelib.monitis obtẽperaueris,quiſquam omnino ut ſit Eccleſię ſenatusq; cõſilijs hac in re cõmuniq; periculo aduerſaturus:ut noſtra hęc in Turcas profectio,quam dies atq; noctes cogitamus,neceſsitasq; ipſa nobis ſuadet, parari celerius atq; cõmodius poſsit.Quemadmodũ quidẽ te facturũ,quæ tua ſemper fuit pietas atq; prudẽtia,ſanè confido. Reliquũ eſt,ut ualetudini tuę ſeruias:à qua tibi nõ recte eſſe permoleſte tuli. Quãquam quidẽ cum has literas dabã,ſperabam te conualuiſſe:iam enĩ erat febricula illa leuior, qua tẽtabare.Saluebis igit. à nobis omnib. & ualebis.Datis Non. Nouemb. M. D. XIII. Anno ſecundo.Roma.

Thomæ

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum Legato. VI

EA quæ ſcribimus Maximiliano imperat, deſig. de pace cum ſuis hoſtibus ineunda, ut imminenti reip. noſtræ periculo ire obuiam poſsimus, ab earũ literarum exemplo his concluſo literis cognoſces, Mando autem tibi, ut ad eas literas etiam uim adiungas orationis tuæ, quam tibi cauſæ ratio facile ſubminiſtrabit: adiuuesq́ quãtum poteris ſermone tuo conſilium & ſententiam noſtram. Quod cum feceris literas ad me de rebus omnibus dabis quàm celerrime quamq́ diligentiſsime. Datis Non. Nouembris. Anno ſecundo. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magiſtro. VII

ET ſi te exiſtimo de recenti Turcarũ Regis uictoria Sofianiq́ belli exitu ante quàm nos intellexiſſe; tamen cum id ipſum ex me etiam ut ſcires uolui literisq́ iis, quæ erunt infrà ſcriptæ, quib. tota rerum ſeries explicatur, tum illud imprimis quod tibi uiro optimo & rei Chriſtianæ ſtudioſiſsimo fore pergratum puto: me ſcilicet ad omnes Chri-

ſtianos principes dediſſe literas, quibus eos quanto maximo ſtudio & contentione potui, hortatus obteſtatuſq; ſum, ut pacem inter ſe quàm primũ reiectis priuatis inimicitijs cõficerent: ut nos ad illam iam diu à me, ut ſcis, inſtitutam animo, & ipſis propoſitam, nũc uerò etiam neceſſario ſuſcipiendam in Turcas profectionem atq; bellum accingere cõparareq; poſſemus. Quæ ut pax cõficiat, ſcire te uolo, me omnẽ meam curam, uigilãtiam, auctoritatem adhibiturũ, omnem lapidem, ut eſt in prouerbio, cõuerſurum: ſperoq; pro domini, cuius res agitur clementia non fruſtra eum me laborem ſuſcipere. Te aũt & hortor, & planè rogo, ut quando uicinus illis es, quid agant, quid moliantur, quid etiam cogitet, perquiras diligẽtiſsime, faciasq; me in dies ſingulos de rebus omnibus certiorẽ: ut prorſus nequid ignoretur: quo facilius quid agẽdum nobis ſit, ſtatuere in tẽpore poſsimus. Erit id & tui officij tuęq; diligentię perprium, & nobis per opportunum perq; gratum. Dat. Pridie, Idus Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Seba-

Sebaſtiano Ferrerio Quæſtori Regio Galliæ Ciſalpinæ. VIII

ET literas tuas, quibus me de lætitia, quam de meis familiæq; meæ proſperis rebus percipis, deq; tuis pro mea meorumq; incolumitate decretis ſupplicationibus certiorem facis, libenter legi: & Ioannis Laſcaris de ea re ſermonē audiui excepiq; libentiſsime: uolo autē ut exiſtimes te tuosq; omnes chariſsimos mihi eſſe: idq; me, quotieſcunq; ſe occaſio dederit, re comprobaturum. Ceterùm excuſatio, quam affers, quod des ad me minus ſæpe literas, mihi probatur. Ea de re, deq; reliquis rebus omnib. ad ipſius Laſcaris literas te reijcio: qui ad te ſingula perſcribet. Dat. tertio Non. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Franciſco Gherino ciui Florentino. IX

GRauiter ac permoleſte tuli, proximis te comitijs in nouis iſtius reipublicę magiſtratibus creandis prætéritum fuiſſe. Scire enim debes paucos meorū ciuiū mihi te iocūdiores eſſe, paucos à me pluris fieri, Et quoniam ea in re

uolunta

uoluntatem erga te meam atq; beneuolentiam perſpicere facile potuiſti:te hortor æquo ut animo, quæ euenerunt, feras. Dabo enim apud iſtam remp. operã efficiamq; profectò, ut dolor, quem ex ea reiectione cepiſti, alicuius tibi potioris uel honoris uel cõmodi uoluptate celeriter ſarciat. Dat. Prid. Non. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Bartholomæo Aluiano Venetorum exercitui Præfecto. X

SCire te arbitror Ludouicum Canoſſam Tricaricenſium Epiſcopum propter plurimas ſuas maximasq; uirtutes & magnopere à me diligi, & meum Legatum apud Galliæ Regem agere. Eius fratrum germanorum bona & fortunæ omnes atque prouẽtus, quos è fundis ſuis colligunt, ſunt in uilla Garzani, quæ eſt in agro Veronenſi & ampla & luculenta. Quare peto abs te, des operam, ut ſi tuus exercitus in ea loca peruenerit, ea bona tuis à militibus ne diripiantur, ſed tuta prorſus ab omni tuorum militum incurſione ſint. Quod etiam Legato Veneto, qui tuis in caſtris eſt,

meo

meo nomine ſignificabis. Id erit mihi tã gratum, ꝙ quod gratiſsimũ. Dat. VI. Id. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Vito Furſto Præfecto Mutinæ. XI

ET mihi & Maximiliano Imp. deſig. fœdus initũ eſt, pactiq́ ſumus, ut is Mutinæ oppidi eiusq́ agri ius omne mihi cederet atq́ remitteret: quemadmodum ex diplomate, quod ea de re confectum eſt, poteris cognoſcere. Tametſi id te ſcire iam arbitror, literasq́ à Maximiliano, quæ tibi eam rem ſignificarint, accepiſſe. Quare uelim ut Fabiano Lippo familiari meo uiro probo et mihi probato, quem ad te his cum literis miſi, ius & poſſeſsionẽ oppidi Mutinæ, cui præes, eiusq́ arcis, agri, uicorum omnium des tradasq́ liberaliter. Dat. Prid. Id. Nouemb. Anno ſecundo. Roma.

Maximiliano Mariæ Inſubrum Duci. XII

ETſi cum ſuperioribus diebus nobis renunciatum eſſet Nicolaum Scottũ ſeſe ad Venetos, ut apud illos contra Maximilianum Imperatorem deſig. ſtipendia, faceret, contuliſſe, ſanè quàm

pro

pro eo, acres poſtulabat, grauiter molẽ ſteq́; tuli, tam temerarium tamq́; audacẽ eum fuiſſe, ut non ſolum ignorantibus nobis, ſed contra omnino quàm uolebã mus, proficiſci ad illos non dubitarit: tamen cum nuper cerior ſim factus eum Crema proficiſcentem interceptum ab hoſtib. Mediolanumq́; perductum eſſe, non potui nõ dolere, quòd uir fortis & bello egregius gentiſq́; ſuę facilę princeps in manus hoſtium incidiſſet. Itaq́; tametſi pro ea tã inſigni temeritate hoc quidem certe mereri uidebatur, ut alieniori nunc eſſe nos in ſeſe animo ſuo in periculo experiretur: tamen quoniam exẽplo illius, cuius uicariũ in terris gerimus, mites eſſe clementesq́; nos maxime omniũ conuenit, has ad te literas ſtatim dedi: quib. etſi te pro animi tui magnitudine nihil in eũ grauius, quàm in captiuos milites ſtatuere homines magni ſolent, quamq́; conſuetudo militię ac ius quaſi quoddam belli fieri permittit, eſſe facturum arbitrarer: tamẽ abs te peterem, ut quando is multo in me uerius Romanamq́; remp. cuius eſt ipſe ſocius

quàm

quàm in te deliquit, Nicolaũ ad nos remitteres: ut in eũ ſtatuere pro more noſtro poſſemus. Erit id cum ad gloriã tui nominis augendã aptius, tum nobis uehementer gratum. Dat. X. Calend. Decemb. Anno ſecundo, Romæ.

Duci & Magiſtratui Genuenſium. XIII

MAgna me læticia is nuncius affecit, quo certior factus ſum quietis ueſtræ hoſtes, qui contra uos cõtraq; præſentem ueſtræ urbis ſtatum animis infenſiſsimis ſe armauerant, irritos conatus ſuos effudiſſe, nosq; eis fortiter repugnãtes magna cũ ueſtra laude & gloria dignitatem ueſtram tutatos. Itaq; ea de re uobiſcum uere atq; ex animo gratulor. Sic enĩ exiſtimo, deum Opt. Max. qui rectas hominũ bene uiuentium proborumq; uirorum uoluntates facile perſpicit acta ueſtra atq; conſilia probauiſſe, ſtatuiſſeq; ne uobis noceri ab iniquis atq; improbis poſſet. Veruntamen quoniam de Federico Archiepiſcopo Salernitano Legato ueſtro intellexi eoſdem illos hoſtes nihildũ de ſua in uos improbitate uoluntateq; remiſiſſe, atque alia

etiamnum moliri, egi cum Florentinorum Magiſtratibus Laurentioq; Medice fratris mei filio, mandarent eis equitibus atq; militib. qui Piſis ſunt, ut ad uos tuēdos defendēdosq; contenderent, uobisq; præſto eſſent, quo tēpore quóque loco iuſsiſſetis. Quod ſi uobis erit opus maiori auxilio, Florentinorum equites militesq; quotquot habent, & noſtrę copiæ omnes ad uos ſtatumq; ueſtrum & dignitatem retinēdam atq; oppidū conſeruandum & confirmandum celeriter traijciētur. Volo enim omnes homines intelligere, me pro ueſtra ſalute non minus, quàm pro meis patrięq; meæ fortunis, laribus, incolumitate laborare. Quē admodū cum Federico ipſo ſum loquutus: qui uobis reliqua perſcribet. Datis VII. Id. Ian. Anno ſecundo. Roma.

Heluetijs. XIIII

EX ennij Epiſcopi Verulani & Gori Gherij Legatorum meorum literis intellexi, uos in fœdere mecum quidem prorogando, cum Florentinis autem & cum mea gente atque familia ineundo nonnihil eſſe ſuſpenſos,

non

non quod dubium ulli ſit, quin, quo ardore animi hoc Imperium Romanosq́ Pontifices antehac ſemper coluiſtis, eorumq́ auſpicijs multa egregia præclaraq́ facinora geſsiſtis, eodem quoq; eſſe in poſterũ ſtatueritis: nam id quidem inter omnes iam prope cõſtare ſignificãt: ſed quia de ratione capitũ, quæ in fœdere ſcribendo firmari oportet, inter uos non conuenit, & multi multa afferunt, plura immutãt, aliqua nec recipiunt quidem, eo tardiores uos ad rem conficiendam quotidie fieri aſcribunt. Qua in rẽ nihil uobis prẹſcribere debeo quos tam diligo, quàm qui maximè, tam coniunctos eſſe nobiſcum puto, ut ueſtra ipſorum cõmoda mihi eſſe uſui exiſtimem. Puto etiam uos ijs in rebus atq; ſententijs optimo conſilio duci. Illud dico, noſtra utrorumq́ maximè intereſſe, uos in hoc fœdere ſiue cõfirmãdo ſiue ſanciendo non eſſe lentiſsimos. Imminet enĩ nobis omnib. hoſtis efferus atq; perpotẽs Turca: quem quidẽ tot proſperrimis ſucceſsibus atq; uictorijs exultantẽ niſi retuderimus, iam iamq́ aderit noſtris in iu

gulis ſuos gladios cruentaturus, quos modò è neceſſariorũ, quos è propinquorum, quos è fratrũ ſuorũ abſciſsis ceruicibus ac prope patris ſui cano corpore atque tremulo eduxit. Nã & magnos comparare illũ exercitus, & ingentẽ claſſem ornare atq; inſtruere, ad nos perferunt qui Bizantio ueniunt: quibus utriſq; rebus ſimul uti niſi contra nos planè non poteſt. Id ueritus rẽ pulcherrimam illam quidem maximeq; ſalutarem, ſed implicatam ac perdifficilẽ & cogito dudũ & paro, ut pacem inter Chriſtianos reges omnes atq; populos conficiam: ſperoq; Dei opt. maximi benignitate atq; munere non fruſtra me laborare: modò uos uni ueſtram mihi operã nauetis. Id erit, ſi quàm celerrime hæc, quæ inſtant, fœdera ſancietis: quibus conſtitutis maior mihi erit apud reliquos Reges auctoritas, ſi uobis ſocijs eos cõmonefecero, ut pace atq; concordia cum ſuis hoſtibus inita ad profectionem ſe in Turcas comparent. Itaq; à uobis quanto maiore ſtudio poſſum, peto, ut quemadmodũ adhuc quidem maximarũ rerum geſtarũ

Romanis

Romanis Pontificib. auctores extitiſtis, ita nunc etiam nobiſcum tam exoptatæ pacis initium & quaſi fundamenta iacia tis: ut reliqua, quæ reſtant, multo quidẽ & laudabiliora & magis ſalutaria, aggre di unà atq; ad exitum perducere poſsimus. Sed & hæc & alia quæ oportet, mei uobis Legati explicabũt. Deũ oro, ut qualem nobis mentẽ erga uos dedit, talẽ uobis eſſe uelit erga nos, ad ea celeri ter cõmuni conſilio conſtituenda, quib. eius maximè nomen, gloria, cultus, pietas augeat̃. Dat. VI. Cal. Feb. M. D. XV. Anno ſecundo. De uilla Seueriana.

Franciſco Regi Galliæ. XV

GRatiſsimæ mihi tuæ literæ fuerũt, quibus oſtendis aſſentiri te ut de Narbonenſi Epiſcopatu, quem conferre Iulio Cardinali fratri patrueli meo cu piebam, quæ uellem, ſtatuerem: omnesque cauſas & rationes, quas quidem plurimas neque leuiſsimas colligis, quibus aliorſum trahebare, deſiderio meo te adſcribis poſthabuiſſe. Quod tamen ipſum etiam ex Epiſcopi Tricari cenſis Legati mei literis intellexi: qui de

tuo propenſo & liberali erga me Cardi nalemq́ ipſum animo ad nos multa per ſcripſit. Ea res prætereꝗ́ quòd illum tibi magnopere deuinxit, ita mihi grata atq; optata accidit, ut ſtudiũ, quo tenebamur ut te, qui quidẽ planè adoleſcens ad omnium ampliſsimi nobiliſsimiq́ regni gubernaculum acceſsiſti, & beneuolentia complecteremur, & auctoritate noſtra confoueremus, non parũ mediusfidius auxerit. Itaq; intellecta uoluntate tua de fratrum meorum E.R. Cardinalium ſententia eam illi Eccleſiam hodie contuli. Te autẽ, quod ſupereſt, hortor, eadem animi liberalitate cures, ut ſine ullo uel impedimento uel mora negotium conficiatur. Eo & officium erga me Cardinalemq́ ipſum tuum, & illius erga te ſtudium, & mea ſanè charitas augebit. Datis tertio Non. Feb. M. D. XV. Anno ſecundo. Romæ.

Aloiſiæ Regis Gallorum matri. XVI

EX Legati mei literis intellexi, quanto ſtudio cum Franciſco Rege filio tuo egeris, ut is uellet, ut de Epiſcopatu Narbonenſi cui prȩficere Iulium Medicem

cem Cardinalem fratrem patruelem me um cupiebam, pro noſtra uoluntate ſtatueremus. Quæ res ita mihi atque illi grata atq; iocunda accidit, ut quanquã tu in eo huius reip. quæ tibi quidem pro tua pietate chariſsima debet eſſe, dignitatem & autoritatem es tutata, officiũq; præſtitiſti optimæ & præſtãtiſsimæ mulieris, plurimum tamen ex eo tibi debere uterq; noſtrum facile præ ſe ferat, eoque magis, quòd Rex non paucis neq; uulgaribus ſanè cauſis, quæ in alia ipſum impellebant, deſiderium noſtrũ prætulit. Quamobrem ſcire te planè uolo, eo te officio & Cardinalem tibi tuoq; filio deuinxiſſe, & meã in illum beneuolentiam auxiſſe. Quemadmodum ab eodem Legato meo latius intelliges. Dat. III. Non. Feb. Anno ſecundo. Romæ.

Matthæo Cardinali Seduno Heluetio.

XVII

MOleſte ſanè tulimus Maximilianum Mariam Inſubrum Ducem haberi in cuſtodia iuſsiſſe Ioannem Petrum Moronum ciuem Mediolanenſem, Federici Cardinalis ſancti Angeli

procuratorē ea de cauſa, ut fructus monaſterij Morimundi, quos is Cardinali debet, quiq; apud ipſum ſunt, ab eo per uim atq; iniuriam extorqueant: eiusq; te iuſsionis auctorē fuiſſe, quē minime quidē decuit, minimeq; opus fuit. Eo de genere toto iniuriarū tametſi proxime ad te literas dedimus, quib. te hortabamur, uelles inferendis Cardinali detrimentis modum aliquem aliquando tandem ſtatuere: tamen quia non ſolum eæ te literæ nihil mouerūt, ſed poſt eas multo etiā, quàm antea, grauius atq; iracundius te geſsiſti: has ad te alteras dare literas uolui, ut te diligentius cōmonefacerem, meminiſſes, Federicum & eſſe Cardinalē, & haberi, nosq; id Romanamq; rempub. ſtatuiſſe: neq; eſſe regē aut populum Chriſtianū ullum, qui non ipſum eo nomine appellet. Hęc quanti tibi facienda ſint, ſi neſcis, cur te fieri Cardinalem appetieris, non intelligo. Si ſcis, & magni æſtimas iſtam dignitatē, uide ne quod tibi amplum putas, in altero te minimi facere, non tam ullius uitium redarguat, q̃ ſit tuum. Quod ſi reliquæ cauſæ

omnes

omnes parum apud te quidē ualent,tui te ordinis & dignitatis ratio ab eiuſmodi conſilio reuocare certe debet: ne tuo exemplo quilibet laceſſere reliquos etiā Cardinales ordinemq́ ipſum auguſtiſsimum audeat: unum q́ ueſtrum male habenti licentia ad cæteros facile contemnendos emanet. Hæc ſcripſi impulſus non magis Federici cauſa,q̄ amore in te meo mutuaq́ noſtra beneuolētia. Tu ſi offenſionum iracundiæq́ tuæ finem feceris,& illum frui monaſterij ſui fructib. & penſionibus paſſus fueris, profectò & reliquis Cardinalibus tibiq́ ſpe conſules,& huius reip. dignitati uidebere tuas rationes poſthabuiſſe,& mea mandata non deſpexiſſe. Dat. XVI. Calend. Martias. Anno ſecundo. Roma.

Magiſtratui Parmæ. XVIII

VEnit iſtuc meo iuſſu Iacobus Corregius,ut in Caſtri Gibelli poſſeſſione nobis tradenda curet agatque meo nomine,ut res ſine armis ex uoluntate noſtra tranſigatur. Quamobrem curabis, ut quoad ipſe adire ad eos,quorū intereſt,tractareq́ rem poſsit,omnia ſu-

ſpendantur, pacataq́ ſint: eiq́ fidem habebis ijs in rebus, quas ad te meis uerbis deferet. Datis. XV. Calend. Martias. Anno ſecundo. Roma.

Ioanni Iordano Vrſino. XIX

INtelleximus inter Aldobrandinū Archiepiſcopum Nicoſienſium, & Ludouicum Petiliani Comitem germanos fratres diſceptationem quandam ſuper Fiani oppido rebusq́ alijs magno animorum ardore ſuſceptam exerceri, timeriq́ ab eorum propinquis, ne breui ad acerbiſsimas contentiones, atq́ ad arma proſiliant. Quare te hortor, atq́ abs te, tanquam ab homine Vrſinæ gentis facile principe, diligenter peto, cures quàm primùm desq́ operam tua prudētia, ut ea cōtrouerſia cōponatur. Quod ſi perficere non poteris, utrique eorum meo nomine uolo mandes ab altercatione ut abſtineant, quoad ipſi te audito ſtatuere, quæ æqua erunt, poſsimus. Datis. XV. Calendas Martij. Anno ſecundo. Roma,

Lauren-

Laurentio Tuccio ciui Florentino. XX

GRatæ nobis tuæ literę fuerunt, quibus tuam in nos mirificam obſeruantiam ueterêq; in familiam noſtram cultum multo quidem antea nobis & perſpectum & cognitum facile oſtendiſti. Itaq; uolo exiſtimes, nos in tua cõmoda eſſe propenſos, teq; ſi Romam ueneris, libenter uiſuros: ita tamen, dum id itineris ſenectutis ualetudinisq; tuæ incõmodo ne ſuſcipias. Dat Prid. Calendas Martij. Anno ſecundo. Roma.

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. XXI

SI unquam aliàs ulla in re concupiuiſmus impetrare abs te optatos exitus noſtræ petitionis, hęc una eſt, in qua id per te conſequi maximè omnium expeto, ut Marco Cornelio Cardinali aliquando tandem remittas atque reſtituas fructus Eccleſiæ Veronenſis, cui præeſt, reliquorumq; ſacerdotiorum quæ is in tua ditione habet. Qua de re non hortor te ſolum, ſed etiam magnopere & uehementer rogo ijs de cauſis, de qui-

bus ad Thomã Epiſcopum Feltrinorũ des. Legatũ meũ ſcripſi, cuius ad ſermonem, ne bis in ſcribendo ſim longior, te reijcio. His aũt literis te rogo, ita mihi reſpondeas, ut ſingulas petitionis meæ cauſas & amãter & prudenter te appareat cõſideraviſſe. Dat. VIII. Id. Mart. M. D. XV. Anno ſecundo. Romæ.

Thomæ Epiſcopo Feltrinorum Legato. XXII

EA quæ ad Maximilianum Imper. deſignatum de fructibus Eccleſiæ Veronenſis & reliquorum ſacerdotiorum M. Cornelio Cardinali reſtituendis breuiter ſcripſi, ab exemplo mearum ad illum literarum, quas ad te mitto, quod erit cum his literis, cognoſces. Quoniã aũt magnopere mihi eſt cordi, neq; ſolum cordi eſt, ſed mea etiam intereſt, ut res ad optatum exitum perducatur, uolo captes obſerueſq; tẽpus id, quo tempore nihil te ab eo non impetraturum poſsis confidere, literas meas ei reddendi: ijsq; redditis petitionem meã tuis tum uerbis, tum precibus quantum maximè poteris, accurate atq; appoſite

ſubſe-

ſubſequare, cuius tui cum illo ſermonis illud ſit caput: me pro Cardinali Cornelio nõ tantopere laborare ſolummodo, quia Cardinalis ſit: quanq̃ id quidem & me mouet maximè, & illius etiam animum mouere & flectere ſanè debet: uel quia fratrũ meorũ E.R. Cardinaliũ uniuerſus ſenatus precibus omnibus, expoſtulationibus, cõtentionibus prope quotidie hac nos de re appellet, atq; ut eius ordinis iura auctoritatemq́; ne prodamus, à nobis nõ tam petat, quàm etiam exigat: quibus quidem tam aſſidue tantoq́ opere æqua præſertim petentibus deeſſe nullo pacto poſſum: ſed etiã propterea, quòd eſt ipſe quidẽ de me optime amplisſimeq́; promeritus, & quòd ei maiorem huius mei Pontificatus partem ſanè debeo. Ea enim is in nobis reipub. pręficiendis egit, cura, ſtudio, diligentia, labore, animiq́; ſui motibus omnibus & ſenſibus, ut illi multo maximã eius rei gratiã habeamus. Quanq̃ quidem, ut pergam ad reliqua, diu eſt, quod cum illo, tãquam cum fratre optimo atque iocundisſimo uiuo: omniaq́; frater-

na germanaq́ beneuolentia ſtudia atq́ officia inter nos exercentur. Nunc autẽ ad priorem ueteremq́ noſtram neceſsitudinem amoremq́ mutuum additis ingentibus illius meritis ita eſt mihi animoq́ meo gratus, nihil ut addi poſſe ad noſtram coniunctionem uideatur. Itaq́ meo à latere fere nunquã diſcedit. Quoniam autem ademptis ei diſtractisq́ ijs, quos dixi, fructibus, alere ſeſe ipſe non poteſt, alo eum ego atq́ ſuſtento impenſa mea. Quod etſi libentiſsime facio, eſt tamen mihi, ut uerißimè dicam, permoleſta perq́ grauis eius impẽſæ cauſa: prę ſertim cũ eius rei is ſit auctor, à quo ſubleuari me in rebus etiã dubie iuſtis pro meo in illum ſingulari amore atq́ beneuolentia æquiſsimum profectò eſſet, ne dũ in hac, in qua certe ipſa rectus mos, conſuetudo, ius omne, æquitas omnis, pudor ipſe, pietasq́ ineſt, debeam. Neq́ enim obeſſe Cardinali debet, quod Venetus natione ſit: cum ipſe ita moderate omnibus in rebus quę ad Maximilianũ pertineant, ita temperate, ita non ambitioſe ſemper ſe geſſerit, ut indigniſsimũ planè

plane ſit, cum ipſe in illum nihil omnino agat, nihil cogitet, debitum etiam illi cultum & obſeruãtiam præ ſe ferat, ſuæ ſe uitæ atque uictus alimenta atq; præſidia, quoniam ab illo intercipiantur, deſiderare. Quam indignitatem reliqui Cardinales omnes periniquo animo cum ferant, ea de re ita apud me cõtendunt, ut dixi, prope quotidie, ut quilibet ſuam ſe cauſam agere in Cardinalis cauſa, quilibet ꝑ ſeipſo laborare atq; niti exiſtimet. Timent enim & uerentur maximè, ſibi quoque aliquando idem ne accidat alijs ab Regibus, ſi Cardinalis Cornelij dignitas cum reipub. dignitate coniuncta per nos hac in re atq; cauſa negligatur. Itaq; quod initio dixeram, non tam moueri me cæterorum Cardinalium cauſa & precibus ad fructus Cornelianos procurandos: nunc mehercule, ut iam liberius dicam, quod ſentio, nõ moueri modò fateor ea me re & concuti, ſed planè etiam conuelli magnopereq; perturbari. Neque enim ſuſtinere illos iam, meq; ab eorum & iuſtis & quotidianis querelis tueri poſſum. His omnibus de cauſis

pete-

petere te ab illo meis uerbis atq; precib.
uolo,ut me quidem hac animi ſolicitu-
dine,his impenſis atq; onere, ſe uerò ea
calumnia,atq; etiam hac moleſtia libe-
ret:neq; enim ab incepto poſſum,niſi re
impetrata deſiſtere. Itaq; remittat ali-
quando tandem Cardinali Cornelio e-
os,de quibus loquimur fructus,uel iuſti
ciæ,quam unus omniũ maximè atq; ſan
ctiſsime omni tempore coluit:uel ſacri
Cardinalium ordinis & Collegij, quod
apud omnes homines auguſtiſsimũ ſem
per fuit:uel huius reipub.dignitatis,quã
tueri ipſe imprimis debet:uel mea demũ
cauſa, qui illum tantopere amo tantiq;
facio:uel ſimul omnium. Atq; mea qui-
dem certe cauſa non eo modo, quo illi
atq; alijs regibus cõmendare ſępe mul-
tos ſoleo,ſed quo agerem,ſi pro Iuliano
Medice fratre germano meo, uel etiam
ſi pro ipſo me,quãquam & pro me ago,
hac in re atq; cauſa laborarem. Id ſi fece-
rit,confirmabit ille quidem in omnium
hominum mentib.atq; ſermonibus ex-
iſtimationem,quã alit, liberaliſsimi Re-
gis atq; iuſtiſsimi. De Cardinali Corne
lio

lio aũt, deq; cæteris Cardinalibus optime merebitur. Ego uerò id eo loci apud meũ animum atq; memoriæ ſenſum reponam, ut eius in rebus & poſtulationibus, ſi quid acciderit, in quo me quoque ipſe uelit ſibi petenti ſatisfacere, ut ſunt omnium rerum uices, facile appareat, mihi ſe in eo feciſſe gratiſsimum. Ex his uerbis potes facile perſpicere, quantum prudentiç, ſtudij, diligẽtiæ, ſit abs te adhibendum, ut res ex ſententia tranſigatur. Itaq; non erimus longiores. Vnum addam, quanti me facis, tantundem hoc in negocio & procurando & conficiendo tute labora. Dat. octauo Id. Mart. M. D. X V. Anno ſecundo. Roma.

Vladislao Regi Pannoniæ. XXIII

CVm & Reipublicç Chriſtianæ dignitas, & tui regni atque populorum ſalus in eo mihi uerſari hoc tempore maximè uideretur, ſi certa in Illyrico atque Croacia municipia Turcis ex poſita loci natura ſatis ad reſiſtendũ idonea, etiam hominum opibus atq; præſidijs munirentur: Vincentio Ototienſiũ Epiſcopo & Iulio Cortonenſi procuratoribus

toribus meis mandaui,ut eam curam ſuſciperent,eoq́ ſe cõferrent,quàm celerrime fieri poſſet. Eis magnum tritici numerum magnum ordei illò comportandum iuſsi dari,puluerisq́ perfecti ad tormenta impellenda libras mille: ſulphuris pręterea libras decies mille: ſalis nitri quinquies mille:quibus ex rebus puluis,ſi eſſet opus,cõfici poſſet. Tormenta etiã uarij generis aliquot. Atq́ ijs quidem rebus omnibus curatæ pecunię adieci numos aureos uicies cẽtum: qua pecunia quibusq́ reb.ex Epiſcopi Veſprimienſium Croaciæ pręfecti ſententia & conſilio uterentur. Audio autem operæ precium eſſe maximè quidẽ certe ut mœnia eorum oppidorũ reficiantur, & uallo ac foſſa pręcingantur,ſed ſi quid eſſet aliud,quod uel ædificari , uel muniri oporteret,id eos ita iuſsi procurare,ſi Epiſcopus Veſprimiẽſium mandauiſſet. Te autẽ magnopere hortor,ut quam ad te pecuniam ex reip.propediẽ ærario ſum miſſurus,quæ quidẽ erit ad uicies mille aureorum numum ; eius multò maximã inſumas partẽ illis in locis & municipijs & fir-

& firmandis & cõmuniendis. Hæc cum me uideas pro tua tuorumq; incolumita te laborare, quid te ipſum facere Vladiſlae oporteat, facile iudicabis. Itaq; non ero longior. Dat. III. Cal. April. M. D. XV. Anno tertio. Roma.

Epiſcopo Veſprimienſium Præfecto Croaciæ. XXIIII

DEdi ad Vladislaum Pannoniæ Regem Vincentio Ototienſium Epiſcopo & Ghilio Cortonenſi interpretibus & procuratorib. meis literas: quos ad certa Illyrici Croaciçq; municipia, ut ſcis, & firmanda & munienda ad Turcarum impetus ſuſtinendos mitto petente maximè & monente te: quib. ex literis quãtos labores quãtas etiã impenſas ſuſceperim, facile intelliges. Nũc te hortor, ut quando in eam procurationẽ atq; curã te auctore ſum ingreſſus, cuius prudentiæ atq; in reb. gerendis experientię plurimũ tribuo: quibuſcũq; in reb. eſſe illis uſui poterit uirtus auctoritasq; tua, eos iuues, Ghiliũq; pręſertim, cui mãdaui, tuo ut cõſilio muniẽdis illis oppidis, & bello, ſi forte in aliquẽ tumultũ eorũ

aduentus incideret,adminiſtrãdo & do
cẽdo utereĩ.Id facere te oportet cũ reip.
Chriſtianæ, cuius res agitur, cauſa,tum
tua,quo impulſore uſus ſum, tum uerò
etiã mea:qui te ſecũdũ regẽ tanti facio,
ut tibi tota iſta in regione latiſsima atq;
populoſiſsima præferã neminẽ. Dat. III.
Cal. April. M. D. XV. Anno tertio. Ro.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXV

MItto ad certa Illyrici Croaciǽq; oppida Turcarum incurſiońibus ex
poſita Vincentium Epiſcopum Ototi-
enſium & Ghilium Cortonenſem pro-
curatores meos cum cõmeatu armamẽ-
tisq;,ut ea bene atque celeriter muniat:
ijsq; mandaui,ut omnem diligẽtiam ad-
hiberẽt,ne quid illis in locis detrimenti
Res Chriſtiana pub.acciperet. Quare te
hortor,mãdes q; primũ tuis magiſtrati-
bus,quos in Illyrico habes,ut quibuſcũ-
que in reb.ferre opẽ meis procuratorib.
poterunt,ut mãdata noſtra facilius atq;
celerius conficiant,illis præſto ſint: ma-
ximeq; in calce reliquaq; materia atq;
operis ad foſſas, uallũ,mœnia,uel ſarciẽ
da

da,uel exędificãda ſubminiſtrãdis:recipiãtq́; ac ſeruent ea omnia fideliter,quæ ij à nobis ſecum ferent, quoad illa ulterius deportari opus ſit.Demum ita ſe gerant,ut ea cura,quã ad cõmunem Chriſti populorum utilitatem ſuſcipio,quantum maximè poteſt,proficiat,& illos appareat miniſtros eſſe Principis optimi ſummaq́; religione prędíti.Dat.III.Cal. April.Anno tertio.Roma.

Emerico Pannoniæ Palatino Principi. XXVI

LEgi tuas literas , quibus & tuam in nos mirificam uoluntatem & in Romanam remp.ſingularem cultum pietatemq́; præ te fers.Quarum duarum rerũ animiq́; tui propenſionum & inductionum quę ad me pertinet,ualde mihi grata eſt,quæ ad remp. ea etiam ſancta & uehementer probata & mihi eſſe debet & bonis omnibus. Itaq́; de utraq́; ualde te amo.Quod ut etiã apertius ſcire poſſis, exemplum literarũ, quas ad Vladiſlaum Regẽ dedi,tibi deſcribi iuſſi, tum ut quam curã pro Chriſtianę reip.dignitate tuenda ſuſcepi,ea ne te lateret tum

etiam ut te hortarer,ut communem cauſam apud regē ipſum iuuares auctoritate tua & gratia:ut quas impēſas feciſſem pro iſtius regni maximè ſalute atq; gloria,eæ quàm fructuoſiſsimæ eſſent futuræ.Cęterū quod ad Epiſcopatū Varadienſiū attinet, cui poſtulas ut filium tuū uelim pręficere,eſt illius qdē certe ætas ad id pōderis ſuſtinēdū imbecillior: ſed quia te,ut dixi,ualde amo, dabo operā, ut quanto aptius & citius pro noſtra dignitate fieri poſsit,ſatis appareat tuā apud me auctoritatē plurimùm ualuiſſe. Dat.Cal.April.M.D.XV.An.tertio.Ro.

Nicolao Leoniceno. XXVII

Literas tuas, quibus literis egegiam & ſingularem tuam in me obſeruantiam docte ſanè luculenterq; oſtendiſti, legi libentiſsime:tuumq; ſtudium mihi operam nauandi, ſi qua in re uti uellem, in illis agnoui: quod mihi gratiſsimum fuit. Te uerò & amaui profecto omni tempore,multiplicemq; & excellentem in optimarum artium ſtudijs doctrinam tuam magni,ut debui, feci: & nunc etiam Petri Bembi ſcribæ à latinis mei,qui te miri-

te mirifice diligit,& Ferrariæ in Prodominatu patris ſui admodum adoleſcens cum eſſet,de tuo pleno fonte hauſiſſe ſe præcepta philoſophiæ dictitat,riuulũq; duxiſſe,apud me habito multa cum tua laude ſermõe facile adducor, ut ad priorem meam in te beneuolentiam magno addito cumulo unice te cõplectar & ꝓſequar:cupidusq; ſim ornãdi tui meritis & prẽmijs & laudib. Id te ſcire uolui,ut ſi quid eſſet,in quo tibi uſui & ornamento eſſe poſſet amor erga te meus, cõfidẽres te à me omĩa,quẽ uelles,poſſe cõſeq. Dat.IIII.Non.April.An. tertio Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXVIII

EGregia ſingularisq; probitas, prudentia,uirtus , atq; in agendis tractandisq; rebus iſtius reip. ſumma cum lenitate coniuncta tum grauitas,tum etiam diligẽtia Petri Landi Legati tui,en nobis magnopere cõmendarũt.Itaq; & hoc tẽpore toto,quo eum apud me eſſe uoluiſti, magno amore hominẽ ſum cõplexus,et uidi atq; audiui uſq;quaq; libẽtiſsimè;& nunc ad te atq; ad patriã iuſſu

 tuo

tuo reuertentẽ his proſequi literis uolui tanquam teſtib.& noſtrę in illum uoluntatis,& muneris non ſolum prudenter, ſed etiam præſtanti modeſtia,integritate,ſtudio acti ab illo cũ magna tua ſemper tuæq́ reip.& Senatus iſtius laude & dignitate.Quæ quidem res officijq́ per functio chariorẽ tibi illum reddere ſanè debet.Ipſum aũt redire nũc ad te eo nobis minus moleſtum eſt,quo aliquot iã menſes ſunt,cum is Romę incommoda ualetudine utiť.Sperat aũt ſe, cum iſtuc atq; ad ſuos redierit, facile conualiturũ. Quæ ſpes ne eum fallat.Deũ Opt Max. precor.Tibi uerò illũ Senatuiq́ iſti,non quod exiſtimẽ ciuẽ ueſtrum optimum hominem & prudẽtem uirum deq́ uobis optime meritum apud uos cõmendatione mea egere,ſed ut mihi ipſe charitatiq́ in illum meæ morẽ geram, ſummopere atq; diligẽtiſsime commendo. Dat. VIII.Id.April.Anno tertio.Rom.

Maximiliano Mariæ Mediolanenſium Duci. XXIX

ALteris meis literis hortatus te ſum, ut Paulæ Gonzagæ id,quod ratio ne

ne dotis ei debet, dari iuberes uel ęqui tatis cauſa,cuius eſſe miniſter imprimis debes,uel mea,qui eius fratrem clarũm & præſtantem uirum unice diligo: ut ſe ſuſtentare,& cœlibatum in quo aliquod iam annos eſt,ducere honeſtius atq; cõmodius poſsit. Quod quidem te facturum uel propterea cõfidebam,quod nihil eſſe prope intelligebam fauore atq; tutela maximorum hominũ & uirorum principum dignius uiduis mulierib. quibus ſanè omniũ gentiũ leges,mores,cõſuetudines,plurimum tribuunt. Verùm cum pręter ſpẽ, expectationẽq; noſtrã nihil abs te curatũ, nihil mãdatum ea in re adhuc quidẽ ſit,credo quod occupationes magnę tuę cogitationẽ tibi illam eripuerint:nõ eñ arbitror nihil te tribuere meis commęndationib. uoluiſſe:iterum te & hortor,& planè rogo, uelis dare operam,ut mulieri ſatisfiat. Omnino eam rem ita tibi cõmendo,ut etiã cupiã te in ea procuranda diligentiorẽ eſſe,q; cauſa ipſa poſtulat:ut oſtendas me à te pluris,quàm cætera,fieri. Dat. XII.Calend,Maias,Anno tertio.Roma.

Philippo Gualterotto ciui Florentino. XXX

ALlatum ad nos eſt te apud animũ tuum propoſuiſſe, unicam filiam tuam Raphaeli Medici gentili meo nuptui uelle tradere: quod mihi admodum iocundum fuit. Nam & Raphaelem ipſum ualde diligo, & te facio, uti debeo, plurimi. Quare tua hæc uoluntas mihi uehementer probatur: ſciretq; te uolo, nuptias iſtas ſi confeceris, eum me nuncium libentiſsime auditurum. Deum autem imprimis precor, ut quæ tibi & filię domuiq; tuæ, atq; illi nobisq; omnibus uſui & uoluptati futura ſint, ea per te hoc in negocio tranſigantur. Dat. Cal. Maijs. Anno tertio. Roma.

Latino Iuuenali familiari meo. XXXI

CVm magnopere cupiam, ut ſimultates ac belli ſemina inter Maximilianum Mariam Mediolanenſium Ducem & Octauianum Ducem Genuenſium populumq; Heluetiorum exorta iam atque iactata, pro communi bono atq; ipſarum partium ſtatu per me adiutore Domino quàm celerrime ſopiantur

tur & aboleantur: mando tibi, de cuius fide atq; in agendis reb. experiẽtia magnopere confido, ut magnis itinerib. ad Maximilianum quidem primùm, deinde ad Heluetiorũ eos pagos, qui militiam in Italia faciũt, demum Genuam te conferas: omneq; tuum ſtudium, diligentiam, curam, laborem, adhibeas, ut pacẽ inter illos omnes firmare atq; conficere poſſis. Pro qua cõficiẽda rebusq; conſtituẽdis ſi quid meis de uerbis promittere atq; recipere ſiue uni, ſiue alteri eorum, ſiue planẽ omnib. oportebit: id omne, quod promiſeris quodq; receperis, ratum & gratũ me habiturũ, fidemq; tuam in eo pręſtaturũ, omniaq; illa, quæ tu egeris, probaturũ, hoc meo chirographo polliceor & ſpõdeo. Dat. XV. Cal. Iun. Anno tertio. Romæ.

Octauiano Duci Genuenſium & Federico Archiepiſcopo Salernitanorum, fratribus. XXXII

QVa de cauſa Latinum Iuuenalem familiarem meum adoleſcentem probitate atque uirtutibus præditum ad uos miſerim, ipſe uobis exponet.

Quoniam aũt ſimultates odijq́ ſemina, quæ inter uos & Ducẽ Mediolanenſiũ populumq́ Heluetiorum nimis iam & diu et acriter iactanẽ, ſine graui et ueſtrę urbis & totius Italiæ incõmodo ulterius progredi exerceriq́ nõ poſſunt: pro mea in uos charitate etiã atq́ etiã à uobis peto, animum & mentẽ inducatis ad ea ſtatuenda, quæ mihi, qui propterea quod abſum ab earum rerum culpa longius, iudicare recte poſſum, fore uobis & uſui, & dignitati, & certe otio magno pere uidenẽ. Non enim, ut bene uobis atq́ feliciter ſit, minus laboro, quàm ſi uel pro pãtria ipſa mea, uel hoc ꝑ Imperio Romanaq́ rep. eã curã ſuſcepiſſem. Dat. x v. Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. XXXIII.

NOn uni ad me nuncij, rumor etiam ipſe attulit, eſſe quoſdam qui in huius reipublicę ditionem inuadere armis cogitent, Parmamq́ atq́ Placentiam imprimis. Quod etſi non queo credere: recta enim ſentio de omnibus: tamen ne prorſus imparati offendamur, ſi quiſpiam

quiſpiam erit,qui male cogitata exequi cupiat,peto à te,cuius in me remq́ hanc publicam pietatem animiq́ magnitudinem neq́ paucis & grauiſsimis in rebus ſum expertus, uelis Iacobo Gambaro, quem ea de cauſa ad te uenire iuſsi,eam militum tuorum manum tradere ad ea municipia munienda,quã is à te requiret. Pluribus uerbis non utar, cum propterea, quòd te eius ſceleris, quod paratur,ſi modò quiſquam eſt, qui tãtum ad ſcelus ſe comparet,ipſa indignitate permotum excitari per tete atq́ ardere animo puto:tũ quia tota de re Bernardus Bibiena Cardinalis meo iuſſu literas ad te dabat,cum hæc ſcriberem. Datis VI. Cal.Iun. Anno tertio.Roma.

Fabritio magno Rhodi Magiſtro. XXXIIII

CLemens Rhodius metropolites tum tua, tum uerò maximè Ioannis Laſcaris familiaris mei docti hominis commendatione & gratus mihi eſt & probatus ſic,ut eum item tibi ipſe eiusq́ res commendare facile ſtatuerim. Nota tibi eſſe arbitror,quæ à me proxime

me conceſſa & cōdonata illi fuerunt. Ea ne ipſi abrogari ullis ab hominibus, néue iniuriam fieri permittas, abs te peto. Dat. III. Cal. Iun. Anno tertio. Roma.

Octauiano Duci Genuenſium & Federico Archiepiſcopo Salernitanorum, fratribus. XXXV

QVoniam quod tantopere cupiebam, de pace nihil eſſe adhuc confectum & cōſtitutum uideo: has ad uos literas dedi, ne ea de cauſa rem poſſe cōfici diffideretis, aliaq́ꝫ cogitanda uobis eſſe atqꝫ ſtatuenda exiſtimaretis. Nam & ea in re nihil prętermittam, uel ſtudij, uel diligentiæ, uel laboris, tentaboq́ꝫ omnia & moliar, in quo nihil dum etiam eiuſmodi uideo, prorſus ut ſit deſperandum: & ſi erit is meus inanis atqꝫ irritus de pace labor & cogitatio, tum illud aggrediar, quod quidem mihi præripere ueſtrorum inimicorum nullus poterit: atqꝫ ad uos oppidumq́ꝫ & dignitatem ueſtram tuendam & cōſeruandam omnes meas, omnes Florentinorū copias, quę quidē ſunt paratiſsimę, ſtatim mittam: oſtendamq́ꝫ omnibus hominibus,

quanti

quanti uos unos faciam, quiq́ ſit meus erga uos ſenſus, ſtudium, beneuolentia. Quare uolo bono uos atq; magno animo eſſe. Quin etiã ut cogitationes meas omnes clarius atq; plenius intelligeretis, Ioannẽ Veſpuccium familiarẽ meũ magnis ad uos itineribus his cum literis uenire iuſsi, qui mentem uobis noſtram explicaret. Datis tertio Calẽdas Iunias, Anno tertio, Roma.

Ioanni Blaſsiæ triremium Præfecto. XXXVI

MAndaui Ioanni Veſpuccio, quem ad Octauianum Genuẽſium Ducem & Federicum Archiepiſcopum Salernitanorum fratres miſi, ut ad te ſermonem meum, quem cum eo habui, perferret, ijs de rebus, quas te ſcire magnopere cupio. Cuius illud caput eſt, ut hãc ad oram littoraq́ noſtra à pyratis & purganda & munienda cum ijs noſtris triremib. quas nunc quidem tecum habes, Centumcellas nauigatione non intermiſſa te conferas. Datis tertio Calendas Iunias, Anno tertio, Roma,

Sigiſ-

Sigiſmundo Trotto Ferrarienſi.

XXXVII

QVam ad me ſcriptam probe ſane & multa muſicæ artis ſuauitate atque dulcedine aſperſam cantilenam attulit Vincentius Mutinenſis miſſam abs te mihi, ea me reliquosq; quos habeo multos, ut ſcis, ea in re doctos homines oblectauit tenuitq; plurimùm. Mirifice enim placuit, uiſaq; eſt eiuſmodi, ut nihil ei ad aurium delectationem animosq; permulcendos prope deeſſet. ita uocum inflectione, uarietate, concinnitate, artificio deniq; omni & tẽperamento contineb atur. Qua in re & tuam in me obſeruantiam, & optimum ijs in rebus ſenſum & iudicium animi ingenijq; tui profectò agnoui. Itaq; iſta tua diligentia cum de ueteribus tuis miſsis ad me ſcriptis cantib. tum de hoc nouo, mihi ualde grata eſt. Quod te ſcire uolui, ut conſideres, me de te & remunerando & ornando cogitare. Dat. V. Id. Iun. M. D. XV. Anno. tertio.

Roma.

Floren-

Florentinis. XXXVIII

VAlde mihi opus eſt eis libris, quos Angelus Politianus à peruete rib. illis, qui à uobis publice aſſeruātur, Iuſtinianarum legum & Digeſtorum libris, quos Pandectas uocant, ſua ipſe manu deſcripſit. Qui quoniam apud uos ſunt, uos hortor, ut eos Laurentio Medici fratris mei filio mihi mittendos dari iubeatis. Eos uobis, cum uſus fuero, ſtatim remittam. Datis. xv. Calend. Iul. Anno tertio. Roma.

Laurentio Medici. XXXIX

PRoficiſcenti Florentiam Franciſco Saluiato deeſſe nolui, quo minus ſcriberem ad te, dares operam, ut à ſuis creditoribus inſigni aliqua moleſtia ne afficeretur: maximeq́; eam ob cauſam, ne quid ex ſuis fortunis rebusq́; iis quæ moueri ſolo nequeunt, ſiue inſulam, ſiue fundum, uendere atque diſtrahere cogeretur. Itaque erit mihi ſanè quàm gratum, ualde enim hominem diligo, ut facilitate prudētiaq́; tua eius cum creditoribus ita agas, ut malum malo ne addant, contentiq́; ſint, ut eius rei modus aliquis

aliquis & ratio amice ineatur: quemadmodum tibi eſſe aptius expeditiusq́ uidebitur. Quod quidem creditores uelle ipſi cum propterea debebunt, quòd eſt Franciſcus planè ſoluēdo, tū etiā, quòd ipſe adiumento illi eſſe, eamq́ ſolutionē mea pecunia explicatiorē facere cogito. Dat. XII. Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Ludouico Areoſto Ferrarienſi. XL

SIngularis tua perq́ uetus erga me familiamq́ meam beneuolentia, egregiaq́ bonarum artium & literarum doctrina, atq; in ſtudijs mitioribus præſertimq́ poetices elegans ac præclarum ingenium iure prope ſuo expoſcere uidētur: ut quæ tibi uſui futura ſunt, iuſta prę ſertim & honeſta petenti, ea tibi à me non libenter modò, ſed etiam liberaliter concedantur. Quare cum libros uernaculo ſermone & carmine De geſtis errantium, quos appellant, equitum, ludicro more, longo tamen ſtudio & multorum annorum cura uigilijsq́ cōfeceris, eosq́ cōductis abs te impreſſorib. edere in manus hominū ſtatueris, ut ea tua diligentia probiores exeant, tū ut ſi quis

fructus

fructus ea ex re percipi poteſt, is ad te potius, qui cõficiendi poematis laborẽ es perpeſſus, quàm ad alienos deferat: edico & mando, ne quis te uiuente eos tuos libros inprimere, aut impreſſos ue nundare, ullis in locis audeat ſine tuo iuſſu & uoluntate. Qui contra mandatum hoc noſtrum fecerit, admiſerit, is uniuerſæ Dei Eccleſiæ toto orbe terrarũ expers eſto. Dat. duodecimo Calend. Iul. Anno tertio. Roma.

Franciſco Mariæ Vrbinatium Duci. XLI

IOanni Mariæ Mutinenſi internuncio tuo mandaui, ageret tecum, tuas ut copias eſſe paratas ad profectionem iuberes, efficeresq́ ut eſſent quàm optime quamq́ celerrime inſtructæ. Eumq́ ad te uenire iuſsi tum hac de cauſa, tum ut te de meo beneuelo in te paternoq́ animo & uoluntate coràm certiorem faceret. Quare te hortor, ut & charitatem erga te meam & hominum de te ſpem, quam excitaſti, fide, cura, diligentiaq́ tua in reipublicę negotijs adminiſtrandis mandatisq́ meis explicandis & con

ficiendis hac in iuuenili tua ſurgētiq; ad huc ętate atq; florenti non cōfirmes modò, ſed etiam augeas. Decimo Cal. Iul. Anno tertio. Roma.

Antonio Sanctæ Crucis. XLII

CVm de tua in bellicis rebus uirtute & fide magnopere poſſe me cōfidere exiſtimem, ut libentius cum res exigat, mihi præſto ſis, ornatior'que te, quo eris iuſſus cōferas: ſexcētorū numū aureorū penſionē in annos ſingulos ſtipendij nomine tibi ut dent ærarij Quæſtorib. mādo: ita quidē, ut quarto quoq; menſe tibi uel tuis procuratoribus eius ſummę tertiā partem perſoluāt. Dat. X. Calend. Iul. Anno tertio. Roma.

Populoniæ Domino. XLIII

ET tuam fortitudinem bellis exercēdis, & uigilantiam atq; ſolertiam ad miniſtrandis, & fidem animiq; tui ſenſum uel ardorem potius nobis & colendis & obſeruandis plurimi ſane facio. Id ut clarius atq; apertius intelligas, atque etiam ut mihi maiori eſſe uſui, cum opus erit, poſsis, ad quinquies mille numorum aureorum penſionem annis tibi ſin

gulis

gulis ab ærarij Quæſtoribus iubeo dari. Tu uerò ita te geres; ut facile oſtendas te magnam curam exercere, ut & ſanguinis propinquitati, qua nobiſcũ es cõiunctus, & tuæ dignitati, & expectationi noſtræ maxime ſatis facias. Dat. XII. Cal. Iul. Anno tertio. Romæ.

Bernardo Bibienæ Cardinali. XLIIII

CVm omnium, quas in Pontificatũ curas gerimus; ea non poſtrema ſit, ut Mariæ ſemper uirginis Dominiq; noſtri matris Lauretanæ phanum auguſtiſsimum; quod magnis ſumptibus atque impenſa multos iam annos à Romanis Pontificibus cõſtruitur, qua maximè conuenit diligentia & ſtudio conficiatur, eiusq; phani prouentus probè cuſtodiantur, reliquaq; omnia; quæ ad ipſius Virginis matris cultum loci'que religionem non ſolum retinendam, ſed longe etiam, ſi fieri poſsit, ad augendam atq; amplificandam pertinent, rectè ádminiſtrētur: ipſius te Lauretani templi, ædium, domus, loci, prouentuũ omnis generis, eiusq; templi exædificationis, cultus, curatiõis, miniſtrorũ, operumq; omnium

omnium procuratorē facio. De tua enī in Diuam pietate, in rem Romanam ſtudio, in me autem, cui quidem familiæq; meæ omnia penè uſq; à puero ſummæ cum integritatis & fidei, tum uerò curæ atq; diligentiæ egregia & præclara officia præſtitiſti, peruetere obſeruantia uoluntateq; admonitus, nihil eſt rerum omnium, quod tibi recte mandari crediq; poſſe non exſtimem. Itaq; tibi in eo procurationis munere obeundo eandē poteſtatem idemq; ius largior in teq; transfero agendi omnia, mandandi, ſtatuendi, quę poteſtas quodq; ius mihi, idem ſi agerem, mādarem, ſtatuerem, profectò eſſet. Quare tuum erit, qui uirtute atque ingenio ſic abūdas, nemo tibi in utriſq; ut præferatur, in ſingulis æquentur pauci, eum magiſtratū ita gerere, ut & phanum illud apud omnes homines plus in dies uenerationis & celebritatis acquirat, & mihi extet fructus laboris & induſtriæ tuæ. Dat. Cal. Iul. M, D. X V. Anno tertio.

Roma.

Leonar-

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XLV

CVm exiſtimarem propter ea, quæ tibi fœdera cum Turcarum Rege ſunt, non poſſe te aperte quicquam atq; palàm contra illos moliri: eorum autem latrocinijs et incurſionibus, quas creberrimas faciunt, per me ipſe ire obuiam, oppoſitaq; illis loca noſtra communire atq; defendere cuperem: ſtatui triremes aliquot, quæ Anconi fabricatæ ſunt, deducere & ornare eã ob cauſam. Quare abs te peto, ut tormenta bellica, cæteraq; armamẽta, quæ ad naues eas inſtruendas ſatis ſint, mihi commodes. Ea de re Auguſtinum Beatianum familiarem meum & ciuem tuum probum ipſum uirum & ingenio doctrinaq; præſtantem ad te mitto: qui tibi mentẽ meam latius explicabit. Cui etiam mãdaui, ut certos Græcorum libros, quibus egeo, Venetijs perquireret. Ea in re ſi illum iuueris, erit mihi gratum. Dat. tertio Non. Iulias. Anno. tertio.

Roma.

Raphaello Petrutio Epiſcopo Groſſetanorum Romanæ arcis Præfecto.

XLVI

VT amoris erga te mei atq; beneuolentiæ, & eius curæ, quam in Romana arce cuſtodienda mihi impendis, fructum aliquem iam nunc percipias: Carrantianam domum meam cum bonis, quæ ad portam Vaticanam egreſſis urbem prima omnium ſeſe oſtentat, tibi dono do, trado, eamq; domum cum hortis tuam eſſe uolo: ita tamen, ut hæredes tuos ne ſequatur. Datis tertio Cal. Auguſti. Anno tertio. Roma.

Raimundo Cardonæ, Proregi Neapolis. XLVII

DEdi ad M. Antonium Columnam meum Præfectum equitum literas, quibus ei mando, ut cum ſuis equitib. CL. tot enim ſunt, Veronam ſe quã celerrime conferat. Quamobrem te hortor, ut eos equites, qui Veronæ ſunt, quorum præfecturas Mutius Columna & Troilus Sabellus gerunt, proficiſci Parmam atque Placentiam iubeas per Mantuanum agrum, aut qua ſecurius

poſſe

poſſe eos iter facere intelliges:ſed ita, ut omnẽ profectionis opportunitatem in celeritate poſitam exiſtiment. Datis ſeptimo Idus Aug. M. D. XV. Anno tertio, Roma.

Franciſco Gallorum Regi.

XLVIII

GVißiæ Dominum conſiliarum tuũ prudentem ſanè hominem & grauem ac eloquentem uirum, ad nos cum mandatis abs te miſſum libenter uidimus horas aliquot. Cui ad te redire feſtinanti bonum reditum ſum precatus. Eorum, quę me rogas, quantam tibi partem cõceſſerim, ab ipſo intelliges. Equidem omni tempore paternam tui curã & rationem habui: ſumq́ poſthac, honeſta præſertim poſtulantis & quibus reipublicæ dignitas coniuncta ſit, quæ quidem mihi mea uita eſt charior, ſic habiturus, ut facile cognoſci poſsit, nullius apud me hominis auctoritatẽ plus ualere, quàm tuam. Datis VII. Id. Aug. Anno tertio. Roma.

Franciſco Mariæ Metaurenſium Duci. XLIX

ETſi in dubium mihi non uenit pro tua in me uoluntate animiq́ tui magnitudine, quin omnem ſis celeritatem adhibiturus, ut quemadmodum tibi mādaui, Internunciusq́ tuus te facturum mihi recepit, cum tua manu quàm primùm Placētiam te conferas: tamen magnitudo rei facit, ut etiam atq; etiam te de eo & monendum & hortandum putem. Itaq; ſummmopere tibi ſum auctor ut quātis maximè potes itineribus eò te conferas. Nam cum maximi quidem intereſt te cum tuis copijs ibi præſto eſſe: tum uerò in tua tuorumq́ celeritate totius rei pondus atque ſummā eſſe poſitā debes exiſtimare. Quare maiorē in modum contendendū tibi eſt, ut de aduentu illuc tuo, quēadmodum quidem res poſtulat, quā primùm certior fieri poſſim. Dat. IIII. Id. Aug. An. III. Roma.

Prolegato Vmbriæ. L

RVmor eſt, ex tua prouincia multos quotidie proficiſci, ut cum exteris Regulis militiam faciant. Quo cum nihil

hil eſſe poſsit indignius: pertinet enim ad maieſtatem huius Imperij ſuos homi mines atq; milites ſibi potius, q̃ alienis nationib. uſui eſſe: mando tibi, eam profectionem ꝓhibeas ſtudio diligentiaq; tua, edicasq; ne quiſpiã ad militiã exercendã aliò ſe cõferat. Qui ſecus fecerit, ei læſę maieſtatis pœna eſto. Quod ſi erunt poſthac in tua prouincia, qui abitũ parent, dabis operam, ut capiantur & puniantur. Dat. decimoſeptimo Calẽd. Septemb. Anno tertio. Roma.

Raphaello Vrbinati. LI

CVm ad Principis Apoſtolorum Phanum Romanum exędificandum maximè interſit, ut lapidum marmorisq; copia, qua abundare nos oportet, domi potius habeatur, quàm peregre aduehatur, exploratum autem mihi ſit magnam eius rei facultatem Vrbis ruinas ſuppeditare, effodiq; paſsim omnis generis ſaxa ferè ab omnibus, qui Romæ, quiq; etiam prope Romam ædificare aliquid, uel omnino terram uertere parumper moliuntur: te, quo magiſtro eius ædificationis utor, marmorum

& lapidum omnium, qui Romæ quiq; extra Romam denum milium paſſuum ſpatio poſthac eruent, pręfectum facio, ea de cauſa, ut quæ ad eius phani ędificationem idonea erunt, mihi emas. Quare mando omnibus hominib. mediocrib. ſummis, infimis, quæ poſthac marmora queq; ſaxa omnis generis intra eius, quē dixi, loci ſpacium eruent, effodient, ut te earū rerū præfectū de ſingulis erutis effoſſisúe quā primùm certiorē faciant. Id qui triduo non fecerit, ei à centū uſq; ad tercentum numum aureorum quæ tibi uidebitur mulcta eſto. Præterea quoniam certior ſum factus, multū antiqui marmoris & ſaxi literis monumētisq; inciſi, quæ quidē ſæpe monumenta notā aliquam egregiam præ ſe ferunt, quæq; ſeruari operæpretium eſſet ad cultum literarum Romaniq; ſermonis elegantiā excolendā, à Fabris marmorarijs, eo pro materia utētibus, temere ſecari ita, ut inſcriptiones aboleant: mando omnibus, qui cędendi marmoris artem Romæ exercent, ut ſine tuo iuſſu aut permiſſu lapidem ullum inſcriptum cędere ſecareue ne

ue ne audeant, eadem illi mulcta adhibita, qui ſecus atq; iubeo fecerit. Dat.

Ferdinando Hiſpaniæ Regi. LII

EXcuſationē, quā affers, cur epiſcopus Malacitanus uenire ad me hoc tēpore nō poſsit, libenter accipio. Eſtq; id, quod ſcribis, uerum. Nam ſi quo ei tempore per literas mandaui, ut Romā ſe cōferret, ſcire potuiſſem te illi munus aliquod mandauiſſe, ipſumq; in Regni tui tractandis adminiſtrādisq; rebus occupatum uerſari, eiuſmodi ad eum literas profectò nō dediſſem. Præter enim quā quod ea, quæ tibi negotiū aliquod aut incōmodum afferunt, mihi eſſe uſui nequaq; poſſunt: hominem etiam ualde diligo, eſtq; mihi cum illo cōſuetudo ſanè peruetus: ut gratum mihi atq; iocundū ſit intellexiſſe eius te opera magnis in reb. uti. Itaq; hoc illi uiæ atq; itineris duplici de cauſa ęquo animo remitto, & q ei bene atque honorifice apud te eſſe mihi gratum eſt, & quod tibi, ut ſcribis, eius eſt & opera & induſtria domi cum iocunda, tum fructuoſa. Dat. Cal. Sept. Anno tertio. Roma.

Helue-

Heluetijs. LIII

HAnnibalem Rangonium Præfectum prætorianorũ equitũ eiusq́ꝫ cohortis,qua tota ex ueſtris militib.utimur,& præſtantis animi iuuenem,& mihi imprimis gratum,uenire ad uos ea de cauſa uolui,ut & uos meis uerbis ſalutaret,& mea in ueſtram fortiſsimam inuictiſsimamq́ꝫ nationem ſtudia beneuolẽtiamq́ꝫ oſtenderet, certioresq́ꝫ uos faceret,quantæ mihi curæ eſſet ſalus, dignitas,gloriaq́ꝫ ueſtra. Nam cum is meo ferè à latere nunquam diſcedat, qualis in uos animus mensq́ꝫ noſtra ſit, optime omnium nouit.Ei etiam mandaui, ut & forti uos animo atq́ꝫ conſtanti eſſe ad rẽ communem tuendam & cõſeruandam iuberet,quo et fuiſſe adhuc quidem uos planè cognoui & poſthac futuros magnopere confido:& me nulla in re,quæ ad uos fouendos atq́ꝫ ornandos pertineret,defuturũ polliceretur, planeq́ꝫ reciperet.Quæ quidem ei ad uos mandata noſtra perferenda eo libẽtius dedi, quo ipſum ſcio animo eſſe in ueſtram nationem beneuolentiſsimo,ueſtramq́ꝫ uirtu

tem

tem atq; in bellicis reb. præſtantiã magnopere & mente ſuſpicere, et oratione laudare. Sed & hęc & reliqua ab illo. Ego certe et ut amiciſsimi hominis in uos officia pręſtitiſſe me omni tẽpore profiteri prędicareq́; poſsitis, libẽtiſsime procurabo: & Deũ Opt. Max. ut uos in ueſtra fortiter cõſtanterq́; agendi cõſuetudine cõtineat, ſuppliciter rogabo. Dat. tertio. Cal. Sep. Anno tertio. Roma.

Reipub. Florentinorum. LIIII

QVoniam ad exędificandũ Principis Apoſtolorum phanũ Romanum, cui quidẽ rei, ut ſcitis, omnem meam curam & diligentiam adhibeo, arboribus ad conſtructiones idoneis nunc ętiam deficimur: hortor uos quod etiã anno ſuperiore ſum hortatus, ut pro rei pietate & ueſtra religione eam abietum uim cædi ab eius phani procuratoribus ueſtris in montibus permittatis, quam ipſi à uobis petent, ut facilius atq; celerius tam laudabilis tamq́; ueneranda omnibus hominib. ædificatio ueſtra ope ſurgere conficiq́; poſsit. Dat. III. Cal. Septemb, Anno tertio, Roma.

Enrico

Enrico Nolæ Comiti. LV

ET audiui Traianum Nolanũ Internuntium tuum: & tuas poſtulationes confeciſſem,ſi quo modo facere potuiſſem.Sed quoniam Ludouicus Petiliani Comes Patruus tuus mea cauſa domo eſt profectus, eaq; eſt horum temporum natura,ut nulla pacis & concordiæ ſtudia exerceri poſſe commode uideantur:te hortor,ut pro meo in te amore duos aut tres ad ſummum menſes nihil moueas,cauſamq; ita ſe habere, quẽadmodum nunc ſe habet, ſinas. Confido enim interea occaſionem mihi datũ iri,rem ita,ut uolumus, maximeq; conuenit inter uos communi concordia ſtatuendi.Quemadmodum ab ipſo Traiano,cum his ad te literis reuertente,clarius intelliges.Dat.Prid.Cal.Sept. Anno tertio.Roma.

Heluetijs. LVI

EX literis Matthæi Cardinalis Sedunide ueſtro in præſentibus rebus forti atq; ad omnia difficilia ſuperanda fidenti alacriq; animo ea, quæ à ueſtra ſane uirtute expectari maxime poterãt, intellexi:

intellexi: quæq́ mihi magnam ſpem attulerunt, incœpta noſtra cum Dei Opt. Max. nutu eos, quos uolumus, exitus habitura. Itaq́ cum magnam ueriſsimāq́ uobis laudem ea de re tribuendam puto: tum uos hortor, etiam ſi minus neceſſe eſt id me facere: quid eſt enim uobis omnibus ad uiriliter agendum uel conſtantius uel omnino ardentius? ſed tamen uos hortor, ut eoſdem animos, fortitudinem, alacritatē, adhibeatis uſq́ eò, dum res quam aggreſsi eſtis, auctore me uel Domino potius, explicata, ſoluta, cōfectaq́ ſit. Quod quidē uos facturos multorū ueſtrorum antea recte præclareq́ factorum recordatione nō dubito. Quod ad me attinet, dabo certe operam, ut uobis omnibus in rebus, quæ ad ueſtra uel commoda uel ornamenta pertinebunt, pro Reip. uirib. dignitate adhibita, quam uobis eſſe chariſsimam uideo, ſatisfiat. Dat. Prid. Cal. Sept. M. D. XV. Anno tertio.

Vincentio Granatæ. LVII

QVę ad me de Cōſalui Ferrādi Magni & uoluntate in nos, & pietate ſcri-

te ſcripſiſſe,ea mihi planè notiſsima per ſpectiſsimaq́ȝ ſunt.Bene aũt in eo ſe res habet.Nam illum itẽ ego & unice atque ſummopere amo,& facio,uti debeo,maximi. Virũ eñ pluribus uirtutibus prędi tum,bellicisq́ȝ in rebus clariorẽ hominẽ ętas noſtra non habet:atq́ȝ haud ſcio an etiam parentum auorumq́ȝ noſtrorum ætates habuerint.Reſpõdere tibi aũt ad reliquas partis epiſtolæ tuæ, ut te cupere uideo,plane non poſſum. Hæc enim tempora aliam rationẽ poſtulant. Reliquum eſt,ut ſcias tuũ mihi ſtudiũ ualde gratum eſſe.Dat.Prid. Cal.Septembris. M.D.XV.Anno tertio.Roma.

N. LVIII

AD XII.Cal. Septembris quas ad me literas dediſtis,eæ diligentiam mihi ueſtram oſtenderunt,qua uſi eſtis, ut me de Aſiaticis rebus certiorem faceretis.Itaque quoniam uideo uos adhibere operam,ne quid eorum à nobis ignoretur,in ea ueſtra diligentia atq́ȝ officio plurimum conquieſcam.Curabo autem quod uos peruelle intelligo,ne qd emanet,ne officiũ ueſtrũ uobis noceat. Vos

modò

modo pergite,ut facitis, literasq; ad me omnib. illis de rebus date quàm creberrimas quamq; pleniſsimas. Erit id mihi uehementiſsimè gratum.Dat.IIII.Nõ. Septemb.Anno tertio.Roma.

Franciſco Mariæ Metaurenſium Duci.

LIX

ET ſi prioribus meis unis atq; alteris literis hortatus te ſum,ut quanto celerius fieri poſſet,cum tua manu Placentiam accederes:idq; curare te omni diligentia exiſtimo:tamẽ quoniam permagni intereſt q̃ primum te illic eſſe: etiam atq; etiam te commonefacio, ut diligentiæ tuæ celeritatẽ, celeritati etiam alas, quod aiunt addas,ut id,quod uolumus, abs te tuisq; copijs citius atq; temporius fiat. In quo ſi nihil prætermiſeris uel curę,uel operæ,uel laboris,nihil erit tã magnum tamq; amplum, quod non tibi à me deberi facilè ſim exiſtimaturus. Dat. XVII.Cal.Septẽb. Anno tertio.Rom.

Marco Antonio Columnæ. LX

ET ſi exiſtimem antequam hæ tibi nõſtræ literæ reddantur, intellectu rum te de Iulio Medice Cardinali Le-

gato, quid te facere oporteat: ad tuas tamen literas Prid. Id. Auguſti datas tibi reſpondeo, mihi placere, ut te quamprimum cum tuis equitib. Veronam conferas, ut celerius, quemadmodum quidē ualde opus eſt, Raimūdus Neapolis Prorex eiuſq; equites Verona diſcedere, & quo expedit proficiſci poſsint. Quæ ad tuendum id oppidū pertinent, ea tibi à Prorege parabūtur. Ceterùm de tuis rebus uel admonitus à tuis ea faciam, quę uolent ipſi, uel quod per me exiſtimare potero uelle te, non prætermittam: ut facilè intelligas, me tui abſentis cōmodorum & dignitatis rationē habuiſſe. Dat. XVII. Cal. Septēb. Anno tertio. Roma.

Franciſco Gallorum regi. XLI

GRatiſſima mihi uoluntas tua fuit. quā in Bernardū Bibienā Cardinalem oſtendiſti ijs literis quibus mihi ſignificaſti cupere te, ut, ſi Federicus Cardinalis ſancti Angeli mortem obiret, Eccleſiæ illum Maleacenſi præficerem. Nam cum is propter ſuas plurimas excellentiſq; uirtutes, uitæ'que conſuetudinem mecum & cum meis omnibus
propè

propè uſq; à puero actę,laboresq;,quos quidem maximos adminiſtranda mecū rep.ſuſtinet,ita mihi gratus probatusq; ſit,ut neminē plus amem:nihil mihi accidere iocūdius potuit, q̄ te perſpicere in eius fortunis,quę quidē perexiguæ perq; tenues ſunt,pro dignitatis ratiōe amplificandis penē nobiſcum certare.Itaq; cū tibi ea de re magnopere debeo:tū uolo te ſcire,homini tibi deditiſsimo tuiq; ſtudioſiſſimo, atq; imprimis beneficiorum planè memori & uehemēter grato te fauiſſe, cuius ipſius in te obſeruantiæ &ſtudiorū ipſi optimi teſtes ſumus. Verùm quod ad Eccleſiam Maleacēſem attinet,quoniā ei Petrum Cardinalem Anconitanū uirū doctū ac bene de me, deq; rep.meritū iam prefeci, non queo aliter ea de re ſtatuere. Tibi tamē neq; ipſe Bernardus Cardinalis minus debet, q̄ ſi eam eſſet Eccleſiam cōſequutus, neq; beniuolentia in illū liberalitasq; tua minus mihi grata atque iocunda eſt,quàm ſi ei Eccleſiam ipſam tua in tempore intellecta uoluntate contuliſſem. Itaque exiſtimare planè potes, quantum ad a-

animum utriuſq; noſtrum attinet, nihil omnino ea in re de tuo beneficio fortunam detraxiſſe. Quo te magis hortor, ut hanc ipſam egregiam in illum animi tui propẽſionem uel retineas in poſterum, uel etiam augeas: quando ipſe hac illius oſtenſione abs te facta ſuam in te beneuolentiã magis magiſq; in dies omnib. eſt officiorũ generib. illuſtraturus. Dat. VII. Cal. Septemb. Anno tertio. Romæ.

LIBER VNDECIMVS.

Franciſco Gallorum regi. I

CAPITA fœderis inter te atque me remq; hãc pub. ſanciendi ab Epiſcopo Tricaricenſi Legato meo allata Romam, tanquam primordia & quaſi fundamenta uoluntatis utriuſque noſtrũ, quod magnopere cõcupiui, conſociandæ libentiſsime uidi. Libentius autem ipſum Epiſcopum audiui. Plura enim mihi & clariora de tuo optimo in Dei Eccleſiam atq; nos animo egregiaq; uoluntate narrauit. Quæ ſi ue

ra ſunt, quemadmodum quidem puto, cum te de hac tua pietate atq; mente uehementer laudo: nihil enim potes te dignius atque præclarius facere, quàm nihil cõmittere, quo te male gratũ appellare Dñs tam in te largus tamq; beneficus poſsit: tum ſpero fore ut hoc uirtutũ tuarum ſpecimẽ, quod quidem in tam tenera ætate nobis das, cum ijs opib. quas maximas atque ampliſſimas habes, coniunctum & conſociatum, uniuerſæ reip. Chriſtianæ magnũ breui adiumẽtũ atq; ornamentũ afferat. Itaq; eiuſmodi tuę & uirtuti & pietati omnẽ noſtrã & reip. dignitatẽ tuendã ſtatui permittere: ut exiſtimare planè poſsis, mihi te & eſſe iam chariſſimũ, & ſemper fore. Neq; enĩ uereor, cũ uideas te à me plurimi fieri, qn ſtatuas hoc in fœdere ſanciẽdo honorẽ meum abs te neglectũ iri non oportere. Quemadmodũ ab ipſo Epiſcopo, quẽ qdẽ ad te eadẽ celeritate, qua eſt ad me ꝑfectus, intra biduũ, aut ſummũ triduũ remittam, clarius omnia atq; apertius intelliges. Vale, noſq; dilige. Dat. v. Cal. Oct. M. D. XV. Anno tertio. Romæ.

Magno Galliæ Magiſtro. II

INtelleximus ab Epiſcopo Tricaricē- ſi, quanto ſtudio, quantaq́ue pietate noſtras Eccleſiæq́ue res omni tempore iuueris, quam'q́ue te noſtri obſeruantem ſemper oſtenderis. Quod quidem mihi gratiſſimum ſanè fuit. Meam enim de tuis plurimis maximisq́ue uirtutibus illuſtriq́ue probitate tua, quā omnes homines prædicant, ſpem expectationemq́ue egregiè confirmauit. Itaque ea de re cum te uehementer laudo: tum tibi polliceor, me tuæ operæ & ſtudij memoriā nunquam abiecturum. Reliqua ex eodem Epiſcopo ad regem tuum propediem reuerſuro cognoſces. Dat. quinto. Cal. Octob. Anno tertio. Roma.

Duci Allobrogum. III,

STudium & officium apud Franciſcum Gallorum regem pro mea reique pub. dignitate tuenda adhibitum tuum plurima me uoluptate affecit: de quo ſum ab Epiſcopo Tricaricenſi coràm admonitus: qui mihi ſumma cum tua laude multa narrauit, quamobrem meam dignitatem tibi fuiſſe chariſſimā

cogno-

cognoſcerē: attulitq́; capita fœderis inter regē atq; me ſanciēdi tuo labore diligentiaq́; confecta: quæ quidē mihi magna ex parte magnopere probātur. Verùm quod ad illa attinet, idē Epiſcopus, qui ſe ad regem celeriter referet, mentē tibi meā explicabit, meq́; eius tui officij fore bene memorem pollicebitur. Te interea hortor, ut quod reliquum eſt, in eo eandem curam habeas nostræ dignitatis: quę tibi etiā ornamento eſſe poterit. Vale. Dat. v. Cal. Oct. An. tertio. Rom.

Iuliano Medici fratri. IIII

NArrauit mihi Ioannes Veſpuccius familiaris tuus de ualetudine tua quotidie tibi melius eſſe, ſperare'que ſe breui te conualiturū: quo nihil mihi potuit afferri grauius, nihil iocūdius. Neq; enim in uita quicquā habeo te uno charius. Quare te hortor, ut reiectis alijs cogitationibus omnib. unum illud cures, te utquàmprimum cōfirmes, reſtituasq́; tum priſtinæ ualetudini, tū nobis, tibiq́; perſuadeas uos tui abſentis tuarūq; rerum omniū eandē curā habituros, quā haberemus, tu ſi hic eſſes, atque à latere

meo nunquam diſcederes. Proinde optime & ſuauiſsime frater, ſi me amas ipſe, ſi te à me amari exiſtimas, bono fac animo, hoc eſt, læto atq; uacuo ſis, ac nihil cogites præter hoc unum, ut citò te ualentem & confirmatum habeamus. Dat. Calēd. Octob. Anno tertio. Rom.

Franciſco Gallorum regi. V

VEnit ad te Ioannes Laſcaris Conſtantinopolitanus, obſeruantiſsimus & ſtudioſiſsimus tui, uir & genere apud Græcos admodum illuſtri, & doctrinæ optimarumq; artium & literarū præſtantia, & agendis rebus experiētia, & morum probitate omnisq; uitę comitate planè inſignis. Eum his tot tantisq; de cauſis, & amaui omni tempore, & in Pōtificatu propè quotidie ita eius uirtute ſum uſus, ut nemo illo mihi charior ſit, nemo iocundior. Neq; ſolū nos, ſed uniuerſa domus noſtra, atq; imprimis Laurētius pater meus quotidiano propè in cōuictu illū habuit, hominisq; familiaritate & conſuetudine mirificè eſt delectatus. Quare gratiſsimū mihi erit, ſi prętер quā qđ' is tuo in ære iāpridē eſt, quodq;

ualde

ualde dignus eſt, qui abs te diligatur, mea etiam cauſa arctius benignitate illũ tua & liberalitate fueris complexus, oſtenderisq́ ei meam apud te commendationem plurimùm ualuiſſe. Dat. Nõ. Octobris. Anno tertio. Romæ.

Marco Antonio Columnæ. VI

GRatum mihi admodum & optatũ fuit id, quod tuis ad nos literis eſt allatum, Maximilianum Romanorum Imper. deſig. ſui te exercitus Legatũ feciſſe. Omnis enim tuæ dignitatis acceſſio pro meo in te amore magnam mihi uoluptatem affert. Quare quod ad meã uoluntatem attinet, ſine cuius ſignificatione ſcribis nolle te eam legationem accipere, libenti animo titulos tuos, ut augeas, idq́ muneris obeas, tibi permitto. In quo ut magno illi uſui eſſe poſſis, tibi erit enitendũ non ſolũ ut quod te decet facias, ſed etiam ut tibi uiã munias ad reliquos honorum & dignitatis gradus capeſſendos, quos quidẽ magnis atq́ fortib. uiris & diligentib. tuiq́ ſimillimis hominibus uirtus, atq́ induſtria pateſacit. Dat. Non. Octob. Anno tertio. Romæ.

Magiſtratui Spoleti. VII.

POſt LXIII uirorum creationẽ quã ex omni ciuitate fieri iuſsi ijs literis, quas Nonis Iulijs dedi, qui quidem pro iſtius oppidi ſtatu conſeruando munia publica procurarẽt, intellexi facilè accidere poſſe, ut ciuitatis quieti conduceret, ut is numerus uel augeretur, uel ſubtraheretur, tum aliquorum iam declaratorum loco alij ſubrogarentur, ipſi eijcerentur. Itaq; quoniam omni ex parte iſtorum ciuium paci & commodo conſulere magnopere cupio, nihil'q; prætermittere eorum, quæ iuuare eam rem poſſint, uolo ut tibi, cuius prudentiam maximis in rebus & perſpexi ſæpe & probaui, poteſtas facultasq; ſit eum, quem dixi LXIII uirûm numerum augendi, ſubducendi, antiquandi, reponẽdi, quæq; tibi eſſe uſui ea in re uidebuntur, iubendi & ſtatuendi. Quare te hortor, ut omnem curam adhibeas, ut quam de te ſpem habeo fore, municipium ut iſtud optimè abs te regatur, ea ne deſerar. Datis XIIII. Calend. Nouemb. Anno tertio. Thuſcanella.

Raimun

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis.

VIII

ALlatum eſt ad me Picẽtes exules, quos quidem de nobis malè meritos eſſe omnes homines intelligunt, cõfidere ſeſe ab exercitu tuo regnum Neapolitanorum per agrum Picenum petente reſtitutum iri, auxiliaq; eis iri prębitum, quibus auxilijs eorũ municipiorum ſtatum conturbare atq; conuellere deq; aduerſæ ſibi factionis ciuibus, qui de nobis bene merentur, uindictã ſumere pro libidine poſsint. Id tametſi mihi, qui te prudentiamq; tuam & probitatẽ noui, credibile non eſt: uolui tamẽ te & hortari & impenſius cõmonefacere, nolles eiuſmodi poſtulationibus Picẽtium exulũ pręberè tuas aures, neue quid eis concederes, quo moliri quippiam contra eius prouinciæ quietem noſtrãq; uoluntatem audeant. Nihil enim ferè mihi grauius poſſet atq; moleſtius accidere, quàm ſi cõtingeret res illas ab eo, in quo nunc ſunt, ſtatu & temperatione diuelli & prorui. Dat. XIIII. Calẽd. Nouemb. Anno tertio. Thuſcanella.

Car-

Cardinalibus abſentibus ſingulatim.

IX.

ACcepit quemadmodũ Deo Opt. Max. placuit Franciſcus Gallorum Rex eas pacis conditiones, quas ei dedimus, libẽtiq́ animo nobiſcum fœdus iniјt: quam quidem pacem non ſolum huic urbi atq; Imperio, ſed uniuerſæ etiã Chriſtianæ reip. confidimus maximè utilem & ſalutarem futuram. Nũc autem cum exiſtimem ad eiuſdem reip. dignitatem magnopere pertinere, ut tota de re te reliquosq́ fratres meos E.R. Cardinales quamprimum conſulam, ut quæ agenda nobis ſint, communi omniũ ſententia conſtituantur: peto abs te, ut omni mora poſthabita, quod cõmodo tuo fiat, Viterbium ad nos te cõferas: quam ad urbem ad tertium Calend. Nouembris erimus. Dat. XI. Cal. Nouemb. Anno tertio. Grauiſcis.

Franciſco Gallorum regi. X

MAndauimus Nicolao Fliſco & Iulio Medici Cardinalibus Legatis noſtris, ut tibi Bononiam ad nos uenienti, obuiam proficiſcerentur, teq́ noſtro nomine

nomine exciperent, beneq; tibi precarentur meis uerbis: & cũ de lætitia, quã ex aduẽtu tuo capio, tum aliis de rebus te certiorem facerent. Quæ ad te propterea ſcripſi, ut & ipſis fidem haberes te alloquentibus, & ſcires magnæ mihi curæ eſſe dignitatem tuam. Dat. IIII. Nõ. Decemb. Anno tertio. Florentia.

Iacobatio Cardinali Legato Romæ relicto.

XI

QVoniam in hoc Franciſci Gallorũ regis, ad nos aduentu cupio, ut is à me pręclarum aliquod piumq; munus habeat: uolo ut ſanctæ Crucis fanum, quod in Hieruſalẽ dicitur, caſteatq; per ſanctè adeas, capiasq; tãtum de Crucis Dominicæ trunculo, quod ibi aſſeruat, quantũ formæ cauſa hac in membranula ſcriptũ atq; depictum conſpicies. Id ubi feceris, eam ligni partem bene obſignatã per celerẽ tabellarium ad nos mittito cum eius facti teſtificatione tua manuſcripta, quæ Regi unà cum ligno tradatur. Hæc diligenter curabis, & ualebis. Dat. III. Non. Decẽb. Anno tertio. De uilla Caſagioli agri Florentini.

Aloiſiæ

Aloiſiæ Franciſci regis Gallorum matri.

XII

QVemadmodum ei, qui cum uult atque ubi uult ſpirat, ſane placuit, Franciſcus Gallorum rex filius tuus hodie Bononiam ad me ueniẽs clarum atque illuſtre mihi obſequij obſeruãtięq; munus præſtitit, ea pietate & religione, ut libentiſsime illum amantiſſimeq; obortis prope paterna lætícia lachrymis complecterer, agerẽq; Deo Opt. Max. gratias, qui mihi filij ſui uicarium in terris gerenti dederit, ut huius reip. maiorẽ dignitate & autoritate filium tantũ Regem, tantis opibus, tanta potentia præditum, omnibus animi corporiſq; doti bus perornatum, florentem ætate, eidẽ reip. ſe tam pie coniungentem, addicentem, ſubmittentemq; conſpicerem. Valde enim confido fore, ut ea res uniuerſæ Chriſtianę reip. maximam & utilitatem & gloriam pariat. Quanq; hoc quidẽ noſtrum tam mirificum gaudium ea etiam lætícia eſt cõſequuta, quòd cũ illum ſub poſtea priuato in cõgreſſu haberemus, ſpem expectationemq;, quam nobis primo

mo aſpectu atq; intuitu, primiſq; illis habitis à ſe uerbis excitauit, pleno religionis & prudentię ſermone, ſuiq; in iuuanda Chriſtiana re atq; populis erecti propenſiq; animi, de'q; nobis benemerẽdi cupidi oſtenſione etiã atq; etiam auxit. Itaq; has ad te quàmprimum literas dedi: quibus meam ex eius aduentu conceptam tecum lætitiam cõmunicarem, ſignificaremq; tibi nulla eũ ex parte nulla ex re mihi non egregiè, non ampliter, nõ cumulatiſsimè ſatisfeciſſe: hortarerq; te, ageres ipſa etiã Dño gratias, qui te non ſolum tam potentis atq; magni, ſed etiam tam pij, tam prudẽtis, tam alti animi Regis, tam tui, quod quidem perſpexiſſe mihi uideor, obſeruãtis eſſe matrẽ uoluerit: quodq; ipſa tuũ in eo educãdo & inſtituendo ſtudiũ, diligentiã, laborẽ, bene pŏſitũ planè iã uideas, magnos'q; ex eo atq; optatiſsimos fructus capias, confidas etiam te indies longè quidem maiores àtq; uberiores percepturã. Nõ enim uereor quin exiſtimes, qui tibi neq; dum plane adoleſcens, & ut uerius dicam, puer matri filius ſatisfacit, impletq;

cupidum

cupidum ſemper animum, eundem eſſe etiam deinceps annis pariter cum uirtute creſcentibus firmiores tibi de ſeſe iocunditates plenioremq́ꝫ læticiam allaturum. Quod ad me attinet, ſcire te planè uolo, nullũ te in nobis erga illũ boni patris officium ullo tempore deſideraturã. Neqꝫ enim ullam regis ornãdi & dignitatis illius amplificandæ occaſionẽ prętermittam, ut ſe mihi ſentiat eſſe quàm chariſſimum. Pergat modò ipſe, quodq́ꝫ ſpecimẽ ueræ pietatis ac timẽtis Deum animi cæterarumq́ꝫ uirtutum tua imprimis cura tuisq́ꝫ prudentib. cõſilijs fultus iam dedit, id in poſterum tueatur, uel etiam exaugeat. Quod ut facere melius atqꝫ facilius poſſit, etſi currentem, ut credimus, incitatura ſis, tuas tamẽ maternas amantiſſimasq́ꝫ hortationes ipſa ne intermitto: adoleſcentemq́ꝫ bene inſtitutum tibiq́ꝫ imprimis parẽtem, in eodem Dei cultu & reip. obſeruantia, à qua ſibi ſperare omnia ornamẽta poteſt, magis magisq́ꝫ in dies tuis pręceptis tuisq́ꝫ monitis confirma & contine. Dat. tertio Id. Decemb. Anno tertio. Bononia.

Maxi-

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. XIII

EGidium ordinis Auguſtinianorum Eremitarum magiſtrum meum ad te Legatum mitto, ut tecum non ſanè pauca utriuſq; noſtrum ad munus, officium, dignitatem, reiq; pub. Chriſtianæ utilitatem magnopere ſpectantia cõmunicet meis uerbis apud teq; ſit, quoad illa tractabuntur & terminabũtur. Is quoniam eſt eximia integritate, religione, doctrina, omniumq; propè linguarum, quæ nunc quidem excoluntur, uſum atq; ſcientiã, omnium bonarum artium diſciplinas cognitas & explicatas habet, te hortor, ut eũ liberaliter excipias cũ mea, tũ ipſius etiã cauſa. Hominẽ egregiũ & tua cliẽtela digniſsimũ cognoſces. Dat. Idib. Decemb. Anno tertio. Bononiæ.

Matthæo Cardinali Gurcenſi. XIIII

EGidio ordinis Auguſtinianorum Eremitarum magiſtro ad Maximilianum Imperat. deſignatum proficiſcẽti, ut Legatum meum apud illum ageret, imprimis mandaui, ut tibi ſalutem plurimam diceret, quęq; à me diſcedens

ad Maximilianum mandata habuit, ea tibi omnia nota faceret, uteretur'q; in ijs tractandis maximè omniũ conſilio tuo. Itaq; quoniã exploratum mihi eſt, pro tua prudentia & autoritate quantũ adiu mẽti tuus illi fauor ſit allaturus: peto abs te, ut rem non magis illam quidem meã, quàm huius reip. atq; tuam, uel potius, ut uerißimè dicã, omnib. Chriſtianis po pulis cõmunem, quãtum poteris iuues: Egidium'q; ipſum, quem quidẽ pro ſingulari eius humanarum diuinarum'q; rerum ſcientia, bonarum'q; artium omniũ & literarum doctrina, probitate, religione, ita diligo, ut neminẽ eius ordinis æquè charum habeam, & libenter uideas, & ei quaſi Dux & moderator ſis earũ rerũ, quas tractabit: des'q; operã ut ipſe tibi plurimũ debeat. Mihi certè nihil gratius facere poteris; id'q; ut facias abs te peto. Dat. Id. Decẽb. An. tertio. Bononiæ.

Vincentio Martinæ Luſitano, nauium Præfecto. XV

CVm propediem ad Italiam atque ad urbem duas naues ſis adducturus, uolumus ut Aluarum Rodrigium & Gar-

Garſiam Reberum Luſitanos, qui nuper ab Hebraica ſecta recedentes Chriſtianæ reip. Baptiſmatisq́ sacramẽto ſe addixerunt, cùm ijs, qui unà cũ ipſis uolent conſcẽdere, tuis nauibus imponas, ad Italiamq́ perducas omni cum eorũ ſupellectili, qua cum tranſmiſſuri te adierint. Quib. omnibus, ſi mihi gratiſſimũ facere uis, cura atq́ effice, ne qua moleſtia ullo ab hominum genere adhibeatur: ut, quod in te erit, incolumes ſe Romam conferant. Dat. XVIII. Cal. Ian. Anno tertio. Bononiæ.

Ludouico Comiti ſancti Bonifacij à cubiculo meo. XVI

PEtijt à me Ioãnes Franciſcus Picus Mirandulæ Dñs multis precib. uellem eius filiolum, quo proximè auctus eſt, ad ſacrum baptiſmatis fontem meo nomine admoueri. Quare te, cuius ſedulitas & ſtudium mihi probãtur, interpretem & Internũcium eam ad rem meum facio: mãdoq́ tibi, Mirandulam te ut cõferas, Piciq́ & uxoris eius nuper editũ filiũ, qui lauandus eſt, tuis ipſe manib. teneas, uicariũq́ meũ geras, oĩaq́ dicas

atq; agas, quæ agi, quæq; dici conſueuere in eiuſmodi celebritate ab ijs, qui cõpatrum nomine atq; uinculo colligandi ſunt cum infantium lauandorum parentib. Infanti aũt, cũ lotus erit, benedices, bene'que precabere meis uerbis. Dat. XVIII. Cal. Ian. Anno tertio. Bononiæ.

Regi Luſitaniæ. XVII

CVm nobiſcum per literas & per Internuncios diligenter egiſſet Franciſcus Gallorum Rex, ut ſe ad nos accedere uellemus, intellexiſſemusq; de illius recto in nos atq; in rẽp. uniuerſam propenſo animo multa, quę ſpem nobis faciebant, ſi ſe is ad nos contuliſſet, fore ut eiuſmodi congreſſus noſter aliquid certè in communem utilitatem boni pareret, libenti animo ei permiſi, ut ad me Bononiam accederet. Itaque ille ad tertium Id. Decemb. Bononiam cum ueniſſet, ita omnes boni & pij remq; pub. atque nos obſeruãtis ac uerè regis partes impleuit, ut nihil neque à me, neq; ab ullo meorum fratrum Cardinaliũ, qui penè omnes mecum erant, deſideraretur. Secretioribus uerò in ſermonibus collo

quutio-

quutionibusq; noſtris cũ illius animum atq; mentem diligẽtius pertẽtarem, ſtudia, cogitationesq; eius omnes ad rem Chriſtianam tuendã, iuuandã, amplificãdam, mirificè conuerſas atq; directas cognoui: ipſum autem cum & probum, & ut illa ætas fert, etiã prudẽtem & alto ac magno animo prçditum, tum etiam facilem ad curas ſuas, deſideria, ſpes, conatusq; omnes remittẽdos perſpexi, dum illud tam pium, tam iuſtũ, tam ſanè etiã neceſſariũ in Turcas bellũ non uerbis & literis, ut ſçpè aliàs, ſed re atq; opera unanimi cõſenſu cõſpirationeq; ſuſciperet. Quæ cum uidiſſem, regiũmq; animũ, quaſi quod manu tãgitur, tenuiſſem: eſt enim planç bonus, hoc eſt aperto ingenio ac perliberali: egi quidem primũ Deo Opt. Max. plurimas genibus innixus gratias: qui mihi eius filij uicario in terris dederit, ut tantum Regem, tanta uirtute, tanto gerendarum rerum initio, ea ætate, ijs opibus, ad eam profectionẽ ſuſcipiendam, tam alacrem, tam nobiſcũ coniunctum & conſociatũ, quaſi de cœlo miſſum aſpicerẽ. Deinde has ad te

literas dare uolui, tũ ut tibi omnia ſignificarem, quę quidem tibi pro tua religione & pietate, proq́; tuis reip. Chriſtianæ cauſa multa impenſa, ſingulari perſeuerantia, incredibili labore, nouis inuſitatisq́; ac propè inauditis antea ſuſceptis peregrinationibus & bellis fore tibi gratiſsima non dubitaui: tum ut te hortarer, abs teq́; etiam atq; etiam peterem, quando imminere noſtris ceruicibus Turcarum regũ acerrimũ atq; bellicoſiſſimum uides, te ut nobiſcum hoc ad bellum pares, atq; ita quidem pares, ut reiectis reliquis conſilijs tuis omnib. nihil cogites, niſi hoc, quod dixi unum: quod quidem maximè omniũ cogitandum, aggrediẽdũ, explicandumq́; eſt. Spero enim, in ipſo, cuius cauſam agimus, Deo, ſi ad noſtram regisq́; Gallorũ copulatã uoluntatem, tuam etiam uoluntatẽ, tuã prudentiam, autoritatem, tuas opes alacri magnoq́; animo adiũxeris, fore, ut quæ alii omnes multorũ ſeculorũ reges uix optare auſi ſunt, ea nos ſũmma cũ Chriſtianę reip. tuaq́; imprimis laude celeriter atq; facillimè cõſequamur. Nullus enim reli-
quorum

guorũ Chriſtianorum regũ atq; princi-
pũ erit, modò uerè Chriſtianus ſit, q cũ
nos ad id cõiũctos animatosq; uiderit,
nõ ſe etiam cõparet ad bene de Chriſti-
ano nomine pro uirili parte cõmuni in
re atq; cauſa promerendum. Quemad-
modum omnib. his de rebus cũ Legato
tuo ſumus loquuti. Accinge itaq; te cũ
Dei auſpicio, & nomine ad rẽ cogitatio
nemq; tã præclarã ſuſcipiendã: & Dño
qui tibi tantum regnorum dedit, eorun-
dem regnorum opes prome: ut recupe-
rare amiſſa turpiter à maiorib. noſtris ea,
in quibus ipſe naſci uerſariq; inter mor-
tales, demum etiã pro ſalute noſtra obi-
re mortem uoluit, loca terramq; planè
ſanctã poſsimus. Vt qui te illi gratũ Chri
ſtianæ ditionis fines ultimo in orbe ter-
risq; ignotis tua tãtum uirtute, nullis ſo-
cijs nulloq; adiutore lõge lateq; promo
uendo præſtitiſti, idem te media in Euro
pa atq; Aſia, unà nobiſcum recuperãda,
gratum etiam prębeas, poſſisq; ad tuam
propriam priſtinamq; gloriam commu
nis quoq; glorię cumulũ adiũgere, ſisq;
omniũ pariter & gratiſſimus, & uera ſo-

lidaq; laude cumulatiſſimus. Dat. XIX. Cal. ian. M. D. XV. Ann. tertio Bononiæ.

Heluetijs fœderis Griſij. XVIII

Pro mea in uos ueſtraq; commoda libenti paternaq; uoluntate, proq; ea coniunctione & fœdere, quod inter me atq; uos ſanctum firmatumq; eſt, certiores uos facio, me cũ Franciſcum Gallorum regem ad huius reip. uniuerſęq; rei Chriſtianæ dignitatem tuendam atque amplificandam propenſum animatũ q; cognouiſſem, cũ illo fœdus inijſſe: quo in fœdere unũ eſt caput, quo capite eũ ditionemq; eius defendere contra omnes bellum regi molientes teneor. Itaq; hoc uobis cognitum eſſe uolui, cum ut ſciretis unà cum reip. maieſtate coniunctam eſſe Gallorum regis amplitudinẽ atq; potentiam: tum ut, quoniam intelligo eſſe quoſdam, qui armis inuadere in eius ditionem cogitẽt, illos in eo cognoſceretis non ſolum contra Regem, ſed etiã contra me eſſe facturos: idq; me quidem nihilo ſecus, ac ſi tantũmodo in me arma ſumpſiſſẽt, eſſe exiſtimaturũ. Dat. V. Cal. Ian. M. D. XV. An. III. Florentiæ.

Fran-

Franciſco Gallorum regi. XIX

COnſtantiam Varambonam Philibertæ fratris mei uxoris,materteręq́ tuæ familiarem lectiſsimam fœminā paterna charitate ſanè proſequor,eiusq́ cauſa cupio omnia. Quare te hortor, ut in re dotis ei iam pridem debitæ, cuius dotis Maximilianus Sfortia ſeſe prædem conſtituerat, mandes ut mulieri ſatisfiat:neq; permittas probam nobilemq́ fœminam ſua dote ſpoliatam iacere tandiu, fruſtraq; implorare auxilium pietatis & liberalitatis tuæ. Egit tecum proximè, Bononiæ cum eſſes, hac ipſa de re matertera eadē tua per ſeſe, agitq́ nunc etiam, ut intelligo, per internuncios:quæ quidem pro ſua excellenti uirtute & ueſtra propinquitate digna eſt, quæ à te talia impetret,præſertim nobis commendantibus.Itaq; non agā tecum pluribus.Vnum dicam: ſi Conſtantiæ ſatisfieri celeriter iuſſeris,id mihi perquam gratum fore. Dat.tertio Non.Ian.M.D.XVI.Anno tertio. Florentia.

Magiſtratui Viterbienſi. XX

MAndauimus Ioanni Iordano Vrſino propinquo noſtro, ut cōtrouerſias inter hæredes Bartholomæi Aluiani nuper exortas autoritate ſua componeret, easq́ quo ſedatius & pacatius poſſet, omni ſtudio & diligētia ſedaret. Id cum Iordanus facere ſeſe poſſe plane diffidat, nobisq́ ſignificet, per alteros eorum ſtare, qui minus res, ut uolumus, conficiatur, qui honeſtati & quieti ſeſe dare nequaq́ uolunt, cum alteri imperata facere paratiſſimi ſint: mando tibi, ut tui muneris atq́ officij partes ea in re atq́ cauſa poſthac præſtes: omniaq́ agas & efficias, quæ tibi & Iordano ipſi agenda eſſe uidebuntur: cui ſcimus æqua & honeſta & utriſq́ commoda & ſalutaria uehementer probari. Dat. Id. Ianuarijs. M.D.XV. Anno tertio. Florentia.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XXI

VOlumus ut naues ſale onuſtæ uſq́ ad numerum quinq́ nauiū, quas Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps Pado amne Bergomū mittit, libere & ſine ulla portorij mora per tuā ditio-

ditionem iter faciãt. Datis VI. Cal. Feb. Anno tertio. Florentia.

Epiſcopo Foroliuienſium in Hiſpania Internuncio. XXII

MIſſus iſtuc à Iuliano Medice fratre meo ad Hiſpanos equos aliquot emendos ad nosq́ perducendos is, qui has tibi literas reddidit, certiores nos fecit, eos ſeſe equos emiſſe quidem iam, exiſtimareq́ ea ſe nobis emptione ſatiſfacturum: uerùm ex iſta eos prouincia educendi impetrare ſe facultatẽ non potuiſſe à regijs miniſtris. Quare mando tibi, ut regẽ adeas ea de re petasq́, mãdet ſuis, ut equi illi, qui quidem ad decem ſunt, educi ex eius regno poſsint, ad nos que perduci: ut ſi eorum aliquis ad nos uectãdos erit idoneus, eo utamur. Dat. IIII. Cal. Febr. Anno tertio. Florentia.

Antonio Abbati ſancti Bertini.

XXIII

IMago diui Chriſtophori, quam nobis dono miſiſti, pro mea in te ſingulari per'que uetere beneuolentia mihi ſanè gratiſsima fuit, non quòd ea mihi ad tui memoriam, ut ſcribis, excitandam

tandam uti neceſſe ſit: cuius ob oculos ex eo, quo te uidimus, ualde quidem lõginquo tempore ſatis crebrò amantiſsimè ſuauiſſimeq́; uerſaris: ſed quia ea omnia, quæ abs te proficiſcuntur, uti ab homine mihi chariſsimo, iocundiſsimoq́; miſſa mirificè me delectant. Reliquum eſt, ut te cõſerues, ſenectamq́; iſtam tuã & ualẽtem & firmam, cura, diligentiaq́; tua quàm longiſsimè protrahas, exiſtimesq́; te à me & ſummopere amari, & fieri plurimi. Dat. Calend. Febr. Anno tertio. Florentia

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. XXIIII

ETſi exiſtimo eius te rei nuncium iã accepiſſe, qua de re graui cum dolore ad te ſcribo: uel magnitudo tamen ipſius, uel mea in te beneuolentia facit, ut ſtatuerim de ea te certiorem fieri meis etiam literis oportere. Itaq; ſcies meos in Hiſpania Internuncios ſcribere, Ferdinandum Regem ea nocte, quæ nox diem XI. Cal. Febr. eſt conſequuta, uitam cum morte commutaſſe. Equidem ſatis cõmemorare non queo, quantum nobis

nobis moleſtiæ, quantum mœroris tam grauis tam prudẽtis, tam noſtri & reip. obſeruantis tam bello & pace præclari excellentisq́; regis mors atq; interitus attulerit, exiſtimantibus multum nobis, multũ Romanę rei, multũ etiam Chriſtianæ publicę eo extincto rege tũ pręſidij, tum ornamẽti eſſe ſublatum. Quas ad cauſas tot atque tantas doloris mei illud etiam accedit, quod te ſcio eius uiri obitum grauiter & moleſtè laturũ, quippe qui magno ſapientiſsimoq; rege & tui amantiſsimo tecumq; coniunctiſſimo te deiectum & ſpoliatum intelliges. Quamobrem uti de cõmuni utriuſq; noſtrũ, aut etiam uniuerſę Chriſtianę rei damno atq; iactura grauiter atq; magnopere doleo, animiq; mei uberrimũ tecũ mœrorem & ęgrimoniã partior. Quod cum facio, tum Deum oro quęſoq́;, ut te eſſe apud homines eo diutius uelit, quo Ferdinando rege optimo atq; maximo noſtri homines ſpoliati autoritatis, prudentiæ, temperãtiæ, conſiliorumq; tuorum impenſius indigebunt. Dat. v. Id. Febr. Anno tertio, Florentia.

Vladiſlao Pannoniæ Boemiæq; Regi.

XXV

LEctis tuis ad nos literis, quibus cũ literis erat exemplum earum literarum, quas Turcarum rex de pace tecum ſancienda, aut ſaltem de inducijs ſtatuẽdis ad te ſcripſerat: quibus me literis ſuper ea re conſulis petisq́ à me, uelim q̃d tibi agendum ſit, maturè conſtituere, adteq́ perſcribere: uiſum eſt mihi faciendum, aut adhibitis ſtatim meis fratribus E.R. Cardinalibus tanta de re inter nos ſententię dicerentur. Quod cum eſſet agitatum, tandem omnium conſilio atq; ſententia decreuimus ad te ſcribi oportere, nullo ut pacto non ſolum pacem, ſed ne inducias quidem ullas cum Turcarum rege faceres: nec tuã illi fidẽ, qui nulla fide obſtringitur, obligares: neue cauſam dates, eo fœdere perpetuis noſtris hoſtibus rem Chriſtianam publicã cõmodius atq; facilius perturbãdi. Nõ enim rex pacem tecum uult ullius boni cauſa, ſed tantummodo te ut conſopiat, quieſcereq́ faciat, dum ipſe ceteros ſuos hoſtes expugnet: ut poſtea ab ijs, qui ei

nunc

hunc imminent, hoſtibus ſecurus, & for tior robuſtiorq; factus te tuaq; regna cũ prima rei bene gerendæ occaſione aggrediatur atq; opprimat. Quamobrem non te quidem pax iſta tutum à Turcis reddet, otiumq; tibi comparabit: ſed te quidem ipſe primùm tuaq; regna ea pace inita, deinde etiam Chriſtianam rẽp. opportuniorem illi obijcies ad debellandũ, & quaſi de manu, quantum in te eſt, trades. Quod quàm tibi committen dum ſit, ſtatues ipſe, & puto ſtatues ex tua maiorumq; tuorum dignitate. Veruntamen quoniam exploratum nobis eſt ſine noſtro cæterorumq; Chriſtianorum regum, & uirorum principum auxilio non poſſe te à Turcarum impetu regna tua tueri atq; defẽdere, externis pręſertim internisq; bellis defeſſa iam prope ac debilitata: dedi Regibus ſingulis & principibus literas, quibus petij diligentiſsime ab ijs, te ut pecunia unà nobiſcũ iuuarent. Quod eos omnes libenter facturos puto. Quare bono animo es. Confido enim tantum tibi pecuniæ in tempore communiter ſubminiſtratũ iri

iri,ut nihil tibi uerendum ſit,ne repellere hoſtem poſsis,tuosq́ fines facilè tueri. Quod cum ita ſit,ſummopere te hortor,abs teq́ pro tua religione & pietate uehementer quæſo, ne te ullo pacis aut induciarum genere cum Turcis coniungas. Quanquamquidem non id peto,ut eorum poſtulationes iam nunc reſpuas atq; reijcias:ſed potius ut eis uerba des, tempusq́ interpoſita ſpe teras:quemadmodum ipſi tecum fecerunt, qui Legatum tuum ad ſe profectũ ante bienniũ non admiſerunt:dum quid mihi à Chriſtianis regibus reſpondebitur,ſcire poſſis. Quod ut celeriter fiat,omnem operã adhibebo,incumbamq́ in eam rem, ut in te defendendo nullum à me paternæ charitatis & beneuolentiæ munus atq; officium pretermittatur. Vale,nosq́ dilige. Dat.ſexto Calend.Feb.M.D.XVI. Anno tertio.Florentia.

Carolo Hiſpaniarum regi. XXVI

SAcerdotium ſancti Iacobi Ventoſilianum,quod nuper Conſalui Ferdinandi magni morte uacuum factum eſt,Galeatio Butrigario meo in Hiſpania

Hiſpania Internuntio contuli: quemadmodum meis ex literis, quas ea de re ſcribi iuſsi, cognoſces. Mouit aũt me ad hominem eo & dignitatis & beneficij genere honeſtandũ cum ipſius uirtus, probitas, induſtria, mitis eleganſq; natura, tum mea in illum mirifica uoluntas plurimis eius & ueteribus & recentibus officijs excitata: cũ nihil ei defuerit meis in rebus procurandis uel ad prudentiam, uel ad diligentiam, uel ad fidem. Itaq; & opinionẽ, quam de eo pridem cœpi, cũ minorem dignitatem gererem, nõ ſuſtinuit ſolum, ſed etiã auxit, & indies ſuis meritis factus eſt mihi quidem charior. Hæc autem eo ſpectant, ut intelligas & debuiſſe nos Geleatio omni tẽpore bene facere, & nunc magnopere uoluiſſe. Quare te hortor, ut eius ſacerdotij poſſeſsionem ita ei liberaliter mandes dari, ut cognoſci facile poſsit, q̃ mihi chariſsimi ſunt, eos etiam abs te diligi: id quod ego quidem in tuos & feci ſępe, & facio quotidie: ut quos mihi cõmendas ipſe, eos ſic ornem, ut tibi non uel chariores eſſe uideantur, uel coniunctiores, quàm

F mihi,

mihi.Id ſi tu quoq; hoc in homine feceris,ut uideare eius ornãdi cauſa mecum quaſi certare uoluiſſe,erit mihi ſupra quàm dici poſsit,gratũ:utq; facias, etiam atq; etiam abs te peto. Dat. Prid. Non. Feb. Anno tertio.Florentia.

Epiſcopo Veſprimienſi. XXVII

CVm intellexiſſem Turcarum Regem ab Vladislao Pannoniæ Boemięq; Rege per Legatum ſuum petere, ut uel pacem ſecum, uel inducias triennales conficeret:de fratrũ meorum E.R. Cardinalium ſententia dedi ad eum literas,quibus ab eo magnopere petij,nihil eorum quę poſtulabantur,faceret, neq; ſe cum hoſte ſuo noſtroq; ulla con ditione cõiungeret.Pollicitus autem ei ſum, daturum me operam, ut communi Regum omnium & Principum Chriſtianorum pecuniæ collatione iuuetur,ut ſe ſuosq; populos tueri, atq; propellere hoſtem poſsit:ſcripſiq; ad ſingulos ea de re diligentiſsime.Quorum qui uicinus nobis erat,Franciſcus Gallorum Rex mihi amantiſsime reſcripſit,omnia, quæ uellem,libentiſsime ſe facturum.Itaq; confidimus

ſidimus,ut maximè opus eſt,ita fore:reliquosq́ reges omnes idem reſpõſuros idemq́ facturos. Quod cum erit ab ipſis cõfectum,omnem illorum ſtipem mea cum ſtipe, quanta maxima fieri poterit, per meos homines magnis itinerib. iſtò mittam. Quibus de rebus omnibus te certiorẽ facere uolui, ut ſpem haberes; Vladislaum Regem & ipſum & eius populos non ſolum,quà ſe tueri,ſed etiam quà,ſi uolẽt,offendere hoſtem poſsint, propediem habituros. Dum hæc autem interea comparantur, ſi tibi ad tuenda auxilijsq́ muniẽda Illyrici municipia operępretiũ erit cõmeatus is,quẽ in oppido Sibinico Gilius Crotonenſis meo nomine aſſeruandum reliquit:permitto tibi,ut eo uniuerſo, quẽadmodum tibi uidebitur,ſic utare. Hortor aũt te,ut ſtudium diligentiamq́ tuam,curã,laborẽ, animiq́ tui fortitudinẽ mihi planè iam, uel omnibus potius hominibus cognitam,ijs in reb. adminiſtrandis ita exerceas,ut quod ſpero,et reip. Chriſtianę dignitas per te retineat̃,& tui gloria nominis augeatur,& tibi ipſe magis magisq́

F 2 debeam,

debeam.Dat. XVII. Calend. Martias. Anno tertio.Florentia.

Heluetijs uicorum octo. XXVIII

GRatiſsimæ mihi ueſtræ literæ fuerunt: quib. me certiorem feciſtis, uos meis hortationibus impulſos cum Franciſco Rege Gallorum amicitiam contraxiſſe, fœdusq́ percuſsiſſe: eaq́ de re ueſtram in me pietatem, quàm pulcherrime oſtendiſtis, & propenſos ad pacis ſtudia concordiamq́ ueſtros animos uehementer probo, efferoq́ magnis & uerìſsimis laudibus. Spero enim fore, ut ueſtra ea cum Rege illo inita beneuolentia & coniunctione admoniti reliqui noſtri Reges ad communem pacem, quam uelle omnes atq́ optare tantopere debemus, conciliandam faciliores & lubentiores conueniãt, eaq́ ſtatuant, quæ ex uſu dignitateq́ reip. maximopere ſint futura. Hortor autem uos amantiſsimeq́ cõmonefacio, in eam curam cogitationemq́ incumbatis, id enitamini, ut reliqui etiam ueſtræ nationis populi eandem pacem, idem fœdus cõficiant, conglutinentq́ cum uobiſcum

quidem

quidem ſeſe ſuosq́ animos: ne dũ eiuſ-
dem corporis partes atq́ mẽbra contra
ria inter ſe pugnantiaq́ tendũt eſſe, exi-
ſtimationem apud omnes homines ue-
ſtram incredibili uirtute partam immi-
nuant, & opes ipſę uiresq́ ueſtrę diſcre-
tæ atq́ diſſociatę debilitentur: tum cer-
te etiam cum Romana re atq́ nobiſcũ:
ut quã ante hac Dei Opt. Max. Eccleſiæ
maieſtatem cõtra labefactare illam atq́
proterere impudẽter aggreſſos ueſtro
ſanguini nõ parcentes ſępenumero pro
texiſtis, eadem in poſterum per diſcor-
diam diſsidiaq́ ueſtra nullam à ſuis ho-
ſtib. offenſionem, nullam inſignem notã
accipiat; uosq́ omnes & ueſtra natio u-
niuerſa tam præclara, tam fortis, tam
ſemper huius certe Imperij Romano-
rumq́ Pontificum ſtudioſa, cõſentiens
ſecum ipſa atq́ unanimis in eiſdem ſtu-
dijs maneat: quæ quidẽ ſtudia multum
uobis dignitatis multũ auctoritatis &
pepererũt iam, & ſunt profectò, ſi neq́
in ueſtris inter uos ſententijs, neq́ in hu
ius Reipub. obſeruantia infirmi laban-
tesq́ eritis, etiam deinceps paritura. Cæ

terùm quod ad Cardinalem Sedunum attinet, ita illi ſcribimus, ut ſperãdum uobis ſit, ipſum quidem amantiſsimis noſtris & conſilijs & precibus permotum ueſtra poſthac concordiæ ſtudia nõ impediturum. Nihil aũt eorum prætermittam tum hac ipſa, tum cæteris in rebus, quę ad ueſtros animos cõiungendos & cõſociãdos eſſe uſui uel ipſe per me cognoro, uel à uobis admonebor. Quod ut faciatis, literasq́ ad me quàm crebérrimas omnibus de rebus mittatis ſanè peruelim. Dat. XVI. Calend. Mart. Anno tertio. M.D.XVI. Florentia.

Matthæo Cardinali Seduno. XIX

CErtiores nos per literas fecerunt Heluetiorum Legati uicorum octo nobiſcum fœderatorum, qui in oppido Brugenſi conuenerant, ſe quo facilius nos communem omnium Chriſtianorum cõcordiam inire, neceſſariamq́ in Turcas profectionem parare atq; cõficere poſſemus, ſuas cum Franciſco Rege Gallorum ſimultates atq; inimicitiã depoſuiſſe: neq; dubitare, quin conſentiẽtes ſtatim unà cum ipſis futuri ea in re

fuiſſent

fuiſſent reliqui eorum fœderis ſocij: niſi tu eis impedimento fuiſſes, tuiſq; eos ſtudijs à propoſito retraxiſſes. Deq; eo grauiter apud nos ſunt conqueſti: utpote qui præuideant, ſi quæ optas quæq; conaris, effeceris, nouos bellorum in Chriſtiana repub, motus, magna inter ipſorũ ſocietates diſsidia, grauiſsimasq; breui tẽpore diſſenſiones futuras. Quæ quidem nobis omnia incredibilem moleſtiam attulerunt, fortiſsimæ illius nationis conſenſum atq; concordiã, & Chriſtianorum Principum unanimem præclarum illud ad bellum conſpirationem ſummo iam pridem ſtudio deſiderantibus atque ſpectantibus. Quamobrem has ad te ſtatim literas duxi dandas, quibus te commonefacerem atq; hortarer ab incœpto deſiſteres: quietiq; potius et tranquillitati, quàm bellorũ & diſcordiarum fouendis initijs incendẽdisq; animis te dares: cogitaresq;, quã te deceat cum à nobis diſſentire atq; in alia omnia diſcedere, qui pro tua dignitate unà nobiſcum Romanę reip. curã ſuſtines: tum Heluetiorũ nationem tam egregiam, ex

qua oriundus es, concordiæ præſertim cupidam uelle diſſociare atq; dirimere. Quod ſi tu uel priuatus omnino, uel alienus homo eſſes, deberes tamen & cum reipub. uoluntate Romaniq; Pontificis ſtudijs conſociare ſtudia & uoluntatem tuam, & uelle fortem præclaramq; gentem illam & populos concordes potius inter ſeſe eſſe, quàm bellis inteſtinis laborare. Nihil eſt enim tam alienum à boni uiri prudentisq; hominis conſilijs, q̃ quæ coniuncta pacis & beneuolẽtię ſtudijs pręſtat eſſe, ea cupere dareq; operã, ut bellis & diſſenſionibus conterantur. Cum uerò & unus ſis ex meis ipſis fratribus E. R. Cardinalibus, & in Heluetiorum terra Heluetijs parentibus atq; maioribus genitus, uide, quam de te hominum opinionem ſis excitaturus, cum & à nobis atq; à repub. diſſentias, & ea tractes, quibus Heluetiorum natio, quę te progenuit, à pace atq; cõcordia ad arma ſeditionesq; concitetur. Quanquam id quidem etiam mouere te plurimũ debet, quòd in eo uniuerſæ rei Chriſtianæ pub. male cõſulis: quæ quidem maximè
in Helue-

in Heluetiorum & inter ſe concordia, & cum re Romana cõiunctione, tanquam in optimo totius ſpei rerum bene gerẽdarum fundamento atque initio, nititur. Neque à me illud quoque ſilebitur, amorẽ erga te meum, quo te ſemper fraterne colui, ueteremque beneuolentiam mereri, ut ne noſtris conatibus, præſertim cũ omnium Chriſtianorum bono atque ſalute coniunctis ad pacem otiumque tendentibus ire obuiam ſtatuas, aduerſariumque te pares. Quod ne pergas facere, atque ut uerborum Domini memor, qui pacem nobis diſcedens commendauit, pacem & concordiam nationis tuæ iniri cœptam ne impedias, per huiuſce reipub. dignitatem, cuius eſſe propugnator imprimis debes, & mehercule conſueſti, perque eam, qua Chriſtianus es, religionẽ, abs te magnopere quęſo & poſtulo. Id ſi feceris, & ipſe tuorum in me officiorum & plurimorum, neque ſanè leuiſsimorum memoriã nunquam proijciam: & dignitas tua principem apud me curam locumque ſemper obtinebit: & facies quidem ex uſu cum omnium hominum

tum tuorum maximè ciuium, ſed certe atq; imprimis tuo. Dat. XVI. Cal. Mar. M.D.XVI. Anno tertio, Florentia.

Ioanni Franciſco Pico Mirandulæ domino. XXX

EGit mecum per Internuntium ſuū Frãciſca Triulcia, quæ Ludouici fratris tui uxor fuit, grauiſsimis mehercule querelis: cum ſe diceret intolerabilibus à te iniurĳs quotidie affici: qui bona & fortunas ad ſe ſuumq; filium ſpectantes intercipias ruptis ſpretisq; ſtipulationibus, quas utriq; Matthęum Cardinalem Gurcēſem auctorem ſequuti probaſtis. Itaque precibus omnibus petĳt, ut ſe uiduam mulierem ſuumq; filium pupillum fratris tui filium abs te ſpoliatum iri ludibrioq; eſſe ne permitterem. His auditis cum Internuntium item tuum admiſiſſem, is apud me de Franciſca ĳſdē ferè uerbis eſt conqueſtus: atque ab illa tum intercipi fortunas tuas, tum non ſtari pactis Gurcenſianis longa conſtantique oratione diſſeruit; opemq; meam atque auxilium implorauit. Ego quidem, cui familia ſanè ueſtra, magnæ cu-

ræ ſemper fuit, ægerrime'que fero diſceptationes eiuſmodi atque diſsidia inter uos exerceri, te quem quidem cum uir ſis, & bonarum artium ſacrarum'que literarum excellas ſtudijs, decet etiam fœminis & prudentiorem eſſe & ab inferendis iniurijs alieniorem, primùm atque præcipue hortor, ſi lapſus in aliquo es, pacta'que illa ueſtra læſa abs te præteritaq́ſunt, uelis meo rogatu & ablata reſtituere, & in poſterum curare, ne quis eo nomine conqueri de te iure poſsit. Quid enim facere illos oportet, qui obſcuri & ſine nomine ſine'que ullo cultu literarum ſunt: cum doctos & philoſophia diuinarumq́ rerum ſententia præditos homines & præclaros ac perilluſtres uiros uideant tam turpiter labi tãq́ acerbè delinquere non in alienos, ſed in ſuos? Hoc autẽ, quod te hortor, quodq́ te facere eſt æquiſsimum, ut libentius facias, ſcire te uolo, hæc me omnia per literas à Franciſca ipſa petere, quæ his abs te literis peto. Quare tuum erit dare operam atque efficere, ne nos quicquam abs te eiuſmodi fruſtra petijſſe uideamur: neue cogamur aſperius aliq̃d in te,

quàm uellemus quamq́ conſuetudo noſtra fert, eo nomine ſtatuere. Datis. VI. Calend. intercalares priores. M.D.XVI. Anno tertio. Florentia.

Franciſcæ Triulciæ Concordiæ dominæ. XXXI

ET longum apud me ſermonem, & plenum querelarum grauiſsimarū habuit Ioannis Franciſci Pici Mirandulæ, qui uiri tui frater fuit, procurator, ĳſdem ferè uerbis, quibus antea Internūtius apud me tuus cauſam tuam egerat: ſe ſcilicet non unis à te neq́ leuibus contumelĳs eſſe uexatum: dum ea, quæ ſui iuris ſunt, uel furtim ſubripis, uel temere intercipis, & pacta Cardinalis Gurcenſis auctoritate omnibus de rebus inter uos confecta & ſancta pro nihilo habes. Itaq́ petĳt à me, ne ſibi fraudi eſſet, ſi ipſe quoque in te eiuſmodi aliquid admitteret, quod tuæ in ſeſe temeritatis impudentiæq́ curſum atq́ impetum refrenaret. Quibus intellectis reb. facere non potui, quin animo perturbarer, cū mutuas eſſe inter uos iniurias pactorum'que tranſgreſsiones cernerem. Quare

Quare cum Ioanni Frãciſco literas dederim diligẽtiſsimè quidem ſcriptas,ut tuis poſtulatis & querelis ſatisfacerer, idem quoq; ſtatui ad te ſcribere. Itaq; te hortor,ac primùm quidem,ut illud cogites,ęquius profectò eſſe te fœminam,etiam ſi offendare,uel aliqd ei permittere qui uiri tui frater fuit:uel diſsimulare te offenſam eſſe potius, quàm uelle aut iniurias ulciſci, aut ius tuum uſquequaq; perſequi. Nihil eſt enim in muliere laudabilius cõtinentia,placabilitate, lenitate,nihil audacia temeritateq; putidius. Deinde,ut ſi quid cõtra pacta ueſtra ablatum à te aut à tuis ex illius bonis eſt,id ei omne reponas atq; reſtituas. Deniq; ut quibus ſemel te pactis Cardinale ſtatuente obligauiſti,ij̃s omni ex parte des operam ut ſtes,pręſtesq; in poſterum ea omnia tam diligẽter,ut meritò apud me conqueri de te nemo poſsit.Id ſi feceris, & quieti proſpexeris tuæ,& filij tui ſaluti optime conſulueris,& mihi curam eri pueris,durius in te,atq; à mea in uos beneuolentia & conſuetudine alienius,ut huic occurri malo poſsit, quippiam cogitandi.

gitandi. Dat. VI. Cal. intercalares prio-res. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Franciſco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. XXXII

CONqueſta grauiter apud nos eſt Franciſca Triulcia, quæ Ludouici Pici Mirandulę uxor fuit, de Ioanne Frãciſco Pico Mirãdula uiri ſui fratre: á quo ſe ait plurimis maximiſq; iniurijs & contumelijs premi, dum ſtipulationibus, inter ſe atque illam Matthæo Cardinali Gurcenſi auctore initis, nequaquã ſtat, ſed iura omnia conuentioneſq; perturbat: petijtq; á me, ut ſuæ filijq; ſui incolumitati ꝑ mei muneris officio conſulerẽ: ne quotidie ipſa mulier uidua, eiuſq; filius puer patre orbatus, in fortunarum ſuarum ſalutiſq; diſcrimen per Ioannis Franciſci auaritiam & crudelitatem adducerentur. Idem ſubpoſtea Ioannes ipſe Picus fecit, conqueſtuſq; de Franciſca eadem ferè attulit petens à me, ut mulieris audaciam importunitatẽq; retunderẽ. Quæ cum mihi eſſent permoleſta: totam enim illam gentem atq; familiam & amo iam pridem, & tueor: dedi

ad

ad utrunq; literas,hortatusq; eos ſum in ferendis inter ſe damnis & offenſionib. modum ſtatuerent,concordiamq; Cardinale ſtatuente ſeruari utrinq; iuſſam ne uiolarent.Peto autē abs te,ut pro ea, qua apud illos polles auctoritate cū illorū oppida ditionis tuę fines pertingant, teq; ipſi unū uereantur planè atq; ſuſpiciant:des operam, ut ea familia paci & quieti,& bonis artibus potius, q̃ diſsidio & inimicitiarū ſeminibus & irritandis animis ſtudeat,præſtetq; uterq; eam fidem,quam pepigere. Confido enim ſi tu illos commonefeceris, fuerisq; intert minatus te utriſque ſuccenſurum, ſi perget inter ſe laceſſere, ipſos facile quieturos,ad officiumq; redituros. Datum VI. Cal. intercalares ſecundas. M. D. XVI. Anno tertio. Florentia.

Odoni Luthrechæ Præfecto Mediolani. XXXIII

IOannem Franciſcum Picum Mirandulam doctum hominem & pereruditum cum ipſum, tum Franciſcam Triulciam, quæ Ludouici Pici Mirandulæ uxor fuit: eiusq; filium in huius

Reipub,

Reipub. tutela me Pontifice ſuſceptos paterno amore atq; beneuolētia iā pridem tueor. Eos, dum magnopere inter ſe diſsiderēt, Matthæus Cardinalis Gurcenſis pactis quibuſdam & ſtipulationibus, quibus ſtare tenerētur, initis firmatisq; ad concordiam reduxit. Eis ipſos nō acquieſcere hoc tempore intelligo, ſed diſsidere inter ſe, inferriq; ab utriſq; in alteros iniurias magno cum illius familię non ſolum dedecore, ſed planè etiam detrimēto. Scripſimus ſanè illis nos, quemadmodū quidem erat ſcribendū, ea de re, ut eos ad bene atq; concorditer uiuendum reuocaremus. Quoniam autem exploratū nobis eſt, quantum ipſe auctoritate ualeas tum apud familiā omnem Triultiorum, quæ tua in prouincia eſt, tum apud Ioannem Franciſcum ipſum: te hortor uelis eos cōmonefacere, à pactis atque conuentionibus, ut diximus, initis ne recedant, amentq; inter ſe potius, quàm ſe ſuasq; opes inferēdis iniurijs conterant. Id ſi fecerint, te illos prudenter feciſſe eſſe exiſtimaturū, pluriſq; facturum: ſi non fecerint, daturum

operam,

operam, ut ſuę ipſos ſtulticiæ improborumq́ cõſiliorũ aliquãdo pœniteat. His atq; talib. tuis monitis non uereor, quin egregia familia in officio cõtineat. Mihi certe feceris gratiſsimum. Idq́ ut facias, abs te peto. Dat. VI. Cal. intercalares ſecundas. M. D. XVI. Anno III. Florẽtia.

Ennio Epiſcopo Verulano apud Heluetios Internuntio. XXXIIII

SCripſi ad te priorib. literis poſt fœdus à me cum Franciſco Gallorum rege initum, ita te apud Heluetios fœderatos gereres, ut Regis animum nulla in re procurationeue offenderes. In quo tametſi pro tua prudentia & fide morem à te mihi geſtum putem, Regij tamen miniſtri ſuſpicionem illam priorem de te non abiecerunt. Quamobrem cenſeo à conuentibus iſtic publice proximeq́ celebrandis prorſus abſtineas, abdasq́ te potius in aliquem deuium & priuatum locum, ex quo exploratum illis ſit te ne cogitare quidem quippiam contra Regis uoluntatẽ. Nam aggredi & moliri qui poteris? Dat. Prid. Calẽd. Mart. Anno tertio. Romæ.

Iſabellæ Arogoniæ Barionis dominæ. XXXV

ACcepi de Ioanne Iacobo Lamello equum miſſum abs te mihi & pulchrum quidem, & perornatũ: & quoniam uti eo iam cœpi, qualem ad me commode uehendum maxime idoneum habere cupiebam. Itaq; ſcito tuum mihi munus & gratum & iocundum accidiſſe. Quod uerò attinet ad petitionẽ tuã in ornando eo, quem nobis idem Lamellus tuis uerbis commendauit, dabimus, cũ ſe occaſio nobis obtulerit, profectò operã, ut intelligas tuas apud nos commendationes plurimum ualuiſſe. Datis quarto. Non. Mart. M. D. XVI. Anno tertio. Roma.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolanenſium. XXXVI

REdeunti ad te Minioni, quem tuis cum literis ad me miſeras, has ad te literas dari uolui: quibus tibi ſignificarem, mihi quidem diſplicere non potuiſſe me ſatisfacere petitioni tuæ de monaſterio Clareuallenſi propter eas rationes, quas ad te proximis diebus ſcripſi.

Quoniam

Quoniam autem confido non defuturas mihi occaſiones ornandi tuos, dabo quidem operã,ut intelligas req; ipſa experiare,tuas apud me cõmendationes multum ualuiſſe, auctoritatemq; tuam quemadmodũ quidem meę & cum Rege tuo beneuolentiæ,& de tuis excellẽtibus uirtutibus opinioni maxime conuenit,à me fieri plurimi. Dat. IIII. Non. Mart. M.D.XVI. Anno tertio. Roma.

Lutrechæ Præfecto Mediolanenſium. XXXVII

MIttit ad te Iulius Cardinalis Medices frater patruelis meus procuratorem ſuum,ut in cauſa monaſterij Clareuallenſis,quod ei nuper contulimus, tuo auxilio ea conficiat, quæ agenda illi ſunt:quemadmodum ab ipſo intelliges. Qua de re literas ad Regem tuum dedi:nec uereor pro noſtra in illum beneuolentia,proq; recentibus ipſius Cardinalis totiusq; noſtræ familiæ in Regem ſtudijs,quin ea mea collatio grata illi probataq; ſit futura. Nunc autem his de cauſis cum exiſtimem eam te amanter rem adminiſtraturum,minus diligenter

ter te hortor,hortor tamen , & erit mihi ſanè gratiſsimum,ut efficias,ut Cardinalis procurator id,quod petet,ex ſententia conſequatur.Dat. IIII. Non. Mart. Anno tertio.Roma.

Ioanni Paulo Balioni. XXXVIII

VEnerat proximis diebus Romam Alfonſus Cardinalis Petrutius uocatu meo:quod quidem feceram,ut diſceptationes & controuerſiæ , quas habet cum gente ipſa ſua,me auctore ſedarentur & conſopirentur. Cumq́ is nobiſcum mēſem integrum prope fuiſſet, uellemusq́ iam planè omnia ex eius ſententia ſtatuere,nobis nō ſalutatis repente profectus eſt:cum tamen nos ea profectio abitusq́ non lateret. Quoniā autem certior factus ſum,uerſare illum animo,ut ſi qua ratione poterit, ſuæ patriæ otium perturbet,conuellatq́ eum Senarum ſtatum,qui nūc eſt:fidere enim plurimùm in Peruſinorū quorundam auxilijs:tametſi puto fore neminem eo in oppido,qui cum mihi & huic reipub.iniuriam facere cogitantibus ſe coniungat, hortor tamē ſtudioſe te,ſcribas tuis , nō id ſolum

id ſolum ut ab eiuſmodi ſcelere ſe abſtineãt, quod eos per ſe facturos facile crediderim: ſed etiam ut abſterreant, contineantq́ alios, ſi qui erunt, qui id moliantur: eaq́ omnia facias, quę de Laurentio Medice fratris mei filio Vrbinatiũ Duce operæpreciũ eſſe abs te fieri & curari latius intelliges. Dat. tertio Non. Mart. Anno tertio. Roma.

LIBER DVODECIMVS.

Iacobo Banniſio Maximiliani Romanorum Regis ab epiſtolis. I

ET Antea te paterna beneuolentia ſum complexus, atq́ uti uirum prudẽtem & huius Reipub. meiq́ ſtudioſum hominem inter illos, qui mihi maximè chari & probati ſunt, libenter habui: & nunc multo ſanè uberius atque prolixius idem mihi eſſe faciendum puto, propterea quòd Latinus Iuuenalis familiaris meus iſtinc rediens de tuis in me remq́ pub. officijs ea retulit, quę mihi quidem gratiſsima iocundiſsimaq́

diſsimaq́ꝫ acciderũt. Itaque uolo te ſcire, eius me rei memoriam nullo tempore abiecturum. Hortor autem præterea te idẽ illud, quod pro tua probitate non dubito, quin tua ſponte ſis facturus: ut quoniam ad Maximilianum regem tuum Bernardus ſanctæ Mariæ in porticu Cardinalis Legatus proficiſcitur, ad mea & Chriſtianæ reipub. negotia procuranda, uelis ei præſto eſſe, cum prudentia & conſilio, tum uerò ſtudio & diligentia tua: ut quæ tractare atq́ꝫ agere incipiet, tua ope fultus etiam explicet. Ipſe porrò, cuius cauſam ages, Dominus tuam in eo pietatem intuebitur, eamq́ꝫ tui patrocinij mercedẽ conſtituet, quam nulla unquam eripiet dies. Nos quidem certe, cum primũ ſe occaſio dederit, aut etiam quotieſcunq́ꝫ ſe dederit: bene grati erga te animi pręclara ſumus ſigna atq́ꝫ indicia oſtenſuri. Datis tertio calend. Aprilis. M.D. XVI. Anno quarto. Roma.

Helue-

Heluetijs. 11

QVæ ad me proxime de componẽdis Maximiliani Rom. Imper. deſig. & Franciſci Gallorum regis controuerſiis ſedandoq́ꝫ bello ſcripſiſtis, ea legi oculis libentiſsimis: uosq́ꝫ uti & prudentes uiros & religione præditos homines, & illorum regum peramantes ea de re magnopere laudandos puto. Nihil enim neque ſapientius per uos fieri potuit, neq́ꝫ nobis gratius & iocundius ſiſinificari. Deo etiã optimo maximo, qui pacem à nobis atq́ꝫ concordiã coli amariq́ꝫ imprimis uult, ſatis uos in eo facere arbitror. Quare nulla quidem in re uobis deero, in qua tam iuſtæ ueſtræ petitioni, tamq́ꝫ piæ, tam cum Domini uoluntate cõiunctæ opitulari prꝫſtoq́ꝫ eſſe auctoritas, cura, diligentia, ſtudium, labor etiam meus poſsit. Reliqua ex Ennio Epiſcopo Verulano cognoſcetis. Dat. tertio Non. April, M.D.XVI. An. IIII. Roma.

Ludouico Pannoniæ Boemiæq; Regi puero. III

EX literis Thomę Cardinalis Strigoniensis Legati intellexi Vladislaũ Pannoniæ Boemiæq; Regem, patrem tuum, magno cum illorum populorum mœrore & luctu uiuere deſiiſſe. Quo ſanè nuntio uehemẽter ſum perturbatus: magnumq;, ut debui, cepi dolorem ex amantiſsimi mei prudentiſsimiq; Regis morte, præſertim tam alieno reipublicæ Chriſtianæ tempore: exiſtimoq; te quidem primum, qui in tam tenera ætate patrem tuum maximũ clariſmumq; uirũ amiſiſti, reliquos deinde iſtorũ Regnorum uiros principes, Regna deniq; ipſa & populos magno eſſe & præſidio & ornamẽto ſpoliatos, remq; hanc pub. beneuolentiſsimi in ſe animi Rege, fidelisſima ſocietate, maximis auxilijs, eo extincto, planè carere. Verùm cum eiſdem literis certior ſim factus Regnorum te iſtorum à patre tuo hæredem fuiſſe inſtitutum, cuius indoles egregiũ iam ſpecimen magnãq; excellentis uirtutis ſpem prębeat, ſtatui mihi à luctu atq; moleſtia

eſſe

eſſe temperandum: Deumq́ optimum maximum rogandum, & ut illum mortali exutum corpore terreniſq́ compagibus cœleſtem in patriã inter beatiſsimas fortium optimorumq́ uirorum & ſanctiſsimorum hominum animas conuentumq́ recipiat; & ut te, cui quidem plane puero duo regna maxima iure recteq́ obtigerunt, tantum pollere bonis ſtudijs optimiſq́ artibus uelit, ut expectationem de te noſtram tuorumq́ populorum uota æquare atq́ implere facile poſsis: euadaſq́ in eum Regem, qui quidẽ in timore Domini eruditus, omnibus Chriſtianis populis atq́ gentibus multum gloriæ multũq́ roboris ſis allaturus. Quod profectò animo libentiſsimo & facio iam, & ſæpe in poſterum faciã: ſperoq́ fore ut me pro te pie ſe atq́ ſuppliciter precantẽ Dominus audiat. Et quoniã idẽ legatus ſcripſit ad nos, patrem tuũ extremo uitæ ſuæ tẽpore mihi te cõmendauiſſe: oẽs meas opes, omnẽ auctoritatẽ ad te fouendum ornandũq́ polliceor: teq́ iam in chariſsimi mihi filij locum agnoſco atq́ recipio, boniſq́

uerbis atq; omnib. & cõplector & proſequor. Tu uerò ipſe optimi uiri patris tui maiorumq; tuorum fortiſsimorum & clariſsimorum regum greſsibus atq; ueſtigijs inambulans regnum tuum à Dei pietate et cultu, atq; ab huius Reip: obſeruantia & ſtudio auſpicare: daq; operam, ut non minus religione quam ætate, neq; magis corporis uiribus q̃ uirtutibus animi ſubcreſcere tui te populi uideãt. Dat. Prid. Nõ. April. M. D. X V I. Anno quarto. Roma.

Epiſcopo Veſprimienſi, tum cæteris ſingulis in Pannonia magnis uiris.

IIII.

SCribimus ad Bernardum Cantorẽ Agrienſem Internuntium noſtrum ea omnia, quæ per illum tibi hoc tempore ſignificanda eſſe duximus noſtris uerbis. Hortamur itaque te, ut pro noſtra in te paterna ſanè beneuolentia, expectationeq; ea & ſpe, quam de tua probitate magnitudineq; animi, & religione, cæteriſq; tuis uirtutibus magnam atq; mirificam ſemper habuimus des operam, ut quibuſcunq; rebus poteris, iſto-

rum

rum Regnorum quieti & tranquillitati per te conſulatur: auctoritateq́ue tua, qua multum polles, ad eam rem cum huiuſce reipub. dignitate, quæ quidem in tua erga ſe illuſtri uoluntate & ſtudio libentiſsime conquieſcit, maximè omniũ atque imprimis utare. Erit id cum per ſe pręclarum, & tibi laudi atque gloriæ, tum certe egregię iſti fortiſsimęq́ue nationi et populis apprime ſalutare. Dat. Non. April. Anno quarto. Roma.

Thomæ Cardinali Strigonienſi. V

QVantum mihi moleſtiæ, quantum mœroris Vladislai Pannonię Boemiæq́ue Regis mors attulerit, de qua tuis ad nos literis eſt allatum, ex mea in illũ charitate atque beneuolẽtia tibi quidem uni omnium maximè perſpecta & cognita per te ipſe facile potes exiſtimare. Videor autem mihi in illo non magnũ & prudentem modò regem, ſed optimum etiam filium meiq́ue obſeruantiſsimum amiſiſſe, quo tempore propter Turcarum inſidias adiectumq́ue ad iſta regna ſemper animum maximè illum uiuere oportuiſſet. Itaque cum mea & certe iſto-

te iſtorum populorum, uel potius uniuerſæ Chriſtianæ Reipub. cauſa uehemẽter dolerem angererq́ꝫ prope animi omnib. articulis & ſenſibus, illa me res non mediocriter eſt conſolata, quod is, ut ſcribis, Ludouicum filium ſuum, mirificæ indolis magnæq́ꝫ ſpei puerum, Regni hæredem ſibi reliquit. Qui quidem ſi non ſatis dum propter ętatem ſit ad id regendum & procurãdum idoneus: habet certe non paucos excellenti uirtute, ſingulari prudentia, uiros principes, quibus nitatur, quorumq́ꝫ cõſilijs & ipſe recte inſtitui, & eius Regnum adminiſtrari commode atq́ꝫ feliciter poſſit. Quam obrem ſedato, qnantum potui, mœrore meo & luctu, conſilioq́ꝫ cum meis fratribus E.R. Cardinalibus ſuper ea re matu re amantiſsimeq́ꝫ habito, tibi quidem negotium damus, primùm ut Regem puerum ſaluere iubeas noſtris uerbis, affirmesq́ꝫ illi ſalutem eius et dignitatem magnæ curæ nobis fore, nosq́ꝫ ſingulos in eo & fouendo, & ornando Vladislai patris eius curam & ſtudium planẽ geſturos. Deinde ut reliquos iſtius Regni Princi-

Principes quo maiore animorũ noſtrorum oſtenſione poteris, hortere, uelint, quemadmodum quidem confidimus te atq; illos eſſe facturos, in eam præcipue cogitationem incumbere, nihil ut inter uos diſsidij, nihil om̃ino diſcordię ſuboriatur, ſed uno omnium ueſtrum conſenſu & uoluntate ſedate atque amanter regni & regis pueri res, prouentus, ocium, negotiũ, procuretur. Id erit & prudentia ueſtra dignum, & nobis omnib. imprimis gratum, ſic, ut iam nunc libentiſsime profiteamur, eius nos rei gratiam uobis ſingulis aliquando etiam relaturos. Cęterùm quod ad municipiorum illorum curam & tutelam attinet, quæ municipia iſto in regno uicina oppoſitaq; turcis ſunt, atq; in ſumma rerum omniũ inopia uerſantur, celeriſq; auxilij magnopere indigent, ea in re omnẽ meam curam adhibebo: daboq; operam, ut eis omnibus in tempore ſuccurratur. Itaq; uolo bono uos animo eſſe, neque uereri, qn à me om̃ia paterna in uos officia procurationeſq; proficiſcant̃. Quod quidẽ ut iam re fieri perſpicere omnes

homines

homines poſsint,mittere iſtuc quàm pri mum decreui Robertum Archiepiſcopum Reginum familiarē meum,illuſtri ortum gente probumq́ ipſum hominē, & doctrinę ſtudijs prędítum,quem quidem ualde amo, tecum unà ut à regis pueri latere nunquam diſcedat, auctoritatemq́ illi afferat noſtram, quibuſcunque in rèbus & opus erit & oportebit: ne is tam illuſtrem patris ſui de ſeſe commendationem apud nos parum ualuiſſe ſuſpicari poſsit. Scripſi etiam Bernardo Cantori Agrienſi Internuntio meo, ut cū iſtius regni magnis uiris, quos ad ſingulos etiam literas dedi, diligenter ageret,ut in regni negotijs procurādis concordiā imprimis exercerēt:ut rectius atque cōmodius publicæ per eos utilitati regięq́ dignitati conſuleretur. Iubebam aūt tum has ipſas, tum cæteras, de quibus dixi,literas eiuſmodi tabellario dari qui celerrime iter faceret: ut ante conuentus ueſtri tempus, qui ad diem nonum Calend. Maij eſt futurus, ad te perferrentur. Dat. Octauo Idus April. Anno quarto, Roma.

Carolo

Carolo Hiſpaniæ Regi puero. VI

QVod Hieronymo Vicco excellenti uirtute, mirifica diligētia, ſingulari fide uiro, qui Romæ Ferdinandi regis aui tui Legatum multos annos geſſit, uelle te hoc tempore uti ſcribis, habereq; illum eodem apud me loco, ſanè gaudeo. Nam & ego illum ualde amo, gratiſsimaq; mihi eius conſuetudo ſemper fuit: & tu hominem ad eam rem magis idoneum habere nullum poteras. Habes autem eo in munere multa cum laude diu uerſatum, & cui urbs Roma notior, quàm ulli domus ipſa ſua ſit: qui neque fallere propter probitatem uolet, neq; falli poterit propter uſum rerū atq; prudentiam. Itaque uerißimum de illo teſtimonium Antonij Stunigę magni Caſtellę Prioris, de quo ſcribis, plurimum apud te ualuiſſe ualde lętor. Hortor aūt te: quem quidem & amaui ſemper antea, & nūc pluris etiam facio, cum quidem ad priorem in te charitatem meam regij etiā nominis tui dignitas maieſtasq; ſit adiūcta, ut, quo horū ipſorum in te beneficiorū Domini bene memor uidea-

uideare,uelis in ipſius Domini cultu & timore,quemadmodum quidem intelligo facere te,& in huius reipub.obſeruātia amantius indies atq; ardentius uerſari,addicereq; animum in hoc ingreſſu in adoleſcentiam tuo ad omnium hominū pacem atque ſalutem, quantum in te erit,erit aūt ſemper plurimum,procurandam. A me certe omnia boni amantisq; patris officia in te proficiſcentur. Quem admodum cum Vicco ipſo, de quo,ut ad initium reuertar, magnopere probo conſilium tuum,his de rebus omnibus ſum loquutus. Datis ſeptimo Idus Aprilis. Anno quarto. Romæ.

Sigiſmundo Poloniæ Regi. VII

CVm Vladislai Pānoniæ Boemieq; Regis fratris tui mors, eiusq; filij Ludouici nimis tenera ad perferenda onera duorum Regnorum ætas, aliquot nos dies mœrentes ſuſpenſosq; habuiſſet: de fratrum meorum E. R. Cardinalium ſententia Robertum Archiepiſcopum reginum deſignatum familiarem meum,quem propter familiæ ſplendorem & ſingularem ipſius doctri nam

nam atq; uirtutem ita complector,ut ſit mihi plane chariſſimus,legaui, quē illuc quàm celerrimè mitterē:ut eſſet, quna cum Cardinale Strigonienſi regi puero meo nomine adeſſet:atq; ad pacē & ocium eius regni procurādum autoritatē adderet meam:ut quantum pro tempore poſſem,puerum quem quidem nobis pater extremo uitæ ſuæ tēpore diligētiſſimè amantiſſimisq; uerbis commendauerat,& pueri regnū ornarem atq; protegerem.Volo enim omnes homines intelligere, fratrem me tuū fortem uirum & prudētem ac religione præditum hominē cū fruētem uita dilexiſſe, tum eius commendationem morientis nō neglexiſſe,regnorumq; illorū & nationū fortiſſimarū & bene de re Christiana meritarū,quam debui,curam & rationem habuiſſe.Cui quidem Roberto,cū matura re,quantū poſſet profectionē ſuā mandauiſſem,has ad te literas iuſsi dari certo tabellario & celeri:ut te antè omib.de rebus docerem,q̃ is Panoniam attigiſſet. Ego ſi commendare tibi fratris tui filiū uelim,diffidere uideat probitati tuę: cui

ſane non diffido: eſt enim mihi quidem probatiſsima: ſed tamen facere nō poſſum, quin tibi illum commēdem. Vale. Dat. III. Id. April. Anno quarto. Romæ.

Viterbienſibus. VIII

CVm nuper intellexerim piratarum Punicorum iuſtam claſſem ad uicina uobis littora oramq́ꝫ iſtam maritimā aduentare, uos quidem unos maximē omnium & cōmonefacere & hortari uolui, paratos ut uos alacresq́ꝫ ad ea munera obeūda, curas laboresq́ꝫ capeſſendos præſtaretis, quæ munera Franciſcus Pitta Hetruriæ Prolegatus uobis mandauerit, quamobrem tam inopinato teterrimorum hoſtium & latronum aduētui atq́ꝫ impreſsionibus iri obuiam poſsit. Ea in re ſi, quemadmodum quidem ſpero, deq́ꝫ ueſtris cōfido ſtudijs, ſic egeritis: non uos quidem ipſos plus amauero. Qui enim fieri poteſt, nihil cum ſit meo perueteri erga uos amore charitateq́ꝫ ardentius: ſed plus amari à me meritos eſſe uos facile profitebor. Dat. ſexto Calēd. Maias. M.D.XVI. Anno quarto. Romæ.

Fali-

Faliſcis. IX

QVoniam renunciatum nobis eſt Pœnorum, qui piraticã exercent, non paruam claſſem in mari noſtro eſſe, ueſtraq; ad littora atq; ad Centumcellas curſum tenere, mando uobis, ut omnib. in rebus, quæ à Franciſco Pitta Hetruriæ Prolegato uobis imperabuntur, ſine ulla ei mora pareatis, non ſecus, ac ſi ipſis à nobis præſentibus iuberemini: ad ueſtram enim & ueſtrarum rerum incolumitatem ſalutemq; pertinebunt. Dat. ſexto Calend. Maias. Anno quarto Roma.

Grauiſcis. X

ALlatum eſt ad me ſatis magnam piratarum claſſem à ueſtris littorib. non multum abeſſe. Quare uobis mando, & ut oppidum iſtud, quo celerius fieri poterit, communiatis, ne imparati ab hoſtibus paratiſſimis offendamini: & ut Franciſco Pittæ Hetruriæ Prolegato omnibus in rebus ueſtram operam nauandam ſtatuatis, quas ille per uos fieri iuſſerit, non ſecus, ac mihi ipſi. Volo autem uos bono animo eſſe. Eorũ enim

quæ ad uos oppidumq́ ueſtrum defendendum pertinebũt, nihil prætermittã: ut intelligere poſsitis ueſtram incolumitatem mihi magnę curę eſſe. Dat. vi. Cal. Maias. Anno quarto. Romæ.

Franciſco Pittæ Hetruriæ Prolegato.

XI

QVòd me de Piratarũ claſſe celeriter monuiſti, quã appropinquare noſtris littorib. ſcribis, diligẽtiaq́ tua & uigilantia, quam adhibes, ne imparati offendamur, mihi uehementer probat. Scribimus aũt ad ea municipia, quæ in Legatione ſunt Marci Cardinalis Cornelij: ut quoniam eiuſmodi claſſis in mari noſtro eſt, primũ ſe præmuniant, prouideãtq́ ne offendi poſſint: deinde tibi omnib. in reb. quas fieri per eos & curari uoles, ita præſto ſint, ut mihi eſſent, ſi à me præſente iuberent. Te uerò hortor: nam mandare tibi, cum omnia per te facias, nihil debeo: ut pergas, quemadmodũ quidẽ cœpiſti, nulla in re deeſſe ad iſtorum populorũ ſalutem incolumitatẽq́ protegendam: ſic enim & præſtabis ipſe mihi fidem tuã, & ego te chariorem habebo,

habebo, & pluris plurisq́ faciã. Dat. VI. Cal. Maias. Anno quarto. Roma.

Federico Fregoſio Archiepiſcopo Salernitanorum. XII

GRatæ mihi tuæ literæ fuerunt, quibus oſtendis ſi quid aggredi cõtra Piratarum claſſem uelim eam, quę Italię oram nuper inſedit, infeſtatq́ Tyrrheni maris littora, te paratũ animatumq́ eſſe cum nauibus longis quatuor, quas iſta urbs deductas & ornatas habet, quò oporteat quoq́ iubeã accedere: neq́ uereri, quin ipſa ciuitas nihil ſit mihi eiuſmodi pro ſua in me obſeruantia & cultu recuſatura. Deq́ iſta tui animi propenſione & ſtudio mehercule gaudeo. Video enim bonorũ ciuiũ & fortiũ uirorũ prouentu hanc remp. nõ prorſus inopẽ factam: cum uigere adhuc quidem in noſtris hominibus eiuſmodi ſenſus & cogitatiões intelligo. Erit autem eo mihi tua hæc liberalitas opportunior, quo celeritate opus eſt ad rẽ rectè atq́ ut uolumus cõficiendã. Scribo itaq́ ad Octauianũ fratrẽ tuũ Præfectum Genuæ eiusq́ oppidi decuriones, uelint mihi & eas, quas

dicis, quæq; in anchoris ſunt, triremes naues cõmodare, & ornare alteras totidem, ad nosq; mittere: ut communes hoſtes noſtros eo & tutius aggredi, & celerius opprimere poſsimus. Te uerò etiã atq; etiam hortor, rẽ apud ciues tuos iuues: atq; in eo multũ inſumas operæ, ut quæ comparanda erunt, q; celerrimè cõparentur. Erit id mihi apprimè atq; ſummopere gratum. Reliqua ex literis Petri Bembi familiaris mei ab epiſtolis, qui te plurimùm diligit, cognoſces. Dat. III. Non. Maias. Anno quarto. Roma.

Octauiano Fregoſio Præfecto & Decurionibus Genuæ. XIII

APpuliſſe ad Italię inſulas & littora uobis uicina Punicam piratarum claſſem non ſpernendam, eaq; infeſtiſſima reddere, diripere, depopulari, intellexiſſe uos aliquanto etiam, quàm me temporius arbitror. Eam ad claſſem uel repellendam, uel ſi fieri poterit, conterendam, omnem meam curam & cogitationem adhibeo. Sed quoniam ad id & magna claſſe opus eſt, & quæ celerrimè conficiatur: pro ueſtra uetere in Ro.

Pontifi-

Pontifices & Dei Eccleſiã pietate procꝗ meo in uos paterno amore culto à uobis diligẽtiſsimè, etiam atq; etiã à uobis peto, ut ad hãc rem, quã paro, Italis quidem omnibus imprimis honorificã, uobis certè propter periculi ſocietatem etiam ſalutarem, & eas ueſtras triremes, quæ inſtructæ paratęq; ſunt, commodetis, & ſimul ornari alteras totidem q̃; celerrimè imperetis: quibus nauib. cũ noſtra claſſe conſociatis, cõmunes omniũ noſtrum hoſtes nobis turpiter inſultantes aggredi atq; opprimere poſſimus. Ea res ut facilius confici poſsit, ſi me admonueritis, partem ſtipis ad uos mittã in nautas & milites cogẽdos nauibusq; imponẽdos. Toto uerò in apparatu atq; negocio uos oportet unos tum diligentiam & ſtudium, tum maximè celeritatẽ adhibere. Si eñ prẹſtolabimur, nihil eſt cur illos, qui omnia temporum momentis metiuntur, poſſe nos conſequi ſpem ullam habeamus. Id autem ut animis alacrioribus uobis eſſe faciendum ſtatueretis, petij à Franciſco Gallorum rege per literas non hoc ipſum modò, ut ueſtras

nauis permitteret mihi pręſto eſſe,ſed illud etiam,ut ſuam ipſe claſſem cũ noſtra claſſe cõiungeret, quoad aliqd actũ & confectum eſſet. Quod quidem illũ cõfido pro noſtra cõiunctione, procꝫ ſuo in tuenda Chriſtiana re ſtudio libentiſſimè eſſe facturum. Dat. I I I, Nõ. Maias. Anno quarto. Romæ.

Abbati ſancti Bertini. XIIII

MIttimus ad Carolum Hiſpaniæ regem Pindarum Santeſium familiarem noſtrum: eicꝫ mandauimus, ut rege ſalutato te inuiſeret, tibi'cꝫ ſignificaret, me tui memoriã crebrò libẽtercꝫ repetere, utpote boni hominis & religione prædìti, & mei obſeruantis, & quem ego unicè atcꝫ ſummopere amo. Itaque ei te meis uerbis alloquenti, decꝫ mea in te uoluntate plura & certiora deferenti fidem habebis, tibicꝫ perſuadebis gratiſſimum mihi fore, ſi te & rectè ualere, & bene agere intellexero. Dat. V I. Id. Maias, M.D.XVI. Anno quatro. Romæ.

Proſpero Columnæ Cauio. XV

LIteras tuas Decurionibus municipij Acutini & Vicario Epiſcopi Ana-

Anagnini ſcriptas, quibus literis demortui Epiſcopi bona tuis procuratorib. dari poſtulas, legi miſſas ab ipſis mihi, non illas quidem dignas, quæ à te proficiſcerentur, & cum iniquas, tum contumelioſas, præſertim in hominem mihi chariſſimum, quiq; à latere meo nunq; diſcedit. An tu unus neſciebas Acutum oppidum & Epiſcoporũ bona nõ ad te, ſed ad nos pertinere? Quamobrem primũ quidem paternè te hortor, deinde mando etiã atq; impero, ne te cauſa ulla, modo ullo, colore ullo, illis in bonis immiſceas, neue animum addas Epiſcopi aduerſarijs malè in eum cogitandi: faueas etiam potius præſtoq; ſis eius procuratorib. qui has tibi meas literas reddiderũt. Quod ſi ius tibi aliquod ijs in bonis competere exiſtimas, id à me poſtulato: qui tibi quod rectum honeſtumq; ſit, nulla ex parte deero. Dat. tertio Idus Maias. Anno quarto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ regi. XVI

PRoficiſcentem ad te Antonium Stunigam Caſtellæ Priorem dimittere ſine meis literis nolui; in quo

cum ad generis nobilitatem animi etiam magnitudinem, prudentiam, continentiam, plurimas egregias excellentisq́ uirtutes adiunctas & cōſociatas agnouerim: apud nos enim prope bienniū in ſui Prioratus controuerſia dū ſibi ius fieri poſtulat, ſumma cum tēperātia & equanimitate uerſatus eſt: eum dignū exiſtimaui, quem & mea beneuolentia unicè complecterer, & tuæ pietati diligentiſsimè commēdarem. Morā aūt eā quam iudiciorum præſtituta tempora ſibi depoſcunt, illud etiā auxit, quod Ferdinando rege auo tuo quotidianis prope poſtulationib. agente apud me, ut rē illius & cauſam paululum protrahi permitterem, fore enim propterea, ut dilatione aliqua iudicij interpoſita, Prior ipſe ad concordiam adduceretur: ſententiam iudiciumq́; differri aliquātiſper rogatu regis paſſus ſum, exiſtimans ipſum concordiæ conditiones, quæ regis & aduerſariorum ei nomine proponebātur, non recuſaturū. Quanquā quidē poſtea cū illū nullas pactiōes accipere, nullas ſibi leges uelle dari cognouiſſem, neq; ul-
lis

lis conditionib. adduci poſſe, ut ad concordiā ſeſe demitteret, iuſsi ut cauſa lisq; omnis terminaretur, ad exitumq; perduceretur. Iis uerò in actionibus omnibus bienniocq; toto planè perſpexi id, quod mihi gratiſsimū profectò accidit, ipſum quidem obſeruantiſſimū tui eſſe, tuumq; nomen maximè colere, maximiq; facere nutus ſingulos uolūtatis tuæ. Itaq; tibi illum commēdare iuſtiſſimè ſanè uideor, tum morum optimorū hominem eximiæq; cōſtantiæ atque uirtutis, tum fidei exploratæ erga te planeq; ſingularis. Gratiſſimum igitur mihi feceris, ſi prçter id quod Antoniū diligere merito eius debes, habebis illum mea cauſa etiam chariorem. Vale, nosq; dilige. Datis Idib. Maij. Anno quarto. Romæ.

Laurentio Medici fratris filio. XVII

IOannis Iordani Vrſini propinqui noſtri precibus adductus, charitate etiā, qua illam gentem, ut ſcis, atque familiam proſequor, me impellente te hortor, ut Virginium Vrſinum Anguillariæ dominum iſtius reipub. Præfectum equitum in ea, qua nunc eſt condi

tione

tione dignitateq; retineas, neq; eum miſſum facias: quem quidem etiam in meliore eſſe apud te remq; illam publicam loco, ſi fieri poſſet, magnopere uellem: meamq; hanc uoluntatē ipſi quidem exploratiſſimā eſſe ſcio. Itaq; ſic uelim tibi perſuadeas, te mihi rem pergratā eſſe facturum, ſi curabis, ut Virginius, quam in me ſpem adhuc quidem poſitam habuit, ea ne deſeratur. Dat. XVII. Calēd. Iunias. M.D.XVI. Anno quarto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni & Sipitiani Dominis.

XVIII

CVm mihi, quem quidem pacis atque concordiæ ſuaſorē autoremq; eſſe maximē omnium conuenit, nō mediocrem moleſtiam attuliſſet ea controuerſia, quam de Peri & Graſſiani oppidulis obſtinata nimis animorum cōtentione inter uos aliquot iam annos exercuiſtis: ne ſemper ijſdem in diſceptationibus uerſaremini. quòd ſine ueſtro magno mehercule malo, noſtri uerò propē, ut uerìſsimè dicā, cōtemptu fieri nō poteſt: Laurētium medicem fratris mei filium, Florētinorum exercitus Imperatorem

torem delegi, quo utriq; arbitro ueſtrarum diſceptationum uteremini: quiq; interea, dum de iure ueſtro cognoſcit, illorum oppidorum poſſeſſionem meo nomine capiat: ne peioribus indies malis grauioribusq; impendijs implicemini. Quamobrem uobis ſingulis mãdo atq; impero, ut ſine uel mora, uel recuſatiõe ulla Matthæo Cautio Laurentij procuratori eorum oppidorum poſſeſſionem tradatis, ab ijsq; ipſi recedatis, ſponſionẽq; faciatis, per illum iudicato uos ſtaturos & geturos. Secus ſi feceritis, quo maiore charitate uos amplector, eo cogor & diligentius & celerius dare operam, ut meã dignitatẽ tuear. Dat. XVII. Calend. Iun. Anno quarto. Roma.

Thomæ Feltrinorum Epiſcopo Legato.

XIX

PVto te non latere quanto ſtudio cũ Venetis egerim, ut Chriſtophorum Friapanem Matthæi Cardinalis Gurcenſis ſororis uirum captum ab eis ſui redimerent. Quod quoniam parum ſucceſsit, neque uelle Venetos intelligo miſſum illum propterea facere, quod

Iulium

Iulium Manfronium eorum Pręfectum equitum hoſtes captum item à ſuis,ſi id fiat,miſſum ſe facturos recipiam:multorum ualde mihi & gratorum & probatorum hominum precibus adductus mando tibi,ut tum apud Maximilianũ, tum cum Cardinale ipſo agas,contendas, efficias,ut conditione aliqua neutri parti graui Iulium liberent miſſumq́ faciant hortatu meo. Dat. XV. Cal. Iunias. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Boiorum Duci Præfecto Mediolanenſium.

XX

SCribitur mihi non paruam militum manum extra Regis tui ditionem abs te mitti. Ea de re cum nihil mihi ſignificaueris non potui non moleſtè ferre, me à te ijs de rebus eſſe celatum, præſertim cum intelligerẽ eos milites iam primùm ad conturbandum Carpi & Mirandulæ ſtatum tendere municipiorum mihi imprimis cõmẽdatorum, noſtraq́ in tutela ocioſe atq; imparatè quieſcentium. Quamobrẽ cum exiſtimẽ pro ſumma noſtra beneuolentia Regẽ ipſum, ad quem quidem ea de re literas dedi, non

permiſſu-

permiſſurum, ut ij qui nobis cōmendati ſunt, ab eius militibus diripiantur: peto à te etiam atq; etiam, primū quidē, ut ab illorum oppidorū impreſsione tuos milites cōtineas, quoad aliquid ab rege afferatur: deinde ut de militum itinere, ſi tibi uidetur, cogitationibusq; tuis, quę admodum quidē noſtræ coniunctioni ualde conuenit, aliqd nobis impartiare. Dat. XII. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.

Franciſco Gallorum regi. XXI

RENunciatum nobis eſt, non exiguā tuorum militum manum extra tuę ditionis fines transq; Padum iter facere. De eo cum neq; ad me ſcripſeris ipſe, neque tui, qui quidem in Italia ſunt, mihi quicquam miniſtri ſignificarint, affectus moleſtia ſum propterea, quòd eſt ſanè rumor eos tuos milites ad peruertendas Carpi & Mirandulæ res contendere: quæ quidem municipia aliquot anni ſunt, cum in meam clientelā tutelamq; ſunt recepta. Quare te hortor, ne permittas eos, qui ſe mihi dediderūt, à tuis militibus uexari, præſertim cū illos conſtet, nulla in re contra te dignitatemq;

tatemq́ tuam uel egiſſe unquam, uel omnino cogitauiſſe. Id erit & te dignum, & à coniunctione noſtra poſtulatũ, & mihi gratiſſimum. Dat. XIII. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.

Boiorum Duci. XXII.

HEri ad te ſcripſimus, ut, quoniam rumor erat tuos milites ad Carpi atq; Mirandulæ municipia laceſcenda iter facere, uelles eos continere, dum ſciri poſsit, quid rex tuus ea de re fieri uellet. Eas meas literas tametſi confidimus tantum, quantum profecto debent pro mea ſumma in regem beneuolẽtia proq́; noſtra coniunctione, apud te ponderis habituras: tamen increbreſcente magis magisq́; horis ſingulis rumore illo & ſermone hominũ, ſtatui Latinum Iuuenalem familiarem meum magnis itineribus ad te mittere: qui coram tota de re diligẽtius tecum ageret meis uerbis. Ei tu igitur fidem habebis, pacemq́; & pacis ſtudia, ſi me audias, plus diliges bellis & turbis omnibus. Dat. ad XII. Cal. Iun. Anno quarto. Romæ.

Epiſco-

Epiſcopo Veſprimienſi. XXIII

REuertenti ad te Thomæ Nigro Vicario tuo, qui non ſolum apud me, ſed etiam apud fratres meos E. R. Cardinales publicè oppidorum eorum, quę à Turcis obſidentur, regniq́ iſtius cauſam, atq; imprimis tuā grauiter & accuratè egit, mandaui, ut te meis uerbis ſalutaret, ac primùm tibi ſignificaret, quòd plurimos pro re Chriſtiana labores pertuleris, grauia omnia periculoſaq́ adieris, impenſas maximas feceris, nos te eſſerre maximis & ueriſſimis laudibus, deq́ ea optimè eſſe meritum libentiſſimè profiteri. Deinde tibi cognitam faceret diligentiā meam, quam adhibeo, ut tibi tantum auxilij, quantum ſatis ſit ad illa oppida munienda, hoſteſq́ propulſandos communi cōſilio atq; opibus quàm celerrimè mittatur: ut tuā & iſtius regni Chriſtianæq́ reip. dignitatem defendere ac tueri poſſis. Demum te hortaretur, ut pro tua uirtute, animiq́ magnitudine, hoſtium furorem tamdiu ſuſtineres, dum hæc conficerentur: quod quidem paucis diebus confidebamus fore. Itaq;

bono animo es, optimamq́ ſpem alere populos iſtos fortiſſimos & conſtantiſſimos iube, breui ſe incolumes futuros. Reliqua ex ipſo cognoſces. Dat. VIII. Calend. Iun. Anno quarto. Roma.

Franciſco Gallorum regi. XXIIII

BInas iam ad te literas dedi, quibus te literis ſum cohortatus, ut feſſis atque labantibus Pannoniæ rebus propter aſſiduam in Dalmatas Turcarum impreſſionem diuturnaq́ nimis bella pecuniæ auxilio mecum & cum cæteris noſtris regib. pro tua liberalitate ſuccurreres. Et quoniam ea res magnę ſanè diligentiæ celeritatisq́ indigebat, commonui imprimis te, ut quæ tibi agenda eſſe ea de cauſa putares, ageres efficeresq́ quàmprimum: neq́ committeres, ut elapſa rei bene gerendæ occaſione, quę quidem erat perbreuis, tueri poſtea ab audaciſſimis hoſtibus noſtris regnũ illud cum uelles, non poſſes. Eas ad literas poſtulataq́ noſtra, quod te dignum erat, reſcripſiſti, te ſcilicet uelle facere, quæ proponebantur: itaq́ ei te rei pro tua portione non defuturũ. Quod qui-

dem

dem ſtatim ego Regi Pannoniæ Principibusq́ illius regni uiris ſignificaui, accidítq́ eis omnibus plane gratiſſimum. Verùm cum nouiſſimè per literas Epiſcopi Veſprimienſis Præfecti Croatiæ Pannoniæq́ Proregis optimi atq́ fortiſſimi uiri certior factus ſim, ipſum quidẽ in exigua ſpe eſſe, poſſe ſe ulterius Turcarum uim atq́ impetum ſuſtinere: ipſius autem Epiſcopi Vicarius coràm mecum & cum meis fratribus E. R. Cardinalibus proſtratus ante meos pedes illorumq́ genibus aduolutus flens, fidemq́ noſtram atque omnium Chriſtianorum regum implorans, obteſtansq́ deos & homines egerit, ne regnum illud, quod quidem adhuc hoſtium gladios noſtris à iugulis atq́ ceruicibus ſemper repulit, iri perditũ noſtra ignauia atq́ ſegnitia ſineremus: oppidorum enim eorum, quę à Turcis hoc tempore obſiderentur premerenturq́ modis omnib. Iaicæ, Tininij, Cliſsij, Scardonæ, eàm naturam eſſe cum propter portus, quos haberent maximos atq́ tutiſſimos, tũ propter materiam ad nauis ædificãdas idoneã, qua

abundarēt, demum etiam propter ipſorum ſitus atq; poſitus ita Pannoniæ atq; Italię opportunos imminentisq;, ut uno eorum aliquo in Turcarum poteſtatem redacto Pannonia quidem ipſa ſe tueri nullo modo poſſit: Italię autem ora, quę ad mare Adriaticum eſt, noctis unius nauigatione eorum claſſibus pateat, quibus diripi atq; incendi poſſit. Hæc itaq; cum ita ſe haberent, de eorundem fratrū meorum ſententia ſtatui ad te ſcribere, teq; hortari, & rogare, ut quamprimùm quamq; celerrime ſaltē quindecies mille numum aureorū ad nos mitteres: qui unà cum meis alteris totidē illuc trāſmitterētur: quibus ſe opibus illa municipia cōmunirent, ne noſtris hoſtibus ſeſe dedere fame ac rerū omnium egeſtate atq; inopia magno cū noſtro, noſtro inquā te coniungens, reliquorumq; regum noſtrorum dedecore & ignominia cogerētur. Plura me ad te ſcribere hac de re fortaſſe res ipſa poſtulat: quæ quidem ſecum maximum in utrāq; partem rerum omnium motum atq; faciem trahit. Sed perſona quam ſuſtines, nomenq; quod geris,
[illegible library stamp]

geris,planè non poſtulat. Ea te mouere etiam tacentibus nobis debent, ut non magis uerbo ꝙ re tuendiſq; Chriſti populis & eſſe & haberi uelis rex & maximus & Chriſtianus maximè. Quod quidem te facturum & pro animi tui magnitudine,quam & omnes prædicant & ipſe agnoui,proq; tua prudentia, religione,pietate,liberalitate ſanè cõfido.Hæc uerò ipſa,quæ ad te ſcribo,ſcribo itẽ cæteris regibus:quos quidem in eo nõ defuturos puto.Sed te decet:q & illis maior es,& nobis cum uicinus, tum coniũctus magis,ad tui partes muneris peragendas etiam priorem & alacriorem accedere:ex quo tamen & uberior à Dijs immortalibus gratia,& clarior ab hominibus gloria te ſequetur. Fratres mei tibi ſalutem aſcribũt. Vale. Dat.Id.Maijs. M.D.XVI.Anno quarto.Roma.

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. XXV

PRoximis diebus à te cum ueniſſet Sigiſmundus Alberti Legati tui familiaris multa nobis narrauit, quæ l bẽtiſſimè audiuimus,quęq; nobis pro ſum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ad meum & huius reip.imperium liben ti animo rediſſe. Equidem uos ea de re uehementer laudo: qui tempeſtatibus huc illuc diu iactati poſt lõgos atq; multos labores in reip. piȩ optimæq; matris ſinu, tanquam in portu, cõquieſcere uo luiſtis. Itaque municipium iſtud uosq; omnes in meam curam atq; fidem liben tiſſimè recipio: daboq; operã, ut in mea erga uos tum beneuolentia tum ſtudio & diligentia ſecurè pacateq; degatis. At que aliquem ex intimis chariſſimisq; mi hi perſpectaq; probitate & uirtute uirũ propediem iſtuc mittam ad uos non ſo lum regendos, ſed maximè etiam & fo uendos & omni pietate complectẽdos. Neq; interea uobis deerit Laurẽtij Me dicis fratris mei filij ueſtri Ducis indu ſtria: qui ſuis uos opibus amãtiſſimè tu ebitur. Hortor autem uos, ut quam uo bis nuper Dominus in recuperanda hu ius reipublicæ beneuolentia mẽtem de dit, eam in poſterũ pietate, fide, ſtudijsq; ueſtris etiam augeatis. Dat. Calend. Iun. Anno quarto. Roma.

Genuenſibus. XXVII

QVeſti apud me ſunt per literas VIII uiri reip. Florentinæ grauiter illi quidem, & plus dolore, quàm atramento illitis codicillis: cum ſcriberēt nauem quādam Cypriam à Florentinis mercatoribus conductam, onuſtam'que ſale Ebuſitano in ciuitatis ipſorū uſum Piſano in portu à ueſtrarum quatuor triremium Præfectis captam fuiſſe, perductamque iſtuc, inquientibus ita ſibi facere per uetuſtiſsimas Romanorum Imperatorum conceſſiones licere, uelleque ſe eo detracto ſale nauem comburere iactantibus præque ſe ferentib. Quod quidem mihi, ut uerè dicam quod ſentio, moleſtiſsimum accidit, uiſumque eſt ualdè mehercule indignum ueſtra maiorumque ueſtrorū æquitate ac frugalitate, addo etiā urbis ueſtræ dignitate & nomine: eoque magis, quòd quibus à ciuibus ueſtris ſe defenſum iri Florentini ciues cōtra Pœnorum piratarum claſſem exiſtimabāt, idque ab ipſis prędicabatur, quosque ciues ueſtros ea de cauſa ſuo in portu amiciſſimè receperant, rebus omnibus iuuerāt, illis

aliis ipſis eorum fortunas prædæ atq; lu dibrio eſſe, ſpeciem quandam habet inſolitæ uel perfidiæ, uel auaritiæ, uel ſceleris. Quid enim hoſtes ipſi Pœni ui atq; armis illos aggreſsi durius in eos atque crudelius ſtatuiſſent? Aut qs uobis poſt hac fidem ullã habendam exiſtimabit, ſi quos ab aliis tuendos ipſi palàm ſuſcepiſtis, quiq; uos ſanè liberaliter atq; etiam uerius hilariter, tanquam bonos hoſpites, amicosquidem certè atq; ſocios ſuis in terris atq; portubus exceperant, ij à uobis capiuntur, diripiuntur, incenduntur, eiuſmodiq; habentur, in quo exempla crudelitatis exerceatis? Quamobrẽ ſtatui uos magnopere hortari, ne plus antiquas ullas ueſtras Imperatorias conceſsiones, quàm ius gentium, & bonum & æquum, quàm humanitatem ipſam faciatis; iubeatis'que ut mercatoribus Florentinis, uel reipub. potius, ea enim me hoc rogat, tam quidem mecum & cũ re hac pub. cõiunctę atq; conſociatæ, ut una atq; eadem ambę eſſe uideantur, ablata per ueſtros Pręfectos om̃ia ſine mora ſineq; impendio reſtituantur. Quòd

erit & iuſticiæ modeſtiæq́ueſtræ, duas enim has præclaras maximeq́ urbibus populisq́ ſalutares adhuc in uobis uirtutes agnoui, magnopere proprium, & mihi uehementiſſimè gratum. Sed tota de re Franciſcus Ghibertus fiſci Romani miniſter, ad quē longiores literas dedi mentem uobis meam diligentius exponet. Dat. octauo Id. Iun. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ regi. XXVIII

MVlto ante, quàm ab hominibus emigrare, Ferdinandus rex auus tuus, literas ad me dedit: quibus ſe literis Hieronymo Vicco Legato apud me ſuo pollicitū fuiſſe narrabat, quem quidem uirum optimè de ſe meritum fatebatur, daturum ſe operam, ut quæ primum Eccleſia boni prouentus ſuis in regnis Epiſcopo deficeretur, ei nos Eccleſiæ Vicci fratrem præficeremus. Qua de re mecum Hieronymus non ſemel egit, quippe qui ea ſpe plurimū fouebatur, nec uerebatur, quin rex quemadmodum quidem & ſibi receperat, & mihi ſcripſerat, primo quoque

tempore eſſet facturus. Hæc mea cõme moratio quam uim habeat, per te ipſe fa cile iudicabis. Nunc autem, cũ Hierony mus mihi ſignificarit Ludouicum Epi-ſcopum Dertuſenſem uita functum eſ-ſe, teſtis uerò ipſe ſim non ſolum promiſ ſi regis, ut dixi, ſed Vicci etiã in regem fidei, diligentiæ, meritorum: probo & prudẽti homini, & eximia in reges ſuos obſeruantia, & cum ſumma illorum lau-de maximisq; ſuis laboribus decem to-tos annos Romę uerſato, optimè de auo ipſo tuo, bene de te merito, mihi prop-ter eius excellentem uirtutem imprimis grato deeſſe planè nolui. Itaq; nõ ſolùm te hortor, ſed etiã atq; etiã abs te peto, uelis ut ei Eccleſię Pontificis cura atque ſolatio deſtitutæ frater Hieronymi præ ficiatur, cum propterea, ut tu, qui fortu-narum aui tui & regnorum tot atque tã torum hæreditatem Dei Opt. Max. mu-nere creuiſti, illius etiã fidei & promiſſo rum, ratione præſertim meritoq; facto-rum, hæredem uelle agere uideare: tum uel maximè ut Legati tui, qui tuorum re gnorum negotia tam diligenter tantaq;

cum

cum dignitate totq́ annos apud Roma nos Pontifices procurauit, laborum & uigiliarum rationem te habuiſſe omnes homines intelligāt. In quo cum illud egeris, quod facere tua ſpōte ſanè debes, quodq́ tibi & laudi & gratiæ apud tuos eſt futurum, qui hoc exēplo ad bene de te merendum excitari poterunt: mihi quidem ipſi tam gratum feceris, quàm ſi tantundem aut eo amplius alicui ex meis familiaribus mihi charioribus & con iunctioribus cōtuliſſes. Dat. XIII. Cal. Quintilis. Anno quarto Roma.

Agneſinæ Montiſferetrianæ Fabritij Columnæ uxori. XXIX

AFfertur ad nos multa quotidie latrocinia multasq́ cædes in Algidi ſylua fieri, impedirıq́ itinera ſic, ut iam à uiatoribus non frequētentur. Quod cū & mihi permoleſtum ſit, & cum Reip. indignitate magnopere coniunctum: peto à te, des operam, mandesq́ tuis hominibus, ut latrones intercipiant: ut & eiuſmodi ſcelera reprimantur, & itinera purgentur. Ea in re cum id, quod, tametſi fœmina es, à tua tamen uirtute poſtu

poſtulatur,teq; maximè dignum eſt, facies:tum uiri tui abſentis optimi hominis atq; fortiſſimi deſiderium mihi & rei pub.lenies.Dat.XI.Cal.Quintiles. Anno quarto.Roma.

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Thomæ Cardinali Strigonienſi. I

Lectis tuis literis,quas binas uno tempore accepi,alteris ad decimum, alteris ſexto Cal.Iunias datis,ſtatim fratres meos E. R. Cardinales adhibui,ut unà,quid tibi ad illas reſpondere nos oporteret, maturè conſuleremus.Itaque de communi noſtrum omnium ſententia tibi reſpondeo: utar autem ordine,ad priorem ſcilicet epiſtolã prius:Gratiſſimũ nobis accidiſſe, quod in conuẽtu Pannonico nuper habito omnia trãquillè atq; pacatè acta,cõfecta, tranſactaq; ſint.Nam cum proximè propter recentem Vladiſlai regis mortem imbecillãq; Ludouici eius filij ad regendos populos ætatem,ne turbæ ſeditioneſq;

neſq;

nesq̃ inter iſtos Principes exiſterẽt, magnopere timuiſſemus: nũc, cũ res aliter ceciderit, iamq̃ omnia per uos & prudẽter & temperatè adminiſtrentur, magna certè uoluptate tuę nos literę affecerũt. Valde eñ fore credimus ut ſi uos in tractandis regnorum iſtorũ explicandisq̃ negocijs idem atq̃ unũ omnes reſpicietis, magna cum pacis & quietis, tùm dignitatis & commodorum incremẽta publicè atq̃ priuatim ueſtris rebus ſint acceſſura. Pacis enim atq̃ concordiæ cupidos & retinentis protegit augetq̃ pacificus & mitiſſimus Dominus. Quare eo de conſenſu & uoluntate maximis uos ſingulos & ſtudijs proſequimur & laudibus. Hortamur aũt, ut in inſtituendo rege puero, ætatęq̃ illa tenera & flectẽda, & dirigenda eundem conſenſum, eandẽ curam adhibeatis, quoad rex ſe atq̃ ſua regere per ætatem poſsit. Nam ut arborum ſemina, dum puſilla ſunt, palis indigent, quibus nitantur, ne uentis & tempeſtatibus incuruęſcãt, obliquitatemq̃ ducant creſcentia: ſic puerorũ ingenijs moderatore opus eſt & mãgiſtro, qui ea

regat atque cōtineat, ne flectere in uitia malasq; artes poſsint: ad quas tenera omnis & infirma ætas pronos maximeq; lubricos lapſus habet. Reſcripſi ad priorem epiſtolam tuam, nūc ad poſtremam uenio: qua me de aduentu ad uos Turcarum regis Legati certiorem facis, induciarum cum rege tuo conficiendarum cauſa, conſiliumq; requiris meum: ut quid uobis faciendum ſit ſcire poſſis. Quod quidem nullum habeo, tibi quod dem, præter illud, de quo ad te non unis literis ſcripſi. Quod idem nūc ſcribo: nobis ſcilicet eandem eſſe mentem, eundem animum, qui antea fuit, quiq; ſemper eſt futurus. Cupimus enim ut debemus, ne cum perpetuis noſtris hoſtibus ulli reges noſtri, ulla Imperia ſe coniungant. Qui non id poſtulāt propterea, quod pacē & otium uelint, cum nihil niſi bella meditētur: uel quod ullo uos commodo affici non ęgerrimè moleſtiſsimeq; ferant, quorum oppida ditionemq; ipſas inducias flagitātes depopulantur & proterunt. Sed ut à uobis populisq; iſtis bellicoſiſſimis atque

fortiſ-

fortiſſimis ſecuri tantiſper ſint, dum uel alia, quæ ſibi cordi ſunt, explicēt, aliosq́; reges opprimant, uel ſibi opes comparent, ad uos poſtea, quibus maximè inhiant, ualidis integriſq; uiribus aggredi endos planeq; conficiendos. Itaque nō poſſumus aſſentiri ijs cōditionib. quas in ueſtras ceruices atq; perniciem credi mus reuerſuras. Eam ob rem, ut ſcis, dili gentiſſimè ad omnes Chriſtianos reges non ſemel ſcripſimus: multisq́; precibus contēdimus ab ijs, ut regi regniſq; iſtis ad hoſtium conatus repellēdos unà nobiſcum opem atq; ſuppetias ferant. Id etſi ſerius fit, q̃ uolumus, quamq́; decebat, futurū tamē in tempore cōfidimus: utq; fiat, damus nūc quoq; ad eos ipſos eadem de re literas, monemusq; ſingulos, longiorem mittēdo auxilio moram ne addant: ne dum ipſi cunctabundi ſedēt, ad id uos neceſſitas cōpellat, quod poſtea factum reciderĕ in maximū uniuerſæ Chriſtianæ reipub. damnum atq; dedecus facilè poſsit. Qui ſi, quod petimus in tempore fecerint, uobis antè om nes erit utile, nihil cum Turcis ſtatuiſſe:
quibus

quibus fortaſſe ueteres etiam eorum in uos iniurias ulciſcẽdi occaſio propterea dabitur. Nos quidem certè pro ueſtra dignitate tuenda regnoq; defendendo omnes noſtras opes, ſanguinem etiã noſtrũ, ſi expediat, ſumus libentiſsimè profuſuri: quemadmodum cum Franciſco Marſupino familiari ab epiſtolis tuo latius & ipſe loquutus ſum, & meorũ fratrum plurimi idem fecerunt: cuius te ad literas referes. Dat. VIII. Cal. Quintiles, M.D.XVI. Anno quarto. Romæ.

Hominibus ſancti Martini in fines Ariminenſium. II

IVlianum ordinis Franciſcini theologicis in ſtudijs magiſtrũ, Internũtium ueſtrum libenter audiui grataq; mihi eius oratio fuit. Intellexi enim cognouiq; ex ipſo, noſtrũ uos exercitũ proximis diebus ad uicina uobis loca miſſum omni ope copiaq; ueſtra iuuiſſe: de quo etiam Laurentij Medicis fratris mei filij literis ſum certior factus: qui mihi uos iiſdem ipſis literis diligẽtiſsimè cõmendauit. Ea de re ſtudijsq; ueſtris uos & laudo uehemẽter & probo. Volo etiã con

ſidere, poſſe uos æqua honeſtaq; omnia uobis ipſis de me polliceri. Atq; ut primas poſtulationes ueſtras me non neglexiſſe intelligatis, in meam uos iam nunc curã tutelamq; recipio. Dat. VIII. Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Petro Ioanni Gallicæ claßis Præfecto. III

GRata mihi fuit uoluntas & alacritas tua, quam tuis ex literis perſpexi, Franciſci Regis tui iuſſu in noſtra contra piratas Pœnos claſſe operam ſtudiumq; tuum mihi nauandi. Qua in re quoniam me conſulis, quærisq; quid per me maxime fieri uelim: nihil ſane præter unũ, ut Federico archiepiſcopo Salernitanorũ, quẽ claſsi noſtræ legaui, præſto ſis, eiq; pareas rebus in omnibus. Ille enim is eſt uir, eaq; tum prudẽtia, & rerum gerendarum experientia, tum facilitate temperantiaq; præditus, ut mihi dubium non ſit, quin huius belli adminiſtrandi eam quam debet, & curam ſit & rationem habiturus, tibiq; inprimis ſatisfacturus. Cæterùm quoniam accidere poterit, ut cum Caroli Regis Hiſpa-

niæ

niæ claſſe, quæ quidem etiam proximè Neapoli ad Pœnos perſequēdos eſt ſolutura, noſtra claſsis ſe cōiungat: te hortor, ut cum eius claſsis Præfectis omnia amici hominis officia exerceas, teq; ijs facilē atq; beneuolū p̄beas: ſic eñ Regijs miniſtris recepi, te reliquosq; noſtros & præfectos & miniſtros omnes eſſe facturos. Itaq; meam in eo fidem ut præſtes, etiā atq; etiā abs te peto. Quod attinet ad morte mulctandos piratas illos, ſi capientur, ut magis cæteri à locorum noſtrorū uaſtatione abſterreantur: eius rei deliberationē, quemadmodum reliqua omnia, ipſi Legato remiſi: quē ſcio tuis conſilijs multum ſemper tributurum. Perge modò ipſe, & quæ tuæ erunt partes, hoc in bello fortem te & diligentē præſta: ut bene de me, addo etiā cæteris de populis, quorum intereſt, quosq; defendes atq; tueberis, bene agendo, beneq; conſulendo mereare. A me certè tuorum & laborum & meritorum paterno animo ratio ſemper habebitur. Dat. ſeptimo Calend. Quintilis. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Philibertæ Allobrogi, Iuliani Medicis fratris dẽ mortui uxori. IIII

EA quę cum Bauno Internũtiõ tuõ de tuis meisq́ꝫ reb. loquutus ſum, ab ipſo intelliges. Vnum hoc te uolo ex me cognoſcere. Egõ cum te ſemel in filiæ mihi chariſsimæ locõ collocarim atque habuerim, etſi is cuius te cauſa impenſius amabam, frater meus optimus & ſuauiſſimus decedens è uita me atque te mœrentes reliquit, tui tamen curam, rationem, beneuolẽtiam, amorem deniq́ꝫ paternum meum nunquam reijciam. Id uirtus, probitas, religio tua, optimi tui caſtiſſimiq́ꝫ mores atq́ꝫ nobilitas poſtulant. Datis Prid. Cal. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Duci Allobrogum. V

BAunus Philibertæ ſororis tuæ Interpres, quæ mecum egerit, ipſe ad te ueniens tibi ſignificabit, mentemq́ꝫ meam atque animũ explicabit: qui quidem animus ad tuam ſororisq́ꝫ tuæ dignitatẽ, cõmoda, rationes, & fuit pręſto antea, & erit poſthac, quoad uixero. Datis Prid. Cal. Quintilis. An. IIII. Roma.

Fran-

Franciſco Gallorum regi. VI

QVàm mihi grata & probata ſit Ludouici Epiſcopi Tricaricenſium egregia in me obſeruantia, probitas, uirtus, ea res præbere tibi argumentum pótest, quòd eſſe illum apud te uolui, quo Internuntio tractandis tecũ meis rebus uterer. Eo in munere obeundo cum ille ita ſe geſſerit, atq; adhuc quidem gerat, ut cum nobis maximè ſatisfaciat, tua etiam beneuolentia tuaq; liberalitate dignus eſſe magnopere uideatur: ęquum eſſe duximus, ut ad ipſum, qui quidem Epiſcopatum ſatis tenuẽ habet, pro uirtutum dignitate fortunis amplificandũ te ſociũ adiutoremq; haberemus. Quare te hortor, uel etiã pro meo iure abs te peto: eſt autem beneuolentiæ atq; amoris ius omnium optimum atq; maximũ: ut cum primum Eccleſia aliqua, aut omnino ſacerdotiũ aliquod eiuſmodi, qđ prouẽtus liberales habeat, tuis in regnis uel Pontifice uel curatore deſtituetur, Ludouicum uelis eſſe cui illud, quicquid erit conferatur. Equidem ſi exploratum non haberẽ uel pro animi tui mu

nificentia, uel etiam pro eā familiaritate, qua is tecum iam eſt bienniū propè totum uerſatus, id quod opto, te libenter eſſe facturū, uterer pluribus uerbis. Valde enim cupio, in eo me homine ornādo habere te, qui eſſe mecum non abnuas eius muneris atque oneris participeps. Sed cum nihil minus neceſſe putē eſſe, quàm me ad te hac de re multa ſcribere, finem faciam ſcribendi. Addam tamen illud: ſi ei commodè feceris, tuum te beneficium optimè atq; pulcherrimè poſiturum. Dat. Calend. Quintilib. Anno quarto. Roma.

Octauiano Fregoſio Præfecto & Decurionibus Genuæ. VII

SAnè quàm pro mea uetere in uos beneuolentia moleſtè tuli, de naui à Florentinis mercatoribus conducta, atque à ueſtris triremium Præfectis in eorum portu capta, poſt acceptas me as ea de re literas uos ea ſtatuiſſe, quæ maximā illis fraudem atq; iacturā afferrent. Nam & meam apud uos auctoritatem alicuius eſſe pōderis exiſtimabam: & æquitatem atque bonos mores iusq;

ipſum

ipſum gentium nihili à uobis fieri non credebam, ea præſertim in re, quæ uicinæ uobis atque amicæ, neque ſpernendarum opum urbis & reipub. animos maximè læderet atque exulceraret. Sed hęc quanti facienda uobis ſint, ipſi uideritis, quorũ intereſt rectè diſpicere atq; cognoſcere, quid cuiq; tribuendum aut negandum ſit. Ego, cùm Octouiri reip. Florentinæ iterum à me poſtularint, ut uellem ſuis ciuibus non deeſſe, hæc dictaui ambulãs, cum me dolor, quem ea de re capio, quieſcere nõ pateretur. Itaque & planè & benè Romane uos moneo, ut mercatoribus Florẽtinis dependi & reponi ablata omnia, damna omnia iubeatisq; ſic, ut ſarctos tectosq; qđ dicitur, ſe uideãt: ne ſi ij ſępius apud me eadem de re conquerentur, cogar ipſe aliter, ac mea fert uoluntas, eorũ incommodis mederi. Cupio autem ut debeo, pacatè potius atq; amanter ijs de rebus ſtatui inter uos, quàm ea fieri, quibus odij & inimicitiarũ ſemina ſubnaſcantur. Id ne fiat, ueſtra in manu eſt. Meo ipſe munere & functus adhuc quidẽ ſum, &

deinceps fungar:neq; meos ciues malè à ueſtris ciuib.acceptos,atq; à uobis indignè habitos deſeram.Dat.Prid. Idus Quintilis.Anno quarto.Roma.

Decurionibus Eugubinis. VIII

CArolum Gabrielem Eccleſiæ ueſtræ Præpoſitum,& Hieronymum Acorambonium doctum hominem & Philoſophiæ ſtudijs illuſtrem optimumq; medicum,ciues Internunciosq; ueſtros ocioſè audiui: quęq; mihi ij ueſtris uerbis accuratè & prudẽter expoſuerũt, excepi auribus libentiſſimis. Itaq; uos de ueſtra in me pietate etiam atque etiam laudo.Quòd uerò ad poſtulationẽ ueſtram attinet, optimis illam quidem fultam cauſis & rationibus,dabo operã, ut id,quod petitis,breui conſequamini. Reliqua omnia,quibus de rebus ijdem ueſtri mecum interpretes egerunt,aliud in tẽpus diſtuli,eo conſilio,ut uobis plenius atque uberius ſatisfieret. Datis.Id. Quintilis. Anno quarto.Roma.

Matthæo

Matthæo Strozzæ ciui Florentino.

IX

CVm ex Aenea Pio Alfonſi Ducis Ferrarienſium procuratore, intellexiſſem, nolle te ei gemmas illas reſtituere, quas apud te eſſe ipſe Dux uoluit propterea, ut mihi item eius nomine ſponſionem quandam faceres: niſi ego ea de re tuam fidē libero: has ad te literas iuſsi dari, quibus ſciri omnibus hominib. uolo, tuam me fidem, quā mihi Ducis nomine dederas, liberam ſolutamq́ feciſſe: quodq́ ſpōſor mihi fueris Alfonſi Ducis uerbis, tibi fraude nulla in re aut iudicio eſſe debere. Itaq́ eas illi gēmas per me quidem reddes, cum uoles. Dat. Id. Quintilib. Anno quarto. Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali. X

ETſi per mihi gratum atq́ iocūdum eſt pro eo amore, quo Iacobum Epiſcopum Albanum Cardinalem Arborenſem proſequor, ipſi melius eſſe de ea ualetudine, qua omnes ei medici mortem allatum iri exiſtimabant, maximéque illum cupiam conualeſcere: ægrè tamen fero, commodare tibi me nō

potuiſſe de ea domo, quam is in Vatica no ædibusq́ noſtris habet. Nam quoniam domo illa, quam adhuc quidẽ inhabitaſti, ipſe uti uolebam, eſt enim maximè apta ad lætitiã animi & exhilarationem propter mirificam porticum ſpeculasq́, quas habet multas atque belliſſimas: eam ipſam Cardinalis domum, is ſi uita functus eſſet, cogitabam tuam facere: quam eſſe percommodam perq́ amplam ſciebam latis ſpacioſisq́ & thalamis & atrio, feſtiuam etiam & ſumptuoſam aureis laquearibus et pauimẽto teſſellato: tibiq́ magno illam & uſui & uoluptati putabã fore uel propter cõfluentẽ ad te omnibus horis populi multitudinem: uel propter ingraueſcẽtem iam ætatem tuam, quę natura etiam ſua lętitijs & hilaritatibus gaudet. Quare non poteſt mihi nõ moleſtum eſſe, inuideri tibi eam cõmoditatem. Sed profectò tibi nos non deerimus: dabimusq́ operã ut quæ prior noſtrarum ædium pars elegans uacua erit, ea tua ſit. Interea cura ut ualeas: ut te ſaluum & ſoſpitem quàm primùm uidere poſsimus. Datis tertio

Idus

Idus Quintiles. Anno quarto. Roma.

Duci Grauinæ. XI

SCripſit ad me Magiſtratus meus ex ijs, qui in Latio ſunt, te neſcio quibus Andreę atque Maſſentio, qui ob ſuas diſceptationes armis dimicaturi ſunt, in oppido tuo Nerula locum certamini conceſsiſſe. Id cum à Domini noſtri uoluntate atq; pręceptis ualde abhorreat, qui pacem, qui animorum concordiam, qui amorem nobis mutuum ante omnia commendauit: magnoperę te hortor, aut ſi minus hortatu meo cõmouebere, mando tibi pro eo, quanti me facis, duellum iſtud tuis in locis fieri ne permittas: ſed illorũ potius animos, qui diſsident, auoces ab ea re auctoritate ſententiaq; tua, componasq; ſi poteris. Id & à uirtute tua poſtulatur; & omnes æquum eſt facere, & mihi erit gratum. Datis Idib. Quintilis. Anno quarto. Roma.

Fabriçio magno Rhodi Magiſtro. XII

QVod tuis me literis de Turcarum Regis apparatu bellico certiorẽ feciſti,

feciſti, ualde mihi gratũm fuit: idq́ ut q̃ creberrimè facias, neque ſolum quid ſpe culatores tibi tui referãt, aut amicorum literis ad te perferatur, ſed quæ rumor ipſe dubius ſæpè iactet, ea ut mihi ſignifices abs te peto, ut quid ille agat, quid paret, quò cogitationes intendat ſuas, ex te ſciri & cognoſci poſſit. Equidem quod aſſequi coniectura poſſum, ſic exiſtimo in Aſiam illum potius hoc tempore, quàm iſtuc aut noſtras in oras cogitare. Itaque aut contra Sultanum Aegypti regem, aut contra Sophim regem Armeniæ puto illũ ſuos exercitus mocurum: ut eos, à quibus ferè ſingulis annis premitur, prius aggrediatur atque opprimat: quibus integris nullum tibi nullum Chriſtianæ Reipub. periculum impendere magnopere arbitror. Nam niſi illos, quos habet hoſtes paratiſſimos atque audacisſimos, & quibus cũ bello ferè ſemper eſt implicitus, antea uel deuicerit, uel debilitarit, uel inducias cum ĳs inierit, uires ſuas in nos atque furorem exercere ſatis commodè profectò nõ poterit. Tibi tamẽ ſum au-

ctor

ctor, Inſulã ut iſtam atq; oppidũ, quod tanquã in ore atq; in faucib. eſt noſtrorũ hoſtium, commeatib. apparatu reliquo, rebusq; omnibus ad repellendum & ad ſuſtinendum bellum idoneis iam nunc fulcias, teq; antè compares atq; præmunias, ne imparatus offendi poſſis. Neq; tamẽ recuſo, quin ſi accidat ut te Turca uelit aggredi, omnes meas opes tibi prę ſto futuras putes. Volo enim te ſcire, me pro collegio iſto bene de re Romana, optimè de re Chriſtiana merito, omni tempore omnia, pro tua uerò & ſalute & dignitate, uti & prudẽtis hominis, & optimi fortiſſimiq; uiri, & mihi amiciſſi mi, plurima atq; maxima eſſe facturum. Itaque bono animo es: ualetudinemq; tuam cura, meq; ut facis, dilige, ſi te ſcis à me & amari, & fieri plurimi. Dat. XI. Cal. Septemb. M. D. XVI. Anno quarto. Roma.

Franciſco Gallorum regi. XIII

QVòd Ludouicũ Epiſcopum Tricaricenſium legatum meum honeſtaueris Eccleſia Bellouacorum & locuplete & honeſta, ualde lætor. Nam

cum

cum illum ut proximè ad te ſcripſi, magnopere diligã, ſitq́ꝫ is in meis ſummis atque intimis familiaribus, hæc eius fortunarum acceſsio, præſertim abs te profecta, mihi magnę uoluptati fuit. Itaque ſic exiſtimes uelim, non te quidem minimum recentis amoris cumulum ad meam ueterem in te beneuolẽtiam tua iſta liberalitate addidiſſe. Qua in re cum mea de illo apud te commendatio tantum ualuerit, quantum ego eam ualituram confidebam: efficiam profectò, ut tua item auctoritas in tuis familiaribus mihi commendandis, uel potius omnibus in rebus tantum habere ponderis cognoſcatur, ut & ipſe uidear uinci abs te in officio noluiſſe, & tu lætere meo in homine ornando munificum & liberalem te fuiſſe. Dat. nono Cal. Septemb. Anno quarto. Roma.

Ludouico Canoſſæ Tricaricenſium & Bellouacorum Epiſcopo. XIIII

SAne mihi pergratum & periocundum fuit, Regem iſtum in te augendo uoluntatem & liberalitatem ſuam contu-

contuliſſe. Nam cum te propter tuã excellẽtem uirtutem, noſtramq́ ueterem neceſsitudinẽ, & plurima tua in me officia, non ſolum tuendum mihi, ſed etiam honeſtandum amplificandumq́ ſuſceperim: tam illuſtri & fortunarũ tuarum acceſsione, & Regis in te beneuolentię oſtẽſione mirificè ſum delectatus: à quo me beneficium accepiſſe exiſtimo, tibi cum dederit, teq́ ornauerit nec exiguis prouentibus & honeſta dignitate. Itaq́ & cõtuli tibi Eccleſiam Bellouacorum libentiſsimè, & reliqua, quæ habes ſacerdotia tibi manere uolui: ut intelligeres te mihi eſſe chariſsimũ, excitarereq́ ad bene, ut ſoles, de me in poſterum etiam atq́ etiam promerendum. Ages autem Regi gratias eo de munere meis uerbis, oſtẽdesq́ id mihi planè ac uerè gratum accidiſſe: quod ei tamen ipſe & nunc ijs libenter oſtendi, quas ad illum dedi, literis, & ſæpe te cum potero libentius declarabo. Dat. nono Cal. Septemb. M. D. XVI. Anno quarto, Romæ.

Franciſ-

Franciſco Gallorum Regi. XVII

REdit ad te Villabramius, quem ad me miſeras, quemq́ libenter uidi, ut & diligentem hominem, & familiarẽ tuum. Ei ſum omnia, quæ à me petijt, ſic elargitus, ut ab ipſo intelliges. Reuerti autem hominem ad te nolui ſine meis literis, quibus tibi ſignificarem meam optimam in te uoluntatem magis magisq́ in dies ſingulos augeri. Datis octauo Calend. Septemb. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XVIII

PRoficiſcenti Venetias Ioãni Georgio Triſcino ciui Vicentino, quem quidem propter bonarum artium doctrinam & politiores literas excellentemq́ uirtutem unicè diligo, mandaui ut tibi ſalutem nuntiaret meis uerbis, tecumq́ certis de rebus ageret: quæ cum mihi cordi ſunt, tũ noſtra utriuſq́ intereſt ea confieri, tibi uerò etiam honeſtati atque gloriæ ſunt futura. Dat. Prid. Non. Sept. Anno quarto Roma.

Fede-

Federico Archiepiſcopo Salernita-norum. XIX

ET ſi antea de rebus tuis claſſe ea cui meo nomine præfuiſti, contra Pœnos geſtis abunde ex aliјs intellexi: tuæ tamen literę, quibus ad me ſingula è bello domum rediens ordine perſcripſiſti, me magnopere delectarunt. Aliquanto enim plenius ex ijs & liquidius conſilia, actiones, impreſsiones in hoſtem tuas, difficultates, euentusq́ ſingulorum cognoui. Quæ quidem omnia quoniam magno conſtantiq́ animo, multoq́ tuo labore ex noſtra dignitate ſunt cōfecta: te de ijs uehemēter collaudo, meoq́ te benedicto plurimo optimisq́ uerbis impartior. Hortor autē te ciuitatemq́ iſtā præclarā & fortem: quæ ſanè omnibus in maritimis artibus ſemper excelluit: eundem ut animum eandemq́ alacritatem parādæ contra eoſdem hoſtes claſſis in ęſtatem inſequentē retineatis, ut ſi erit opus, Chriſtiani nominis offenſam atq́ illuſam ab illis dignitatē, noſtrasq́ & noſtrorum iniurias communi conſilio uindicemus. Datis decimo Calend.

Octobris. M. D. XVI. Anno quarto. Viterbio.

Franciſco Gallorum Regi. XX

IOannem Iordanũ Vrſinum propinquum meum, hominem iſtius Regni atq; Regum omnium Italorum ſtudioſiſsimum, tibi deditiſsimum, mihi certè multo chariſsimum, omnibus in rebus, quas impetrare abs te non minus confi dit ꝑ tua liberalitate animiq; magnitudine, quàm cupiat, ita tibi commendo, ut quicquid uel commodi uel dignitatis in illum contuleris, id omne tam mihi gratum ſit futurum, quàm ſi tantundem in me ipſum cõtuliſſes. Itaq; ut eius poſtulationes liberaliter excipias, tuaq; bonitate eum iuues, etiam atq; etiã abs te peto. Dat. Prid. Calẽd. Octob. Anno quarto. Viterbio.

Procuratori Cardinalis Seduni. XXI

IOannes Laſcaris Bizantius homo Græcis literis pereruditus, noſtrarum non ignarus, omnium bonarum artium appetens, bonus planè uir, cupit commodari abs te de ea domo, quam Cardinalis Sedunus herus tuus in Eſquilijs

quilijs habet,hoc tantummodo tempore, quo is Roma eſt abſuturus: idq́ ea de cauſa uult, ut dum ego hic autumni calores & Romanũ cœlum deuito, ipſe iſtic & pulcherrimarum ædium elegantia, & hortorũ amœnitate & ſylua uiridiſſima ſuis cũ libris oblectare ſeſe poſſit. In eo ſi illum iuueris, erit mihi gratũ: idq́ ut facias te hortor. Dat. Prid. Non. Octob. Anno quarto. Roma.

Franciſco Gallorum Regi. XXII

PErdiu eſt, cum Rolandum Palauicinum hoſpitem meum rectum & probum hominem ualde diligo. Et quoniam intelligo negocium & moleſtiam per tuos miniſtros parari in poſſeſsione oppidorum Zibelli & Rochę blanchę, te hortor uel etiam abs te peto, mandes ne quid ei aut damni aut laboris contra æquum & ſas inferatur: habeasq́ hominem tum hac, tum cæteris eius in rebus commendatum mea cauſa. Datis tertio Non. Octob. Anno quarto. De Faliſcis.

Petro Nauarro Cantabro. XXIII

EX Ferrandi familiaris tui oratione intellexi te magno deſiderio teneri, cõtra Chriſtiani hoſtes nominis uirtutem tuam mihi nauandi, rogareq́ꝫ ea de cauſa nos, ut in paranda ad id claſſe opẽ tibi noſtram ſubminiſtremus. Equidem ualde lætor te tam laudabili uoluptate curaq́ꝫ affici, ut de omni Chriſtiano nominé bene mereri ſtudeas: teq́ꝫ de eo & præſtantiam iſtam egregiamq́ꝫ in rebus bellicis tuam, mirificamq́ꝫ pietatem & religionem ſummopere & amandam & collaudandam puto: nihilq́ꝫ profectò eſt, quod tibi publicẽ non deberi exiſtimem. Quod uerò ad petitionem tuam attinet: ſcire te uolo, idipſum nos hoc anno ſummo ſtudio & diligentia curauiſſe, duasq́ꝫ claſſes magna impenſa Neapoli alteram, Genuæ alteram parauiſſe. Quòd ſi alio tempore hãc aggredi prouinciam ſtatueris, & me commonefeceris, dabo operam, ut tibi, quantum fieri poterat, ſatisfiat. Datis Nonis Octob. Anno quarto. De Faliſcis.

Guliel-

Gulielmo Gallo Medico. XXIIII

QVod me certiorem feceris noſſe te locum quendam in agro Centumcellarũ, in quo theſaurus ſit abſconditus perantiquus pollicerisq́ te mihi illum reperturum, ſi tibi & terram fodiendi poteſtatem, & eius theſauri partem aliquam fecero: etſi agnoſco credulitatem inanemq́ ſpem tuam, neque me fugit, quàm hęc leuia fallaciaq́ ſint: tamen ut ijs, qui me pro te hoc rogant, magnis illis quidem & claris uiris mihiq́ chariſſimis ſatisfaciam: fodiendi ubi uoles eo in agro tibi facultas eſto edicto meo, quod ualere mẽſem integrum uolo, tecumq́ dum fodies, Cẽtumcellarũ Decuriones bini ſunto. Datis ſexto Idus Octob. Thuſcanella.

Odoni Lutrechæ Præfecto Mediolanenſium. XXV

MVlti ad nos detulerunt in Franciſci Mantuæ domini ditionem eo, quo Veronam ſpectat, latere à Regijs militibus uaſtitatem iam propè inductam eſſe cæſis arboribus, incenſis uillis, comprehenſis & mulctatis colonis,

ciuibus aut magno precio redẽptis, aut in cuſtodias abductis: eaq́ de cauſa cum Franciſcum ipſum, tum eius municipiũ omne magno in luctu atq́ mœrore uerſari. Quam quidem indignitatem eo iniquiore animo ferimus, quod te atq́ illos nõ latebat & ipſum & eius populos dudum ſub noſtra & reipub. tutela eſſe receptos: ut facilè appareat à regijs & Præfectis & miniſtris nullam noſtri, nullam reip. habitam fuiſſe rationem. Sed acta quæ ſunt, ea reprehendi facile poſſunt: reuocari & reſtitui nõ poſſunt. Itaque quod ſupereſt, ſi curabis ut à regis tui exercitu nullum ulterius damnũ, nulla iniuria Mantuanis inferatur: & quod te decet, feceris, & mihi minus magnam anſam dederis uel de te atq́ illis apud regẽ, uel de regè tuo apud reges reliquos conquerendi. Dat. Idib. Octob. Anno quarto. Grauiſcis.

Raphaello Medici. XXVI

QVoniam certior factus ſum Carolum regem, qui adhuc in Gallia ſe continuit, profectionem ad Hiſpanias ſuam in prima ueris tempora diſtuliſſe:

neis

ne is Internuncio noſtro diutius careat, mando tibi, cuius prudentiã facile perſpexi, ut meum hominem apud illum agas tractesq; mea negocia ea fide atque diligẽtia, quam & abs te amor in te meus poſtulat, & te allaturum pro tua probitate & noſtra propinquitate planè confido. Dat. XI. Calend. Nouemb. Anno quarto. Palo.

Carolo Hiſpaniæ Regi. XXVII

COgitantem me quidem certe iam inde ab initio regni tui mittere certum aliquem ad te meum interpretẽ, qui & tibi de adeptis abs te regnis regioq; nomine meis uerbis gratularẽt, et apud te, qui mihi es, uti debes, planè chariſsimus, mea negocia tractaret, quæq; ad te & ornandum & amplificandum pertinerent, in ijs auctoritate mea fultus eſſet: ea res tenuit, quod ſtatim te in Hiſpaniam tranſmiſſurum & nuncijs & literis & rumore ipſo afferebatur prope quotidie. Itaque cum ibi noſtros homines probatos nobis uiros haberemus, eis mandauimus, ut cum ad Hiſpaniam appropinquare te intelligerẽt,

tibi obuiam progreſsi, eo apud te mune re fungerentur. Nunc aũt cum intelliga mus eam te profectionẽ in prima ueris tẽpora reieciſſe: ne diutius, q̃ & ipſi uolumus, & amor in te meus poſtulat, homine noſtro careas, Raphaello Medici propinquo meo, uiro mihi & grato & probato, qui nũc iſtic eſt uerſaturq; tua in aula familiariter, ſcribo, ut quoad tu proficiſcare, Internunciũ meũ apud te agat: quẽ quidẽ propterea quod eſt obſeruãtiſsimus & ſtudioſiſsimus tui, gratum tibi & optatũ fore confido: utq; ſit, ſi adhuc fortaſſe minus eſt, aut ſi eſt, ut multo ſit magis, & ei meis te uerbis alloquẽti fidẽ habeas, abs te peto. Dat. XI. Calend. Octob. Anno quarto. Palo.

Brixellanis. XXXVIII

INtellexeram his diebus proximis magnas inter uos & fiſci Mediolanenſis Magiſtros altercationes extitiſſe ijs de rebus, quarum illi rerum precia fiſco deberi exiſtimabant. Earum controuerſiarum cum me arbitrum utrique delegeritis, hoc ſtatuo, uos municipiumq; ueſtrũ ripamq; iſtã Padi ad earũ rerum ſolu-

ſolutionem fiſco teneri, de quibus Ateſtini Regni tempore more atq; conſuetudine tenebamini ſic, ut aut ad plus eo fiſci nomine præſtandum & fiſco inferendũ cogi aut minoris abſolui nequeatis, quo ad aliud per nos mandabitur. Dat. duodecimo Calend. Nouemb. Anno quarto. De Centumcellis.

Cardinali Toletano. XXIX

MAgna moleſtia tuæ nos literæ affecerunt: quibus ſcripſiſti eum, quem contra communis noſtros hoſtes in Aphricam exercitum tranſmiſeras, ab Aphris atq; Turcis reiectum & fugatum magnam plagam apud Alzarem accepiſſe. Te tamen animo fractum nõ eſſe, neq; quicquam de tuo ardore & diligentia eam ob cauſam eſſe detractum. Quæ quidem tua conſtantia & fortitudo dolorem meum multo leuiorem fecit. Sic enim exiſtimabam, ſi te ipſe non contraxiſſes, & ſpem uincendi non abieciſſes, fore ut breui hæc ipſa res ſecundior multo maiorẽ luctum & diuturniorem tuis hoſtibus pareret. Sed auxit eundem illum ſtatim dolorem meũ atq;

moleſtiam Turcarum regis contra Sultanum Aegypti regem recẽs mirificaq́ uictoria: de qua et te arbitror cognouiſſe, & ipſe his diebus cognoui: tum eiuſdem Regis ducentarum longarum nauium claſsis, quam illum habere paratam dicunt, qui illinc ueniunt. Sed hæc Dominus moderabitur. Te autẽ etiam atque etiam hortor, ut quando hoc tuo parando mittendóqne exercitu magna tua diligentia, maiore impenſa cõfecto maximam uerisſimamq́ gloriam apud oẽs homines optimi fortiſſimiq́ principis, apud nos imprimis tibi ipſi compa rauiſti, magis etiam ad eoſdem hoſtes opprimẽdos & profligandos, rẽq́ pub. Chriſtianam iuuandam pro uirili tua iterum atq́ ſępius te accendas & pares, atque in hac quidem cauſa dignum te, dignum tua uirtute, dignum etiam auctoritate, eam quam tibi reſpub. dat, animũ, quid dicam ſumas, qui tantam iam rem egeris: ſed tamẽ illũ ipſum, quem ſumpſiſti multo antea, magnum & fortem animum uel retineas diutiſſime, uel augeas. Nam quod ad inſequentẽ annum

attinet,

attinet, eſſe nobis exploratũ poteſt, uere inito mare noſtrum omne Turcarum claſſibus plenum fore. Itaque nos neq; deſiſtimus reliquos Chriſtianos Principes magnopere hortari, ut ſe ad capeſſendum contra Turcas bellum in tempore comparent: neque ſi quid erit, in quo iuuare ipſi cauſam tam ſanctam bonisq; omnibus tam expetitã poſſimus, non id ſumus libentiſſime iam nunc, ſi expediat, præſtaturi: modò unum omnes ſentiant: unum ſibi & tentandũ & conãdum & perficiendum putent. Sed ut ad te exercitumq; tuũ redeam, & doleo tuas cogitationes atque conatus in communem utilitatem ſuſceptos non multum profuiſſe, & lætor tui te ſtudij & uoluntatis hoc accepto incommodo nihil remiſiſſe. Datis quarto Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Ludouico Firmano & Hieronymo Brancadoriæ. XXX

QVæ ad me perferri de Præfecto Hiſpano curauiſtis, qui à uobis captus accepto in femore uulnere in ueſtra cuſtodia eſt: ea libenter cognoui

gnoui. Is cum eiuſmodi ſit, ut quæri ab eo facinoris cauſa rectè poſsit, mãdo uobis, & ut in eo curãdo nihil operę aut diligentię ab ullo ueſtrûm prętermittatur ſic, ut ad ſanationẽ quanto celerius fieri poteſt, ſi modò poteſt, perueniat: & ut reſtitutus elabi ueſtris è manibus non poſsit, cautio per uos adhibeať. Quod ſi iſto in loco atq; cuſtodia ſeruari tutiſsime non poteſt: uolo, ut aliquò, ubi nihil eiuſmodi timeatur, perferri hominẽ iubeatis. Vtrunq; enim & uiuere, & cuſtodiri illum ualde cupio. Dat. tertio Non. Nouemb. Anno quarto. Roma.

Palauicino Antonij Mariæ Palauicini filio. XXXI

QVod patrem tuum magnum & clarum uirum proximis diebus amiſeris, tum tua cauſa uehementer doleo, tum mehercule etiam mea. Nam & tu illius uiui hoc ipſo tempore maximè indigebas: & ego eum ſummopere amàbam, & ille me colebat plurimum. Omnino neque uir melior, nec mei amantior quiſquam fuit. Ita & tu patre optimo, et ipſe homine amiciſsimo priuatus ſum:

ſum:ut te ſeparatim conſolari cum magnopere cupiam, non poſsim. Sed eſt profectò illa conſolatio propoſita omnibus, qua nobis nõ uti turpiſsimum eſt, ut quando Deus Opt. Max. hunc illi uitæ finem atque laborum uoluit eſſe: nomen quidem atque memoriam optimi clariſsimiq́ꝫ uiri & retineatis ipſi, & poſteritati etiam mandandam literis & monumẽtis ſtatuatis. Nihil autem cum illo mali actum exiſtimetis, quem Dominus tanquam è carcere, ſic ex hac corporis compagine atqꝫ uinculis euolare iuſſerit ad ſeſe. Nobiſcũ ſi malè actum eſt, id feramus æquo animo, & Dei uoluntate, qui nihil mali uult, noſtrum deſideriũ leniamus. Quod te inprimis facere ſanè uelim. Ego, ſi quid eſt, quo mederi tuo uulneri, aut reponere parte aliqua iacturam iſtam poſsim, id tibi omne polliceor: amoremq́ꝫ, quo patrem tuum ſum uita fruentem proſequutus, in te libenter transfero. Tu modò & tanto patre te, & amore meo dignũ præſta. Dat. Calend. Decemb. Anno quarto. Roma.

Galea-

Galeatio Palauicino. XXXII

ANtonium Mariam Palauicinum fratrem tuum egregium præſtanteṁq; hominem cum alijs multis de cauſis plane doleo uita functum eſſe: tum propterea, quod quanti te facerẽ, unus ipſe optime omnium intelligebat. Nam cùm mihi tecum neq; uetus neque magna familiaritas interceſſiſſet propterea, quod non ſæpe neque multum unà fuimus, cum illo qui Romam ad me crebro ueniebat, ſum de te ſæpenumero ea loquutus, quibus illi oſtenderem te mihi eſſe chariſsimũ, dignitatemq; tuã à me fieri plurimi. Itaque graui teſte priuatus ſum amoris ſummi erga te mei ſummæq; beneuolẽtię, illo mortuo. Sed hoc leuius. Non enim uereor, ne tibi ſæpe declaraturus ſim per me ipſe meam in te uoluntatem meumq; animum. Illud grauius, multum te, multum eius filium Palauicinum, multum propinquos reliquos gentemq; omnem ueſtrã atque familiam in eo uiro præſidij, multum etiam ſplendoris amiſiſſe. Sed hæc ipſa etiã propterea, quod humana ſunt,

æquo

æquo & forti animo ſunt ferenda, homini præſertim magno, ut tu es, & multarum rerum atque euentorum experientia prędito. Quod ſanè facit, ut in te conſolando minus operæ inſumendum putem, quod te exiſtimo pro tua prudentia & magnitudine animi Deorum immortalium uoluntatem tuam ipſius uoluntatem iam feciſſe. Reliquum erat, ut tibi pollicerer, quæ fratre tuo, ſi uiueret, petente & rogante facerem, ea me omnia uel eius filij, uel tua cauſa omni tēpore eſſe facturum, amoremq́ meum, quo illum complectebar, in uos ambos conuerſurum. Sed id malo uos re, quàm uerbis cognoſcere. Extremum eſt, ut Palauicinum ipſum orbum patre maximo fratre tuo filij loco tibi habendum putes. Ita enim & quod te decet feceris, & quod præſtare amor fraternus debet, & quo mihi eſſe gratius atq; probatius nihil poteſt. Dat. tertio Non. Decemb. Anno quarto. Roma.

Marchio-

Marchioni Montisferrati.

XXXIII

QVod me rogas, ut & tibi permittam, ut Iulium Medicem Cardinalem fratrem patruelem meum tuarũ rerũ procuratorem apud me facere poſſis, & illi mandem, ut eam curam ſuſcipiat: alterũ tibi do, ut cum uoles, facias: alterum perfeci ipſe hodie bene mane, cum me ille, ut quotidie ſolet, prima luce ſalutauiſſet, iuſsiq; eum procuratorẽ tuum agere. Neq; enim decet quicquã te à me rogantem non impetrare. Id tua tuorumq; maiorum uirtus, atque in me meamq; familiam fides, ſtudium, beneuolentia, poſtulant. Datis VIII. Idus Decemb. Anno quarto. Roma.

Focaris mercatoribus Germanis. XXXIIII

ALiquandiu eſt, cum ad nos nõ tantum infecti argenti tranſmittitis, quantum ſoletis, quantiq; indigemus. Ita ſæpe fit, ut cum ad cudẽdos numos, tum ad alia publicè priuatimq; conficienda ea materia urbem deficiat. Quare hortor uos operã adhibeatis, ut infecti &

cti & probi argenti plus ad nos, q̃ nunc fit, et quantum opus eſt, afferatur. Erit id uobis perutile; quib. precia ſine dilatione à Quæſtoribus Vrbanis curabũtur: & nobis qui in ueſtra diligentia cõquieſcimus, plane gratum Dat. Prid. Id. Decemb. M. D. X V I. Anno quarto. Roma.

Odoni Luthrecho Præfecto Mediolanenſium. XXXV

QVeſtus eſt apud me per Legatum ſuũ Leonardus Lauredanus Venetiarum Princeps, ſex naues ſale onuſtas, quod is ad ſuas in Gallia urbes mittebat, à regis tui miniſtris in Padi ripa detentas eſſe. Quia in re, quod ad me attinet, ſcire te plane uolo, mihi id diſplicuiſſe, neq; me unquam uoluiſſe ut eæ naues retinerentur. Itaq; ſi procedere illas ſine ullo impẽdio permiſeris, erit mihi gratum: idq; ut facias, te hortor. Dat. decimo Calẽd. Ianuar. M. D. X V I. Anno quarto. Roma.

E. N. XXXVI

GRatæ mihi ueſtræ literæ fuerunt, bis iam ad me per tabellarios ueſtros allatæ: quibus me de Turcarum

M regis

regis bello Aegyptiaco deq; rebus iis certiorem feciſtis. Grata etiam ea, quæ ad Dominicum Allegretum ſuper eiſdem reb. ſcripſiſtis, quæ quidem ille ſtatim omnia, ut iuſſeratis ad me detulit. Itaq; de ea ueſtra diligentia atq; offico plane uos collaudandos cenſeo. Hortor etiam, ut ea in re ſtudia ueſtra ne remittatis: ut quid ille agat, quid cogitet, quo ſe uertat, quid moliatur, per uos ut adhuc quidẽ feciſtis, ſcire deinceps poſsim. Nã ea mihi & uera & certa erunt, quæ à uobis afferẽtur. Cæterùm quod res ueſtras mihi ſummo ſtudio commẽdatis, dabo operam, ut quod ex reip. dignitate fieri poſsit, eas cõmendationes ueſtras & ratas & probatas me habuiſſe intelligatis. Dat. III. Nonas Iunua. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Ioanni Georgio Triſsino Vicentino. XXXVII

QVoniam opera & diligentia tua atq; uirtute certis in meis & reip. rebus uti quàm primùm uolo, quarum rerum cauſa te ut alloquar, magnopere oportet: mando tibi, ut, quod tuo cõmo

do

do fiat, Leonardo Lauredano Principe Venetiarum ſalutato ad me cōfeſtim reuertare. Dat. Non. Ianua. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ Regi. XXXVIII

AQuilas quatuordecim auibus capiendis idoneas, quas mihi Adulfus Vandra familiaris tuus attulit, regium ſane munus libenter ut debui, accepi. Et ſunt enim miræ pulchritudinis, & abs te, quem ego mihi filij loco eſſe duxi: eius præterea generis, quod omnium & nobilius eſt & rarius, ut neq; multæ ullis in locis capiantur, neq; ſæpe ad uos ueniāt. Tu uero uno munere tot miſiſti, ut exiſtimem earum capiendarum artem aliquā te callere. Niſi forte ipſe ſponte ſua omnibus è regionib. iſtò conuolant, ut abs te capiātur, tibiq; ſeruiāt. Quod ſi eſt, tu eis male gratus fuiſti, qui ad me miſeris. Sed omnino extra iocū, mallem tibi eas retinuiſſes, q̃ mihi miſiſſes. Quippe, quæ tibi uoluptati multo magis fuiſſent, q̃ mihi erunt: qui tantūmodo cum autumni Romanū cœlū fugio, ualetudinis interdū cauſa uenatiōe aucupioq; me oblecto,

lecto,uel eos potius,qui mecum ſunt:ut iocundior per agros uagatio & delecta bilior nos diutius in labore uiæ teneat. Tu uero ad oleſcens & Rex , ut multas horas omni tempore conſumere arbitra tu tuo poſsis,eis & ſępius uſus fuiſſes,& utilius,addo etiam & decentius. Quod mihi tamē munus ipſum tuū multo cha-rius atq; amabilius facit:cū eo te defrau des ipſe,qui uti recte potes,ut mihi des, qui nō poſſum.Et quoniā belliſsimę,ut dixi,ſunt:dabo operā,ut aliquo te remu nerer munere. Interea ualebis,nosq; ut facis diliges.Dat.IIII.Id. Ianua. M.D. XVI.Anno quarto.Roma.

LIBER QVARTVS-DECIMVS.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. I

INTELLEXIMVS Franciſcum Mariam Ruuerem Vrbinatium olim Ducē, cui ſacris interdictum eſt, Hiſpanorum peditum ma nu coacta iter per tuam ditionem eſſe facturum,ut ad noſtra municipia per-

turbanda nouaſq; res moliendas pertẽdat. Ego tametſi te ꝓ tui muneris partibus id ei non permiſſurũ puto, uolui tamen ad te ſcribere, monereq; te, ut Franciſco Mariæ Hiſpaniſq; peditibus loca noſtra tentaturis nihil opis des, nullum prorſus cõmeatum præbeas, ſed itinera potius claudas, arceaſq; illos à Padi ripa tum abductis nauib. tũ flumine communito; nec eos ſinas opportunitatẽ ullam tuis ex locis ad tam ſceleſtos auſus exercẽdos, rẽq; pub. perturbandã poſſe nanciſci. Id ſi feceris, quod te facturũ cõfido, erit nobis uehemẽter gratum: dabimusq; operã, ut bene te de nobis eſſe meritum lętere atq; gaudeas. Sin aliter ſtatues tibi eſſe faciendũ, ſcire te uolumus nos id ęgerrime moleſtiſsimeq; laturos. Quemadmodũ ab Internuncio tuo, qui cum his de rebus loquuti ſumus, latius intelliges. Dat. XIIII. Calẽd. Februarij. M.D.XVII. Anno quarto. Romæ.

Maximiliano Romanorum Imperatori deſignato. II

ET ex Legati tui literis, & ex mei ſermone, quæ hoc tempore Franciſ-

cus Maria Vrbinatium olim Dux, cui quidem igni & aqua interdictum eſt, in nos rẽq; pub. moliatur, intelliges. Ea tametſi exiſtimem eum exitum habitura, quẽ par eſt tam ſceleſta initia cõſequi, omnem meã tamen cogitationẽ, omnem curã adhibeo, ut ne quid ab illo incõmodi reſp. accipiat. Itaq; etiam atq; etiam te & hortor & rogo, ut quando ipſe primariam aduocationẽ rerum Romanarum ſuſtines, quib. opibus melius atq; celerius potes, & nobis præſto ſis, & noſtris hoſtibus ire obuiam pares. Plura non dicam, ne uel docere te uidear hominem ſumma prudentia ſummaq; rerum experiẽtia præditũ, uel diffidere ꝓbitati tuæ, quo nemo melior uir, nemo ſanctior unquã fuit. Vnum dicã, ſi ad priora tua multo maxima atq; plurima in remp. officia hoc adiũxeris, ut ei hoc tẽpore opẽ atq; auxilium feras, et ipſam tibi magnopere obſtrictũ & deuinctũ iri, & te ex eo fructus uberrimos atq; pulcherrimos eſſe capturũ, hominũ laudem & gloriã ſempiternã. Dat. IX. Cal. Feb. M.D. XVII. Anno quarto. Roma.

Præfe-

Præfecto militum Hiſpanorum. III

EX ſermone Stephani Camporemi ri de optimo ueſtro in nos animo quæ uolebamus ferè percepimus. Qua de re etiam atq; etiam uos collaudamus, ſcireq́; uolumus iſtud ueſtrum in nos ſtudium mirificamq́; uoluntatum propenſionem nobis planè gratam accidiſſe. Itaque quoniam ueſtrarum rerum & petitionum cauſam Laurentio Medici fratris mei filio Vrbinatium Duci tractandam & cognoſcendam remiſi, hæc adſcripſi, ut ſciretis, quicquid ab eo ijs de reb. poſtulationibusq; ueſtris ſtatuetur, id mihi omne ratũ & probatũ fore. Dat. VIII. Calend. Februa. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

Epiſcopo Pacenſi. IIII

SCribimus Carolo Hiſpaniæ regi de de Franciſci Mariæ Ruueris olim Vrbinatium Ducis ſubita in reipublicæ urbes impreſsione ea, quæ ſcribenda ſunt, quæ'que tu ex ipſis noſtris ad eum literis intelliges. Cum uerò te propter tuas plurimas excellentis'que uirtutes ſummopere amem, putemq́;, cum Epi-

ſcopus ſis,atq; huius reip,magiſtratũ ge
ras,eam tibi eiusq; dignitatem & maie-
ſtatẽ pro tua ꝓbitate & fide magnæ cu-
re eſſe:peto abs te,ut eiuſdẽ reip. apud
regem tuum tuendæ atq; defendendæ
cauſam ſuſcipias:desq; operam,ut quan
to celerius quãtoq; fauorabilius fieri po
teſt,negociũ tranſigatur,nobisq; reſpõ
deat.Id erit nobis unice atq; ſummope-
re gratum:teq; ipſe bene officiũ & dili-
gentiam tuam poſuiſſe, cũ ſe occaſio de
derit,facile cognoſces. Sed ſi me amas,
age,cura,perfice,ut res ne differat. Hoc
in te atq; in tua erga nos uoluntate pieta
teq; reponimus.Dat. nono Calẽd.Feb,
M,D,XVII.Anno quarto.Roma.

Franciſco Gonzagæ Marchioni Mantuæ. V

ET ſi tua in nos fides plurimis maxi
misq; in reb. multo ante nobis per-
ſpecta eſt & cognita:tamen quæ nouiſ-
ſime præſtitiſti officia fidei,amoris,dili-
gentiæ'que pleniſsima,ea nobis multò
maxime & grata et iocunda acciderunt:
deq; ijs,quãtum plurimum laudari quis
& recta ſentiens & honeſta perſequens
debet,

debet, tantum te effero meritis atq; uerisſimis laudibus. Itaq; has ad te literas dedi, cũ ut ſcires te ad uetera tua de nobis merita magnum cumulum nouorũ officiorum adieciſſe: tum ut te hortarer, etſi id minus neceſſe eſt, ut inſiſteres, qua nunc quidẽ pergis, uiam; adderesq; tibi ipſe quaſi ſtimulum ad ea, quæ cogitas, quæq; facis, etiam ardentius & conſtantius uſquequaque perſequenda. Id erit mihi tam gratum, ut eius rei memoria meo ex animo deleri nunquã poſsit. Quod re, cum opus erit, cognoſces. Reliqua ex Alexandri procuratoris tui literis intelliges. Dat. VIII. Calend. Februarias. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

Octouiris reip. Florentinæ. VI

ET ſi ex Laurẽtio Medice fratris mei filio, & nobis grata, quamq; iocunda fuerit diligentia alacritasq; ueſtra in parandis promendisq; ijs, quæ opus erant ad repellendos comprimendosq; nepharios Franciſci Mariæ conatus atque impetus, cognoſcere potuiſtis: tamen cum poſtea & quidem ſingulis prope horis intellexiſſem & diligentiores

uos & ardentiores ea in re quotidie fieri, ac nihil prætermittere eorum, quæ ad ueſtram primùm, deinde noſtram dignitatem tuendam pertinerent: non potui, aut etiam non debui, cõtinere me, quin his apud uos literis teſtarer, ꝓbari à me uehementer officia omnia ſtudiaꝗ ueſtra: nihilꝗ eſſe tam magnum atꝗ arduum, quod non ſe à me impetraturàm ciuitas ueſtra cõfidere facile poſsit. Quod cum ita ſit, hortor iam liberius uos, ut, ꝙ ſupereſt, pergatis etiam reliqua, quo cœpiſtis animo atꝗ ardore perſequi, exiſtimetisꝗ noſtras res, dignitatẽ, auctoritatem, uobis maximè omniũ ſuſtinendas & tuendas eſſe. Quemadmodũ nos quidem certe ueſtras res ita tuemur, ſemperꝗ tuebimur, ac ſi noſtræ ipſorum eſſent. Neꝗ enim ſecundũ Dei Eccleſiam remꝗ hanc publicã uel eſſe in uita quicquam nobis debet, uel planè poteſt noſtra patria charius. Datis ſeptimo Calendas Febr. M.D.XVII.

Anno quarto.

Roma.

Fran-

Franciſco Gallorum Regi. VII

EXploratum tibi puto eſſe, quo amore atque beneuolentia fuerimus in Antonium Mariam Palauicinũ: quãq; illum in arctam atq; intimam domus noſtræ familiaritatem & neceſsitudinem admiſerimus. Eo ab humanis ſublato meam in illum charitatem ad Palauicinum eius filium, quem quidem unicum reliquit, libentiſsime traduxi, eumq; & tuendum & fouendum & ornandũ mihi omni genere & officij & liberalitatis & planè beneuolentiæ ſuſcepi. Quod cum ita ſit, ille autẽ fortunas ſuas omnis in ditiõe tua Ducatuq; Mediolanẽſi habeat: etſi prope cõpertum nobis eſt pro tuo magno regioq; animo, proq; patris in te ſui ſtudio & fide, proq; laborib. plurimis atq; maximis te mandante ſuſceptis, illũ tibi per ſeſe ſatis iã cõmendatum eſſe: uolui tamẽ pro meę etiã pietatis officio à te diligẽter petere, ut omnib. illũ in rebus, quib. in rebus opus ei erit gratia, auxilio, liberalitate tua, habeas mea cauſa & rogatu etiã cõmendatiorẽ. Erit id cũ mihi mirandũ in modũ gratũ, tum

tibi etiam laudi, neceſſarium & familia-
rem meum,tuum hominē, cuius pater,
dum tibi obtemperat ac præſto eſt,mor
tem obierit,tua te liberalitate atq; bene
uolentia imprimis tueri. Dat. v. Calend.
Feb. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Caurio. VIII

EX meis ad Carolum regem tuum li
teris,quâm mihi gratum fuerit in
deſpondenda Maria Conſtantia Mane
riana Annibali Rangoni equitum co-
hortis noſtrę Præfecto uoluntatem illũ
ſuam adhibuiſſe,facile perſpicies. Id tu
quoq; illi non ſolum ut confirmes,ſed
etiam ut augeas,abs te requiro. Verun-
tamen quoniam à regijs, qui apud me
ſunt,Legatis ei rei mora quędam inter-
ponitur,neq; poſſumus quą de cauſa id
fiat,interpretari: petimus more noſtro
abs te,agas apud regem, atq; efficias,ut
quod ſemel uelle ſe per literas mihi ſigni
ficauit,id aliorũ inductu ne mutet. Eſſet
enim eiuſmodi uoluntatis illius cõmuta
tio mihi multas ob cauſas apprime atq;
ſummopere moleſta. Pluribus tecũ uer-
bis non agam: ne uel regiæ fidei,uel tuæ
uirtuti

uirtuti uidear diffidere. Si quid autē prę
terea erit, quod te ſcire opus ſit, de Raphaello Medice familiari meo id cognoſces. Dat. Prid. Calend. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Fabritio magno Rhodi Magiſtro. IX

ET gratum mihi tuum ſtudium fuit, quod, ut mihi notos faceres Turcarum regis inopinatos progreſſus, ſcribēdis ad nos literis adhibuiſti ĳs, quas ad diem XV. Calend. Nouemb. dederas: & cura uigilantiaq́ tua in munienda iſta Inſula, de qua me certiorem facis, uehemēter mihi probatur. Enimuero nec abs te quicquam optatius contingere nobis poteſt, quàm ita te animatum eſſe ad ſocietatē iſtam atq; ordinē unà cum Rhodo ipſa contra illorū conatus, ſi acciderit, fortiter atq; uiriliter defendendum: nec minora de te quidem nobis ipſi pollicebamur, cum ad ea mentem & cogitationem noſtram conuertebamus. Perge igitur magno erectoq́ animo, ut facis, de uniuerſo Chriſtiano nomine bene mereri. Nam etſi exiſtimem hoc ſanē tempore

tempore Turcarum regẽ aliò uires ſuas conuerſurum: eſt tamen tuæ prudentię ea comparare, ita te inſtruere, quaſi ille ad te opprimendũ neruos omnes intendat ſuos, omnes cogitatiões iſtò conferat, omnem conatum: ut ſi quis caſus in tua damna Turcas armauerit, ij te imparatum non offendant. teq́ Dominus tãquam uigilantem agricolam ſuæ iſti colendæ uineę arcendiſq́ ab ea furib. cum cognouerit, meritos tibi laborũ tuorum fructus uindemiamq́ affluentem paret. Quod ad me attinet, omnibus ijs in rebus, quas ad res opẽ auxiliumq́ meum expetis, quo ad fieri recte pòterit, libentiſsime ſatisfaciam: quemadmodum ab ijs, qui apud me ſunt, procuratorib. tuis latius intelliges. Tuã enim ſocietatiſq́ tuæ ſalutem, incolumitatem, dignitatẽ, proxime facio, facturuſq́ ſemper ſum, ac huius ipſius reip. atq́ noſtram. Idq́ & ſcire te, & collegio iſti tuo meis uerbis polliceri ſanè uolo. Quod autẽ me hortaris, ut ad omnium Chriſtianorum regum pacem conciliandam animum adhibeã, ut poſsimus in cõmunes noſtros

hoſtes

hoſtes nobis acriter imminētes aliquan do tandem arma noſtra cōuertere: ſcire te planè uolo, nihil me aliud dies atq́ue noctes cogitare, nihil omni mea cura, diligentia, cōtentione, precibus denique omnib. moliri ac niti, quàm ut hoc ab illis cōſequar: ſperare etiam moderatore & adiutore Deo cogitatiōes eiuſmodi & cōtentiones meas in tempore profuturas. Tu uelim me cum de Turcarum molitionibus tum de tuis rebus, quantum quidem locorum longinquitas & traijciendi tēpeſtates patient, quàm crebertime certiorem facias. Dat. Prid. Calendas Feb. M.D.XVII. Anno quarto. Romæ.

Carolo Hiſpaniæ Regi. X

CVm intellexiſſes ſuperiorib. menſibus cupere nos, ut quæ prima Ecclelia uberior tuis in regnis Pontificem amiſiſſet, de ea Bernardus Bibiena Cardinalis honeſtaretur, per nos'que augeretur: liberaliſſime nobis per literas ſignificauiſti, ſi, quod cupiebamus, confeciſſemus, id tibi ratum & probatum fore: præſertim cum ſcires Ferdinando regi auo tuo idem etiam placuiſſe,

nobiſq́;

nobisq; illum ſignificauiſſe. Hæc tua liberalitas eo nobis gratior fuit, quod primis noſtris ea de re ſermonibus cum Legato tuo habitis id, quod dico, tribuiſti: neq; uoluiſti nos multum operæ eo petendo beneficio inſumere. Quę cum ita ſint Eccleſiæq; Caurieñ ſis, quę in tuo Hiſpaniæ regno eſt, Pōtifex mortem obierit: de fratrum noſtrorum E.R. Cardinaliū conſilio Eccleſiā Caurieñſem Bernardo Cardinali contulimus, exiſtimantes te, ut pollicitus fuſti, quicquid egiſſemus, libentiſsime comprobaturum. Id ſi ita, ut uolumus acciderit, erit nobis tam gratum, ut nihil poſsit eſſe gratius: ſin aliter ſe res habuerit, ut quidam non bellíſiam homines dictitant, mirabor: præſertim cum ſcias ea nos in re pro Cardinali optime de nobis merito, neq; ſolū uetere uſu, beneuolentia, fide, ſtudijs, officijs coniuncto, ſed etiā ab ineunte ætate nobiſcū educato laborare, quiq; præterea duorum clariſsimorum hominum auorum tuorum Maximiliani & Ferdinandi ſtudioſiſsimus amātiſsimusq; ſemper fuerit, non ſecus ac ſi ipſe unus ex ueſtra

gente

gente fuiſſet:ut iam nō te modò id mihi permiſſurum facile quilibet nō ineptus exiſtimarit,ſed plane etiā gauiſurū fuiſſe,occaſionem tibi dari magnum & prudentem & ſummo ingenio, ſummis facultatib.uirum,deq; uobis optime meritum,maximeq; gratum hominem promerendi.Quæ cum ita ſe habeant, tu minus uereor,ne ſis fidem mihi tuam præſtaturus.Itaq; familiarius iam abs te peto,mandes, ut Epiſcopatus Caurienſis poſſeſsio Bernardi procuratoribus ſine mora tradatur:ut tua & in illum liberalitas illuſtrior,& in me obſeruantia teſtatior appareat, & ego tibi amplius atque prolixius debeā.Dat.tertio Id. Februa. M.D.XVII.Anno quarto.Roma.

Ceurio. XI

EA,quæ à Carolo rege tuo in rē Bernardi Bibienę Cardinalis peto,ipſe de meis Legatis intelliges. In ijs cum & ipſius regis fides interpoſita ſit, & uoluntas maxima atque iuſtiſsima uerſetur mea,non dubito,quin ab eo ſim facile omnia & ſine ulla mora impetraturus: ſin uerò aliter ſe res habuerit, te hortor,

ita apud illum agas, ut impedimenta o-
mnia ea in cauſa reiiciantur. De eo tibi
ego haud multo certo minus, quàm ipſe
Cardinalis debebo: qui tibi tamẽ omnia
ſanè debebit: uel utrique potius debebi
mus. Dat. III. Id. Feb. M. D. XVII. Anno
quarto. Romæ.

Maximiliano Imp. deſig. XII

AGet tecum meis uerbis Thomas
Legatus meus in re Bernardi Bibi
enæ Cardinalis, cum magni certe præſtã
tisq́ hominis, & mihi familiariſsimi pla-
neq́ coniunctiſsimi, tum tui, ut ſcis, tam
cupidi, nihil ut illo poſsit eſſe in te aman
do & colendo ardentius. Plura me ad te
ſcribere non oportet, qui ꝙ leuiſsima tu
orum familiarium commendatione o-
mnia tua cauſa facio. Totam rem ita tibi
cõmendo, ut me abs te beneficium acce
piſſe ſim exiſtimaturus, ſi is id, quod pe-
tit, à rege Carolo nepote tuo per te cõſe
quetur. Dat. tertio Id. Feb. M. D. XVII.
Anno quarto. Romæ.

Matthæo Cardinali Gurcenſi. XIII

ETſi exiſtimem non neceſſe eſſe, ut
res & fortunas Bernardi Bibienæ
Cardinalis

Cardinalis Maximiliano magnopere cõmendem: cuius per celebris perq; uetus in illum obſeruantia, ſtudium, amor, expoſcere iure prope ſuo uident, ut ipſe aliorum cõmendationis apud Cæſarem nõ egeat: feci tamẽ id per literas diligẽter, per Legatos autẽ meos multò etiam diligentius: cum cuperẽ, ut ſi quis caſus ferret, ut Cardinalis in Eccleſiæ Caurienſis, cui hodie illum præpoſui, poſſeſsione à Carolo Hiſpaniæ rege aſſequenda difficultatis aliquid experiretur, Cæſar in eo interponeret auctoritatẽ apud nepotem ſuum, remq; ex mea & Cardinalis uoluntate cõficeret. Nunc aũt, quod ſupereſt, & ſi minus neceſſe eſt ꝓ homine tibi deditiſsimo, tui ſtudioſiſsimo, tuorũ bonorũ cupientiſsimo, tui præterea ordinis me apud te agere: tamen quantum maxime poſſum, te hortor, uelis, ſi erit opus, atq; ubi erit, eius cauſam apud illum tueri atq; ſuſcipere, quo ad is uoti compos per te fiat. In quo tum Cardinali Cæſar maximum beneficium fecerit: tũ ſibi ipſe apud omnes homines beneuolentiæ plurimum compararit. Nemo

eſt enim cui non cognita perſpectaq́ſ ſit Bibienæ in illum obſeruantia plurimis maximisq́ſ officiorum teſtata generibus planeq́ſ cōprobata. Ego uerò utriq́ſ ueſtrûm debere me facile profitebor, ipſi, qui apud Carolum regem, tibi, qui apud illum egeris, ut fieret utriq́ſ noſtrū ſatis. Dat. tertio Id. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ Regi. XIIII

VEenit ad te Ioannes Bernardinus Montorius homo tuus pro fortunis quibuſdam ſuis abs te recuperandis. Is quoniam exiſtimat paruo ſe negocio, quæ cupit, mea commendatione abs te impe traturum, facile pro meo in ſe amore mihi perſuaſit, ut ſe tibi commendarem. Quare erit mihi certe gratum, ſi te is libe ralem ſuis in rebus experietur. In quo e tiam illud conſequere, ut hominē tibi ia m tum ſua ſponte, tum quod in im perio tuo eſt, ſane deditum, tuo beneficio tibi deuincias. Dat. Prid. Id. Feb. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Rai-

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. XV

EX Caroli regis tui literis cognoui id,quod cum mihi unicè gratum accidit,cum fuit noſtræ in illum beneuolẽtiæ & ſpei,quam de illo conceperã,magnopere conſentaneum,uelle illum ſcilicet,tibiq; mandare, ut quibuſcunq; in reb.ipſe auxilium tuum requirerẽ ad nepharios Frãciſci Mariæ in nos reṽq; pub. conatus atq; impetus cõpeſcendos,mihi præſto eſſes:quemadmodum ex ipſius ad te regis, Legatorumq; regiorũ literis intelliges. Quamobrem te hortor,ut quod iam tua ſpõte faciebas,in quo mihi fides diligentiaq; tua ualde mehercule probabatur,id nunc eo libentius facias,uel perficias potius,quod ad tuam in me propenſionem & ſtudium regis tui uolũtas atq; imperium acceſsit:ut quos milites mihi parabas, eos itineri des, ut cum noſtris militibus ſe coniungere, & nobis uſui eſſe in tẽpore poſſint.Sed hęc & reliqua,quę te ſcire opus eſt,de Iuliano Rodulpho Priore Capuæ, quẽ ad te his de rebus mitto,melius & planius in-

telliges. Dat. XIII. Calend. Mart. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Francisco Gallorum Regi. XVI

DE ijs, quæ quidem ad cõmune noſtrum in Turcas bellum parandũ pertinerent, alijs ad te literis ſcripſi. His uerò literis te hortari uolui, ut quando eſſe nobis exploratum poteſt, etiam ſi Turcarum rex iuſtam illam, quam quidẽ magna diligentia comparauit, claſſem hac æſtate nõ ſit deducturus, partem tamen aliquam eius claſsis, priuatorumq́ hominum noſtrorum hoſtium longas naues ad piraticam exercendam nõ defuturas, quibus mare noſtrum infra ſupraq́ nauigãtes noſtraq́ littora infeſtentur, dares operã, ut tuis in locis idonea q́ celerrime claſſis cõficeretur: qua cũ mea & cum Hiſpaniæ regis, à quo idem petimus, claſſe cõiuncta & cõſociata, & hoſtibus iri obuiam poſsit, & noſtra in cõmunem utilitatẽ littora præmunita ſint; pręſertim cum ad me perferatur & paratas eſſe iã nunc in Græciæ littoribus biremes aliquot & triremes naues, quib. damna & cædes noſtris hominbus in

ferantur:

ferant:& parari alias ad id ipſum pluribus in portub.& locis.Id ſi ita eſt, ut unà curam adhibeamus, ne audaciſsimis hoſtibus noſtris Chriſtiani homines & eorum fortunæ ludibrio & prædæ obijciantur, etiam atq; etiam abs te peto.Dat. Calendis Martijs, M, D, XVII, Anno quarto.Roma.

Odoni Luthrechæ Præfecto Mediolanenſium. XVII

LEgi eas literas, quas ad te Rex tuus dederat, miſſas abs te mihi: quibus cum literis cõſentiunt Legatorum meorum literæ, de optimo regis in nos animo propenſiſsimaq; uoluntate: cui quidem ea de re plurimum debeo. Itaq; q̃ ex me quęris, quid te uelim facere: equidem te hortor, ut quàm celerrime mittas Parmam equites grauis armaturæ tercẽtum ex ijs, quos habes & paratiores & firmiores, ut in tẽpore mihi præſto ſint. Parmæ autẽ aderunt, qui eos equites & doceant, quò eundum ipſis ſit, & ducãt iuſſu meo. Id erit mihi abs te etiam atq; etiam gratum. Dat. VIII. Calend. Feb. M, D, XVII. Anno quarto. Roma,

Carolo Hiſpaniæ Regi. XVIII

LEctis tuis ad nos literis, cognitoq́ cum edicto tuo Hiſpanis militibus proponendo, qui cum Franciſco Maria bellum gerunt, tum mandatis ijs, quę ad Raimundum Cardonam, qui Neapolis pro rege eſt, miſiſti ſuper noſtra reiq́ pub. dignitate modis omnibus tuenda & defendenda; magnam cepi uoluptatem: non ſolum quia maieſtatem huius imperij te adiutore contra ſubitos audacíſsimi hoſtis conatus defenſum iri uidebam, ſed etiam propterea, quòd te intelligebam ex illius in nos impetu grauiſſimoq́ bello uehementer eſſe commotū. Itaq́ de hac tua tã egregia in nos uolũtate ago tibi, quas debeo, gratias; hoc eſt, maximas atq́ ampliſſimas: ſpõdeoq́ me eius rei memoriam meo ex animo nunquam deleturum: daturum aũt operam, ut parem in me uoluntatem perſimilẽq́ ſemper animum experiare ijs in rebus, quæ ad tuam dignitatem uel ſuſtinendam uel amplificandã pertinebũt. Dat. XIII. Calẽd Mart. M. D. XVII. Anno quarto. Romæ.

Epiſco-

Epiſcopo Pacenſi. XIX

CVm ad petitiões noſtras ſuper auxilio nobis mittendo Carolus rex & celeriter & amantiſsime reſcripſerit, idq; factum te imprimis noſtrã cauſam adiuuante cognouerimus ſanè non tam mihi grata fuit ſpes, quàm cepi fore, ut Franciſcum Mariam ſuorum conatuum audaciæq; pœniteat: quàm uoluptas etiam iocunda, cum uideam huius reip. dignitatis & maieſtatis propugnatores iſtic non deeſſe magnos & claros uiros. Itaque & agitur tibi nunc quidem à me par gratia pietati tuæ: & uoluntas ſimilis oſtendetur, quoties cunq; ſe occaſio dederit, ut te ornare atq; augere poſſim. Reliquum eſt, ut regem tuum in ea qua nunc eſt uoluntate, confirmes: uademq; te illi des, nulla nos in re, quę ad eius uel cõmodum uel dignitatẽ pertineat, unq; defuturos. Dat. XIII. Calẽdas Martias. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ Regi. XX

ET mea uetus in Robertum Sanſeuerium Calatiæ comitem charitas & propinquitas, qua is mecum nuper

coniunctus eſt: deſpondi enim ei Hip-
polytam Ciboam Sororis meę filiam: iu
re à me requirere uidentur: ut & ipſum
& res & fortunas eius omnes tibi diligē
ter cōmendem. Eſt ſanè is ea ex gente
oriundus, iiſq; uirtutib. prędítus, ut per
ſeſe tibi eſſe cōmendatus facile poſsit.
Cum uerò adhęc accedat etiam neceſsi
tudo, quam mecum iniit, ualde ſperat
nullis in reb. quæ ad dignitatē fortunaſ-
que ſuas pertineant, te ſibi defuturū. Ea
ſpes ne eum fallat etiā atq; etiā abs te pe
to. In quo ſi quid beneficii in eum cōtu-
leris, id ego ſic accipiā, quaſi tu tantun-
dem in me ipſum cōtuliſſes. Quib. autē
in rebus liberalitate illi tua opus ſit, de
Nicolao Scōbergio familiari meo, qui
eſt ex ſocietate Auguſtinianorum, quē
ad te mitto, cognoſces. Datis III. Cal.
Mart. M.D.XVII. Anno quarto. Roma.

Regi Britanniæ. XXI

SAnè quàm pro mea in rem Chriſtia-
nam pietate gauiſus ſum, & Maximi
lianum Romanorum Imperatorem de-
ſignatū, & Frācíſcum Gallorum regem,
& Carolum regem Hiſpaniæ ſuper ca-
peſſen-

peſſendo in Turcas communi ſententia bello, paratos ſe eſſe omnia facere nuper mihi amantiſsime ſignificauiſſe, qui quidem omnia ſua ſtudia, omnes opes, facultates, ſemetipſos denique ad id pollicendo noſtram omnem de illis ſpem, expectationemque impleuerunt. Itaque ſperare iam incipio, non longiſsime abeſſe illud tempus, quo uiuere nos non pœniteat. Nam ut adhuc quidem ſe res habuit, dum & nos noſtris inter nos odijs diſceptationibusque conterimur, & Turca ſuis progreſsibus maior in dies formidabiliorque fit, bene cum illis actum uideri poterat, qui ſe ab ijs, quæ impendere mala putabantur, moriendo præripuerant: præſertim ſi eſſent eiuſmodi, qui alios regerent: ut ſi quid mali accidiſſet, ipſis tribueretur. Nunc uerò, cum & illi, quos dico, reges nihil ſe recuſaturos profiteantur, ut bellum ſuſcipiatur, & tuæ item literæ tuorumque Legatorum ſermones in eandem nos opinionem erexerint, ut, quod ad te attinet, nihil ſimus deſideraturi eorum, quæ per te parari confici'que potterunt: cum ut dixi, lętor tantum eſſe con-

ſenſum ueſtrorum animorũ belli geren-
di:tum in eam ſpem adducor, ut exiſti-
mem, qui extrudere nos noſtris ſedibus
cogitant, audaciſsimi hoſtes noſtri, ſuis
ipſos regnis exturbatos, ſuis expulſos
breui tẽpore domicilijs ea nobis uictori
bus relicturos. Quamobrem cum uene-
rabilibus fratribus meis E.R. Cardinali-
bus re mature conſiderata, adhibitis ad
id tuis cæterorumq; regum Legatis, pri
mùm quidẽ quinquennales inducias in
ter Chriſtianos om̃es indiximus, easq;
ſumus his dieb, inter ſacra dijs immorta
libus teſt, edicto noſtro publice ſancitu
ri. Deinde quoniam numi quaſi nerui
bellorum ſunt, ad eos cogendos eã pro-
pe rationem inire nobis placuit, de qua
nos Maximilianus admonuit ſcripto
ſuo: cuius exemplum ad te mitto addi-
tis, quæ mihi addenda eſſe & ad celerita
tem, & ad facilitatem ſunt uiſa: ut uel id
tu quoq;, ſi tibi uidebitur, probes; uel
ſcribas ad nos cur non probes, afferasq;
ipſe meliora. Sed te puto facile probatu
rum: noui enim ingenium & liberalita-
tem tuam. Atq; ut hæc, & reliqua, quæ
agenda

agenda ſunt,maiori cum dignitate tran ſigantur,ad te,regesq́ reliquos mittere Legatos decreui ex ijs . qui Cardinales ſunt,magnos & claros uiros: quib.ea ſo la cura ſit,quæ ad bellum pertinēt,apud uos procurandi:ut celerius omnia confi ci atq; teſtatius poſsint. Quæ cum ita in formata ſint,ut res iam caput habere ui deatur,quod eſt omnium difficillimum atq; maximum,te non hortor modò,ſed planè etiam atq; etiam abs te peto ,quæ ſoq; ut quod mihi ſignificaſti uelle face re te,id ita iam re cures, agas , efficias,ut ſi qs erit regum noſtrorū ad fidem ſuam præſtandum lentior, is tuo exemplo cō moueri poſſit:ut cum tu, à quo propter longinquitatē minus celeriter curari po teſt,tuas iam partes impleueris, ſe ſe pu deat tardiorem te fuiſſe , negligētiamq́ ſuam plura etiā, quàm pollicitus fuerit, in cōmune conferens reponat.Id quan tæ tibi gloriæ futurū ſit:nemo te melius intelligit. Plura non dicam:res enim ſa tis per ſe ipſa loquitur:uel Deus Dominusq́ noſter potius tè pro ſe alloquitur. Eum te par eſt audire;cui tantū ipſe rerū optima-

optimarum maximeq́ expetendarũ dedit,ut niſi earum multo maximam, ſi ſit opus,partem ipſi te hoc tempore poſcẽti profuderis,non ſatis dignus eo munere fuiſſe uideare. Hæc dies atq́ noctes cogitare te oportet,& ut uideo,cogitas. Sed nõ tam pulchrum eſt profiteri atq́ recipere te facturũ recte aliquid, quàm perficere q̄ pollicitus es, etiã neceſſarium,ut boni regis nomen adipiſcare. In altero nutus animi uoluntasq́ tantùm oſtenditur,quę flecti & cõmutari facile poteſt:in altero ineſt cõſtantia perpetuitasq́ uoluntatis:quę quidem multũ roboris multũq́ uirtutis requirit. Sed hæc tu fortaſſe melius,Reliqua quæ ſunt,ea de tuis Legatis intelliges, quib.cum & multa & ſæpe ſumus loquuti. Tu uelim ad nos literas omnib. de rebus des quã creberrimas: ut quod locorum longinquitas intercipit,ſedulitate nobis diligentiaq́ tua reſtituatur. Dat.III. Non.Mart.M.D.XVII.

Anno quarto.

Roma.

Fran-

Franciſco Gallorum Regi. XXII.

HOdie Romę Xiſtus Cardinalis eius Eccleſię, quæ ad Petri Vincula dicitur, graui longoq; morbo conflictatus cum mortem obierit, monaſterium Clareuallenſe Ciſtercienſis ordinis Mediolanenſis diœceſios, quod is habebat Iulio Medici Cardinali fratri patrueli meo contuli: cum exiſtimarem eam tibi rem cum mea, tum ipſius cauſa, cuius plurima in te officia ſemper extiterunt, non ratam modò & probatam, uerumetiam uoluptati fore. Paucis igitur, quēadmodum coniunctioni neceſsitudiniq; noſtræ conuenit, te hortor, mandes Odoni Luthrechæ Præfecto Mediolani, curet efficiatq;, ut eius monaſterij poſſeſsio Cardinalis procuratoribus ſine mora tradatur. In quo & mihi gratiſsimum feceris: & Cardinalem tibi pridē ualde deditum tuiq; cupidum, tuo beneficio magnopere tibi deuinxeris. Dat. VIII. Idus. Mart. M. D. XVII.

Anno quarto.

Roma.

Leonar.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXIII

HEri Xiſto Cardinali eius phani, q; eſt ad Petri uincula, Romæ uita functo cũ uellemus Eccleſiæ Patauinæ, cui etiam is præerat, aliquem ex tuis ciuibus præficere, quemadmodum Marcus Minius Legatus tuus à nobis per hos dies diligentiſſime petierat tuis uerbis: nemo ea nobis dignior Marco Cornelio eſt uiſus: cum propterea quod is & Cardinalis eſt, & ciuis tuus, & plurimis maximiſq; uirtutibus pręditus: tum etiam quòd tibi eſſe omnium maximũ debet, quia is iſtius reip. ſtudioſiſsimus ſemper fuit, atq; omnibus eius difficillimis duriſsimiſq; temporib. nullum unquam laborem euitauit, nulli rei pepercit, ut illi uel cõmodo uel ornamẽto eſſe poſſet. Itaq; ſuis omnib. fructibus & penſionibus eam ob cauſam nouẽ ipſos annos caruit: quod te ſcio non latere. Quæ cum ita ſe haberent, Marcũ Cornelium Cardinalem Eccleſię Patauinæ præpoſuimus: in quo tibi rẽ perquã gratã facere nos, eo exploratius nobis fuit, quòd te ſcire

te ſcire arbitrabamur, quãti nos eum hominẽ faceremus, qua porrò beneuolentia proſequeremur: ut cũ tibi eius rei eſſet opus, confideres nihil illum à me fruſtra petiturũ. Nunc aũt, quod ſupereſt, etiam ſi minus neceſſe eſt, amoris tamẽ in illum mei abundãtia magnitudineq́ te hortor, des operam, ut illius Eccleſiæ poſſeſsio Cardinali ſine ulla mora tradatur: ut is & muneris in ſe mei, & ſuorum de te meritorum fructum hũc celeriter capiat. Dat. octauo Idus Martias. M. D. XVII. Anno quarto. Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXIIII

MVlta mihi neceſsitudinis officia cum Ioanne Franciſco Gambara uita functo, magnus noſtræ familiæ cũ eius familia uſus, magna ſanè beneuolentia multos iam annos interceſſerunt: nec quicquam propè eſt apud nos gratię, officij, pietatis, quod ſi eorum in nos atq; noſtros merita reſpexerimus, illis planè non debeatur. Quæ cum ita ſint, ea uerò familia poſt multas bellorũ tempeſtates, in iſtius reipub. ſinũ quaſi por-

tum, unà cum reliqua ciuitate Brixienſi redierit,ſeq; receperit: nõ hortor modò te, ſed abs te etiã atq; etiam requiro, ut Robertum Gambaram familiarem meum iuuenem multa uirtute, reliquosq; eius fratres Ioãnis Franciſci liberos, uniuerſamq; eam familiam libenti beneuoloq; animo excipias,foueas,tueare, noſtraq; cauſa ita tractes, ut præter id, qđ ipſi indies ſuis in iſtam rempub. ſtudijs, officijs, ſua fide conſequuturos ſe ab ea gratiæ benignitatisq; confidunt, noſtra hac tam diligenti commendatione abs te impetrent:ut iam nunc placabilem liberalemq; tuum ciuitatisq; tuæ in ſeſe animũ experiantur, ſentiantq; multum ſibi apud te meam ſummam in te remq; iſtam pub.beneuolentiam, meamq; auctoritatẽ profuiſſe. Dat. ſexto Id. Mart. M.D.XVII. Anno quarto.Roma.

Alfonſo Petrutio Cardinali Senenſi. XXV

QVod nobis, qui te amanter Romam arceſſeramus, non ſalutatis profectus ſis, cum res tuas conficiendi curam paterna diligentia atque amore

ſuſ-

ſuſcepiſſemus, atque illas ex tua ſenten- tia cõfecturi breui eſſemus: ſanè pro no- ſtra in te beneuolẽtia propenſoq́ ad tu- am dignitatem fortunasq́ tuendas ani- mo, moleſtũ nobis atq́ inexpectatum fuit. Quod uerò mihi denunciatũ eſt, co gitare moliriq́ te res nouas ad Senarum ſtatum et quietẽ conuellendam, id mihi quidem, cum eſſes huius reipub. pars, fratremq́ meum gereres, ſciresq́ id mu nicipium in meam curã eſſe receptum, uerisſimile mediusfidius non eſt uiſum. Veruntamen quoniam ea, quę dico, ma gnis auctoribus afferebantur, his te lite ris et monere et hortari uolui, ut ab eiuſ modi motibus excitandis abſtineres, a- uocaresq́ te ab ijs cogitationibus, quæ nobis negociũ faceſſerent: ſciresq́ pror ſus atq́ cognoſceres, ſi quicquã omni- no contra hunc Senarum ſtatũ egiſſes, tentauiſſes, id me nihilo planè ſecius, ac ſi in meipſum admiſiſſes, atq́ conſpira- uiſſes, eſſe uindicaturum. Dat. quar- to Id. Martias. M. D. X V I I.

Anno quarto.

Romæ.

LIBER QVINTVS=DECIMVS.

Ludouico Regi Pannoniæ. I

INDICTIS per nos his diebus inter Chriſtianos omnes quinquēnalibus inducijs,ob ſuſcipiendū in Turcas communi cōſenſu bellū,ſtatuerā ad te mittere certū hominē, qui te multis de rebus doceret, quas te ſcire oportere maiorem in modum exiſtimabā.Itaq; nunc ad te mitto Nicolaū Scombergiū Germanū, qui eſt ex ſocietate Auguſtinianorū,eū qui tibi has literas reddidit, & prudentē ſanè hominē maximisq; tractandis reb. exercitatū,& mihi ſummopere & probatū et gratū:ut & illa,quæ dico,tibi ſignificet,& curam gerat ea,quę ad bellū pertinēt,tecum & cū tuis procurādi,quoad Cardinalis aliquis ei ſuccedat, qui tibi noſtro nomine præſto ſit: quemadmodū tibi reliquisq; regibus ſcripſerā uelle facere me. Reliquū eſt,ut te horter,ut prætermiſſis omnibus alijs occupationibus tuis,huic cu

ræ totũ te planè des,hoc cogites, in hoc neruos omnes intẽdas tuos,ut Chriſtianę reipub.plurimũ opis atq; præſidij cõ pares. In quo & maiorum tuorum, qui multa cum Turcis bella magno animo geſſerunt, æquare gloriam poteris, & tuos fines longè lateq; promouere, & Dei Opt.Max.qui tibi tantum regnorũ dedit,cauſam ualde quidem illam periclitantem defendere planeq; reſtituere. Datis ſextodecimo Calẽd. April. M. D. XVII. Anno quinto.Roma.

Epiſcopo Saguntino. II

ETſi ex Legatorum meorum literis intellexi te & illorũ audaciam, qui huius reipub.municipia comparato exercitu aggredi expugnareq; ſunt auſi, ægerrimè tuliſſe, & omnem tuam curam, operã, auxilium, ad ipſius reipub. dignitatem tuendam animo libentiſſimo illis detuliſſe:tuæ tamen literæ, quibus idem ſignificaſti, gratæ mihi atq; iocundæ fuerunt: ſpondeoq; tibi eius me rei parem aliquãdo gratiam relaturum. Interea te, etiam ſi nihil neceſſe eſt, tamen hortor,pergas facere, quod profe-

ꝯo facis: idq́ tamdiu, dum finis aliquis harum moleſtiarum reperiatur: quo de fini, ſacra cum facis, ſupplicare te Domino precibus omnibus ſanè uelim. Equidē & illi ſupplex ea de re quotidie ſum: & ſpero fore, ut huius reip. hoſtes propediem audaciæ ſuæ ualde pœniteat. Dat. tertiodecimo Calend. April, M, D, XVII. Anno quinto. Romæ.

Hadriano Epiſcopo Dertuſenſi. III

QVod tuis ad me perhumaniter ſcriptis literis ſignificauiſti, moleſtiſsimam tibi fuiſſe eorum hominū audaciam, qui aperto bello in reip. loca inuadere, eaq́ diripere ſunt aggreſsi: de eo etiam ex legatorū meorum literis fiebā certior. Equidem ualde cōſolor, cum te hominem & prudentē & grauē, & magna apud Carolum regem auctoritate non æquiſsimo animo ferre ſentio hanc indignitatem, mederiq́ cupere reip. uulneri, non illi quidem magno aut introrſum adacto, ſed tamen uulneri, quod ſanari ſine regis tui curatione propè non poteſt, Itaq; cum te de tuo in remp. optimo amanuſsimoq́ animo, quē & mihi

& meis

& meis interpretibus oſtendiſti, uehementer laudo: tum hortor, ut quod laudabiliter cœpiſti ſuadere regi, ut nobis ſuppetias ferat, idē inſiſtas pergasq́ tandiu facere, dum audaciſſimi hoſtes noſtri ſuarum impreſſionnm pœnas luant. Totam igitur reip. cauſam, uel ipſam potius rempub. tibi cōmendo maiorem in modum. Dat. duodecimo Calēd. April. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Pro legato Peruſiæ. IIII

CVm huius urbis exulem Carolum Balionem fecerimus, propterea quòd is è conſpectu noſtrarum ædium, ac prope ante noſtros oculos in Ioannem Paulum Balionem propinquū ſuum ſtricto gladio impetum fecit: mando tibi, ut Peruſię Decurionibus denuncies meis uerbis, ut Carolum item exulem Peruſiæ factum pronūcient edicto meo. Dat. quarto Calend. April. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Potentiæ Comiti. V

QVoniam noſtra maximè intereſt, te Regiosq́ milites quibus imperas, cum noſtra manu ea quæ in Pi-

ceno eſt,quã celerrimè cõiungi: hortor omni ſtudio te,feſtines,quantũ maximè fieri poteſt,teq; ad Laurentiũ Medicem fratris mei filium magnis itineribus conferas.Id ſi feceris,quemadmodum te facturum confido,dabo ipſe operã,ut bene te ſtudiũ tuum poſuiſſe cognoſcere & lætari poſsis. Dat.tertio Calẽd.April. M. D. XVII. Anno quinto.Roma.

Societati & Canonicis templi Romani *Apoſtolorum* Principis. VI

MAndauimus Latino Iuuenali familiari noſtro, qui eſt in ueſtra ſocietate,ut ſe ad uiam compararet,Miſſuri enim ſumus eum in Galliam tranſalpinam:ut apud Franciſcum Gallorum Regem noſtris tractandis rebus & conſtituendis moram trahat. Quem quidem propter excellens eius ingenium atque in agendis rebus, cum incredibilem diligentiam, tum fidem eximiam & ſingularem atq; mirificam probitatẽ magno nobis & reip.uſui futurum confidimus. Quibus uirtutibus etiam illud adiungitur,quod ciuis Romanus eſt, patrijq; iuris maximè retinens. Is cum munus non

renuiſſet,

renuiſſet, nos admonuit, eam ſibi rem magnum detrimentum allaturam: propterea quod in ſocietatis ueſtrę legibus eſt, ut qui Roma annum abſunt, collegij prouentibus ne iuuentur. Id cum nobis magnopere indignum atq; illiberale ſanè ſit uiſum, eos omnino, qui Ro. reip. magno cum labore operam impendũt, ſuorum ſacerdotiorum fructibus defici: uobis ſingulis & ſocietati ueſtræ mãdamus, ut nihil ea de cauſa, quod is Roma abfuturus ſit, de illius ſacerdotij prouentibus detrahatis: ſed operã adhibeatis, ut omne id, quod præſenti curatur, ad abſentem integrum & ſolidum perueniat. Prid. Calend. Aprilis. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ Regi. VII

DEdimus paucis ante horis ad te hodie literas: quibus tibi ſignificauimus, nos, ut tuis poſtulatis ſatisfaceremus, Epiſcopum Cameracenſem deſignatum ad ampliſſimam Cardinalatus dignitatem legiſſe: decq; noſtri in te animi propenſione omnibus in rebus, ab huius reip. dignitate non alienis, mul

ta in eaſdem literas coniecimus: cum de
ijs tamen ſub antea cũ Epiſcopo Syracu
ſano & Hieronymo Vicco Legatis tuis
eſſemus diligenter loquuti. Quæ cum
ita ſe habeant, uideasq́ id me propemo
dum agere, ut tibi nihil negem: æquum
eſt eundem te animum noſtris in rebus
præ te ferre, uellemq́ mihi quibus in re-
bus honeſtè poſſis, auctoritatẽ & libera
litatem tuã nõ claudere. Id etſi exiſtimẽ
ob eximiam tuam maiorumq́ tuorũ in
Romanos Pontifices pietatẽ te eſſe fa-
cturum, præſertim cum ego te tam offi-
cioſè tamq́ amanter prouocẽ: hortor ta
mẽ meo, hoc eſt, paterno iure idem, qđ
antea non unis literis ſum hortatus: atq́
ut expreſsius animi mei ſenſum teſtatũ
apud te faciam, planè te rogo, mandes,
ut Bernardo Bibienę Cardinali tam ſpe
ctatæ uirtutis uiro, tã mihi grato, quàm
ſcis, Cauriẽſis Eccleſię poſſeſsio aliquã-
do tandẽ tradatur: neq́ utriuſq́ noſtrũ
in eo ſpem expectationẽq́ tandiu diffe
ras, dum & muneris tui gratia & uolu-
ptas mei ex eius animo effluat atq́ de-
pereat die: accidatq́ id, quod illis ſolet
acci-

accidere, qui biduum aut triduũ ſtomacho ieiuno fuerunt: nulla enim amplius capiẽdi cibi ducunť auiditate, neq; ueſcentes uoluptatẽ ullam ſentiũt propterea, quod eſca ſibi in tempore nõ allata ipſum etiã edẽdi propè ſenſum fractum debilitatũq; amiſerũt. Sic enim tu ſi Bernardo Cardinali multos dies bene facere prætermiſeris, erit illud quidem beneficiũ atq; munus quoquo tempore, ſed amittet opinor ſuauitatem illam atque dulcedinem, quam ſecum ſtatim ueniens attuliſſet. Id ne fiat, adhuc in tua manu eſt: ſed non multum diu erit. Quod cum feceris, plura erunt, quæ te meritò delectent: primùm huius reipub. dignitatis rationem te habuiſſe: deinde Ferdinandi aui tui optimi clariſsimiq; regis uoluntati ſatisfeciſſe: ad hæc præſtãtem hominem, deq; te tuiſq; omnibus optimè meritũ, tuo beneficio tibi deuinxiſſe; poſtremò tam mihi gratum feciſſe, ut nihil poſsit eſſe gratius. Hæc quanti facienda tibi ſint, æſtimare te malo, q̃ me ſcribere. Vale igiť, & nos dilige: ſi te & amari à nobis et pluris fieri quotidie perſpicis.

ſpicis. Dat. Calend. April. M.D.XVII. Anno quinto. Romæ.

Carolo Hiſpaniæ Regi. VIII

REnunciatũ nobis eſt Eccleſiæ Placentinæ, quæ in tuis Hiſpaniæ regnis eſt, Epiſcopum uita functum eſſe. Id tametſi minus certis auctoribus eſt perlatum, uolui tamen ad te ſcribere, ut ſi ita eſſet, uelles, ut eius Eccleſiæ interuentu Bernardini Cardinalis S. Crucis controuerſia, quam cum Federico Portugali propter Eccleſiam Saguntinam tandiu habuit, ſedaretur & terminaretur, dum hanc ipſam alteri eorum nobis permitteres concedendam. Ita enim & reliquos fratres meos E. R. Cardinales, qui quidem omnes pro Bernardino laborant, quotidieq́; me poſtulationibus commendationibusq́; ſuis onerant, & teipſe, cui literas mittere his de rebus non deſiſtimus, magna moleſtia liberaris, & mihi gratiſſimum feceris. Erit etiam id prudentis regis, & ſuorum pacis & quietis cupidi uerè proprium. Datis tertio Non. April. M.D.XVII. Anno quinto. Romæ.

Lauren-

Laurentio Medici fratris filio. IX

NIhil nobis gratius & iocundius afferri potuit tuis literis: quibus ſcribis de medicorũ omniũ ſentẽtia uulnus tibi omnino nõ penetrare breuiq; coaliturũ, & te ualentẽ futurũ. Quod quidẽ et ſi ita fore ſpẽ in Dĳs immortalibus haberemus, tuiq; oẽs idem nobis ſignificarent: magna tamen lætitia nos affecit is medicorũ conſenſus, tuæq; literę, manu præſertim tua ſcriptæ, neq; uacillãtibus literulis: quæ nos ea de re certiores fecerũt. Itaq; maximas quidẽ gratias Deo Opt. Max. ago, agamq; dum uiuam, qui te tã pręſenti periculo eripuit: precorq;, quod reliquũ eſt, ut is mihi te, & matri, & tuis omnibus ſaluum atque ſoſpitem ſiſtat. Interim bono animo es: quo te tamen eſſe iam uideo: nihilq; cogites, pręter proſperã & celerem ſanationẽ. Nos porrò tibi uſq; hinc, quod noſtri muneris eſt, manu quidẽ noſtra in crucis effigiem ducta, uulnus, qua poſſumus, obſignamus beneq; ominamur. Itaq; fili optime atque exoptatiſsime uale. Datis Non. April. Anno quinto. Roma.

Franci-

Franciſco Gallorum Regi. X

ACcepi tuis cũ literis & canes uertaticos ad perquirẽdas feras, & caſſes ex tela ad concludendas idoneos, quos miſiſti: utrunq; munus & numero & pulchritudine ſanè regiũ, & mihi apprime gratum uel per ſeſe, uel quod abs te proficiſcitur. Itaque & ijs iam ſum bis terue uſus multa cum uoluptate: quos mihi etiã probatiores fecit Barderiæ familiaris tui, qui eos attulit, induſtria: & utar poſthac, cum per negocia occupationesq; meas exire Roma mihi licebit. Omnino enim experior tum equitationem illam, tum auocationẽ animi, quã ſibi uẽdicat tantiſper uenatio, ualde mihi proficere ad ualetudinem uiresque corporis uel firmandas uel reſtituẽdas. Quare cum eo de munere, tum de cura quam geris de ſalute mea, ualde te amo. Hortor autem, etiam ſi minus neceſſe eſt, ut quando ego te uera ſolidaq; beneuolentia proſequor, tu me amare magnopere te oſtendis, perſtemus uterq;, quemadmodum quidem facimus, in eodem tum inter nos, tum erga remp.

ſenſu:ut & nobis ipſi & Dei Eccleſię eſſe uſui & dignitati poſsimus. Dat. Idib. April. Anno quinto. Roma.

Proſpero Columnæ Cauio. XI

INtellexi, quod equidem mihi, ut debuit, permoleſtum fuit, nonnulla Latij loca tuis à militibus impudenter exagitari, & cum prædas abigi, tum cædes etiam ab eis perpetrari magna cum mea contumelia Latinorumq́ hominũ perturbatione & querela. Quorum etſi pro mea in te beneuolentia multa fieri te ignorante facile mihi ipſe perſuadeo: non poſſum tamen populis in mea & reipublicæ fide degentibus, opemq́ noſtram implorantibus deeſſe. Quamobrem quanto maiore poſſum ſtudio te hortor, ut eos tuos milites ab eiuſmodi uel cædibus uel rapinis contineas: tum quæ ablata nullo iure ſunt, ea cures ut reſtituantur. Eſt enim tui officij atq; muneris, ut quæ paſsim temere ſceleratéq; per tuos homines admittuntur, ijs tua prudentia tuaq́; animaduerſione finis imponatur. In quo tu ſi negligẽtior, quod nolim, fueris, cogar ipſe, quibus potero

potero rationibus, ei rei occurrere, teq́ꝫ tam paruifacere, quàm tu meam auctoritatem uideberis uel neglexiſſe, uel etiam contempſiſſe. Dat. VII. Cal. Maias. Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internuncio. XII

HEri de morte Epiſcopi Malfetani cum mihi eſſet renunciatum, fuere, qui dicerent, eſſe in iſta urbe apud certos homines quandam pecuniæ ſummam, quam Epiſcopus mutui nomine depoſuerit. Quæ quidem ſumma quoniam fiſco noſtro debetur, inteſtatus enim deceſsit Epiſcopus, mando tibi, ut Leonardum Lauredanum Principem Venetiarum adeas, petasq́ꝫ ab eo meis uerbis, det operam, ut eius pecuniæ integrum tibi curetur. Qua de re eis, à quibus pecunia exigetur, uolo te poſſe ſyngrapham conficere, nominaq́ꝫ perinde libera facere, ac ſi ipſe ſcribendo affuiſſem. Dat. VI. Calend. Maias. Anno quinto, Roma.

Ioanni

Ioanni Bernæ Heluetio. XIII

LIttere tuæ, quibus me de tua egregia in nos uoluntate certiorem facis, et ſi ſerius quàm debuerant ſunt redditæ, mihi tamen periocundę fuerunt. Valde enim lætor bonos & fortes homines, & uirtutibus perornatos, ac magni animi uiros, ut tu es, etiam religione præditos eſſe, & Dei Eccleſię cupidos & obſeruãtes uideri. Itaque oblationes tuas libenti animo accipio, cũq; opus erit, & quanti te faciam, & quid te uelim mea cauſa facere, uel de filio tuo magna pietate adoleſcente, uel ex aliquo meorum intelliges. Dat. Calend. Maiis. Anno quinto. Roma.

Sebaſtiano Ferrerio Quæſtori Regio Galliæ Ciſalpinæ. XIIII

QVod de me bene mereri non intermittis, eſt mihi planè gratum: tuaq; iſta & Bonifacii Epiſcopi Hipporegini filii tui & pietas, & ſtudium mihi uehementer probatur. Dabo etiam operam ut uos officia ueſtra bene poſuiſſe cognoſcatis. Dat. Calendis Maii. Anno quinto. Roma.

Ameto Beno Cercinæ inſulæ Domino. XV

GRatæ mihi tuæ literæ fuerũt, quas de menſe Martio ad me dediſti, Ex ijs enim quaſi quoddã ueriſsimum teſtimonium habui & multæ uirtutis tuæ, neque minimæ in me Romanamq́ remp. obſeruantiæ: ita & prudenter & appoſite ad ea reſpondiſti, quæ Aloiſius Fantinus Venetus familiaris meus tecum egerat meis uerbis. Quod mihi officium liberalitasq́ tua periocunda ſane accidit: Dominumq́ tibi ea de re & propitium & beneficum cupio eſſe. Ad ea uerò, quæ ſcribis, acceſsit etiam plurimus & accuratiſsimus eiuſdem Aloiſii ſermo: quẽ quidem libenter audiuimus. Ipſi autẽ iſtuc atq; ad te reuerenti mandata dedimus ea, quæ noſtra utriuſq; intereſſe æque exiſtimo. Cæterùm accepi munuſcula tua, amoris ſcilicet & beneuolentię, ut ſcribis, indicium: eaq́ & grata & iocunda mihi fuere. Vale & Dominũ dilige. Dat. ſexto Non. Maias. Anno quinto. Roma.

Com-

Comiti Potentiæ. XVI

EX literis Bernardi Bibienæ Cardinalis Legati cognoui, quàm diligẽter quamq́ ſtrenue te geras, q́ nullos labores, nulla pericula fugias, ut mihi uſui & dignitati eſſe poſsis. Quòd tametſi minime mirum fuit ijs, qui te, qui mores & probitatem tuam animiq́ tui fortitudinem dudum cognitam & perſpectam habent: quorum ego ex numero iam pridem ſum, cui nihil eſt uirtute porrò tuà exploratius: accidit tamen mihi quidem ſanè gratiſsimum. Quare uelim tibi perſuadeas, me & iſtius tuæ diligentiæ uigilantiæ, fidei, laborum, meritorum memoriam cõſeruaturum & in tuà uirtute atq́ cõſtantia tuorumq́ militũ robore multo maximam huius belli recte cõficiendi ſpem expectationẽq́ poſuiſſe. Dat. VI. Non. Maias. Anno quinto Roma.

Franciſco Gallorum Regi. XVII

BIs iam ad te literas dedimus de eà uictoria, quam quidem maximam atque clariſsimam Rex Turcarum contra Sultanum Aegypti Regem unam atque alteram proſperrimis e-

uentis eſt conſequutus: hortatiq; ſumus te, ut in ſuſcipiēdo in eiuſmodi hoſtē bello, quod in poſtrema Lateranenſis Concilij rogatiōe Senatus decreuit, auctoritatē conſiliaq; tua nobiſcum coniungeres: atq; ut res ad aliquas aliquādo tractationes deducerẽt, aut Legatos ampla cum poteſtate ad nos mitteres, aut idonea mandata ijs, quę opus eſſent, conficiēdis ad eos, quos hic habes trāſmitteres. Id etſi te pro tua pietate atq; prudentia animiq; magnitudine curaturum planè confido: quoniam tamen nō unis ex locis, neq; leuiſsimis auctorib. idem nobis ſignificantib. certiores facti ſumus, Turcarum regem non Sultani modò regno ditiōeq; omni potitum, Aegypti & Syriæ maximarū opulētiſsimarūq; prouinciarum regem atq; Dominum eſſe factum: ſed claſſem etiā centū eoq; amplius triremiū, cæterarūq; longarum nauiū aptorumq; ad bella nauigiorum propè innumerabilium omni apparatu, tormētisq; imprimis bellicis egregie inſtructā ſuis è portub. eduxiſſe: his te etiam literis id quod antea feci, hortor, ac per Dei

matris

matris teſtata nobis ſæpius uiſcera oro, obſecroq́;, ut uel miſsis Romam aliis Legatis tuis, uel eis quos hic habes facultate addita des operam, ut unà cũ reliquis Christianis regibus atq; Principibus cõſtituere, quæ ſunt cõſtituenda, celeriter atq; in tempore poſsimus. Nõ enim dubito, neq; quiſquã recte ſentiẽs exiſtimare aliter poteſt, quin ille, cum primũ rebus ſuis erit utile, cõmodeq́; poterit, eã ſuam tantã tàmq́; opportunam claſſem in noſtrũ ſit excidium uaſtitatemq́; conuerſurus. Itaque ne à Domino ſuprema die quaſi ſerui nequã talẽtis ab eo traditis male uſos fuiſſe deprehendamur: aut etiã ne iã nunc quidẽ tanquã indignos. quibus gregem ſuum regendum fouendumq́; permiſerit, idẽ nos ignauiæ atq; inertiæ redarguat & cõdemnet Dominus: antequã lupus fame rabidus, ſanguinemq́; ouiũ rore baptiſmatis reſperſarũ ſitiens, qui iam è ſylua ſiccis faucibus eſt egreſſus, eas prędatũ & depopulatũ ueniat, paremus ipſi, quæ paranda ſunt: ut poſtea in tempore unà omnes, pro uirili ſua quilibet, in cõmunemq́; utilitatẽ ui-

res opesq́ noſtras explicemus. Quod ſi facere cæteri Chriſtiani reges debẽt, ut profectò debẽt: inita præſertim Dei Opti. Max. beneficio teq́ imprimis adnitente, inter ipſos cõcordia, ſedatisq́ cõtrouerſiis & diſceptationib. omnib. qd à te cum maximus maximeq́ Chriſtianus ſis, omnes homines non ſolũ ſperẽt, ſed iure propè ſuo etiam expetant, te latere non exiſtimo. Quare per Deos atq́ homines excita te, accelera, accingere, atq́ ad bellum iam para, noſtrisq́ gentibus, quę in te unũ oculos maximè omnium coniecerunt, profer oſtendeq́ te: ut non plus fortunam, quàm uirtutem admirentũ tuam, neq́ minus q́ optimus ſis, quàm quod maximus, ueris laudibus in cœlum ferant. Sed de cõmuni bello hactenus. Cęterùm quoniam allatũ ad nos eſt, quadraginta hoſtium biremes inter Corſicæ atq́ Sardinię littora nuper uiſas, mare illud omne inſulasq́ ipſas metu atque formidine impleuiſſe: peto abs te: ut qcquid habes Genuę atq́ Maſsilię lõgarum nauium, habere aũt te aliquas certò ſcio, eas imperes mihi præſto eſſe: ut

ut cũ mea cũq; Caroli regis claſſe ad noſtras cõmuniter oras tuẽdas cõiũgi poſſint. Id quo celerius cõfeceris, eo de hac omnino rep. in quam quidẽ optimi clariſsimiq; reges maiores tui plurima atq; maxima beneficia contulerunt, meritus amplius atq; uberius fueris. Verùm hæc atq; alia de Ludouico Epiſcopo Bellouacorum Legato meo latius intelliges. Vale igitˀ mi Rex: gloriæq; tuę uerę atq; ſolidæ, hoc eſt hominib. iuuandis, mentem omnẽ tuam da: neq; horam unã ſine ijs cogitationib. tranſi. Dat. ſeptimo. Id Maias. Anno quinto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni Peruſiam. XVIII

PVto te iam intellexiſſe, per hoſtes reip. ea parari, quibus iſtius oppidi nobis chariſsimi ocium ſtatuſq; conuelli poſsit. Qui ſanè nuncius quoniam nobis moleſtiſsimus fuit, non tam quidem, quòd ullas eorum copias appratumúe pertimeſcamus, quàm quod maximẽ cupimus Peruſinos ciues atque incolas ne minima quidem turba tangi & commoueri: ſemper enim fidem ſuam & officium reipublicæ præſtiterunt: quin

tibi quoq; mentē pupugerit,nō dubito.
Sed uolo te bono animo eſſe,idq; tuis ci
uib,dicere meis uerbis,bono & ipſi ani-
mo ut ſint,neq; rumore ullo eius rei per
terreantur.Nam & nos uires noſtras,o-
mnes cōparabimus ut irriti hoſtium co
natus efficiant̄:& Galliæ atq; Hiſpaniæ
regū copias,quæ mihi pręſto eſſe iuſſæ
ſunt,celeriter iſtò mittā, ut uobis opem
atq; ſuppetias ferāt.Te uerò etiā atq; eti
am hortor, q̄ potes manū cogas, iube-
asq; in armis eſſe:ut dū ij,quos dico,mi-
lites cōueniunt,oppidū pręmuniāt præ
ſidioq; ſint,quo minus hoſtis audeat eò
accedere. Reliquū eſt,ut intelligas,me
iſtuc Antoniū Pucciū mittere ampla cū
poteſtate:ut ſi qua parāda erunt,quę per
Decuriones nequeāt fieri,ea ipſe impe-
ret edicto meo,uobiſq; ſingulis auctori
tatē meā cōmunicet:quo celerius atq; fa
cilius omīa conficiant̄.Quæ cū ita cōſti
tuta ſint,exiſtimare tamen debes multū
me in tua fide & uirtute bellica iſtius op
pidi defendēdi opis atq; auxilij repoſu-
iſſe.Prid.Id.Maias.An.quinto. Roma.

Decurionibus Tudertinis. XIX

EX meorum literis & rumore nuntio admoneor, Franciſcum Mariã eiusq́ꝫ fœderatos cogitare, quibus modis Peruſinę ciuitatis mihi multis de cauſis meritò chariſsimæ ſtatum opprimere atqꝫ peruertere poſsint. Id ne accidat, & meam, quam habeo militum manum ſatis magnam, & Gallię atqꝫ Hiſpaniæ regum ſociorum milites, qui mihi parẽt, feſtinare illuc iuſsi; ut illorum conatibus ſe opponerent, eosq́ꝫ irritos & inanes facerent. Quod quidem pro ea, quam in Domino ſpem habeo, confido breui fore. Sed quoniam propter locorum uicinitatem, ueſtrorumq́ꝫ ciuium fortitudinem maximo Peruſinis adiumẽto atqꝫ pręſidio eſſe municipium iſtud facile poteſt: magnopere uos hortor, ut qcquid parari atqꝫ confici hoc tempore ad illorum uſum atqꝫ auxilium per uos poteſt, id omne diligenter atqꝫ celeriter adminiſtretis: exiſtimetisq́ꝫ tam mihi gratũ facere, quàm ſi pro mea ipſius defenſiõe, uel Romæ urbis propugnatione eum laborẽ ſuſcepiſſetis. Non ſanè adeſt ſem-

per ullis hominib. opportunitas de Romanis Pontificibus bene merendi. Quare cum hoc ſit tempus ad eam rem aptiſſimum, ut melius atque cõmodius nullum poſsit aliud reperiri: erit ueſtræ prudentiæ omnes ueſtras cogitationes adhibere, ut nunc quidẽ maximè mihi & reip. uſui fuiſſe uideamini, Dat. Prid. Id. Maias. anno quinto. Roma.

Ioanni Paulo Balioni Peruſiam. XX

QVod ductu auſpicioque tuo Peruſini ciues ſumptis armis in reip. hoſtes impetum fecerint, eosque fortiter & uiriliter pugnando magna cum illorum clade atque pernicie reiecerint, fuderint, & proſperrimo euentu parta uictoria in oppidum ſe receperint, lætor: eaque de re cum tibi gratulor, qui tãtam rem egeris, tum ciuitati iſti, quod & ſuum in nos officium fidemque præſtitit, & ſe ab audaciſsimis hoſtibus magno animo eſt tutata, Vtrique autem gaudeo, propterea quòd ueſtra in remp. merita iſto facinore cõfecto prȩclare amplificauiſtis. Itaque decretis ſupplicationib. Deo Optimo Maximo gratias egimus: qui uobis tantum

tum animi tantumq́ uirium ſubminiſtra rit, quantũ ſatis fuit, ut & eius & ueſtros & reip. hoſtes audaciæ ſuæ pœniteret. Quos quidem arbitror in uos nihil amplius molituros. Sed ſi refectis uiribus uos laceſſere non deſinent: aderunt iam iamq́ noſtri regumq́ ſociorum milites; quibus mãdauimus ut ad uos defendendos maturarent. Quos ſi expectabũt, facile eos confido ſuorum conatuum pœnas daturos. Mitto etiam Tudertũ, quibus tamen antea ſcripſeram, Herculem Epiſcopum Vrbeuetanum deſignatum propinquũ tuũ: qui eo in oppido alijsq́ locis iſtius prouincię, quæ parãda ſunt, cõparet: ut ſi hoſtis illò flexerit, operam ſe luſiſſę cognoſcat. Hęc ipſi ut intelligeretis, has ad uos literas dedi. Vos, ut ad me quotidie literæ à uobis afferantur, quæ me ſingulis de rebus erudiant, curatote. Datis XVI. Calendas Iunias. Anno quinto. Roma.

Senenſibus. XXI

SI qui uobis urbi que iſti præclaræ negocium faceſſere conantur, hoſte reipublicæ non eſſent, quorũ Duci igni

igni & aqua interdictũ ſit: uobis eſſe uerendum arbitrarer, ne quam ab illis contumeliam acciperetis: nec animo pacato eſſem, dum iſta decernerentur. Nunc uero, cum & illi eiuſmodi ſint, ut quoquo ſe uertant, odia in ſe hominum exardeſcere uideant, & ego ad uos defendẽdos non minorẽ ſim curã adhibiturus, quàm ſi pro urbe Roma laborarem: bono animo debetis eſſe, exiſtimareq́ꝫ, cum ij Peruſiã fruſtra tentarint, ipſorũ conatus in uos nihilo magis efficaces futuros. Nam pręterquam quod meę uobis opes & facultates omẽs atqꝫ copiæ ſuppeditabũt: mittam etiam ad uos defendendos eam manum quã uterqꝫ rex mihi præſto eſſe uoluit ſuorũ militum: quę cum mea manu cõiuncta eſt, & unà omnes pro rep. bellum gerunt. Hęc ad uos ilico ſcripſi, cum ad me eſſet allatum illos ad uos cogitare Peruſinis è finibus ſe conuertere. Quod ſi fecerint, noſtri milites eos ſubſequent̃: ſic em̃ iam imperaui, neqꝫ procedere permittent. Vobis tamen ſum auctor, ut ea cogitetis paretis, quæ per uos fieri poterunt: ne ab illis imparati offendamini

damini. Nam ſi primi eorum impetus ſuſtinebuntur, omnia erunt confecta: non enim poterunt conſiſtere. Singulis autē de rebus quid egeritis, quorū uobis opus ſit, quæ fieri per nos uelitis, ſcire cupio. Itaq; ueſtras literas auide expecto. Dat. XV. Cal. Iun. Anno quinto. Romæ.

Ludouico Tudertino. XXII

GRata mihi opera ſtudiumq; tuum fuit, quod in oppido iſto muniendo, ne ei noceri ab hoſtib. poſſet, ex Antonij Puccij literis te adhibuiſſe cognoui: eoq; gratior mihi tua iſta ſanè cura atque iocundior accidit, quo difficiliori tēpore uirtus enituit tua: cumq; alij partim timore periculi, partim inertia ſua, nonnulli etiam perfidia uel è medio ſe ſubduxerint, uel cum hoſtibus ſe coniunxerint: tu non modò in officio permanſiſti: ſed præclare etiam te geſsiſti: eaq; magno & præſtanti animo curauiſti, quamobrem reſp. iſtis in locis nullā inſignem contumeliam poſſet accipere. Quod ſi me bonum uirum, ſi gratū ſcis eſſe: debes exiſtimare officium te tuū bene atq; utiliter poſuiſſe. Quanq; quidē

etſi ego nihil horũ ſim, te tamen rectiſsi me officio functũ eſſe omnes homines dixerint: q Romano Pont. qui Dei Eccleſię, qui Petro & Paulo Chriſti ſociorum Principib. quorum numine hoc Imperium regitur, nauaſſe operam es exiſtimandus. Sed hæc hactenus. Quod ſupereſt, te hortor, ut tui ſimilis pergas eſſe. Quid te facere oporteat, uel uirtus tua fidesq́ in nos & ſtudium te docebit: uel ab ipſo Antonio facile cognoſces. Dat. x v. Cal. Iun. Anno quinto. Romæ.

Franciſco Regi Gallorum. XXIII

CVm comperiſſemus Bendinũ Sauli um & Alfonſum Petrutium Cardinales, qui à me unice diligebantur, in uitam meam conſpirauiſſe, deq́ nobis dolo malo occidendis cogitauiſſe, operamq́ ſuã ad eam rem adhibuiſſe: hodie comprehendi eos iuſsimus, atq́ in arce, quam Hadriani molem uocant, in cuſtodia tandiu eſſe, dum legitime de eo probationes haberi cõficiq́ poſſent. Id uolui tibi notum eſſe, ut ſcires quã ob cauſam ſtatuerim eos eſſe comprehendendos. Cui etiam probationes ipſas, cum

primùm

primũ erunt cõfectæ, deſcribendas mittendasq́; curabo. Queadmodum & ipſe cum Epiſcopo Dionyſiano Legato tuo loquutus ſum: & Ludouicus Epiſcopus Bellouacorũ Legatus meus te docebit. Dat. XIIII. Cal. Iun. An. quinto. Romæ.

Comiti Potentiæ Præfecto Hiſpanarum copiarum. XXIIII

DIſceſſere Peruſia hoſtes noſtri: neque quò pergere, aut quid aggredi cogitent, ſciri etiamdum poteſt. Quoniam autem ſtatutum mihi eſt, eos, quoquo tendant, perſequi, magnopere te hortor, eorum extremum agmen celeriter atq; acriter inſequare: omneq́; genus moleſtiæ per tuos equites, qui paratiſsimi ſunt, illis inferas: ne cõſiſtere aut quieſcere ullis in locis poſsint. Quod facies cum mea cauſa, qui te magnopere amo & facio ſane plurimi, tum regis tui nomine: cuius uoluntas atq; auctoritas, & mehercule etiam honor hoc in bello maxime uerſantur. Reliqua & hinc ab Legatis regijs, & iſtic à Bernardo Bibiena Cardinali Legato cognoſces. Datis XI. Cal. Iun. Anno quinto, Romæ.

Siſſæ

Siſſæ Præfecto Gallorum militum. XXV

CVm peruſino ex agro noſtri hoſtes protecti ſint, necq; quo, ſciri poſsit: optimũ eſſe duxi eos inſequi, ultimũq; agmen conuellere, nihilq; eis moleſtiæ, nihil detrimenti non adhibere. Id cum meam Caroliq; regis manum, tum te maximè uelim facere: omnemq; curam in eo ponere, ne uos effugiant. Nam, ut nunc quidem ſe res habet, eo accepto ab illis apud Peruſiam incommodo & plaga turpiſsimum nobis erit, ſi qui reliqui ſunt, integri in tuta ſe receperint. Itaque urge, atq; adnitere, ut quos Peruſini parua manu fudere, uos legitimo exercitu deleatis. Hoc eſſe uobis non difficilius ſanè debet, quàm id illis fuit. Quãquam in hoc ſunt omnia. Nam qui hoſtem fugat, is eſt laudi proximus: qui opprimit, omnẽ gloriã eſt aſſecutus. Dat. XI. Cal. Iun. Anno quinto. Romæ.

Petro Nauarro Cantabro. XXVI

EX Oddi ciuis Florentini familiaris tui ſermone cognoui id, quod mihi notum atque perſpectum iam pridem erat, ardere ſcilicet te deſiderio egregiam

egregiam aliquam atq; inſignẽ operam in Chriſtianæ reip. utilitatem incrementumq; nauãdi: eaq; propter agitare te animo, claſſe q̃ poteris ualida cõparata cõtra Pœnos Mauroſq; ꝓficiſci. Equidẽ piam iſtam atq; per ſanctam animi inductionem tui plurimis cum uirtutibus & præſtanti fortitudine, bellicisq; artibus propè omnibus coniunctam probo efferoq; magnis laudibus, facioq;, uti debeo, ſanè plurimi. Puto tamen propter Turcarum regis claſſem, quam is paratã iam atq; inſtructam eduxiſſe dicit, illud in commune fore utilius, ſi te claſſemq; tuam eò compares: ut noſtrã ei claſſem opponere, ſi opus erit, facilius & exploratius te adiuuante poſsimus. Quam ad rem ſi cogitationes tuas conferes, quicquid per me curari efficiq; poterit, ut uirtuti tuæ adiumenta ſubminiſtrentur, id tibi omne libentiſsime polliceor. Quẽadmodum ab Oddo ipſo, qui cum ſum ijs de rebus diligenter loquutus, poteris cognoſcere. Dat. ſexto Calend. Iun. Anno quinto, Roma.

Q. Carolo

Carolo Hiſpaniæ Regi. XXVII

SVperiore anno ad te ſcripſeram, cupere me pro tui regni commodo, dares operam, atque efficeres auctoritate tua, ut ea controuerſia, quam Antonius Stunica Didacus'que Toletanus, Ducis Albæ filius de Caſtellæ Prioratu ordinis Hieroſolymitanorum plures iam annos animis infenſiſsimis exercuerant, aliquando tandem cōponeretur. Quod quidem propter utriuſq; gentis atq; familiæ ſplendorem regno iſti admodum ſalutare prçuidebam futurum. Idem etſi nunc quoq; etiā atq; etiam cupio, ꝓpter eā, quam dixi cauſam, quę quanti abs te faciēda ſit, ipſe optime intelligis: tamen quoniā accidere facile poterit propter cōtrouerſiæ difficultatem, quæ quidem magna eſt, ut res ad exitum perduci non poſsit: literas Romanorū iudicum, quibus poſſeſsio eius Prioratus Antonio iubet̃ dari, his ipſis cū literis ad te mitto, cum ne cuiuſpiā iura, quæ optima ſunt, ſupprimātur, tum ut ipſe melius intelligas eius cauſæ ſtatū: demū etiā, ut harū literarum auctoritate illos perducere ad concor-

concordiã poſsis. Quod ſi fiet, & te pru dēter feciſſe exiſtimabo: & mihi erit uehementer gratū. Dat. Prid. Calend. Iun. Anno quinto. Roma.

Proſpero Columnæ Cauio. XXVIII

ETſi æquius profectò erat, me ad tē nihil omnino iterum eadem de re ſcribere: ſed cum uiderem meas priores apud te literas parum ualuiſſe, nihiloq́; minus à tuis militib. agros Latinorum uaſtari, prædas abduci, cedes fieri, q́; antecq́; ſcripſiſſem fiebat: debebã meorū populorū incolumitati per me ipſe cōſulere, utcūq; tibi ea res dãno atq; dedecori eſſet futura: tamē quoniã meum in te amorē & beneuolentiã exuere uſq; quaq; nō potui, quēadmodum quidem tu omnem tuam in me obſeruantiã uidere fundi tus abieciſſe: mallēq; ut tu tibi præciperes, contineresq́; te quidem primùm, deinde tuos milites, quàm mihi eſſe aut in te aut in illos animaduerſione utendum: hanc tibi epiſtolam cōſcripſi, ut te admonerē, ſi quid ea res proficere & iuuare poſſet. Itaq; mando tibi atq; impero, cures, efficias, ne quid iſtinc eiuſmo-

di poſthac ad nos perferatur, quod cum te turpe ſit facere, tum ſit ipſum indignũ tuæ familię celebritate ac nomine: quæ quidem & prudens, & grauis, & tempe rata ſemper eſt habita. Id ſi feceris, profe ctò conſulueris cum famæ, ſi modò aliquid eſſe bonum nomen & rectam hominum ęſtimationem putas, tum etiam ſaluti tuę: quæ ſi tibi curæ non erit, mihi eam non fuiſſe minus mirabere. Quanquam & fuit illa certe adhuc quidẽ mihi curæ plus aliquanto, ꝙ tibi: qui quæ me ritus es, in te ſtatuere diſtuli, cum tu ma-le mereri ualde feſtines: & quo ad tu uo-les in eadem erga te uoluntate permane bo. Si non feceris, te nullam mei, nullam reip. habere ratiõnẽ uoluiſſe Deos atq; homines teſtatus, equidem animo nõ li bente, ſed tamen ſtatuam in te, quæ erũt ſtatuenda. Datis quinto Id. Iun. Anno quinto. Roma.

Siſſæ Præfecto Gallorum militum. XXIX

QVæ adhuc quidem egiſti, ut contra hoſtes reip. maximo nobis uſui eſſe poſſes, ea mihi omnia ualde probantur. Nunc autem quoniam rumor

eſt, & quidem ſatis certus, eos in Metaurenſium fines reuerti, ut exercitum eum, cui Legatus meus præeſt, opprimant: te hortor, ut collectis noſtris copijs omnibus, quę iſtic ſunt, eos inſequare, extremosq; qua poteris laceſſendo moram & impedimentum illis afferas: ut cum aggredi Legatum copiasq; eius uolent, te à tergo habeant, à quo ſibi timẽdum putent. Id erit mihi uehementer gratum. Reliqua quæ agenda erunt, cum id egeris, de Legato intelliges, uel etiam per te ipſe cognoſces. Prid. Calend. Iun. Anno quinto. Roma.

Vitellio Tifernati. XXX

QVod mihi reiq; publicæ in defendendo oppido Peruſia fidem, ſtudium, operamq; tuam præſtitiſti, ualde te laudo: idq; mihi plane gratiſsimum accidit. Sed eius rei memoriam illud in tẽpus retinebimus, quo tibi amor in te meus uſui & dignitati eſſe poſsit. Nunc quoniam perfertur ad me hoſtem in Metaurenſes ſe referre, Siſſæ Præfecto regio ſcripſi, ut unà cum mea manu omni eum ſubſequeretur, extremisq; inſiſte-

ret:ut cum aggredi Legatum uolent, ſi modò uolent,illum à tergo ſciant eſſe,à quo ſibi ſit cauendum. Quamobrem tibi mando,ut q; primum quamq; celeriter cum illo te coniungas : conſiliumq; hoc meum,ſtudio,diligentiaq; tua,quãtum poteris,iuues. Poteris autẽ,quę tua uirtus eſt,ſanè plurimũ. Dat. Prid. Cal. Iul. Anno quinto. Roma.

Heluetijs. XXXI

CVm omni uos tempore cognouerim non ſolum animi robore ac fortitudine, ſed etiam religione prædìtos huius reip. maximè omnium obſeruantes amantesq; fuiſſe: ſcirem aũt non latere uos quot & quàm graues impreſſiones audaciſsimi homines,quibus à ſacris interdictum ſit,in nos atq; proximè in remp. fecerint,qui urbes noſtras obſidere,capere,uaſtare agros, rapinis cædibus polluere atq; fœdare omnia non deſtiterunt:eaq; de cauſa coactum impenſas maximas me feciſſe : exiſtimaui minimè uobis mirum uideri, ſi penſiones eæ,quæ à me debebantur, nondum uobis eſſent perſolutæ. Illud enim mihi

ſæpius

ſæpius in mentem uenit pro ueſtra pietate atq; beneuolentia, magnam uos moleſtiam, magnum laborem accepiſſe, cũ cognouiſſetis, q̃ hoſtiliter ĳdem illi paratiſsimi homines Chriſti rem peterent, diriperent, ferro atq; igni depopularentur: q̃ mihi ſuccenſuiſſe, ſi tardior in præſtanda uobis mea fide fuerim. Quę cum ita ſe habeant, ſimq; adhuc quidem ipſe in eiſdem difficultatib. eodemq; iacter atq; impellar mari: curabo tamen, nec curabo ſolum, ſed etiam efficiam, ut cito, q̃cquid uobis debeo, depẽdatur. Neq; tamen interea petere à uobis non audebo, quæ petenda ſunt, uel quia ipſe uobis om̃ia tribuo, uel quia uos Romanis quidem Pont. nunq; defuiſtis, uel quod malo ueſtræ nationi me debere, q̃ ullis omnino hominum omniũ. Petenda autem ſunt hæc, primum quidẽ, ut octies mille ueſtrorũ peditum delectum ex ĳs, qui fortiſsimi paratiſsimiq; ſunt, ad nos defendendos haberi iubeatis: deinde ut quanto celerius fieri poteſt, ĳ ſe in uiam dent, magniſq; itinerib. ad noſtros exercitus ſe conferant. Quemadmodum ab

Ennio Epiſcopo Verulano & Iacobo Gambaro Legatis meis opus eſſe intelligetis, qui uos omnibus de rebus docebunt, ſtipendiaq; ad eos milites ſubminiſtrabunt. Reliquũ eſt, ut quam uirtutem quamq; diligentiam alijs tempeſtatibus in reip. rebus oſtendiſtis, eaſdem nunc aut eo etiam maiores, hac in cura ſanandæ reip. adhibeatis: quo & huius morbi uis acrior, quàm aliorum, & ipſa diuturnitate ægritudinis debilior eſt nunc quidem quàm unquam antea fuerit: addo etiam quo cæterę medicinę minus eam ſubleuauerunt. Itaq; uos flagitat, uos expectat, in uobis unis ſpem ſalutis omnẽ contulit atq; repoſuit ſuæ: quæ ne deſtituatur, erit ueſtræ probitatis ueſtræq; fidei. Cal. Iunijs. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbienſi Auguſtinianorum Eremitarum Magiſtro in Ciminios. XXXII

MIhi uerò & quòd ordinem familiamq; tuam tantopere commendas, eſt gratum: lætor enim cum uideo tibi eos, quibus pręes, eſſe chariſsimos: & illud ipſum, de qno me admones, ualde probatur.

probatur. Itaque faciam, quod te uelle intelligo. Nam id mihi ſatis eſt ſcire me, ſcilicet uelle te à me aliquid impetrare, ꝗ omnino nihil potes iam aut uelle ipſe, quod pulchrum & honeſtũ non ſit, aut ab altero petere, quod non ſit petendũ. Sed de eo etiã loquemur inter nos, cum unà erimus. Erimus aũt anteꝗ̃ dies poſtulati tui ueniat. Quod autẽ cupis non inuideri tibi illos tuos exoptatiſsimos dies latebrasq́ iſtas: equidem illud præſtabo, ut te non interpellem: ut tibi non inuideam, facere non poſſum, tantis præſertim caloribus urbanis, qui iam incubuerunt. An tu, cum hoc æſtu in ſyluam illam denſam atq; horridam te abdideris, in qua frigus opaciſsimũ uel meridianis horis ſentias, putas fieri poſſe, ut tibi nõ inuideatur? Ego autem ſubinuideo cum multa, tum illud, quod ais, tua te ad ſtudia tuasq́ literulas auadiſsime reuertentem mirabiliter iuuari iſta loci atque ſyluæ taciturnitate & ſolitudine: in qua nihil, quod nolis, uideas, nihil tuis auribus obſtrepat, præter auicularum cantus, qui te etiam magnopere delectent.

Quod cum ita ſit, effice, ut extet fructus ocij tui, ſcribe aliquid te dignum, quod profectò facis: remq; publicã quam me hercule tot annos ſermone quidem plurimùm concionibusq; iuuiſti tuis, etiam ſcriptis iuúa: ſociosq; tuos, quib. domũ iſtam cum phano tua impenſa exędificaſti, quã ſylua maxima circumfuſa undiq; quaſi tuetur, ne adiri temere poſsit, ſic tuis pręceptis inſtitue: ut queãdmodum tu optime omnium feciſti, ſic illi ſua ſtudia in cõmunem utilitatẽ aliquando cõferant. Quod tamen iam multi multis in locis faciunt, quos audio etiã Egidianos uocari: de quo tibi gratulor. Sed hæc hactenus. Tu uelim, quod commodo tuo fiat, dum iſtic eris, ſcribas ad me quàm ſepiſsime. Nam cum me omnes tuæ literę magnopere ſemper delectent, omnino ijs Ciminienſibus ita detineor, nihil ut mihi uideatur fieri poſſe delectabilius. Itaq; admirabilis tua illa ſuauitas orationis incredibilisq; facundia ad me iſtinc etiam amabilior proficiſcitur: ut loco ipſo augeri uideatur. Datis Nonis Iunijs. Anno quinto. Roma.

Epiſco-

Epiſcopo Curienſi Heluetio. XXXIII

DEliberatum nobis eſt certum pedi tum numerum ab Heluetijs ſocijs noſtris accerſitum cum noſtra manu cō iungere; quo facilius reip. hoſtes audacter nimium intemperateq́ in eius ditionem debacchantes repellere, propulſareq́ poſsimus. Ea de re & illis proximè ſcripſimus; & nunc Gaſparem Silinum, peditum Heluetiorum cohortis noſtræ Præfectum, & Ioannem Dioſpachium eiuſdem nationis homines ad eos mittimus, qui negociū procurent. Verū quoniam ſatis mihi cognitum eſt, qua ſis ipſe apud tuos homines omnemq́ iſtā fortiſsimam præſtantiſsimamq́ nationē auctoritate & gratia, quantumq́ me omni tēpore obſeruaueris, colueris: te hortor, ut petitionem meam remq́ hanc totam cura, opera, diligentiaq́ tua iuues, efficiasq́, ut celeritas imprimis & delectu habendo & militibus mittendis adhibeatur: quemadmodum de Silino & Dioſpachio cognoſces: quibus mandaui, ut tibi ſalutem diceret meis uerbis. Dat. Non. Iun. Anno quinto. Roma.

Seba-

Sebaſtiano Ferrerio Regio Quæſtori Galliæ Ciſalpinæ. XXXIIII

QVod tam officioſe tamq́ amanter omnes tuas opes,fortunas, omne ſtudium, operam, diligentiamq́ tuam mihi & reip. polliceris ijs in literis, quas nuper ad Epiſcopũ Hipporeginum filium tuum dediſti,non ſolum ualde te amo:nam id quidem perdiu eſt cum tibi à me tribuitur,ut ſummo te amore,beneuolentia, neceſsitudine proſequar:ſed etiã tibi gratias ago , eas quidem, quas debeo,magnas ſcilicet. Sentio enim planeq́ uideo,quo in me animo ſis, quantamq́ tibi mei labores moleſtiam,ægritudinemq́ afferant.Sed hęc breui ſpero ſanabuntur:eiuſmodiq́ curis & difficultatibus liber,quibus nunc ualde mehercule cõficior,et uſui & uoluptati eſſe tibi atq́ tuis facile potero: ut tibi gratias nõ ſolũ agã ſed plane etiã referam:quẽadmodum quidem cupio. Interea uerò ut aliqua ex parte utar etiam tuis officijs tuaq́ diligentia,quoniã ab Heluetijs petij,ut ad me certam manum ſuorum militum mitterent,quibus hoc in bello au

dacíſsimo-

dacißimorum hoſtium uti poßim, tu uelim rem hanc modis omnib, apud illos iuues, cum ut recte, tum etiam atq; etiã ut celerrime conficiatur. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Octauo Idus Iun. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbienſi Auguſtinianorum Eremitarum Magiſtro. XXXV

CVm mihi Cornelius Benignus tuus, quem ego ualde diligo: ſcio em̃ & te ab illo mirabiliter amari, & illum abs te: etſi iure id quidem: eſt enim optimis & perelegantibus & moribus & literis: eius etiam ſermo & grauis, & prudens, & plane Romanus me mirifice delectat. Sed cum is mihi dixiſſet, uelle ſe ad te proficiſci, peteretq; ſi quid uellem: hanc epiſtolam conſcripſi, non tam quidem ocioſus, nam id perraro accidit, quàm cupidus legẽdi tuas literas, easq; præſertim, quæ iſtinc ueniunt. Olere enim mihi propemodũ uidentur ſyluam illam tuam & eſculorum umbram qua ſcribẽs tegeris, & amœnitatem loci. His autẽ literis pro meo in te amore hoc intelliges, cogitare me Senatũ cogere: ut illum

illum ordinem augeam, aſciſcamq; eo in collegio aliquot, qui mihi ualde probantur, aliquot etiã, quos reip. neceſsitas poſtulat. Puto aũt te cognoſcere cuiuſmodi ea neceſsitas ſit. De eo uelim cogites, reſcribasq; quid ſentias. Nondum enim ſtatui quo die. Quod cum erit, faciam te de eo meis literis certiorem. Tertiodecimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. XXXVI

CErtior factus ſum iuberi te per Regias literas, ut cum ijs copijs omnibus, quas iſtic habes, te ad regni terminos, qui ad Picenum ſunt, conferas: ut mihi eſſe uſui atq; præſidio poſsis. Id cũ ita ſit, peto abs te, diligentiam omnem adhibeas tuam, ut quanto citius fieri poteſt, te itineri atq; uię des: ut mihi & reip ſuorum hoſtium audacia atq; perfidia laboranti præſto in tẽpore ſis. Ageremus tecum plurib. niſi & ipſe per te cognoſceres, quantum monenti poſitum in celeritate ſit rerum bellicarum: & perſpecta nobis plurimis maximisq; in rebus eſſet tua in nos obſeruantia. De quibus

cum

cũ bene ſæpe antea merueris, certe hac in re recte atq; celeriter cõfecta, propter periculorum quę impendere uidentur, timorem, omnia prope merebere. Tertiodecimo Calend. Quintil. Anno quinto. Roma.

Nicolao Scombergio Auguſtiniano. XXXVII

DVdum eſt, cum nobiſcum agitur, ut affinitatem cum Biſiniani Principe optimę ſpei adoleſcente nobis eſſe ineundam ſtatuamus, & Magdalenæ ſororis meæ filiam ei deſpondeamus. Ego uerò cum intellexiſſem à Principis patre, aliquot ante annis dum is puer eſſet, neſcio quid de ducenda Raimundi Cardonæ uxoris ſorore, cum adoleuiſſet, nam ea quoque infans erat, actum tractatumq; fuiſſet, ei rei adhibere aures nolui: ne Proregis bene de me meriti animus offenderetur. Nunc autẽ, quoniam renunciatum nobis eſt, Principem omnino adduci non poſſe, ut uelit eam uxorem ducere: regemq; Carolum intellecta ea re, remiſiſſe ipſi, ut in eo liber, ſui'que iuris eſſet: inclinare etiam Prin

cipis

cipis animũ ad ſororis meę filiã: mando tibi, ut regi narres hęc, quę dixi, omnia. Quę ſi uera, ꝙ ad ipſum attinet, ſunt: eũ hortabere non ſolũ ut uelit, ſed etiã Principi ad ſe in pręſentia uenienti oſtendat ſibi placere, ut propinquitas eiuſmodi inter nos atq; illum conſtituatur: idq; ſe ratũ & probatum habiturum. Duodecimo Cal. Quintil. Anno quinto. Roma.

Egidio Viterbienſi Auguſtinianorum Eremitarum Magiſtro. XXXVIII

SCripſeram ad te proximis literis, cogitare me Senatum uocare Cardinalium creandorum cauſa: neque tamẽ ſtatutum mihi eſſe quo die: ſed cum ſtatuiſſem, tibi ſignificaturum. Eas ad literas tantummodo mihi reſcripſiſti, probare te conſilium meum. Scire enim nihil me, niſi quod ẽ rep. ſit, eſſe facturum. Ego uerò ſcripſeram, ut elicerem abs te, cuperes ne ipſe in Cardinalium collegium cooptari. Id quoniã reticuiſti uel pudore tuo atque modeſtia, qua ſemper magnopere abundas, uel quod eius rei nulla te cupiditas teneat: utrumlibet lætor, uel pudentem eſſe te, uel ambitiõe

carere,

carere,prȩſertim earum rerum, quarum adipiſcẽdarum deſiderio pleriq; ita ducuntur,ut etiam inſaniant. Itaq; cõfirmaſti etiã tu quidem mihi tuo ſilentio conſilium meum. Perdiu enim eſt, cum te legere in Cardinalium ordinem cogito, cum ut tuorum laborum magna cũ reipub.utilitate triginta totos annos ſuſceptorum hanc tibi quaſi mercedẽ perſoluam, poſſum maximam atq; ampliſsimam: tum ut te reſp. ſic utatur, ut ex te fructus uberrimos capere poſsit. Puto aũt reip.maiori & uſui & honori fore dignitatem tuam, tibi ipſi. Maior enim atq; illuſtrior iam eſt uirtus tua, quæ magiſtratu illo egeat. Ordo uerò ipſe talibus uiris,ut tu es, egere mihi quidem magnopere uidetur.Quare plus tu ordini,quàm tibi ordo,ornamẽti afferes.Efficiam igitur id nũc, quod dudum ut dixi,meditor: teq; cum reliquis, qui à me creandi ſunt,Cardinalem nominabo. Id erit Cal. Quintil. Quem ad diem mãdo tibi Romæ ut ſis:ut te ſtatim uidere atq; amplecti poſsim. Dat. octauo Calẽdas Quintilis. Anno quinto.Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXXIX

ET amor uerus erga te Senatumq́; iſtum grauiſsimũ & ſapientiſsimũ meus plurimis ueſtris atq; maximis & antiquis & recentibus auctus & confirmatus officijs, & urbis tuæ claritas amplitudoq; reip. me impulere, ut, quod tibi & uſui & dignitati fore magnopere intelligebã, quodq; te uehemẽter cupere Marcus Minius Legatus tuus ſępe mihi ſignificauerat, id tibi hoc tempore tribuerem: ut aliquem ex tuis ciuibus in Cardinaliũ Collegium cooptarẽ. Itaq; hodie de fratrum meorũ E.R. Cardinaliũ conſilio Franciſcum Piſanum ciuem tuum Cardinalẽ creaui, cum ipſum optimis moribus ſingulari pietate adoleſcẽtem, tum Aloiſij Piſani filium magni & clari uiri: ut cum duos eius ordinis ciues tuos haberes, quorũ alter ſenex iam eſſet, et pręter hoc fractis et exiguis aduerſa ualetudine corporis uiribus uteretũ: alter plena ætate uirum ageret: iſte adoleſcẽs illis ipſis quaſi ſubmiſſus atq; ſubiectus magis etiam ueſtros animos confirmaret,

maret, non defore multorum annorum ſpacio ex tua ciuitate, qui eũ Magiſtratũ gereret. Quod eo libẽtius feci, quòd uolebam omnes homines intelligere te à me fieri plurimi. Reliquũ eſt, ut & ego & tu Deum Opt. Max. precemur, ut declarationẽ hanc ſuſceptam à me tua cauſa, & tibi, & mihi, & reip. fortunet. Dat. Calend. Quint. Anno quinto. Roma.

Ioanni Iacobo Triultio. XL

CVm animo repeteremus, quanta cura, quantoq; ſtudio nobiſcum ſæpe egeris, ut Auguſtinum Triultium propinquum tuum in Cardinalium ordinem legere atq; adſciſcere uellemus: cum tuis precibus impulſi, tum ipſius allecti uirtutibus, religione, optimis præſtantiſsimiſq; moribus, demum etiã ueſtræ familiæ cum noſtra familia, conſuetudine officiorũq; propè omniũ cõiunctione ſuadente, hodie de fratrũ meorũ E. R. Cardinaliũ conſenſu Auguſtinum Triultium Cardinalem nominaui, atq; in ampliſsimum eius ordinis collegium cooptaui. Spẽ autẽ in Domino habebamus, fore, is ut honor, qui quidẽ longẽ

maximus ex ijs,qui à Romano Pōtifice atq; ab hac rep. dari poſſunt, ſummoq́; proximus eſt, & ipſi & ueſtrę familię, & Dei Eccleſiæ, nobiſq; omnib. & uſui & uoluptati eſſet futurus. Cuius rei afferre tibi ego quoq; nuncium uolui, ut nō ſolum de neceſſarij tui ad eum dignitatis gradum prouecti incremento & amplitudine, ſed etiam de mea in te, gētemq́; tuam optima cupidiſsimaq́; uoluntate, quam tamen perſpicere potuiſti, meis etiā literis fieres certior. Vndecimo Calend. Quintil. Anno quinto. Roma.

Prolegato Peruſiæ. XLI

RECtè abs te factū eſt, quod me de Ioannis Tadei Balionis hæreditate, quid fieri uellem, conſuluiſti, quidq; ipſe ea in re egeris, mihi tuis literis ſignificauiſti. Quibus literis ita tibi reſpondeo: primùm quidem laudare me curā diligentiamq́; tuam, qua uſus es, ne inter patrem & filium lis ulla & diſceptatio exiſteret, præſertim in tuorū edictorum contumeliam: deinde uelle me, ut omnium primum atq; potiſsimū ex interfecti hæreditate nomina, ſi qua ſunt,

diſſol-

diſſoluantur. Quibus diſſolutis, quæ ſupererũt, ſiue numi, ſiue prędia, ſiue quid aliud ſint, ea Horatio Balioni omnia, eorumq; poſſeſsionem, dari atq; tradi uolo: nam ei dono dedimus. Hęc uerò ipſa quæ tibi mando ſingula, Ioanni Paulo Balioni declarabis meis uerbis: hominemq; hortaberis, ne donationi ei meæ ulla ex parte auerſum ſe atq; difficilem præbeat, in filij præſertim ſui utilitatem rebus cedẽtibus. Deq; eo, quid egeris, facies me tuis literis certiorem. Tertio Non. Quintil. Anno quinto. Roma.

Heluetijs. XLII

PEnſionum ueſtrarum numos, quarum dies præterierunt ad diem ſextum Nonarũ Quintilium ad uos miſi, non tam quidem commodè pro meis maximis impenſis & præſenti reipub. ſtatu, quàm libenter. Meus enim in uos animus is eſt nunc, etſi premor teneorq; rerum omnium difficultatibus, qui erat antea, quiq; ſemper eſt futurus. Quod cũ ita ſe habeat, illud mihi magis mirum accidit, de quo proximè certior factus ſum, adhiberi à quibuſdã ueſtrorũ ciuiũ

difficultates & moras in eo delectu ha-bēdo militibusq́ꝫ cogēdis ad nosq́ꝫ mit-tēdis, quos petierã, quiq́ꝫ iam per meos homines permiſſu ueſtro contrahebantur: præſertim cum huius opportunitas omnis atq́ꝫ utilitas ueſtri auxilij ita poſita in celeritate ſit, ut ſi hæc una deſiderabitur, & labor meus fruſtra ſuſceptus, & impenſa omnis incaſſum facta eſſe profectò uideatĩ. Quod ne accidat, non iam minus curare uos oportet, qui ſemel iuuandę reip. curam atq́ꝫ prouinciã ſuſcepiſtis, ne probitati fideiq́ꝫ ueſtræ nota hæc atq́ꝫ calumnia tribuatur: quàm me à uobis petere, ut cuius reip. libertatẽ tutati adhuc quidẽ ſemper fuiſtis, cuiusq́ꝫ libertatis defenſores & habemini & uocamini, eidem nunc inimicorũ ſuorum audacia laborãti, uosq́ꝫ ſibi, ut ſolita eſt, aduocanti opem ueſtrã eſſe præſtãdam ſtatuatis. Quod rectiſsimè fiet, ſi celeriter eam ueſtram manum ad nos proficiſci mandaueritis. Id ut curetis, morasq́ꝫ omnes & impedimenta reijciatis, etiam atq́ꝫ etiam à uobis peto. Non. Quintil. Anno quinto. Roma.

Raimun-

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. XLIII

EA, quæ Siciliæ Prorex cum Hiſpanorum militum Præfectis, qui cum Franciſco Maria ſunt, tractauerit, egerit, de Legatis regijs intelliges. Nũc peto abs te, & quidẽ uehementer, ut quanto celerius fieri poteſt, cum ea, quam habes manu, Piceno appropinques: ut & auctoritate tua, quæ magna eſt, iuuare negocium, & quæ inchoata modò ab illo ſunt, perficere tua uirtute poſſis. Qđ ipſum non mihi ſolum reiq́ pub. ſed tuo regi etiã, cuius auctoritas, dignitas, honor hac in re unà cum noſtro uerſatur, eſſe gratiſſimum debebit. Quemadmodum ipſis ab Legatis tibi perſcribetur: quorum ad literas te reijcio. Prid. Idus Quintil. Anno v. Romæ.

Heluetijs. XLIIII

ETſi non dubitabamus uos ijs literis, quas Nonis dedimus, quantum mihi celeritate ueſtra opus eſſet, admonitos, quæ poſtulabamus de mittendis ad nos ueſtris militibus, iam curauiſſe: noſtrum tamen erga uos paternũ

amantiſsimumq́ animum repetentibus uiſum nobis eſt has etiam ad uos eſſe literas dandas: quibus uos diligentius commonefaceremus, ut cum antea uel in leuiſsimis huius reip. cauſis nũquam ei opem ueſtrã atq; ſubſidia recuſauiſſetis, uelletis nũc grauiſsimis eius in difficultatib. duriſsimoq́ tẽpore nõ deeſſe: pręſertim cum ueſter honor ueſtræq́ fidei exiſtimatio in eo maxime agi uerſariq́ uideat. Nã ſi Franciſco Mariæ contra nos remq́ pub. arma capienti ueſtri aliquot milites adhæſerũt, illoq́ omnia medijs in reip. uiſceribus miſcente atq; turbante eos ueſtros milites nõ reuocauiſtis: nunc autem nobis milites ueſtros poſtulantibus, ut nos remq́ pub. tueri atq; defendere poſsimus, nihil omnino conceditis, neq; ueſtris uti poſſe militibus permittitis: hęc cum intellecta erũt, cum audientur, quid de uobis homines exiſtimaturi ſint, per uos ipſi facile perſpicere poteſtis. Quod ſi nõ recordamini eſſe uos illos ipſos, qui huius reip. dignitatis propugnatores & haberi & dici uoluiſtis: eos tamẽ eſſe uos obliuioni

ne man-

ne mandetis, qui puſilli quidem primo atq; infantes baptiſmatis cõſperſi unda; Chriſtianos fore uos admurmurauiſtis: quiq; deinde pueri Chriſtũ Deũ dominũq; noſtrũ cõſalutauiſtis: poſteaq; ſemper Chriſti eccleſiã, moremq; noſtrũ ſacrorum, & Romanos Pontifices, remq; publicam hanc eandem quæ nunc premitur, tot magnorũ hominum pręclaris rebus geſtis ſanguineq; ſanctã atq; coalitam coluiſtis: uerẽdum uobis ut ſit, ne ſi reip. ipſi tantopere nũc quidem laboranti opemq; ueſtram flagitanti non ſuccurritis: ſuccurritis dico? imò etiam ſi ei ſuccurrere cupientibus impedimento eſtis, ne facere id poſsint: nõ minus ipſi, quàm qui bellum contra nos gerunt, in eã admiſiſſe uideamini. Itaq; ueſtra illa tã præclara nomina tũ Chriſtianorũ, tũ reip. defenſorum contempſiſſe etiam & abieciſſe redarguamini. Quare ſi ueſtra uobis dignitas, ſi gloria, ſi tituli magnis ueſtris parti laboribus, ſi exiſtimatio fortitudinis & fidei, quarum duarum uirtutũ quæ'nam in uobis maior atq; ſpectatior adhuc quidem fuerit, non eſt facile

dicere, ſi religio, ſi cætera, quæ hominibus honeſtatē pariunt, uobis chara & iucunda ſunt, defendite hoc tempore hoc Imperiū, quod ſemper eſtis tutati, permittite ueſtris militibus, ut ſe ad nos cōferre poſsint, qđ nunquā antea prohibuiſtis: occaſionemq́ꝫ hanc bene gerendę reip. ne prętermittite, quæ quidē breuiſsima eſt, ut ſępe ad uos ſcripſi. Sed nō cōmittā, ut dum plura, ꝙ neceſſe eſt, ea de re in hanc epiſtolā cōijcio, minus cōfidere uidear ueſtræ uel fidei uel pietati, quàm oportet. Itaq́ꝫ finē faciā ſcribendi. Vnum dicam, quod tamen ſæpe iam dixi: ſed dicam etiam atq́ꝫ etiā: neq́ꝫ enim nimium dici poteſt id, quod magnopere intereſt fieri: celeritate opus eſt: atque ita opus eſt, ut in una ea planè ſint omnia. Quā urgebitis, & ualebitis. Septimo Id. Quintil. Anno quinto. Roma.

Præfecto militum Hiſpanorum. XLV

EX tuis literis cognoui, quo in me animo eſſes, quantaq́ꝫ uoluntate tenereris operā ſtudiumq́ꝫ tuum magna aliqua in re mihi nauādi: quam quidem libentiſsime accipio. Itaq́ꝫ mandaui Ro

berto

berto Boſcheto ut te ea de re conueniret, conſiliumq́ meum, quod illi notum feceram tibi exponeret, te uerò magno pere hortor, ut quod is abs te meis uerbis petet, id celeriter explices. Tibi autem polliceor fidemq́ meã his obſtringo literis, quicquid is tibi recipiet ſe curaturum, ſi rem confeceris, id nos omne ratum & probatum habituros. Sed etiã pręter id ſperare te omnia uolumus quę cunq́ tibi & uſui & honori futura ſint, de me facile impetraturum. Idib. Quintil. Anno quinto. Ròma.

Alfonſo Duci Ferrarienſium. XLVI

BEltramus Epiſcopus Adriæ Legatus tuus mihi dixit cupere te, ut Heluetij, qui accepto reipub. ſtipendio traiecturi ſunt in Vmbriam & Picenũ per ditionem tuam, non uno agmine iter faciant, ſed pluribus, atque ijs eiuſmodi, nullum ut agmen plus ter mille pedites habeat: cum ut loca tua minus cõterantur, poſſintq́ facilius non maximum nu merum alere: tum ut ipſi etiam commodius excipiantur. Quod cũ mihi æquiſſimũ ſit uiſum, ſcripſi ilico ijs, quos Hel-

uetijs

uetijs duces itinerum dedi, ut in plures diſcreti partes iter facerent, necꝫ omnes tuos fines ingrederentur eodem die: ne uel una continensq́ꝫ multitudo eodem loco, uel eodem tempore pluribus in locis excipienda moleſtiam & ſumptum tuis hominibus grauiorẽ exhiberet, quã tu uelles, quamq́ꝫ oportet. Itaqꝫ curarẽt ut tibi oneri quàm minimum eſſent. In quo cũ tibi ego ſatisfecerim, æquũ erit animaduerti abs te, ut quæ militibus in uia dari ſolent, illis in tempore parẽtur. Tum & illud: ut cũ ſeparatim ituri ſint, tuto per tuam ditionem iter faciant. Idibus Quintil. Anno quinto. Roma.

Franciſco Piſano Veneto Cardinali.

XLVII

CVm te ad remp. gerendã ampliſsimo in loco atque ordine animo libentiſsimo admiſerimus, magnopere te conuenit earum rerum, quibus in rebus dignitas libertasq́ꝫ reipub. uerſatur, curã nobiſcum procurationemq́ꝫ ſuſcipere. Quare cum in fructibus monaſterij Arbenſis ratione Salinarum prouenientibus, qui quidem Petro Bembo familiari

miliari ab epiſtolis meo,& ciui tuo ſatis iniuſtè retinent̄ ipſius iura optima reiq́; publicę dignitas offendantur: Antonio Marcello Franciſcinorum ſocietatis & familiæ magiſtro iſtuc reuertenti mandaui, ut tibi mentē meā ea in re, quidq́; te uellem facere, oſtēderet. Hortor itaq́; te, ut hac in cauſa, in qua quidē te ad partem curarum publicarum nūc primum aduoco, cū ęquitati & iuſticię, tum mihi & reip. ſatisfacias: patremq́; tuū uirum egregiū, & reliquos quos oportebit, adhibeas, rogesq́; efficiant, ut quod uolumus, uel potius quod ipſa æquitas poſtulat, aliquandò tandem cōſequamur. Erit id quidē nobis abs te cum per ſeipſum, tum quod eſſe illud quaſi uirtutis tuæ ſpecimen experimentumq́; putabimus, plane gratiſsimum. Duodecimo Cal. Sextiles. Anno quinto. Roma.

Familiæ Rodulforum Florentiam. XLVIII

QVas mihi Iulianus Rodulfus gratias egit ueſtris uerbis, quod in ueſtram familiā Cardinalatum intuliſſem, Iulianum Rodulfum ſororis meæ filium

in

in Cardinalium collegium aſciſcendo: eæ mihi gratæ atq; iucundæ fuerunt: ueſtrumq; id officium atque ea animorum declaratio, quã tamen multo antea perſpectã habebamus: magna enim & preclara documenta ueſtri erga nos amoris & pietatis ſummæq; obſeruantiæ ſæpe dediſtis: iucundiorem mihi eam ipſam meam nominationem atq; iudicium fecit. Quemadmodum ab ipſo Iuliano intelligetis: qui cum ſum prolixius his de rebus loquutus. Vndecimo Cal. Sextilis. Anno quinto. Roma.

Bernardo Bibienæ Cardinali. XLIX

CVm Gaſpar Silinus Heluetiorum cohortis Prætoriæ Præfectus in perducẽdis ad nos Heluetijs peditibus & fide & diligẽtia egregiè nobis ſatisfecerit: petatq; à nobis per literas, ut quo ardentius ij milites officio fungantur ſuo, mandemus, ut eis ſtipendium tam in tempore Quæſtores noſtri dent, ut diem laxam uelle facere non uideantur: tum etiam quia ſecum aliquot milites habet & uirtute & militari diſciplina magnopere præſtantes; operam adhibeamus,

beamus, ijs ut ipſe paulo uberius ſtipendium dare poſſit eo ſtipẽdio, quod uulgo atq; paſsim meretur: deniq; quoniã multi prȩter delectos non mali quidem milites ſponte ad ſe confluxerunt, putatq; ipſe ex reip. uel uſu uel dignitate non poſſe ſe illos pedites miſſos facere, iubeamus eis etiam à Quæſtoribus ſubminiſtrari. Hæc cum is à me contendat expetatq; omnia, mando tibi, ut omnibus ijs de reb. poſtulatisq; Silinianis id conſtituas, quod tibi ex uſu & ex dignitate noſtra uideat̃ eſſe. Sexto Idus Sextilis, Anno quinto. Roma.

Ioanni Franciſco Pico Mirandulæ domino. L

TVrpem ſanè rem te'que patre ac ueſtra familia indignam feciſſe filium tuum, literæ mihi uenerunt: qui armatorum hominum manu in uillam, quæ in Carpenſi agro eſt Eccleſiæ Bononienſis, cui quidem Eccleſiæ Achilles Cardinalis Tranſtyberinus præeſt, impetu facto, magnum frumenti numerum perfractis horreis aſportauit, nulla boni & æqui, nulla Cardinalis magni & clari

clari uiri, nulla reipub. ratione habita, legum iudiciorũ, nulla mei, quem uereri quidem certè pro meo in te amore propè ſingulari ſaltem debuerat. Ea de re filijq́ tui latrocinio & ſcelere cũ apud me Cardinalis grauiter queſtus eſſet: dixi ei me tecum acturum, ut ipſi ablatũ quod erat, reſtitueres. Cæterũ ignoſceret puero non nimium pudẽti, propter patrem ſumma uirtute præſtantiq́ religione hominem. Quod quidem nunc facio: teq́ non hortor ſolum, ſed tibi etiam mãdo, cures, ut Cardinali integrũ ſinemora ſineq́ tergiuerſatione, uel reſtituatur, uel dependatur. Quod ſi facere neglexeris, ſcire te uolo, cum me Cardinali bene de me deq́ rep. merito non defuturũ: tum reip. dignitatis libertatisq́, quibus modis potero, rationem habiturum eisq́ ſatisfacturum. Sexto Calend. Septemb. Anno quinto. Roma.

LIBER

LIBER SEXTVSDECIMVS.

Carolo Hiſpaniæ Regi. I.

GRATISSIMVS mihi nuncius is fuit, qui te Morinorum è littorib. in Hiſpaniã tranſmittentẽ idonea tẽpeſtate ſoluiſſe me certiorẽ fecit. Cõfido enim te iam traieciſſe, atq; in tua illa regna, quę te diu uidere cõcupiuerũt, ſaluũ ſoſpitemq; perueniſſe. Quibus à regnis multa tibi, multa reip. Chriſtianæ utilia ſpero fore. Itaq; ea de nauigatione tua, ſi modò rectè confecta eſt, ualde lætor: quemadmodum de legatis meis cognoſces: qui tibi meis uerbis plurimã ſalutẽ dicent. Ii tibi etiã ſignificabunt me bellum id, quod Franciſcus Maria mihi reiq; pub. intulerat, ſedauiſſe. Quod eo libentius feci, ut ſumẽdo in Turcas bello dare operã aliquãdo mihi liceat. Quã ad rem te hortor, cogitationes omnes cõuertas tuas: ut cõmuni cõſilio & cura agere iuuareq; remp. poſsimus. Non. Nouẽb. An. quinto, Roma.

Franciſco Piſano Cardinali. II

AB exemplo literarũ, quas ad Leonardum Lauredanũ Ducem Venetiarum dederã, quibus quidẽ illi reiq́; iſti pub. Hieronymum Lazaram Patauinum exulem maiorẽ in modum commendabam, quò ſtudio tenear, ut ei à Senatu iſto ignoſcat, facile intelliges. Qua in re quoniam perſpecta mihi eſt tua patrisq́; tui clari uiri apud iſtam rempub. auctoritas, uelim ut tu atque ille ita eum tuendum fouendumq́; mea cauſa ſuſcipiatis, ut exiſtimetis gratiſsimum mihi fore, ſi is ueſtra ope adiutus iſtius urbis Senatusq́; grauiſſimi clementiam ſe nõ fruſtra imploraſſe me commendante cognoſcet. Tertio Id. Nouembris. Anno quinto. Roma.

Senatui Mediolanenſi. III

VEſtras ad literas, quibus Parmæ Magiſtratus, quòd cum armatis hominibus in Brixellenſem agrum incurſionem fecerit, factum excuſatis, ita uobis reſpondeo: nõ debuiſſe illũ, propterea quòd Brixellẽſes eius poſtulationibus ſatisfacere noluerint, ferro eos aggredi,

gredi, uelleq́ ius de noſtris hominibus ſibiipſum ui atque iniuria conſtituere. Apud me queri de eorũ intemperantia debebat, atque à me petere, ut ſtare eos meis de ea ſalis quęſtione, qua de agebatur, literis iuſsionibusq́ compellerem. Itaq; cum ſuarum in Brixellenſes iniuriarũ, tum Brixellenſium in Parmenſes, ſi quæ tamen fuere illorum iniuriæ, turbarumq́ omnium unus ipſe auctor atq; caput fuit. Quare eius criminis uniuerſi culpa remitti quidẽ illi facile poteſt, excuſari eiuiq; nõ poteſt. Quod ad ſalis tamen quæſtionem attinet: mando Mutinæ Regiiq́ magiſtratui, curet, ut Brixellenſes intra eam cõſuetudinem, qua ſub Ateſtinis Ducibus utebantur, nunc etiam ſe contineant: iubeatq́ illos, uel cogat etiam, ſi opus erit, ut earum mearum literarum, quas allegatis, ſcripto audientes ſint: neq; mihi ea de re permittat negocium & moleſtiam adhiberi.

Octauo Id. Decemb.

Anno quinto.

Roma.

Carolo Hiſpaniæ Regi. III

QVòd mea conſilij tui comprobatio & collaudatio de partitione epiſcopatus Toletani grata tibi magno pere fuerit, ſanè lætor. Equidem in eo mihi uiſus ſum merito tuo te laudauiſſe: cum ea, quæ ipſe tuis Hiſpaniæ regnis conducere ad quietem & ocium perſpiciebam, te cognoſcerem diligenter conſideraviſſe, atque à nobis ut ita ſtatuere uellemus, per Legatos tuos perq; literas petijſſe. Non enim quæ tuarũ rerũ & populorum uſum dignitatemq; continent, ea nobis minus curæ ſunt propter meum in te amorem, quàm quæ ad meipſum pertinẽt. Itaq; primo Senatus die rem ex tua ſententia libentiſsime conficiam. Quod aũt ad eas tuas literas attinet, quibus ſcribis magnam tibi admirationem eas meas literas attuliſſe, quas ad Epiſcopum Cæſarauguſtanum dederã: ſi cauſas eius rei omnes ſeriemq; cognouiſſes, quas illi dixeram, cui eas literas dedi, mãdauiq; ut te de ijs certiorem faceret: nihil te profectò commouiſſes. Accidit autem per incõmodè, quod is, qui

qui literas à me cum mandatis accepe-
rat, antequam ſe ad te cōferret, mortem
obiens officio fungi nō potuit. Itaq; ea,
quæ te ſcire magnopere uolebam, ad te
non ſunt perlata: quæ tu ſi intellexiſſes,
meam illam ueterem in te beneuolentiā
illis ipſis in rebus, quę tibi moleſtiam at
tulerunt, facile agnouiſſes. Quanquam
quidem utcunq; te reliqua omnia latue
rint: ea una cōditio, quæ erat in meis li-
teris, ut te libente fierēt, quæ mandabā:
ſin autem tu nolles, non fierent, ſatis te
certum facere debuit, nos, niſi quod tu
probares, nihil ſtatuere uoluiſſe. Itaq; mi
nus neceſſe erat te à me petere, ne poſt-
hac aliquid, quamobrem ulla animi mei
erga te alienatio facta uideri poſſet, cui-
piam concederē: cum illud ipſum, quod
te nūc mouet, cōſtantis meæ in te bene-
uolentię perpetuęq; uoluntatis magnū
tibi et luculētū indiciū prębeat: ſi rectè
ſit conſideratū. Neceſſe aūt fortaſſe erit
ꝓpter idipſum, me abs te petere, ne ipſe
cuipiam de noſtro in te animo nō rectè
interpretanti aures præbeas. Nam ſi de
me nihil, niſi ex tua uoluntate ſanciente

non optimè iudicas: quid porrò fiet, cũ aliquid tantũmodo ex huius reip. digni tate ſtatuemus? Peto igit abs te mi fili, ne quid ipſe de mea in te uoluntate, niſi ex tuo in me animo iudices, neue alijs temere iudicãtibus fidẽ adhibeas, tãdiu ſaltẽ, dum id uerũ ſit, nec ne, ſcire poſſis: ſcies aũt ilico, ſi à me petẽdum exiſtimabis. Nihil enim te celabimus. Tum illud perfice, ut mentem & cogitationẽ tuam ad ea, quę pręſenti conſilio magnopere indigẽt, in propulſandis Chriſtianæ reipub. periculis nobiſcũ intendas: teq; ad bellum in Turcas cõmuni conſilio ſuſci piendum para. De nobis quidem certe omnia, quæ à patre amãtiſsimo ſunt expectãda, tibi ipſe poteris omni tempore rectiſſimè polliceri. Dat. non. Calẽd. Ian. M.D.XVII. Anno quinto. Roma.

Epiſcopo Ouetenſi. V

ALteris meis ad te literis ſcripſi, quo in loco Franciſcum Peualoſam cantorem meum haberem, quamq; eo noſtris in ſacris & ceremoniarum celebritate familiariter ac propè quotidie uterer. Itaq; non erimus nunc quidem

ea in

ea in re tibi oſtendenda longiores. Verùm cũ is magnopere cupiat, ut Archidiaconatus Chermonæus, quem obtines in Eccleſia Hiſpalenſi, ſibi mandes ut conferatur: tibiq́ ipſe reponere fructus Archidiaconatus uelit alijs in ſacerdotijs, quæ tantidẽ æſtimẽtur: petantq́ idem abs te alij perfamiliares tui, uelim des ei te facilẽ ea in re hortatu meo, hominiq́ planè induſtrio & mihi grato cõmodes. Omnino cur ipſe tãtopere id cupiat, non uideo. Sed ſi ei ſatisfeceris, erit mihi ualde gratũ. Septimo Cal. Ian. Anno quinto. Roma.

Odoni Lutrechæ. VI

QVod pro meo in te amore, tuaq́ in me beneuolẽtia et pietate proq́ue noſtris utriuſq́ rebus atque cauſis antea factũ oportuit, ut haberem apud te aliquẽ probum uirũ, qui mea & reip. negocia procuraret: id nunc tandẽ ut fieret, curaui. Mitto igit᷑ ad te Aloiſiũ Alemanũ ciuem Florentinũ, & integritate & uirtute præditum iuuenem: qui apud te ſit meo & reip. nomine. Prid. Cal. Ian. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Ludouico Regi Pannoniæ. VII

LEgi tuas literas: quarum in extremo erat, te Franciſcum Marſupinū mihi legauiſſe: quod quidem ego libentiſsime cognoui. Nam & cupiebam eſſe aliquem apud me interpretē tuum, qui cum agere ſingulis horis poſſem cum alia ſane permulta, tum ea certe atque imprimis, quæ ad bellum Bizantinum pertinerent: & Marſupinus ipſe, qui mecum prope quadrienniū in rerum Pannonicarū procuratione familiariter eſt uerſatus, & fidem mihi ſuam, & diligentiam, addo etiam & prudētiam, & probitatem magnopere probauit. Cui quidē, ut iam ipſo uti eo nomine inciperē, quædam ſenatus conſulta communicaui, quibus habēdis regum Legati interfuerunt, in communis belli uſum agitata: quorum ille ſeriē ſe ad te perſcripturū recepit. Quę tu ſic accipies, ut ſi quid ipſe uel addere uel demere eis uoles, ſcribas ad nos quàm celeriter animi tui ſenſum atq; ſententiam. Sin tibi omnia probabuntur, des operam, ut quę curare te ījs in rebus oportebit, ita curentur, ut te

appa-

appareat, quãto ipſe hoſti propinquus magis expoſitusq́ʒ es alijs regibus, tanto etiam uegetiorem & paratiorem ad tua obeunda munera partẽq́ʒ belli proſiluiſſe. Priori tuarum literarum paginæ reliquisq́ʒ partib. nihil attinet me reſcribere, nam ijs ad ſuperiores meas ad te literas reſpõdiſti. Vale igitur mi rex: teq́ʒ ad rempub. obeundã magno & inuicto animo para. Sept. Id. Ian. M. D. XVIII. Anno quinto. Roma.

Raimundo Cardonæ Proregi Neapolis. VIII.

SCribimus Franciſco Priori Barenſi, & Michaeli Gelindo canonico Tiraſonenſi, mandamusq́ʒ ijs, ut in ius Romam uocent Romanorum Iudicum uerbis Aloiſium Carraffam equitem ſocietatis Hieroſolymitanorum Ioannis Franciſci Rogerij, item eius ſocietatis equitis nomine, quemadmodum ex iudicum ſcripto, quod eſt in meis literis, oportere fieri latius intelligent. Qui quidem Rogerius cum in meis familiaribus eo loco ſit, ut à latere cura' que mea mea nunquam diſcedat, ualde cupio, ne

ab aduerſario eludatur cauillatione litis aliqua & effugio iudicij: quibus ille rebus multum uidetur cõfidere. Quapropter peto abs te, ut Frãciſco & Michaeli des ex tuis aliquem, cuius auctoritas contemni non poſsit: qui unà cum ijs tamdiu ſit, dum illum ſiſti iubeant, quo quo loco ſit. Id erit mihi abs te etiã atque etiã gratũ. Quinto. Id. Ian. M. D. XVII. Anno quinto. Roma.

Epiſcopo Burgenſi. IX

NOn, unis ex tuis & Curtadi literis optimum tuum in nos animum et uoluntatem cognoui: quæque tu fraterque tuus mihi pollicebamini in cõmunem belli gerendi utilitatem, ea omnia libentiſsime percepi. Quibus de rebus utrunque ueſtrum ſatis collaudare uix mihi uideor poſſe: uel potius planè non poſſum. Quid enim uel opportunius ad ea, quæ impendent Chriſtianæ reipub. pericula ſuſtinenda, uel eſſe per ſe laudabilius poteſt: quàm ueſtri ſimiles exiſtere; qui non ſolum aut uelint reipub. cauſa omnia, aut nihil recuſent, quod ex uſu belli ſit: ſed etiam opes ſuas omnes, ope

ram,

ram,ſtudium, diligentiam,laborem, uitam ipſam in commune proferant,ſponteq; mihi tam liberaliter tamq; amanter polliceantur? Quare ut dixi, uobis laudãdis ſatis mihi eſſe nulla oratio poteſt. Sed tamẽ & piè quidẽ, maximeq; ex rei Chriſtianę dignitate facere te atq; illum ſtatuo,qui iã nũc paratos eſſe uos ad mãdata reip.capeſſenda ꝓfiteamini:& ipſe cũ erit tẽpus, uirtutẽ ueſtram magni, ut debeo,æſtimãs,quid facto opus ſit, red dã uos meis literis certiores.Prid.Id.Ian. M. D. XVII.Anno quinto.Roma.

Franciſco Gallorum Regi.

QVod meorum cogitationes amorem erga te ſuum ueteremq; neceſsitudinem nodo etiam firmiore uinciendi libentiſsime cognoueris, ualde lętor.Nihil eſt enim quod magis cupiã, quàm cum te ipſe tantũ diligam, quantum tu intelligere potuiſti, me perſpicere meos etiam omnes tecũ eſſe quàm cõiunctiſsimos. Itaq; Laurẽtij Medicis fratris mei filij nuptiarum cauſam læto te animo & lubenti ſuſcepiſſe, & ipſi iam gratulor, & tibi gratias ago. Non enim dubi-

dubito, quin, quod tu ſemel curandum ſumpſeris, recte id atq; celeriter cõficia tur. Quare nihil tibi quidẽ nunc eo nomine ſeparatim mando, nihil præcipio. Totam tibi rem tuæq; tum fidei, tum liberalitati permitto & trado. Agas tu, cogites, ſtatuas, ut lubet, & ſtatues quidẽ puto ex noſtra dignitate. Illud te rogo, ut quã nobis ipſis animorũ noſtrorũ cõglutinationem & uſui & uoluptati puta mus fore, eam perinde nobis eſſe ſuſcipi endam ſtatuamus, ut quo ipſi cõiunctio res erimus inter nos, eo plus opis atque præſidij in cõmunem Chriſtianæ reip. utilitatẽ utriq; ſimus allaturi. Decimoſe xto Cal. Feb. Anno quinto. Roma.

Ioanni Albaniæ populorum Duci. XI

LEgi tuas literas ad Petrum Cardina lem Anconitanum datas, quæ mihi uoluptatem attulerunt. Cognoui enim ex ijs id, quod antea ſermone multorũ afferebatur, te ſcilicet & prudentem uirum eſſe, & temperantem, & pietate ac religione præditum, atque huius imprimis reipub. magnopere obſeruantem: quas

quas quidē te uirtutes habere, quo maior ês, & quo pluribus imperas, eo lętor equidem uehementius. Erūt enim cum illuſtriores ipſæ per ſe, tum etiam fructuoſiores, neq; ſolum re, ſed exemplo etiam iuuabunt: cum te ultimis in terris poſitum, & gentibus horridiuſculis prępoſitum abundare tamen maximis plurimisq; uirtutibus noſtri delicatiores reges intelligent. Quare uelim ſcias & amari te à me, & magni etiam fieri, tum me cupere ductum iſtum tuum & Regnum bene tibi atque feliciter euenire. Quod autem ad poſtulationes tuas attinet, quas mihi quidem ſtudioſè ac diligenter idem Cardinalis commendauit, uolo te exiſtimare, quantum reipub. rationes patientur, tibi me omnia libenti propenſoq; animo conceſſurum, & uel tuæ dignitatis uel gentium & populorum tuorum ocio & tranquillitati amantiſsimè conſulturum, quos tibi populos tuæq; fidei atq; iuſticiæ magnopere cōmendo. Decimoquinto Cal. Feb. Anno quinto. Roma.

Carolo

Carolo Hiſpaniæ Regi. XII

ADrianum Epiſcopum Dertuſenſem in Cardinalium collegium libēter cooptauimus, cum propter ipſius ſingularem ſacrarum literarum doctrinam, probatiſsimosq́; mores & uirtutũ plurimarum præſtantiã: tum ut tibi morem gereremus, remq́; omnium gratiſsimam faceremus: cum probum uirum, et doctum ac prudentē hominem, Magiſtrum etiam & præceptorē tuum in ampliſsimum huius reipub. dignitatis gradum adſciſceremus: Qua quidem de re magis magisq́; in dies lętor. Spero enim fore, ut ea hominis dignitas & tibi & mihi et reip. uſui et uoluptati ſit futura. Sed cum ego iam quæ meæ erant partes in ornando illo eas amantiſsimē impleuerim: tuum erit deinceps dare operam, ut homo optimē de te meritus, magnus nunc uir, & in Magiſtratu eminenti poſitus, fortunarũ ſuarum tenuitati, uel potius, ut iam id, quod eſt, dicat̃, paupertati, quę tot annos eius uitæ ſocia nec bella nec placabilis fuit, poſſit nũciũ remittere: atq́; aliquãdo tandē, perinde ut illa dignitas

dignitas poſtulat, quã tueri debet, laxè ac liberaliter uiuere. Qua in re ſic tibi illum cõmendo, quaſi res mea, non ipſius agat. Nã quas tu in eum cõmoditates liberalitatesq́ contuleris, de ijs ego tibi me ſpõdeo libẽtiſsimè debiturum. Sed uelim id, quemadmodũ te quidẽ facere tãtum regem tamq́ fortunatum decet, & celeriter & liberaliſsimè facias. Octauo Cal. Feb. Anno quinto, Roma.

Carolo Hiſpaniæ Regi. XIII

IOannem Iordanum Vrſinum uirum & rectum & alti animi, & in ſua gente atque familia facile principem, & propinquum meum, amaui, uti debui, plurimùm, eiusq́ cauſa uolui ſemper omnia. Is ægrotus cum eſſet, liberos aliquot, quos habebat, ſibi hæredes inſtituit: pauloq́ poſt uita functus eſt. Quos ego omnes perinde mihi tuẽdos & fouẽdos ſuſcepi, non ut propinquos & neceſſarios meos, ſed potius ut filios mihi eſſe illos exiſtimarem. Itaq́ cum ij neſcio quid oppidulorũ in tuo Neapolitano regno habeant: peto à te, ut eos mea cauſa recipias in fidẽ & clientelam

tuam,

tuã, puteſq;, quicquid ñ abs te ſuis in rebus utilitatis ornamentiq; conſequentur, id te mihi omne tribuiſſe, in meq; cõtuliſſe. Tantundẽ enim uel eo etiam amplius tibi me debere ꝓfitebor. Quarto Id. Mart. Anno quinto. Roma.

Latino Iuuenali meo apud Venetos Internuncio. XIIII

SCripſi ſuperioribus menſibus ad Leonardum Lauredanum, uellet Hieronymo Lazaræ ciui Patauino eas fortunas reſtituere, quæ ablatæ illi proximo bello ab iſta repub. fuerunt, atque ipſum ab exilio reuocare, patriæq; reddere rogatu meo. Eam reſtitutionẽ quoniam differri audio, mãdo tibi, ut omnẽ tuam curam, operam, diligentiam adhibeas in Hieronymo meis uerbis iterum Duci reiq; iſti pub. cõmẽdando, nihilq; prætermittas, quod prodeſſe illi tum ad eas fortunas, tum uerò etiam ad gratiã iſtius ciuitatis recuperandam poſsit, affirmesq; Senatum iſtum in eo mihi rem apprime magnopereq; gratã eſſe facturũ. Decimoquinto Calend. April. M.D.XVIII. Anno quinto. Roma.

Magi-

Magiſtratui Bononiæ. XV

Leonardus Lauredanus Venetiarũ Princeps petijt à me, ut ſibi emere ex agro iſto atque educere per ſuos procuratores liceret lini Spartici ſeminis, ad rudentes faciendos idonei modios ducentos. Mando igitur tibi, ut ei ea in re commodes, procuratoribusq́ eius facultatem des emendi educendiq́ id ſeminis, quod poſtulat, nullo portorio, nullo uectigali. Quod tamen publicani, ſi uolent, mihi ſolutum in rationibus ponunto. Quinto Id. Martias. Anno quinto. Roma.

Carolo Hiſpaniæ regi. XVI

Miror cur te difficilem præbeas in poſſeſsione monaſterij Leonardini, quod in tuo Neapolitano regno eſt, Egidio Cardinali tradenda, cui monaſterium contulimus: cum latere te non debeat, Sacerdotia omnia, quorum Præfecti apud Romanos Pont. mortem obierint, eoſdem Pontifices ſine ulla regũ aut Principum recuſatione, quibus uoluerint, ſemper dediſſe, ſemper illa ſui iuris habuiſſe. Quanquam quidem ipſius

Egidij ea dignitas atq; nomen eſt,ut ſi ſa cerdotium illud tuo non dicã in regno, ſed in patria,uel etiam in domo ipſa ædi busq; tuis eſſet,pœnitere te minimè debuerit,hominem omniũ propè bonarũ artium & diſciplinarum doctrina prædi tum,optime de re Chriſtina per triginta annos meritum,magna ipſum auctoritate,ſingulari dignitate uirum ei ſacerdotio eſſe præpoſitum:propter quod is te familiaritate atq; neceſsitudine quàm maximè cõtingeret. Quare uel reip. cui tu plurimũ debes,uel Cardinalis cauſa, cui omnes homines debẽt, uel omnino mea,cuius auctoritas hac in re magnopere uerſatur,peto abs te,mandes,ut ſta tim Cardinalis procuratores in monaſterij poſſeſsionem admittant:ne te ipſe minus in me rectum & iuſtum eſſe intel ligam, quã priores Romani Pontifices maiores tuos in ſeſe largos atq; beneficos habuerint:præſertim cũ tu me nulla in re adhuc quidem nõ tui amantiſsimũ tibiq; indulgentiſsimũ,in teq; liberaliſsi mum ſis expertus. Id. Mar. M.D.XVIII. Anno quinto. Roma.

Gabrieli

Gabrieli Veneto ordinis Auguſtinianorum Eremitarum Promagiſtro. XVII

POſteaquam proxima æſtate Viterbienſem Egidium ex Auguſtinianorum Eremitarum ſocietate, cuius ipſe Magiſter aliquot annos fuit, in fratrum meorum. E.R. Cardinalium ordinem & collegiũ aſciuimus: ea nos imprimis hos ipſos totos menſes cogitatio tenuit, ecquemnam dignum haberemus, quem in Egidij locum eius ſocietatis Promagiſtrum ſublegeremus, quo ad præſtitutum lege tempus ferendorum ſuffragiorum ueniret: quo tempore ordo ipſe omnis atq; ſocietas eum de more legere & creare magiſtratum rite poſſet. Nam & ipſa ſocietas maxima atque ampliſsima, quæ quidem in prouincias duo de triginta diſcreta domos mille trecentum nonaginta tres, & præclara Collegia per multa habet, ſuo hercle iure poſcere à nobis publice magnam curã uidebatur deligendi ex tãto grauiſsimorum & doctiſsimorum hominũ cœtu atq; numero eius unius, q ei ſocietati recte atq; utiliter preficeretur: & amor certe meus

T 2 atq;

atq; beneuolentia, qua ſemper eum ordi
nem colui, meaq; uetus cum illo neceſsi
tudo quędam atq; coniunctio me priua
tim ſubmonebat, ut nihil prætermitterē
eo in homine perquirendo uel diligen-
tiæ uel laboris, dum id, quod uolebam
maximeq; cupiebam, efficerem, ut q &
probior ſanctiorq; cæteris, & prudētior
& plane doctior eſſet, eum ſublegerē &
Magiſtri loco eſſe iuberē. Is cū tu unus
pręter cęteros & ipſius Egidij prædica-
tione & multorū prudentium uirorū te
ſtimonio longis habitis diſputationib.
eo dignus munere uideare: Promagi-
ſtrum te ſocietatis Auguſtinianorū, uſq;
ad ſuffragiorum tēpus in Egidij locum
ſublego: immunitatesq; omnes, antela-
tiones, dignitates, penſiones omnes, ſti-
pendia cōmoda Magiſtrorū reliquorū
ad te deferri uolo. Qua in re cū facile ui-
deas, ipſe quanti te fecerim: erit tuæ pru
dentiæ dare operā, ut quā de te apud o-
nes homines expectationem hoc meo
tam illuſtri iudicio excitaui, eam tu iuſti
cia, cōtinentia, diligētiaq; tua nō ſolum
tueare, ſed etiā augeas. Et quoniā ex mul
torum

torum ſermonibus admoneor id, quod mihi pergratũ fuit intellexiſſe: eſt enim probitatis, innocentiæ, optimi pacatiq́ animi, & ſedatę atq; cõpoſitę mentis indicium, tui te ordinis & ſocietatis Magiſtratus, dignitates, munera non modò nunq́ appetiuiſſe, ſed etiam poſt actam ſemel multa cum tua laude & dignitatẽ eius Collegij, quod Venetijs eſt, tua ſcilicet in patria Pręfecturã publice tibi nõ petenti delatam omnes reliquas Præfecturas obſtinate reieciſſe, omnib. muneribus renuntiauiſſe: uixiſſe aũt tuis in optimarum artiũ & ſacrarum literarum ſtudijs innocenter atq; tranquille, cognitioni magis quàm actionibus deditum: itaq; facile factu eſſe hunc ipſum etiam honoris & dignitatis gradum, qui ueſtrorum omnium eſt ſumus, abs te reiectum iri: ſcire te plane uolo, nullam me tibi huius muneris reijciendi facultatem permiſſurum. Itaq; excita te, expergiſcere: quamq́ tibi ſponte defero, tuæ ſocietatis late quidem patentis, atq; in omẽs mundi ſeſe plagas extendentis tuendæ regẽdęq́ curam atq; prouinciã, ad eam

te & ineũdam lęto atq; alacri, & obeundam forti ac pręſtanti animo para. Dat. Decimo Cal. Februarias. M. D. XVIII. Anno quinto. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Auguſtinianorum Eremitarum Promagiſtro XVIII

LIteræ tuæ & grauiter & prudenter ſcriptę, quibus mihi de munere tibi ſpōte à me delato gratias maximas agēs excuſas te, afferſq; cauſas, quamobrem adire magiſtratum non poſsis: petiſq; in eo dari à me ueniam, uel naturæ tuæ, otio magis & quieti, quàm negotio & laboribus aſſuetæ: uel ingenio perpuſillo perq; tenui tuo, quod magna omnia & grandia reformidat: uel infirmæ ualetudini qua uteris: ut tibi uere ſcribam quod ſentio, magna me uoluptate affecerunt. Nam & te non efferri ulla regendi alios cupiditate, quod omnes pleriq; homines faciunt, ualde lætor: & uires tuas ſedate atq; compoſite perpendentē eas te imbecillas putare, ſi non eſt perfectę uirtutis, eſt certe cum magnæ probitatis, tum uerò etiam non mediocris prudentię. Quas in te facultates eſſe tametſi intellige-

intelligebam ſermonibus & prædicatio ne omnium: tamen tuis etiam ex literis eas me præclare agnouiſſe uehementer gaudeo. Nam quòd ſcribis infirmo te corpore eſſe, tum incommoda ualetudine creberrime uexari: de eo, cum animo uſq; quaq; ualeas, minus laboro. Spero enim Dominum uires tibi atq; neruos ſubminiſtraturum: quibus maximè ſuū, quod modò tibi iugum impoſuit dante eo et alligante me, ferre fortiter atq; utiliter poſsis. Itaq; tua iſta tā diligens excuſatio illud perfecit, ut te multo etiā plus amarem plurisq; facerem, quàm antea: ut tibi ueniā darem, nō eſt conſequuta. Quin etiam, credas mihi uelim, cōfirmauit illa quidem certe auxitq; meā ea in re uoluntatē atq; ſententiā, ſtimulumq; addidit: ut quoniā per hęc tēpora nemo eſt auditus, de ueſtris hominib. loquor, qui hoc imperiū ſpreuerit, plurimi, qui ardēter appetiuerint, magis magisq; cuperē tuo te ordini ſocietatiq; præeſſe. Neq; eñ uereor, ne uel qui parui totā rē feceris auaritia, uel qui te ipſe nō reſpexeris amore aut odio aliorū ducare in dandis

 hono-

mam extinguere. Parua enim om̃ia atq; ſurgentia paulũ magnos uehementisq; impetus nõ ſuſtinent. Sin differes, et malum uires ſumpſerit, uereor, ne cum uelimus adhibere incẽdio remedia, nõ poſſimus. Gliſcit em̃ indies labes, fortiorq; fit atq; robuſtior: nihil ut magis eſſe nobis timendũ uideat̃, quàm mora. Sed ſingula tibi me mandare hac in re nõ neceſſe eſſe arbitror. Tua te uirtus, tua religio, tua pietas, tua ſingularis doctrina, quid te facere oporteat, facile admonuerint. Totũ hoc mãdo, ut omnẽ tuam mentẽ, cogitationem, ſtudium, operam, om̃em deniq; cum diligentiã, tum laborem adhibeas tuũ, ut, q uolumus, cõſequamur. Id iure abs te poſtulatur, uel quia imperium in illum iam habes, uel quia ipſe cæteris & prudẽtior es & doctior: uel quoniam reip. maximè intereſt, cuius tu Magiſtratum geris, uel etiam propterea, qa ego id imprimis fieri cupio: qui quidem tam te amo, & tibi tantum tribuo, ut nihil planè ſit, quod mihi non uel priuatim debeas. Dat. tertio Non. Febr. M. D. XVIII. Anno quinto. Roma.

Franciſco Gallorum Regi. XIX

ET literæ tuæ pridie Cal. Februarias datæ, quib. ad me ſcripſiſti id, quod tamen antea intellexeram, Deum Optimum Max. prolem tibi maſculam conceſsiſſe, & Antonij Coxæ ea de re ad me miſsi ſermo periocundus læticiam uoluptatemq́ mirificam meam, ſuperioribus perceptam diebus, conduplicauerunt. Egi igitur Domino iterum atq́ ſæpius gratias: qui tui populorumq́ tuorũ iſtiusq́ regni maximi atq́ ampliſsimi rationem habuerit, hæredemq́ illis ex te natum dederit. Quod etſi exiſtimo alijs etiam de cauſis, quæ fortaſſe nos lateãt, ita illum ſtatuiſſe: puto tamen ei magno pere patrem te fieri propterea placuiſſe, ut liberiori animo & ſolutiori ad rem ſuam pub. & tuendam & amplificandam, & bellum ſuis hoſtibus inferendũ dare te totum poſſes. Quod ut facias iã te ipſe libẽtius atq́ ardẽtius cohortabor. Sed quoniã ad te hac ipſa de re proxime literas dederam, Antonium quidem ipſum libentiſsime uidi: ei'que ad te reuertenti mandaui, ut tecum & cum Claudia regi

na

na uxore tua eo de partu atq; puero ama biliter gratularet̃ meis uerbis. Cui quidem puero & quia ex uobis genitus eſt, & quod ei tãtum regnorum eſt iam propoſitum ad imperandũ, & hos ipſos decem dies bene precatus ſum, & precari poſthac non deſinam. Valete parẽtes optimi atq; maximi cum ueſtro bene ſuſcepto filiolo, ueſtra ſpe, ueſtris amorib. Dat. decimoquarto Calend. Mart. M. D. XVIII. Anno quinto. Romæ.

Regij Lepidi Magiſtratui. XX

IVlia Strotia uirgo pudore amabili moribusq; lectiſsimis, Herculis Strotij magni & clari uiri filia, patre mortuo in Philibertæ Sabaudiæ fratris mei uxoris familiaritate eius uiro uiuente probe ac diligenter fuit. Eam que ob rem & illam tueor, & bene ei euenire admodum cupio. Quam cum Barbara Taurella eius mater in iſta ciuitate dare nuptui cogitet, q; tu ab eius Internũtio latius intelliges, uolo ut ei faueas ea in re: auctoritateq; mea omnẽ tuam operã apud Albertũ Gazolũ ciuẽ regiẽſem interponas, ut mater in filia eius nato deſpondenda

id,

id,quod optat,cõſequatur. Erit id mihi ab ipſo Alberto planè gratiſsimũ:quod quidem ſum ei om̃ibus eius in rebus nõ libenter ſolum,ſed etiã liberaliter oſtenſurus. Dat. v. Id. Septemb. M. D. XVIII. Anno ſexto, Roma.

Leonardo Lauredano Venetiarum Principi. XXI

DE Paulo Victorio Reipub. claſsis Præfecto,quem piratæ Pœni captiuum fecerant, ex Aphrica redeunte cognoui,quàm amanter,quamq́ eum liberaliter Petrus Michael iſtius reip. longarum nauium ad ea loca cõparatarum item Præfectus magno prætio redemerit:quãq́ nõnulli alij ciues tui, quos unà cum ipſo ad me uenientes libenter uidi, eam ad rem conficiendam ſtudioſe ac diligẽter ſuam operam adhibuerint. Quæ ſanè omnia cum ab illo primùm, deinde etiam ab reliquis omnibus grata mihi & iucunda ceciderũt : quippe qui longinquis in regionibus poſiti,mercaturamq́ exercentes in alieno homine recuperãdo tantum pecuniæ tamq́ celeriter erogarint:tum uerò eo etiam iocũdiora fuerunt,

runt, quòd quę ab homine ueſtro publice miſſo in meos profecta ſunt, ea mihi quidem ab uniuerſa certe repub. in me ipſum collata prope uident. Itaq; quo te urbemq; iſtam præclaram magis diligo, eo gratius mihi accidit à ueſtris hominibus in alieno orbe mei atq; huius reipub. habitam fuiſſe rationem. Quare has ad te literas dedi, nō ſolum ut tibi id ſignificarem, nihil mihi accidere gratius ea liberatiōe potuiſſe: ſed etiam illud, ciuitatem iſtam in eo de me benemeritā fuiſſe: idq; me omni tempore libentiſsime & confeſsione teſtaturū & officijs repoſiturum. Dat. Septimo Cal. Ian. M. D. XIX. Anno ſeptimo. Roma.

Gabrieli Veneto ordinis Auguſtinianorum Eremitarum Magiſtro.

XXII

EXpectabam ſuffragiorum tuorum euentum: dies enim præterierat, cū ecce tuas literas, in quibus multa iocunda, aliud alio lætius. Primum Egidium Cardinalem è legatione Hiſpanienſi reuertentē Venetias appuliſſe: cui obuiam ab uniuerſo Senatu ſit itū ſtrato atq; tranquillo

tranquillo mari: ipſum exceptū publicè ædibus apparatiſsimis. Sed id nō miror. Nam & iſta urbs in claros uiros perhoſpitalis, & is ab ea magno in honore ſemper eſt habitus. Illud mirum, tam in tempore longinquis è regionibus illum ueniſſe, ut tuis ſuffragijs intereſſet. O aduentum peropportunum. Deinde plus undecies centum tui ordinis uiros ad ea ferenda ſuffragia conueniſſe. Poſtremo horum ipſorum nutriendorum tibi ſumptum publice ſubminiſtratum. Hæc omnia mihi iucunda: non enim aſſolent fieri: neq; nos tam frequentes Auguſtinianos alibi cōueniſſe, neq; tā multos dies unà fuiſſe, neq; tantos eis publice ſumptus unq; meminimus ſubminiſtratos. Quod uerò tu horum omnium ſuffragiis renuntiatus ſis totius ordinis Magiſter, ut ne unum quidem omnino ſuffragium te reiecerit, id ſanè mihi prope miraculo fuit: neq; ſolū mihi, ſed ijs etiam qui mecū aderant, cum tuas legi literas: imprimisq; Ruffus Cardinalis amantiſſimus tui: qui cōtinere ſe nō potuit, quin exclamaret, eius generis nihil ſimile his

tempo

temporib. accidiſſe. Qua in re cum tibi gratulor, non tam quidem, quod is tibi magiſtratus obuenerit: nã tu illum ſemper contempſiſti: quã quòd tam honorifice delatus tantoq́; conſenſu ordinis, ut nemo repertus ſit ex tãto hominum numero, qui te dignum eo munere nõ exiſtimarit: tum mihi etiam gaudeo: cuius de te præiudiciũ ordo omnis atq; ſocietas ſic probarit, atque ita ſit ſequuta; ut quam de te opinionem ipſe habueram, eam omnes homines habuiſſe uiderentur. Quod cum ita ſit, magna tibi adhibenda cura eſt, ut in obeunda Præfectura eum te ſocij tui eſſe omnes intelligãt, quem ante præfecturam fore tam conſtanter crediderunt. Magnum tibi onus iſta tam illuſtris tamq; mirifica tuorum ſociorũ ſignificatio impoſuit: magnum etiam teſtimonium de te meum: ut non tam gloriæ tibi futurum ſit, ſi recte feceris, quàm turpitudini, ſi ſecus. Nã quem homines eſſe bonum uirũ & iuſtum putant, is ſi bene aut iuſte quid egerit, nihil admirãtur: plurimi etiam tanquam iure ſuo ab eo id expetũt. Si prauitate aut in-

iuſticia

iuſticia ducatur, tum uerò non tam quidem illos, in quos inique aggreſſus eſt facere, quā ſe ipſi eſſe luſos & deceptos putant. Sed hoc non tam ideo ſcribo, ꝙ uerear, ne expectationi hominum reſpōſurus ſis, q̃ quo accēdare, ut pulcherrime atq; ampliſsime reſpondeas. Cęterùm quod me ordo rogat, ut quę ipſe in te pręficiendo iuſſerit, ſtatuerit, ea probem, ita feci: uerbaq; ipſa mea huic epiſtolę iuſſi adſcribi. Tu ualebis, & Deum timebis, & iuſticiam diliges. Cum Gabriel Venetus ordinis Auguſtianorum Eremitarum Promagiſter conuentum ſociorum Venetijs habuerit: eumq; ad conuentum undecies centum eius ordinis uiri omnibus è regionibus acceſſerint: cumq; Gabriel Venetus ob uirtutem & probitatem ſuffragiorum die omnibus ad unum ſuffragijs undecies centum hominū ſociorum declaratus fuerit eius ordinis Magiſter: Leoni decimo Pontifici Maximo eam declarationē ratam et probatā eſſe, placereq;, ut is Magiſtratum ineat. Dat. Non. Iun. M. D. XIX. Anno ſeptimo. Roma.

Iſabellæ

Iſabellæ Mediolanenſium Duci uiduæ. XXIII

CVm exploratum haberemus, Aeneam Pium Gonzagam iuuenem induſtrium & familiarem meum eſſe tibi iampridem magnopere deditum: uoluimus ut is tibi Romam atq; ad nos uenienti obuiã proficiſceretur, ſalutaretq; te meis uerbis: comitareturq;, quandiu in noſtris & reip. locis eſſes. Cui etiam mãndaui, ut de meo in te paterno amore uetereq; beneuolentia à meis maioribus tuorum maiorum amantiſsimis mihi quaſi per manus tradita te certiorẽ faceret. Tibi quidem comitatuiq; tuo hoc in itinere proſpera omnia euenire ualde cupio: teq; ipſam maxime expecto. Datis ſeptimo Id. Octobris. M. D. XX. Anno octauo. Roma.

Adriano Cardinali Dertuſenſi. XXIIII

INtellexi ex Legati mei literis, qua ſolicitudine eſſes propter uehemẽtem iſtorum populorum motum: cum tibi neque decedere Hiſpania, ut ſtatueras, neque manere, quemadmodum uoluiſſes, planè licuerit, uerſeris autem in ma-

ximarum turbarum & moleſtiarum flu-
ctibus, uideasq́ꝫ quotidie aliquid eorũ,
quæ te magnopere angunt, propterea
quòd plurimarum & clariſsimarum ur-
bium & populorũ ſtatũ quietemq́ꝫ mul-
torum annorum ſpacio cõfirmatam ſic
labefactant, ut niſi Dominus prohibue-
rit, maior earum meliorq́ꝫ pars uideatur
eſſe celeriter ruitura. Equidem pro meo
in te amore ualde doleo, mœreoq́ꝫ tuam
uicem. Vellem autem, ut erat quidẽ æ-
quius, & ut tua uirtus bonitasq́ꝫ poſtula
bant, te in tuto eſſe hoc ſanè tẽpore tam
miſero tamq́ꝫ turbulento: neqꝫ tangi cõ
moueriq́ꝫ ipſum propter aliorũ temeri-
tatem atqꝫ inſanias. Sed quoniã ea con-
ditione nati ſumus, omnibus ut caſibus
atqꝫ periculis propoſita ſit uita noſtra:
ferre debes moderatè, quæ euenerunt,
quorũ nihil contractũ ſit tua culpa: prę-
ſertim cum ipſe ita uitã inſtitueris tuam,
ita aliquot iam annos te exercueris ma-
gnis tractãdis rebus populisq́ꝫ iuuãdis,
nullum ut laborẽ fugere, per quem illo-
rum ocio conſulas, nullum euitare peri-
culũ, in quo ſalus populorum cõtinea-
tur,

tur, honeſtè iam poſſis. Hortor igitur te, ut quemadmodũ in tempeſtate nauiũ ductores boni atq; induſtrij faciunt: qui tametſi uim uentorum ferre non ualent, à clauo tamẽ non recedũt, non tam quidem ut eum curſum teneant, quem uolunt, quàm ne omnino uentis furẽtibus ſe permittãt, citoq́; pereant. Itaq; flectũt illi quidem nauim ſæpe uel dextrorſum uel ſiniſtrorſum, cum tamen rectà ire cupiant. Sic tu nunc remittas cenſeo multum de tuo iure populis furore percitis, laxesq́; de ſeueritate illa tua, quã ipſe retinere iam nõ potes, de iuſticia, quã illi non uerẽtur, de moderatione tua, addo etiã de tuis moribus. Sed nequaq; te ab illorum gubernaculo amoueas propterea, quòd ij ſe regi nõ ſinãt. Sinent enim paulo pòſt, cũ reſipuerint, id quod plerunq; fert dies: regesq́; tu illos, & planẽ duces, quò uoles. Qđ nõ faceres, ſi deſperauiſſes, puppimq́; Hiſpaniæ, in qua nũc es, reliquiſſes. Quanq;, utcũq; ſe iſti nunc tumultus habẽt, magnam tu certẽ atq; uerã & ſolidã laudẽ probitatis, prudentię, continentię, apud iſtas nationes

conſequere: quę te unum ex tot milibus alienum ſanè hominem in tanta rerũ mutatione, tanto ardore animorum & diſſenſione uoluntatũ non ſolum eſſe iſtic patiuntur, ſed etiam precibus omnibus retinent, neqꝫ recedere permittunt: ita te unum obſeruare, ita prorſus colere amareq́ꝫ uidentur. Mihi quidem optatiſsimum accideret, ſi te tanto ex labore furentibus hominibus ſeruiendi: nō enim poſſum dicere imperandi: tam graui onere leuare uel meo aliquo magno incommodo & labore poſſem. Id ego quoniam hoc tempore quēadmodum fiat nō perſpicio: ſperare debes tu, Deũ Opt. Max. cui quidē bene agēdo bene q́ ſentiendo hoſtiā maximam facis, tibi certe in iſtis erumnis uerſanti non defuturum. Quod uerò ad me attinet: ſi quid in nobis tibi eſſe opis & præſidij cognoſces: id omne reliquaqꝫ omnia pietati tuæ atqꝫ uirtuti uno uerbo pollicemur. Duodecimo Calend.
Nouemb. M.D.XX.
Anno octauo.
Roma.

N.

N. XXV

NOn potuit gratior afferri nobis nuncius Damiano ciue ueſtro, quē ad me magna celeritate miſiſtis. Is enim mihi ueſtris uerbis renũciauit Selinum Turcarum regem mortem obijſſe. Eum igitur multa mihi & ordine & prudenter exponentem libētiſsime audiui: egiq́ Deo Opt. Max. gratias, qui ſuis populis nobisq́ omnib. imminentē formidabili potentia, audacia, crudelitate, hoſtem ſubmouit. Amaui autē ea de re amorem erga me ueſtrum & diligētiam. Quæ quidem cum ſæpe aliàs mihi gratiſsima fuit, tum certe hoc tēpore acceſſit ſanè etiam iocũdiſsima, quo maxime regem illum acrem et uegetum pertimeſcebam: cum nihil adhuc quidem noſtri reges in cõmunem utilitatē, præter ſpē pollicitationesq́ contuliſſent. Sed hæc hactenus. Hortor autē uos, ut ſi qua alia iſtuc uel Bizantio uel omnino ex Aſia perferētur, quæ ſcire me oportere uobis uideri poſsit, ſtatim ad me omnia perſcribatis. Ea enim uera, ut ſoleo exiſtimabo, quæ de uobis accepero. Reliqua ex

Damiano cognoſcetis, quē uobis lubē-
tem remitto. Sexto Id. Decemb. M. D.
XX. Anno octauo. Roma.

Franciſco Regi Gallorum. XXVI

CVm Bernardus Bibiena Cardina-
lis aliquot iam dies ex ſtomacho
laboret, magiſq; timore quodam ſuo,
quàm morbi ui urgente, breui ſe exiſti-
met moriturum: ſcribit ad te, mittitq; Io
annem Franciſcum Valerium familiarē
ſuum magnis itineribus, petitq; abs te
multis precibus, ut qua liberalitate in ſe
uiuentem fuiſti, ea in morientē ſis: desq;
illi, ut Eccleſiam Cōſtantienſem, quam
abs te habet, tradere ſororis ſuę filio poſ
ſit. Eæ ſunt enim fortunarum eius & do
mus & familię rationes, ut ſi id abs te nō
impetret, maiorem ſuorū chariorem q;
ſibi partem in egeſtate ſit atq; in diſcri-
mine relicturus: ipſe uerò nec ęquo, nec
pacato animo è uita migraturus, qui
hoc moriens uideat. Id etſi ipſum per ſe
pro ſua in te mirifica ſingularíq; obſer-
uantia, cuius ipſi teſtes optimi ſumus,
proq; tuo in te amore, naturæq; tuæ in-
defeſſa liberalitate, magnoq; animo eſſe
facile

facile impetraturum exiſtimem: uolui tamen ipſe quoq; idem abs te petere & requirere. Quanquã enim nihildum ſane uideo, quo quidem de illius uita ſit omnino magnopere timendum: hortor tamẽ te non ſane uel mediocriter, uel uſitato genere hortãdi, ſed quodam ſingulari planeq; accuratiſsimo: uelis, ut ſi id accidat, quod ipſe ſuſpicatur, tua in illũ munificẽtia tuumq; præclarum munus non ſtatim neq; unà cum ipſius uita extinguatur: præſertim cum ei tam breue temporis ſpacium illo ipſo tuo munere frui licuerit: ut ante amiſſum uideri poſſit, quàm quale quantúmue fuerit, percipi ab ipſo cognoſciq; potuerit. Multæ quidem ſunt cauſæ, quamobrẽ inducor id ſummopere ut cupiam, quemadmodum ipſe optat, cõfici. Primũ, quia Cardinalis ipſe, propterea quod eſt alti pro fuſiq; animi, multũ æris alieni cõtraxit: ut ſi id diſſoluendum ſit, fratrũ ſororũq; eius filij & puellæ quędã uirgines, quas ipſe dare nuptui parabat, magnã ex eo iacturam faciant, magnũ detrimentum patiantur, neceſſe ſit, uel potius etiã maximum.

ximum. Quibus omnibus abunde conſultũ erit, ſi ſororis eius filio ea in re per te conſuletur. Deinde quod Cardinalis familia, quam quidẽ ipſe ex humili certe loco traxerat ad ſatis altum & ſpectabilem gradum, ſi eum Epiſcopatum retinebit, multum quidẽ ſplendoris & gratiæ illo etiam mortuo retinebit. Ad hæc accedunt adoleſcentis ipſius, quem honeſtare eccleſia iſta uult, optimi elegantiſsimiꝗ; mores, egregia bonarũ artium doctrina, ſumma uirtus, mirificum ingenium: ut ipſe iam per ſeſe ſatis dignus omni quidẽ tuo munere & liberalitate uideatur: quem Cardinalis ita diligit, ut in eo uno omnem propè poſteritatis ſuæ ſpem poſuerit: atꝗ; ipſe iam nũc in eius pietate atꝗ; uirtute libentiſsime cõquieſcat. Poſtremo illud me uehemẽter mouet, quo moueri te etiã arbitror: ut ipſe, ſi moriendum ei ſit, hanc ſecũ lætíciam, hoc mortis ſolatium ferat. decedatꝗ; animo quàm æquiſsimo & quàm pacatiſsimo. Quæ quidem omnia non tam propterea colligo, quòd nõ illud unum exiſtimem apud te plurimũ ualiturũ, amo-

rem

rem ſcilicet erga illũ tuum, itemq́ incredibilem ipſius in te cultũ, quod initio dixi: ſed ut mihi ipſe qui id magnopere cupio, ſatisfaciã: ne perfamiliari ac pernecesſario meo mihiq́ chariſsimo & ſuauiſsimo, atq; in omni uitæ munere ꝓbatiſsimo mea beneuolẽtia meusq́ amor hoc extremo eius uitę tẽpore, ſi hoc extremum erit, planè defuiſſe uideat̃. Reliqua ex ipſo Valerio cognoſces. Quarto Id. Oct. M. D. XX. Anno octauo. Romæ.

Ludouicæ Regis *matri.* XXVII

EX meis ad Franciſcum Regem filium tuum literis, & ex Valerij ſermone, qui à Bernardo Bibiena Cardinali magna celeritate ad illum atq; ad te miſſus has tibi literas reddidit, quid ab illo utrique magnopere petamus, intelliges. Quod tametſi Cardinalis pro ſumma ſua in illum beneuolentia atq; illius in ſe uolũtate facile ſe impetraturũ confidit: optat tamen illud ipſum per te conſequi. Ego uerò, qui ut Cardinali hoc præcipuè tempore ſatisfiat, quod ipſe omniũ ultimũ ſibi fore tẽpus arbitratur, ęquè atq; ille, propemodũ laboro, omni

meo ſtudio, omni animi mei cura & dili gentia te hortor, petitionem eius iuues, tam iuſta præſertim in re, tam plena pie tatis, tã digna, quæ à tam magno tamq; alti animi Rege, tam ab illo culto impe- tretur. Id ſi tu, quemadmodum ſpero, confeceris, erit mihi abs te non ſolũ gra tiſsimum, ſed etiã in hoc mœrore, quo ſum propter uitæ hominis omnium mi- hi chariſsimi periculum, certè iocundiſ- ſimum. Quarto Idus Octob. M. D. XX. Anno octauo. Roma.

Philibertæ Sabaudiæ. XXVIII

QVod ſingulari ſtudio priſtinaq; tua illa mirifica pietate & colas uſq; quaq; nos & obſerues, quemadmo dum ex tuis literis & ex Internuncij tui ſermone facere te cognoui, ſanè gau- deo: lætorq; & religione tua & firmita- te animi atq; conſtantia. Itaq; exploratũ tibi eſſe uolo, me nunc quidem eandem illam meam uerè paternam in te bene- uolentiam exercere, quam iampridem perſpicere potuiſti. Idq; ita ſe habere, o- mnibus tuis in rebus, omni tempore o- mnes homines ut intelligãt, libẽter atq;

amãter curabo. Quarto Nonas Octob. M. D. XX. Anno octauo. Romæ.

Senatui Regio Mediolanenſi.

XXIX

VEnienti ad uos miſſu meo Latino Iuuenali, qui eſt ex meis intimis maximeq́ familiarib. ijs de cauſis, quas ab ipſo cognoſcetis magnis quidem certè, ſed apertis & explicatis, has dare literas uolui: quibus uos magnopere hortarer, ut ijs in rebus, quas à uobis requiret, beneuolentiam erga me ueſtram preſtetis: atq; ipſum ita libenter audiatis, ut appareat eum, qui mihi propter ſuas egregias exploratasq́ uirtutes atq; in Rom. rempub. ſtudium eſt ſanè multo chariſſimus, à uobis etiam fieri plurimi. Sexto Calend. Aprilis. M. D. XXI. Anno nono. Romæ.

Franciſco Gallorum Regi. XXX

CHriſtophorus Longolius, homo Gallus, & cum tibi notus, tum uerò etiam deditiſsimus, optimarum artium ſtudijs, quibus à puero in Gallia incubuerat, egregiè eruditus, Græcarũ literarum facilius adipiſcẽdarum cauſa Romam

Romam aliquot antè annis uenit. Quibus quidē literis mirificam operam triennium cum dediſſet, ſuiq́ȝ interea inge nij & doctrinę & planè uirtutis nomine ac morum probitate in meam familiaritatem cum ueniſſet, nobis nō ſolum uolentibus, ſed eius etiam ſtudia ſtipe annua fouentibus Patauium ſe contulit: ut ea quoq́ȝ in urbe celeberrimoq́ȝ doctrinarum omnium ludo ſeſe coleret. Qua in urbe ita nūc quidem proficit, omnes ūt homines, quib. eſt ipſe notus atq́ȝ cognitus, eſt autē prope uniuerſæ iam Italię, magna ſui ſpe expectationeq́ȝ imple uerit: cogatq́ȝ credere, ſi uita ei ſuppetat, in maximū clariſsimumq́ȝ uirum ac noſtris tēporibus ſatis quidē eruditis longè præſtantem breui illum facile euaſurum, uel potius iam euaſiſſe. Quæ cū ita ſint, ego autem intelligam tam docto & claro iuueni nullas opes eſſe, quibus ſe alere, ſuaq́ȝ ſtudia & uirtutes non ſolum illuſtrare, quod erat profecto æquiſsimum, uerùm ne ſuſtentare quidem ipſe per ſe poſsit, ſi unquam aliàs, nunc quidem planè diligentiſsimè te hortor, uelis

lis pro tua liberalitate uerè regia, & propenſo in claros excellentisq́ uiros inſignisq́ doctrina præditos animo mandare atq́ efficere, ut ex primo quoq́ tempore Præfectos amiſſuris in ditione tua ſacerdotijs aliquod eius tam ſingulari uirtute dignum illi ſacerdotium tribuatur: quo is munere tibi deuinctus confectis ſuis ſtudijs, quę iam iamq́, ut audio, conficiet, & ad te reuerti, id quod ipſe imprimis cupit, & tibi pręclaram aliquã nauare operam cõmodè & pacato animo poſsit. Quanquam ne nos quidem interea aut ullo etiam tempore eius hominis commoda, cum ſe occaſio dederit, ſumus mehercule neglecturi, neq́ ſanè curã, quam de illo ſemel ſuſcepimus abiecturi. Id ſi tu, ut confidimus, curaueris, apud ipſum præclariſsimè poſueris. Polliceor enim tibi, ac planè recipio, te magnos ex tuo beneficio uberrimosq́ fructus, ſempiternę ſcilicet laudis atque memorię, breui tempore percepturum. Mihi autem, qui excellenti doctrina uiros, præſertim cum probitate cõiuncta, imprimis colere & diligere conſueui,

tam

tam gratum feceris, ut ipſe abs te in eo beneficium me accepiſſe ſim exiſtimaturus. Quemadmodum ab legatis tuis, quibus cum ea de re loquutus ſum, latius intelliges. Dat. VIII. Idus Aprilis. M. D. XXI. Anno nono. Romæ.

PETRI BEMBI EPISTOLARUM, Leonis X. Pont. Max. nomine ſcriptarum, finis.

TABELLA QVIBVS ET quotiens ſcribatur commonſtrans.

A

Abencellæ pago Heluetiorum 243
Achilli Craſſo Cardinali Bononienſi 174. 176. 205. 212. 253.
Agneſinæ Montisferetrianæ Fabritij Columnæ uxori 508
Alberto ſocietatis Marianorum Theutonicorum magno magiſtro 67
Albreto Gallo Cardinali 341
Alfonſo Ateſtino Ferrarienſium duci 58. 86. 107. 108. 195. 323. 334. 340. 442. 548. 636
Alfonſo Petrutio Cardinali Senenſi 336. 578
Aloiſiæ Regis Gallorum matri 372. 430. 683
Altobello, magiſtratui Bononiæ, Polæ epiſcopo 52. 175. 188. 204. 216. 229. 249. 251. *Vide Bonon. magiſtr.*
Altoſaxo, exercitus Heluetior. duci 127
Ameto Beno Cercinæ inſulæ domino 594
Andreæ Burgio 273
Angelo Coſpo 144
Anſelmo Crafeſio Acolito 128
Antonio Abbati S. Bertini 160. 443. 488
Antonio Cardonæ Marchioni Padulæ 29. 33. 326
Antonio Mariæ Marchioni Palauicino 49. 313
Antonio S. Crucis 402
Antonio Volteio Bononienſi 230

Aſculani

Aſculani municipij Decurionibus & magiſtratui 278
Ariminenſium magiſtratibus 57. 293. 315
Auinionenſi legato 321

B

Baldaſſari Caſtilioni Mantuano 264
Bartholomæo Aluiano Venetorum exercituum præfecto 231. 364
Bernardo Bibienæ Cardinali 403. 521. 638
Bernardino Seuerinati Baßianorum principi 45
Boiorum duci, præfecto Mediolanenſium 494 496
Bononiæ magiſtratui 71. 78. 83. 85. 100. 103. 123. 137. 171.
Quære etiam Altobello.
Bononien. xl. uiris 325
Brixellanis 536
Burgenſi epiſcopo 650
Burgheſio Petrutio Senenſi 262

C

Cardinalibus abſentibus ſingulatim 428
Carolo Allobrogum duci 296. 422. 516
Carolo Hiſpaniarum regi 448. 479. 489. 506. 535. 547. 559. 564. 568. 569. 585. 588. 610. 641. 644. 654. 655
Ceſenæ magiſtratui 209
Ceurio 556 561
Claßis præfecto 342
Claudiæ Ludouicæ regis filiæ 241
Conſentino epiſcopo, internuncio Hiſpanienſi 215
Cornelio Galanti 49
Curienſi epiſcopo, Heluetio 619

D

Dauidi regi Abiſsinorum 543
Dominico Cardinali Grimano 171.178

E

Egidio Viterbienſi, Auguſtinianorum eremitarum magiſtro 616.621.624
Emerico Pannoniæ Palatino principi 387
E.N. 545
Ennio epiſcopo Verulano 237.465
Enrico Nolæ Comiti 414
Enrico regi Britanniæ 38.178 321.570
Eſerniæ epiſcopo deſig.Iulij Pont.internuncio 16
Euangeliſtæ Taraſconio internuncio 73
Eugubinis decurionibus 520

F

Fabritio 194
Fabritio Carreto, magno Rhodi magiſtro. 246.248.
279.327.361.395.523.557.
Faliſcis 483
Federico Fregoſio archiepiſcopo Salernitanorum 215
485. 529
Federico Lando Placentino 306
Ferdinando Hiſpaniarum regi 43. 168. 214. 258. 288
332. 411
Firmano municipio 357
Florentinæ reip.uel octouiris 302.399.413.553
Focaris mercatoribus 544
Foroliuienſium epiſcopo, in Hiſpania internuncio 443
Foroliuienſium magiſtratui 86.150

Franciſcæ Triultiæ Concordiæ dominæ 460
Franciſco Galliæ regi 371. 407. 418. 420. 424. 428 441. 495. 498. 517. 525. 528 530. 531. 5 55. 566. 575 590. 595. 606. 680. 685. 651
Franciſco Gherino ciui Floretino 379.
Franciſco Gonzagæ Marchioni Mantuæ 9. 59. 84 164. 195. 329. 462. 552
Franciſco Hernando Aualo Marchioni Aterni 194
Franciſco Mariæ Metaurenſium ſiue Vrbinantium duci 53. 109. 113. 123. 191. 209. 274. 331. 346. 400 408. 417
Fran. Piſano Veneto Card. 636. 642
Fran. Pittæ, Hetruriæ legato 484
Fran. Pulicæ 51

G

Gabrieli Veneto, ordinis Auguſtinianorum eremitarum promagiſtro 684. 687.
Galeatio Palauicino 267. 317. 542
Galliæ magno magiſtro 422
Geneuenſium Comiti 300
Gentili Saxatello 323
Genuenſibus 504
Genuenſium duci & decurionibus 18. 367. 506. Vide Octauiano Fregoſio.
Grauinæ duci 523
Grauiſcis 483
Guido ſeu Guidoni, magno Rhodi magiſtro 22. 48 99. 101
Guido Rangonio equitum præfecto 286

Guido

Guido Vainæ 84
Guilhelmo Marchioni Montisferrati 202.213.544
Guilhelmo medico Gallico 535

H

Hadriano epiſcopo Dertuſenſi 582.673
Hannibali & fratribus ipſius Bentiuolis 75.145
Hannibali Paleotto 304
Heluetijs 109.338.339.3.68.412.414.471.614.629.631
Heluetijs libertatis eccleſiaſticæ defenſoribus fœderatis ſuis 129.185.210
Heluetijs fœderis Griſii 440
Heluetijs uicorum octo 452
Heluetiorum pagis duodecim 79
Heluetiorum pago Abencellæ 243
Heluetiorum uni ex primatibus 238
Henrico, uide Enrico
Herculi Mareſcotto Bononien. 135.145
Hieronymo Brancadoriæ 561
Hippolito Cardinali Ateſtino 62
Hiſpanorum militum præfecto 551.634
Hominibus S. Martini in fines Ariminenſium 513

I

Iacobatio Cardinali legato Romæ relicto 419
Iacob. Banniſio, Maximil. Rom. regis ab epiſtolis 469
Iacobo ciui Bononienſi, Quæſtori militum 277
Iacobo Gambaro internuntio 77
Iano Parraſio 342
Ioachimo Marchioni Brandenburgen. 221.233
Internuntijs ſuis apud regem Hiſpaniæ 331
Ioanni Albaniæ populorum duci 652

Io.Bernæ,Heluetio 593
Io.Blaſiæ triremium præfecto. 593
Io.Boiardo Regienſi 45.167
Ioan.Franciſco Pico,Mirandulæ domino 458.639
Io.Georgio Triſsino Vicentino 546
Io.Iacobo Triultio 627
Io.Iordano Vrſino 376
Io.Lunæ Siculorum principi 295
Io.Neroni ciui Florentino 346
Io.Paulo Balioni 50.276.468.492.599.602
Io.Petro Gonzagæ Nuuolariæ comiti 204.271
Io.Saxatello,præf.eq.apud Placentinos 161.273.322
Iabellæ Aragoniæ,Barionis dominæ 466
Iſabellæ Mediolanen.duci,uiduæ 673
Iuliano Medici fratri 30.423

L

Latino Iuuenali,familiari ſuo 392.592.656
Laurentio Maluitio 145
Laurentino Medici fratris filio. 185.322.329.399.491 589
Laurentio Tuccio ciui Florentino 377
Leonart.Lauredano reip. Venetæ prin. 7.11.81.87.216 259.291.332.386.389.405.528.576.599.626.693
Liuoniæ magiſtro 310
Lucenſibus ciuibus & mercatoribus 73
Lucretiæ duci Ferrarien. 134.198
Lndouicæ Tornaboniæ 314
Ludouicæ regis Gall.mat uide Aloiſiæ.
Ludouico regi Galliæ 239.335 336.345

Ludouico Canoſſæ epiſcopo Tricaricenſium legato 349. 526
Ludouico Areoſto Ferrarienſi 400
Ludo.comiti S.Bonifacij,cubiculario ſuo 435
Lud.Firmano 539
Lud.Pannoniæ Boemiæq; regi 472.580.648
Ludouico Tudertino 605
Luſitaniæ regi 436

M

Malateſtæ Balioni 147.149
Marco Antonio Columnæ 25.83.136.194.417.425.
Marco Martello Regij Lepidi quæſtori 72
Marco Muſuro 141
Marianorum Theutonicorum conuentui & ſocietati 69
Matthæo Card.Gurcenſi 193.433.562
Matthæo Cardinali Seduno 183.283. 340. 373. 454. 584.
Matthæo Strozzæ ciui Florentino 521
Maximiliano Mariæ Mediolanenſium duci 42.56.90. 94.97.111.120.122.124.132.139.165.188.201.218.235. 256.261.287.314.365 390.
Maximiliano Rom.Imperatori deſignato 115.143.228. 229.257.294.355.377.433.444.501.549.562
Mediolanenſi ſenatui 642.685

N

N 416.679
Neapolitanis magiſtratibus 17
Neapolitanis monachis 74

Neapolitani proregis uicario 234.245
Nicolao Leoniceno 388
Nicolao Scombergio 623
Norſino municipio 193

O

Octauiano epiſc.Laudis Pompeiæ 56
Octauiano Fregoſio Genuen. duci 169.177.391.216
344.393 396.486.518
Odoni Lutrechæ, præfecto Mediolanen. 463.466
467.533.545.647.667
Ouetenſi epiſcopo. 646

P

Pacenſi epiſcopo 561.569
Palauicino Antonij Palauicini F. 540
Parmæ magiſtratibus 82.98.192 235.265.268.303.375
Paulo Capello Veneto 21
Paulo Germano Migdelburgenſi, Sempronien. epi-
ſcopo 64. 260.
Paulo Sumontio 184.189
Paulo Victorio 296
Peruſiæ magiſtratui 146
Peruſiæ prolegato 583.628
Petro Bibienæ 10.47.55.80.119.172.217
Petro Ioanni Gallicæ claſsis præfecto 514.
Pet.Mariæ Scotto Placentino 315
Pet.Nauarro Cantabro 336.532.608
Petro Remiræ magiſtratui Sinueſſano 255
Philibertæ ducis Allobrogum ſorori 297.516.684
Philippo Capello & eius patruelib. 318

Philippo Gualterotto ciui Florent. 392
Piceni prolegato 20
Pindaro Santeſio 301
Placentiæ magiſtratibus 82.272.317
Pontis Curui magiſtratibus 211
Populoniæ domino 402
Potentiæ Comiti 583.595.607
Præfectis militum, eorumq; uicarijs 89
Priori Galliæ Ciſalpinæ, Rhodi promagiſtro 280
Procuratori Cardinalis Seduni 530
Proſpero Columnæ Cauio 19.488.591.611

R

Raimundo Cardonæ proregi Neapolis 17.27.33.42.92.96.186.232.243.263.394.406.427.565.613.622 649
Raphaello Beſalu 49
Raphaello Medici 534
Raphaello Petrutio epiſcopo Groſſetanorum, Rom. arcis præfecto 406
Raphaello Vrbinati 319 409
Rauennatibus 175
Recanatenſibus 293
Regij Lepidi magiſtratibus 28.80.89.152.153.166.203.235.281. 692
Rhodio conuentui 23.51.104.106
Rhodi promagiſtro in regno Neapolitano 254.275
Rodulforum familiæ Florentinæ 637
Rufino Regij Lepidi magiſtratui 72

S

S. Daciæ regi 61

Sacris uirginibus muratarum Florentiæ 41
Saguntino epiſcopo 581
Sebaſtiano Ferrerio, quæſtori regio Galliæ ciſalpinæ 341.363.593.620
Senenſium magiſtratibus 300.603
Sigiſmundo Gonzagæ Cardinali Mantuano 162. 165
Sigiſmundo Poloniæ regi 11.36.64.308.480.
Sigiſmundo Trotto Ferrarienſi 398
Singulis ijs qui creandi Imp.ius habent 223
Sinueſſano magiſtratui 237. Vide *Petro Remiræ.*
Siſſæ præf.Gallorum militum 608.612
Sixto Cardinali S. Petri ad uincula procancellario 151. 163
Societati & Canonicis templi Romani apoſtolorum principis 584
Spoleti magiſtratui 426

T

Thomæ Campegio, epiſcopo Feltrinorum. 24.46.57. 83.182.225. 228.258.305.361.378.493.
Thomæ. Card. Strigonien. 353.475.509
Toletano Cardinali 537
Troilo Rubeo Parmenſi 269
Tudertinis decurionibus 601

V

Veronen. eccleſiæ Canonicis & ſocietati 307
Verruchianæ arcis præfecto 142
Veſprimienſium epiſcopo præfecto Croaciæ 385.450. 474. 497.
Vgoni Pepulo 285

Vincen-

Vincentio Granatæ 415
Vincentio Martinæ Luſitano, nauium præf. 434
Viterbien. magiſtratui 442.482
Vitellio Trifernati 613
Vito Furſto præfecto Mutinæ 365
Vladislao Pannoniæ Boemiæq́; regi 34. 154. 226. 303. 350. 383. 446.
Vmbriæ prolegato 408
Vrbinatibus 502

FINIS.

PETRVS BEMBVS GEORGIO
Loxano S. P. D.

EPiſtolarum mearum librum nuper impreſſum dedi Braſsicano, qui mihi pollicitus eſt, illum ſe ad te confeſtim miſſurum. Quod quidem non tam feci, quòd exiſtimarem te à me rem non ſpernendam accepturum, quàm ut aliquid ad te mitterem, quo teſtatum facerem amorem erga te meum. Volo enim te quidem ipſum, ſed omnes etiam homines ſcire, te à me plurimùm diligi. Vale, decimo Calendas Nouembris. M.D. XXXVI
Patauio.

BASILEAE PER AMBROSIVM ET
Aurelium Frobenios, fratres,
M. D. LXVI. Menſe
Auguſto.

FROBEN

Digitized by Google